

ΑΠΑΝΤΑ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

ΜΕΓΑΛΟΥ
ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΩΦΕΛΙΜΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ»

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	13
Πρὸς Μαρκελλῖνον περί τῶν Ψαλμῶν	15 (305) *
Ὑπόθεσις εἰς τοὺς Ψαλμοὺς	49 (324)
Ἐξηγήσεις εἰς τοὺς Ψαλμοὺς	55 (327)
ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΝ ΚΕΙΜΕΝΟΝ	305 - 463

* Οἱ ἐντὸς παρενθέσεων ἀριθμοὶ παραπέμπουν εἰς τὰς σελίδας τοῦ ἀντιστοίχου πρωτοτύπου κειμένου.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος ἔχει καθιερωθῇ εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν συνείδησιν ὥς εἰς ἓκ τῶν μεγαλυτέρων δογματολόγων τῆς Ἐκκλησίας μας. Εἰς τοῦτο συνετέλεσαν δύο τινά, ἀφ' ἑνὸς μὲν οἱ μακροὶ καὶ ἀνυποχώρητοι ἀγῶνες τοῦ διὰ τὴν καταπολέμησιν τῆς αἵρέσεως τοῦ Ἀρείου, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ παντελὴς σχεδὸν ἄγνοια, τῶν Πατερικῶν κειμένων ὑπὸ τοῦ εὐρυτέρου ἐκκλησιαστικοῦ πληρώματος.

Ἡ μελέτη ἐν τούτοις τῶν «Ἐξηγήσεων εἰς τοὺς Ψαλμοὺς» τοῦ μεγάλου Πατρὸς μᾶς ἀποκαλύπτει μίαν ἄλλην πτυχὴν τῆς προσωπικότητος αὐτοῦ, τὴν τοῦ διανοῦ καὶ διεισδυτικοῦ ἔργου αὐτοῦ. Φρονούμεν δι' αὐταῖς ποιεῖν ἐκείνους ποὺ ἐπιχειρεῖ νὰ κατανοήσῃ τοὺς Ψαλμοὺς χωρὶς προηγουμένως νὰ μελετήσῃ τὰς «Ἐξηγήσεις» τοῦ Μ. Ἀθανασίου.

Τῆς καθ' αὐτὸ ἐρμηνείας τῶν Ψαλμῶν προηγούνται δύο εἰσαγωγαὶ τοῦ ἰδίου, ἐξ ὧν ἡ πρώτη ἀρκατὰ ἐκτενέως. Αὕτη ἐμφανίζεται ὑπὸ τύπον ἐπιστολῆς, ἀπευθυνομένης εἰς τινὰ Μαρκελλίνον, πιθανόν μαθητὴν τοῦ Μ. Ἀθανασίου. Τὰ ὅσα περιέχονται εἰς αὐτὴν ἀποδίδει ὁ ἅγιος εἰς τινὰ γέροντα, γνώστην τοῦ Ψαλτηρίου, διὰ νὰ προδιαθέσῃ προφανῶς καλλίτερον τὴν ἀναγνώστην του.

Εἰς τὴν πρώτην αὐτὴν εἰσαγωγὴν ἐπιχειρεῖται κατὰ τρόπον ὄντως ἐκπληκτικόν μία οφαιρική θεώρησις τοῦ Ψαλτηρίου, ἡ ὁποία προϋποθέτει πλήρη γνῶσιν ἔχει μόνον ὄλων τῶν Ψαλμῶν, ἀλλ' ὁλοκλήρου τῆς ἁγίας Γραφῆς. Αὕτη ἡ ἐμβριθὴς γνῶσις τῆς Γραφῆς διαπιστοῦται εἰς ὁλόκληρον τὸ ἔργον. Ἀναλύων ὁ ἅγιος Πατὴρ εἰσαγωγικῶς τὸ Ψαλτήριον: α) συσχετίζει αὐτὸ πρὸς ὁλόκληρον τὴν Π.Δ. καὶ διαπιστώνει δι' περιέχεται εἰς αὐτὸ αὕτη ἐν μικρογραφίᾳ β) παρατηρεῖ δι' διὰ πάσαν περίστασιν ἡ ἀνάγκη τοῦ ἀνθρώπου ὑπάρχει καὶ εἰς τοὐλάχιστον Ψαλμὸς γ) διαπιστώνει δι' ὁ καθείς ἀνακαλύπτει εἰς τοὺς Ψαλμοὺς τὸν ἑαυτὸν του, τὸν χαρακτῆρα του δ) διαχωρίζει τοὺς Ψαλμοὺς εἰς διαφόρους κατηγορίας, συμφώνως μὲ τὸ περιεχόμενον ἐκάστου ε) ὑποδεικνύει ποῖον Ψαλμὸν πρέπει νὰ χρησιμοποιώμεν διὰ κάθε ἀνάγκην ἢ ἐπιδιώξιν μας στ) ὑποδεικνύει τὸν ὀρθὸν τρόπον μελέτης τῶν Ψαλμῶν καὶ ζ) ἐξηγεῖ διὰ πόλους λόγους οἱ Ψαλμοὶ ἐγράψαν ἐμμέτρως καὶ ἀπαγγέλλονται ἑμμελῶς.

Εἰς τὴν δευτέραν καὶ βραχυτέραν εἰσαγωγὴν, τὴν ἐπιγρα-

φομένην «Ἐπόθεσις εἰς τοὺς Ψαλμοὺς», ἀσχολεῖται κυρίως μὲ τὰ ἑξῆς: α) τὴν διαίρεσιν τῶν Ψαλμῶν· β) τὴν ἀρίθμησιν αὐτῶν· γ) τοὺς συγγραφεῖς τῶν Ψαλμῶν καὶ δ) τὴν συγκρότησιν τοῦ Ψαλτηρίου.

Τὸ διασωθῆν καίμενον τῶν «Ἐξηγήσεων» δὲν εἶναι δυστυχῶς πλήρες. Τὸ πιθανώτερον εἶναι ὅτι τὰ πλεῖστα τῶν ἐλλειπόντων τμημάτων ἀπωλέσθησαν. Τὸ κενὸν ἀναπληροῦται ἐν μέρει, ὑπὸ τῶν ἐντὸς ἀγκυλῶν τμημάτων, τὰ ὁποῖα δὲν γνωρίζομεν ἔαν εἶναι γνήσια. Ἐμφανίζουσιν ὅμως τοιαύτην ὁμοιότητα πρὸς τὰ ἀδθανειακά, ὥστε ἡ παρεμβολή των νὰ μὴ ξενίζῃ τὸν ἀναγνώστη.

Ὁ Ἀθανάσιος ὡς Ἀλεξανδρινὸς καὶ μάλιστα παλὺ πλησίον εἰς τοὺς χρόνους τῶν μεγάλων συμπατριωτῶν τοῦ διδασκάλου, τοῦ Κλήμεντος καὶ τοῦ Ὠριγένης, ἦτο ἀδύνατον νὰ μὴ φέρῃ τὴν σφραγίδα των εἰς τὴν ἐρμηνευτικὴν μέθοδον. Καθὼς θὰ διαπιστώσῃ εὐκόλως ὁ ἀναγνώστης κάμνει εὐρεῖν χρῆσιν τῆς ἀλληγορικῆς καὶ συμβολικῆς ἐρμηνείας, χωρὶς ὅμως νὰ ἀκολουθῇ τὰς ἀκρότητας τῶν προσηγορῶν δύο ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἡμετέραν μετάφρασιν σημειώομεν τὰ ἑξῆς: α) Δὲν περιορίσθημεν νὰ ἀπλοποιήσωμεν μόνον γραμματικῶς καὶ συντακτικῶς τὸ καίμενον, ἀλλ' ἐπεδιώξαμεν νὰ ἀνεύρωμεν τὸ ἀληθὲς πνεῦμα τῆς ἐρμηνείας, προεκτείναντες πολλάκις τὸ γράμμα. β) Ἀφήσωμεν ἄθικτα ὅλα τὰ ἀπαντάμενα ἀγιογραφικὰ χωρία, ἀσχοληθέντες μόνον μὲ τὸν Ἀθανάσιον. γ) Ἐχρησιμοποιήσωμεν τὴν ἀπλουστεράν μορφήν τῆς ἀπλῆς καθαρευούσης ἐν ὅφει καὶ τῶν προσφάτων ἐξελίξεων εἰς τὰ ἐκπαιδευτικά μας πράγματα.

Ἡ ἐμπειρία μας ἐκ τῆς ἐνασχολήσεως μὲ τὴν μετάφρασιν καὶ τὸν σχολιασμὸν τῆς ἐρμηνείας εἰς τοὺς Ψαλμοὺς μᾶς ἐπιτρέπει νὰ διατυπώσωμεν μίαν φιλικὴν σύστασιν: Ὅσοι ἐπιθυμοῦν νὰ ἀποκαμίσουν ὀλόκληρον τὴν συγκομιδὴν τοῦ κρυπτομένου εἰς τὸ Ψαλτήριον πλοῦτος, ἄς μελετοῦν αὐτὸ τῇ βοήθειᾳ τῶν «Ἐξηγήσεων εἰς τοὺς Ψαλμοὺς» τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ
ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ
ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

ΠΡΟΣ ΜΑΡΚΕΛΛΙΝΟΝ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΡΜΗΝΕΙΑΝ ΤΩΝ ΨΑΛΜΩΝ

α'. Σε θαυμάζω διὰ τὸ Χριστιανικόν σου φρόνημα, ἀγαπητέ μου Μαρκελλίνε. Διότι καὶ τὴν παρούσαν δοκιμασίαν με ἀξιοθαύμαστον καρτερίαν ὑπομένεις — ἂν καὶ πολλὰ ὑπέφερες κατ' αὐτὴν— καὶ τὸ καθήκον τῆς ἀσκήσεως δὲν παραιμελεῖς. Διότι, ἐρωτήσας τὸν κομιστὴν τῆς ἐπιστολῆς σου πῶς περνᾷς μετὰ τὴν ἀσθένειάν σου, ἐπληροφορήθην ἀπὸ αὐτόν, ὅτι ἀσχολεῖσαι μετὰ τὴν μελέτην ὁλοκλήρου μὲν τῆς ἀγίας Γραφῆς, ἰδιαιτέρως ὅμως καταγίνεσαι μετὰ τὴν μελέτην τοῦ βιβλίου τῶν Ψαλμῶν, προσπαθώντας νὰ ἀνακαλύψῃς τὸ κρυπτόμενον εἰς ἕκαστον Ψαλμὸν θαυότερον νόημα. Εἰς αὐτό, λοιπόν, συμφωνῶ ἀπολύτως μαζί σου, διότι καὶ ἐγὼ ἀγαπῶ πολὺ αὐτὸ τὸ βιβλίον, ὅπως ὅλλωστε καὶ ὁλόκληρον τὴν Γραφήν. Ἐπειδὴ, λοιπόν, τόσον πολὺ ἀγαπῶ τὸ Ψαλτήριον, ἐπιθυμῶ νὰ σοῦ γράψω ὅσα μοῦ εἶπε περὶ αὐτοῦ ἓνας φιλομαθὴς γέρων, τὸν ὁποῖον τυχαίως συνήντησα καὶ ὁ ὁποῖος ἐβάσταζε εἰς χεῖρας του τὸ Ψαλτήριον. Θὰ σοῦ ἐκθέσω ὅ,τι μοῦ εἶπεν ὁ γέρων ἐκεῖνος, διότι ἡ διήγησίς του εἶναι καὶ ὠραία καὶ ἀληθής. Ἐλεγε, λοιπόν, τὰ κατωτέρω:

β'. Ὁλόκληρος μὲν, παιδί μου, ἡ Γραφή μας, καὶ ἡ Παλαιὰ καὶ ἡ Καινὴ, εἶναι θεόπνευστος καὶ ὠφέλιμος πρὸς διδασκαλίαν, ὥς ἔχει γραφῆ· τὸ βιβλίον ὅμως τῶν Ψαλμῶν ἔχει ὀρισμένα ἰδιαιτέρως ἀξιοπρόσεκτα πράγματα, δι' ἐκείνους οἱ ὁποῖοι τὴν μελετοῦν μετὰ προσοχῆς. Εἶναι βεβαίως ἀληθὲς ὅτι κάθε βιβλίον τῆς

Π.Δ. ἔχει τὸ ἰδικόν του περιεχόμενον καὶ ἐξυπηρετεῖ ἓνα ἰδιαίτερον σκοπὸν. Τοιοῦτοτρόπως ἡ Πεντάτευχος² διηγεῖται τὴν δημιουργίαν τοῦ κόσμου καὶ τὰ ἔργα (θίον) τῶν Πατριαρχῶν, τὴν φυγὴν τοῦ Ἰσραὴλ ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν παράδοσιν τοῦ Νόμου καὶ τὰς διατάξεις αὐτοῦ. Ἡ Τρίτευχος³ περιέχει τὴν διανομὴν τῆς γῆς τῆς ἐπαγγελίας, τὰ ἔργα τῶν Κριτῶν καὶ τὸ γενεαλογικὸν δένδρον τοῦ Δαυὶδ· τὰ θιβλία τῶν Βασιλειῶν καὶ τῶν Παραλειπομένων διηγούνται τὰ ἔργα τῶν βασιλειῶν τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τοῦ Ἰουδα. Ἐκ τῶν ὑπολοίπων θιβλίων ὁ μὲν Ἑσδρας ἐξιστορεῖ τὴν λῆξιν τῆς αἰχμαλωσίας⁴, τὴν ἐπάνοδον τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ εἰς τὴν πατρίδα του καὶ τὴν ἀνοικοδόμησιν τοῦ Ναοῦ καὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ, τὰ δὲ θιβλία τῶν Προφητῶν περιέχουν προφητείας περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Σωτῆρος, ὑπενθυμίζουσιν τὰς ἐντολὰς τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου καὶ ἐλέγχουσιν τοὺς παραβάτας αὐτοῦ· περιέχουν ἀκόμη προφητείας ἀπευθυνομένας εἰς τοὺς εἰδωλολατρικοὺς λαοὺς. Τὸ θιβλίον ὁμῶς τῶν Ψαλμῶν, ἐνῷ ὡς ἄλλος κατάφυτος λειμὼν ἐκθέτει μελωδικῶς καὶ ἐν συνόφει τὸ περιεχόμενον ὅλων τῶν ἄλλων θιβλίων, παραλλήλως μὲν αὐτὰ ἐκθέτει ἐπίσης μελωδικῶς καὶ τὰ ἰδικὰ του νοήματα.

γ'. Οὕτως, ὅσα μὲν ἀφηγεῖται ἡ Γένεσις, ψάλλει εἰς τὸν δέκατον ὄγδοον («Οἱ οὐρανοὶ διηγούνται δόξαν Θεοῦ, ποιῇσιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὸ στερέωμα») καὶ εἰς τὸν 23ον Ψαλμὸν («Τοῦ Κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς, ἡ οἰκουμένη καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ· αὐτὸς ἐπὶ θαλασσῶν ἐθεμελίωσεν αὐτήν»). Ὅσα δὲ περιέχονται εἰς τὰ θιβλία τῆς Ἑξόδου καὶ τῶν Ἀριθμῶν καὶ τοῦ Δευτερονομίου ψάλλει ὠραία τὰ εἰς τὸν ἑβδομηκοστὸν ἑβδομον Ψαλμὸν, καὶ εἰς τὸν ἑκατοστὸν δέκατον τρίτον ὅπου λέγει: «Ἐν ἐξόδῳ Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου, οἴκου Ἰακώβ ἐκ λαοῦ θαρβάρου, ἐγεννήθη Ἰουδαία ἀγίασμα αὐτοῦ Ἰσραὴλ εἰς ἐξουσίαν αὐτοῦ». Ψάλλει δὲ καὶ τὰ ἐξῆς ἀκόμη εἰς τὸν ἑκατο-

2. Δηλοδὴ τὰ 5 πρῶτα θιβλία τῆς Π.Δ. κατὰ τοὺς Ο'.

3. Δηλοδὴ τὰ θιβλία Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ, Κριταὶ καὶ Ρούθ. Ὁ ὅρος ἐπλάσθη πιθανῶς ὑπὸ τοῦ Ἀθανασίου.

4. Βαθυλάνιος αἰχμαλωσία (586-450 π.Χ. περίου).

στὸν τέταρτον Ψαλμόν: «Ἐξαπέστειλε Μωϋσῆν τὸν δοῦλον αὐτοῦ, Ἀαρών, ὃν ἐξελέξατο αὐτόν· ἔθετο ἐν αὐτοῖς τοὺς λόγους τῶν σημείων αὐτοῦ καὶ τῶν τεράτων αὐτοῦ ἐν γῇ Χάμ. Ἐξαπέστειλε σκότος, καὶ ἐσκότασε, καὶ παρεπίκραναν τοὺς λόγους αὐτοῦ. Μετέτρεψε τὰ ὕδατα αὐτῶν εἰς αἷμα, καὶ ἀπέκτεινε τοὺς ἰχθύας αὐτῶν. Ἐξηρψεν ἡ γῆ αὐτῶν θατράχους ἐν τοῖς ταμείοις τῶν βασιλείων αὐτῶν. Εἶπε, καὶ ἦλθε κυνόμνια καὶ συνίφες ἐν πᾶσι τοῖς ὄρεοις αὐτῶν». Καὶ ὁλόκληρος ὁ παρὼν Ψαλμός, ἀλλὰ καὶ ὁ ἑκατοστὸς πέμπτος ἀναφέρονται εἰς αὐτά, ὅπως καθένας δύναται νὰ διαπιστώσῃ. Τὰ περὶ τῆς ἱερωσύνης καὶ τῆς σκηνῆς τοῦ Μαρτυρίου περιέχονται εἰς τὸν 28ον Ψαλμόν, ὁ ὁποῖος ψάλλεται κατὰ τὴν ἑξοδὸν τῆς σκηνῆς: «Ἐνέγκατε τῷ Κυρίῳ, υἱοὶ Θεοῦ, ἐνέγκατε τῷ Κυρίῳ υἱοὺς κριῶν, ἐνέγκατε τῷ Κυρίῳ θόξαν καὶ τιμὴν».

δ'. Τὰ ἐξιστορούμενα δὲ εἰς τὰ βιβλία τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ καὶ τῶν Κριτῶν ἐκτίθενται κατὰ κάποιον τρόπον εἰς τὸν ἑκατοστὸν ἕκτον Ψαλμόν, ὁ ὁποῖος λέγει: «Καὶ συνεστήσαντο πόλεις κατοικεῖσας, καὶ ἔσπειραν ἀγρούς καὶ ἐφύτευσαν ἀμπελῶνας». Διότι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ ἔχει διαμοιρασθῇ εἰς αὐτοὺς ἡ γῆ τῆς ἐπαγγελίας. Καὶ ὅταν δὲ ἐπαναλαμβάνῃ συνεχῶς εἰς τὸν ἴδιον Ψαλμόν τὸ «Καὶ ἐκέκραξαν πρὸς Κύριον ἐν τῷ θλίβεσθαι αὐτούς, καὶ ἐκ τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν ἔσωσεν αὐτούς» ἀναφέρεται ἀσφαλῶς εἰς τὸ βιβλίον τῶν Κριτῶν· διότι τότε, ὅταν αὐτοὶ ζητοῦσαν ἀπὸ τὸν Θεὸν βοήθειαν, ἀνεδείκνυε τὴν κατάλληλον στιγμὴν κριτάς, οὕτως ἔσωζε τὸν λαὸν ἀπὸ τοὺς καταπιεστάς του. Ἀλλὰ καὶ τὰ γεγονότα τῶν βιβλίων τῶν Βασιλείων ψάλλει κατὰ κάποιον τρόπον εἰς τὸν δέκατον ἕνατον Ψαλμόν, ὅταν λέγῃ: «Οὗτοι ἐν ἄρμασι καὶ οὗτοι ἐν ἵπποις, ἡμεῖς δὲ ἐν ὀνόματι Κυρίου Θεοῦ ἡμῶν μεγαλυνθησόμεθα. Αὐτοὶ συνεποδίσθησαν καὶ ἔπεσαν, ἡμεῖς δὲ ἀνέστημεν καὶ ἀνωρθώθημεν. Κύριε, σῶσον τὸν βασιλέα, καὶ ἐπάκουσον ἡμῶν ἐν ἡ ἡμέρᾳ ἐπικαλεσώμεθά σε». Τὰ διαλαμβανόμενα εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Ἑσδρα ψάλλει εἰς τὸν ἑκατοστὸν εἰκοστὸν πέμπτον Ψαλμόν τῶν ἀναθαθμῶν: «Ἐν τῷ ἐπιστρέφαι Κύριον τὴν αἰχμαλωσίαν Σιών, ἐγενήθημεν ὥσει παρακεκλημένοι» ὥς ἐπίσης καὶ εἰς τὸν ἑκατοστὸν εἰκοστὸν πρῶτον· «Εὐ-

φράνθην ἐπὶ τοῖς εἰρηκόσι μοι· Εἰς οἶκον Κυρίου πορευ-
σόμεθα. Ἐστῶτες ἦσαν οἱ πόδες ἡμῶν ἐν ταῖς αὐλαῖς
σου, Ἱερουσαλήμ. Ἱερουσαλήμ οἰκοδομουμένη ὡς πό-
λις, ἥς ἡ μετοχή αὐτῆς ἐπὶ τὸ αὐτὸ· ἐκεῖ γὰρ ἀνέθησαν
αἱ φυλαὶ, αἱ φυλαὶ Κυρίου, μαρτύριον τῷ Ἰσραὴλ».

ε'. Καὶ τὰ περιεχόμενα εἰς τὰ θιθλίᾳ τῶν Ψαλμῶν
τὰ θίγει εἰς κάθε Ψαλμόν. Περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Σω-
τῆρος καὶ περὶ τοῦ ὅτι ἐνῶ εἶναι Θεὸς θὰ ἔλθῃ εἰς τὴν
γῆν, ὁμιλεῖ εἰς τὸν τεσσαρακοστὸν ἑνατον Ψαλμόν ὡς
ἐξῆς: «Ὁ Κύριος ἐμφανῶς ἤξει, ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐ
παρασιωπήσεται». Ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν ἑκατοστὸν δέκα-
τον ἑβδομον: «Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι
Κυρίου. Εὐλογήκαμεν ὑμᾶς ἐξ οἴκου Κυρίου· Θεὸς Κύ-
ριος, καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν». Περὶ τοῦ ὅτι δὲ αὐτὸς εἶναι ὁ
προαιώνιος Λόγος τοῦ οὐρανοῦ Πατρὸς τὸ ψάλλει ὡς
ἐξῆς εἰς τὸν ἑκατοστὸν ἕκτον Ψαλμόν: «Ἀπέστειλε τὸν
Λόγον αὐτοῦ, καὶ ἰάσατο αὐτούς, καὶ ἐρρύσατο αὐτούς
ἐκ τῶν διαφθορῶν αὐτῶν». Διότι ὁ ἐρχόμενος Θεὸς εἶ-
ναι ὁ ἴδιος μὲ τὸν ἀποστελλόμενον Λόγον. Ἐπειδὴ δὲ
γνωρίζει, ὅτι αὐτὸς ὁ Λόγος εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ψάλ-
λει εἰς τὸν τεσσαρακοστὸν τέταρτον Ψαλμόν, χρησιμο-
ποιῶν λόγους τοῦ οὐρανοῦ Πατρὸς: «Ἐξηρεύξατο ἡ
καρδία μου Λόγον ἀγαθόν», καθὼς καὶ εἰς τὸν ἑκατο-
στὸν ἑνατον: «Ἐκ γαστρὸς πρὸ Ἑωσφόρου ἐξεγέννησά
σε». Διότι τί ἄλλο θὰ ἠδύνατο κανεῖς νὰ ὀνομάσῃ γέν-
νημα τοῦ Πατρὸς παρὰ τὸν Λόγον καὶ τὴν Σοφίαν αὐ-
τοῦ; Ἐπειδὴ δὲ γνωρίζει, ὅτι αὐτὸς εἶναι διὰ τοῦ ὁ-
ποίου ὁ Πατὴρ ἔδωκε τὰ παραγγέλματα «Γενηθήτω
φῶς»⁵, καὶ «στερέωμα»⁶, καὶ τὰ πάντα, δι' αὐτὸ καὶ τὸ
θιθλίον τῶν Ψαλμῶν ἐπαναλαμβάνει: «Τῷ Λόγῳ Κυ-
ρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν, καὶ τῷ πνεύματι τοῦ
στόματος αὐτοῦ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν»⁶.

στ'. Ἀλλὰ τὸ θιθλίον τῶν Ψαλμῶν δὲν παρέλειψε
νὰ ὁμιλήσῃ περὶ αὐτοῦ, ὅτι θὰ ἔλθῃ καὶ ὡς Χριστὸς· πε-
ρὶ αὐτοῦ δὲ κάμνει ἰδιαιτέρως λόγον εἰς τὸν τεσσαρα-
κοστὸν τέταρτον Ψαλμόν: «Ὁ θρόνος σου, ὁ Θεός, εἰς
τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος· ράβδος ἐυθύτητος ἡ ράβδος τῆς

5. Γεν. α' 3, 6.
6. Ψαλ. λθ' 5.

βασιλείας σου. Ἠγάπησας δικαιοσύνην, καὶ ἐμίσησας ἀδικίαν· διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε ὁ Θεὸς ὁ Θεός σου Ἐλαιον ἀγαλλιάσεως παρά τοὺς μετόχους σου». Καὶ διὰ νὰ μὴ νομίσῃ κανεὶς, ὅτι ὁ Χριστὸς θὰ ἤρχετο κατὰ φαντασίαν⁷, λέγει καθαρά ὅτι αὐτὸς θὰ γίνῃ ἄνθρωπος καὶ ὅτι αὐτὸς εἶναι ἐκεῖνος διὰ τοῦ ὁποίου ἐδημιουργήθησαν τὰ πάντα, καθὼς διαλαμβάνεται εἰς τὸν ὀγδοηκοστὸν ἔκτον Ψαλμόν: «Μήτηρ Σιών ἐρεῖ: Ἄνθρωπος, καὶ ἄνθρωπος ἐγεννήθη ἐν αὐτῇ, καὶ αὐτὸς ἐθεμελίωσεν αὐτήν ὁ Ὑψιστος». Διότι αὐτὸ εἶναι ὡσάν νὰ λέγῃ· «Καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος»⁸, «πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο»⁹ καὶ «ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο»¹⁰. Καὶ ἐπειδὴ ἐγνώριζε τὴν ἐκ παρθένου ἄσπορον γέννησιν τοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦτο δὲν παρέλειπε νὰ ὁμιλήσῃ καὶ περὶ αὐτοῦ, ἀλλ' ἐμφατικῶς πὺς λέγει εἰς τὸν τεσσαράκοστὸν τέταρτον Ψαλμόν: «Ἀκουσον, θύγατερ, καὶ ἴδε, καὶ κλῖνον τὸ οὖς σου, καὶ ἐπιλάθου τοῦ λαοῦ σου καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς σου, ὅτι ἐπεθύμησεν ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου». Τοῦτο πάλιν ὁμοιάζει πρὸς τὸν χαιρετισμὸν τοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ πρὸς τὴν Παρθένον: «Χαῖρε, κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ»⁹. Διότι ἀποκαλῶντας αὐτὸν Χριστόν, ἀμέσως ἐφανέρωσε καὶ τὴν κατ' ἄνθρωπον γέννησιν τοῦ ἐκ τῆς Παρθένου διὰ τῆς φράσεως «Ἀκουσον, θύγατερ». Πρόσεξε τὴν διαφορὰν: Ὁ μὲν Γαβριὴλ καλεῖ τὴν Μαρίαν μὲ τὸ ὄνομά της, ἐπειδὴ δὲν συνεδέετο μετ' αὐτῆς διὰ συγγενείας, ἐνῶ ὁ Δαυὶδ τὴν ἀποκαλεῖ δικαιολογημένως θυγατέρα, ἐπειδὴ θὰ εἶναι ἀπόγονός του.
 ζ'. Ἀφοῦ δὲ εἶπεν ὅτι αὐτὸς θὰ γίνῃ ἄνθρωπος, ἐν συνεχείᾳ ἀναφέρεται εἰς τὸ πάθος τῆς ἀνθρωπίνης αὐτοῦ φύσεως. Καὶ προβλέπουσα (ἢ θίβλος τῶν Ψαλμῶν), ὅτι ἡ ἐξόντωσις τοῦ θά προέλθῃ ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους, ψάλλει εἰς μὲν τὸν δευτέρον Ψαλμόν: «Ἰνα τί ἐφρύαξαν ἔθνη, καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά; Παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ», εἰς δὲ τὸν εἰκοστὸν πρῶτον ψάλλει τὸ εἶδος τοῦ θανά-

7. Ἀποτελεῖ οἰκμὴν κατὰ τῶν αἰρετικῶν δακητιστῶν.

8. Ἰωάν. α' 1, 3, 14.

9. Λουκ. α' 28.

του, χρησιμοποιῶν λόγους αὐτοῦ τοῦ Σωτῆρος: «Εἰς χοῦν θανάτου κατήγαγές με· ὅτι ἐκύκλωσάν με κύνες πολλοί, συναγωγὴ πονηρευομένων περιέσχον με. Ὄρυσαν χεῖρας μου καὶ πόδας μου, ἐξηρίθμηνσαν πάντα τὰ ὀστέα μου. Αὐτοὶ δὲ κατενόησαν, καὶ ἐπειδὴν με· διμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμὸν μου ἔβαλον κλῆρον». Ὅταν δὲ λέγῃ ὅτι θά διατρυπηθοῦν τὰ χεῖρια του καὶ τὰ πόδια του τί ἄλλο ἐννοεῖ παρά τὸν σταυρικόν Του θάνατον; Καὶ ἀφοῦ διδάσκη ὅλα αὐτὰ προσθέτει, ὅτι ὁ Κύριος δὲν πάσχει χάριν τοῦ ἑαυτοῦ του, ἀλλὰ χάριν ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων. Καὶ λέγει, ὁμιλῶν πάλιν ἐξ ὀνόματος τοῦ Κυρίου, εἰς μὲν τὸν 87ον Ψαλμόν: «Ἐπ' ἐμέ ἐπεστηρίχθη ὁ θυμὸς σου», εἰς δὲ τὸν ἐξηκοστὸν ὀγδοον: «Ἄ οὐχ ἤρπασα, τότε ἀπετίγγουν». Λέγει δὲ τοῦτο, διότι δὲν ἀπέθνησκεν ἐπειδὴ ἦτο ἐνοχος, ἀλλ' ἔβασανίζετο χάριν ἡμῶν, καὶ ἐπῆρεν εἰς τοὺς ὧμους του τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ ἐναντίον μας ἐξ αἰτίας τῆς παραβάσεως, καθὼς λέγει διὰ τοῦ προφήτου Ἡσαΐου: «Αὐτὸς τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἔλαθε»¹⁰, ἐνῶ ἡμεῖς λέγομεν εἰς τὸν ἑκατοστὸν τριακοστὸν ἔβδομον Ψαλμόν: «Κύριος ἀνταποδώσει ὑπὲρ ἐμοῦ». Ἀλλὰ καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα λέγει εἰς τὸν ἔβδομηκοστὸν πρῶτον: «Καὶ σώσει τοὺς υἱοὺς τῶν πενήτων, καὶ ταπεινώσει συκοφάντην, ὅτι ἐρρύσατο πτωχὸν ἐκ χειρὸς δυνάστου, καὶ πένητα, ὃ οὐχ ὑπῆρχε βοηθός».

Ἡ· Διὰ τοῦτο προλέγει καὶ τὴν ἐν σώματι ἀνάληψιν τοῦ Χριστοῦ, λέγων εἰς μὲν τὸν εἰκοστὸν τρίτον Ψαλμόν: «Ἄρατε πύλας, οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε, πύλαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης», εἰς δὲ τὸν τεσσαρακοστὸν: «Ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ, Κύριος ἐν φωνῇ σάλπιγγος». Καὶ εἰς μὲν τὸν ἑκατοστὸν ἑνατον Ψαλμόν προλέγει τὴν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ καθέδραν τοῦ Χριστοῦ: «Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου· Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου», εἰς δὲ τὸν ἑνατον προλέγει καὶ τὸν ἀφανισμόν τοῦ διαβόλου: «Ἐκάθισας ἐπὶ θρόνου, ὁ κρίνων δικαιοσύνην· ἐπετίμησας ἔθνεσι, καὶ ἀπώλετο ὁ ἀσεβής». Διότι καὶ τὸ ὅτι ὁ Χριστὸς ἔλαθε

10. Ἡσ. γγ' 4.

παρά τοῦ Πατρος τὴν ἐξουσίαν τοῦ Κριτοῦ δὲν το ἀπέκρυψε καὶ πρῶτα λέγει, «τι θιξέσθῃ ὡς κριτὴς ὄλων εἰς μὲν τοὺς 71οὺς λέγει, «Ὁ Θεὸς τὸ κρίμα σου τῷ βασιλεὶ δός καὶ τὴν δικαιοσύνην σου τῷ υἱῷ τοῦ βασιλέως, κρίνῃ τὸν λαὸν σου ἐ δικαιοσύνῃ καὶ τοὺς πτωχοὺς σου ἐν κρίσει» ἐν 72ῳ εἰς τοὺς 49οὺς λέγει, «Προσκαλέσεται τὸν ὁριζὸν ἄνω καὶ τὴν γῆν τοῦ διακρίναι τὸν λαὸν αὐτοῦ καὶ ἀναγέσονται οἱ οὐρανοὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ ὅτι ὁ Θεὸς κριτὴς ἐστὶ καὶ εἰς τὸν 81ον «Ὁ Θεὸς ἔστη ἐν σιμαωὺν θεῶν ἐν μεσῷ δὲ θεοὺς διακρινέας· Ἀλλὰ καὶ τὴν κληρονομίαν ἐθνῶν εἶναι δυνατόν νά πληροφορηθῶμεν ἀπὸ πολλοὺς μὲν Ψαλμοὺς ἰδιαίτερος δὲ ἀπὸ τοῦ 46ου· Πάντα τὰ ἔθνη κροτήσατε χεῖρας ἀλαλαξατέ τῷ Θεῷ ἐν φωνῇ ἀγαλλιασεως καὶ εἰς τὸν 71ον καὶ τὸ πρῶτον λέγεται Αἰθιοπες, καὶ οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ χοῦ λέγεται βασιλεῖς θαρσεῖς καὶ αἱ νῆσοι δῶρα προσέσους βασιλεῖς Αραβῶν καὶ Σαβὰ δῶρα προσάξουσ καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ πάντες, οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς πάντα τὰ ἔθνη δουλεύουσιν αὐτῷ· Καὶ αὐτὰ μὲν ψαλλοῦνται εἰς τοὺς Ψαλμοὺς, προαναγγέλλονται, ὅμως καὶ εἰς καθένα ἀπὸ τὰ ἄλλα βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης

θ Γνωρίζων δὲ (ὁ γερων) ὁλόκληρον τὴν ἀγ. Γραφὴν ἔλεγει ἀκορῇ, ὅτι εἰς καὶ τὸ βιβλίον αὐτῆς τὰ ἴδια ἰδιαίτερος περὶ τοῦ Σατὴρος λέγεται καὶ εἶναι αὐτὸ κοινὸν μῆνυμα ὄλων αὐτῶν καὶ ἡ συμφωνία αὐτῇ ἀποτελεῖ ἔργον τοῦ Ἁγ. Πνεύματος Δὲ ὅτι ὅπως ἡμπορεῖ κανεὶς νά εἶρῃ εἰς τὸ βιβλίον τῶν Ψαλμῶν ὅσα περιέχονται εἰς τὰ ἄλλα βιβλία τῆς Π. Δ. τοιοῦτοτρόπως δύναται πολλακίς νά εἶρῃ τὸ περιεχόμενον τῶν Ψαλμῶν εἰς τὰ ἄλλα βιβλία Διότι καὶ ὁ Μωσῆς γράφει ὡδὴν, καὶ ὁ Ἡσαΐας ψαλλεὶ καὶ ὁ προφήτης Ἀμβακοὺμ προσεύχεται με ὡδὴν Εἰς καθὲ βιβλίον πάλιν δυάμεθα νά συναντήσωμεν καὶ προφητείας καὶ παραγγέλματα τοῦ Νόμου καὶ ἱστορικά γεγονότα καὶ τοῦτο διότι τὸ ἴδιον ἅγ. Πνεῦμα κατεβύνηκε ὅλους τοὺς ἱεροὺς συγγραφεῖς. Καθένας δὲ ἀπὸ αὐτοὺς ἡπηρετεῖ καὶ ἐκπληρῶνει τὴν ἀποστολήν του σύμφωνα με τὸ ἰδιαίτερον χάρισμα, ποῦ ἔδωκε εἰς αὐτόν τὸ Πνεῦμα, εἴτε τὸ ἔργον αὐτὸ εἶναι προφητεία, εἴτε νομοθεσία, εἴτε ἡ διατήρησις τῆς ἱστορίας, εἴτε τὸ χάρισμα τῆς συνθεσεως Ψαλμῶν Καὶ ἐ-

πεδητο Ἄγ. Πνεῦμα ἀπὸ τοῦ ὁπῶς προέρχονται ὅλαι
αὐταὶ αἱ διαρέσεις τῶν γαρσμάτων, ἐπὶ αὐτὸ παρα-
μένει ἁδιαρτο, κατὰ τὸ φαντασθῆναι, διὰ τοῦτο ἀκρι-
βῶς ἐκλάληται μετὰ Ἄγ. Πνεῦμα εὐρασκεῖται εἰς κάθε
ἱερὸν τοῦ γραφεᾶ, παραλλήλως δὲ εἰς ἕκαστον μοιρά-
ζει αὐτὸ τὰ γαρσματο ἀντιπαραστήσει τῆς ἰδιατέρας ἀπο-
στολῆς τοῦ. Καὶ ἀπασθῶς λατοῦ μετῇ, ὑπαρχούσαν
ἀντιγκη, ὑπηρετεῖ τολλακίς καθεὺς ἀπὸ τοὺς ἱεροὺς
συγγραφεῖς τῆς ὁσηθεῖα τοῦ Ἄγ. Πνεύματος, εἰς τὸ ἔρ-
γον τοῦ θεο-λογου. Ὡστε συμφωνοῦν μετὰ ὅσα εἶπον ἀ-
νωτέρω ὁ Μωσῆς ἐπὶ εἶνα κενῶς νομοθετῆς, ἐνίστε
καὶ προφητεῖει, καὶ φαλλεῖ ὁ πρὸς φῆται συνηθῶς προφη-
τεῖται, ἀλλ' ἄλλοτε ἡδὺς, ἐνίστε ὅπως Ἀουσασθε
καθαροῦ γένεσθε.¹¹ Αποτλῆε ἀπὸ κακίας τῆς καρδίας
σου Ἱερουσαλημ.¹² καὶ ἄλλοτε, ράφοι, ἱστορίαι, ὅπως
ὁ Δανιὴλ τὰ περὶ τῆς Σεισσηγῆς¹³ καὶ ὁ Ἡσαΐας τὰ πε-
ρὶ τοῦ Ραφακη καὶ τοῦ Σεισσηγῆ.¹⁴ Ἔτσι, λοιπόν,
καὶ τὸ θεθλόν τῶν Ψαλμῶν, τοῦ ὁπῶς ἰδιαίτερον γνω-
ρισμα εἶναι ἡ ψαλμωδία φαλλεῖ, ὡς ἐλεχθῇ μελωδι-
κῶς καὶ ἐν ἐκτάσει ὅσα εἰς τὰ ἄλλα θεθλία λεπτομε-
ρῶς ἔχον γραφῇ. Καποτε ὁμῶς ὁδεῖ καὶ αὐτὸ (τὸ Ψαλ-
τήριον) ἡθκα παραγγέλματα ὅπως Ἀποῦσαι ἀπὸ ὀρ-
γῆς καὶ ἐγκυταλ περὶ θεοῦ¹⁵ καὶ Ἐκκλῆιον ἀπὸ κα-
κῆς, καὶ ποιήσαν ἀσθῆν, ζήτησαν εἰρήνην καὶ δίωξον
αὐτήν.¹⁶ Ἀλλοτε παρ' ἐξ ὁστορεῖ τὴν πορείαν τοῦ Ἱ-
ορασηλ καὶ ἄλλοτε προφητεῖει περὶ τοῦ Σωτῆρος, ὅπως
ἔχει λεχθῇ προηγουμένως.

Καὶ εἶνα λοιπόν, κοινὴ εἰς ὅλους τοὺς ἱεροὺς
συγγραφεῖς ἡ διωρεα αὐτῇ τοῦ Ἄγ. Πνεύματος, καὶ ἀ-
παντασται ἡ ἰδια τῶσιν εἰς ἕνα ἕκαστον γωρσάδων καὶ
εἰς ὅλους μαζὶ ὅπως ἡ ἀντιγκη ἐπὶ θαλλεῖ καὶ ὅπως τὸ
Πνεῦμα θέλει. Διότι εἰς τὸ ἔργον τοῦτο δὲν ἔχει καμμί-
αν σημασίαν τὸ περισσοτερον ἢ τὸ ὀλιγωτερον, ἀλλὰ

11 Πρβλ. Α. Κορ. 13: 4 ε

12 Ησ. ο. 16

13 Ιερ. 5: 14

14 Δαν. Σουα

15 Ησ. λατ. 37 ε

16 Ψαλμ. λατ. 8

17 Ψαλμ. αγ. 15

το πῶς θα ἐκπληρώσῃ καθενὰς ἀνυπογωρήτως καὶ τελὼς τῇ ἰδίᾳ τοῦ ἀποστολῆν. Τοῦ θ' ὅλ' οἱ δὲ τῶν Ψαλμῶν ἔχει καὶ ἐν προκειμένῳ κατὰ τοῖς ἰδίοις τεροι καὶ ὑπερέχει τῶν ἰσχυρῶν. Διότι ἐκτός ἀπὸ ἐκεῖνα ὡς πρὸς τὰ ὁποῖα συμφυεῖ με τὰ ἄλλα θ' ὅλ' οἱ, ἔχει καὶ τοῦτο τοῖς ἰδίοις καὶ θαυμαστόν· ὅτι δηλαδὴ ἔχει μέσα τοῦ ζωγραφημένης καὶ ἀποτυπωμένης τὰς μετακλήσεις καὶ μεταπτώσεις καὶ τμημάτων καθὲν ψυχῆς τοιαύτη δὲ εἶναι ἡ ψυχολογία τῶν Ψαλμῶν ὥστε ἐὰν κάποιος, ἐλλείπει πειρασ, θέλῃ νὰ γνωρίσῃ τὸν ἑαυτὸν τοῦ, νὰ δύναται νὰ ἐπιτελῇ τοῦτο δι' αἰτῶν. Τόσον καθαρῶς ἔχει ἀποτυπωθῇ εἰς αὐτοὺς ὁ χαρακτήρ καθὲν ἀνθρώπου. Δὲ εἰς μέν, τὰ ἄλλα θ' ὅλ' οἱ ἀκούει κανεὶς μόνον τοὺς νόμους, νὰ παραγγέλλῃ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα πρέπει, νὰ πράττῃ καὶ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ἀποφεύγῃ. Καὶ ἀκούει κανεὶς μετὰ προσοχῆς τὰς προφητείας μόνον διὰ νὰ μαθῇ διὰ τὸν ἐρχόμενον Σωτῆρα. Καὶ προσέχει κανεὶς τὰς στορίας, διότι ἀπὸ αὐτὰς δύναται, νὰ γνωρίσῃ τὰς πράξεις τῶν βασιλέων καὶ τῶν ἁγίων. Ἀντιθετῶς, εἰς τοῖς θ' ὅλ' οἱ τῶν Ψαλμῶν, ἐκτός τοῦ ὅτι μαθαίνει αὐτὰ ὁ ἀκροατὴς τῶν ἐπὶ πλέον καταλαβαίνει τὰς κινήσεις τῆς ψυχῆς τοῦ εἰς αὐτοὺς καὶ συγχρονῶς διδάσκεται ἐπίσης εὗρισκε εἰς αὐτοὺς τὰ πάθη ποὺ κατέχον τὴν ψυχὴν τοῦ καὶ μαθαίνει τὸν τρόπον ἀπαλλαγῆς ἀπ' αὐτὰ. Ὡστε τοῖς Ψαλμῶν δὲν διδάσκει μόνον τὸν ἀκροατὴν πῶς θὰ ἀποφεύγῃ τὰ πάθη, ἀλλὰ καὶ μετὰ τοὺς λόγους καὶ πράξεις δύναται νὰ ἐξαλειφῇ αὐτὰ. Ὑπάρχουν θεθεῖως καὶ εἰς τὰ ἄλλα θ' ὅλ' οἱ τῆς Π Δ παραγγέλματα ἀπαγορευτικά, ποὺ ἀποτρέπουν ἀπὸ τῆς διαπραξίης τῶν κακῶν εἰς τοῖς Ψαλμῶν ὅμως ἐκτός αὐτοῦ εἶναι γραμμένος καὶ ὁ τρόπος ἀποφυγῆς τῶν. Ἐνὰ τέτοιο παραγγέλμα εἶναι ἡ μετάνοια. Εἶναι δὲ μετάνοια νὰ τὸ παύσῃ κανεὶς νὰ πράττῃ τῆς ἁμαρτίας. Εἰς τοὺς Ψαλμοὺς δὲν περιλαμβάνεται ἀπλῶς αἰτή ἡ ἐντολή ἀλλ' ἔχει γραφῇ καὶ ὁ τρόπος τῆς μετάνοιας καὶ τί πρέπει νὰ λέγῃ ὁ μετανεὼν ἁμαρτωλός. Καὶ ὁ Παῦλος πάλιν ἔχει εἶπει· «Ἡ θλίψις τῇ ψυχῇ ὑπομονὴν κατεργάζεται, ἡ δὲ ὑπομονὴ δοκιμὴν, ἡ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα, ἡ δὲ ἐλπίς οὐ κατασχύνει»¹⁸. Εἰς δὲ τοὺς Ψαλμοὺς ἔχει

γραφῇ καὶ ἔχει χαραχθῇ ἐντόνως καὶ πῶς πρέπει κα-
λῶς ἀποφερῇ τὰς θλίψεις καὶ πρέπει ὁ θλιβόμενος
να λέγῃ καὶ πρέπει νὰ καὶ ἡ νὰ λέγῃ μετὰ τὰς θλι-
ψεις καὶ μετὰ τοὺς τρόπους καθεύας δοκιμάζεται καὶ
μετὰ τὰς ἀγίας ἀπεθνήσκοντες εἰς τὸν Κύριον οἱ ἐλπίζον-
τες εἰς αὐτόν. καὶ πάλιν ὁ Παῖς παραγγέλλει νὰ εὐ-
χαριστοῦμεν τὸν Θεόν δι' ὅλα¹⁹. Οἱ Ψαλμοὶ ὅμως μᾶς
διδασκον καὶ τι πρέπει νὰ λέγωμεν εὐχαριστοῦντες
τὸν Θεόν. Ἀπὸ ἄλλο ἔπειτα ἱερὸν βιβλίον ἀκουομεν τὸ
ἐν ὁποίῳ θελοῦσιν ἐσεβῶς ζῆν ἐωχῆνται ταῦτα²⁰ ἐνῶ ἀπὸ
τῶν Ψαλμῶν διδασκόμεθα καὶ τι πρέπει νὰ λέγωμεν,
ὅτι νὰ διωκόμεθα καὶ τοίους λόγους πρέπει νὰ ἀπεθύ-
νώμεν εἰς τὸν Θεόν κατὰ τὴν διάρκεια τῶν διωγμῶν
καὶ μετὰ τὴν σωτηρίαν μᾶς ἀπὸ αὐτοῦ. Ἄλλα ἱερὰ
βιβλία παραγγέλλου (ἀπλῶς) νὰ εὐλογοῦμεν τὸν Κύ-
ριον καὶ νὰ τοῦ δοξολογοῦμεν. Εἰς τοὺς Ψαλμοὺς ὅμως
μᾶς διδεται τόσον ὁ τυπὸς τῆς δοξολογίας τοῦ Κυρίου,
ὅσον καὶ τοίους λόγους πρέπει νὰ χρησιμοποιοῦμεν διὰ
νὰ δοξολογοῦμεν Αὐτόν ἀέως (καθὼς ἀρμόζει). Καὶ
διὰ καθεστὴ δὲ εἰρήκε καὶ τὰς καταλλήλους τοὺς θεί-
ους μῶν τῶν Ψαλμῶν ὥσαν νὰ ἔχουν γραφῇ δι' ἡμᾶς,
διὰ τὰς κινήσεις τῆς ψυχῆς μᾶς καὶ τὴν ἐν γένει κατά-
στασιν μᾶς (τὰς ἀνάγκας μᾶς).

α. Ἄλλα μὲν τοὺς Ψαλμοὺς συμβαίνει ἀκόμη καὶ
τοῦτο τὸ ἀξιοθαύμαστον ἐνῶ δηλ. εἰς τὰ ἄλλα ἱερὰ
βιβλία οἱ ἀναγνώπται (ἀπλῶς) ἀπαγγέλλου ὅσα λέ-
γουσιν οἱ ἄγιοι καὶ ἀναφέρουσιν ὅτι ἔχει γραφῇ εἰς ἐκεί-
νους, διὰ τοὺς ὁποίους ἐγραφή καὶ οἱ ἀκροαταὶ διαχω-
ρίζουσιν τοὺς ἑαυτοὺς τῶν ἀπὸ ἐκείνων, διὰ τοὺς ὁποί-
ους γίνεται λόγος εἰς τὸ βιβλίον, τὰς δὲ προβαλλομέ-
νας πράξεις ἀρκοῦνται εἰς τὸ νὰ τὰς θαυμάζουσιν καὶ τὰς
ζηλοῦσιν ὥστε νὰ τὰς μιμηθοῦν. Ἀντιθέτως ὁ ἀναγνώ-
στης τῶν Ψαλμῶν τὰς μὲν περιεχομένας εἰς αὐτοὺς προ-
φητείας περὶ τοῦ Σατάνος τὰς ἀπαντωμένας συνήθως
εἰς τὰ ἄλλα ἱερὰ βιβλία τὰς περιᾶμίαν πρὸς μίαν με-
τὰ τὰ θαύμασμοι καὶ τιμῆς τοὺς δὲ ὑπολοίπους Ψαλμοὺς
τοὺς μελετᾷ ὥσαν νὰ εἶναι ἰδικά του λόγια. Ἄλλὰ καὶ

19. Α' Θεο. ε' 18.

20. Β' Τιμ. γ' 12.

ὁ ἀκροατὴς συγκλονίζεται ὥσπερ νὰ ὁμιλή ὁ ἴδιος, καὶ εὐθιγρυσμιζέται μετὰ τοὺς λόγους τῶν Ψαλμῶν ὥσπερ οὕτως νὰ εἶναι ἰδικὸς τοῖς Χάριν δὲ τῆς σαφείας δέξαι νὰ βαρυτὸν νὰ ἐπαινεσθῶμεν τὸ ἴδιον, ὅπως λεγεὶ ὁ εὐλογημένος Παῦλος²¹ Ὑπάρχουν εἰς τὴν Γραφὴν πολλοὶ αὐτοῦσιοι λόγοι τῶν Πατριάρχων Ἀλλοῦ πάλιν λέγει ὅτι ὁ μὲν Μωυσῆς ὠμολογεῖ ὁ δὲ Θεὸς ἀπῆντα²² Καὶ ἄλλοι ἀναφέρεται ὅτι ὁ Ἥλιος καὶ ὁ Ἑλισσαῖος, καθήμενοι ἐπάνω εἰς τὸ Καρμήλιον ὄρος ἐπεκαλοῦντο τὸν Κύριον καὶ ἔλεγον παντοτε· «Ζῇ Κύριος, ὃ παρεστην ἐνώπιον αὐτοῦ σημερον»²³ Ἀπο τοὺς λόγους τῶν ἁλλῶν ἁγίων προφητῶν οἱ σπουδασιότεροι ἀναφέρονται εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Σωτῆρος ὁ περισσότερος ὅμως ἀπευθυνονται εἰς τὰ ἔθνη καὶ τὸν Ἰσραὴλ Καὶ ὅπως κανεῖς δὲν θὰ ἐτόλμα ποτὲ νὰ οἰκειοποιηθῇ τοὺς λόγους τῶν Πατριάρχων, οὔτε θὰ ἐτόλμα νὰ μιμηθῇ τοὺς λόγους τοῦ Μωυσέως καὶ νὰ παρουσιάσῃ αὐτοὺς ὡς ἰδικούς του, οὔτε τοὺς λόγους τοῦ Ἀβραὰμ περὶ τοῦ δούλου του καὶ τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ὅσα εἶπε περὶ τοῦ μεγάλου Ἰσασάκ, ἔστω καὶ ἂν εὑρεθῇ εἰς τὴν ἰδίαν μετὰ ἐκεῖνον κατὰστασιν καὶ ἀνάγκη θὰ ἦτο δυνατόν νὰ τολμήσῃ νὰ εἰπῇ αὐτοὺς ὡς ἰδικούς του Καὶ ἂν ἀκόμη πάσχη κανεῖς μετὰ ὅσους ὑποφέρουν καὶ ἂν ποτὲ καταληφθῇ ἀπὸ τὸν πόθον μεζονος τελειότητος, οὐδέποτε (θὰ τολμήσῃ) νὰ εἰπῇ ὡς ὁ Μωυσῆς· «Ἐμφάνισόν μοι, σεαυτὸν»²⁴ ἢ πάλιν· «Εἰ μὲν ἀφῆς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν, ἄφες εἰ δὲ μὴ ἀφῆς, ἐξάλειψόν με ἐκ τῆς βίβλου σοι τῆς ἔγγραφας»²⁵ Ἀλλ' οὔτε, οἰκειοποιούμενος κανεῖς τοὺς λόγους τῶν προφητῶν, θὰ ἠδύνατο δι' αὐτῶν νὰ ἐλέγξῃ ἢ νὰ ἐπαινέσῃ ἐκείνους οἱ ὅποιοι πράττουν ὅ,τι ἐπραξάν ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποίους ἠλεγξαν ἢ ἐπήμεσαν οἱ προφῆται. Οὔτε τὸ «Ζῇ Κύριος ὃ παρεστην ἐνώπιον αὐτοῦ σημερον» θὰ ἠδύνατο κανεῖς, μιμουμένος τοὺς προφῆτας νὰ τὸν παρουσιάσῃ ὡς ἰδικόν του λόγον Διότι ὁ ἀναγνώστης τῶν ἱερῶν βιβλίων προφανῶς δὲν ἀναγινώσκει αὐτὰ ὡς ἰδικούς του λόγους, ἀλλ' ὡς λόγους τῶν ἁγίων καὶ δέχε-

21 ΦΙΛ γ 1

22 Γ Βασ ιζ 1 Δ Βασ γ 14

23 ΕΕ λγ 13

24 ΕΕ λδ 32

ται τα ἴδια τοὺς νοήματα (κατὰ γράμμα) Με τοὺς Ψαλμοὺς ὁμῶς συμβαίνει τοῦτο το περιεργόν· Ἐάν ἐξαρεσώμεν τὰς προφητείας περὶ τοῦ Σωτῆρος καὶ τῶν ἔθνων ὁ ἀναγνώστης τῶν ἄλλων ἀναγνώσκει αὐτοὺς ὥσαν να εἶναι ἴδιοι τοὶ λόγοι, καὶ ψάλλει αὐτοὺς ὥσαν να ἔχουν γραφῇ δι' αὐτόν, καὶ ἐξέθεωρε, ὅτι, καποῖος ἄλλος ὁμιλεῖ ἢ ἀντιμετωπίζει αὐτοὺς ὥσαν να ἀφοροῦν εἰς κάποιον ἄλλον, καὶ οὕτω τοὺς προσπερνᾷ. Καὶ καθενὺς ἀπαγγέλλει αὐτοὺς ὥσαν να ὁμολῇ αὐτὸς δια τοῦ ἑαυτοῦ τοῦ Καὶ εἶναι τέτοια τὰ λεγόμενα, ὥστε καθενὺς να τα ἀπευθίῃ εἰς τοὺς Θεοὺς ὥσαν να τὰ ἔπραξεν ὁ ἴδιος καὶ, ὥστι να εἶναι λόγοι ἴδιοι τοῦ. Διότι δευθεοσθεῖ τοὺς λόγους τῶν Ψαλμῶν, ὅπως συμβαίνει, μὲ τοὺς λόγους τῶν πατρ. αρχῶν καὶ τοῦ Μωυσέως καὶ τῶν ἄλλων προφητῶν. Καὶ ὁχμῶν τοῦτο ἄλλ' ὁ ἀναγνώστης τῶν Ψαλμῶν νομίζει, ὅτι, οὕτοι εἶναι ἴδιοι τοὶ καὶ ὅτι ἔχουν γραφῇ δι' αὐτόν τοῦ ἴδιον. Δὲν οἱ Ψαλμοὶ περιέχουν τὰς πράξεις τοῦ καθ' ἑαυτοῦ, καὶ ἐκείνου ποὺ τηρεῖ τὸν νόμον καὶ ἐκείνου ποὺ τὸν παραβαίνει. Κάθε ἄνθρωπος δὲ ἀνέκει κατ' ἀνάγκην εἰς μίαν ἐκ τῶν δύο αὐτῶν κατηγοριῶν, καὶ θα πρέπει συνεπῶς, εἴτε ὑπὸ τῆς ἰδιότητος τοῦ τηρητοῦ τῆς θείας ἐντολῆς εἴτε ὑπὸ τῆς ἰδιότητος τοῦ παραβατοῦ αὐτῆς να ἀπαγγέλλῃ τοὺς λόγους οἱ ὅποιοι ἔχουν γραφῇ δι' ἐκάστην περίπτωση ἐξ αὐτῶν.

18. Καὶ μοῦ φαίνεται, ὅτι οἱ Ψαλμοὶ γίνονται διὰ τὸν ψάλλοντα τὸν ἑαυτοῦ καθρεπτοῦ μέσα εἰς τοὺς ὁποίους αὐτὸς ἀνακαλύπτει τοὺς ἑαυτοῦ τοῦ καὶ τὰ σκιρτήματα τῆς ψυχῆς τοῦ καὶ τοσοῦτοτρόπως αἰσθανόμενος τοὺς ἀπαγγέλλει Ἀνομή καὶ ὁ ἀκούων τοὺς Ψαλμοὺς ἀναγινώσκόμενος²⁵ ὑποδέχεται αὐτοὺς ὥσαν να ὁμιλοῦν δι' αὐτόν. Καὶ ἡ ἀπο τοὺς ἐλέγχους τῆς συνειδήσεως τοῦ θα συτρηθῇ καὶ θα μετανοήσῃ, ἡ ἀκούων περὶ τῆς ἐλπίδος εἰς τὸν Θεόν καὶ τῆς παρεχομένης ὑπ' Αὐτοῦ βοηθείας εἰς τοὺς πιστοὺς θα χαρεταί, ὥσαν να ἔγινεν εἰς αὐτόν μία το αὐτῆς δωρεά, καὶ θὰ ἀρχίσῃ να

²⁵ Προφανῶς ἐν ἐκκλησίᾳ. Ἡ ευρυτάτη χρῆσις τοῦ Ψαλτηρίου ἐν τῇ χριστιανικῇ λατρείᾳ ἀνάγεται εἰς αὐτὰς τὰς ρίζας τοῦ Χριστιανισμοῦ.

εὐχαριστῇ τὸν Θεόν. Ὅταν λοιποὶ κανεὶς ψάλλῃ τὸν τρίτον Ψαλμὸν καὶ συγχροίως σκέπτεται τὰς ἰδικὰς τοῦ θλ. ψε.ς, νομίζει, ὅτι εἶνα ἡ καὶ τοῦ τα λόγια τοῦ Ψαλμοῦ. Καὶ τότε δυνατὰ, νὰ ἀπαγγεῖλῃ τοῖς 11ον καὶ τὸν 16ον ὡσάν νὰ πρόκεται περὶ ἡδ. κῆς τοῦ προσευχῆς καὶ ἰδικῆς τοῦ ἐμπιστοσύνης εἰς τὸν Θεόν. Καὶ τὸν μὲν 50ὸν δυνατὰ νὰ ψάλλῃ ὡς καὶ εἶται τῆς ἡδ. κῆς τοῦ μετανοίας λόγια. Ὅταν, δὲ κανεὶς ψάλλῃ τὸν 53ον καὶ τὸν 55ον καὶ τὸν 56ον, καὶ τὸν 141ον, δεῖ τοὺς ψάλλε ὡσάν νὰ πρόκεται διὰ κάποιον ἄλλον δωκόμενον ἀλλὰ ἵσταται ἀπέναντι τῶν ὡσάν, νὰ εἶται αὐτὸς ὁ πάσχων καὶ ψάλλει εἰς τὸν Θεόν ὡσάν οἱ λόγοι αὐτοὶ νὰ εἶναι ἰδικοί του. Καὶ γενικῶς κάθε Ψαλμὸς καὶ ἔχει λεχθῇ καὶ ἔχει συσταχθῇ ὑπὸ τοῦ Ἁγ. Πνεύματος ὥστε ὅπως προηγουμένως ἔχει λεχθῇ νὰ ἀνακαλυπτῶμεν εἰς αὐτοὺς τὰ σκιρτήματα τῆς μετῆς μας, καὶ νὰ νομίζωμεν ὅτι ὅλοι αὐτοὶ ἔχουν λεχθῇ δι' ἡμᾶς καὶ ὅτι εἶναι λόγοι ἰδικοί μας ἀποβλέποντες νὰ ὑπειθυμίζουσι εἰς ἡμᾶς τὰς ἐσωτερικὰς μας παρεκτροπὰς καὶ νὰ μᾶς παρακινῶσι εἰς διόρθωσιν τῆς συμπεριφορᾶς μας. Διότι ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἔχουν εἶπει οἱ ψαλμῶδοι, αὐτὰ δύνανται νὰ γίνουν καὶ δι' ἡμᾶς τυποὶ καὶ ὑποδείγματα.

13γ' Ἰδοὺ δὲ ποῖα εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν δωρεὰ τοῦ Σωτῆρος πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Δότ. ἀφοῦ ἔγινε χάριν ἡμῶν ἄνθρωπος, τὸ μὲν σῶμα Του προσέφερε θυσίαν διὰ τὴν ἰδικὴν μας σωτηρίαν, διὰ νὰ λυτρώσῃ ὅλους τοὺς ἄνθρωπους ἀπὸ τὸν αἰώνιον θάνατον. Θέλοντας δὲ νὰ μᾶς δείξῃ τὴν οὐρανίαν καὶ ἀρεστήν εἰς αὐτὸν συμπεριφορὰν τὴν ἐνεσάρκωσεν ὁ Ἰδ.ος ὥστε νὰ μὴ δυνατὰ κανεὶς εὐκολὰ νὰ ἐξαπατηθῇ ἀπὸ τὸν ἐγθρόν τῆς ψυχῆς μας, ἀφοῦ κρατοῦμεν εἰς τὰ χερία μας ὡς ἐγγύησιν διὰ τὴν ἀσφάλειάν μας τὴν ἰδικὴν Του νίκην κατὰ τοῦ διαβόλου. γνομένη χάριν ἡμῶν. Διὰ τοῦτο λοιπόν, ὅχι μόνον ἐδίδαξεν, ἀλλὰ καὶ ἔπραξε, ὅσα ἐδίδαξεν ὥστε καθέναν ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ ἀκούῃ τὴν διδασκαλίαν Του, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ ἔχῃ ἐνώπιόν του Αὐτὸν ὡς πρότυπον, διὰ νὰ πράττῃ τὰ ἀκουόμενα, συμφωνοῦν μετὰ τὴν ἰδικὴν Του προτροπὴν. «Μαθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πραῖς εἰμι καὶ

ταπεινός τῇ καρδίᾳ.²⁶ Οὐδείς δε θά δυναθῇ νὰ εὕρῃ διδασκαλίαν περὶ ἄλλων καὶ εἰς τὴν ἀρετὴν ὁδηγοῦσάν ἀπο ἐκείνην τὴν ὁποῖαν ὁ Κύριος ἐνεπαρκώσε. Διότι ὅταν κανείς μελετήσῃ τὴν ζωὴν τοῦ Κυρίου, θά διαπιστώσῃ ὅτι Οὗτος ἐπραξέ, ὅλας τὰς ἀρετάς, καὶ τὴν ἀνέξ. κακίαν, καὶ τὴν φιλανθρωπίαν καὶ τὴν ἀγαθοτητα, καὶ τὴν γενναίότητα καὶ τὴν ἐλεημοσύνην καὶ τὴν δικαιοσύνην ὥστε νὰ μὴ ὑστερῇ Οὗτος κατὰ τὸ ἀνθρώπινον εἰς οὐδὲν ἀν ἀρετὴν, ὅ. ἐκείνον ὁ ὁποῖος δύναται νὰ καταλάβῃ τὸ αὐτό. Τοῦτο δε ἔχων ὑπ' ὄψιν ὁ Παῦλος ἔλεγε· Μιμηταί μου γίνεσθε, καθὼς καὶ γὼ Χριστοῦ.²⁷ Οἱ Ἕλληνες νομοθέται ἔχουν τὴν ἱκανότητα μόνον νὰ νομοθετοῦν. Αὐτὸς θὲν ὁ Κύριος, ὡς πραγματικὸς ἐξουσιαστὴς τῶν πάντων που εἶναι, καὶ ἐπειδὴ ἐνδιαφέρεται ὁ ὅσα ἔχει δημιουργήσει, δὲν νομοθετεῖ μόνον, ἀλλὰ μᾶς ἔδωκε τὸν ἑαυτόν. Του καὶ ὡς πρότυποι ἀρετῆς, ὥστε νὰ γνωρίζουν ὅσοι θέλουσιν τὸ ἐφαρμόσιμον τῆς διδασκαλίας Του. Δι' αὐτὸ ἀκρίβως καὶ προτοῦ ἔλθῃ ὁ ἴδιος εἰς ἡμᾶς διεσάλπισε τοῦτο καὶ διὰ τῶν ψαλμῶδων, ὥστε ὅπως ἐνεπαρκώσῃ εἰς τὸ πρόσωπόν Του τὸν ἐπιγινώσκον καὶ τὸν οἰκταίνον ἄνθρωπον, τοιοῦτοτρόπως νὰ δύναται ὁποῖος θελεῖ νὰ μάθῃ καλά καὶ ἀπο τοὺς Ψαλμοὺς τὰ σκιρτήματα καὶ τὰς ἐπιθυμίας τῶν ψυχῶν ἐνδρασκύντας αὐτοὺς εἰς αὐτοὺς καὶ τὴν θεραπείαν καθ' ἑκάστην ἀλλὰ καὶ τὴν τιμωρίαν.²⁸ Καὶ ἂν θὰ ἠθελαμεν νὰ ἀκρ. βολογήσωμεν θὰ ἐλέγαμεν ὅτι ὁλοκληρὸς μὲν ἡ θεία Γραφή εἶναι ὁ δάσκαλος ἀρετῆς καὶ ἀληθινῆς πίστεως τὸ βιβλίον ὁμῶς τῶν Ψαλμῶν παρέχει κατὰ καποιον τρόπον καὶ τὴν μέθοδον καθοδηγήσειως τῶν ψυχῶν. Διότι ὅπως ὁ ἐπισκεπτόμενος τὸν βασιλέα προσαρμόζει καὶ τὴν συμπεριφορὰν του καὶ τὰ λόγια του πρὸς τὰ ἰσχυοντα εἰς τὴν αὐλήν, ὥστε νὰ μὴ ἐκδιωχθῇ ὡς ἀμόρφωτος, ἐὰν εἴπῃ κάτι ἀντίθετον πρὸς αὐτὰ τοιοῦτοτρόπως καὶ τὸ θεῖον βιβλίον ὑπεικνύει εἰς ἐκείνον, ὁ ὁποῖος ἀγωνίζεται διὰ νὰ ἀποκτήσῃ τὴν ἀρετὴν καὶ θέλει νὰ καταλάβῃ θάθειά τὴν κατ' ἄνθρωπον ζωὴν τοῦ Σωτῆρος, πρῶτον (ὅ-

26 Ματθ. ια' 29.

27 Α' Κορ. ια' 1.

πενθυμιζε.) διὰ τῆς ἀναγνώσεως τὰ σκιρτήματα τῆς ψυχῆς, καὶ τοιοῦτοτρόπως μορφώνει καὶ διδάσκει ἐκεῖνους που ἀσχολοῦντα μετὰ τῇ μελέτῃ αὐτῶν τῶν λόγων Ὑπαρχουν, λοιπόν, — διὰ τὴν ἀρχίστη κανεὶς ἀπο τὸ σημεῖον τοῦτο τὰς παρατηρήσεις τοῦ ἐπὶ τοῦ θεοῦ τῷ. Ψαλμῶν. ἄλλοι ἄλλοι, ἀφηγηματικοί, ἄλλοι προτρεπτικοί, ἄλλοι προφητικοί, ἄλλοι ὑπὸ μορφὴν προσευχῆς καὶ ἄλλοι δοξολογητικοί

Καὶ οἱ μὲν ἀφηγηματικοὶ εἶναι οἱ 18, 43, 48, 49, 72, 75, 76, 88, 106, 113, 126 καὶ 136

Οἱ δὲ λεγόμενοι ὡς προσευχὴ εἶναι οἱ 16, 67, 89, 101, 131 καὶ 141

Μορφῇ συνομιλίας καὶ προσευχῆς καὶ δεήσεως ἔχουν οἱ Ψαλμοὶ 5, 6, 7, 11, 12, 15, 24, 27, 30, 34, 37, 42, 57, 54, 55, 56, 58, 59, 60, 63, 82, 85, 87, 137, 139 καὶ 142

Συνομιλίαν καὶ εὐχαριστίαν περιέχει ὁ Ψαλμὸς 138.

Μόνον συνομιλίαν περιέχουν οἱ Ψαλμοὶ 3, 25, 68, 69, 70, 73, 78, 79, 108, 122 καὶ 130.

Μορφὴν δοξολογίας ἔχουν οἱ Ψαλμοὶ 9, 74, 91, 104, 105, 106, 107, 110, 117, 135 καὶ 137.

Οἱ Ψαλμοὶ 9, 74, 105, 106, 117 καὶ 137 εἶναι συγχρόως δοξολογητικοὶ καὶ ἀφηγηματικοί

Ὁ Ψαλμὸς 110 περικλείει δοξολογίαν καὶ δῆγησιν μαζί με ὑμνολογίαν

Προτρεπτικὸς εἶναι ὁ 36ος.

Προφητικοὶ εἶναι οἱ Ψαλμοὶ 20, 21, 44, 46, 75.

Ἀπαγγελίαν καὶ προφητεῖαν συνδυάζει ὁ 109

Προτρεπτικοὶ δὲ μετὰ ἐπιτακτικώτερον κάπως χαρακτηῖρα εἶναι οἱ Ψαλμοὶ 28, 32, 80, 94, 95, 96, 97, 102, 103 καὶ 113

Προτρεπτικὸν καὶ ἀσματικὸν χαρακτηῖρα ἔχει ὁ Ψαλμὸς 149

Ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι περιγράφουν τὸν ἐνάρετον θεὸν εἶναι οἱ 104, 111, 118, 124 καὶ 133.

Ὑμνον πρὸς τὸν θεὸν ἀποτελοῦν οἱ Ψαλμοὶ 90, 112, 116, 134, 144, 145, 146, 148 καὶ 150

Εὐχαριστίαν ἀποτελοῦν οἱ Ψαλμοὶ 8, 9, 17, 33, 45, 62, 76, 84, 114, 115, 120, 121, 123, 125, 128 καὶ 143

Μακαρισμὸν περιέχουν οἱ Ψαλμοὶ 1, 31, μ, 118 καὶ 127.

107 Ψυχικὴν ἐτοιμοτητα καὶ ὁδὴν περιέχει ὁ Ψαλμός

Πρὸς ἐπιδειξίην γενναιοτήτος προτρέπει ὁ 80ός
 "Ελεγχον ἐὰν τῶν ἀσεβῶν καὶ τῶν παραβά-
 τῶν τοῦ ὁμοῦ ἐκφραζῶν οἱ 2, 13, 35, 51 καὶ 52

"Επὶ κλήσει περιέχει ὁ 4
 Μερκοὶ Ψαλμοὶ καμνουν ταματα ὅπως εἶναι οἱ 19
 καὶ 63

"Ἄλλο πάλιν περιέχουν λόγους καυχήσεως ἐν Κυ-
 ρίῳ καὶ εἶναι οἱ 22, 26, 38, 39, 41, 61, 75, 83, 96, 98 καὶ 151

Ἀπειλητικοὶ εἶναι οἱ 57 καὶ 81
 Ὑμνολογικὸν περιέχουν οἱ 47 καὶ 64

Λόγους θριαμβικοὺς περιέχει καὶ περὶ ἀναστάσεως νε-
 κρῶν ὁμιλεῖ ὁ 65

"Επὶ νίκῃ ὁ ἱμνὸς ἀποτελεῖ μόνον ὁ 99

18 "Επεὶ δὴ λοιπὸν τέτοια εἶναι ἡ κατάταξις τῆς
 ὕλης τῶν Ψαλμῶν, δεῖ τοῦτο δυνατὸν οἱ ἀναγνώσται
 τῶν νὰ εὗρουν εἰς καθένα ἀπὸ αὐτοὺς ὅπως εἶπα προη-
 γουμένως, τὰ σκρῆματα καὶ τὴν ὁλὴν τῶν ψυχικῶν κα-
 τάστασιν ἀκομῇ δεδωμένα νὰ εἰρουν δὲ καθεὶ πρᾶγμα
 τὸ ὑπόδειγμα καὶ τὴν διδασκαλίαν. Τοιοῦτοτρόπως μα-
 θαίνει ἀπὸ τῶν Ψαλμῶν τι πρέπει νὰ λέγῃ διὰ τὴν ἀρέ-
 σην εἰς τὸν Κύριον μετὰ τοὺς λόγους δυνατὸν νὰ διορθω-
 νῇ τὸν ἑαυτὸν τοῦ κατὰ τοὺς λόγους πρέπει νὰ εὐχα-
 ριστῇ τὸν Κύριον χωρὶς νὰ κινδυνεύῃ νὰ ὑποπέσῃ εἰς
 ἀσεβείαν ἐκ τῆς χρήσεως ἀκαταλλήλων λόγων. Διότι,
 ὅπως μᾶς εἶπε, ὁ Κύριος δὲν θὰ δώσωμεν λόγον εἰς τὸν
 Κριτὴν μόνον διὰ τὰ ἔργα μας, ἀλλὰ καὶ διὰ κάθε ἀ-
 νωφελῆ (ἀπρόσεκτον) λόγον μας²⁸. Καὶ ἐάν, λοιπὸν, θε-
 λήσῃς νὰ καλοτυχῇς κάποιον, μὴ ποτε νὰ χρησιμο-
 ποιῇς διὰ τὸν τρόπον (τοῦ μακαρισμοῦ), καὶ διὰ ποι-
 ᾶν αἰτίαν καὶ μετὰ ποῖα λόγια τοὺς Ψαλμοὺς 1, καὶ 31,
 καὶ 40 καὶ 111, καὶ 118 καὶ 127. Ἐάν πάλιν θέλῃς νὰ
 καυτηρήσῃς τὴν ἐχθρὰν τῶν Ἰουδαίων ἐναντίον τοῦ
 Σωτῆρος, ἔχεις εἰς τὴν διάθεσίν σου τὴν δευτέραν ὁ-
 δὴν. Ἐάν δὲ καταδιώκεσαι ὑπὸ τῶν συγγενῶν καὶ φί-
 λων σου καὶ εἶναι πολλοὶ ἐκεῖνοι ποὺ ἔχουν ξεσηκωθῇ
 ἐναντίον σου, ἀπάγγελλε τὸν 3ον Ψαλμὸν. Ἐάν δέ, εὐ-

ρισκόμενος εἰς τοιαύτην κατάστασιν, παρεκάλεσες τὸν Κύριον καὶ ἐπεδὴ ἐσηκούσθη ἡ προσευχὴ σου, θέλεις νὰ ἴδῃ εὐχαριστήσης τότε ψάλλε τον 4ον καὶ τον 74ον καὶ τον 114ον. Καὶ ἐπὶ θάπτοντας ἀκομή τους ποιητοὺς νὰ θελοῦν νὰ σοῖ στήθου, παύσα, θέλεις νὰ εἰσακούσθῃ ἡ προσευχὴ σου, στήθεσσι τῶν ξημερώτη καὶ ψάλλε τον 5ον. Ὅταν δὲ αἰσθῇ εἰς νὰ στρέφεται ἐναντίον σου ἡ ὀργὴ τοῦ Κυρίου καὶ ἐπὶ ἐκ τοῦ λόγου τούτου σὲ πιάνῃ, ταραχὴ δυνάσασθαι λέγῃς τον 8ον καὶ τον 37ον. Ἐάν πάλιν κάποιος σὲ πληροφορήσῃ ὅτι μερικοὶ σκέπτονται νὰ σοῖ κάμουν κακόν ὅπως ἐμνηστεύετο ὁ Ἀχιτοφελ ἐναντίον τοῦ Δαβὶδ τότε ψάλλε τον 7ον καὶ ἐξεθάρρος εἰς τὸν σωτῆρα σου Θεόν.

Ἰσὺ. Ἐάν θέλῃς νὰ ἀναφωτισθῇς γεμᾶτος θαυμασμοῖν καὶ εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν Κύριον ἐπεδὴ θλέπεις ἀπλωμένην παιδείαν, χάριν τοῦ Σωτῆρος καὶ ἐπειδὴ ἐσώθη τὸ ἀνθρώπινον γένος τότε ψάλλε τον 8ον. Ἐάν πάλιν κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ τρυγητοῦ θέλῃς νὰ ψάλλῃς εὐχαριστίαν πρὸς τὸν Κύριον, δυνάσασθαι χρῆσιμοποιήσης καὶ πάντι τὸν 8ον καὶ τὸν 83ον. Διὰ τὸ γεγονός δὲ τῆς καταργήσεως τοῦ κρατοῦς τοῦ βαβυλίου καὶ τῆς σωτηρίας τῆς κτίσεως ψάλλε τον εἰδικόν πρὸς τοῦτο 9ον Ψάλμοι καὶ μὴ ἀποδίδῃς τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν ἑαυτὸν σου ἀλλὰ πρέπε νὰ γιωρίζῃς ὅτι, τοῦτο τὸ ἐπέτυχεν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἐάν κάποιος θέλῃ νὰ σὲ τάρσασθαι πολὺ, ἔχε πληρὴ ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν Κύριον καὶ ψάλλε τον 10ον. Ὅταν δὲ διαπιστώσῃς τὴν ὑπερφάνειαν τῶν πολλῶν καὶ ἴδῃς νὰ ἐκχελίζῃ ἡ κακία τῶν εἰς τέτοιον βαθμόν, ὥστε νὰ μὴ γίνεταί τιποτε τὸ θεοφιλές μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, τότε σὺ νὰ καταφυγῇς εἰς τὸν Κύριον καὶ νὰ λέγῃς τον 11ον. Ἐάν δὲ παρατεινέται ἡ ἐναντίον σου συνόμωσις τῶν ἐχθρῶν σου, μὴ ἐγκαταλείψῃς τὸν ἀγῶνα, ὅτι, τάχα σὲ ἔχει λησμονήσει ὁ Θεός, ἀλλὰ προσευχέσθαι εἰς τὸν Κύριον, ψάλλοντας τὸν 12ον. Ὅταν δὲ ἀκούσῃς μερικοὺς νὰ θλασφημοῦν τὴν Θεῖαν Πρόνοιαν, ὅχι μόνον νὰ μὴ μετεχῇς εἰς τὴν ἀσέθειάν των, ἀλλὰ νὰ παρακαλῇς τὸν Θεόν, λέγοντας τοὺς Ψάλμους 13 καὶ 52. Καὶ ἐάν τέλος θέλῃς νὰ μαθῇς ποῖος εἶναι ὁ πραγματικὸς πολίτης τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ψάλλε τον 14ον.

ἰζ'. Ἐάν αἰσθάνεσαι τὴν ἀνάγκην νὰ προσευχηθῇς

ἐξ αἰτίας τῶν ἐχθρῶν σου καὶ ἐκείνων οἱ ὅποιοι κατα-
 πείνουν τὴν ψυχὴν σου ψάλλε τὸν 16ον, καὶ τὸν 85ον,
 καὶ τὸν 87ον καὶ τὸν 140ον. Θέλεις ἀκόμη νὰ μάθης πῶς
 ὁ Μωυσῆς προσήυχηθη. Ἐχεῖς τὸν 89ον. Ἐς περίπτω-
 σιν κατα τὴν ὅπου σὺ ἐσώθης ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς σου καὶ
 ἐγγιγνώσκεις ἀπὸ ἐκείνων ποὺ σε καταδιώκουν ψάλλε
 καὶ σὺ μαζί με τὸν Δαβὶδ τὸν 17ον. Θαυμάζεις μήπως
 τὴν ἁρμονίαν τοῦ συμπαντος, καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τῆς
 Θεῆας Πρωτοίας δι' αὐτὸ καὶ τοῦ νόμου τὰς θεὰς ἐντο-
 λὰς. Ψάλλε τὸν 18ον καὶ τὸν 23ον. Ὅσακις συναντῶς
 θαυομένους, αὐτοὺς παρηγορῆς προσευχόμενος δι' αὐ-
 τοὺς μετὰ λόγια τοῦ 19ου Ψαλμοῦ. Διαπιστώνεις ὅτι
 ὁ Κύριος φροντίζει δι' ἐσέ καὶ κατευθύνει τὰ βήματά
 σου. Χαίρει ἐξ αἰτίας αὐτοῦ καὶ ψάλλε τὸν 22ον. Οἱ ἐ-
 χθροὶ σου σε ἔχουν κυκλώσει, ἀλλὰ σὺ ἀπτόητος, σήκω-
 σε τὴν ψυχὴν σου πρὸς τὸν Θεόν, ἀπαγγέλλε τὸν 24ον
 Ψαλμόν καὶ θὰ τοὺς ἴδῃς ἀμαρτάνοντας διακεκῆς.
 Ἐὰν παραταῖτα οἱ ἐχθροὶ σου ἐπ' μένου, μὴ κάμνω-
 τες τιποτέ ἄλλο παρα νὰ ἔχουν τὰ χέρια τῶν βουτηγμέ-
 να εἰς τὸ αἷμα καὶ ζητούντες νὰ σέ κακοποιήσουσι καὶ
 φανεύσουσι, νὰ μὴ ἀνίσθῃς εἰς ἄνθρωπον, τὴν καταδί-
 κην τῶν (ὅτι ὅλα τὰ ἄνθρωπινα εἶναι ὑποπτα²⁹), ἀλ-
 λά νὰ ζητήσῃς ἀπὸ τὸν Θεόν νὰ σοὶ ἀποδώσῃ δικαιο-
 σύνην (ὅτι, μόνον αὐτὸς εἶναι δικαίος), ψάλλοντας
 τοὺς 25, 34 καὶ 42. Ἐὰν δὲ σοῦ ἐπιτίθενται, μετὰ μεγαλυ-
 τέραν σκληρότητα καὶ πληθυνθούσι οἱ ἐχθροὶ σου σὺν
 στρατῷ περφρονούντες σε ἐπεδὴ δὲν ἔχεις ἀκόμη χρι-
 σθ³⁰, καὶ διὰ τοῦτο θέλουσι νὰ σέ πολεμήσουν, μὴ φο-
 βηθῇς, ἀλλὰ ψάλλε τὸν 26ον. Ἐπεδὴ ὅμως ὁ ἄνθρωπος
 εἶναι ἀδύνατος (καὶ διὰ τοῦτο ἀδυνατεῖ νὰ ὑπομεινῇ
 ἀδικομαρτυρητικῶς), εἰς περιπτώσιν ποὺ οἱ ἐχθροὶ σου
 ἐξακολουθοῦν νὰ φέρωνται ἀδιάντροπα, διὰ νὰ μὴ ἀσχο-
 λῆσαι μαζί τῶν, ὕψωσε φωνὴν ποίου πρὸς τὸν Θεόν λέ-
 γοντας ὅσα περ εἰσὶν εἰς τὸν 27ον Ψαλμόν. Καὶ ἐὰν
 θέλῃς νὰ μάθῃς πῶς πρέπει νὰ προσφέρεται εὐχαριστία

29 Ἐχεῖς ὑπ' ὄψιν τοῦ ὁ ἱερὸς Πατὴρ τόσοι τὰς χαριστικὰς δι-
 καστικὰς ἀποφάσεις ὅσων καὶ τὰς δικαστικὰς πλάνας.

30 Κατ' ὀρχήν ὀναφέρεται εἰς τὴν χρίσιν τοῦ βασιλέως. Ἐνταῦ-
 θα ὅμως μεταφέρει τὸ πρᾶγμα εἰς τὸ χριστιανικὸν βάπτισμα. Προφο-
 νως ὁμιλεῖ διὰ καθηγουμένους.

εἰς τὸν Κύριον σκεπτόμενος πνευματικῶς, ψάλλε τὸν 28ον. Καὶ ὅταν προκεταί, νὰ ἐκκαίνῃς τὸ σπῆν σου, ἀκομή καὶ τὴν ψυχὴν ἣ ἡτοῖα προκεταί νὰ ὑπεδεχθῇ τὸν Κύριον καὶ τοὺς σωματικὸν οἴκοι εἰς τὸν ὅποιον κατὰ κεῖς σωματικῶς, νὰ ἐκχαρίστῃς καὶ νὰ ψαλλῇς τὸν 29ον καὶ τὸν ἀνήκοντα εἰς τοὺς ἀναβυθμούς 126ον.

17 Ὅταν βλέπῃς τοὺς ἑαυτοὶ σοὶ νὰ μισῇτα καὶ νὰ καταδωκῇται ἀπὸ δόλους καὶ τοὺς συγγενεῖς καὶ τοὺς φίλους χρὴν τῆς ἀληθείας, νὰ μὴ ἀδ' ἀφορήτῃς, προσέχοντας αὐτοὺς καὶ τὸν ἑαυτὸν σου ὥστε νὰ φυθῇς ὅταν ἴδῃς τοὺς γινώστες σου νὰ σέ ἀποστρεφῶνται, ἀλλ' αὐτὰ νὰ ὑποσπασαίῃς αὐτοὺς καὶ ἀτε ζώντας τὰ μέλλοντα, ψάλλε τὸν 30ον. Βλέποντας δὲ τοὺς βαπτισμένους, οἱ ὅποιον τοὺς οὐ τοτρόπως ἀπαλλασσέντα ἀπὸ τὴν φθοροποῶν ἁμαρτίαν, καὶ θαυμάζοντας τὴν φανθρωπὴν τοῦ Θεοῦ ψάλλε εἰς ἐκείνους τὸν 31ον. Καὶ ὅταν θέλῃς νὰ ψαλλῇς μαζί με πολλοὺς, ἀφοῦ συγκεντρώσῃς τοὺς δικαίους ἀνδράς καὶ ὁσους ζοῦν συμφωνὰ μετὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ψάλλε μαζί, τοὺς τὸν 32ον. Ἄν δὲ πρὸς εἰς τὰ χερσὶ τῶν ἐχθρῶν σου καὶ κατορθώσῃς νὰ τοὺς διαφυγῇς μετὰ ἐξυπνὸν τέχνησμον καὶ τοὺς οὐ τοτρόπως σωθῇς ἀπὸ τὰς κακὰς τῶν διαθέσεως, ἐάν, λοιπόν, θέλῃς νὰ ἐκχαρίστῃς τὸν Θεὸν διὰ τοῦτο, τότε ἀφοῦ συγκεντρώσῃς τοὺς πρᾶσους ἀνδράς ψάλλε μαζί τοὺς τὸν 33ον. Καὶ εἰς παρατηρήσῃς τοὺς παρανόμους νὰ συναγωνίζωται εἰς τὴν διαπραξίν τοῦ κακοῦ, νὰ μὴ νομίζῃς ὅτι ἡ κακία εἶναι ἔμφωτος εἰς αὐτοὺς, ὅπως ἰσχυρίζονται οἱ αἰρετικοί³¹, ἀλλὰ λέγε τὸν 35ον καὶ θὰ διαπιστώσῃς, ὅτι θέλουσιν οἱ ἄδικοι καὶ ἁμαρτάνουν³². Ἐάν δὲ βλέπῃς τοὺς ποιητοὺς νὰ πράττουν πολλὰ παράνομα καὶ νὰ κομπαζοῦν περιφρονητικῶς ἐναντίον τῶν ἀσκήμων καὶ θέλῃς νὰ προτρέπῃς μερικοὺς νὰ μὴ τοὺς διδοὺν σημασίαν, οὔτε νὰ τοὺς φθονοῦν, διότι οἱ ἀλαζόνες αὐτοὶ ἀσεβεῖς γρήγορα θὰ ἐξαφανισθῶν, λέγε καὶ εἰς τὸν ἑαυτὸν σου καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τὸν 36ον Ψαλμόν.

31 Γνωστικό καὶ ἰδίως οἱ Μανιχαῖοι.

32 Καὶ ἐντούθῃ διαφαίνεται ἡ περὶ αὐτεξουσίᾳ τοῦ ἀνθρώπου διδασκαλία τοῦ ἱεροῦ Πατρὸς.

ιβ 'Αλλά και σὺ ὁ ἰδὼς, ὅταν ἀποφασίσῃς νὰ ἀσχοληθῇς μετὰ τὸν ἑαυτοῦ σου ἀποξένιστον, ἐάν θλήπῃς τὸν ἐχθρόν.³³ ἵνα σοῦ ἐπιτεθῇ (ἰδοὺ αἵτας τὰς ἐκκαίριας ἐπέτεκε νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τὰν εὐσεβῶν) καὶ θέλῃς νὰ διεγέρῃς τὸν ἐπιτόν σου εἰς ἀγῶνα ἐναντίον τοῦ, ψάλλε τὸν 38ον Ψαλμόν. Καὶ ἔα οἱ ἐχθροὶ σοῦ ἐπιτεθέντα καὶ σὺ ὑπομετῇς τὰς θλίψεις καὶ θέλῃς νὰ πληροφωρηθῇς τὴν ωφέλειαν ἢ ἐπὶ τὰ πρῶτα πρὸς τὴν ὑπομονὴν. ψάλλε τὸν 39ον Ψαλμόν. Βλέπεις τὰ πληθύνοντα πτωχῶν καὶ τῶν πενήτων καὶ θέλεις νὰ εἰρίσκῃς ἐλεημοσύνην. Δέ, ἔχεις παρα νὰ ἐπαίνῃς ὅσους ἐδεχθῇσαν ἤδη ἐλεήμονες καὶ νὰ προτρέπῃς τοὺς ὑπολοίπους νὰ ἐλεῶν. Λέγοντας πρὸς ὅλους τὸν 40όν Ψαλμόν. Ἐπίσης θέλοντας νὰ ἀφωσώθῃς τελείως εἰς τὸν Θεόν, ἐάν ἀκούσῃς τοὺς ἐχθρούς νὰ σὲ εἰρωτευῶνται δι' αὐτό, μὴ ταραξῇς. Ἀλλὰ, γνωρίζοντας τὸν ἀθανάτον καρπὸν ποὺ θὰ προκύβῃ ἀπὸ τῆς θείας αὐτῇ ἐπιθυμίας, νὰ παρηγορῇς τὴν ψυχὴν σου μετὰ τὴν εἰς τὸν Θεὸν ἐλπίδα, καὶ ἀνακουφίζοντας καὶ καταπραΰνοντας δι' αὐτοὺς τὰς διοτι καὶ στενοχωρίας τῆς ψυχῆς, ψάλλε τὸν 41ον Ψαλμόν. Θέλεις δὲ νὰ ἐνθυμῇσαι διαρκῶς τὰς εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς προγόνους σου, ὅπως εἶναι ἡ ἔξοδος ἐκ τῆς Αἰγύπτου καὶ τὰ λαβόντα χωρὰν κατὰ τὴν πορείαν εἰς τὴν ἔρημον, καὶ ἔτι, νὰ δαπιστώσῃς πόσον ἀγαθὸς εἶναι ὁ Θεὸς καὶ πόσον ἀχάρστοι εἶναι οἱ ἄνθρωποι. Ἐχεις τοὺς Ψαλμοὺς 43, 77, 88, 104, 105, 106 καὶ 113. Κατέφυγες διὰ τῆς προσευχῆς εἰς τὸν Θεὸν καὶ ἀπηλλαγῇς ἀπὸ τὰς θλίψεων αἱ ὁποῖα σὲ ἐθασάνιζον. Ἐὰν ἐνεκα τούτου θέλῃς νὰ εὐχαριστήσῃς τὸν Θεὸν καὶ νὰ δηγηθῇς τὴν εὐεργεσίαν ποὺ σοῦ ἔκαμν, λέγε τὸν 45ον.

κ "Ἐστὼ ὅτι ἁμαρτήσῃς, ἀλλά, ἐντροπείῃς δι' ὅτι ἐπραξῇς μετεωρίσεις καὶ θέλεις νὰ τυχῇς τοῦ Θεοῦ ἐλεοῦς. Ἐχεις ἐν προκειμένῳ εἰς τὴν δόξασίν σου τοὺς λόγους τῆς ἐξομολογήσεως καὶ τῆς μετανόας τοῦ 50οῦ Ψαλμοῦ. Ἐὰν δὲ ἐσκοφαντηθῇς εἰς πονηρὸν βασίλειαν καὶ θλήπῃς τὸν σκοφαντήν σου νὰ καυχᾶται δι' αὐτό, τότε φύγε καὶ λέγε καὶ σὺ τὰ περιεχόμενα εἰς τὸν 51ον

33 Ἡ ἐννοία ὁρμῶζει περισσότερον νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὸν σατανάν

Ψαλμὸν καὶ οὕτως καταδωκεῖς καὶ μερκοῖς, σὲ δια-
βάλλουσιν θεοὶ, ὥστε νὰ σε τραδῶσιν ὅπως οἱ Ζφάοι
καὶ οἱ ἄλλοι, οὗτοι Δαξὶ δὲ νὰ μὴ καμθῇ, ἀλλὰ παρ-
νοντας θαρρὸς ἀπὸ τοῦ Κυρίου καὶ ἀμυνοντας αὐτὸν
λέγε τοὺς Ψαλμοὺς 53 καὶ 55 Ἐπὶ ξέτωχος, τρεῖς ὅ-
σθεν σοὶ ὁ διώκτης³⁴ καὶ μὴ γινωσκόντας εἰσελθῇ εἰς
τὴν σπηλιὰν ὅπου καὶ σὺ κρύπτῃσαι, οὐτε καὶ τότε νὰ
φοβηθῇς Δοτὶ ἔχεις πρὸς τὴν ἡγέσασα τοὺς εἰδὼς δι-
αιτὰς τὰς ἀνέγκας γυναικῶν προφητῶν λόγους
τῶν Ψαλμῶν 56 καὶ 141 Ἐπὶ δὲ ὁ διώκτης διατάξῃ νὰ
κεκλωθῇ τὸ σπῆτι σου καὶ καταρθώσῃς νὰ διαφύγῃς,
ἀποδίδου εἰς τὸν Κύριον τὴν ἐλπίσιν αὐτῇ γυναικῶν
τὸ γεγονός εἰς τὴν ἡμέραν σου, ὡς ἀνέστην ἀγασματά
ὥσαν εἰς στήλην δια να θυάταις εἰς ταύτης τὴν δαίμων-
σιν σου, καὶ λέγε ταῦτα ὡς ὁ Ψαλμὸς Ἐπὶ δὲ σοὶ προ-
ξενούν ἄλλοις μετὰ τὴν εἰρήνην τῶν ἐχθρῶν, καὶ σὲ
συκοφαντῶν μετὰ τὴν φιλίαν τῶν ἐχθρῶν σου
καὶ ληπθῇς πρὸς στήμην ἐν τῇ ἀπασχολήσῃ σου με-
τοῦτο, δυνασαὶ νὰ παρηγορηθῇς ἀμυνοντας καὶ αὐτὸν
Θεόν καὶ λεγόντας τὴν ἀνέγκαν τοῦ 54οι Ψαλμοῦ καὶ
πρὸς μὲν τοὺς ὑποκρίτας καὶ ἐκείνους που κατεγῶνται
διὰ τὴν ὁμορφίαν τοὺς λέγε τοὺς διὰ νὰ ἐντραποῦν, τὸν
57ον Ψαλμὸν πρὸς ἐκείνους δὲ οἱ ὅπως σοὶ ἐπιτίθεν-
ται μετὰ ἀγριότητα καὶ θέλουν νὰ σοῦ παρουν τὴν ψυχὴν,
ἀντιπαράθεσε τὴν ὑποταγήν σου εἰς τὸν Θεόν, καὶ ἡ-
ρε θαρρὸς καὶ ὅσον περ σφότερο ἐκεῖνο κινούνται με-
μανίαι ἐναιτία σου τόσοι περ σφότεροι ἐσὺ ὑπετάξου
εἰς τὸν Κύριον καὶ λέγε ταῦτα ὡς ὁ Ψαλμὸς 61 Καὶ ἐάν ἀπὸ
τὴν καταδιώξιν καταφυγῇς εἰς ἔρημον τόπον, νὰ μὴ φο-
βηθῇς ὡς νὰ εἶσαι ἐκεῖ μόνος ἀλλ' ἔχοντας ἐκεῖ μαζί
σοὶ τὸν Θεόν καὶ ἀπευθύνόμενος πρὸς Αὐτὸν ἀπὸ τὰ βα-
θιά χαραματα ψάλλε τὸν 62ον Ἐάν δὲ οἱ ἐχθροὶ σὲ ἀ-
πειλοῦν καὶ δεῖ παύσῃς νὰ σοῦ στήνουν παγίδας καὶ
νὰ μηχανεύωνται τὸ πᾶν ἐναντίον σου, ἔστω κὶ ἂν εἴ-
ναι πολλοὶ μὴ ὑποχωρήσῃς Διότι αἱ πληγαὶ τοῦ Θεοῦ
σοῦ προξενήσουσι θάνατον ὡς νὰ προεργωνταὶ ἀπὸ θέ-
λην ἡρώων, ἐάν ψάλλῃς τὸν 63ον, καὶ τὸν 64ον καὶ τὸν
69ον καὶ τὸν 70όν.

34 Πρὸς Α' Βορ κδ' 4-5.

κα. Και όταν θέλῃς νά ὑμνήσῃς τόν Κυρίον, ψάλλε τόν 64ον. Ἐάν σε θέλῃς νά διδάξῃς μερικούς περί τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν ψάλλε τόν 65ον Ψαλμόν. Ὅταν θέλῃς νά ζητήσῃς τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, ὑμνήσῃς τόν, ψάλλοντάς τόν, 66ον. Ὅσακις δέ βλέπεις τοὺς μὲν ἀσεβεῖς νά καλοπερνῶν ἐν εὐρίῃ καὶ νά ζοῦν χαρούμενο, τοὺς δὲ δικαίους νά θλίβονται, διὰ νά μὴ σκανδαλισθῇς καὶ κλονισθῇς εἰς τὴν πίστιν, λέγε τὰ περιεχόμενα εἰς τόν 72ον Ψαλμόν. Καὶ ὅταν μὲν ὀργισθῇ ὁ Θεός ἐναντίον τοῦ λαοῦ δυνάσῃ νά τὸν παρηγορήσῃς μέ τοὺς συνετοὺς λόγους τοῦ 73ου. Ὅταν ἔχῃς ἀνάγκην ἐξομολογήσεως ψάλλε τοὺς 9, 74 καὶ 91, καὶ 104, καὶ 105, καὶ 106 καὶ 107 καὶ 110 καὶ 117, καὶ 125 καὶ 137. Καὶ ἂν θέλῃς νά καμῇς τοὺς Ἕλληνας καὶ τοὺς αἰρετικούς νά ἐπιστρέψωσιν, ἐπεὶ δὲ οὐκ ὑπάρχει εἰς αὐτοὺς θεογνωσιὰ, φάλλα μοῖον εἰς τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν, δυνάσῃ, ἀφοῦ σκεφθῇς νά ψάλλῃς καὶ νά λέγῃς τὰ τοῦ 75ου Ψαλμοῦ. Ἐάν οἱ ἐχθροὶ ἔχουν καταλάβει, πρὶν ἀπὸ σένα ὅλους τοὺς δρόμους διαφυγῇς, καὶ εὕρεθῇς αὐτῶς εἰς ἀφόρητον στενοχωρίαν, καὶ ἀνταρραχθῇς, νά μὴ ἀπειλίσθῃς, ἀλλὰ προσελήσῃς. Καὶ ἂν εἰσακουσῇ ἡ προσελή σου, εὐχαριστήσῃ τὸν Θεόν λέγοντας τὸν 76ον. Ἐάν ὅμως οἱ ἐχθροὶ ἐπιμένουν νά σε καταδιώκουν καὶ μποῦν εἰς τὸν ναόν καὶ θεθλωσούν ἔτσι τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, καὶ φονεύσουν τοὺς ἁγίους καὶ ριψοῦν τὰ σώματα τῶν δαδὰ τα φάνε τα πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, διὰ νά μὴ φοβηθῇς καὶ ὑποκυβῇς εἰς τὴν ὀργὴν τοῦ θείου, πάσχε μὲν μαζί, μέ τοὺς πασχόντας, συγχρόνως ὅμως προσελήσῃς εἰς τὸν Θεόν, λέγοντας τὸν 78ον Ψαλμόν.

κβ'. Ἐάν, ἐπ' εὐκαιρίᾳ κάποιας ἑορτῆς, θέλῃς νά ὑμνήσῃς τόν Κύριον, ἀφοῦ συγκαλεσῇς τοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ, ψάλλε τοὺς Ψαλμούς 80 καὶ 94. Καὶ εἰς περίπτωσιν κατα τὴν ὁποῖαν ὅλοι οἱ ἐχθροὶ πάλιν συγκεντρωθοῦν ἀπὸ κάθε μεριᾶ καὶ ἀπειλοῦν νά καταστρέψωσιν τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, συνάπτοντες συμμαχίαν κατὰ τῆς εὐσεβείας, διὰ νά μὴ ἀπαγοητευθῇς ἐξ αἰτίας τοῦ πλήθους καὶ τῆς δυνάμεως τῶν, ἔχεις ὡς ἀγκυραν ἐλπίδος τὰ λόγια τοῦ 82ου Ψαλμοῦ. Καὶ ἂν, βλέποντας τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ αἰῶνια κατοικήτήρια αὐτοῦ, καταληφθῇς ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν νά μένης εἰς αὐτά, δ-

πως ἐπιθυμοῦσεν ὁ Ἀπόστολος³⁵ λέγε καὶ σὺ τὸν 83ον Ψαλμὸν. "Ὅταν, δε κάποτε παύσῃ ἡ ὀργὴ τῶν ἐγθρῶν καὶ ἡ αἰχμαλωσία λήξῃ, ἐὰν θέλῃς, νὰ εὐχαριστήσῃς διὰ τοῦτο τὸν Θεόν, δυνασά, νὰ λέγῃς τὰ τῶν Ψαλμῶν 84 καὶ 125. Θέλεις νὰ γνωρίσῃς τὴν διαφορὰν τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὰ διαφορὰ σιγισμάτα καὶ νὰ καύῃς τοὺς σχισματικούς, νὰ ἐντρέψῃς τὰς ἀντιλήψεις τῶν, δυνασά, νὰ λέγῃς ὅσα ἔχουσιν γραφῇ εἰς τὸν 86ον Ψαλμὸν. Ἐὰν θέλῃς, νὰ παρητρυνῇς τὸν ἑαυτὸν σου καὶ τοὺς ἄλλους εἰς ἐνθάδε, καὶ νὰ τοὺς δδάξῃς, ὅτι ἡ ἐλπίς εἰς τὸν Θεόν, οὐ μόνον, δε, ἐντραπίζει τὸν ἐλπίζοντα³⁶, ἀλλὰ κάνει τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου ἀφοβοὺν ὑμῖν τὸν Θεόν, λεγόντας τὸν 90ον. Θέλεις νὰ ψάλλῃς κατὰ τὸ Σάββατον. Ἐχεις τὸν 91ον.

καὶ θέλεις νὰ ἀναπέμψῃς εὐχαριστίαν κατὰ τὴν Κυριακὴν. Ἐχεις τὸν 23ον. Θέλεις νὰ ψάλλῃς κατὰ τὴν Δευτέραν. Λέγε τὸν 47ον. Ἐπιθυμεῖς νὰ αἰετήσῃς τὸν Κύριον κατὰ τὴν Παρασκευήν. Ἐχεις ἔτομον τὸν ὕμνον εἰς τὸν 92ον. Δότι, τότε, τὴν ὥραν τῆς σταυρώσεως τοῦ Χριστοῦ οἰκοδομήθηκε ἡ πραγματικὴ καὶ αἰώνιος οἰκος τοῦ Θεοῦ, καίτοι οἱ ἔχθροι προσεπάθησαν νὰ τὸν ἐμποδίσουν. Διὰ τοῦτο τρέπει ὁ ψάλλετα κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν ὡς ἐπὶ νύκτος ὁ 92ος. Ἐὰν δέ τυχόν, ἐξ αἰτίας καποίας αἰγμάτων, καταστραφῇ ὁ ναὸς καὶ οἰκοδομηθῇ πάλιν, ψάλλε τὸν 95ον. Ἐὰν ἡ χώρα ἡσυχασθῇ ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς, καὶ ἐν τῇ πλέον γαλήνῃ καὶ βασιλείᾳ εἰς τὰς καρδίας τῶν κατοίκων, τῆς δὲ Κύρος, θέλεις δὲ νὰ δοξολογήσῃς τὸν Κύριον δι' αὐτό, ἔχεις τὸν 96ον. Θέλεις νὰ ψάλλῃς κατὰ τὴν Τετάρτην. Ἐχεις τὸν 93ον. Δότι, κατὰ τὴν ἡμέραν αἰτῇ ὁ Κύρος παρεδόθη εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐγθρῶν τοῦ καὶ ἤρχισε νὰ λαμβάνῃ ἐκδίκησιν κατὰ τοῦ θανάτου καὶ νὰ θριαμβεύῃ κατ' αὐτοῦ κατὰ τρόπον ἐμφανῇ. "Ὅταν λοιπόν, ἀναγινώσκῃς τὸ Εὐαγγέλιον καὶ βλέπῃς ὅτι κατὰ τὴν Τετάρτην οἱ Ἰουδαῖοι, ἔκαμαν συμβούλιον κατὰ τοῦ Κυρίου³⁷ καὶ βλέποντας τὸν Κύριον κατὰ τὴν στιγμὴν αὐτὴν νὰ ρί-

35 Πρὸς Β' Κορ. ε' 2

36 Ρωμ. ε' 5

37 Μαρθ. κατ' 3 ε

πτετα με θάρρος ες την μάχην ἐναντίον τοῦ διαβόλου
 διὰ τὴν ἰδικήν σου σωτηρίαν καὶ πάλιν τὸν 93ον
 Βλεπόντας πάλιν τὴν τρεῖς ὅτι τοῦ Κερου ποιῶντων
 τὰς εἰς ὅλα τα δὴμοικηματα καὶ τὴν ἐπ' αὐτῶν ἀπό-
 λυτον ἐξέτασαν αὐτοὺς καὶ θεούτας καὶ διδάξῃς μερι-
 κούς τὴν πίστιν καὶ τὴν ἰσχυρίαν εἰς αὐτοὺς ἀφοῦ τοὺς
 πεσῆς πρῶτα καὶ ἐξέτασαν τοὺς καὶ πάλιν τὸν 99ον Καὶ
 ἀφοῦ ἰσχυρῆς τὴν ἐξέτασαν τοῦ Κερου να κρῖναι ὅτι
 δηλαδὴ κρῖναι ἀφοῦ σκεῖσθαι τὴν κρῖναι μετὴν εὐ-
 σπλαγγίαν, ἐὰν θελήσῃς να ἐλθῇς κατὰ τοῦ, ἔχεις
 πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ τοὺς λόγους τοῦ 100οῦ Ψαλμοῦ

καὶ Εἰς περιπτώσιν κατὰ τὴν ὅποσιν λόγῳ τῶν
 δυσκολῶν τῆς ζωῆς γινέσθαι πειρασμός καὶ διὰ τοῦτο ἀπο-
 γοητεύθῃς, ἔπειθ' εἶναι ἀδύνατος ἡ φύσις μας, ἐὰν θέ-
 λῃς τα παρηγορηθῆς ἔχεις τὸν 101ον Ψαλμὸν Καὶ ἐ-
 πειθὴ πρέπει δι' ὅλων τῶν μετῶν καὶ διὰ τὸ καθε τι νὰ
 εὐχαριστοῦμεν τὸν Θεόν, ὅτι θελήσῃς να τοὺς εὐλογῇς
 μπόρῃς να παρακινήσῃς τὴν ψυχὴν σου εἰς εὐλογίαν λέ-
 γοντας τοὺς Ψαλμοὺς 102 καὶ 103 Θέλες να ὑμῶς τὸν
 Θεόν καὶ να μάθῃς κατὰ τοῦτον τρόπον καὶ διὰ ποίαν αἰ-
 τίαν πρέπει να τοὺς ὑμῶς καὶ ποῦ πρέπει να λεγῶν τὸν
 ὕμνον, ἔχεις τὸν 104 καὶ τὸν 106 καὶ τὸν 134, καὶ τὸν
 145 καὶ τὸν 146 καὶ τὸν 147, καὶ τὸν 148 καὶ τὸν 150
 Ἔχεις πιστὴν, καθὼς εἶπεν ὁ ἱερεὺς³⁸ καὶ πιστεύεις εἰς
 αὐτὰ ποὺ λέγεις εἰς τὴν προσευχὴν σου, τότε λεγέ τὸν
 115 Αἰσθανέσθαι ὅτι μετὰς τῆς πνευματικῆς προόδου ὥστε να δύνασαι
 να λέγῃς αὐτὰ μετὰ ὅτι σω ἐπ' ἐλπίσιν τοῖς δὲ ἐμπρο-
 σθεῖν ἐπεκτείνωμαι,³⁹ Διίστα να λέγῃς εἰς κάθε πρό-
 ὀδον τὰς 15 ὡδὰς τῶν ἀνωθιμῶν

καὶ Ἐὰν ἡμελωτῆθῃς ἀπο σκέψεις ἁμαρτωλίας
 καὶ ἀντελήφθῃς τοὺς ἑαυτοὺς σου να αἰρετὰ ὀφθῇν τοὺς
 καὶ μετεώρησας στυγνὰ αὐτὰς τὰς σκέψεις καὶ ἀ-
 φοῦ μνήσῃς ἐκεῖ ποὺ ἔπαισας τοὺς ἑαυτοὺς σου να ἁμαρ-
 τάνῃ καθῆσας καὶ κλαύσας καὶ συ ὅπως ἔκαμε τότε ὁ
 Ἰσραηλιτικὸς λαὸς λεγόντας τὸν 136 Τοὺς περασμοὺς
 πρέπει να τοὺς θεωρῇς σαν ἓνα εἶδος δοκιμασίας σου

38 Μάρκ 10 23

39 Φιλ γ 13

Ἐάν μετα τό πέρας τῶν θελῆς νά εὐχαριστήσῃς τόν Θεόν ἔχεις τόν 138ον Ψαλμόν. Περικλῶνεσα πάλιν ἀπό ἐχθροῦς καί θελεις νά σωθῇς. Λέγε τοι 139 Θελεις νά δεηθῇς καί νά προσευγηθῇς. Ψάλλε τοι 5ον καί τοι 142ον. Ἐάν ἐπετεθῇ κατὰ τό ἰσού καί ἐναντίου σου ἐχθρός δια α, ὅπως ἡ Γολαθ ἐάν τόν τοῦ Δαβίδ, μή φοβηθῇς ἀλλά πιστεῦε καί συ, ὅπως ὁ Δαβίδ, καί λέγε ὅσα περ ἔχονται εἰς τοι 143ο Ψαλμόν. Ἐάν πάλιν θαυμάζῃς τας ἐιργασίας τοῦ Θεοῦ πρὸς ὄλους τοὺς ἀνθρώπους καί ἐνθυμῇσαι τῇ καλῶσυνῃ, που ἔδεξεν εἰς σέ καί εἰς ὄλους καί ἐάν θελῇς δὲ αὐτὰ νά εὐλογῇς τόν Θεόν λέγε τὰ λόγια τοῦ Δαβίδ, τὰ ὅποια καί ὁ Ἰδίας εἶπεν εἰς τοι 144ον Ψαλμόν. Θελεις νά ἱμνήσῃς τόν Κύριον. Δυνασά νά λεγῇς τοὺς Ψαλμούς 92 καί 97. Ἐάν παρα τῇ ἀσημοτητά σου ἀναδειχθῇς εἰς κάποιον ἀξίωμα ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς σου νά μὴ ἀλαζονευεσθαι ἀπὲς αὐτῶν, ἀλλὰ νά δοξολογῇς τόν Κύριον που σέ ἐξελεῖε ψάλλοντας καί σι τοι 151 Ψαλμόν, ὁ ὁποῖος ἐγράφη ὑπὸ τοῦ Δαβίδ. Ἐάν θελῇς νά ψάλλῃς Ψαλμούς εἰς τοὺς ὅποιους ὁ λαός θπ ἀπαιτᾷ διὰ τῆς ἐπωδου⁴⁰ «ἀλληλουσία» δυνασά νά χρησιμοποήσῃς τοὺς 104 105 106 111 112 113 114 115 116, 117, 118, 134, 135 145 146, 147 148 149 καί 150.

καὶ Ὅσακις δὲ θέλεις νά ψάλλῃς ἐκεῖνα μόνον τὰ ὅποια ἀναφέρονται εἰς τό πρόσωπον τοῦ Σωτῆρος, εὑρίσκεις μέν αὐτὰ εἰς καθε σκεδόν Ψαλμόν. Ἰδιαιτέρως ὁμως ἔχεις πρὸς τοῦτο τοὺς Ψαλμούς 44 καί 109, εἰς τοὺς ὁποίους γίνεται λόγος διὰ τῇ γιγισίαν γέννησιν τοῦ Υἱοῦ ἐκ τοῦ Πατρὸς καί τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Σωτῆρος ἔχεις ἀκόμη τοὺς 21 καί 68, οἱ ὅποιοι προλέγουσιν τὰ τῆς θείας σταυρώσεως τοῦ Σωτῆρος, πόσον μῖσος ἐπήρην εἰς τοὺς ὤμους τοῦ χάριν ἡμῶν καί πόσα ἔπαθε. Ἐχεις καί τοι 2ον καί τόν 108ον, οἱ ὅποιοι ὁμιλοῦν καί διὰ τὴν ἐχθρὰν καί πανουργίαν τῶν Ἰουδαίων καί διὰ τὴν προδοσίαν τοῦ Ἰουδα τοῦ Ἰσκαριώτου. Ἐχεις καί τόν 20όν, καί 49ον, καί 71ον, οἱ ὅποιοι ὁμιλοῦν διὰ τὴν βασιλείαν τοῦ Κυρίου καί τὴν ἐξουσίαν

40 Οἱ μνημονευόμενοι Ψαλμοὶ ἐψάλλοντο φοίνετα τότε ἀντιφωνικῶς τοῦ λαοῦ ἀπαντώντας διὰ τοῦ «ἀλληλουσία».

του να κριθῇ τὴν ἀνθρωπότητα ἐκ ἐπίσης καὶ διὰ τὴν ἐναθροπιστὴν τοῦ καὶ τὴν κλήσιν τῶν ἰδωλολατρῶν εἰς τὴν ἀληθὴν θεολογίαν. Ἐξ αὐτοῦ ὁ μὲν 15ος παρυσταίνει τὴν ἐκ ἐκρῶ ἀνάστασιν. Τοῦ, οἱ δὲ 23 καὶ 46 ἀντιθέλλονται τὴν ἀνάστασιν. Ἀπὸ εἰς τὰς οὐρανούς⁴¹. Ἐπὶ δὲ ἀναγωγῆς τῶν Ψαλμῶν 92, 95, 97 καὶ 98 θὰ διηγήσῃ καὶ καταλήξῃ τὰς ἐργασίας τοῦ Σωτῆρος πρὸς ἡμᾶς ποὺ πρὸς ἑαυτὸν ἀποτίνασται παθήματα Αυτοῦ.

Καὶ Τέτοιοι ἐξ ὧν εἶναι λόγοι αἱ ὠφέλεια, τοῦ παρερχοῦντα εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τοῦ θύλακον τῶν Ψαλμῶν, τοῦ ὑποῖσι περὶ, ἐπὶ πρὸς τοῦτο εἰδούτους Ψαλμοὺς εἰς δεξιὰς πρὸς τοὺς σὺν αὐτῇ κατεῖς συνήθως προφητῶν εἰς τὰς ὁποίας γίνεται λόγος διὰ τὴν ἐναθροπιστὴν τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν καὶ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ καθὼς εἶπον ἤδη. Εἶναι ὁμῶς ἀνάγκη νὰ μὴ παραλείψωμεν αὐτὸν περὶ τοῦ δακτύλου λόγου, οἱ Ψαλμοὶ λέγονται ῥιθμικὰ καὶ τραγουδοῦνται. Διότι μερικοὶ ἀπὸ τοῦ ἀπληκτοῦς χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ πιστεύουσι, ὅτι οἱ Ψαλμοὶ εἶναι θεοπνεύματοι ἐν τοῦτοις νομίζουσιν, ὅτι αὐτοὶ φάλλονται μελωδοῦντες, διὰ τὸ ἀκούωντα καλύτερα καὶ νὰ προκαλοῦνται εὐχαριστήριον εἰς τὴν ἄκοσμον. Τα πρᾶγμα τὰ ὅμως δεῖ ἐξομῆσαι. Διότι ἡ Γραφή δὲν ἐπιδιώκει τὸ εὐχάριστον καὶ ἑλπίσιν. Ἐγὼ καθιερωθῇ δὲ νὰ λέγωμεν οἱ Ψαλμοὶ μελωδικοὶ γὰρ νὰ ὠφελεῖας τῆς ψυχῆς. Καὶ οἱ λόγοι γίνονται πολλὰ ἰδιαιτέρως ὁμῶς δυοῖν. μὲν διότι ἔπρεπε ἡ θεία Γραφή νὰ ὑμῇ τὸν Θεὸν ὅχι μόνον μετὰ τὴν λόγον (ἀναγνώσιν) ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ψαλμωδίαν. Καὶ ὑπομορφῇ περὶ γραφημάτων μὲν ἔστιν ἡ γραφὴ τὰ βιβλία τοῦ Νόμου, τῶν Προφητῶν, καὶ τῶν ἱστορικῶν καὶ ὅλα τῆς Καινῆς Διαθήκης. ψαλμωδία δὲ ἀποτελεῖται οἱ Ψαλμοὶ καὶ αἱ ὠδαὶ καὶ τὰ ἄσματα. Διότι μόνον ἔστιν δεῖσθαι νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ ἐντολή, κατὰ τὴν ὅποιαν οἱ ἀνθρώποι ὀφείλουσι νὰ ἀγαποῦν τὸν Θεὸν μετὰ τὴν τὴν ἰσχύϊ καὶ τὴν δύσιν⁴². Δευτέρου δὲ δόξαι, ὅπως ἡ ὀρχήστρα ἀποτελεῖται, μὲν ἀπὸ πολλὰ ὄργανα συνθέτεται ὁμῶς μίαν ἁρμονίαν καὶ ὅπως εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν ἐνῶ φαίνεται ὅτι ὑπάρχουν

41 Μάρκ 1στ 19 Λουκ 18 50 53 Πρ 2 4-11

42 Δευτ 10 5 Μάρκ 16 30 33 Λουκ 1 27

εἰς αὐτήν, διαφοροὶ δυνάμεις ὅπως εἶναι τόλογιστικόν, τὸ ἐπιθυμητὸν καὶ τὸ σωσθῆμα⁴³ κατ' ἐντολήν τῶν ὁπῶν κινεῖ τα ἀρμόκως τα διαφορὰ μέλη τοῦ σώματος, οὕτως καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ δεῖ θελεῖν εὐρίσκειται ὁ ἄνθρωπος εἰς ὁσαρμονίαν μετὰ ἑαυτὸν τοῦ, οὕτε εἰς ἀντιθεσιν πρὸς αὐτοὶ (τοῦ θεοῦ λόγον) ὥστε νὰ σκέπτεται, μὲν τὰ ἀριστα, νὰ πράττῃ δὲ ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ θυμοῦ τα χεῖρστα, ὅπως ὁ Πιλάτος, ὁ ὁποῖος ἔλεγε μὲν ὁἷδεμ αἰτίαν εὐρυσκω εἰς αὐτόν⁴⁴ συνεφωνήσει ὅμως μετὰ τῇ γυνάμει τῶν Ἰουδαίων "Ἡ νὰ ἐπιθυμῇ μὲν (ὁ ἄνθρωπος) τὸ κακόν, νὰ μὴ δύναται ὅμως νὰ τὸ πράξῃ, ὅπως οἱ γεροντες κατὰ τῆς Σωσάννης⁴⁵ ἢ παλὶν νὰ μὴ μεχεῖται μὲν νὰ κλέπτῃ ὅμως ἢ νὰ μὴ κλέπτῃ μὲν νὰ φονεῖ ὅμως ἢ νὰ μὴ φονεύῃ μὲν, νὰ θλασφημῇ ὅμως

καὶ Δια νὰ μὴ σιμῇ λοιπόν, ἐντὸς μας μία τοιαύτη ἀναστατάωσις, θέλει ὁ θεῖος λόγος νὰ ἔχῃ ἡ ψυχὴ μας τοῦ Χριστοῦ⁴⁶ — καθὼς εἶπε, ὁ Ἀποστολὸς — καὶ αὐτοὶ νὰ τοῖν χρησιμοποιοῦν ὡς ὁδηγὸν τῆς, ὥστε τὰ μὲν πάθη τῆς νὰ συγκρατῇ τὰ δὲ μέλη τοῦ σώματος νὰ ἐξουσιάζῃ, ὥστε νὰ ὑπακούουσι εἰς τὸν θεῖον λόγον τοιοῦτοτροπῶς θὰ συμβῇ καὶ μετὰ τὸν ἄνθρωπον ὁ,τ. καὶ μετὰ πλήκτρα τῶν ὄργάνων καὶ τὴν ἀρμονίαν. Ὁ ἴδιος δηλ. ὁ ἄνθρωπος θὰ γίνῃ ἓνα Ψαλτήριον καὶ θὰ εἶναι ὁλοκληρωτικῶς ἀφοσιωμένος μετὰ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀλλὰ καὶ μετὰ ὅλα τα μέλη τοῦ σώματος τοῦ καὶ τὰς κινήσεις τῆς μεχῆς τοῦ θά ὑπακούῃ καὶ θὰ ὑπηρετῇ εἰς τὸ θεῖον θέλημα Ἀπεκρίσιν καὶ ὑπόδειγμα αὐτῆς τῆς ἀρμοσύνης τῶν σκέψεων καὶ τοῦ ἀκουστικοῦ ἐσωτερικοῦ κόσμου τοῦ ἀνθρώπου ἀποτελεῖ ἢ μετὰ μουσικῆς (ρυθμοῦ) ἀνάγνωστος τῶν Ψαλμῶν. Διότι, ὅπως τὰς σκέψεις καὶ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ψυχῆς τὰς γνωρίζομεν καὶ τὰς φανερώνομεν διὰ τῶν λόγων ποὺ προφέρομεν, ἔτσι καὶ ὁ Κύριος, θελοντάς νὰ συμβολίσῃ τὴν πνευματικὴν ἀρμονίαν

43 Αἱ κατὰ τὸν Πλάτωνα τρεῖς θεμελιώδεις δυνάμεις τῆς ψυχῆς. Ἀκόμῃ καὶ ἡ σύγχρονος Ψυχολογία δὲν ἠμπόρεσεν νὰ ἀνοήσῃ τὴν ἀντίληψιν περὶ αὐτῶν.

44 Ἰωάν. ιη' 38.

45 Τὸ περισσῶτικόν περιέχεται ἐν ἀρχῇ τοῦ διβλίου τοῦ Δαν. λ

46 Α' Κορ. θ' 18.

αι τῆς μελῆς με τὴν μελωδίαν τῶν λόγων ἔχει καθ' ἑρ-
 ρωσὶν ὅτι τὸ ὁδοιπολλοῦντα μεταμοσκήσκει καὶ οἱ
 ψάλλοντες διαβαζόντα τραγουδίστα. Καὶ αὐτὸ ἀκρι-
 βῶς ἀποτελεῖ τὴν εὐθεμίαν τῆς ψυχῆς, τὸ να εὐρίσκεται
 δηλ. εἰς καλὴν καταστάσιν, ὅπως ἔχει γραφῇ· «Εἰθὺς
 μεῖ τις ἐν ἑμὶν ψάλλετω»⁴⁷. Ἔτι ἡ μετὰ ταραχὴ καὶ ἡ
 σκληρότης καὶ ἡ ἀταξία τῆς ψυχῆς ἐξομαλύνονται, ἡ
 δὲ λύπη ἐξαφανίζεται ὅταν ψάλλωμεν τὸ «ἵνα τί πε-
 ρίλπῃς εἰ ἡ ψυχὴ μου, καὶ ἵνα τί σκεταράσῃς με»⁴⁸.
 Καὶ ἄφ' ἑνὸς μὲν λαμβάνει, ἐπιγινώσκει τοῦ σφάλματός
 τῆς ὅταν λέγῃ τὸ «Ἐμοὶ δὲ παραμυθίαν ἐσαλεύθησαν
 οἱ πόδες»⁴⁹, ἄφ' ἑτέρου δὲ θα μεταβαλλῇ τὸν φόβον εἰς
 ἐλπίδα ὅταν λέγῃ τὸ «Κυριὸς ἐμοὶ βοηθός, καὶ οὐ φο-
 βηθῆσομαι· ποιήσει μοι ἄνθρωπος»⁵⁰.

καθ' ὅσοι λοιπὸν δὲν διαβαζοῦν κατ' αὐτὸν τὸν
 τρόπον τοὺς θεοὺς Ψάλλοντες δὲ ψάλλουν ὀρθῶς. Καὶ
 καὶ μὲν ἐξ ἀριστοῦ, οὕτω τοὶ ἑαυτοὶ τῶν ἔχοντων ὁμῶς
 ἐναίτων τὴν κατηγορίαν τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁ-
 πότος λέγει ὅτι «οὐκ ὥραϊος αἶς ἐν στοματὶ ἀμαρτω-
 λῶν»⁵¹. Ἀντιθέτως ὅσοι τοὺς ψάλλουν ὅπως ἔχομε εἶπει,
 ὥστε ἡ μελωδία τῶν λόγων να προερχέται ἀπὸ τοῦ ρυθ-
 μοῦ τῆς ψυχῆς καὶ ἀπὸ τῆς ἀρμονίας πρὸς τὸ πνεῦμα
 αὐτοῦ, ψάλλοντας συγχρόνως καὶ μετὰ τὴν γλῶσσαν καὶ
 μετὰ τὸν ἦτον, δὲ, ὡφελῶνται μοῖσι τοὺς ἑαυτοὺς τῶν ἄλλ'
 ὡφελῶνται πολὺ καὶ ἐκείτους που θελοῦν νὰ τοὺς ἀκοῦν.
 Ὁ ἐλογημένος Θεὸς διὰ ψάλλοντας κατ' αὐτοὺς τὸν
 τρόπον πρὸς χαρὴν τοῦ Σαουλ ἄφ' ἑνὸς μὲν ὁ ἴδιος ἐγί-
 νετο εὐαρεστος εἰς τὸν Θεόν· ἄφ' ἑτέρου δὲ ἀπεμάκρυ-
 νεν ἀπὸ τοῦ Σαουλ τὴν ταραχὴν καὶ τὴν μανίαν καὶ ἔφε-
 ρεν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ τῆν γαλήνην⁵². Ἐπίσης ψάλλον-
 τας οἱ ἕρεις κατ' αὐτοὺς τοὺς τρόποις καλοῦσαν τὰς ψυ-
 χὰς τοῦ πληθους να ἀποκτήσουσι γαλήνην καὶ νὰ ἐνω-
 θοῦν καὶ συμφλιωθοῦν με τοὺς χοροὺς τῶν ἐν οὐρανοῖς

47 1απ c 13

48 ψαλ μω 6 12 μδ 5

49 ψαλμ σδ 2

50 ψαλμ ριζ 6

51 Σοφ Σειρ ιε θ

52 Α Κορ δ 15

53 Α Βασ ιστ 23

πνευμάτων. Συμφώνη λοιπόν με τα άνωτέρω ή μελωδική άπαγγελία τῶν Ψαλμῶν δὲν ἐξ η̄ρηται τῆς καλλιφωνίας, ἀλλ' ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν τῆς ἰφισταμένης ἐν τῇ ψυχῇ ἀρμονίας. Καὶ ἡ μελωδικὴ ἀπαγγελία ἀποτελεῖ δείγμα τῆς ἐπικρατοῦσης εἰς τὸν νοῦν ἀρμονικῆς καὶ ἀταραχῆς καταστάσεως. Διότι καὶ τὸ νὰ ἐκτελεσθῇ κανεῖς τὸν Θεὸν μετὰ κίβδαλα καλοῦ καὶ μετὰ καθαρά καὶ μετὰ ψαλτήριον δεκάχορδον⁵⁴ ἀποτελεῖ συμβολισμόν⁵⁵ καὶ ἔσσημαίνει ὅτι τὰ μέν μελῆ τοῦ σώματος πρέπει νὰ εἶναι τοποθετημένα πρὸς ἀλλήλα τοσοῦτοι ἄρμοι, καὶ καὶ νὰ εἶναι τοσοῦτοι εἰσίσθητα ὅπως αἱ χορδαὶ ἀδρασκεῖς καὶ ἐπιθυμῇ τῆς ψυχῆς νὰ γίνωσι ὅπως τὰ κίβδαλα, καὶ οὕτω διὰ τοῦ ἤχου καὶ τοῦ νεύματος τοῦ πνεύματος αἰσθάνονται νὰ κινῶνται καὶ νὰ ζοῦσι, ὥστε νὰ πραγματοποιηθῇ αὐτὸ ποῦ ἔχει γραφῇ ἀπὸ τοῦ Παύλου «τῶ πνεύματι τὸν ἀνθρώπον ζῆν, μέν, καὶ τὰς πράξεις τοῦ σώματος θανατοῦν».⁵⁶ Ψαλλοῦσας λοιπόν, κανεῖς κατὰ τὸν ὀρθὸν αὐτὸν τρόπον τακτοποιεῖ τὴν ψυχὴν τοῦ καὶ τὴν ὁδηγεῖ ἀπὸ τῆς ἀταξίας εἰς τὴν τάξιν, ὥστε εὐρσκομένη εἰς τὴν φυσικὴν τῆς καταστάσεως ὁχμόνον νὰ μὴ φοβῆται ἀπὸ κανενὸς ἀλλὰ νὰ ἀποκτῇ αὐτὴ ζωηροτέραι φαντασίαι καὶ νὰ καταλαμβάνεται, ἀποδύοι καὶ μεγαλύτερον πόθον τῶν μελλοντικῶν ἀγαθῶν. Διότι εὐθυγραμμισμένη ἡ ψυχὴ μετὰ τὴν μελωδίαν τῶν (ψαλμικῶν) λόγων λησμονεῖ τὰ πάθη καὶ γεμάτη χαρὰ ἀνενζύουσα πρὸς τὸ ἐν Χριστῷ φρόνημα, σκεπτεται, καὶ ἐπιθυμεῖ τὰ ἄριστα.

λ'. Πρέπει λοιπόν, πατὴρ μου, καθένας ἀπὸ τοὺς ἀναγνώστας τοῦ βιβλίου τῶν Ψαλμῶν νὰ διαβάξῃ ὅλας τὰς περιέχοντας, εἰς αὐτὸ ὅπως ἀρμόζει, εἰς θεοπνευστά λόγον νὰ παίρῃ καὶ ἀπὸ αὐτὰς ἀπὸ καλοφυστευμένο περιθώριον καρπὸς ὠφελίμους ἀναλόγως μετὰ τὰς ἐκαστοτε διαιγκας τῆς ψυχῆς τοῦ Διοτι νομίζω, ὅτι εἰς αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ βιβλίου ἐξετάζεται καὶ περιέγεται ὁ λόκληρος ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων, καὶ αἱ ψυχικαὶ διαθέ-

54 Ψαλμ. ρν' 3-5.

55 Ο Μ. Αθανάσιος ὡς Ἀλεξανδρινὸς ἐγνωρίζε καὶ ἠκολούθη τὴν ἀλληγορικὴν ἐρμηνείαν τῆς Βίβλου ὁπορευμένων συγχρόνως τὰς ὀργανικῶς ἀκρότητος.

56 Πρὸς Ρωμ. η' 13.

σεις τους και αἱ διαφοροὶ ἀπορῶσεις τῶν σκέψεων
τους. Ἀλλ' ὅστε δὲν ὑπάρχει τίποτε περισσότερο ἀπὸ
αὐτὰ ἐντός τῶν ὁθροπέων. Διότι εἴτε ὑπάρχει ἀνάγκη
μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως ἢ καταληψῆς καί τις ἀ-
ποστεργῶσαι καὶ δοκιμάσας ἢ κατεργασθῆ ἢ ἐκιν-
δυνεύειτε ἢ ζῶηται καὶ ἐπαθῆ καὶ εἰς πειρασθῆναι εἰς
καταστάσιν θαυμαστότης θείας καὶ σκλονίζεται καὶ
παύει κατ' ἀποδοσὶ παραπλοῦς ἐξουσίας ἢ ἐκιν. βλέ-
πῃ τὸν μὲν ἑαυτὸν τοῦ να προσδοκῇ, τὸν δὲ ἐχθρόν του
να ἐξαφανίζεται, ἢ ἑαυ. θεῶν τέλει καὶ ἑμνήσῃ να εὐ-
χαριστήσῃ καὶ να εὐλογῇ τὸν Κύριον δι' ὅλα αὐτὰ
ἔχει τὴν καταλληλοὺ διδασκαλίαν εἰς τοὺς θείους Ψαλ-
μούς. Καθεὶς λοιπὸν ὅς ἐκλεγῇ ὅτι ἔχει γραφὴ εἰς
τοὺς Ψαλμούς διακαθεῖσθαι ἀπὸ αὐτὰ τα θέματα καὶ λέ-
γοντας αὐτὰ σὺ να ἐγραφήσῃς ἑαυτὸν ἑαυτὸν τοῦ καὶ
ἀφοῦ ταύτησιν τὸν ἑαυτὸν τοῦ μετὰ το περιεχόμενον αὐ-
τῶν ὅς τα ἀναφέρῃ εἰς τὸν Κύριον.

λα. Ἄς μὴ ἐπειδὴ ὁρῶν καί τις αὐτὰ τα νοή-
ματα μετὰ τῇ θύραθεν κατ' ἐπὶ αὐτὰ να προσπαθῇ
να μεταβῇ ἢ να ἀντικαθίστῃ ἐξ ὁλοκλήρου τις λέ-
ξεις. Ἀλλὰ να τα λέγῃ καὶ να τα φανερὰ ἀκούειν, ὅ-
πως ἀκρῶς ἔχου γραφὴ. Τοιοῦτο τρόπον θὰ δυνατόν
να προσεγγώτα μᾶλλον ἀσπαραζόντες ὅτι αὐτὰ
εἶναι δοκίμας καὶ ἐκείνη ποιεῖται τὰ παρὰ τὰς (οἰ-
ερούσι γραφείας). Δὲν πρέπει να μεταβῇ αὐτὸν τα
ἔρα κείμενα καὶ δ' ἕνα σοβαρώτερον να μὴ λυγόν.
Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, το ὅτι οἱ μὲς ὡμῶν δα τῶ ἀ-
γίων⁵⁷ ἀκούοντας ἡμᾶς να προφερωμεν τα λόγια
τα ὅποια αὐτὸ ἐμπνεύσει εἰς τοὺς ἱεροὺς συγγρα-
φεῖς, θὰ μᾶς βοηθῇ. Διότι ὅσο καλύτερα εἶναι ἡ
ζωὴ τῶν ἁγίων ἀπὸ ἐκείνη τῶν ἰσχυρῶν, τόσο
καὶ τα λόγια των — θὰ ἡδυνάστο καί τις διαμολογημέ-
τως να εἴπῃ. εἶναι κατ' ἄλλα καὶ βελτιωτέρα ἀπὸ τα
ἰδικά μᾶς. Διότι δι' αὐτῶν εἰρηρῆσθαι εἰς τὸν Θεόν
καὶ λέγοντες αὐτὰ, καθὼς εἶπε, ὁ Ἀπόστολος, «κατη-

57 Παλλοὶ λάτραι τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ λόγου ἀκούει καὶ χρι-
στιανοὶ ἐπεδίωκον καὶ λογικῶν θεολογῶν τῶν ἑρῶν κειμένων. Ἡ ἑκ-
κλήσια ἀντιτάχθη διότι τοῦτο δὲν ἀποτελεῖ ἀξιολογικὸν κριτήριον τῆς
Γραφῆς.

58 Πρὸλ. Β' Πέτρ. α' 21

γωνισαντο βασιλειας, εργασαντο δικαιοσυνην, ἐπέτυχον ἐπαγγελίῳ, ἐφρασαν στοματα λεωντων, ἐσθεσαν δυναμει πρὸς, ἐφίγον στοματα μαχαιρας, ἐνεδυναμώθησαν ἀπο σθενέως ἐγενήθησαν σχροί ἐν πολέμῳ, περιμέβολας ἐκλήκυν ἄλλοτρωι, ἐλαθον γυναῖκες ἐξ ἀναστάσεως τοὺς νεκροὺς αὐτῶν⁵⁹.

λθ Καὶ τώρα, ἀπο, λέγοντας καθένας τοὺς ἰδιοὺς αὐτοὺς λόγους, ὅς εἶναι θεβαιος, ὅτι ὁ Θεὸς θά ἀκουσῇ, ὥρις καθυστερησὶν ἐκεῖνους οἱ ὅποιο προσεῦρονται με αὐτὰ τα λόγια. Διότι ἀν λέγῃ αὐτὰ ἐν ὥρῃ θλιψέως, θὰ εὖρη μεγάλη, ἀνακουφίσαν εἰς αὐτὰ ἐάν ψάλλῃ κατ' αὐτοὺς τοὺς τρόποις οἵτινι δοκιμάζεται καὶ καταδωκετα, ἀφ' ἑνὸς μὲν θὰ ἀποδειχθῇ γνησιώτερος εἰς τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀρετὴν, ἀφ' ἑτέρου δὲ θὰ πρᾶστα τεύσῃ ἀπὸ τῶν Κυρίων, ὁ ὅποιος τὰ ἔβαλε τὸ πρῶτον⁶⁰. Μετὰ τα λόγια αὐτὰ τῶν μὲν διαβολῶν θὰ ἀποκρούσῃ τοὺς δὲ δαιμονίας αὐτοῦ θὰ τρεφῇ εἰς φυγὴν. Λέγοντας αὐτὰ ἐάν με ἡμάρτησῃ, θὰ ἐντροπασῇ τοὺς ἐατὸν τοὺς καὶ θὰ παύσῃ τὰ ἁμαρτήματα. Ἐάν δὲ δὲν ἡμάρτησῃ, θὰ ἴδῃ τὸ ἐκείνου το γὰρ μυστήριον, διότι πρὶν ὥρῃ, ὁ ἀρκῶς πρὸς τῆς τελεθῆναι. Ψάλλοντας ἀκόμη κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον κατὰ τὴν διαρκείαν μὲν τοῦ ἀγῶνος παρνεῖ ὕστατον, θὰ μείνῃ δὲ διὰ παντός ἀμετακινήτος ἀπὸ τῆς ὀρθῆς πίστεως. Καὶ ὅχι μόνον τοῦτο ἀλλὰ θὰ ἔχῃ τὴν δύναμιν νὰ ἐλεγχῇ ἐκεῖνους, οἱ ὅποιοι θὰ προσπαθήσονται τὸν ἐξαπατήσουν καὶ τὸν παρασυροῦν εἰς τὴν πλάνην⁶¹. Καὶ αὐτοῦ δὲν γίνεται ἐγγυητὴς κανένας ἄνθρωπος, ἀλλ' ἡ ἴδια ἡ θεία Γραφή. Διὸ ὁ Θεὸς διεταξέ τον Μωυσῆν νὰ γραφῇ τὴν μεγάλην Ὁδὴν⁶² καὶ νὰ διδάξῃ δι' αὐτῆς τον λαόν. Τὸν ἑκάστοτε δὲ ἀναδεικνύομεν ἄρχοντα διατάσσει, (ὁ Θεός) νὰ γράψῃ τὸ Δευτερονόμιον, νὰ τὸ κρατῇ εἰς τὰ χεῖρια του καὶ νὰ μελετᾷ διαρκῶς τὰ περιεχόμενα εἰς αὐτὸ παραγγέλ-

59 Ἐδρ κα 33-35

60 Πρβλ Ψαλμ ΕΒ' 8 Ἐγ 3 κ.δ

61 Ἡ πείρα του μεγάλου Πατρὸς ἐν αὐτοῦ εἶναι μοναδική

62 Δευτ λθ 1-43 Προκειται διὰ τὴν Β Ὁδὴν Μεγάλην χαρκτηριζέται ἐν σχέσει μετὰ τὴν Α (Ἐξ ιε 1-19) Καλεῖται καὶ «Κυκνειαν ὁδόν» τοῦ Μωυσαέως

ματο⁶³ διότι εἶνα ἄρκετα τὰ λόγια αὐτῶν καὶ ἐκ
 πενθουίζον τῆς αἰσῆς τῆς ἀρετῆς καὶ ἐκ βοηθοῦν
 ἐκείνους οἱ ὅποια τὰ μελετοῦν κατὰ τὸν προσηκόντα
 τρόπον. Ὅταν ὁ Ἰησοῦς τοῦ Νομοῦ εἰσῆλθῃ εἰς τὴν γῆν
 τῆς ἐπαγγελίας ἀδοκώρησε ἐκ τῆς συγκροτησῆς στρα-
 τεύματος βασιλευσας δὲ τοὺς ἐχθροὺς ὑψηματισμοὺς
 καὶ τοὺς βασίλους τῶν Ἀπορροσῶν ἐκ προετοιμαζών-
 ται ἀπο κοινῆς δια πολέμου αὐτὸς δὲ ἐκρησμοποιή-
 σαι ὅπλα καὶ ξίφη, ἀλλ' ἀφοῦ ἀνεγνώσεν ἐκωπιοὺν ὄλων
 τὸ Δε τερονομοῖ καὶ ἀφοῦ ὑπεθυμῶν εἰς αὐτοὺς τὰ
 παραγγέλματα τοῦ Νομοῦ καὶ μέ αὐτὰ ἐκωπιοσε τὸν
 λαόν, κατενέκησε τοὺς ἐχθροὺς. Ὁ βασιλεὺς δὲ Ἰωσί-
 ας ὅταν εἴρεθῃ τὸ βιβλίον τοῦ Νομοῦ καὶ ἀνεγνώσθῃ
 εἰς ἐπήκουσιν ὄλων δὲ ἐφοβεῖτο πλεον τοὺς ἐχθροὺς⁶⁴
 Καὶ ὅσακις ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς διεξήγαγε πολέμους,
 προηγέτο αὐτοῦ ἡ κίθωτος φέρουσα τὰς ξυλίας πλά-
 κας τοῦ Νομοῦ καὶ ἦτο ἄρκετη αὐτῇ καὶ τοὺς βοηθήσῃ
 περισσότεροι ἀπὸ ὅπο αὐτῇ τε στρατιωτικῇ παρετα-
 ξιν, ἐκν θεθαὼς δὲν εἶχε προηγουμένως διαπραχθῇ κά-
 ποια ἁμαρτία καὶ ἐποκρίσας ἀπὸ τοὺς βασταζόντας τὴν
 κίθωτον καὶ ἀπὸ τοῦ λαοῦ. Διότι ἐκεῖνο τὸ ὅπου οὐν χρεά-
 ζεται διὰ νὰ σὺντελῇ ὁ θεὸς νόμος εἰς τὴν ἐκπληρῶσιν
 τῶν προσευγῶν μας εἶνα ἡ πίστις καὶ ἡ ἀγαθὴ διαθε-
 σις (ἡ καθαρότης τῆς καρδίας)

Λγ' Ἐγὼ λοιπὸν ἔλεγε ὁ γέρον, ἤκουσα, καὶ
 μάλιστα ἀπὸ σινετοῦς ἀνδρας, ὅτι κατὰ τοὺς παλαιούς
 χρόνους εἰς τὸν Ἰσραὴλ καὶ μέ μόνην τὴν ἀνάγνωσιν
 τῶν Γραφῶν ἐξεδίωκαν τὰ δαιμόνια καὶ ἀπέτρεπαν ἔ-
 το τα κακὰ ποι ἐτοίμαζαν αὐτὰ νὰ κάρουν εἰς τοὺς
 ἀνθρώπους. Δι' αὐτὸ εἶνα, ἄλλοι καθε τμωρίας, ἔλεγε
 ὁ γέρον, ὅσοι ἐκκαταίε τὸν αὐτὸν τῇ ὥρᾳ αὐτῇ
 καὶ κατασκεύαζον, ὁ δὲ τοὺς γλαφίρᾳ λόγια παρ' ἐ-
 να ἀπὸ τῆς θύρας τῆς ὑπαρχίας καὶ μετ' αὐτῆς, δὲ θε, δὲ
 νῆριν αὐτῶν αὐτοαποκατεῖται ἐξορκιστάς⁶⁵. Ἀλλὰ
 κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον μᾶλλον κοροιδεύουν καὶ συγ-

63 Δευτ λα 19

64 Δ' Βασ κα 8-11.

65 Ο ἰσχυροζόμενος διὰ τῆς ἀπαγγελίας διαφόρων ευχῶν ἐκ-
 βάλλουν τὰ πανήρᾳ πνεύματα (δαιμόνια)

χρόνως δίδουν το δικαίωμα εἰς τα δαιμόνια νὰ τοὺς χλευάζουν. Ἐταῖ ἐπαθάν, καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ὑπὸ τοῦ Σκεῦᾶ ὁρῶντες καὶ αὐτοὶ προσεπαθήσαν κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον νὰ κερκοῦν ἐξορκισμοὺς⁶⁶. Διότι ὅταν μὲν ἀκούουν αὐτοὺς τοὺς ἐξορκισμοὺς τῶν ψευδοἐξορκιστῶν τα δαιμόνια κοριττεύουσιν, ἐνῶ τὰ λόγια τῶν ἁγίων (τῶν κερῶν συγγραφεῶν) τα φοβούνται, καὶ δέ, δύνανται νὰ τα ὑποφέρουν. Διότι μεσα εἰς τὰ λόγια τῶν ἁγίων Γραφῶν ὑπάρχει ὁ Ἰδὸς ὁ Κυριος⁶⁷, τὸν ὁποῖον μὴ δυνάμενοι οἱ δαίμονες νὰ ὑποφέρουν ἐκράζαν· ἰδέσθαι σοι, μὴ μετὰ καροῦθᾶσαι, σης⁶⁸, ὅτι καὶ μόνο, ἡ θεὰ τοῦ παρόντος Κυρίου ἦταν δι' αὐτοὺς φωτὶς πρὸς τοὺς κατεκαίε. Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ ὁ Παῦλος διέταξε τὰ ἀκαθάρτα πνεύματα⁶⁹ διὰ τοῦ Ἰδου, τρόπον ὅπως πηκουσιν καὶ εἰς τοὺς Μαθητάς τα δαιμόνια⁷⁰. Καὶ εἰς τὴν προφήτην Ελισσαίῳ μετεδόθη ἀπο τοῦ Κυρίου θεία δύναμις καὶ ἐπροφητεύσε καὶ ἐνεφανίσθη νερὸ χάριν τῶν τριῶν βασιλείων ὅταν κατ' ἐντολὴν τοῦ ἔψαλλεν ὁ ψάλτης⁷¹. Ἐτοι καὶ τώρα Ὅποιος ἐνδυσφέρεται, διὰ τοὺς ἀρρωστοὺς, ἄς λέγῃ αὐτὰ τα λόγια καὶ τὸν ἀσθενή θὰ ὠφελησῇ περισσότερον καὶ τὴν ἰσχὺν τοῦ πίστεν θὰ ἀποδείξῃ ὀρθὴν καὶ στερεάν. Ὅταν δὲ ὁ Θεὸς Ἰδῇ μίαν τοιαυτὴν πίστιν, θὰ χάρισῃ τελείαν θεραπείαν εἰς ἐκεῖνους ποὺ τὴν ἔχουν ἀσκήν. Ὅτι αὐτὸ εἶπε ὁ ὄψιν τοῦ καὶ ὁ ἱερός ἑμνωδός, ὅταν εἰς τὸν 118 Ψαλμὸν ἔλεγεν· «Ἐν τοῖς δικαίωμασ σου μελετήσω, οἷκ ἐπ' αἰσμομαι τῶν λόγων σου»⁷² καὶ ἀλλαγῶ ψαλτα ἦσαν μοι τὰ δικαιώματά σου ἐν τόπῳ παροικίας μου»⁷³. Δι' αὐτῶν ἄλλωστε ἐξησφαλίζουν καὶ τὴν σωτηρίαν τοὺς λεγόντες· «Εἰ μὴ δι' ὁ νόμος σου μελέτη μου ἔστι, τότε ἂν ἀπωλόμην ἐν τῇ ταπεινώσει μου»⁷⁴. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Παῦλος εἰς αὐτὰ εὗρισκεν ἀληθινὴν ἀσφάλειαν διὰ τὸν

66. Πρ. 18' 14-16

67. Πρβλ. Ἰωάν. 15' 8' 12' 17.

68. Λουκ. 9' 28

69. Πρ. 18

70. Λουκ. 1' 17

71. Δ. Βασ. γ' 13 κ. ε'

72. Ψαλμ. 118

73. Ψαλμ. 118

74. Ψαλμ. 118

μαθητὴν τοῦ Ἰμώθεον, συνιστῶντας τοῦ «Ταῦτα μελέ-
 τα ἐν ταῖς ἱσθ. ἵνα σοι ἡ προκοπὴ φανερά γένη-
 τα»⁷⁵ Ἐάν καὶ σὺ μελετᾷς αὐτὰ καὶ διαβάξῃς με συ-
 νεαὶν καὶ κατὰ τὸν πρέποντα τρόπον τοὺς Ψαλμοὺς ἀφ'
 ἑνὸς μὲν θα δυνήθῃς — ὑπο τὴν καθοδήγησιν τοῦ Ἁγ.
Πνεύματος⁷⁶ — να καταλάβῃς τὰ κρυπτομένα εἰς κάθε
Ψαλμὸν, ὁμοιωτά, ἀφ' ἑτέρου δὲ θα θαυμάσῃς καὶ θα
προσπαθήθῃς να κινήθῃς τὴν ζωὴν τὴν ὅπου αὐτοὶ ἐξήσαν
ἐκεῖνα ὁ ὁποῖο ἐλάλησαι αὐτὰ θεοκίνητοι ὅγῳ ἂν
δρῶς

75. Α' Τιμ. δ' 15

76. Πρβλ. Ἰωάν. ιστ' 13.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΨΑΛΜΟΥΣ

Εἰς τὸ ἑβραϊκὸν βιβλίον τῶν Ψαλμῶν ὕλοι οἱ Ψαλμοὶ δὲ, φέρουσιν ἀρτίως, καὶ διὰ τὴν ταχυν διαφοράν, κατὰ τὴν ἀριθμικὴν τὴν ἐκτετακτικὴν. Ἀλλοὶ μὲν ἐκεῖ ἐκ τῆς ἡμετέρας ἡμετέρας ὁδηγεῖται. Ἔτσι, λοιπόν, ὁ πρῶτος καὶ ὁ δεύτερος κατὰ τὸ ἑβραϊκὸν κείμενον εἶναι ἡνωμένοι ἐπὶ τῆς ἐκτετακτικῆς εἰς τὸ χρησιμοποιοῦμεν ὑποτῆς Ἐκκλησιαστικῆς κείμενον εἶναι ἑνιαίος, ἀντιθέτως εἰς τὸ ἑβραϊκὸν εἶναι διχοτομημένος Ὁλοκληρῶς, δε τὸ βιβλίον τῶν Ψαλμῶν. Ἐπειδὴ αἰρεθῇ εἰς πέντε μέρη. Πρέπει νὰ παρατηρήσῃ ἀκόμη, ὅτι οἱ Ψαλμοὶ δὲν εἶναι, τὰς σήμενοι κατὰ χρονολογικὴν σειράν, συμφωνῶν μετὰ τὴν προφητικὴν πορείαν τῶν μη μανευομένων ἐς αὐτοὺς, ὅτι εἶναι. Ἐλλαττοῦνται δηλαδὴ εἰς αὐτοὺς τὰ γεγονότα πολλῶν ἔτων ἀνελπειρᾶς τινος καθὼς διαπύσσεται τοῦτο ἀπὸ τὸ βιβλίον τῶν Βασιλειῶν.¹ καὶ τοιοῦτο ἐπεὶ δὴ ἐπεκράτησε τόση εἰδωλολατρεία εἰς τὸ ἰουδαϊκὸν ἔθνος, ὥστε αὐτοὶ νὰ λησμονήσουσιν ἐντελῶς τὰς Γραφὰς τῶν προγόνων των, ὥστε νὰ γαθὴ ἀκόμη καὶ τὸ βιβλίον τοῦ νόμου τοῦ Μωυσέως.² Ἦτο δὲ τοιαυτὴ ἡ ἀποστασία των, ὥστε νὰ ἐξαφανισθῇ ἀπὸ ἀιῶμεσάν των καθὲν ἕνα τῆς προγονικῆς των εὐσεβείας. Τότε ὁ πῶς, ἔφαινε αὐτοὺς καὶ τοὺς προφήτας, ἐπειδὴ αὐτοὶ ἤλεγχον τὴν ἀσεβείαν καὶ ἀποστασίαν των, ἐξ αἰτίας τῶν ὁποίων ἠχμαλωτίσθησαν τὸ πρῶ-

1 Ἡ σύγκρισις γίνεται προφανῶς πρὸς τὴν μεταφράσιν των Ο

2 Ἐς τὴν μεταφράσιν των Ο ἔχοντες 4 βιβλία Βασιλειῶν. Ο ἰερὸς Ποιητὴς εἶχε φαίνεται ὑποψίαν τοῦ κειμένου τῆς ΠΔ ὅπου ταῦτα ἦσαν ἡνωμένα. Τὸ Μασ εἶχε δύο βιβλία Βασιλειῶν

3 Βιβλ Δ Βασιλειῶν κβ δ κ ε Β Παρ λδ ι κ ε

τον από τους Ἀσσυρούς⁴. Μετα δὲ ἀπο αὐτὰ καποὺς ἀπὸ τους προφήτας, ὁ ὁποῖος εἶχε ἀγιοποιηθῇ ἐπισταμένως μετὴν συγκεντρωσάν τῶν ἀπολεσθέντων βιβλίων, κατωρθώσεται εἰρήνη μετὰ τῶν ἄλλων βιβλίων, καὶ τὸ βιβλίον τῶν Ψαλμῶν. Δὲν εἴρει ὁμοῦ συγκροτῶς ὅλους τους Ψαλμούς, ἀλλὰ τμηματικῶς δι' αὐτὸ καὶ ἡ συγκροτήσις τοῦ βιβλίου ἐστὶν ἐσταδαικῶς. Οὕτως εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ Ψαλτηρίου ἐβαλεν ὁσους Ψαλμούς εἰρήκε πρωτους. Δι' αὐτὸ ἀλλώστε καὶ οἱ Ψαλμοὶ τοῦ Δαβὶδ δὲν εἶναι ὅλοι, τοποθετημένοι, εἰς συνεγὴ σειράν, ἀλλὰ διακοπτοῦνται ἐνδωμεσῶς ἀπὸ Ψαλμούς τῶν υἱῶν Κορέ καὶ τοῦ Ἀσάφ καὶ τοῦ Σολομώντος, καὶ τοῦ Μωυσέως, καὶ Αἰθάρ τοῦ Ἰσραηλίου καὶ Αἰσάν καὶ πάντων Ψαλμοὶ τοῦ Δαβὶδ εὗρισκονται εἰς τὸ βιβλίον ἀνσκατωμένα τοποθετημένοι. Ἡ τὰ νομήσις, λοιπὸν τῶν Ψαλμῶν, δὲν ἐγένετο κατὰ σειρὰν συγγραφῆς τῶν, ἀλλὰ κατὰ τὴν σειρὰν κατὰ τὴν ὁποῖαν εὗρεθησαν.⁵ Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἔχουν ταξινομηθῇ καὶ οἱ ἀποδιδόμενοι εἰς τινὰς προφήτας Ψαλμοί.⁶

Ὅσοι Ψαλμοὶ ἀκολουθοῦν μετὰ τὸν πρῶτον καὶ τὸν δωδέκατον καὶ εἶναι ἀνεπιγράφοι, καὶ ὅσοι ἐξ αὐτῶν ἔχουν μὲν ἐπιγραφὴν, ἀλλὰ δὲν μνημονεύουν τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως τῶν, οἱ Εβραῖοι ἰσχυρίζονται, ὅτι ἀνήκουν εἰς ἐκείτους τους συγγραφεῖς τῶν ὁποίων τὸ ὄνομα φέρουν οἱ Ψαλμοί, οἱ ὁποῖοι προηγούνται τῶν ἀνεπιγράφων. Ὅσον ἀφορὰ εἰς τους πρῶτον καὶ δεῦτερον, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν ἓνα Ψαλμόν, νομίζω ὅτι ἀνήκουν εἰς τὸν Δαβὶδ, ἐπειδὴ ὅλοι οἱ Ψαλμοὶ τοῦ πρώτου μέρους εἶναι, ἰδιόκοι τοῦ Ὡς γνωστον ὅλοι, οἱ Ψαλμοὶ ἀπὸ τοῦ τρίτου μέχρι τοῦ 40οῦ εἶναι ἀνεπιγράφοι καὶ ἀποδίδονται εἰς τὸν Δαβὶδ δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον νομίζω ὅτι ἀνήκουν εἰς τὸν Δαβὶδ καὶ ὁ πρῶτος καὶ ὁ δευτερός Πιστοποιεῖται δὲ ἡ ἀλήθεια τοῦ Ι.

4 Ἐννοεῖ τὴν κατάλυσιν τοῦ βασιλείου τοῦ Ἰσραὴλ περὶ τὸ 722 π.Χ.

5 Αὕτῃ ὑπῆρξε κατὰ βάσιν ἡ διοδικασία συγκροτήσεως τοῦ Ψαλτηρίου. Μόνον παῦ δὲν εἰργάσθη ἐν μόνῳ πρόσωπον, ἀλλὰ πλείονα καὶ εἰς μακρότερον χρόνον.

6 Ὁ ὅρος «περικοπαί» δὲν ἐπιτρέπεται νὰ υποθέσωμεν ὅτι ἀναφέρεται εἰς τὰ βιβλία τῶν Προφητῶν.

σχυρισμοῦ μου αὐτοῦ καὶ ἀπο τὸ βιβλίον τῶν Πράξε-
ων τῶν Αποστόλων, εἰς τὸ ὁποῖον λεγεται «Δέσπλητα,
σι ἐποίησας τοὺς οὐρανοὺς καὶ τὴν γῆν, καὶ τὴν θαλασ-
σαν, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς ὁ τοῦ Πατρὸς ἡμῶν δια
Πνεύματος ἁγίου στόματος παιδὸς σου Δαβὶδ εἶπων
"Ἰνα τι ἐφρηάξαι ἔθνη καὶ λαοὶ ἐμέλετησαν κενά"»⁷
Διότι δι' αὐτῶν τῶν λόγων ὁ ἱερός συγγραφεὺς τῶν
Πράξεων εἶπε κατα τροπὴν σαφῇ, ὅτι ὁ δευτερός Ψαλ-
μὸς εἶνα τοῦ Δαβὶδ Πιθαῖον δὲ νὰ παρελειφθῇ νὰ τε-
θῇ εἰς αὐτὸν τοῖς Ψαλμοὶ ἡ ἐπιγραφὴ «τῷ Δαβὶδ», ἐπει-
δὴ εἰς αὐτὸν περιέχεται ὁλοφανερῇ περὶ τοῦ Κυρίου
προφητεία, εἰς τὴν ὅποιαν λεγεται «Κατὰ τοῦ Κυρίου
καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ»⁸ Μετὰ τοὺς λόγους αὐ-
τοὺς ἀκολουθεῖ τὸ «Κυριὸς εἶπε πρὸς με Υἱὸς μου εἶ-
συ»⁹ τοὺς ὁποῖους ὁ ψαλμῳδὸς λέγει ἐξ ὀνόματος τοῦ
Χριστοῦ "Ὅλοι οἱ Ψαλμοὶ ἀνέρχονται εἰς 150 Μερικοὶ
δὲ νομίζουσιν, ὅτι ὅλοι οἱ Ψαλμοὶ ἐγράφησαν ὑπὸ τοῦ εὐ-
λογημένου τοῦ Δαβὶδ Αὐτὸ ὅμως δὲν εἶναι ἀληθές.
Διότι ναὶ μὲν ὅλοι γενικῶς ἀποδίδονται εἰς τὸν Δαβὶδ,
εἰς τὰς ἐπιγραφὰς ὅμως φαίνεται ὁ κάθε Ψαλμὸς ὑπὸ
ποίου ἐπιγραφῇ Διότι ἐξελέγησαν 292 διὰ νὰ ψάλλουσιν
εἰς τὸν ναόν, ἐξ αὐτῶν οἱ τέσσαρες ὠρίσθησαν ὡς προι-
στάμενοι τοῦ ἔργου τῆς ψαλμωδίας καὶ οἱ 288 ὡς βοη-
θοί των⁹ Εἰς τοὺς τέσσαρες λοιπὸν, προισταμένους τοῦ
χοροῦ τῶν ψαλτῶν ἀποδίδονται ὡρ σμένοι Ψαλμοὶ ὅπως
καὶ αἱ ἐπιγραφαὶ αὐτῶν μαρτυροῦν "Ὅταν, λοιπὸν, ἡ
ἐπιγραφὴ λέγῃ «Ψαλμὸς τοῖς υἱοῖς Κορέ, Αἰθάν, Ἀσάφ
καὶ Αἴμάν» αὐτὸ σημαίνει, ὅτι αὐτοὶ οἱ Ψαλμοὶ ἐψάλ-
λοντο ὑπὸ τῶν υἱῶν Κορέ Αἰθάν Ἀσάφ καὶ Αἴμάν "Ο-
ταν ἡ ἐπιγραφὴ λέγῃ «Ψαλμὸς τοῦ Ἀσάφ» σημαίνει ὅ-
τι εἶναι ποιῆμα τοῦ ἰδίου τοῦ Ἀσάφ "Ὅταν ἡ ἐπιγραφὴ
λέγῃ «Ψαλμὸς τοῦ Ἰδοθουμ» σημαίνει ὅτι ψάλλει ὁ ἰ-
διος ὁ Ἰδοθουμ "Ὅσάκις ἡ ἐπιγραφὴ λέγει «τοῦ Δα-
βὶδ» σημαίνει, ὅτι ἐλέχθη ὑπὸ τοῦ ἰδίου τοῦ Δαβὶδ "Ο-
ταν ὅμως λέγῃ «τῷ Δαβὶδ» σημαίνει ὅτι ἡ ἐπιγραφὴ δὲν

7 Πα. δ' 24-25

8 Ψαλμ. δ' 1-2

9 Πρβλ. Α. Παρ. κε. 17 Ἀρχόντες ἐξελέγησαν οἱ Ἀσάφ
Αἴμάν, Ἰδοθουμ Αἰθάν

εἶναι, ἰδιόγραφος, ἀλλ' οἱ ταυμάς ἀποδίδεται, ὑπο ἄλλων, εἰς τὸν Δαβὶδ¹⁰ εἶναι, ὅτι, ὅλος οἱ Ψαλμοὶ 150 Ἐξ αὐτῶν 72 προσεργαται ἀκριφῶς ἀπὸ τοῦ Δαβὶδ, 9 ἀποδίδονται ὑπὸς εἰς τοῦ Δαβὶδ οἱ 12 εἶναι τοῦ Ἀσάφ 2 ἀποδίδεται, εἰς τοὺς ἑσπέρους, ἑξ εἶναι τοῦ Ἰδοθόμ, εἰς τοῦ Αἰσαμ εἰς τοῦ Ἀμὸν εἰς τοῦ Σολομώντος δύο τοῦ Ἀγγάδ, καὶ Ζαχαρίου εἰς τοῦ Μωυσεως καὶ 39 εἶναι ἀντιγραφῶν, ἔτι, συνολικῶς 150

Εἶναι ὁμῶς ἀνάγκη, τα ἐξετάσωμεν τὸ περὲργον τοῦτο φανόμενον, διαπερὶν δηλ. λόγον, καίτοι, υπάρχουσι πολλοὶ ψαλμοὶ, καὶ τοῦ ὅλου οἱ Ψαλμοὶ δὲν εἶναι, τοῦ Δαβὶδ, ἐν ταῖς τοῖς βιβλίοις τῶν Ψαλμῶν ἀποδίδεται, εἰς τοῦ Δαβὶδ Δὲν θὰ παραλεφωμεν καὶ αὐτοὺς τοῖς θεματικῶς τῇ ἐξετάσει. Απεδοθη ὁλοκληρὸν τὸ Ψαλτήριον εἰς τοῦ Δαβὶδ ἐπειδὴ εἰς αὐτὸν ὀφείλεται αὐτὴ ἡ ὑπερβολὴ τοῦ Ψαλτηρίου, Δοτ' αὐτὸς ἐξέλεξε τοὺς ὑμνωδοὺς. Καὶ ἐπεδὴ αὐτὸς ἐπῆρξεν ὁ πρωταίτιος τοῦ Ψαλτηρίου, ἐκέρθη ἀξίος αὐτῆς τῆς τιμῆς, ὥστε, νὰ θεωρηθῶν, ὡς δίκαιος, τοῦ Ψαλμοὶ καὶ ἐκεῖνοι, που ἔφωλλαν οἱ ὑμνωδοί.

Ἐπειδὴ ὁ Δαβὶδ ἦτο προφήτης καὶ ὡς τοιοῦτος εἶχεν ἀνοικτα τῆς ψυχῆς του τῇ μαρτίᾳ, καὶ ἐπεδὴ ἐγινώρξεν, ὅτι, τα τοιγὰρ πνεύματα ταινηγρῶν, μὲν διὰ τὴν πῦσιν, τῶν ἀνθρώπων, εἰς τὴν ἁμαρτίαν, ἀλλὰ καὶ ξαναλοποῦνται διὰ τῇ, ἡτταν τοὺς ὅτι, οἱ ἄνθρωποι, μετανοοῦν καὶ διορθωθῶνται, δι' αὐτὸ τὰς ἐναντίον των προσευχὰς τὰς ἐκείνους καὶ ἰσχυρὰς χρησιμοποιοῦν, μεταφοράς ἐκ τῶν αἰσθητῶν, ἐχθρῶν. Δοτ' ἐάν βέν ἐννοήσωμεν ὑπὸ μεταφορῶν, ἐκείνους, ὅσα λεγοῦν οἱ προφήται, ὅχι, μόνον δὲν θὰ ἀποκομισωμεν καρμὸν ὠφέλειαν πρὸς ἀπόκτησιν πραότητος ἐξ ὧν αὐτοὶ λέγουν, ἀλλὰ θὰ καταληφθῶμεν καὶ ἀπὸ μὲν ἀντιθετον πρὸς τὴν εὐαγγελικὴν διδασκαλίαν σκληρότητα, ἐπειδὴ αἱ

10 Θέλει νὰ εἴπῃ δηλοῦν ὁ ἱερός Πάτερ, ὅτι ἡ ἐναλλαγή εἰς τὰς ἐπιγραφὰς τῶν πτωσεων Γεν. καὶ Δοτ' ὑπάρχει τοῦτο, Δὲν τῆς Γεν. μὲν ἐκφραζετο, θεοθέτης πνεύματος τῆς καταγωγῆς τοῦ Ψαλμου, ἐνῶ διὰ τῆς Δοτ' ὁπλῶς πιθανολογεῖται ὁ συγγραφεὺς.

11 Ἡ ἀριθμῶσις ἐκεῖ, λάθη καὶ ὀρχήν το ἄθροισμα εἶναι 151 καὶ ὄχι 150. Εἰς τοὺς Αψαλμὸν Ζαχαριαν ἀποδίδονται 4 Ψαλμοὶ καὶ ὄχι δύο. Τὰ λάθη ὀφείλονται μᾶλλον εἰς τοὺς ἀντιγραφείς.

προσεῖχαι τῶν ὕψιμων· μᾶς ὁδηγοῦν συχνά εἰς ἓνα μῖ-
 σος κατὰ τῶν ἐχθρῶν· καὶ οὕτως πρὸς τρεῖς να τοὺς
 ἀναπαύμε ὅπως ὁ Κύριος· Ὁ Δαβὶδ πλῆ ἀναρτήτους
 φόβας ἐπαναλαμβάνει· «Αἰσθῆναι καὶ ἐντραπείη-
 σαν πάντες οἱ ἐχθροὶ μου· καὶ μὴ αἰσχυνθεῖν ἐγώ»·
 Δὲν εἶσα δὲ ὅτι καὶ ἡμεῖς ὅτι οὕτως εἶπα ἅν-
 θρωπο ἔχομε· τῇ προσήκῃ ἰδότητι καὶ συνεπῶς
 ἀγχιπτο εἰς τὸν Θεόν· τὸ πρῶτον ἤθη ἔσοι καὶ ὅχι
 ὑπὸ ἀλληγορικὴν σημασίαν ὅπως εἴπομεν παραπάνω·
 "Εἶσι λοιποὶ πρὸς να ἐρμηνεύῃ τὸ πρᾶγμα ὁ ἀκουρα-
 στος μελετητὴς τῆς Βίβλου· ὅπου συναντᾷ εἰς αὐτὴν
 προφητὴν να καταρῶται ὅσα δηλ λέγονται περὶ τῶν
 αἰσθητῶν ἐχθρῶν· αὐτὰ μεταφέρει καὶ τὰ ἐφαρμοζὴ εἰς
 τοὺς νοητοὺς· Ἀλλὰ σπε ὁ ἀσκητὴς πρὸς μετὰ σχο-
 λαστικότητος να καταγλυετα· εἰς τὴν κατανοήσιν κάθε
 λέξεως

12 Πρὸς Μωθ ε' 43-47 Λουκ στ' 27-38

13 Καὶ ἐντεῦθεν συνάγεται ὅτι ὁ Αἰσθῆναις ἦτο ὁδοὸς τῆς ἀλ-
 ληγορικῆς ἐρμηνείας τῆς Βίβλου· Ταῦτα δὲν σημαίνει ὅτι ἡκολουθεῖ τὰς
 υπερβολὰς τοῦ Οὐριγένους

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΕΞΗΓΗΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΨΑΛΜΟΥΣ

ΨΑΛΜΟΣ Α'.

Υπόθεσις

Ὁ Δαβὶδ ἀφ'ερώνει τὴν ἀρχὴν τῆς προφητείας τοῦ εἰς τὸν Χριστὸν ὁ ὁποῖος ὡς ἄνθρωπος θα κατήγετο ἐκ τοῦ γένους Δαβ.δ' Δα τοῦτο κατ' ἀρχὴν μακαρίζει ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἔχουσιν ἔλπει εἰς αὐτόν.

(Μακαρίους ὀνομάζει ἐκείνους οἱ ὁποῖοι δὲν ἔλαθον μέρος εἰς συγκέντρωσιν ἀσεβῶν οὔτε ἐστάθησαν εἰς δρόμον ὅπου συγχάζονται ἁμαρτωλοὶ καὶ δὲν ἐκάθησαν εἰς συνέδριον ἀνθρώπων φθοροποιῶν Διότι, τρεῖς ἦσαν αἱ Ἰουδαϊκαὶ μερδεῖς αἱ ὁποῖαι ἐξηγέρθησαν ἐναντίον τοῦ Κυρίου, οἱ γραμματεῖς οἱ φαρισαῖοι καὶ οἱ νομικοὶ Αὐτοὶ θα ἤδιναντο δικαιολογημένως νὰ ὀνομασθοῦν «ἀσεβεῖς» καὶ «ἁμαρτωλοὶ» καὶ «λοιμοὶ» (ἀντιστοιχωσ) Ὡς ὁδὸς χαρακτηρίζεται ἐνταῦθα ὁ Θεός, ἐπεὶ δὴ ὁδηγεῖ ὅσους ἔχουσιν γεννηθῆ εἰς τὸ τέλος)

1 «Μακαρίος ἀνὴρ ὃς οὐκ ἐπορεύθη ἐν βουλῇ ἀσεβῶν». Ἀσφαλῶς «βουλῇ ἀσεβῶν» ὀνομάζει τὴν σύνοδον καὶ τὴν συνελευσιν τῶν ποιηρῶν Καὶ ἐπειδὴ εἶναι ἐπιζημιὸν τὸ νὰ συμμετέχη κατεῖς εἰς τὰς συγκεντρώσεις τῶν ἀσεβῶν, διὰ τοῦτο μακαρίζει ὅποιον οὔτε κατ' ἐλάχιστον πλησάζει αὐτοὺς Εἰς ἐξ αὐτῶν ὑπῆρξεν ὁ Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, ὁ ὁποῖος ἔθαψε τὸ σῶμα τοῦ

Ἰησοῦ καὶ Θεοῦ μας Δὲν ἔστι γραφὴ περὶ τοῦ Ἰω-
σὴφ ὅτι δὲν ἔλας πρὸς μετὰ ἀνέφασιν τῶν προδο-
τῶν τοι Ἰησοῦ καὶ ἔπαιξεν ἅπαντας ἀποκτείνων οἱ κ' ἐκάθη-
ται Δὲν τῇ κληρονομίᾳ σου τὴν διδασκαλίαν, συμ-
φάσκει ἔκει οὕτως ἐστὶ πρὸς Ἰησοῦν ὁ Χρῆστος· Ἐπεὶ τῆς κα-
τακρίσεως Μὴ γένοιτο· Ἐσθ' ἡμεῖς λοιποὶν λοιμῶν εἶνα ἡ
διδασκαλίᾳ τῶν προδοτῶν.

2. Ἡμεῖς καὶ ἡμεῖς Σημαίνει τὴν ἐντατικὴν με-
λετην τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ· Δὲν δὲν πρέπει κανεὶς νὰ
μελετᾷ μὴ μόνον αὐτὸν τὸν λόγον τοῦ Κυρίου.

(Ἡμεῖς ἡμεῖς)· Χρῆστος τὸ θελημα αὐτοῦ, καὶ
ἐστὶν ἡμεῖς αὐτοῦ μελετῶντες ἡμέρας καὶ νυκτός· Εἰς
τοὺς νόμους ἐξηλάθη τοῦ ἁγίου, ἐλκοὶ τὴν ἐντατικὴν μελε-
την· Δὲν δὲν πρέπει κανεὶς νὰ μελετᾷ κανεὶς τεμπελὴ
καὶ τὸν νόμον τοῦ Κυρίου· Δὲν δὲν ἐπιτρέπεται ἄλλοτε
μὴν καὶ μετὰ τὴν ἐκείνην αὐτοὶ ἄλλοτε δὲ ὄχι, ἀλλὰ
παινοδοτε καὶ ὁ ἁγίος νὰ εἶνα ἀφοσιωμένος εἰς τὰ θεῖα
λόγια· Δὲν αὐτὸ ἀκρῶς σημαίνει τὸ «ἡμέρας καὶ
νυκτός»· Καὶ ἡ ἀντιθέσις ποῦ θὰ δοθῇ θὰ εἶνα ἀνταξία
πρὸς τὴν προδοσίαν (τῆς σαρκοῦς ἐκείνης)· Δὲν ὅποιος
ἐντριφύει εἰς τὸ θεῖον νόμον αὐτὸς ποτίζεται, χορταστι-
κὴ ἀπὸ αὐτοῦ μετὰ τὸν πνευματικόν νερόν· Ἀλλω-
στε καὶ ὁ Χρῆστος ὡς ἀνταξία τὴν διδασκαλίαν Του «νερόν»,
λεγομένης· Ἐπεὶ τὸ δὲν ἐρέσθω πρὸς με, καὶ πινέ
τε· Ἐχέ παρομοίαν· ἡ διδασκαλία Του πρὸς δέν-
δρον φύτε μένον· πληροῖται τοῦ νεροῦ· τὸ ὅποιον εἶνα δι-
αρκῆς θαλλερὸν καὶ διαρκῶς γεμᾶτο ὠρίμους καρ-
πους· Δὲν οἱ ἀγαλλίζονται διὰ τὴν ἀρετὴν θὰ ὁρῶσιν
μὲν εἰς τὴν αἰώναν ζωὴν τοὺς καρπούς τῶν κόπων τῶν,
ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀνταξίαν ζωὴν ὡς ἄλλα φυλλὰ ἢ κα-
λὴ ἐλπίς τοῖς καρποῖς σκῆσιν καὶ δροσίαν καὶ μὲ τὴν παι-
δαγωγίαν τῆς φωνῆς ἀφ' ἧς ἀπὸ αὐτὴν τὴν σκληρό-
τητα τοῦ κοπιῶν· Εἰς αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον ὅλα θὰ πη-
γανῶν καλὰ· Διότι αὐτὸς δὲν θὰ πρᾶξῃ τίποτε ἀντί-
θετον πρὸς τὰς θεῖας ἐντολάς, ἀλλὰ θὰ προσαρμόζῃ τὸ

2. Λουκ. κγ' 50-51

3. Ματθ. κγ' 2

4. Ἰωάν. 2' 37

Ιδικόν του θελήμα πρὸς ἐκεῖνο τοῦ θείου νόμου. Καὶ ἄφοῦ ἀπηγόρευσε, ἐ- ἄρχη ὁ Ψαλμὸς ὅλα τα εἶδη τῆς κακίας καὶ ἀσπὶ ὑπερέβη την τελειότητα τῶν θεῶν ἐν τολῶν ὡς ἐξῆς ἐτελειώσε. Πάντα ὕσα ὦν ποίησιν.

3 «Καὶ ἔστα ὡς το ξύλον το πεφτεμένο παρατάς δειξέδοις τῶ ὕδατι». Δείδρο ἐξουσι γνησεως ὀνομάζεται παραβολὴ καὶ εἰς την Θεοπνευστον Γραφήν ὁ Χρὶστος σύμφωνα με το γραμμένο «ὅλον ζωῆς ἐστι πᾶσι τοῖς ἀντεχομένοις αὐτῆς». Λέγει, λοιπόν, (ἡ Γραφή) ὅτι ὅσοι πιστεύουσιν εἰς τὸν Χρῆστον θὰ γενοῦν ἱδικὸ τοῦ σώματος μετασχηματίζει, πρὸ τοῦ σώματος τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν πρὸς τὸ γενεῖσθαι συμμορφὸ τῷ σώματι τῆς δοξῆς αὐτοῦ. «Δείδρο δὲ τῶν ὕδατων» ὁ νομάζει τας θεὰς Γραφὰς μέσα εἰς τας ὁπερὶ, δυνατὰ κανεῖς νὰ εἶρη πατοῦ το περι Χριστοῦ κηρυγμα. (Ξύλον ζωῆς εἶναι ὁ Χρῆστος, κλαδο εἶναι, οἱ ἀπόστολοι, καρπὸς εἶναι τὸ αἷμα καὶ τὸ εἶρο ποῦ ἔρρεσαι ἀπὸ τὴν πλευρὰν τοῦ Χριστοῦ. ἐξ αὐτῶν, τὸ μὲν αἷμα συμβολίζει τὸ μαρτυριον, τὸ δὲ ὕδωρ το βάπτισμα. Φύλλα εἶναι, τὰ θεὰ λογία ὡς καρπὸν δὲ τοῦ δειδρου νὰ ἐννοήσης τὴν ὀρθὴν πίστιν, φύλλα δὲ αὐτοῦ τὴν τήρησιν τῶν ἐντολῶν. Καρπὸς ἀκομα εἶναι καὶ οἱ σωζόμενοι ρίζα εἶναι τὸ βάπτισμα γεωργὸς εἶναι ὁ Θεὸς Πατήρ). «Ὁ τὸν καρπὸν αὐτοῦ δώσει ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ». Ὡς καρπὸν τοῦ δειδρου νὰ ἐννοήσης τὴν πίστιν, φύλλα δὲ αὐτοῦ τὴν τήρησιν τῶν ἐντολῶν. «Καὶ τὸ φύλλον αὐτοῦ (οὐκ) ἀπορρυήσεται», δηλ δὲν θὰ πέσῃ. «Καὶ πάντα ὅσα ὦν ποιῇ κατεδωθήσεται». Διοτι δὲν ὑπάρχει πράξις ἀπο ἐκείνας ποι γινεται σύμφωνα με τὸ θεῖον θέλημα ποῦ νὰ εἶναι ἀνωφελης (Ὁ κατάλληλος καιρὸς δὲ νὰ δοθῇ κάτι εἶναι ἡ ἀνάγκη καὶ ἡ καταλληλότης αὐτοῦ ποῦ πρόκειται νὰ τὸ παρῇ).

5 «Διὰ τοῦτο οὐκ ἀναστήσονται ἀσεβεῖς ἐν κρίσει». Τὸ μὲν «διὰ τοῦτο» σημαίνει ἐπειδὴ δὲν ἔχου ρίζαν, ἀλλ' ὁμοιάζουν πρὸς σκάνην χωματος, το ὁποῖον χτυπιέται ἀπὸ ὅλας τὰς πλευρὰς ἀπὸ τὸν ἀέρα καὶ μετακινεῖται συνεχῶς ὡς ἄνεμον δὲ νὰ ἐννοήσης τὴν ἀπει

λην τοῦ Θεοῦ ἡ ὁποία λέγει· «Πορευεσθε ἀπ' ἐμοῦ, οὐ κατηραμένο εἰς πῦρ αἰώνιον»· Ὅσοι ἀκούσουν αὐτὴ τὴν φωνὴν θὰ περῶν ὀκνῶς (εἰς τὴν κόλασιν), διότι δὲν ἐθεμέλιωσαν τὴν ζωὴν τὴν ἐπάνω εἰς τὸν Χριστόν, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ τὸ στηριγμα καὶ τὸ θεμέλιον τῶν πιστῶν. Δὲν καὶ ὁ Θεὸς λόγος ὁμιλεῖ περὶ κατακρίσεως καὶ ὁχ. παρακλήσεως· «Ἐν τῇ συναγωγῇ δικαίων» λέγει διὰ τῆς φραστικῆς αὐτῆς διαχωρίζει τοὺς δικαίους καὶ τοὺς ἁμαρτωλοὺς.

6 Ὅτι γινώσκει Κύριος ὁδὸν δικαίων· Τὸ γινώσκει τὸ θεὰ ἀντὶ τοῦ τιμᾶ συμφωνοῦν μετ' ἐκεῖνο που εἶπεν ὁ Θεός· εἰς τὸν Μωυσήν· «Γινώσκω σε παρὰ πάντας» ἂντι τοῦ σε τιμῶ καὶ εὐρες εἰκότιαν πλησίον μου

B

ΨΑΛΜΟΣ τοῦ Δαβὶδ· Εἰς τὸ Ἑβραϊκὸν κείμενον
δὲν φέρει ἐπιγραφὴν.

Ὑπόθεσις

Εἰς τὸν πρῶτον Ψαλμὸν ἀπεκάλεσεν «ἀσεβεῖς» καὶ «ἁμαρτωλοὺς» καὶ λοιμοὺς τοὺς ἀρχοντας τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἔθνους· Εἰς τὸν παρόντα Ψαλμὸν πάλιν ἐμφανίζει ὑποτὰ ἴδια ὀνόματα τὰς πράξεις, τὰς ὁποίας αὐτοὶ διέπραξαν· (Ἀφοῦ ἐτελείωσα τὸν πρῶτον Ψαλμὸν μετὰ τὴν μνημονεύσιν τῶν ἀσεβῶν, ἀρχίζει πάλιν τὸν δεῦτερον ἀπὸ τοῦ ἴδιου θεμα, διδάσκων ὅτι τὸ τέλος τοῦ ἐκεῖ ἐλεχθῆ· ὅτι θὰ ἔχουν οἱ ἀσεβεῖς τὸ ἴδιον ἀναμένει καὶ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι μετὰ μανίας ἐπετέθησαν κατὰ τοῦ Σωτῆρος).

7 Ματθ. κε' 41

8 Ἑβ. λγ' 12

1 «ἵνα τὸ ἐφρουράσαν ἔθνη καὶ λαοὶ ἐμελετήσαν κε
 ἰά». Φρουρά, μακάρι το ἄλλο φρονήμα (χρημέτισμα)
 το «ἵνα τὸ» ἀναφέρεται καὶ εἰς τὰς δύο προτάσεις, δη
 λαδῇ «ὅτι οἱ λαοὶ ἐμελετήσαν κε ἰά». Ὅτι πῶς νὰ
 μὴ εἶναι ματὰ σὺ αἰτοῦς ἡ μελετῇ ἀφοῦ δὲν ἐδέχθη
 σαν τὸν Σατῆρα τοῦ ἀνθρώπου γένους

(Ποῦα λέγει εἶτα ἡ αἰτία ἕως τοσοῦ μεγάλου μί
 σους, ὥστε νὰ συγκεντρωθῶν εἰς τὸν ἴδιον τόπον, ἔθνη
 καὶ λαοί. Διότι τὸ «ἐφρουράσαν» (δηλ. ἐπετηφαιεuthσαν
 πολὺ) σημαίνει τὴν ταραγὴν καὶ τὸ θορυβὸν ποὺ προ
 καλεῖται μετὰ ἀποτὴν ἀλλοτρίαν καὶ τὴν καυχασίαν
 γιαν Ὁ ὅρας (ἐφρουράσαν) εἶτα παρμεῖες ἀπὸ τῆς ἀ
 λογου ὁρμη τῶν ἰππῶν ὅταν αὐτοὶ φερννται πρὸς πρῶ
 ξιν ἀπρεπῇ κατ' ἀνάλογον, ἔσθμα καὶ οἱ ἰοδαῖοι, ἐ
 ναντίον τοῦ Χριστοῦ Ποῦ εἶται, λαποὶ, τὸ αἶτον τῆς
 συγκεντρώσεως εἰς τὸν ἴδιον τόπον, ἔθνῶν καὶ λαῶν,
 Διότι ἔθνη καὶ λαοὺς ἰσως ὀνομάζε τους Ἰσραηλ τὰς
 Πιθανόν ὅμως ἔθνικοὺς μετὰ ὀνομάζῃ τοὺς περιστοι
 χοῦντας τὸν Ἡρώδη καὶ τοὺς Πλάτοι Ρωμαίους πολί
 τας, λαοὺς δὲ τοὺς Ἰουδαίους)

(«Παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς». Τὸ «παρέστη
 σαν» ἐτέθη ἀντὶ νὰ εἴπῃ ὅτι οἱ βασιλεῖς Ἡρώδης καὶ
 Πόντιος Πιλάτος διωρίσαν, οἱ ἴδιοι τοὺς ἐαυτοὺς τῶν εἰς
 ταῦτα ἔργοις ἡρμηνεύσαν τὴν φράσιν καὶ οἱ ἄγιοι ἀπὸ
 στολοὶ εἰς τὰς Πράξεις)

2 «Καὶ ἀρχόντες συνεήχθησαν ἐπὶ τὸ αἶτόν». Ἀρχόν
 τας ὀνομάζει, τὰ προαναφερθεῖς τὰ τάγματα, δηλ. τοὺς
 γραμματεῖς καὶ τοὺς φαρσαίους καὶ τοὺς νομικοὺς.
 «Κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ». Ὅτι
 ἡ ἐχθρὰ ἐναντίον τοῦ Χριστοῦ ἐπεκτείνεται καὶ εἰς αὐ
 τὸν τὸν Πατέρα. Ὅτι εἶαι ὁ Πατὴρ εὑρισκετα ἐντὸς
 τοῦ Υἱοῦ καὶ ὁ Υἱὸς εὑρισκετα μετὰ εἰς τὸν Πατέρα¹,
 πῶς εἶναι δυνατόν ἡ προσβολὴ τοῦ ἑνὸς τῶν προσώπων
 νὰ μὴ εἶναι προσβολὴ καὶ τοῦ ἄλλου

3 «Διαρρηξάμε, τοὺς δεσμοὺς αὐτῶν». Λεῖπε, ἀπὸ
 τὴν φράσιν ἡ μετοχὴ «λέγοντες», ὥστε νὰ προκυψῇ ἡ ἐ
 ξης ἔννοια συνεκεντρώθησαν ἐναντίον τοῦ Κυρίου καὶ

1 Πρ. 8' 27

2 Ἰωάν. 1' 38

ἐκείνη τῇ Χριστοῦ σιτοῦ μέντες «ὅς διασπάρω-
 μεν τὰ ἄσπετα» Δὲ θεοὶ καὶ ἐρεθῶν μέσα
 εἰς τὴν μέσην ἡμετέραν περ τῆς ὁποίας
 ἔχει φραγὴ. Ὁμοῦ ἐστὶν ἡ θεοῦ ἐκ τῶν οὐρανῶν σα-
 γιγήνη. Καὶ ἵππερ, οὐκ ἀφ' ἧς τοῖς ἰσχυροῦς αὐτοῦ
 ἔδωκε τὴν ἐκτετατὴν ἐκδοτὴν ὅτι ὁ
 Κύριος ἔχει εἶπη. Ὁ ἰσχυρὸς μὲν χρηστός καὶ τό-
 φορτοῦτος ἐκείνη ἐστὶν.

Τοῦ ζῶντος ἀπὸ τοῦ ὅτι κάθε ἐνέργεια ἐναπτόν-
 τοι. Ἄρα τοῖς ἐπικτετατοῖς καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς Πατέρας
 Διὶ ἐστὶν ὁ Πατὴρ ἐρσκατεῖ μέσα εἰς τοὺς Υἱοὺς, καὶ ὁ
 Υἱὸς μέσα εἰς τοὺς Πατέρας πῶς εἴα διὰ τοῦ να μὴ εἶ-
 να κατὰ ἡ ἐκτετατοῦ τοῦ ἐκτετατοῦ προσβολῇ.)

4. Ὁ κατὰ τὸν ἐκείνη οὐρανὸς ἐκγελάσεται αὐτοὺς.
 Θα γελῶν εἰς ὁμοίαν τῶν, ἐπεὶ δὴ αὐτὰ ποὺ ἐσκέφθη-
 σα καὶ ἀπὸ φημισα εἴα ἀποστραφῇ. Δὲ ὁ Χριστός, τὸν
 ὁποῖον αὐτοὶ ἐπεπρωσαν καὶ τὴν κατεδύσαν εἰς θά-
 νατον εἰρσκατεῖς σπέρων εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ὁ-
 λων ἐξοσίζων. Ἀλλ' ἐκείνη ἀποστραφῇ καὶ ἀσκόπους
 τὸς ἀποφάσας τῶν. Καὶ ὁ Πατὴρ τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐξου-
 σίστης τοῦ ἀπὸ τοῦ θάνατος ἀποστραφῇ εἰς αὐτοὺς ἀν-
 ταῖαν τοῦ παθοῦτος τῶν. Καὶ ὁ Κύριος ἐκμικτη-
 ριῖ αὐτοῦ. Ἀλλ' ἐκείνη ἀποστραφῇ περ φρονήσῃ θά-
 τοις μισήσῃ καὶ ἀποστραφῇ ἀποστραφῇ.

(ἐκείνη γὰρ ἐκείνη ἀποστραφῇ θά τοὺς μισήσῃ καὶ
 θά τοὺς ἀποστραφῇ. Ἀλλ' ἐκείνη λέγει ποὺ εἴα ἐπά-
 νω ἀπὸ ἐκείνων ποὺ μισήσῃ τὸν τὸν περὶ διὰ τὸν
 ἐξοσίζων. Θα γελῶν μετὰ τῶν, δηλ. θα ἀποδεξῇ γε-
 λῶν τὴν πλεκτημένην. Δὲ ἐπεὶ ἐκείνη ἀποστραφῇ πρὸς
 ἀποστραφῇ. Δὲ ἐκείνη ἀποστραφῇ. Ὅταν δὲ πρὸς τὸ τοῦ χρησιμο-
 ποιῇτα ἐμπρόθετος. Ἐκείνη γὰρ ἐκείνη, γινεταὶ διὰ
 να δειλῇ ὅτι τοῦ πρῶτου προκαλεῖται ἐκείνη γελῶν. Καὶ
 δεῖ λέγει μόνον ὅτι ὁ Κύριος ἐκείνη μετὰ τῶν, ἀλλ'
 ὅτι θα δοκιμάσῃ καὶ τὴν ὁργὴν τοῦ.)

5. «Τότε λαλήσῃ πρὸς αὐτοὺς ἐκείνη ὁργὴ αὐτοῦ» Τό-

3 Μισθ. γ' 47 κ. ε.

4 Μισθ. ια' 30

τε, ἀλλὰ ποτε. Ἀπαραιστάτα ὅταν τοὺς ἀκούσε νὰ λέ-
γουν «Δὲ σπρηνξ ἔμην τοὺς δεσμοὺς αὐτῶν» Ποῖα δὲ εἶναι
ἐκεῖνα π. 13 καὶ 43 με ὀργήν. Ὁ δὲ ἄλλος ἐμ-
τά Οὐα. με, ρωμαῖος καὶ φαρσαγίς⁵. Ἀρθῇσε-
τα ἀφ' ἡμῶν ἡ βασιλεία⁶ καὶ τὸ «Καὶ ἔμην οὐα τοὺς
νομικοὺς»

(Διότι ὁ ρωμαῖκος στρατός τοὺς ἐπώλησεν ὡς δού-
λους Ὁ θυμὸς διαφέρει ἀπὸ τῆς ὀργῆς. Θυμὸς μὲν εἴ-
ναι ἡ ὀργὴ εἰς καταστάσιν ἐκρηκτικὴν ἐνῶ ἡ ὀργὴ εἴ-
ναι ἡ διάθεσις νὰ προκαλεσθῇ λύπη· εἰς ἐκείνῳ που σὲ
ἐλύπησεν Ὁ θυμὸς λυπῶν, εἶνα ἀτελέστερος τῆς ὀρ-
γῆς ἡ ὁποία εἶναι ἀπτε εἰσμα τοῦ θυμοῦ. Καὶ ὅτι αὐ-
τὴ εἶναι ἡ ἐννοια τῶν λέξεων ἀποδεκνέται καὶ ἀπὸ τὴν
ἐκθασιν τῶν πραγμάτων. Διότι στρατὸς ρωμαῖκός ἐκ-
στρατεύσας ἐναντὶ τῶν τῆς μετ. πολ. Ἱερουσαλήμ)
ἐκώρυξε τοὺς ἔξω κατεκαύσεν Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς
ἰδίους τοὺς Ἰουδαίους τοὺς περισσότερους ἐξ αὐτῶν
τοὺς ἐθελόθυσεν, ὅσους δὲ διεφυγὰν τὸν θάνατον, ἀφού
τοὺς ἡχμαλωτίσεν τοὺς ἐπώλησεν ἐν συνεχείᾳ ὡς δού-
λους⁸ Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο πρέπει νὰ ἐπὶ στηθὶ ἡ προ-
σοχὴ τοῦ πιστοῦ διότι ἐν συνεχείᾳ μνημονεύει δυο πρό-
σωπα, πρῶτον μὲν τὸ πρόσωπον τοῦ Κυρίου, καὶ τοῦ
Χριστοῦ Δι. τι. «Κατὰ τοῦ Κυρίου» εἶπε, «καὶ κατὰ τοῦ
Χριστοῦ αὐτοῦ» Ἐπειτα δὲ (μνημονεύει) τὸ πρόσωπον
τοῦ κατοικοῦντος εἰς τοὺς οὐρανούς Κυρίου «Ὁ κα-
τοικῶν ἐν οὐρανῷς ἐγγελάσεται αὐτοὺς, καὶ ὁ Κύριος
ἐκμυστήρε αὐτοὺς» διειργήσῃ καὶ πάλιν τὸ ἴδιον λε-
κτικὸν σχῆμα).

6. «Ἐγὼ δὲ κατεστάθην βασιλεὺς ὑπ' αὐτοῦ ἐπὶ

5 Ματθ κγ 13

6 Ματθ κα 43

7 Λουκ α 46

8 Αναφέρεται εἰς τὸ μοῖροισιν διὰ τὸν αὐδαίσμον γεγονός τῆς
καταστροφῆς τῆς Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ τοῦ Ττου. Ὁ πόλεμος ἐπὶ ἡμῶν
ματηρὸς καὶ διήρκησεν 7 (στ. 66-73 μ.Χ.) Ἡ Ἱερουσαλήμ ἐκωρυχθῇ
τὸ 70 μ.Χ. Τὸ φρούριον τῆς Μασσάδα ἐκράτησε τρεῖς ἔτη. Ἡ ἀν-
τίστασις τῶν Ἰουδαίων ὑπῆρξε πρῶτον ὡς δὲ αὐτὸ ἡ ἀκολυμβήσασα
τὴν παράδοσιν τῶν σφαγῶν ἦτο ἀνελεῖται. Ἐκτοτε τὸ ἔθνος διελύθη
μέχρι τοῦ 1948. Ἐπὶ 30 ἔτη πῶρα αγωνίζετο νὰ ἐκζητῇ. Ὁ Κύριος
πράξις κατ' ἐργασματικῶς (Λουκ ιθ 44) ποίας συνέπειας θὰ εἶχεν
ἡ ἐναντὶ Του ἀπίστις αὐτοῦ τοῦ λαοῦ.

Σωὺν. Ἐπεὶ δὴ ὁ σαρκίτικος λαὸς ἀπεκομὲν τοὺς ἑαυτῶν τοῦ ἀποτῆ. σωτῆ. καὶ ὁ ἴδιος εἰς αὐτοὺς περὶ τῆς πίστεως ἡ ὁποία ἐξηγήσθη εἰς τοὺς εἰδωλολάτρας Ὡς Σωὺν χαρακτηρ. μετῆ. Ἐκκλησίαν.

(«Κερως εἶπε πρὸς με ὁ υἱός μου» καὶ τὰ ἐν συνεχεῖ. Α.τ. να εἶπη. Ἡ φύσις τοῦ Πατρὸς με ἀνεκήρυξεν ὁ υἱός. Δὲν ἐγενήθη. κατόπιν ἐκταλῆς τοῦ Πατρὸς ὁ ἀλλὰ αὐτῇ ἡ οἴσιν μοι με κατεστήσει ἀκριβὲς ἀποτύπωμα τῆς ὑποστάσεως τοῦ Πατρὸς ὁ Πολεὶ ὁρθά δὲ τίθεται τὸ «ἐν» τὸ ὑποκείμενον φέρει τὴν ἀγρῶν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννησῶν τοῦ υἱοῦ δὲ τὸ ὅτι ὁ υἱὸς ἐπῆρχε πάντοτε Ἐβύλε δὲ ἐν συνεχεῖ τὸ «σημερὶν γεγενήκα σε» διὰ τὴν φανερύσῃ τὴν κατὰ σάρκα γέννησιν τοῦ Χριστοῦ διότι τὸ «σημερὶν» εἶα δὴ ὡς τὸν χρόνον καὶ δι' αὐτὸ χρησιμοποιεῖται διὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν τοῦ Χριστοῦ. Εἰς τὴν ἀνθρώπινον ἐπὶ τὴν φωνὴν ἀντιφέρονται καὶ τὰ ἀκολουθοῦντα «γεγενήκα σε» Προσεχε κατὰ πόσον τρόπον ὁ Πατὴρ οἴκεσται τὴν κατὰ σάρκα γέννησιν τοῦ μοιογενοῦς τοῦ υἱοῦ τοῦ Χριστοῦ)

8·9 «Καὶ τὴν κατασχεῖς σου τὰ πέρατα τῆς γῆς ποιμανεῖς αὐτοὺς ἐν ραβδῶ σιδηρᾷ» Δηλαδή με τὸν σταυρὸν δὲ τὸ ἀποτελεῖται μὲν ὁ σταυρὸς ἀπὸ ξύλου ἀλλ' ἔχει διὰ τὴν σιδηρῶν Μερικο δὲ ὡς υποστηρίζουν ὅτι ὁ σταυρὸς ἀντιφέρεται εἰς τὴν ρωμαϊκὴν ἐξουσίαν

10 «Καὶ ὡς βασιλεῖς συνετε» Δηλαδή λογιζέσθε Μετανοήσατε καὶ ἐπιστρέψατε εἰς τὸν Θεόν «Παδεύθητε πάντες οἱ κρινόντες τὴν γῆν» Διὰ μὲν τοῦ «παδεύθητε» ἐννοεῖ τὴν πρόσδοκον διὰ δὲ τοῦ «Δράξασθε παιδεας» ἐννοεῖ τὴν τελειότητα

12 «Δράξασθε παιδεας» Τῆς εὐαγγελικῆς ἀσφαλῶς παιδεας «Καὶ ἀπολετίσθε ἐξ ὁδοῦ δικαιοσύνης» Τῆς ὁδοῦ ἐκείνου, ὁ ὁποῖος εἶπε «Ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδός»

9 Βύλλε κατὰ τῆς ἀσθενοῦς ὁρεϊανῆς ἀντιλήψεως

10 Πρὸς Ἐβρ. σ' 3.

11 Ἰωάν. ιδ' 6

Γ

ΨΑΛΜΟΣ τοῦ Δαβὶδ Ἐφαλή ὅταν διεφυγε τὴν σὺλ-
ληψιν ὑπὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀδερσαλῶμ

Τὰ ῥέθρη

Τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπιγραφῆς τοῦ Ψαλμοῦ εἶναι τὸ ἑξῆς Ἐκεῖνο δηλ. πού λέγει, ὁ Ψαλμός εἶναι τοῦτο ὅτι ὁ χορὸς τῶν προφητῶν εὗρεται εἰς δὲ ἰρκὴ δω-
γμὸν ὑπὸ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ Δὲ τὸ ὄνομα Δαβὶδ σημαίνει ποθητός ἀλλὰ τέτοιος (ἐπὶ ποθητός) εἶναι, ὁ χορὸς τῶν προφητῶν Ὅπως, λοιπόν, ὁ Ἀδερσαλῶμ ἦ γέρε ἀνταρτοῖσι κατὰ τοῦ Πατρὸς τοῦ δηλ. τοῦ Δαβὶδ, οὕτω καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἐπανεστατήσαν κατὰ τῶν προγόνων τῶν προφητῶν ἀπερρηκτοῖς τὰ παραγγέλματα τοῦ Θεοῦ καὶ προβαλλόντες ἀντίστασιν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν.

2 «Κύριε τί ἐπληθύνθησαν οἱ θλίβοντες με,» Τὸ «τί» ἐτέθη ἀντ. τοῦ «σφόδρα».

3 «Οὐκ ἔστι σωτηρ αὐτῷ ἐν τῷ Θεῷ αὐτοῦ» Ὁ Θεὸς τοῦ λέγει, δὲν θα τοι σωσῇ Ἐλεγον δὲ τοῖτο, διότι αὐτοὶ ἔβλεπον, μόνον τὴν ἁμαρτίαν ποιεῖν εἶχε διαπραξέει, τὴν δὲ μετανοῖαν τοῦ πού ἠκολούθησε δὲν τῇ ἐγνώριζον Τοῦτο γίνεται ευκολώτερα ἀντληπτόν ἐκ τῆς διότι ὁ Ψαλμός ἀναφέρεται εἰς τὸν Δαβὶδ Διότι, τὸ «ἐπαίστασθαι» ταιριάζει προπάντων δι' ἐκεῖνους οἱ ὁποῖοι προηγούμενως μὲν αἰῶνοι εἰς τὴν ταξιν τῶν ὑπηκόων ὑστερον δὲ ἐκήρυξαν πόλεμον ἐναντίον τῶν ἀρχόντων τῶν

4 «Σὺ δὲ Κύριε ἀντλήπτωρ μου εἶ, δόξα μου» Ἐπειδὴ, ὅπως εἶπομεν προηγούμενως, ὁ Ψαλμός λέγεται ἐξ ὀνόματος τοῦ Κυρίου πρεπε νὰ πῶμε ὅτι καὶ αὐτοῦ (τοῦ Κυρίου) δύναται νὰ ὑψωθῇ τὸ κεφάλι, ἔστω καὶ ἂν εἶναι, ὁ ἴδιος ὁ Θεός Ποτε δύναται, νὰ συμῇ αὐτό, Ὅταν ἡ θεότης (τοῦ Θεοῦ) ἀποδεικνύεται, καὶ φανερωμένη εἰς τοὺς ἀπίστους διὰ τῆς ζωῆς τῶν πιστῶν (Τότε δηλ. καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς ἐξυψοῦται.)

(«Σὺ δὲ Κύριε, ἀντλήπτωρ μου εἶ» Τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ προφήτου εἶναι ἐκεῖνα, πού ἀρμολογοῦν εἰς τὸν πιστόν, ὁ ὁποῖος ὑπομένει ἀμετακινήτως τόσον μεγάλας δοκιμασίας καὶ εἶναι πεπεισμένος ὅτι δὲν θὰ ἐγκατα-

λειφθῇ ἀπο τοῦ Θεοῦ. Ὅχι μόνον δὲν θα ἐγκαταλεφθῇ, ἀλλὰ καὶ θείεσθαι καὶ θυδοξασθῇ καὶ τῇ αἰωνίᾳ βασιλείᾳ θά ἀπολαύσῃ. Δοτὶ αὐτῇ τὴν σημασίαν ἀποκρίναντες μένκε εἰς τὸ ὑμῶν τὴν κεφαλὴν. Δοξα, ἄρα, τῇ δικαιοσύνῃ, ὁ Θεὸς εἰς τὸν ὅπου οὐ αὐτὸς ἐχρησάτο ἐμπροσθέν. Ἐκεῖνος δὲ που ἔχει ὡς δόξαν τοῦτον Θεόν, αὐτὸν ἐκφράττει.)

Ὁ «Φωνὴ» μὲν πρὸς Κύριον ἐκέκραξα. Το χωρίον αὐτοῦ μαρτυρεῖ, ὅτι εἰς τὰς δυσκόλους περιστάσεις δὲν πρέπει νὰ καταφευγῶμεν εἰς οὐδενᾶ ἄλλον παρὰ μόνον εἰς τὸν Θεόν.

Ἡ «Φωνὴ» πρὸς Κύριον ἐκέκραξα. Ἀρχισὲ μὲν με δέχεται. Ἐπειτα μετὰ τὸ ὁμολογεῖν, ἔβαλε τὴν εἰχαρμοσίαν, ἐπεὶ οὐκ ἐπὶ μὲν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ αὐτῷ, που ἐζητήσας ἔωρε, λοιπὸν ἡρῶει τὸ προσάπαι, τοῦ πρὸς ἡμᾶς καὶ μᾶς ὁμιλεῖται κατὰ ποῖον τρόπον προσευχήθη καὶ τὸν ἡκούσαν. Ὁ Θεὸς καὶ λέγει. «Φωνὴ» μὲν πρὸς Κύριον ἐκέκραξα. Ὡς φωνὴ μὲν πρέπει νὰ ἐννοήσωμεν τὴν θερμὴν παρακλήσιν που γίνεται ἀφ' ὧν με τὸ νοῦν μας πρὸς τὸν Θεόν τῶν ὁλῶν. Διὰ δὲ ἐννοεῖ τὴν κραυγὴν, ἄλλα τὴν πρὸς τὴν χεὶρ που γίνεται με λόγια που προέρχονται ἀπὸ τῶν ἰσθμῶν μας.

Τὸ δὲ «ἐπήκουσε μὲν ἐξ ὁρῶν» λέγεται συμφῶνα μετὰ τὴν ἐπιληψίαν ποιεῖσθαι τότε περὶ τῆς κατοικίας τοῦ Θεοῦ. Δοτὶ καὶ ἰσοκρίτους ἐννοεῖται, ὅτι ὁ Θεὸς κατοικεῖ ἐντός τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. Ἐπεὶ δὲ ἀπὸ ἐκεῖ ἐδίδατο εἰς τοὺς ἱερεῖς οἱ ὁσφοροὶ χρησμοί. Τὸ «ἐξ ὁρῶν ἁγίων» παλιν τιθεταὶ ἀντὶ τοῦ «ἐξ οὐρανοῦ». Ἀναλογον εἶναι καὶ τὸ «ἐν ὁρῇ ἁγίῳ σου»² καὶ τὸ «ἐγχεσατε ὁρεσὶ αἰώνιοις»³. Διότι δὲ ὁμοῦ δὲ ὁρος ἁγίων τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τοῦ ὅπου οὐτος ἀκούει τοὺς προσευχομένους νὰ εἶναι ὁ Μονογενὴς τοῦ Υἱοῦ διὰ τὸν ὁποῖον ἔχει λεχθῇ. «Ἔσται ἐμφανὲς τὸ ὁρος τοῦ Κυρίου ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν». Ἡ φρῆσις αὕτη ἀναφέρεται εἰς τὴν ἀποκάλυψιν αὐτοῦ, ἢ ὅπου ἔγινε κατὰ τὴν ἐνανθρωπήσιν Του, ὅταν ἦλθε τὸ πληρωμα τοῦ χρόνου. Ἡ, κατ' ἄλ-

1 Μόνον οὕτω συμβιβάζονται ἐννοιολογικῶς τὰ δύο κωλὰ τῆς περὶ οδοῦ.

2 ψαλμ. δ' 1.

3. Πρβλ. ψαλμ. σς' 5.

λους το ἐξ ὁρῶν ἀγίου σημαίνει ἐκ τοῦ οὐρανοῦ Ὁ
 ρος ἅγιον τοῦ Θεοῦ, εἴτε ἡ ἀποστολή πρὸς αὐτοῦ γνώσις

Τὸ διάψαλμα κατὰ τὸν ὁρισμὸν εἰς τὸ ὅποσον γίνεται
 ἐναλλαγή καὶ τριπλῆς τῆς ἀποστολῆς τοῦ Ψαλμοῦ, ἢ
 τὸ σημεῖον, ὅπου μεταβάλλεται τὸ νοῦμα καὶ ἡ δυνάμις
 τοῦ λόγου⁴.

Τὸ «ἐξηγεσθαι» σημαίνει τοῦτο πρὸς ἀφ᾽ ὧ φελλή-
 θην ἀπο τῆς θείας μετεξέλιξης, ἔργα δυνάτωτερος ἀπὸ
 τὰ κακά που ἔχουσιν περὶ τὸ πᾶν⁵,

6 Ἐγὼ ἐκλήθη καὶ ἐπικύω. Δὲν τὸν ὕπνον τοῦ
 νοῦ ὁρᾷ, ἐξ αἰτίας τοῦ πᾶν καὶ ἡμετέρισε.

8 Ὅτι οὐ ἐπαίρει τὴν τιμὴν τοὺς ἐξ Ἰσραηλινοὺς
 μοι. Κτεπήσατε τὴν τιμὴν τοὺς ἐξ Ἰσραηλινοὺς καὶ τῆς
 Παρακαλεῖ τοὺς Θεοὺς τοὺς ἐξ Ἰσραηλ γὰρ ὅρα, ἡτοί-
 να τοὺς ἐκδικηθῆ. Αὐτὰ ἐξέλεος ἐκείνου, πρὸς δὲ
 δὲ ἀφορμὴν ὁρᾷ μισος ὁδῶν τῶν ἐκδικητῶν δὲ δ-
 ταν λέγει ἐν αὐτῇ τῇ δυνάμει αὐτῆς, ποὺ ἀμαρτάνουν
 εἰς τὸν Θεόν, ἢ τὰ λόγια καὶ τὰς ὁλοφθέραις τοῦ ἐκ-
 τοξεύουν ἐναντίον τοῦ Ὁδοῦ τῶν ἀμαρτάνων δυνάτον
 εἶναι ἀκομή αἱ ἀλλοτρίαι σκεφαὶ καὶ γεννῶνται μέσα
 μας καὶ εἶναι ἀσχετοὶ μετὰ τὴν φύσιν μας. Διότι, οἱ δαίμο-
 νες πολλὰς φορές χρησιμοποιοῦν τὰς σκεφαὶ ὥσπερ
 δόντια καὶ μά, πληροῦνται, καὶ φαίνεται τὰς σαρκας
 μας δηλ. ὅσα προέρχονται ἀπὸ τὴν σάρκα Ὁ Θεὸς δὲ
 Ἀπόστολος λέγει· Φατεριμ δὲ ἐστὶ τὰ ἔργα τῆς σαρκός·⁶
 Ὁδόντας λέγει· Τοῦτο εἶναι παρμένον ἀπὸ τὰ
 ἀγρία ζῶα τὰ ὅποια ἔχουσιν μεγάλη δυνάμει εἰς τὰ δον-
 τία Ὅταν ὁμοῦς τὰ δόντια τοὺς σπινθῶν τότε ὅλοι τὰ
 περιφρονοῦν Δὲν καὶ ὅσοι, ὅσοι εὐχαρῶνται σὺν
 αἷμα εἶναι χειροτεροὶ καὶ ἀπὸ αὐτὰ τὰ αἰμοβορα θη-
 ρία, ἢ τουλάχιστον εἶναι ὅμοιοι μετὰ αὐτά).

4 Διάψαλμα κατὰ τὸν Θεοδώριον σημαίνει μετὰ ἐναλλαγήν
 -ποτε μὲν θαυτερον σημαίνει ποτε δὲ αὐτερον· Ἰσακ τὸν Νυσ-
 σης Γρηγόριον τὸ διάψαλμα κατὰ μετὰ τὴν ψαλμῶδες γινώσκῃ
 κατὰ τὸ ὁρᾶν ἐφημερίαν πρὸς υποδοχὴν τοῦ ἁγίου ἐκκρινόμε-
 νου νοήματος· Καὶ οὗτο ἐξηκολοῦθε μὲν ἡ κρούσις τῶν μουσικῶν
 ὀργάνων ἀλλὰ ἐπ᾽ αὐτῇ διὰ στοματος μελωδία ἐπὶ ὀλίγον αὖτις νῶ
 δοθῇ ἡ ευκοιρία εἰς τοὺς παροχούμενους νῶ αναχθῶν νοερώς εἰς
 τὸν Θεόν Δὲν εἶναι πάντως ἀκριβῶς γνωστὸν τι ἦτο τὸ διάψαλμα

5 Γαλ ε 19

9. «Τοῦ Κυρίου ἡ σωτηρία» Σῶσέ με, λέγει, Κύριε. Εὐχομαι δὲ καὶ αὐτὸ νὰ ἐπεκταθῇ εἰς ὁλοκληρον τὸν λαόν. Ἄς ἔχωμεν δὲ ὑπ' ὅψιν ὅτι, ὁλοκληρος ὁ Ψαλμὸς ἀναφέρεται, εἰς ὁλοκληρον τὴν ἀνθρωπότητα, ἡ ὁποία ἡμάρτησε μὲν καὶ δι' αὐτὸ ἀκριβῶς παρεδοθῇ εἰς τοὺς πνευματικούς ἐχθρούς (δαίμονας), καὶ ἡ ὁποία ὁμῶς μέσα εἰς τὴν θλίψιν τῆς ἐκράυγασε πρὸς τὸν Θεὸν καὶ εἰσηκούσθη ἀπὸ αὐτοῦ καὶ ἡ ὁποία ἐν συνεχείᾳ ἐσώθη, καὶ ἐσώθη ἐπειδὴ θεβαίως ἀνεστήθη ὁ Χριστὸς καὶ συνέτριψε τοὺς δαίμονας ποὺ μᾶς μισοῦν. Διότι αὐτὸς εἶναι ποὺ ἔσωσε τὴν ἀνθρωπότητα, «ὁ τὰς μυλας τῶν λεόντων συνθλάσας Κύριος»⁶. Καὶ ἰδικὴ Του εἶναι, δηλ. ἀπὸ αὐτοῦ προέρχεται, ἡ σωτηρία μας.

(«Τοῦ Κυρίου ἡ σωτηρία» Δὲν ἔχω, λέγει ὁ ψαλμωδὸς τὴν ἐλπίδα μου ἐστηριγμένην, εἰς ἀνθρώποι, ἀλλὰ ἀπὸ σένα, Κύριε, περμένω τὴν σωτηρίαν. Ὅχι μόνον ἐγώ, ἀλλὰ καὶ ὁ ἰδικὸς σου λαὸς, ὁ ὁποῖος πολεμεῖται μαζί μου).

Δ'.

Εἰς τὸ τέλος. ΨΑΛΜΟΣ ἀσματικὸς τοῦ Δαβίδ.

Ὑποθέσεις

Τὸν παρόντα Ψαλμὸν τὸν ἀφιερώνει εἰς τὸν νικητὴν μετὰ τὴν νικηφόρον λῆξιν τοῦ πολέμου.

(Ἐντὶ τοῦ «εἰς τὸ τέλος» ὁ Ἀκύλας¹ καὶ ὁ Θεοδο-

⁶ Ψαλμ ν2 7

¹ Ἀκύλας Ἕλλην ἐκ Σινώπης τοῦ Πόντου. Ησπάσθη ἀλληλα-
διαδόχως τὸν Χριστιανισμόν καὶ τὸν Ἰουδαισμόν. Υἱήρξε μαθητὴς τοῦ
Ἰουδαίου ραββ-νοῦ Ἀ ΑΚΙΒΑ. Ἐξερνήθη (περὶ τὸ 130 μ Χ) μετά-
φρασιν τοῦ ἰουδαικοῦ κανόνος τῆς Π Δ εἰς τὴν ἑλληνικὴν. Χαρακτη-
ριστικὸν ταύτης ἦτο ἡ μέχρι θυσιᾶς τῶν ἐννοιῶν προσηλώσις ε.ε. τὸ
γράμμα των λέξεων. Μόνας ὁποσάματα διεσώθησαν μέχρις ἡμῶν

τιών² μετέφρασαι· τῷ ἱεροκλή³, ἐνῶ ὁ Συμμαχος⁴ μετέφρασεν· ἐπὶ τὸν·

2· Ἐν τῷ ἐπικυλίῳ⁵ θαί με εἰσηκούσέ με ὁ Θεὸς τῆς δικαιοσύνης μου· Ἡ φωνὴ αὐτῆς ὁμοῦ αἰετὶ ἐννοολογικῶς πρὸς τὴν· Ἐτι λαλῶ πρὸς σοί, ἔρει Ἰδοὺ παρέμυθε· Ἐν θλίψει ἐπὶ αὐτὸς μὴ· Ὅχι μόνον λέγει, ἀλλ' ἀπὸ τῶν διωκόντων αὐτὸν ἀλλὰ ἡττομασθε δ' ἐμὲ μεγαλῇ· εὐρυχωρίᾳ, ὥστε αὐτοσθῶ ἐκεῖ ἀνέτως (Τὸ ἐδάφιον τὸ ἑστὸν τοῦ περὶ στατικό, κατὰ τὸ ὁποῖον ὁ Σίθας καὶ ὁ Βερζελ ἐφεροῖ εἰς τοὺς Δαυὶδ πολλὰ τράφημα καὶ στρατεύματα οἷον οὗτος, ἀποφευγὼν τὴν καταδίωξιν τοῦ Ἀβασταλῶα δ' ὁρᾷ τὸν κενὸν τοῦ εἰς τὰς ἐρήμους καὶ τὰ θεῶν⁶ ὅπως οἱ τρεῖς παῖδες εἰς τὸ παρακταμένον· καὶ καὶ ὁ Δαυὶδ ἀνίσταται εἰς τὰ λείον τὰρια· Ὅταν γὰρ ἰδῇ καλὰ τοὺς λόγους τῶν θλίψεων καὶ τῶν δοκιμασιῶν τότε ἀνακοινοῦμεθα περισσότερον Ὑπαρχε ὁμοῦ καὶ ἄλλη ἐννοία τῆς εὐρυχωρίας)· Οἰκτειρήτω με καὶ εἰσακούσῃ τῆς προσευχῆς μου· Ἐπεὶ δὴ εἰσηκούσθη ἡ προσευχή του, καθὼς εἶπε, ἕνεκα τῆς εὐσεβείας του, δια τοῦ τῶρα καταφεύγει εἰς τὸ θεῖον Ἐλεος.

3· Ὑοὶ ἀνθρώπων, ἕως πότε θαρυκάρδιοι,· Αὐτὰ ἀφοροῦν ἐκεῖνοις εἰ ὅποιο ἐνομίσαν ὅτι με τὸ πλῆθος τοῦ στρατοῦ θα φοβέσθω· τὸν δικαίον Αὐτὴ ἡ ἐλπίς λέγει, εἶναι χαμένη καὶ μεθ' ἧς.

4· Καὶ γινώτε ὅτι ἐθαύμαστωσε Κύριος τὸν δαίον αὐτοῦ· Ἀντὶ νῦν εἴπη· Μαθετε, λοιπόν, σεῖς ποῦ ἔχετε

2 Θεοδοσίω· Ἰουδαίος προσηλύτος ἐξ Εφέσου (κατὰ τὸν Εὐφάνιον ἐκ Πόντου) Περὶ τῆς ἐποχῆς β' μ' Χ' αἰώνος ἐξέδωκεν νέαν μετάφρασιν τῆς ΠΔ ἀπατελοῦσαν μέλλον ἐπεξεργασίαν ἢ ἐλευθέραν ἀναθεωροῦσαν τὰς τοιαύτας τινὰς ὁμοειδήσεις τοῦ εὐραϊκοῦ κεμένους· Ἀπὸ τῶν μεγαλυτέρων τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἢ οἱ δύο ἕτεροι Δεσώθησαν μόνον ἀποσπάσματα.

3 Συμμαχος (Εβραϊστὴς) ἤκουσε περὶ τὸ β' ἡμισυ τοῦ β' μ' Χ' αἰῶνος· περὶ φημι εὐλαβιστὴς· Κατὰ τὸν Εὐφάνιον ἦτο Σαμαριτικὸς καὶ ἠσπασθὲν τὸν οὐδαϊσμόν· Ἐφ' ὁμοειδήσεως νέαν μετάφρασιν τῆς ΠΔ ἀσπὴν ἀποσπασθεὶς εἰς τὸ ἐβραϊκὸν πρωτότυπον καὶ ἀπὸ τῶν ἑλληνιστῶν γλωσσιστῶν στερηθεὶς τῆς μεταφράσεως τῶν ὁμοειδῶν προσπαθῆσαι νῦν ἀρθρῶν τὰς ἀνθρωπομορφικὰς περὶ Θεοῦ ἐκφράσεις· Διεσώθησαν μόνον ἀποσπάσματα.

4 Ἡ οὐκ ἔστιν.

5 Β' Βασιλειῶν κεφ' 1-4· 12· 27

ὄλην σας τὴν ἐμπιστάμεν εἰς τὸ πλῆθος τῶν στρατιω-
τῶν, πόσο ἀξιοθεμελιώτερος ὁ Κύριος ἐκεῖνον,
ὁ ὅποιος ἐνεπτεύθη εἰς αὐτόν. Κύριος ἐσκαύσεται
μου ἐν τῷ κεκρυγέσσει. Ἐγρησέ μοι ἡθὺς ἕδω ἄλλος
χρόνος ὅτι ἄλλο. Το ρημα δηλ. ἐτέθη εἰς χρόνον μέλ-
λοντα («εἰσακούσεται») ἀντὶ εἰς ἀορίστοι («εἰσηκου-
σε»).

5 «Ὁργίζεσθε καὶ μὴ ἁμαρτάνετε. Ἄ λέγετε ἐν
ταῖς καρδίαις ὑμῶν ἐπὶ τοὺς κοιτάς ὑμῶν καταλογί-
τε» Αὐτὰ ἀπεφύγοντα τόσους πρὸς τοὺς ἰδικοὺς του,
ὅσους καὶ πρὸς ὁμοίους τοὺς ἀθρώπους. Καὶ ἂν ἀκομή κα-
ταληφθῇτε ἀπὸ ὀργῆς, λεγεὶν τὴν καταστελεῖτε με-
τὴν γαλήνην τῆς κατανύξεως. Διότι αὕτη εἶναι ἡ ἐννοια
τοῦ ἐν ταῖς κοιταῖς μὲν καταλογίτε.

6 «Θυσατέ θυσιαν δικαιοσύνης, καὶ ἐλπίσατε ἐπὶ
Κύριον». Δ. αὐτοῦ μᾶς διδύσκει πῶς θά ὑπερσχύσω-
μεν τῶν ἐχθρῶν μας κατὰ ποῖονδε τροπὴν. Ἐάν πράτ-
τωμεν τὸ δικαίον, αὐτὸ δὲ θά ὁμοιάσῃ ὥσαν νὰ προσ-
φέρωμεν θυσιαν εἰς τὸν Θεόν.

7 «Πολλοὶ λέγουσι τις δὲ ξεῖ ἡμῖν τὰ ἀγαθὰ.» Αὐ-
τὰ εἶναι λόγια κεκοιμημένα, ὁποῖο περιφρονοῦν τὴν φρον-
τίδα τοῦ Θεοῦ διὰ τὸν ἀνθρώπον. «Ἐσημειώθη ἐφ' ἡμᾶς
τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου, Κύριε». Το φῶς τοῦ κόσμου
εἶναι ὁ Χριστός, ὁ ὅποιος καὶ μᾶς ἐδίδασκε ποῖα εἶναι τὰ
πραγματικὰ ἀγαθὰ μετὰ ὅποια ἔχομεν ἀποκτήσει καὶ
τὴν πνευματικὴν γαλήνην, ἡ ὁποία ἀναφέρεται εἰς τὸν
νοῦν καὶ τὴν καρδίαν.

ΨΑΛΜΟΣ Ε΄.

Υπόθεσις

Ἐκείνη ἡ ὁποία κληρονομεῖ εἶναι ἡ ἀγαπητὴ εἰς
τὸν Θεὸν ψυχὴ δηλ. ἡ Ἐκκλησία. Τί εἶναι, δὲ ἐκεῖνα, τὰ
ὁποῖα κληρονομεῖ, «Ἄ ὀφθαλμός οὐκ εἶδε καὶ οὐς
οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη»¹.

Εἰς τὴν προσευγὴν δε ἵνα φέρει καὶ τι θα πράξῃ διὰ νὰ εἰσακουσθῇ τὰ ῥήματα τῆς ἐκκλησίας τῆς εὐθύτητας καὶ κατηγήρησά τῃ ποηροῦν τὴν ἐκθερῶν.

3 («Ὅτι πρὸς σέ προσευξομαι. Αφοῦ ἀπηλαύσσα, λέγει το πνεύμα καὶ φῶς θεὸς προσεχθῶ εἰς ἐσέ δι' αὐτο πιστεύω ὅτι θὺ ἐκτελεσθῶ»)

2 «Τὰ ῥήματα μου ἐλάττωσαι».

4 «Τὸ πρῶτον παρατήρησά μοι, σοι.» Ἀποτελεῖ λόγον μεγάλης καυσίτης ὅταν ἡ μεγάλη ἀσχηματὶς μόλις σηκωθῇ ἀπὸ το κρεῖσσιν καὶ ἐπὶ κληρονομήσῃ ἀμεσῶς με τὸν Θεὸν καὶ ἔτα ἡ παρατήρησιν τοῦ ἁγίου εἰς τὴν πρὸς τὸν Θεὸν εἰσαρσίσιν. Διότι ἐπὶ λέγει θεὸς διηγήσῃ καὶ ἴδω τὰ θεῖα καὶ ἄλλα σοὶ μεστήρησά τα ὅποια ἔλεος ἐτοιμάσει δι' ἐκείνους πού σε ἀγαπᾷ. «Ὅτι οὐ γὰρ Θεὸς θελὼν ἀνομίαν σε εἶναι. Διὰ τὸ τοῦ λέγει, πιστεύω ὅτι θα εἰσακουσθῶς ὅτι, δὲ ἐπὶ ἀγαπᾷ ἀπὸ ὅσα ἐμίσησας. Αὐτὰ δε πού σου μισεῖς καὶ ἐγὼ δὲ ἐπράξω εἰς αὐτὴν ἡ ἀνομία, ἡ πονηρία, ἡ παρανομία το φεῦδος ὁ φθόνος καὶ ἡ δολιότης».

6-7 «Ἐμίσησας πάντας τοὺς ἐργαζομένους τὴν ἀνομίαν, ἀπολείς πάντας τοὺς λαλοῦντας τὸ φεῦδος.» Ἐκεῖνους μὲν οὗτοι ἀπορρίπτει κατὰ τὴν διαγωγὴν τοὺς χαρακτηρῶν ὡς ἐργαζομένους τὴν ἀνομίαν. αὐτοὺς δὲ τοὺς ὁσεὶ ὁ Θεὸς εὐὼ τοὺς ἀρετικοὺς, οἱ ὅποιοι ἐξέπεσαν ἀπὸ τῆς ἀλήθειας τοὺς ὠνόμασε «λαλοῦντας φεῦδος» αὐτοὺς ὁ Θεὸς θα τοὺς ἐξαφανίσῃ. Πρόσεξε πᾶσα τεραστία ὁ Θεὸς ἐπὶ τῆς μετὰ τοῦ «ἐμίσησας» καὶ τοῦ «ἀπολείς». Πρῶτον μὲν εἶναι εὐκόλον νὰ διαπιστωθῇ ὅτι το «ἀπολείς» εἶναι γειρότερον τοῦ «ἐμίσησας» δευτέρως δὲ (σκέψου) διαποῖν λόγον εἰς μὲν τὴν μίαν περιπτώσει ἐχρησιμοποίησε παρελθόντα χρόνοι («ἐμίσησας»), εἰς δε τὴν ἄλλην μέλλοντα («ἀπολείς»);³

(Λαλοῦντας φεῦδος ἐννοεῖ ἀκόμη καὶ ἐκεῖνους οἱ ὅποιοι ὀνομαζοῦν τὸ εἰδωλὰ θεοὺς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἰδι-

2 Πρὸς Α' Κορ 6' 9

3 Εἶναι σαφὲς ἡ σαφὴς μεταχειρίσεως τῶν δυο κατηγοριῶν ἀνθρώπων. Ὁ Θεὸς Πατὴρ θελεῖ νὰ τὸν ὁρᾷ τὴν σοβαρότητα τῆς ὀρθῆς πίστewς.

ους τους δαίμονας σ' οπ' ἔλθουν εἰς τοὺς εἰδωλολατρικούς ναοὺς λογῶν καὶ χρησμούς δυσιότητους (ἢ δι' αὐτοὺς) καὶ φερόμενους.

«Ἄνδρα σιμάτων καὶ δολῶν θδελυσσετα. Κυριος» Διότ' αὐτοὺς τὸν μισεῖ ὁ Θεὸς καὶ τοὺς σκαλετα.

8. Ἐγὼ δὲ ἐν ταῇ τῇ ἐξέοις σου ἐσελεύσομαι εἰς τὸν οἶκόν σου ἵνα περὶ τῇ ἐπουρανίῳ Ἱερουσαλήμ, τῇ μητέρᾳ τῶν ἁγίων σου ἔσθω σου. Νσος Θεοῦ εἶναι ἡ ἐνάρετος καὶ ἅγια καταστάσις τῆς ψυχῆς, τὴν ὁποίαν ὁσὸ ἔχουν λεγούσιν αὐτὰ τὰ λόγια μετὰ παρρησίας. Ὁ Χριστὸς δὲ ὡς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ θη ἀναπαυθῆ εἰς τὸν οἶκόν τοῦ οἴκου, οἶκος δὲ δόξης τοῦ ἐμμεθα ἡμεῖς. Ἡ ἄγία καὶ καθαρα ψυχὴ λέγει πρὸς τὸν Θεόν· ἔπε δὴ γινώμαι μέτοχος τῆς δικῆς Σου, φιλανθρωπίας καὶ ἔπειθ' εὐρύσκομαι ἵππο τῇ δικῇ Σου προστασίᾳ, σου προσφέρω σιμὴν ἢ λατρείαν εἰς τὸν ναόν σου εἶναι ἀφιερῶμενος εἰς τὴν ἰδικὴν σου δόξαν. Ἐγὼ δὲ θαρσύνωμαι ζή μου τὸν φόβον σου καὶ δέξωθα δευθῶν ποτε καὶ τοὺς χάσσω ἔπειδ' ἀντλῶ δουλαμεις ἀπὸ τῆς ἰδικῆς σου ἀγάπης πρὸς τὸν ἄνθρωπον.

«Ἐνεκα τῶν ἐχθρῶν μου κατευθυνον ἐνώπιόν σου τὴν ὁδόν μου» Ἐἵπσει τοὺς ἀδιορθοὺς (πνευματικούς) ἐχθρούς.

10. «Ἡ καρδία αὐτῶν ματαία» Δηλ. ἡ καρδία τῶν σοφῶν τοῦ κόσμου τουτοῦ ἢ καὶ τῶν ἀρετικῶν. Διότι αὐτοὶ δὲν γνωρίζουσι τὸν λόγον τῆς ἀληθείας.

«Τάφος ἀνεωγμένος ὁ ἄρυγός αὐτῶν ταῖς γλώσσαις αὐτῶν ἐδόλοισαν» Στλίζουσιν τὴν γλῶσσαν των καὶ μὲ αὐτὴν προφεροῦν τὴν θλατηφορὸν διδασκαλίαν των.

11. «Ἀποπεσάτωσαν ἀπὸ τῶν δαβουλιῶν αὐτῶν» Διότι, λέγει, ὅλας αἰτίας τὰς σκεψέας τὰς ἔκαναν ἐναντιοῦν μου διὰ νὰ ἀνακομίσουν τὴν κατὰ τὰ θέλημα τοῦ Θεοῦ πρόοδόν μου.

(«Κατὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀσεβειῶν ἔξωσον αὐτούς», μεταβαλλοντάς τοις εἰς εἰσεβείας. Διότι ἐκεῖνοι ποὺ καταδωκοῦν τὴν ψυχὴν, ποὺ πράττει τὰ ἀρεστά εἰς τὸν Θεόν τὸν πκραίνουσιν, ἔπειδ' ἡ πρᾶξις των εἶναι καθαρὰ θεομαχία).

12. «Καὶ κατασκηνώσεις ἐν αὐτοῖς» Θὰ ἔλθῃ δηλ.

ὁ Χρῆστος καὶ ὁ Πατήρ του καὶ θά κατοικήσουν μέσα του⁴.

«Καὶ καυχῆσονται ἐν σοὶ οἱ ἀγαπῶντες τὸ ὄνομά σου, ὅτι συ εὐλόγησας δικαίον, Κυρ-ε» Ἐπειδὴ θά χορηγηθῇ, πλουσία ἢ εὐλογία σου καὶ τὸ ἀνίστακτον ἐν διαφέρον σου εἰς τοὺς δούλους σου ὑπηρετάς, οἱ ὅποιοι ἀφ' οὗ ἔκαμαν τοὺς ἑαυτοὺς τῶν λάτρως τοῦ ὀνόματός σου θά καυχῆσθω. διὰ τὸ ἰδ.κο Σου ἐνδιαφερόν, καὶ θά ἐξηγοῦνται τὴν δυσωμί σου. Κάτι ἀνάλογον λέγει καὶ ὁ εὐλογημένος Παῦλος. «Ὁ καυχώμενος ἐν Κυρίῳ καυχάσθω»⁵.

13. «Ὡς ὄπλω εὐδοκίας ἐστεφάνωσας ἡμᾶς» Ἀντὶ ἄλλου στεφανοῦ θά μᾶς χαρίσῃς τὸ τέλος τῶν κόπων μας καὶ μὲ αὐτὸ σὰν μὲ ὄπλο θά μᾶς προστατεύῃς.

ΣΤ'.

ΨΑΛΜΟΣ τοῦ Δαβίδ. Εὐρίσκεται (ἢ ψάλλεται) εἰς τὸ τέλος τῶν ὕμνων ὑπὲρ τῆς ὀγδοῆς (ἡμέρας)

Ἑποθεσις

Καὶ ποία θά ἠδύνατο νὰ εἶναι ἡ ὀγδοὴ εἰμὴ ἡ ἡμέρα τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, κατὰ τὴν ὁποίαν θά πάρωμεν τοὺς καρπούς τῶν κόπων μας. Κατ' αὐτὴν οἱ ἐχθροὶ θά τραποῦν εἰς φυγὴν, καὶ μάλιστα ντροπισσόμενα, καὶ ταραγμένοι. Ψάλλει δὲ τὸν Ψαλμὸν εὐρισκόμενος ἀπὸ μακροῦ εἰς καταστασιν μετανόας, τὴν ὁποίαν προσεφερεν εἰς τὸν Θεόν δια τὴν ἁμαρτίαν του.

2. Κύριε, μὴ τῷ θυμῷ σου ἐλέγξης με. Δὲν ζητεῖ νὰ ἀποφυγῇ τὸν θεῖον Ἐλεγχον, ἀλλὰ παρακαλεῖ νὰ μὴ συνοδευεταὶ αὐτός με θεῖαν ὀργὴν οὔτε τὴν τιμωρίαν

4. Πρὸλ. Ἰωάν. ιδ' 23.

5. Β' Κορ. ι' 17.

Θέλεις ἀποφυγῇ ἀλλὰ τὴν τρωρίαν ποὺ συνοδεύεται
μὲ θεϊαν ὀργήν.

3 «Ἐπεὶ οὖν με Κύριε ὅτ ἀσθενὴς εἰμι» Διότι, οὐ
δυνάμει ἢ ἐπιπλεῖν ἐπὶ τὸ σωματικόν. ἔα προηγουμέ-
νως εἰς ἑλπίαν, θῇ ἡ ὁρμή ἐκ τῆς ἐκείνης τῆς

(ὑπαγομένη τῇ ἀσθενείᾳ, ἡ ὁποία προκαλεῖ-
ται ἀπὸ τῆς ἀσθενείας τῆς θητικῆς)

4 «καὶ ἡ ψυχὴ μου ἐπὶ τῇ σφύδρᾳ» Δηλαδή αἱ
δυνάμεις τῆς ψυχῆς ἐπὶ τῇ ἰσχύϊ, ἕως πότε. Ὁ λό-
γος αὐτὸς φέρει τὴν μεγάλην διαρκείαν τῆς ἐν με-
τανοίᾳ καταστάσεως.

5 «Ἐπιστρέφον, Κύριε, ῥῶσα τὴν ψυχὴν μου» Κα-
λεῖ τὸν Θεόν, ἐπιστρέφω πρὸς σὲ, ὅτι τὸν ἔχει
ἐγκαταλεῖν. Ἐφ' αὐτὴς τῆς ἀποστάσεως. «Σώσόν με
ἐκ τῆς τοῦ ἐλπίος σου» Δὲν κάθετι ποὺ σχετίζεται
μὲ τὴν σωτηρίαν, μὲς πρέπει αὐτὸ ἀναθέτωμεν εἰς τὸ
ἔλεος τοῦ Θεοῦ.

6 «Ὅτι σὺ ἔσθι ἐν τῷ θανάτῳ ὁ μνημονεύων
σο» Ἐπεὶ δὲ λέγει περὶ τῆς τοῦ ἡμετέρου θανάτου
ἐκείνης μοῖς, φράσῃ, μῆτις ἐλθῇ ἐνωρτερον ὁ θά-
νατος ἀπὸ τῆς ἐλπίος σου, τοῦ ὁποῖο, ἔσθι στερηθῶ διὰ
παντὰ ἀφοῦ μετα τὴν θάνατον, δὲν ὑπάρχει δυνατότης
ἐξημολογητικῆς καὶ συγγνώμης. Διὰ τοῦτο σὲ παρα-
καλῶ Θεέ μοι, νὰ ἐπιστρέψῃς τὸ ἔλεος σου.

7 «Ἐκοπύσασαι τὴν πεινῶν μου» Ἄς ἀκούσω-
μαι ποίαν μετάνοιαν δίδει ὁ βασίλειος (Δαβ.δ) Δὲν
λέγει ἀπλῶς ἐκούρηνθη ἀλλ' ἀπεκαμε στενάζοντας.
Δὲν ἐδάκρυσεν, ἀπλῶς, ἀλλ' ἐμούσκεψε τὸ κρεβάτι
τοῦ ἀπὸ τῆς πεινῶν τοῦ, ἕως καθε βράδυ. Καὶ δὲν ἐξε-
ταίξε (μοῖον) τὸ παρελθόν, τοῦ ἀλλὰ δίδει ἐποσχέσεις
καὶ δι' ὁλόκληρον τὴν μελλοντικήν του ζωὴν. Καὶ τὸν
χρόνον τῆς ὁποίας, οἱ πύλλοι ὁ ἄθροισμα, τὸν διαθέτουν
διὰ ξεκούρασιν (δηλ. τὴν νύκτα)¹, αὐτὸς τὸν ἀφιερώνει
δι' ἐξομολογήσας. Ἀποσω καθ' ἑκάστην νύκτα τὴν κλί-
νην μου. Εἰς αὐτὴν λαγνά, λέγει τῆς μᾶς νύκτας, κα-
τὰ τὴν ὁποίαν ἐπράξα τὴν ἁμαρτίαν, ἔμεινα πολλὰς νύ-

1 Τὸ κείμενον, «ἐκείνης» προφανῶς ἐξ ἀντιγραφικοῦ λά-
θους. Τὸ ὀρθὸν πρέπει νὰ εἴναι «ἐκείνης». Μόνον οὕτως ἐξυπηρε-
τεῖται τὸ νόημα.

κτας ἀγρυπνος θρέχοντας το στῤῥωμα μου με δακρυα

8 «Ἐταραχθῇ ἀπο θε μου ὁ ὀφθαλμός μου» Ως ὀφθαλμοὶ δε χαρακτηρίζουν τοὺς ἐπέε δὴ το μάτι τῆς ψυχῆς εἶχε ὁ ναὺς «Ἐπαλαωθὴν ἐν πᾶσι τοῖς ἐχθροῖς μου» Ἐδῶ ὁμιλεῖ δα τὴν ἐιάρκειαν τῆς δοκιμασίας του

(Αὐτὸν τὸν χρόνον τοῖν κατατάσσει εἰς τὰ ἠθικά του ἐπιτεύγματα ἐπειδὴ ὑπῆρξε μακρὸς – ἄρα ἀπήτησεν ὑπομονήν)

9 «Ὅτι εἰσήκουσε Κύριος τῆς φωνῆς τοῦ κλαυθμοῦ μου» Ἐπειδὴ εἰσηκουσθῇ ἡ προερχομένη ἐξ ἀσκολυθεῖ να ὁμιλῇ δια μακρῶν ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν Το να ἀποφευχῇ δὲ κανένας καὶ να ἀποδωκῇ τας συναιστροφας τῶν κακῶν δὲν εἶναι καὶ ἐκ καταφρονήτος τρόπος διὰ να ἀποκτήσῃ τὴν ἀρετὴν Διότι αὐτός εἶνα ὁ καρπὸς τῆς μετανόας καὶ τὸ κέρδος τῶν δακρυῶν ἴσως ἢ φράσας να εἶναι ἑλλειπτική ἀντι να εἶπῃ Δός μοι να εἰπῶ εἰς τοὺς ἐπιτιθεμένους ἐχθροὺς Φυγετε μακράν διότι με εἰσήκουσεν ὁ Θεὸς διότ ἔγινα καὶ πάλιν δεκτὸς πλησόν του, ἐγὼ που εἶχα ἐκδιωχθῆ ἐξ αἰτίας τῆς ἁμαρτίας μου.

Ζ'.

ΨΑΛΜΟΣ τοῦ Δαβίδ, τὸν ὁποῖον ἔψαλεν εἰς τὸν Κύριον διὰ τὰ λόγια τα ὁποῖα εἶπε γάρν τοῦ Δαβ.δ ὁ Χουσί, ὁ υἱὸς τοῦ Ἰεμινεῖ.

Ἑκδοσεις

Ὁ Χουσί ἦτο ὁ κορυφαῖος σύντροφος τοῦ Δαβίδ. Αὐτὸς ἀποστέλλεται ἀπὸ τὸν Δαβίδ πρὸς τὸν Ἀβεσσαλώμ, διὰ νὰ ἐξουδετερωσῇ τὰ σχέδια τοῦ Ἀχιτοφελ ἐναντίον τοῦ Δαβίδ Ὁ Χουσί ἐπῆγε πράγματι εἰς τὸν Ἀβεσσαλώμ καὶ προσεποιήθη τὸν προδότην Ὁ Ἀβεσσαλώμ ἔκαμε συμβούλιον εἰς τὸ ὁποῖον ἔλαβον μέρος ὁ ἴδιος, ὁ Χουσί καὶ ὁ Ἀχιτόφελ. Καὶ ὁ μὲν Ἀχιτόφελ συνεβούλευε τὸν Ἀβεσσαλώμ νὰ συνεχισθῇ ἡ καταδωξις τοῦ Δαβίδ, ὁ δὲ Χουσί ἔλεγεν ὅχι Διότ. δὲν πρέπει ἔλεγε, νὰ καταδιωκώμεν ἀπροετοίμαστοι ἕναν ἄνδρα,

ὁ ὁποῖος γινώριζει πολὺ καλῶς τὴν πολεμικὴν τέχνην.¹ Καὶ μετὰ τοιοῦτον αὐτὸν ὁ Χρῆσις ἔσωσε τοὺς Δαβὶδ Δάδοι τοιοῦτοι καὶ ἔσαν να ἔσωθη αὐτοὶ οὐδεμῶς ἀνθρωπίνης βοηθείας εἰς τοὺς Θεοὺς ἡσάλευε διὰ αὐτῆς τῆς παρουσίας ἐκχαρσθήσαντων ὡδὴν ἀποδοῦναι τὰ πάντα εἰς τὴν χεῖρα. Ἐκεῖνο καὶ εἰς ὁδεῖα ἀθρώπων.

2 «Κυριε ὁ Θεός μου ἐπ' αὐτοὺς ἡλπίσα» Ἐπειδὴ λέγει, δὲν ἐμπιστευομένη εἰς ἀνθρώπων τὴν σωτηρίαν μου, καὶ τοιοῦτοι λόγοι τοῦ Χρῆσις ὑπερέειν ὡφέλ' μοι σῶσε με καὶ ἀπὸ τούτων ἐχθρῶν πού τωρὰ με περιστοιχίζουσιν, ἀλλὰ προ πάντων σῶσε με ἀπὸ τοῦ γοητοῦ λέοντος (σατανᾶ) ποὺ στήκει διαρκῶς ἐνέδρῳ εἰς τὴν ψυχὴν μου.

5 Ἐάντα πεδῶκα τοῖς ἀνταποδοῦσι μοι κακὰ. Ἐδῶ τοῦξεται ἡ ἀνέξ κακὰ τοῦ, ἡ ὅποια τοῦ ἐπιτρέπε να ἐπικταλεσθῇ τὸ θεῖον ἔλεος. «Ἀποπέσο με ἄρα ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν μου κετός» Ὁ μὲν δίκαιος ὅταν νικήσῃ ἐξέρχεται ἀπὸ τῆς μάχης γεμῆτος λαφύρα, ὁ δὲ ἁμαρτωλὸς ἀφοῦ νικηθῇ ἐγκαταλείπεται ἀπὸ αὐτοὺς (τούς ἐχθρούς του) ἄδελος καὶ χωρὶς να ἔχη τιποτέ.

6 «Ἐκαταδιώξαν ἄρα ὁ ἐχθρὸς τὴν ψυχὴν μου» Αὐτὸ τοιοῦτον λέγει εἶναι τὸ ἐξῆς. Θα περῶ εἰς τὰ χεῖρια τοῦ δισθόλου, ἀνέκαμα κατ' ἀπὸ ὅσα ἐλέχθησαν ἀνατέρω ἔαν παλιν ἔκαστα αὐτὰ καὶ αὐτὰ, ὅς μὴν ἀπαλλαγῶ (συγχωρηθῶ) ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας πρὶν πεθάνω.

7 «Ἐμῶθητι ἐν τοῖς περᾶσι τῶν ἐχθρῶν μου» Δηλαδή εἰς τοὺς πλέον, δυνάμεις, ἀπὸ τούτων ἐχθρῶν μου. Διότι πέρατα ὀνομάζει τὰ ἀκρα.

«Καὶ ἐξεγερθήτω Κυριε ὁ Θεός μου ἐν προστάγματι ᾧ ἐνέτελλο» Εἶναι σαφές ὅτι μετὰ τὰ λόγια αὐτὰ ὁμιλεῖ διὰ τὸ χαρμύδουνον γεγοιός τῆς ἐπιφανείας τοῦ Σωτῆρος.

8 «Καὶ συναγωγὴ λαῶν κυκλώσει σε» Τὸ νόημα τῶν λόγων αὐτῶν εἶναι σαφές. Οὐδεὶς διὰ τὴν πιστὴν τῆς Ἐκκλησίας πρὸς αὐτὸν (τοῦ Σωτῆρα).

«Καὶ ὑπὲρ ταύτης εἰς ὕψος ἐπιστρέφον» Τὸ μὲν «ταύτης» σημαίνει τὴν συναγωγὴν. Διὰ δὲ τοῦ «εἰς ὕ-

¹ Βλέπε τὴν σχετικὴν διήγησιν εἰς Β Βασιλειῶν κεφ. ιε' ζ' Γ Βασιλειῶν δ' 16. Α' Παρ. κζ' 33

ψος» ἢ ὑπανασταται τον τιμόν σπαυρόν ἐπάνω εἰς τόν ὁποῖον προσεφερε ἑαυτοῖν θύσαι δια τας ἀμαρτίας μας ἢ (ὑπανασταται) τῇ ἐπανοδῷ του εἰς τοὺς οὐρανούς (ἀνάληψι). Διότι ἀγλήθεν εἰς τοὺς οἰρανούς διὰ νὰ εὕρισκεται πλησίον τοῦ Πατρὸς καὶ νὰ πρεσβεύῃ ὑπὲρ ἡμῶν.

9 «Κρῖνον με Κυριε, κατὰ τὴν δικαιοσύνην μου» Ζητεῖ καὶ παλιν νὰ σωθῇ ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς ἐπικαλούμενος τὸ θεῖον ἔλεος ὃ ἔδωκεν ἑαυτῷ (ἐαυτῷ του).

11 «Τοῦ σωζόντος τοὺς εὐθις τῇ καρδίᾳ» Ἐπειδὴ γνωρίζεις, λέγει τῆς καρδίας μου τὰς σκέψεις καὶ ἐπιθυμίας δι' αὐτὸ ζητῶ τὴν βοήθειάν σου.

12 «Ὁ Θεὸς κρτής δικαίος καὶ ἰσχυρὸς καὶ μακρόθυμος». Μὲ τὰ λόγια αὐτὰ περιγράφει μὲ σαφήνειαν τὴν μακροθυμίαν τοῦ Θεοῦ ὁ ὁποῖος ἀναθάλλε μὲν τὴν τιμωρίαν μας, ἀλλὰ δὲν διαγράφει ἐντελῶς τὴν ἐνοχὴν μας.

14 «Τὰ θέλη αὐτοῦ τοῖς καιομένοις ἐξεργάσατο». Βέλη μὲν τὴν τιμωρίαν λέγει «καιόμενοις» δὲ διοραζει ἐκείνους εἰς τοὺς ὁποίους ταιριαζέ ἡ φωτία τῆς κολάσεως.

15 «Ἰδοὺ ὠδίνησεν ἀδικίαν». Ποῖος, Ὁ ἐχθρὸς τῆς ζωῆς μας (ὁ διαβολὸς). «Συνελαβε πόνοι καὶ ἔτεκεν φνομίαν». Δηλαδή καὶ ἐσκέφθη καὶ ἐπραγματοποίησε τὰς σκέψεις του.

16 «Λάκκοι ὥρυξε καὶ ἀνέσκαψεν αὐτόν». Διότι ἐνῶ προετοιμάσε (ὁ σατανᾶς) τὸν θάνατον διὰ τὸν Σωτῆρα Χριστόν, εὗρέθη χωρὶς νὰ τὸ καταλαθῇ ὁ ἴδιος νεκρὸς (διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ).

Η'.

ΨΑΛΜΟΣ τοῦ Δαβὶδ Ἀναφέρεται εἰς τὸ τέλος (τῶν αἰώνων) καὶ ἀφορᾷ εἰς τοὺς ληνοὺς.

Ἑρμηνείαι

Κατὰ τὴν προ Χριστοῦ περίοδον μὲν ὑπῆρχεν εἰς τὴν ἰουδαϊκὴν λατρείαν ἓνα προληνιον δηλ. τὸ θυσια-

στήριον· τὸ ὅτι οὐκ εὗρίσκετο εἰς τὸν ἴσον· Ὅταν δὲ ὡς ἤλθεν, ὁ ἁγίος καὶ ἐκκληθῆται νὰ γένοι μετοχοῦ τῆς σωτηρίας, καὶ ὁ ἔθνος οὐκ εἴσεται πολλοί. Πρόκει-
ται δὲ διὰ τὰς ἐκκλησίας αἱ ὅτι αὐα δεύονται τοὺς καρ-
ποὺς τῆς ἀρετῆς τῶν ζώοντων μετ' ἐξουσίας.

(Ἐφ' ὧν φράσεις εἰς τὸ τέλος ἐτέθη· ἔτι δὲ ὅσα προ-
φητεύονται ὡς τὸν Ἰσαΐαν, θὰ πραγματοποιηθοῦν εἰς
τὸ τέλος τῶν αἰώνων· Διὸ εἰς τοὺς Ὑμνοὺς, μετὰ λό-
γος διὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ τὰς ἐκκλησίας αὐτοὶ εἰποῦν θά-
συσταθῶν μετὰ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ· Ἀλ-
λωστε καὶ ὁ Μονογενὴς υἱὸς οὐκ ἐστὶ ἀρπεγνός, ἐνῶ οἱ π-
πτοὶ κλήματα· Ἐπεὶ δὲ οἱ Ἰουδαῖοι προσπαθοῦν, νὰ ἀ-
παδεύσονται, ὅτι ὁ Ὑμνος ἀναφέρεται εἰς κοινὸν ἀνθρώ-
πον (καὶ ὅχι εἰς τὸν Χριστόν), ὡς γνωρίζων καὶ τοῦ-
το, ὅτι δηλῶ διὰ τοῦτο ἐπέταθ' ἵνα πάντα εἰς αὐτὸν,
δοτὶ εἶχε, ὡς κατ' εἰκόνα τοῦ μελλοῦτος ἰα ἐνανθρώ-
πηση Θεοῦ).

2· Ἐπεὶ ὁ Κύριος ἡμῶν ὡς θαυμαστόν τὸ ὄνομα
σοὶ ἐκ παλαιῆς γλῶσσης· Ταῦτα αὐτὰ ἐκφράζουσιν τὴν ἐκ-
πλήρυνσιν τοῦ ἡλμυδοῦ διὰ τῆς γλώσσας τοῦ διονυμίου τοῦ
Θεοῦ· ποὶ ἐδόθη εἰς δόξαν τοῦ ἀνθρώπου· Διότι τῶ-
ρσ πολλοὶ ὁ Θεὸς δὲν εἶα μόνον εἰς τοὺς κατοίκους τῆς
Ἰουδαίας γνωστὸς.

3· Ἐκ στίχων τῶν ἡτοιμασμένων καὶ ἀναγινώσκων κατηρε-
νω αἶνον· Ὅμλει διὰ τοὺς κλητὰς Θεοῦ, ἡπστῶς τοὺς ἡ-
πιοὺς ὡς πρὸς τὴν κακίαν· Τὸ πρῶτον δὲ καὶ εἰς τὰ Γ' ἀγ-
γέλια ἐκ· καθαρά· εἰρηλή· ἀπὸ τῆς Σωτηρίας ὅ-
ταν τὰ παιδὲς ἐδόσαντο τὸν ἑαυτοῦ καὶ οἱ Φαρισαῖοι προσ-
παθοῦσαν· καὶ τοὺς κλείουσιν τὸ στόμα· Ἐπειὶ καὶ τῶν ἐ-
χθρῶν σου τοῦ καταδ' ὅτι ἐχθροὶ καὶ ἐκδικητὴν· Ἐν-
νοεῖ ἢ τὸν ὁρατὸν ἐχθρὸν· ἢ τὸν ἀόρατον· ἢ τὸν Ἰουδαϊ-
κὸν λαόν· Δοτὶ οἱ τέλει παῖδοι κατεδιώκον ὡς ἐχθρόν
τὸν Χριστόν· προσπαθοῦσαν ὅτι κερμαίνοντο τὸ, διὰ νὰ
πάρωσιν ἐκδίκησιν· δὲ προσβόλην ποὶ ἔγγεν· εἰς τὸν
Θεόν· Πατέρα· Ὁ ἁγίος δὲ ὡς διὰ αὐτοὺς προκαλέ-
σῃ σ' ἡγχοῦν καὶ τοὺς ἀφάρεση καὶ αὐτὴ ἀκόρη τὴν
ἀπολογία· ἔλεγε· Ὁ ἐμὲ μισῶν καὶ τὸν Πατέρα μου

1 Ἰωάν 12 5

2 Ματθ 20 16 Α Κορ 16 20

μισέτω· Ἐχθροὶ καὶ ἐκδικητὴν δηλ. τὸν δαῖμον.
 Δὲν αὐτοῖς, ἀφ' ὧν πρᾶξι τὸν ἄνθρωπον, εἰς τὴν δα-
 πράξιν τῆς ἀμαρτίας ἐκείνην, ἡ δὲ αὐτοῖς πρὸς
 ἀμαρτίαν, πάλιν ἀπ' αὐτῶν οὐκ ἐκτάρη εἰς αὐτοὺς το
 μεθεὶς τῆς φοβῆς, ἡ τῶν ἀμαρτιῶν. Ἡ ἐκείνη τὸν ἰου-
 δαῖον λαόν· ὁ ὅπου ἐκείνη ἐκείνη τῆς ἀληθείας, ἐ-
 νόμιζεν, ὅτι ἐκείνη ἐκείνη τὸν Χριστόν, προστάττει τὸν
 μωσαϊκὸν νόμον.

4. «Ὅτι, ἔργα τῶν οὐρανῶν ἐργα τῶν δακτύ-
 λων σου. Ἐκείνη με, ἀγαπᾷς, ἔπεδον τα νηπια
 συνθετοῦν ὑμῶν, ἐκείνη δὲ ἀπ' ἐκείνης τὸ τόσον μεγάλο
 καὶ γεῖτο ὡρασιπτα ἐκείνη τοὺς οὐρανούς, θεωρῶ
 αὐτοὺς ὡς τὴν ἐκείνη, ἐργα τῆς ἀληθῆς δημιουργίας σου»

5-6. «Τ. ἐστὶν ἄνθρωπος, ὅτι μετὰ αὐτοῦ, Ἡ
 ἰσὺς ἀνθρώπου, ὅτι, ἐπὶ ἐκείνη αὐτοῖς, Ἡλάττωσας αὐ-
 τὸν βραχὺ τὴν παρ' ἀγγέλους. Ἐπεδὸν ὁ Παῖλος ἐφῆρ-
 μοσε τὸν στίχον κατὰ τὸν τρόπον σαφὴ εἰς τὸ πρόσωπον
 τοῦ Σατῆρος μας, πρέπει νὰ ἀρκεσθῶμεν, εἰς αὐτὴν τὴν
 ἐρμηνείαν»

7. «Πάντα ὑπετάξας ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ»
 Ἀφ' οὗ εἶπεν, ὁ Θεὸς, «ποησάτω, ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα
 ἡμετέραν καὶ ὁμοιωσάτω»³ ἐκείνη ἐκείνη προσεθεσε. «Καὶ
 ἀρχετώσας τὴν ἰχθύων τῆς θαλάσσης» καὶ τα ὑπό-
 λαπα, τα ὅπου ἐκείνη ἐκείνη ἐκείνη ἐκείνη, δὲ νὰ
 τελευτήσῃ ὡς ἐκείνη. «Αὐξάνεσθε καὶ πληθυνεσθε καὶ
 πληρώσατε τὴν γῆν, καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς»⁴ κα-
 ταστήσας οὕτως ὁ Θεὸς τὴν λογικὴν φύσιν (τὸν ἄνθρω-
 πον) κυριαρχόν ὅλων τῶν ἄλλων δημιουργημάτων, ἐ-
 πεδὸν αὐτὴ ἐκείνη τὴν μεγαλυτέραν ὁμοίτητα μετὰ τοῦ Θε-
 οῦ. Καὶ ἐφωδασμένος ὁ ἄνθρωπος μετὰ τὴν δύναμιν τῆς
 θεϊκῆς εἰκότος ἐγένετο ἐξουσιαστής ὅλων τῶν ἐπὶ γῆς
 δημιουργημάτων, ὅπως ὁ Θεὸς εἶναι βασιλεὺς τοῦ σύμ-
 παντος. Ἀν καὶ φαίνεται ὅτι, ἐκείνη μιαν γενικότητα τὸ
 «Καὶ κατέστησας αὐτοὺς ἐπὶ τα ἔργα τῶν χειρῶν σου»,
 ἐκείνοις ἄλλοι λέγει «Καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σου εἰσὶν

3 Ἰωάν. 13.

4 Ἐδρ. 8' 8-7.

5 Γεν. α' 26

6 Γεν. α' 28.

οὐ οὐρανοί· Ἐν τῷ συνδυασμῷ τῶν δύο αὐτῶν ῥήσεων γὰρ φαίνεται ὅτι ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς τοὺς ἀνθρώπων ἔξοσιν καὶ εἰς τὰ ἔξω ἀπο τῆς γῆς δημιουργήματα ἴσως ἢ φραγτὰς να σημαίνη καὶ τὴν ἀνεκφραστον εἰς τοὺς οὐρανούς ζωὴν ἑκείνων, οἱ ὅποιοι φεύγουσιν ἀπο τῆς γῆς καὶ πηγαί αὐτῶν ἐκεῖ, ὅταν προκεταί, να κληρονομήσουσιν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, συμφωνῶς μὲ τὴν ὑποσχέσιν τοῦ Κυρίου. Λεγε δὲ καὶ ὁ Παῦλος «Κληρονόμοι μὲν Θεοὶ ἀσυγκληροτόμοι δὲ Χριστοῦ»⁷ Ὑπὸ τὴν τὴν ἐννοίαν πρέπει να ἐκκληφθῇ καὶ τὸ «πάντα ἐπέταξας ὑποκατωτῶν ποδῶν σου»⁸ Εἰς τὴν παροῦσαν μὲν ζωὴν ὁ ἄνθρωπος ἐξορροάζει τὰ ζωὰ ἐπειδὴ ὁμῶς οἱ ἀνθρώποι προκεταί να λησουσιν εἰς τοὺς οὐρανὸν σάν τοὺς ἀγγέλους, ὅταν θα ἐγκατασταθῇ ἐκεῖ κύριος εἰς τὰ ἔργα τῶν γερῶν τοῦ Θεοῦ θα βλεπῇ τοὺς οὐρανούς καὶ ἅλα ὅσα σπυρτοῦσιν εἰς αὐτοὺς Ὁ εὐλογημένος ὁμῶς ὁ Παῦλος ἡρμήεισει ὅτι καὶ τοῦτο θα πραγματοποιηθῇ εἰς τὸν μέλλοντα αἰῶνα εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Σωτήρος (καὶ ἔχει εἰς τὸν δίκαιον ἄνθρωπον).⁹ Διὰ τοῦτο λέγει πρὸς Αὐτόν, ὁ οὐρανὸς Πατήρ «Κάθου ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου»¹⁰.

«Προβάτα καὶ θόας ἀπάσας» Ὑπαινίσσεται ἔδῳ τοὺς Ἰσραηλῆτας ἐκείνους, ποὺ θα πιστεῦσουσιν εἰς Χριστόν. «Ἐτι δὲ καὶ τὰ κτήνη τοῦ πεδίου» Μετὰ τὰ λόγια αὐτὰ ὑπονοεῖ τοὺς ἔθνικους «Τὰ πετεῖλα τοῦ οὐρανοῦ» Ἐννοεῖ ἐκείνους ποὺ ζοῦν γεμᾶτοι ἐπαρσιν καὶ ὑπερηφάνειαν, ποὺ δὲν ἔχουν οὔτε ἴχνος λογικῆς.

10 «Κυριε ὁ Κύριος ἡμῶν, ὡς θαυμαστὸν τὸ ὄνομά σου ἐν πάσῃ τῇ γῇ» Ἐπαναλαμβάνεται τὸν πρῶτον στίχον καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐκφράζει, διὰ δευτέραν φοράν γεμᾶτος ἐκταγῆς τὸν θαυμασμόν του, καθὼς εἶπα ἔκε· διὰ τὴν ἀποκαλυφθεῖσαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους γνῶσιν τοῦ Θεοῦ.

7 Ψαλμ ρα 28

8 Ρωμ η 17

9 Πρδλ καὶ Εβρ β 8

10 Α Κορ ε 27 28

11 Ψαλμ ρθ 1

Θ'.

ΨΑΛΜΟΣ τοῦ Δαβὶδ Εἰς τὸ τέλος, διὰ τὰ πραχθέντα
κρυφίως ὑπὸ τοῦ υἱοῦ.

Ἑρμηνεύσεις

Εἰς τὸν Ψαλμὸν γίνεται λόγος δι' ὅσα ἐπράχθησαν
κρυφίως ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος. Πολλὰ δὲ ἀπο ὅσα ἐπράξεν
ὁ Κύριος εἶνα δι' ἡμᾶς μυστήριον ἦτοι καὶ ἡ κατὰ σάρ-
κα γέννησις αὐτοῦ ἐκ τῆς Παρθένου διὰ τοῦ Ἁγίου
Πνεύματος καὶ τὰ παράδοξα καὶ θαυμαστά τοῦ ἔργου,
καὶ ὁ θάνατός Του, καὶ ἡ καθόδός Του εἰς τὸν Ἄδην
καὶ ἡ ἐπαγὸς Του εἰς τὴν ζωὴν. Διότι ὅλα αὐτὰ που
ἔκαμεν ὁ Κύριος εἶναι ἀκατανόητα ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων.
Δὲν τὰ ἀπεκάλυψε δὲ ὁ Κύριος οὔτε εἰς τοὺς ἀρχοντας
τοῦ παρόντος κόσμου. Διὰ αὐτὰ λοιπόν, τὰ μυστήρια ὁ
προφήτης ἐξ ὀνόματος ὀλοκληροῦ τῆς ἀνθρωπότητος
εὐχαριστεῖ τὸν Θεόν ἀπο τῆς ἀρχῆς τοῦ Ψαλμοῦ λέγον-
τας «Ἐξομολογήσομαι σοι, Κύριε». Αἱ μυστηριώδεις
δὲ ἐνέργειαι τοῦ Κυρίου διὰ τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώ-
που ἐπεσφραγίσθησαν ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ, τὰ ὅσα ἐ-
πράξεν εἰς τὸν Ἄδην, τὴν ἀνάστασιν καὶ τὴν ἀνάληψιν
Του.

1-3 «Ἐξομολογήσομαί σοι, Κύριε, ἐν ὅλῃ καρδίᾳ
μου. ἐν τῷ ἀποστραφῆνα τὸν ἐχθρόν μου εἰς τὰ ὀπί-
σω» Ἐδῶ μᾶς λέγει, διὰ ποῖα πράγματα δοξολογεῖ τὸν
Θεόν Ἐχθρός του, λέγει, ὅτι εἶνα, ὁ θάνατος ὁ ὁποῖος
ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω (ἐξηφανίσθη) δηλ. κατηργήθη¹.

4 «Ἀσθενήσουσα καὶ ἀπολοῦνται ἀπὸ προσώπου
σου» Ὅταν, λέγει, θά στραφῇ εἰς τὰ ὀπίσω (καταργη-
θῇ) ὁ θάνατος, τότε θεσπῶς θά καταργηθῇ καὶ κάθε
ἄλλη δύναμις ἀντιστρατευομένη εἰς τὴν σωτηρίαν τοῦ
ἀνθρώπου διότι ὁ θάνατος καταργεῖται τελευταῖος².

1 Τὸ «εἶναι» τὸ «μὴ εἶναι» καὶ τὸ «γενεσθαι» εἶναι φιλοσοφικοὶ
ὅροι καὶ ἀποτελοῦν τὰ οὐσιώδεις φάσεις ἢ μορφὰς τῆς υπάρξεως τῶν
ὄντων. Ἐνταῦθα τὸ «μὴ εἶναι» ἀναφέρεται εἰς τὴν κατάργησιν τοῦ θά-
νάτου ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ.

2 Α. Κορ. ε 26

ἀφοῦ δηλαδὴ κατεστραφοῦν προηγουμένως ὅλα· αἱ ἄλλα ἐπὶ τὰ τοῦ ἀνθρώπου δόγματα.

5 Ὅτι ἐπεμύσας τὴν κρίσιν μου καὶ τὴν δικήν μου· Ἐξήγει δὲ ἀποκαλύπτει τὸν ἐχάρσας· Τὸ ἐκάθσας ἐπὶ θρόνου· φανερὴν τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Θεοῦ διὰ τὰ κρῖναι (τοὺς ἀνθρώπους).

6 «Ἐπεμύσας ἐθέσας καὶ ἀπώλετο ὁ ἀσεβής»· Τους ἀορατοὺς ἐχθροὺς δηλαδὴ· Τὸ βίωμα αὐτοῦ ἐξήλεψας εἰς τὸν αἵμα· Οὐαὶ ἐδῶ διὰ τὸν νοητὸν δρᾶκουτα ποιεῖται ὁ διαβολος.

1 «Ἐπεμύσας ἐθέσας καὶ ἀπώλετο ὁ ἀσεβής»· Ἐννοεῖ τοὺς δρᾶκουτας ἢ τοὺς διαβολοὺς· Ἡ ἐπιτήρησις ὁμῶς ἀκολουθεῖται (συντηθῶς) καὶ ἀπὸ τῆς διορθώσεως (τοῦ ἐπιτηρωμένου)· Ἐν τῇ αὐτῇ ὁμῶς περιπτώσει θὰ ἤμπορούμε καλεῖσθαι ἐπὶ ὅτι ὅταν διορθωθοῦν τὰ ἐχθρὰ ἐπὶ τῶν ἀποστολῶν τότε θαυμάσιος ὁ ἀσεβής (ὁ διαβολος)· ὅτι θαύμαζοντες πλέον ἢ προσφερομένη εἰς αὐτόν· ἐπὶ τῶν εἰς τοὺς βῶμους κτισσὰ καὶ θαύματα ἢ προφωρὰ τοιούτων θυσίων· Διότι ὅταν οἱ εἰδωολογὰς τρεῖς ἡλεγμῶσιν καὶ ἐπεστρεψῶν εἰς τὴν ἀληθινήν πίστιν· τοὶ ἡερόν· ὁ διαβολος τοὶ ἐδράσας ἀναμεινῶν, ἐπεὶ δὴ ἦσαν παρὰ ἀπεθάρχα· εἰς τὸν Θεόν Πατέρα, ἐχάρθημα· με τοὺς ἀφερωμένους εἰς τὰ εἶδωλα ναοὺς, οἱ ὅποιοι συνεκεντρεῖται ὡσανύ· ἄλλα πολεὺς ὅσους ἔρρεπον πρὸς τὴν ἀσεβείαν· Καὶ οὕτως ἐχάρθησαν· ὥστε νὰ μὴ ἀπομεινῇ οὔτε σημεῖον· Ἡμποροῦμε ὁμῶς νὰ θεωρήσωμεν τὸ χωρὸν, ὅτι ἀναφέρεται· εἰς τὴν ἐσχάτην κρίσιν· Διότι τότε καὶ καθ' ἣν στιγμήν· οἱ ἁμαρτωλοὶ θαυμάζονται καὶ θαυματοῦνται, ταυτοχρόνως θὰ ἀφανίζεται καὶ ὁ διαβολος ὁ κατ' ἐξοχὴν ἀσεβής· Αἱ πόλεις ὅταν κατελυθῇ ἡ ἀσεβεία, ἡ ὁποία ἄλλοτε τὰς ἐκυβέρνας ἐδεχθησαν τὸ οἰκοδόμημα τῆς εὐσεβείας].

7 «Τοῦ ἐχθροῦ ἐξέλιπον αἱ ρομφαῖαι εἰς τέλος»· Ρομφαῖας τοῦ διαβολοῦ ὀνομαζεῖ τὰς ἐχθρिकास δυνάμεις διὰ τῶν ὁποίων ἐκεῖνος ἐγένετο δυνατός· (Αἱ πόλεις εἶναι αἱ ἐχθρικαὶ δυνάμεις, αἱ ὁποῖαι ὡς ἄλλα πόλεις δυνατὰ ὀχυρῶνται, συνελθόντες καὶ ἐκράτουν αἰχμαλώτους ἐντὸς τῶν ἐκείνων, οἱ ὅποιοι τὰς ἐκυρίευ-

σαν μέ ἀπατηλὰ μέσα Ποιᾶς ἀλλας δε ὀνομαζει πόλεις
παρὰ ἐκεῖνας διὰ τὰς ὁποίας εἰς ἄλλο μέρος τῆς Γρα-
φῆς λέγει· «Εθνοὺς εἰς χόλον πολεῖς ὁχυράς τοι πε-
σεῖν αὐτῶν τὰ θεμέλια»⁴ Τοιαῦται πόλεις εἶναι καθὼς
ἔχει λεχθῆ ἀνωτέρω, αἱ ἐγὼ καὶ δι' ἡμεῖς) «Απώλετο
το μνημεῖον αὐτῶν μετ' ἡμῶν» (ἦτο τόσον ἐντυπω-
σакή ἡ τμάραι των ὥστε ἡ ἀπώλειά των νὰ γινῇ ἀ-
κουστή ἀπο ὁμοῖς πλὴτος 'Ενωέ' ἢ τὴν τελειαν κατα-
στροφήν ἢ το ἀπρὸςμετρητὸν μέγεθος τῶν δεινῶν καὶ
τὸ ὀλοφαερὸν τῆς καταστροφῆς) Διότι ἔγινε παντοῦ
ἀκουστή ἡ καταστροφή των.

10 «Καὶ ἔγενετο Κυριος καταφυγὴ τῷ πένητι» (Δι-
αρκῶς ἠτομαζέ τοι ἐαυτὸν τοι πένητα καὶ πτωχόν,
καὶ τοι θεοβαρὺς κατοικεῖ εἰς βασιλικὰ ἀνὰκτορα Καὶ
τοῦτο διότι ἐγναρξεν ὅτ ὅλα τα ἀνθρώπινα πράγμα-
τα εἶναι ἐτελῆται καὶ ὑποτῇ σκάν «Εκαρῶν»
ὀνομαζε τῇ πενίᾳ τῶν θλιφένων Διότι ἔχομεν μὲν
πάντοτε ἀνάγκην τῆς θεας βοηθείας ἀκόμη καὶ ὅταν
ζῶμεν εὐτυχεύοντα ἀλλὰ εἰς στιγμὰς θλίψεως αἰσθα-
νόμεθα περισσὺν ὁπποῖοτε τῇ ἀνάγκῃ τῆς (θει-
ας) συμμάχιας Εἰς τὸν πτωχὸν (τῷ πένητι), δηλαδὴ
εἰς τὸν πνευματικὸν λαὸν λέγει· «Βοηθός ἐν ἐκκαρίαις
ἐν θλίψεσι» Γνωαὶ ὥσπιν νὰ λέγῃ τῷ «Εκαρῶν δεκτῷ
ἐπήκουσα σου»⁵

12 «Ψάλατε τῷ Κυρίῳ τῷ κατοικοῦντι ἐν Σιών»
Εἰς τὴν ἐπισημάνειν λέγει, Ἱερουσαλὴμ· «Ἀναγγεῖλα-
τε ἐν τοῖς ἔθνεσι τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτοῦ» Αὐτὰ ἀνα-
φέρανται εἰς τοὺς ἀποστόλους καὶ τοὺς κήρυκας τῶν
Εὐαγγελίων Ποῖα δε εἶναι αὐτὰ τὰ ἐπιτηδεύματα τὸ
λέγει κατωτέρω.

13 «Ὅτ ὁ ἐκζητῶν τὰ αἵματα αὐτῶν ἐμνήσθη» Τὰ
αἵματα, λέγει, τὰ ὁποῖα εγὼ εἰς ἐκχυθῆ χάριν αὐτοῦ θά
τὰ ζητήσῃ, διὰ νὰ παρῇ ἐκδίκησις.

(«Οὐκ ἐπελαθετο τῆς δεήσεως τῶν πενήτων» Πέ-
νητας παλιν ὀνομαζει, ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι, ἔγιναν θελη-
ματῶς πτωχοὶ χάριν αὐτοῦ καὶ οἱ ὁποῖοι ἀδιακόπως
ἀπευθυνοὺν τὰς παρακλήσεις των πρὸς αὐτόν, ζητοῦν-

4. Ἡο. κε' 2.

5. Ἡο. μθ 8.

τες τὴν τρωαὶν τῶν δαιμόνων διὰ τὰς ἀδικίας που ἔγιναν ἀπ' αὐτοὺς εἰς θάρος τῶν.)

14. «Ὁ ἔψων με ἐκ τῶν πτωχῶν τοῦ θανάτου.» Διὰ τοῦτο με παρέες ἀπο τὴν γῆν ὅπου ζῶ δυνάτω, σμένεα καὶ περ φρονήμενα διὰ τὰ χρεῶσιν εἰς τὴν ἐπουράνιον Σιών μαζί με τοὺς ἐκλεκτοὺς σου.

15. («Ὑν πύλας τῆς θεατρος Σιών.» Εἰς τὴν ἐπουράνιον Ἱεροσολήμ. Τὸ «ἐπηγγειλῶ» ἔχει τὴν ἔννοιαν τοῦ θα σέ μιν ὁ ἀρκῶς.)

17. «Γνωσκέτα Κυρὸς κρίματα ποτῶν.» Κρίσις δὲ πραγματικῶς δικαία εἶναι, να ὁδηγηθοῦν εἰς τὸν θάνατον ἐκεῖ, οἱ ὅποιοι κατέστησαν τοὶ ἄνθρωποι θνητὸν διὰ τῆς ἁμαρτίας. Ἰσως ἐπέδη καὶ ἐκεῖνοι διὰ τοὺς ὁποίους γίνεται ἡ κρίσις να γνωρίσουν τὸν κριτὴν κατὰ τὴν ὥραν τῆς κρίσεως.

20. «Ἀνάστηθι Κυρε, μὴ κραταυρουσθῶ ἄνθρωπος.» Παρακαλεῖ τὸν Μοινογενῆ υἱὸν τοῦ Θεοῦ να φωτίσῃ τοὺς ἐπὶ γῆς ἄνθρωπους ὥστε να μὴ σηκωνῇ ὄλο καὶ ἀλαζονικωτερον το βλεμμα ὁ ἡλιόφρων ἐκεῖνος διὰβολος, τοὶ ὅποιοι ἐδῶ τοὺς διομαζε ἄνθρωπον. «Κριθήτωσαν ἔθνη ἐνώπιόν σου.» Παρακαλεῖ να συντελεσθῇ ταχέως καὶ τῶν εἰδωλολατρῶν ἡ κλήσις εἰς τὴν σωτηρίαν⁶.

21. «Κατάστησον Κυρε, νομοθέτην ἐπ' αὐτοὺς.» Παῖος ἄλλος ἤμπορεῖ να εἶναι ὁ νομοθέτης παρα ἐκεῖνος ὁ ὅποιος παρεδῶκεν εἰς ἡμᾶς τοὺς νόμον τῆς Κ. Διαθήκης, «Γνωτώσαι ἔθνη, ὅτι ἄνθρωποι εἰσιν.» Ἐξ αἰτίας τῆς ἀπροσμετρητοῦ μεγέθους ἀπάτης τῶν δαιμόνων εἶχον μεταβληθῇ εἰς ἄλογα ζῶα ὡς πρὸς τὸν τρόπον ζωῆς, ὥστε να λέγεται περὶ αὐτῶν «Παρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσιν, τοῖς ἀνοήτοις καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς»⁷.

(Ἐνταῦθα ὁ Ψαλμὸς διχάζεται κατὰ τὸ Μασ.)

⁶ Δὲν ὁποκλείεται ἡ ἔννοια να εἶναι ἄλλη ἡτοι. Ὁ ψαλμῶδης θιόζεται να προλάβῃ τὰ γεγονότα. Βλέπει τὴν μέλλουσαν κλήσιν τῶν ἐθνικῶν, ὡσάν να ἐγένεν ἤδη.

⁷ Ψαλμ. μη' 13.

22 Ἰα τ ῆς ἀπορίας μακροθεν, Πύρα-
καλεῖ τοὺς θεοὺς καὶ τὴν γλῶσσαν τῶν ἐθνικῶν
εἰς σάτηρας, ἥτοι εἰς αὐτὰς πύρρα μετατρέλλει
σὺν πολλῷ, ὅτι ἂν ἡ κωδικοποίησις ὀφείλῃται
εἰς τὴν ὑπερβολὴν τοῦ ὀρθοῦ.

23. Εἰς τὴν πόλιν ἔλθοντες τὸν ἀσεβῆ ἐμπυρρίζου-
σι· ὁ πτωχὸς ἡ δὲ ἐν τῷ ποτηρίου ἀποτε-
λεῖ φωτίζει· καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Σελ.
λαμβάνοντα ἐξ ἐκείνων, οἱ δὲ ἀποζώνονται. Ἀπὸ
τῆς εἴτης θάνατος· ἵνα δὲ οὐ εἰσέλθῃ, ἐκεῖνος
ὁ ὁποῖος σὺ ἀποκτείνεις τὸν φθόνον· ὡραὶ ποῦ κα-
ταστρέφῃς τὴν πόλιν· ἀλλὰ οὐκ ἔστιν αὐτῶν.

[illegible][illegible]

26 «Ανταίρετα τα κρυστά σου ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ» Δοτὶ ὁπρὸς δὲν γνωρίζει πολὺ καλά, ὅτι ὁ πάρχε. Θεός, αὐτὸς δὲν γνωρίζε, ὅτι εἶναι καὶ κριτὴς «Πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ κατακυριεύσει» Ἡ παροῦσα φράσις εἶναι ὁμοία πρὸς τὸ «Τὴν οἰκουμένην ὅλην καταλήψεται τὴν χερὶ μοι ὡς ἰοσσαί»⁹

27 «Εἶπε γὰρ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ οὐ μὴ σαλευθῶ» Ἀντιλαμβάνεται δὲν θαυμάσιον, δὲν θα ἀνατραπῶ ποτὲ διότι, δὲν θα περιελθῶ ποτὲ εἰς καταστάσιν ταλαπώριας.

(«Οὐκ ἔστιν ὁ Θεὸς ἐνώπιον αὐτοῦ» Ἐὰν ἀποθάλῃς ἀπὸ τῆς μελῆς σου τῶν φυθῶν τοι Θεοῖ θα ζῇς διαρκῶς μέτῃ κακῶν Δοτὶ ἡ διαπραξὶς καθὲ κακῆς πράξεως ὀφείλεται εἰς τὴν ἐλλείψιν τῆς συνασθησεως ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι κριτὴς «Ανταίρετα τα κρυστά σου ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ» Δὲν θέλει ἀ γνωρίζῃ (ὁ ἁμαρτωλὸς) ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι δικτὸς κριτὴς Διότι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος δὲν γνωρίζε, ὅτι πάρχε. Θεὸς αὐτὸς δὲν γνωρίζει ὅτι εἶναι καὶ κριτὴς «Πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ κατακυριεύσει» Ἀπὸ τῶν πειρασμῶν ἄλλοι μὲν στρέφοντα κατὰ τῆς ψυχῆς ἄλλοι δὲ κατὰ τοῦ σώματος καὶ ἄλλο κατὰ τῶν γυρῶ ἀπὸ τοῦ σώματος Καὶ ἐκεῖνοι μὲν οἱ πειρασμοὶ οἱ ὁποῖοι στρέφονται κατὰ τῆς ψυχῆς λεγόμενα σκεψαὶ ἀκέραια πού γεννοῦν ἁμαρτίας καὶ διδασκαλίας ψευδὲς ἐκεῖνοι δὲ οἱ ὁποῖοι στρέφονται κατὰ τοῦ σώματος προκαλοῦν πληγὰς καὶ στρεβλώσεις τῶν μελῶν τοῦ σώματος καὶ δωγμοὺς καὶ φυλακάς ἀκομή καὶ θαύσους ὅσοι τέλος πειρασμοὶ στρέφονται κατὰ τῶν γυρῶ ἀπὸ τοῦ σώματος περιλαμβάνουν ὀλθας χρηματικὰς καὶ κτηματικὰς, ἀπώλειαν παιδιῶν καὶ χωρσμον ἀπὸ τῆς συζυγίου Γίνεται, λοιπόν, φανερόν ἀπὸ αὐτὰ, ὅτι ὁ Σατανας καταφέρνει νὰ κυριεύσῃ καθὲ ὁ καιὸν μὲ κόπον ἀπὸ τοὺς πειρασμοὺς πού περιλαμβάνονται παραπάνω διότι μόνον ὁ Χριστὸς «ἁμαρτιαν οὐκ ἐποίησε, καὶ οὐχ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ»¹⁰).

«Οὐκ ἔστιν ὁ Θεὸς ἐνώπιον αὐτοῦ» Ἡ διάπραξις καθὲ ἁμαρτωλῆς πράξεως ὀφείλεται εἰς τὴν ἐλλείψιν τῆς συνασθησεως, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι κριτὴς.

⁹ Ἡσ. ι' 14

¹⁰ Α' Πέτρ. β' 22

28 «Ὁὖ ἀράς το στόμα αὐτοῦ γέμει» Νομίζει, λέγει, ὅτι θὰ ἔχη μόλις τὴν ἐπιτυχίαν. Διὰ τοῦτο ἔχει γεμίσει τὸ στόμα τοῦ με φαρμακερά λόγια καὶ μέ δολοτητά παραμυθίαι μὲν ὅσα τοὺς πτωχοὺς δια νὰ τοὺς φονεύσῃ μέ τας παγίδας τοῦ. Τὸ δὲ «μετα πλουσίων» πῶς ἀλλοίως διαταται ἡ νοηθῇ παρα με τοὺς πλουσίους εἰς κακά ἔργα, Διὸς αὐτοὶ συνεργάζονται μέ τὸν διάβολον, τὸν πτετέρα τοὺς ἐναντίον τῶν πτωχῶν.

29 «Εγκαθηται ἐν ἐσθρᾷ μετα πλουσίων» Παραστάμενος εἰς συνέτρωσεις καὶ εἰς συμβούλια, ἐτοιμάζει ἐσθρας καὶ στήνει παγίδας δια νὰ συλλαβῇ τοὺς ἄθωους.

31 «Κυφει καὶ πεσεῖται» Ὅταν εἴπῃ (ὁ διάβολος) «ἔχων νικήσει» τότε πεπτει καὶ ἐξεπτελιζεται.

32 «Εἶπε γὰρ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ ἐπιτέλησται ὁ Θεός» Λέγει αὐτὰ ὁ διάβολος ὅχ ἐπειδὴ πράγματι ἔστι συμβαίνει, ἀλλ' ἐπειδὴ θελεῖ νὰ παραπλᾶσιση ἡμᾶς, διὰ νὰ ἀπειρασιώσῃ νομίζοντες ὅτι ὁ Θεὸς ἀδ' ἀφορεῖ διὰ τὰ ἀνθρώπινα πράγματα.

33 «Ἀισατηθι Κυριε ὁ Θεός μου» Παρακαλεῖ τὸν Θεὸν νὰ παραμερίσῃ δι' ὅλον τὸν τὴν ἀνεκτὸτητα καὶ τὴν ἀγαθοτητα τοῦ. Διὸς ὅταν τὸ χερί τοῦ Θεοῦ δέν σηκώνεται διὰ τὴν τιμωρήσῃ τοὺς μωροὺς ἀσεβεῖς αὐτοὶ γίνονται αὐθαδέστεροι.

(«Ὑψώθητω ἡ γαίρ σου» Σηκώσε τὸ χερί Σου καὶ μαθε τοὺς ὅτι ἐνδιαφέρεσαι δια τοὺς ἀδικουμένους. Καὶ ἀφ' οὗ σηκωθῇς ὡσαι ἀπὸ ὑπνίου δείξει τοὺς ὅτι εἶναι μεγαλύτερα ἀπὸ τὴν ἰδικήν των γνωμὴν ἢ ἰδική σου τιμωρίαν. Καὶ τιμωρήσῃ μὲν ἐκείνους, λυπήσου δὲ τὸν ἀδικούμενον, ἀφ' οὗ νοιώσῃς μεγαλύτεραν στενοχωρίαν δια τὰς θλασφημίας καὶ τὴν θρασύτητα ἐκείνων. «Ἐνεκέν τίνος» λέγει, «παρωργίσεν ὁ ἀσεβὴς τὸν Θεόν».)

35 «Βλέπεις, ὅτι σὺ πόνον καὶ θυμὸν κατανοεῖς» Σὺ, λέγει Κυριε, γνωρίζεις τὰ πάντα, καὶ τιποτε ἀπὸ ὅσα γίνονται δέν σοῦ διαφεύγει τὴν προσοχήν, οὔτε καὶ ἀπὸ ἐκεῖνα ἀκόμη ποὺ ἀεθαινοῦν εἰς τὰς σκέψεις καὶ τὸν νοῦν. Γνωρίζεις μέ καθε λεπτομέρειαν καὶ τοὺς κόπους τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰς διαθέσεις ἐκείνων ποὺ τοὺς περάζουν καὶ τοὺς ἐρεθισμοὺς τῶν ἀνθρώπων. Ἐ-

πεδηγίσα «ὁ ἐτάξω νεφρὸς καὶ καρδίας», διὰ τοῦτο γνωρίζεις πλήρως τὰς σκέψεις οὕτως. Καὶ ἐνῶ βλέπεις ὅλα αὐτὰ ἐπὶ τοῦτο ὡς μικροῦ μὲς ἐπεδὴ γνωρίζεις ὅτι ὅλο ἐίρσθη τοῖς χερσὶ Σου καὶ εἶς εἷς δούλων εἶ, οὕτως ἐπὶ ἐρεθίσθῃς ἀπὸ τὴν ἰδικήν σου κριτική. Σὺ εἶ, ὅτι ἐλεεῖται ὁ πτωχός, ὀρφανὸν οἱ ἴσθαι βοηθός. Δηλαδή περιμένει τὴν ἰδικήν σου βοήθειαν.

36 «Συμψύχον τὸν θρόνονα τοῦ ἁμαρτωλοῦ καὶ ποιηρῶν. Ἀττί τὴν ἰσχυρίαν (συνψύχον) τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἐλθροῦ. Ζητηθήσεται ἡ ἀμαρτία αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ εὑρεθῇ. Εἰς ταῦτα θα σκεπθῇ ἡ ἀμαρτία. Τὸ πλῆρες νόημα ἐκείνης ἐξουσίας ἐστὶν ἀναζητήσεως τὴν ἀμαρτίαν τοῦ ποιηροῦ, δεξιὰ ἐπὶ δεξιὰ, εὑρεθῇ ἡ ἀμαρτία του διότι θα χοῖται ὁ ἴδιος ὁ ποιηρὸς ἐξ αἰτίας αὐτῆς.

(Ὅσοι πρὸς αὐτὸν ἀνακαλύπτονται ὑπὸ τοῦ ἰδίου τοῦ Θεοῦ περιφρονεῖται τὸ ἔθρονον. Δαβὶδ τὸν δοῦλόν μου»¹¹ καὶ τὸ ἐρεθίσθῃ ἡ δριμύτης που ἐλάθη,¹² ὁ ὅτι ἐὰν δὲν εὑρεσθετο θὰ εἶναι αἰτία. Ὅσοι χάνονται ὅπως δεξιὰ ἐρεθίζονται περὶ δεξιὰ, ὁ δικαστὴς παραμένει καὶ θασιλεύει παντοτεὶς εἰς τὸν μέλλοντα καὶ εἰς τὸν νέον¹⁴ αἰῶνα).

37 «Κυριὸς θασιλεύσει εἰς τὸν αἰῶνα». Εἰς τὸν μέλλοντα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα αἰῶνα.

«Ἀπολείσθῃ ἔθνη ἐν ἡμέραις αὐτοῦ». Διότι δταν ὁ Θεὸς θὰ θασιλεύῃ ἐπὶ τῶν δικαίων αὐτοὶ θὰ ριφθοῦν εἰς τὸ ὠρεστον περ.

(Ἐθνη ὀνομαζοῦνται τοὺς ὁμοίους ἐπεδὴ δὲν ζοῦν συμφωνίως μετὰ τὸν Θεόν. ὅλα συμφωνίως μετὰ τὴν εἰδωλολατρικήν καὶ ἐαυτοῦ ἑαυτοῦ ὁμοιότητα. Αὐτῶν ζητεῖ τὴν τιμωρίαν λέγοντας ἀπολείσθῃ καὶ ἀπελθὼν αὐτοὺς μετὰ ὁμοσχερῇ καταστροφήν, οὕτως καὶ οἱ δικαιοὶ θὰ ἀνακουφισθοῦν καὶ ἐκεῖνο θὰ συνεσταθῇ).

11 ψαλμ. 2, 10

12 ψαλμ. 119, 21

13 Πρβλ. Λουκ. 16, 9

14 ὅπως νὰ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ. Καθ' ὅσον γνωρίζομεν ἡ φράσις «νέος αἰὼν» δὲν ἀπαντᾷ εἰς τὴν ἐκκληροδοτικήν καὶ θεολογικὴν ὁρολογίαν. Εἰς εἶναι συμβεβηκὸν πῶς ἄραγε ἔννοει τοῦτο ὁ ἐρὸς Πατήρ.

38 «Τὴν ἐπιθυμίαν τῶν πενήτων ἐλοήκουσας, Κύριε. Διὸ αἰτῇ ἦτο ἡ ἰδοκὴ τῶν ἐπιθυμιᾶν καὶ αὐτὸς ἦτο ὁ δακτύλος τῶν παθόντων, ἵνα ἀξιωθοῦν διὰ τῶν ἀγαθῶν τῆς αἰωνοτήτος. Τὴν ἐτοιμασίαν τῆς καρδίας αὐτῶν προσέσχε το σῶς σε». Διὸ, ἐτοιμαζόμενοι νὰ κληρονομήσωμεν τὰ αἰωνία ἀγαθὰ στολιζομέν τὴν καρδίαν τῶν, ὑπομεινόντες τὰ πάντα.

(Ἐτοιμασία τῆς καρδίας εἶναι, ἓνα εἶδος ὑποσχέσεως τοῦ ὅλου ψυχικοῦ κόσμου νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν Θεόν.)

39 «Κριναι ὀρφανῶ καὶ ταπεινῶ ἵνα μὴ προσθῇ ἔτι». Ὅταν, λέγει, ὁ Θεὸς παρῇ τὴν ἐκδοκῆσιν τῶν πτωχῶν, τότε πλεονεξία θὰ ἔχῃ καί τις ἀνθρώπος τὴν δύναμιν νὰ καυχᾶται.

Γ

Εἰς τὸ τέλος, ΨΑΛΜΟΣ τοῦ Δαβὶδ

ΥΠΟΘΕΣΙΣ

Καὶ τὸν παρόντα Ψαλμὸν τὸν ψάλλει μετὰ τὴν δάσυσσιν τοῦ ἀπο τοῦ ἐχθροῦ. Αποτελεῖ δὲ ὁ Ψαλμὸς ἔκφρασιν ἀγίας ἐσωτερικῆς καταστάσεως.

1 «Ἐπὶ τῷ Κυρίῳ πεποιθα πῶς ἐρεῖτε τῇ ψυχῇ μου». Πῶς θὰ μοῦ τῆτε λέγει, νὰ καταφύγω εἰς τὰ θούια ὡσάν νὰ εἶμαι σπουργίτι, καθ' ἣν στιγμὴν ἔχω στηριξέη τὴν ἐμπιστοσύνην μου εἰς τὸν Θεόν, «Μεταναστεύου ἐπὶ τὰ ὄρη ὡς στρουθίον». Ἀλλάξε κατοικίαν, πῆγαν, φύγε εἰς τὰ θούια, δηλ. εἰς τὰς ἀρετάς.

2 «Ὅτι ἶδου οἱ ἁμαρτωλοὶ ἐνέτειναν τόξον, ἠτοίμασαν βέλη εἰς φαρέτραι». Με αὐτὰ τὰ λόγια τὸν παραινέσας διὰ νὰ φυγῇ λέγοντας τοῦ πως ἂν δὲν φύγῃ θὰ τὸν σκοτώσωμεν μετὰ τὰ τόξα οἱ ἁμαρτωλοί. Φανερώσει, λοιπόν, μετὰ αὐτὰ ὅτι αἱ ποιηταὶ σκέψεις εἶναι βέλη τοῦ πονηροῦ. Τοῦ κατατοξεύσαι ἐν σκοτομῇ τὸς εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ, ἀντὶ νὰ εἴπῃ κρυφίως. Διότι τοιαῦτα εἶναι τὰ κτυπήματα τῶν πνευματικῶν ἐχθρῶν, ὕπουλα.

3 «Οτι ἄν σου κατηρτισω, ἄν τοι καθεῖλον» Ὁδηγησε λεγε· ὁ ἐχθρὸς τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν κατάστασιν τῆς φθορᾶς ἂν καὶ ὁ Θεὸς τοῦ ἐπλάσσειν αἶνα ἀφθαρτος (ἀθάνατος)· Ὁ δὲ δικαίος τ' ἐποίησεν.· Ἀλλ' ἐάν οἱ ἐχθροὶ λεγε· ἐπραξαν αὐτῷ ὁ Κυριὸς ὁμοῦς που ἔχει τὸν οὐρανόν, ὥς νῆσον καὶ ὁ ὁποῖος ἐξετάζει καὶ κρίνει καὶ τοὺς δικαίους καὶ τοὺς ἀσεβεῖς εἰς τοὺς μὲν (δικαίους) διδοὺς τὰ ἀγαθὰ τῆς βασιλείας τοῦ τοὺς δὲ (ἀσεβεῖς) τοὺς ἀποστελλεῖ εἰς τὰς αἰωνίους τιμωρίας.

(«Οτι ἄν σου κατηρτισω, αὐτοὶ καθεῖλον» Ἀντ' νὰ εἴπῃ «τρέχουσιν νὰ καταλάβουν δὲ ἐμὸν τὰ δικά σου ἔργα· Διότι ἐκεῖνοι, το ὁποῖον, σου το ἑκτρες βασιλέα αὐτοὶ φροντίζουν νὰ τὸ καταργήσουν ἀντιστρατεύομενα οὕτως εἰς τὴν ἰδὴ κτὴν σου ἀποφασί. Καὶ κοινὸν αὐτά, ἀφοῦ προηγουμένως ἀποθνήσκουσιν ἀπο ἐπάνω των τὰς ἐμφυτοὺς εἰς αὐτοὺς ὁφθαλμοὺς σκέψεις, τὰς ὁποίας ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς ὁ Θεός.)

4 «Οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ εἰς τὸν πένητα ἀποβλέπουσιν· Ἡ φράσις σημαίνει τὸ ἀληθινόν, τοῦ Θεοῦ Ὁφθαλμοὺς ἀνοίγει τὴν γεμάτην καὶ σωμένην παρακολούθησιν τῶν ἀνθρώπων· Τὰ βλέφαρα αὐτοῦ ἐξετάζει τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων· Βλέφαρα ἀνοίγει τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ ἢ ὅπου αὐτὸς κρίνει καὶ ἐρευνᾷ τὰ ἀνθρωπινὰ πράγματα· «Κυριὸς ἐν νῶ ἁγίῳ αὐτοῦ».

ΙΑ'.

ΨΑΛΜΟΣ τοῦ Δαβὶδ εἰς τὸ τέλος
ἀναφέρεται, εἰς τὴν ὁγδόην (ἡμέραν)

Ἑρμηνεύσεις

Περὶ τῆς ἐννοίας τῆς «ὁγδόης» ἔχουσιν λεχθῇ τὰ ἀναγκαῖα εἰς τὸν ἕκτον Ψαλμόν· Παρακαλεῖ δὲ νὰ σωθῇ ἀπὸ τὴν πονηρὰν γενεάν· Αὕτῃ δὲ ἡ γενεὰ δὲν ἡμπορεῖ νὰ εἶναι ἄλλη ἀπὸ ἐκείνην, ἢ ὁποία ἔζη εἰς τὰς ἡμέρας τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· Δι' αὐτὴν τὴν γενεάν ὁλλώστε ὁ Χριστὸς ἔλεγεν· «Ἄνδρες Νι-

νεύται· ἀναστήσονται, καὶ κατακρινούσιν τὴν γενεάν ταύτην»¹.

2 «Σώσον με, Κύριε ὅτι ἐκλέλοιπεν ὁ σὸς, ὅτ' ὀλγώθησαν αἱ ἀληθεῖαι ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων»· Ἐνταῦθα συνίζονται ἡ ἐναντιοῦ τοῦ Σωτῆρος ἐχθροὶ καὶ ἀποφασεῖς καὶ ἐνέργεια τῶν Ἰουδαίων· Διότι οἱ Ἰουδαῖοι ἀφ' ὧ ἐγκατελείψαν τὴν ἀλήθειαν κατεσκεύασαν (ἐχαλκεύσαν) ψευδῇ κατηγορίᾳ κατὰ τοῦ Χριστοῦ

3 «Χεῖλη δόξα ἐν καρδίᾳ»· Διὰ τί· Διότι ἐνῶ μὲ τὸ στόμα τὸν ὠνομαζόν διδασκαλοὶ καὶ ἀγαθοί² ἐντὸς τῶν ἄλλων ἐσκέπτοντο καὶ ἀπεφασίζα· δι' αὐτοῖς

4 «Ἐξολοθρεῦσαι Κύριος πάντα τὰ χεῖλη τὰ δόξα, γλῶσσαι μεγαλορρημοῦ· Πῶς σι' ἀλήθεια νὰ μὴ χαρακτηρισθῇ ὡς κομπαζούσα ἢ γλῶσσα ἐκείνη ἢ ὁποία ἐτόλμησε νὰ εἴπῃ εἰς τὸν Σωτῆρα «ἐν ποίᾳ ἐξουσία ταῦτα ποιεῖς, καὶ τίς σοι ἔδωκε τὴν ἐξουσίαν ταυτὴν;»³

5 «Τοὺς εἰπόντας τὴν γλῶσσαν ἡμῶν μεγαλυνούμεν τὰ χεῖλη ἡμῶν παρ' ἡμῖν ἐστὶ· τίς ἡμῶν Κύριος ἐστίν;»· Ἐπειδὴ ἐσκέπτοντο, ὅτι εἶχον τάχα τὴν ἐξουσίαν νὰ λέγουν ἐναντίον τοῦ Σωτῆρος καθεὶ τι ποῦ ἦβελαν· Τοῦ δὲ «τίς ἡμῶν Κύριος ἐστίν;» εἶναι ἀνόλογοι πρὸς τὸ «Τοῦτοι δὲ οὐκ οἶδαν ποθεν ἐστίν»⁴.

6 «Ἐνεκεν⁵ τῆς ταλαπωρίας τῶν πτωχῶν»· Πτωχοὺς καὶ πενητας ἐνεκεν⁶ ὧσιν ἔχουν συναίσθησιν τῆς πνευματικῆς τῶν πτωχεύσας· Αὐτῶν ἀφοῦ ἤκουσε τὸν στεναγμόν, θά σιγκωθῶ, λέγει· «θησομαι ἐν σωτηρίᾳ παρρησιάζομαι ἐν αὐτῷ»· Δηλαδή· θὰ κάμω τὴν σωτηρίαν εἰς ὅλους γνωστὴν· θὰ φροντισω νὰ διατυμπανθῇ πανταχοῦ· Καὶ πραγματὶ ἡ σωτηρία ἐκηρυχθῇ εἰς ὅλοκληρον τὴν γῆν

7 «Τὰ λόγια Κυρίου, λόγια ἁγιά, ἀργύριον πεπυρωμένον»· Αἱ ὑποσχέσεις, λέγει, αἱ ὁποῖαι ἐδοθησαν

1 Ματθ ιθ 41

2 Ματθ ιθ 16· 17 Μάρκ ι 17 Λουκ ιη 18· 19

3 Μάρκ θ 28

4 Ἰωάν θ 29

5 Οἱ Ὁ ἔχουν ἀπό-

6 Πρβλ. Ματθ ε 3

περι τῆς σωτηρίας εἶναι τόσον γνησαιοὶ καὶ ἀληθεῖς, ὅσον καὶ ὁ κερύμας ποὺ τερπάζει πολλές φορές ἀπὸ τὸ γλυκεῖον ῥέμα. Τοῦ ἐπιτάλασματος δὲ ἐτέθη ἀντὶ τοῦ πάρα ποῦ τις φορές. Διότι, αὐτοὶ συνηθίζετα ἀπὸ τὴν θεαν Γραφήν.

ὁ Σὺ γὰρ φιλαδίαις ἡμᾶς· Διὰ τοῦτο λέγει· θὰ μᾶς φιλήσῃ, ἐπὶ ᾗ ὁ ἀσεβὴς μᾶς περικυκλώνουσιν μέ κακὰς διαθέσεις καὶ θέτουσιν εἰς κίνδυνον τὴν σωτηρίαν μας. Αὗτοι δὲ ἀποτελοῦν τὰς ἀντιπάλους πονηρὰς δυνάμεις.

9 «Κατὰ τὸ ὕψος σου ἐπολευρήσας τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων· Ὑψος μὲν ὀνομαζει τὴν δυνάμιν, πολωρῶν δὲ τὰ πολλὰ χρόνια. Τοῦτο τροπῶς σχηματίζεται, τὸ ἔξης νεῖμα. Μὲ τὴν ἰδὴν σου δυνάμιν μᾶς ἐχάρσας μικροδυστήτα καὶ αἰώνιον ζωὴν. Διότι μετὰ τὴν σωτηρίαν ἀνάστασιν ἡ ζωὴ μας θὰ ἐπεκταθῇ εἰς τοὺς ἀτελείωτους αἰῶνας. Ὑψος ἡμπορεῖ νὰ ἐννοῇ ἀκόμη, ὅτι μᾶς καμὲς ἐμάχους με ἔσεῃ ὅσον βεβαίως εἶναι δυνάτα· εἰς τοὺς ἀνθρώποις νὰ ἐμύσῃ με τὸν Θεόν· ἢ ἀκόμη ὅτι ἡ ἔδοκας, νὰ δεῖξῃς πολὺ ἐνδούφειρον δι' ἡμᾶς.

1Β'.

Εἰς τὸ τέλος ΨΑΛΜΟΣ τοῦ Δαβὶδ

Ἑπτὰ θείσεις

Ὁ παρὼν Ψαλμὸς ἐκάλῃ δταν συνησθάνθῃ τὸ ἁμάρτημά του καὶ μετενόησεν συγχρόνως ὁμοῦς αὐτὸς ἀναγγέλλει εἰς ἡμᾶς τὸ χάρισμα τοῦ γεγονότος τῆς σωτηρίας μας. Διὰ τοῦ παρόντος Ψαλμοῦ παρεδόθη εἰς ἡμᾶς ἐν ἐποδείγματι, ὥστε νὰ γνωρίζωμεν πῶς πρέπει νὰ πλησασθῶμε τὸν Θεόν, ὅταν ἁμαρτήσωμεν.

2 «Ἐως ποτε Κύριε, ἐπιλήσῃ μου εἰς τέλος,» Ἐπεδὴ διήρκησεν ὅλη ἡ εἰς καταστάσιν μετανοίας διὰ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ πορεῖα πρὸς τὸν Θεόν (χωρὶς νὰ προσελκύσῃ ἀκόμη τὸ θεῖον ἔλεος), «Ἐως πότε ἀπο-

στρέφης τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ > Τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ τὴν θλίπουν δαρκῶς οἱ ἀγγελοί¹

3 < Ἔως τίος θησάμαι βούλας ἐλπίσιν μου > Θλίβομαι, λέγε, ὅταν σιλησῶ, ὡς πῶς ἵπυρχει κύνδυνος να πεθάνω ἀσγῶρητος, καὶ ἡ σκέψις αὐτῇ μοῦ προκαλεῖ πόσιν ἀβυσταχτον εἰς τὴν μέλην. Ὅδε, ἄς ἐν καρδίᾳ μου ἡμερας καὶ νυκτός > Ἐκφραζεται ἐδῶ ἡ καθημερινὴ ἐστυερτικὴ μερίμα

< Ἔως πότε ὑψιθρησεται ὁ ἐχθρὸς μου ἐπ' ἐμέ, > Διότι, ἐὰν ἐξευτελίζετα ὁ ἐχθρὸς μου, θαυτολός, ὅταν ἡμεῖς σεβώμαστε τοὺς Θεοὺς εἰς αἶναι φανερὸι, ὅτ' ὅταν ἀμαρτανώμεν αὐτὸς ἐξείπεται καὶ κατάρωνει. Διότι, ἐξυψώσις δα τὸν Σάτταν εἰς αἶναι ἡ πτώσις τῶν ἀνθρωπῶν. Δοτὶ ὅπως λέγεται περὶ τοῦ Θεοῦ ὅτ' ὑψώετα διὰ τὴν ἰδικὴν μας σωτηρίαν ἐτσι λέγεται καὶ περὶ τοῦ διαβόλου ὅτ' κατάρωνε δα τὴν ἀπωλείαν μας

4 < Φωτισὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς μου > Δέν ἐννοεῖ τὰ σωματικὰ ἀλλὰ τὰ πνευματικὰ ματὰ Φωτισστε δηλ τὸν ἑαυτὸν σας με τὸ φῶς τῆς (Θεας) γνώσεως

6 < Ἐγὼ δεῖ ἐπ' ἐμὲ ἐλεεῖς σὺ ἡλπίσα > Πιστεύω, λέγει, ὅτι θα συγγωρηθῇ ἡ ἀμαρτία μου, εἰς κατὰφω εἰς τὸ ἰδικόν σου ἐλεος ἀπο το ὁποῖοι ἄλλωστε προηλθεν ἡ σωτηρία ὅλων τῶν ἀνθρωπῶν. Αὐτὴ δέ ἡ σωτηρία θα καμῇ τὴν καρδίαν μου να γενησῇ ἀπο χαρὰν τὴν καρδίαν αἰ τὴν προηγουμένως ἐπέφερεν ἀπο τὸν πόνον τῆς ἀμαρτίας

ΙΓ'.

Εἰς τὸ τέλος ΨΑΛΜΟΣ τοῦ Δαβὶδ

Τὰ ὁδοιπορικά

Μὲ σαφηνεῖα περιγράφει εἰς τοὺς παρόντας Ψαλμοὺς τὴν ἀσέβειαν καὶ τὴν παρανομίαν τῶν ἀνθρωπῶν, τὴν ὁποῖαν δεῖχνουν εἰς ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς των.

¹ Πρὸς Ματθ. ιη' 10

ὅσα να σὺ περάσῃ ἐξ αὐτοῦ καὶ δακρυόξῃ τὴν ἀναγκαστικὴν τῆς ἐπιθρονησεως τοῦ Χριστοῦ.

1. «Εἰτε ἀφρων ἐστὶ καρδία αὐτοῦ οὐκ ἔστι Θεός». Ἐπεὶ δὴ λέγει, δεῖ ἐσκεφθῆναι ὅτι ὑπάρχει Θεός, ὁ ὁποῖος παρακαλοῖ τοὺς ἀνθρώπους πρὸς τὰ καὶ κρίνει μὲ δακρύου. δι' αὐτὸ δεπράζει καθε παρσιν ἔργον. Ἐξ αἰτίας αὐτοῦ λοιποὶ ὁ Κύριος ἐσκυφέν ἀπὸ τῶν ὁραίων ὅσα να ὅτι. Τοῦτο δὲ ἀαφέρετα, καθάραι εἰς τὴν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους καθόλου τοῦ Κυρίου. «Ὁ κ' ἐστὶ ποῶν χρησιτετητα, οὐκ ἔστι ἕως ἐπὶ».

Ὅταν ἤλθῃ, λέγει, ὁ Κύριος δεῖ εἶρε καίεναι νὰ ἐργάζεται τὸ ἀγαθὸν ἀλλ' ἦσαν ἅλοι ἐνοχοὶ διὰ τὴν διαπραξίαν καθε ἀαρμόστου πράξεως.

3. «Τίφος ἀεωγμένος ὁ λαρυγὲς αὐτῶν». Διότι οἱ δακμονες εἶχαι εἰς τοὺς φρυγγατοὺς ὥσπερ εἶδος φαγητοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Ἐπεὶ δὴ δεῖ ἔσσαν εἰς θεοὺς νὰ καταλάβουν, ὅτι ὁ Θεός δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ λησμονήσῃ τὸ πλάσμα του.

4. «Οὐχὶ γινώσκονται πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν». Πρέπει νὰ ἀναγινωθῇ μετὰ ἀπόσπασιν καὶ ἐπιπλέον νὰ ἐκνοηθῇ ὥσπερ ἀντικείμενο τοῦ ρήματος «τοὺ Κυρίου». Κατ' αὐτοὺς τοὺς τροποὺς θα προκυψῇ τὸ ἐξῆς ὅημα. «Ὅλοι παρεστρατήσαν καὶ ἐπὶ πλέον ἔκαμαν κατὰ τὸ τοῦ Δεῖ ἐπὶ ὁ ὅλον νὰ γυρίσῃ τοὺς Κυρίον». Κύριον οὐκ προσεκαίεσσαν τὴν ἐνδοξαστικὴν λαοὶ μοι ἐν ὁρωσεὶ ἄρτου. Διότι κατετρώγοντο λαοὶ του ὅταν τοὺς παρεσυραὶ νὰ προσκινή τὴν κτίσιν καὶ ὅχι τὸν Δημιουργὸν τῆς. Καὶ αὐτοὶ λέγει οἱ ὅποιοι παρεκίησαν καὶ ἄλλους εἰς τὸ κακόν, δὲν πρόκειται νὰ ἐπικαλεσθῶν τοὺς Κυρίον. Διότι τὸ ρῆμα πρέπει νὰ ἐκκληφῇ με ἐννοίαι μέλλοντος καὶ ὅχι παρελθόντος (ἀορίστου ἐν προκειμένῳ).

5. «Ἐκεῖ δὲ ἔδει λιασαν φόβῳ οὐ οὐκ ἦν φόβος». Ὁ νόμος τοῦ Μωυσέως, λέγει, ἐπέβαλλε τιμωρίας ἐνῷ ὁ φόβος πρὸς τοὺς Χριστοὺς εἶναι ὁπίσθιος. Δὲν (ὁ μωσαικὸς νόμος) καθωδηγοῦσε τοὺς ἀνθρώπους νὰ σέβωνται τοὺς Πατέρας ὥσπερ πατὴρ τοῦ. Ὁ παρῶν στίχος μᾶς λέγει, ὅτι κατὰ τὸν μέλλοντα ἐκείνον καιρὸν, κατὰ

τον ὁποῖον δηλ. θὰ ἔλθῃ ὁ Χρ. στος οἱ ἄνθρωποι θὰ νοιώθουν τὸν «λογημένον αὐτοῦ» θείον φόβον μέσα τους χωρὶς νὰ ὑπάρκῃ ἡ πηγὴ τοῦ φόβου ὁ κυστηρὸς νόμος. Διὰ αὐτὴν τότε δὲν θὰ προκαλεῖται φόβος ἀπὸ τὴν ἀπειλήν τοῦ νόμου ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι θὰ αἰσθανώμεθα πρὸς τὸν Θεὸν τὴν αἰθρομένην εὐχθείαν ποὺ τὰ ροῖζει εἰς ἑλεῖθερους ἄνθρωπους (καὶ ὄχι τὸν φόβον τῆς τιμωρίας ποὺ ἀρμύζει εἰς δούλους).

6 «Ὅτ' Ἄρ. ρος ἐν γένει δίκαιων» Αὐτῶν οἱ ὁποῖοι θὰ δικαιωθῶσι διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Χριστοῦ «Ἐοιλή περὶ αὐτὸν» κατασχυνεταί. Αὐτὰ ἀφοροῦν ἐκεῖνους, οἱ ὅποιοι ἀπεκράσαν τὴν πίστιν εἰς τὸν Χριστὸν καὶ κατεδωξάν ἑσθ. ρς ἐπ. στευσαν εἰς αὐτόν.

7 «Τὶς δώσει ἐκ Σιών τὸ σωτήριον τοῦ Ἰσραὴλ» Εἰς τὸ χωρίον τοῦτο περ. ἔχεται διπλὴ προφητεία διότι δεῖ ὁμιλεῖν ἐκ μ. οῖν διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν πολιορκηθέντων (εἰς Σιών), ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἕσπερον ἀπὸ πολλὰ χρόνια ἐκεῖ (εἰς Σιών) πραγματοποιηθεῖσαν σωτήριον ἐπ. φανερῶν τοῦ Χριστοῦ. Ἀγαλλιάσεται Ἰακώβ. Ὅμιλεῖ διὰ τοὺς ἁγίους Πατριάρχας καὶ προφήτας, οἱ ὅποιοι ἐπλημμύσαν ἀπὸ χαρὰν ἐπεὶ ἡ ἐπραγματοποιήθησαν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ αἱ ὑποσχέσεις ποὺ εἶχον δοθῇ προηγουμένως εἰς αὐτοὺς. Πρόκειται διὰ τὰς ὑποσχέσεις, αἱ ὁποῖαι ἀναφέρονταν εἰς τὴν σωτηρίαν ὅλων τῶν λαῶν.

ΙΔ'

Εἰς τὸ τέλος ΨΑΛΜΟΣ τοῦ Δαβὶδ

Ἑκδόσεις

Ψάλλει τὸν παρόντα Ψαλμόν, διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ πῶς πρέπει νὰ προσετομασθῇ ὁ ἄνθρωπος, ὥστε νὰ ἐπιτύχῃ τὸ εὐλογημένον ἐκείνο τέλος τῆς ζωῆς. Διὰ τοῦτο ἀρχίζοντας τὸν Ψαλμόν λέγει:

1 «Κύριε, τίς παροικήσει ἐν τῷ σκηνώματί σου;» Παροικία εἶναι ἡ προσωρινὴ διαμονή, ἡ ὁποία δὲν συνιστᾷ μόνιμον ζῶην, ἀλλὰ παροδικήν, ποὺ ἀφίνει νὰ

διαφανή ἢ ἔλπιον μετὰ θάσεως εἰς τὰ καλυτέρα. Διότι, ὁ ἄγιος ἀνθρώπος, ὁ ὡς δούλου εἰς τὸν παρόντα βίον, ποῦ πορεύεται πρὸς ἀληθινὴν ζωὴν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Δαβὶδ λέγει περὶ αὐτοῦ, «Παροικὸς ἐγὼ εἰμι παρὰ σοῦ καὶ παρεπόμενος καθὼς πνίτες οἱ πατέρες μου». Ὡς λέγει, «Θεοὶ αἱ εἰσέλθῃ εἰς ἐκεῖνας τὰς οὐρανὰς σκηνας». Ἡ τὴν κατασκευάσας ἐν ὅρῳ ἀγῶν σου. Δὲν ἀνέκοιτος κερθῇ αἱ εἰσέλθῃ εἰς τὴν μακαρίαν, ἐκκλησίαν, κατοικίαν, θὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν μακαριότητα διὰ παντός.

2.5 «Πορευόμενος ἄνω» καὶ ὅσα ἀκολουθοῦν. Μᾶς διδάσκει, ἐδῶ κατὰ ποῖον τρόπον, θὰ ἐπιτυχῶμεν νὰ φθάσωμεν εἰς τὸ ἐπιθυμητὸν ἐκεῖνο τέλος (τὴν αἰωνιότητα). Καὶ τὸ πρῶτον, ποῦ χρειάζεται εἶναι νὰ ἀκολουθησῶμεν (ἢ θαυμάσωμεν) τὸν ἀμολυντὸν ἐκεῖνον δρομὸν, ποῦ εἶναι ὁ Χριστὸς ἐπὶ ταῖς ἐφαρμοζόμεναι τὴν δικαιοσύνην, τρίτον, πᾶς κάνουμε τὴν καρδίαν μας κατὰ τὴν τῆς ἀληθείας τέταρτον, νὰ μὴ ἐγὼμεν γλῶσσαν γεμιστὴν δολιότητος, πεμπτον, νὰ μὴ κάνουμε κακὸν εἰς τὸν πλησόν, μας ἔκτον, νὰ μὴ κοροδεύωμεν τὸν πλησόν, μας ὅταν ὑπερφηανεῖται, ἕβδομον, νὰ μὴ θαυμάσωμεθα ἀπὸ πρόσωπα, ὀγδοὸν, νὰ μὴ ἀθετοῦμεν τὴν ἐτορκὸν ὑποσχέσιν, μας ἔστω, νὰ μὴ διατεζώμεν χρήματα μετὰ τόκων, δεκάτον, το ἑπόμενον εἶναι καὶ ἡ ἐπισφραγίς, καθὲ ἀγχιθοῦ, αἱ μὴ δωροδοκώμεθα. Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος θὰ μαθῇ τὰ πραττήσας, θὰ ἐξασφαλίσῃ εἰς τὰ σίγουρα τὴν χορηγήσιν τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν.

ΙΕ'.

Στηλογραφία τοῦ Δαβὶδ

Ἑνότητες

Ὁ προφητικὸς αὐτὸς Ψαλμὸς ἀναφέρεται εἰς τὴν

κλήσαν τῶν ἐξωλλοατρῶν καὶ εἰς τὰ ἐγκλήματα τὰ ὅποια ὀφείλουσαν εἰς τὴν ἀνταποκρίσιν τοῦ Ἰσραὴλ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ μυστήριον τῆς ἀποστολεως τοῦ Σωτῆρος ὁ Λῶν μετ' Ἰησοῦ Χριστοῦ. Διὰ τὸ αὐτὸ ἀποκαλύφθηκε καὶ ὁ ὕμνος «στην ἐκκλησίαν» ἐπειδὴ ὁ προφήτης Δαβὶδ ἀφ' ἑωσπερ ἀΐτον εἰς τοὺς μυστήρια περὶ τοῦ ὁσίου αὐτοῦ ἐρρίψατο ἐπὶ τὴν ὕμνον· ὡς αὐτὸν ἐκ τῶν ὁσίων τοῦ Ψαλμοῦ ὥσπερ καὶ λέγουσιν ἐξ ὁσίου τοῦ Χριστοῦ. Διότι οὕτω μᾶς ἐδίδαξε νὰ φρονοῦμεν ὁ Πέτρος.

1 Φυλαξέτω με Κύριε ὅτι ἐπὶ σοὶ ἠλπισαν. Ἀποκαλύφθη τὴν φύσιν ὁλοκλήρως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἀπειθῆται τὰ λόγια αὐτὰ πρὸς τὸν Θεόν καὶ Πατέρα. Καὶ ὁμολογεῖ ὅτι τόσον διατὸν ἑαυτὸν τοῦ ἀλλὰ διὰ λογαριασμὸν μας καὶ χάριν ἡμῶν, ἐπειδὴ κατὰ θεὸν οἰκονομοῦν καὶ σκεπταμένης ἔγειται, ἕως σὺν καὶ ἡμᾶς. Ἀποκαλεῖ δὲ Κύριον τὸν Πατέρα ἐπειδὴ ἔλαβε μορφὴν ἀνθρώπου. Ζητεῖ δὲ ἀπὸ τοῦ Πατρὸς νὰ τὸν προστατεύσῃ χάριν τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὅποια εἶται ἡ ἰδική του σάρκα. Διότι τὸ σῶμα τοῦ εἶναι ἡ Ἐκκλησία, καὶ ζητεῖ νὰ προστεταθῇ ὡς πᾶσι πιθανότης ἡ ζητούμενη προστασία νὰ ἀναφερεται καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον.

2 «Εἶπα τῷ Κυρίῳ Θεός μου εἰ σὺ». Καὶ αὐτὰ τὰ λόγια λέγοντα ὑποτὸν Κύριον ὡς ἀνθρώπου φανεραίνουσαν ὅπως συγγενῶς καὶ τὴν δυνάμειν, ἡ ὅποια ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς ὁμολογίας τῆς πίστεως. «Ὅτι τῶν ἀγαθῶν μοι σὺ χρειᾶν ἔχεις». Ἀγαθὸς ὀνομάζει ἐνταῦθα τὰς θεσίας, αἱ ὁποῖαι προσηφέρουντο κατ' ἐπιτογὴν τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου. Καὶ λέγει τὰ τοῦ διότι τὰς καταργεῖ ὁ λόγος ἐκεῖνος τῆς πίστεως ποὺ λέγει· «Μὴ φάγομαι κρεὰς ταύρων, καὶ αἷμα τράγων πίνομαι»¹.

3 «Τοῖς ἁγίοις τοῖς ἐν τῇ γῇ αὐτοῦ ἐθαυμάστωσεν ὁ Κύριος πάντα τὰ θελήματα αὐτοῦ ἐν αὐτοῖς». Ἁγίους ὀνομάζει ἐκείνους ποὺ ἔχουσι ἁγιοσύνην διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἦν τοῦ Χριστοῦ ὀνομάζει τὴν Ἐκκλησίαν. Τὸ «ἐθαυμάστωσεν» ἐτέθη ἀντὶ τοῦ ἐδίδαξε, ἐνῶ

1 Πρβλ. Πρ 6 25

2 Φιλ 6 7

3 Ψαλμ μθ 13

το «αυτοῦ» ἀντὶ τοῦ Πατρὸς τοιαυτοτρόπως τὸ νόημα διαμεριζόμενα ὡς ἐξῆς. Εἰς ἐκεῖνους οἱ ὁποῖοι ἡγιασθήτε διὰ τῆς πίστεως ἐγνωστοποίησεν ὁ Χρῆστος τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς καὶ δι' αὐτο (ὁ Χρῆστος) ὀνομάζεται «μεγαλὴς θαλῆς ἄγγελος».⁴

(«Τοὺς ἁγίους ἐν τῇ γῇ ἐθαύμαστωσεν ὁ Θεός». Εἰς ἐκεῖνους οἱ ὁποῖοι ἡγιασθήσαν διὰ τῆς πίστεως ἐγνωστοποίησε (ὁ Χρῆστος, τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς «ἐν αὐτοῖς» εἰς τοὺς ζῶντας εἰς τὴν χώραν τοῦ Θεοῦ δηλ. εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἢ εἰς μερικούς ποὺ κατοικοῦν εἰς τὴν ἁγίαν γῆν ἢ ἀκόμη (σημαίνει) ὅτι, ἐπειδή οἱ ἅγιοι πατριδάρχων ἔχουσιν τοὺς οὐρανοὺς, θεωροῦνται ὅτι ζοῦν εἰς τὴν χώραν τοῦ Θεοῦ ἔστι καὶ ἀν' ἀκόμη εἰρσκανταί εἰς τὴν περιτομένην γῆν. Θελημάτα» δὲ τοῦ Θεοῦ εἶναι αὐτὰ κατ' ἰδίαν ἀρετὰς τὰς ὁποίας ὁ Θεὸς πραγματοποιεῖ εἰς τοὺς ἁγίους τοὺς ὡς κατὰ τὸ θαύμαστόν οἱ ὁποῖοι (ἅγιοι) ἔχουσιν κατὰ περισσώτερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους εἰς τὴν ἀσκήσιν τῆς ἀρετῆς. Διότι ἡ γενναῖότης τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν μαρτύρων δὲν εἶναι ἡ ἰδία μετ' ἐκείνην ἐκείνων οἱ ὁποῖοι κατ' ἄλλον τρόπον δεικνύουσιν ἀνδρείαν, οἷτε ἡ ἐγκρατεία τοῦ Ἰωσήφ ὁμοαξεῖ μετ' ἐκείνην τῶν ἄλλων. Ὅταν δὲ κανεὶς κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐπιτυχῇ τὰ θαύμαστα αὐτὰ κατορθώματα ἀπεικτά συνειδητὴν τῆς ἀδυναμίας του καὶ καταλαβάνει πόσον πολὺ ἀπέχει ἀπὸ τῆς θεῆς παντοδυναμίας καὶ μεγαλεότητος. Ὅταν δὲ πολλαπλασιασθοῦν αἱ ἀδυναμίας τῶν δικαίων, τότε αὐτοὶ τρέχουσιν ἐν μετανοίᾳ πρὸς τὸν Θεόν).

4 «Ἐπληθύνθησαν αἱ ἀσθένειαι αὐτῶν». (Πότε.) «Ὅταν ἐλάτρευαν τὰ εἰδῶλα. Μετὰ ταῦτα ἐτάχυναν» Καίτοι, λέγει, προηγουμένως ἦσαν ἀδυνατοὶ, ἐπειδὴ ἦσαν χωμένοι εἰς τὰς ἀμαρτίας ἐν τούτοις μόλις ἤκουσαν τὸ θεῖον κήρυγμα ἀμέσως τὸ ἐδέχθησαν. Διότι αὐτὸ σημαίνει τὸ «ἐτάχυναν μετὰ ταῦτα», δηλαδή ἐσπευσαν νὰ ὑπακούσουσιν εἰς τὸ κήρυγμα. «Οὐ μὴ συναγάγῃ τὰς συναγωγὰς αὐτῶν ἐξ αἱμάτων» Ὅταν λέγει, καλέσω τοὺς ἐθνικούς εἰς λατρευτικὴν συγκέντρωσιν, δὲν

4 Μο θ 6

5 Πρβλ Φιλ γ 20

θά τους συγκεντρώσω δι' αματιῶν, δηλαδή δὲν θὰ ζητήσω ἀπὸ αὐτοὺς νὰ με πλησιάσουν διὰ τῆς νομικῆς λατρείας ἀλλὰ μᾶλλον διὰ τῆς δοξολογίας καὶ τῆς ἀναμνήτου θυσίας. «Οὐδὲ μὴ μισηθῶ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν διὰ χελεῶν μου». Δὲν θὰ ὀνομασθοῦν πλεον, λέγει εἰδωλολάτραι καὶ ἄθεοι. ἀλλὰ κλητοὶ καὶ ἐκλεκτοὶ. Παλαιότεροι μὲν λέγει ἐλαρθάνον ὀνομασθῶς ἀναλόγους μὲ τὰς πράξεις τῶν καιρῶν ἐκείνων εἰδωλολάτρα καὶ πολυθεοί. τῶρα ὁμῶς δὲν θὰ ξαναθυμῶ τὰ βδελυρὰ ἐκεῖνα ὀνόματα ἀλλὰ θὰ ἀποκαλῶ αὐτοὺς εὐσεβεῖς καὶ ἁγίους κλητὰς καὶ ἐκλεκτοὺς.

(Ἡ Ἐπιθυμία τῶν αἰ ἀσθενειῶν αὐτῶν). Ὅταν ἦσαν εἰδωλολάτρα. Ἄν καὶ ἐπιθυμῶσαι ἐν ταῦτοις δὲν παρέμεναν δότι αὐταὶ παρέμεναν μόνοι μὲχρι νὰ τὰς ἀντληθοῦν, ὅποτε τὰς ἐνκοῦσαι μετὰ τὴν δύναμιν τοῦ λήσαντος. Φαίνεται ἀκομή νὰ ἐννοῇ τοὺς ἀποστόλους καὶ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἐπιστεῖλαι διὰ τῶν ἀποστόλων, εἰς τοὺς ὁποῖους ἔγιναν ὀλοφατερά τὰ θαυμαστά ἔργα τοῦ Θεοῦ ἐπέδιδ, αὐτοὶ ἐτήρησαν ὅλας τὰς θεῖας ἐντολὰς. Ἐπιθυμῶσαι δὲ αἱ ἀσθενεῖαι τῶν, ἢ, κατ' ἄλλην γραφὴν, «τὰ διαπονήματα» ὅταν ἐξηγέρθησαν ἐναντίον τῶν πολλοὶ λαοί, ρήτορες, στρατηγοί, βασιλεῖς, τοὺς ὁποῖους ἀφοῦ κατενίκησαν, ἐφθασαν εἰς τὸ τέλος τοῦ δρομοῦ νικῆται. Δυστατον τὸ χωρίον αὐτὸ νὰ φανερωῇ τὴν μικρότητα καὶ τὴν προσωρινότητα τῶν θλίψεων ἐν σχέσει μετὰ τὴν αἰωνιότητα. «Οὐ μὴ συναγωγὰς». Ἐτρεξαν νὰ ἀποδεχθοῦν τὸ κήρυγμα. Ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι πρόκειται νὰ συγκεντρωθοῦν ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ πρέπει νὰ εἶναι καθαροὶ ἀπὸ ἀνθρωποκτονίας καὶ αἱματοχυσίας.

Ὅταν λέγει, θὰ ἀπαρτίζω συναγωγὰς ἀπὸ τοὺς ἔθνικους δὲν θὰ κάμω αὐτὰς διὰ νὰ μοῦ προσφέρουν αἱματηρὰς θυσίας, αἷτε θὰ τοὺς διδάξω νὰ ἐρχωνται πλησίον μου διὰ νὰ με λατρεύσουν ὅπως παραγγέλλει ὁ μωσαϊκὸς νόμος, ἀλλὰ μᾶλλον διὰ νὰ με δοξολογήσουν καὶ νὰ μοῦ προσφέρουν ἀναιμάκτον θυσίαν.

5. «Κυριὸς μερίς τῆς κληρονομίας μου καὶ τοῦ ποτηρίου μου κτλ». Τοῦτο δύναται νὰ διατυπωθῇ σαφέ-

στεροι ὥς ἐξῆς Ὁ Πατήρ μου εἰς τὸν ὁποῖον ἐδεῖξα τόσῃν ὑπακοῇν ὥστε νὰ ὑποστῶ τὸν σταυρικὸν θάνατον⁷ μοῦ ἔχαρσεν ὥς κληρονομία καὶ μερίδιον τοῖς ἔθνικοις Δότι τὸ ποτήριον ἀμβολίζε (σημαίνει) τὸν θάνατον συμφωνῶς πρὸς αὐτὸ πρὸς ὃ ἐχε λεχθῆ «Πατερ, εἰ δυνατόν, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο»⁸

(«Κύριος μερίς τῆς κληρονομίας μου καὶ τοῦ ποτηρίου μου» Κληρονομίαν ὀνομάζει τῇ βασιλείᾳ του ἐπάνω εἰς τὰ ἔθνη Καὶ τῆς Ἐκκλησίας μου ἡ ὁποία εἶναι ἡ κληρονομία μου, μερίς εἶναι ὁ Θεὸς - Πατήρ, ὁ ὁποῖος εἶναι καὶ τοῦ ποτηρίου μου δηλαδὴ τοῦ θανάτου μου — μερίδον Καὶ ἡ Ἐκκλησία ἐκληρονόμησε τὸν Πατέρα, ἐπεὶ ἐπραγματοποίησε τὰς ἐντολάς του Ἀλλὰ καὶ ὁ θάνατός μου ἐκληρονόμησε τὸν Πατέρα, κατὰ τὸν ἀπόστολον Πάλλον, που λέγει «Κληρονόμο Θεοῦ, συγκληρονόμο Χριστοῦ»⁹)

6. «Σχοινία ἐπεπεσάν μοι ἐν τοῖς κρατίστοις μου καὶ γὰρ ἡ κληρονομία μου κρατιστὴ μοί ἐστι.» Ὁμιλεῖ διὰ τὸν δυνατόν συνδεσμον ἀγάπης τοῦ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία εἶναι ἐξαιρετικὰ καλὴ, δηλαδὴ εὐάρεστος εἰς αὐτόν

7. «Εὐλογῆσω τὸν Κύριον τὸν συνετήσαντά με» Ἡ ἐρμηνεία αὐτοῦ τοῦ χωρίου εὑρίσκεται εἰς τὰς Πράξεις τῶν ἀποστόλων¹⁰ «Ἐτι δὲ καὶ ἕως νυκτός ἐπαίδευσάν με οἱ νεφροὶ μου» Συνηθίζει ἡ θεόπνευστος Γραφή νὰ ὀνομάζῃ νεφροὺς τὰς σκέψεις ποῦ εἶναι κρυμμένα, εἰς τὰ βάθη τοῦ ἀνθρώπου Νυκτα ὀνομάζει τὸ ἀδιόρατον.

8. «Πρωρῶμην τὸν Κύριον ἐνώπιόν μου διὰ πάντοδς ὅτι ἐκ δεξῶν μου ἐστίν ἵνα μὴ σαλευθῶ» Ὅταν ἀναφερωμεθα εἰς τὴν θείαν φύσιν τοῦ Χριστοῦ πρέπει νὰ γνωρίζωμεν, ὅτι αὐτὸς στηρίζει καὶ συγκρατεῖ τὰ πάντα. Ὅταν ὁμως γίνεται λόγος περὶ τοῦ Χριστοῦ ὡς ἀνθρώπου, τότε ἅς γνωρίζωμεν, ὅτι ἀρμόζει εἰς αὐτόν νὰ λέγῃ ὅτι εἶχε πάντα μαζί του τὸν Θεόν, διὰ νὰ μὴ

7 Φιλ. 6' 8

8 Ματθ κατ' 39

9 Ρωμ. 9' 17.

10 Πιθανόν νὰ ὑπονοῇ τὸ Πρ 6' 25-28

καμψῇ Διότι εἰς ὅλα εὐθυγραμμίζεται πρὸς τὰ ἀνθρώπινα μέτρα καὶ διὸ ἐνρετίζεται καὶ ἐπρόστη τιποτέ ἀπὸ ὅσα ἀρμόζου· εἰς τὴν ἀνθρώπινην φύσιν, ἀφοῦ τοῦτο προβλεπεται ἀπὸ τοῦ πλῆθος τῆς θείας οἰκονομίας. Πρόσεξε λοιπὸν τοσοῦτον ἐκείνη ἡ ἀνθρώπινη φύσις εἰς τὸ πρόσωπον (ἡ εὐα) τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ὡδήγηθημεν ἀπὸ τὸν Χριστὸν πρὸς τὸν Πατέρα ἡμῶν, οἱ ὅποιοι εἶχαμε ὡχθῇ ἀποκατασταθῆσαι τὴν παραβάσεως μας ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἀδάμ, καὶ οὕτως ἔχομεν αὐτὸν πρῶτον καὶ στηριγμῶν.

(Ἐκ δεξιῶν μοι ἐστίν· Ἡ φράσις στρεφεται καθαρὰ κατὰ τῆς παραφροσύνης τῶν Ἰουδαίων. Διότι καὶ ὁ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων Πέτρος εἰς τὰς Πράξεις ἀπέδωκεν αὐτὰ εἰς τὸν Χριστόν· Διότι ὅταν ὁμιλοῦμεν περὶ τοῦ Χριστοῦ ὡς Θεοῦ πρέπει νὰ γνωρίζωμε ὅτι αὐτὸς εἶναι ἐκεῖνος ποὺ στηρίζει καὶ συγκρατεῖ τὰ πάντα ἐν ᾧ ὁ Χριστὸς ὡς ἄνθρωπος ταρσίζει νὰ λέγωμεν ὅτι ἔχει μαζί του τὸν Κύριον, διὰ νὰ μὴ καμψῇ.

10 «Οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν μεχρὴ μου» Ἄν καὶ αὐτὸς εἶναι ἡ αὐτοζωὴ καὶ ὁ δημιουργὸς τῆς ζωῆς ἐν τούτοις συμφωνοῦν μετὰ τὸ σχέδιον τῆς θείας οἰκονομίας λέγεται, ὅτι ἐξωποιοῖται ἀπὸ τοῦ Πατέρα· Ἐγνωρῶντας μοι ὁδοὺς ζωῆς· Αὐτὸς ὁ ὅποιος περιεβλήθη τὴν ἀνθρώπινην φύσιν καὶ ἐγενεὶ εἰς ὡσαν καὶ ἡμᾶς, λέγει αὐτὰ τὰ λόγια πρὸς τοὺς Πατέρας ποὺ ταρσίζουσιν εἰς ἡμᾶς καὶ ὅχι εἰς αὐτόν, ὅταν πρόκειται διὰ τὴν θείαν του φύσιν).

11 «Τερπνότης ἐν τῇ δεξιᾷ σου εἰς τέλος» Ἡ σημασία αὐτοῦ εἶναι, ὅτι οἱ ἅγιοι μετὰ τὴν ἐπανοδόσιν των εἰς τὴν ζωὴν κατὰ τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν θὰ εὐρίσκωνται εἰς χαρὰν καὶ ἀπολαύσει· Αὐτὴν δὲ τὴν χαρὰν καὶ τὴν ἀπόλαυσιν ποὺ εἶναι ἡ ἀφθαρσία, θὰ τὴν πάρουν λέγουν ἀπὸ τὸν Χριστόν, ὁ ὅποιος εὐρίσκεται μέσα μας (ἡ ἀνάμεσά μας)¹² καὶ εἰς τὰ δεξιά τοῦ Πατρός· Ὅτι δὲ ὁ παρὼν λόγος τοῦ Ψαλμοῦ εἶναι ἀληθινός, γίνεται φανερόν καὶ ἀπὸ τοῦ συναφὲς χωρίου τοῦ ἀποστόλου· Ὅς μετασχηματίζει τὸ σχῆμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ.¹³

11 Πρ 8 25

12 Ἰωάν 18 20 Α Ἰωάν 8 4

13 Φιλ γ 21

ΙΣΤ'.

Προσευχὴ ἀποδιδομένη εἰς τὸν Δαβὶδ

Ἑπεὶ οὖν

Ὁ παρὼν Ψαλμὸς ψάλλεται ἐξ ὀνόματος τοῦ κατὰ Θεὸν τελείου

1. «Εἰσακούσον, Κύριε, τῆς δικαιοσύνης μου». Τὰ λόγια αὐτὰ εἶναι γεμάτα πεποιθήσιν. Τὸ «τῆς δικαιοσύνης» ἐδῶ δὲν λέγεται, ὑπὸ τὴν ἐννοίαν τῆς καυχήσεως, ὅτε ἔπε δὴ θελεῖ νὰ χαρακτηρῇ τὸν ἑαυτόν του δίκαιον ἀλλ' ἔχε τὴν ἐξῆς ἐννοίαν (Εἰσακούσον) αὐτὸν που δίκαια ζητεῖ τὴν ἰδικίαν σου βοηθεῖν καὶ ἀπαιτεῖ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ ἐκείνων τὰ ὅποια ἀδικα ὑποφέρει καὶ ὁ ὁποῖος καταδιώκεται, ἀπὸ τὸν Σαουλ χωρὶς λόγον ἀκουσέ τον λόπόν, καὶ ἱκανοποίησε τὸ αἷτημά του.

«Ἐνώτισαι τὴν προσευχὴ μου οὐκ ἐν γέλιεσι δολίοις». Διότι, ὁ Θεὸς εἰσακούει τὴν προσευχήν που δὲν γίνετα μέ γέλη δόλια, ἀλλὰ με γλώσσαν καθαρὰν καὶ συνηθισμένην νὰ μελετᾷ τὰ θεῖα λόγια.

2. «Ἐκ προσώπου σου τὸ κρίμα μου ἐξέλθοι». Ζητεῖ με σαφινεῖαν νὰ γινῇ κριτὴς τοῦ ὁ Μονογενὲς υἱὸς τοῦ Θεοῦ «Οἱ ὀφθαλμοὶ σου ἰδέτωσαν εὐθύτητας». Ζητεῖ τὴν δίκαιαν κρίσιν τοῦ Υἱοῦ, με τὴν ὁποίαν μᾶς ἐκρίνε.

3. «Ἐδοκίμασας τὴν καρδίαν μου, ἐπεσκέψω νοκτός, ἐπύρωσας με, καὶ οὐχ εἰρέθη ἐν ἐμοὶ ἀδικα». Ἡ ἀγία Γραφή συνηθίζει νὰ ὀνομάζῃ ἀδικίαν τὴν θλασφημίαν ἐναντῖον τοῦ Θεοῦ «Δότ. ἐθλασφήμησαν», λέγει ἄλλου, «κατὰ τοῦ κατοικροῦντος εἰς τοὺς οὐρανοὺς».

4. «Ὅπως ἂν μὴ λαλήσῃ τὸ στόμα μου τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων». Διδάσκει, πῶς ὁ ἄνθρωπος πρέπει ἀκάμῃ καὶ ἀπὸ τοῦτο νὰ φυλαγεται, νὰ μὴ λέγῃ δηλαδὴ τίποτε ἀπὸ ὅσα εἶναι θνητὰ καὶ ἀνθρώπινα². «Διὰ

1 Ψαλμ. νθ β

2 Ὁ ἄνθρωπος δηλαδὴ ὀφείλει νὰ σχολήτῃ διορκῶς με τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. Πρέπει νὰ σποφευγῇ ὅχι μόνον τοὺς ἐπιζημίους λόγους ἀλλὰ καὶ τοὺς ὀνομαστικούς.

τους λόγους τῶν χειρῶν σου ἐγὼ ἐφύλαξα ὁδοὺς σκλη-
ρας Ὑπακούοντας εἰς τὰς ἰδ-κας σοι ἐπιτολὰς λέγει,
εἰσῆλθον ἀπὸ τῆς στείτης καὶ γεματὴν θλίψεις πύλην³

5 «Κοιταρτίζαι τὰ διδάγματα μου ἐν τοῖς τριβοῖς
σου» Ὁ λόγος αὐτός μᾶς διδάσκει νὰ μὴ θάσζώμεθα εἰς
τὸν ἑαυτὸν μας ἀλλὰ νὰ στηριζώμεν τὴν ἐμπιστοσύνην
μας ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὸν Θεόν.

(Μονοπατία δὲ τοῦ Κυρίου εἶναι ἡ τήρησις τῶν ἐν-
τολῶν του)

6 «Ἐγὼ ἐκέκραξα ὅτι ἑσθκοίσεας μου ὁ Θεός»
Τὸ «εἰσηκούσεας» (Ἀόρ) ἐτέθη ἀντὶ τοῦ «θα εἰσακού-
σης (Μελ) Δὲν ἐχρησχοποιήσα εἰς τὰ χαμένα (ἢ εἰς
τὴν τύχην) αὐτὰ ἐδῶ τα λόγια ἀλλ' ἐπειδὴ ἔχω προ-
σωπικὴν πείραν τῆς ἰδ-κῆς σου φανθρωπίας δι.τι
πολλὰς φορές μέχρι τώρα σέ παρεκάλεσα καὶ μέ ἤ-
κουσες «Κλῖτο, τὸ οὖς σου ἐμοί» Ὁλόκληρος ὁ Θεός
εἶναι, αὐτὰ ἐπειδὴ ἀκούει τὰ πάντα

(«Ἐγὼ ἐκέκραξα» καὶ τὰ ἐν συνεχείᾳ Δὲν ἀπευ-
θύνω σκοποῦν τὴν κραυγὴν μου εἰς ἐσέ, ἀλλ' ἐπειδὴ πολ-
λὰς φορές με ἤκουσες, ζητῶ καὶ τώρα νὰ εἰσακουσθῶ.
Κραυγὴ δὲ πρὸς τὸν Θεὸν εἶναι ἀκόμη καὶ αὕτη ἡ ἐν-
τονος προσήλωσις τῆς σκεπῆος εἰς αὐτόν)

10 («Το στέαρ αὐτῶν συνεκλεον» Στέαρ (= λι-
πος) σημαίνει τὴν ἐκπληκτικὴν ἰλ-κὴν, εἰδαιμοσίαν τῶν
ἐχθρῶν)

11 «Τους ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἔθεντο ἐκκλίνειν ἐν τῇ
γῇ» Ἐνα σκοπον, λέγει, ἔθουν θέσει, εἰς τὸν ἑαυτὸν
τῶν αὐτοί, νὰ μᾶς κατεθίσουσιν, εἰς τὴν γῆν καὶ νὰ μᾶς
πέλσουν νὰ σκεπτωμεθα καὶ νὰ θέλωμεν ὅ,τι εὐχαρι-
στεῖ τὴν σάρκα.

13 «Ρομφαίαν σου ἀπὸ ἐχθρῶν τῶν χειρῶν σου»
Κάθε ψυχὴ δικαίου καὶ ὁσιώδους ἐκείνων οἱ ὅποιοι ἀ-
ποσποῦν τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἀπὸ τῆς ἀσέβειας καὶ τοὺς
ὁδηγοῦν εἰς τὴν εἰσεσθῆναι ὁμοῦ μετὰ τὴν ἀκονι-
σμένην ρομφαίαν ποῦ στρεφεται κατὰ τῶν πονηρῶν
πνευμάτων Αὐτῇ, λοιποὶ, τὴν πνευματικὴν ρομφαίαν,
Κύριε, λέγει, τὴν ὅποιαν σὺ ὁ ἰδ-ος ἠκόνησες, διὰ νὰ

γίγνησθαι τοὺς ἐχθρούς σου λυτρώσῃ τὴν ἀπὸ τοῦ ἐχθροῦ τοῦ χερσοῦ σου. Ποῖος ἀνὴρ ὅμως ἡμπορεῖ νὰ εἶναι ὁ ἐχθρὸς τῆς χειρὸς τοῦ Θεοῦ παραδόντος ἀντιστά-
κοτα εἰς τὴν πίστιν εἰς τοὺς Μισογυνεῖς τοῦ Υἱοῦ, ὁ ὁποῖ-
ος εἶναι καὶ ἡ χερὸς τοῦ Θεοῦ.

14. «Κι. ρε ἀπὸ οὐ γὰρ ἀπὸ γῆς διαμέρισον αὐ-
τοὺς». Παρακτεῖν νὰ χωρηθοῦν οἱ ἀσεβεῖς ἀπὸ τοῦς
ὁλογοῦς κατὰ κατὰ οἱ τρεῖς νὰ διαχωρισθοῦν. Ποιοὶ
ἄλλοι δὲ εἶναι οἱ ὁλογοὶ παρὰ ἐκεῖνο διὰ τοὺς ὁποίους
ἔχει λεχθῆ «Πολλοὶ με. κλήτο» ὁλογοὶ δὲ ἐκλεκτοί.⁴

«Καὶ τῶν κεκρυμμένων σοὶ ἐπλήσθη ἡ γαστήρ σου-
τῶν». Ἐγευθησαν λέγει πλοῦσι οὐκ ὁπόπως ὅλα τὰ πο-
λυτῆμα ἀγαθὰ σου καὶ ὅμως τὰ ἐκλήυσθησαν μὲ τοιαύ-
την περὶ φρόνησιν, ὥστε νὰ φθασοῦν καὶ εἰς τὸ σημεῖον
νὰ παραβαίνουν τὸν νόμον σου. «Τῶν δὲ κεκρυμμένων
σου» αὐτὶ νὰ εἴπῃ. Μετὰ τοὺς ἀποκρυφούς τῶν ὁρώντων, τὰς
ὁποίας σὺ μὲν γινώσκεις ἐγὼ ὅμως ἀγνοῶ μὲ αὐτὰς
γέμισε τὰς κοιλίας αὐτῶν (περὶ φροσύνης) ἀντὶ νὰ εἴπῃ
αὐτοὺς. Ἐχορτάσθησαν σὺν, καὶ ἀφῆκαν τὰ καταλο-
πα τοῖς νηπίοις αὐτῶν. Ἐγεμισαν λέγει, ἀπὸ τῆς δια-
πραξίας καὶ εἰδούς παρανομίας καὶ μὴ ἔχοντες ἄλλα
περιθωρία καὶ παρανομήσου. οἱ ἴδιοι, τὴν μετατίθασαν
εἰς τὰ παῖδια τῶν.

(Καὶ ἐκλήροσθησαν τὴν παρανομίαν τῶν εἰς τὰ
παῖδια τῶν παιδῶν τῶν, δηλαδὴ ἔφθασε μέχρι τὰ ἐγ-
γόνια τῶν).

15. «Ἐγὼ δὲ ἐν δεικασίῃ ὀφθήσομαι τῷ προσώ-
πῳ σου». Δέν θὰ ὁμοιάσω με ἐκεῖνους, οὔτε θὰ χορτά-
σῃ, λέγει, μὲ τὰ ἴδικα τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ θὰ γεμίσω
ἀπὸ τῆς ἰδικῆς σου δοξῆς, πράττοντας καλά ἔργα.

ΨΑΛΜΟΣ ΙΖ'

Εἰς τὸ τέλος ΨΑΛΜΟΣ τοῦ δούλου τοῦ Κυρίου Δαβὶδ εἰς τὴν παροιάν ὧδη περιέχοντα, τὰ λόγια ἐκεῖνα, τὸ ὅποια εἶπε πρὸς τὸν Κύριον, ὁ Δαβὶδ κατὰ τὴν ἡμέραν κατὰ τὴν ὅτι· τὸν ὁ Κύριος τὸν ἔσωσεν ἀπὸ τὰ χέρια ὄλων τῶν ἐχθρῶν του καὶ εἰδικωτερον τοῦ Σαουλ.

Ἑρμηνεία

Ὁ Ψαλμός περιλαμβάνει ἐξέγερσιν τῶν ἐχθρῶν καὶ αἴτησιν τῆς θεᾶς βοηθείας ἐπίσης διαλαμπάνοντα, εἰς αὐτὸν περὶ τῆς ἐλευσεως τοῦ Μονογενοῦς (Υἱοῦ) εἰς τὸν κόσμον καὶ τῆς εἰς οὐρανούς ἀναληψεως του, διὰ τὰ ὅσα ἔγιναν ἐναντίον τῶν δαμόνων μετὰ τὴν ἀναληψιν τοῦ Κυρίου, διὰ τὴν ἀπορριψιν τοῦ Ἰσραήλ καὶ διὰ τὴν κλήσιν τῶν εἰδυλολατρῶν εἰς τὴν νέαν πίστιν. Ἡ φράσις ἐκ χειρὸς τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, καὶ γερός Σαουλ, θα ἡδυνάτο νὰ θεωρηθῇ ὅτι ἀναφέρεται εἰς τοὺς πνευματικούς ἐχθρούς καὶ τοὺς ἄρχοντά των.

2-3 «Ἀγαπήσω σε, Κύριε (ἡ) ἰσχύς μου Κύριος στερέωμά μου καὶ καταφυγή μου» Ἐχοντας συναισθήσιν τῶν ἐνέργειων τοῦ Θεοῦ, προσφέρει εἰς αὐτὸν τὸ μεγαλυτερον, δῶρον, δηλαδὴ τὴν ἀγάπην του τὴν ἀγάπην που ὁ Σωτὴρ ἐχαράκτηρισεν ὡς τὴν πρώτην ἀπὸ τὰς ἐντολάς¹

4 «Αἰνῶν ἐπεκαλεσάμην τὸν Κύριον καὶ ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου σωθήσομαι» Ἐδῶ διδασκόμεθα ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ εὐχαριστοῦμε τὸν Θεὸν διὰ τὰ ἀγαθὰ ποῦ ἔχομε, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ ζητῶμεν ἀπὸ αὐτοῦ ὅσα μᾶς λείπουν Ἀκολουθῶς ἀφηγεῖται τὰς καθ' ἑίδους ἐπιθέσεις τῶν ἀντιπάλων.

5-6 «Περίεσχον με ὠδίνες θανάτου» Ἐδῶ λέγει, ὅτι δὲν θυμᾶται κανένα πολέμον μετὰξὺ ἀνθρώπων, ἀλλὰ μετὰξυ ἀορατῶν δυνάμεων, αἱ ὅποια κυκλῶνουν ἐσωτερικῶς τὴν ψυχὴν του «Καὶ χεῖμαρροι ἀνομίας ἐξεία-

1. Πρὸλ. Α' Βασ. κα' 1 π. 6.

2 Πρὸλ. Ματθ. κθ' 38

ραξάν με Ὁδίνες ἄδου περιεκύκλωσαν με προέφθασάν με παγίδες θανάτου. Ορμητικὰ ποταμὰ εἶναι αἱ παραινέσεις σκέψεις αὐτά, δὲ δὲται παραμένει, πολὺ μέσα μας ὀνομαζόμενα πόλο τοκετοῦ, ἀκόμη καὶ παγίδες, αἱ ὅποια μᾶς οδηγοῦν εἰς τοὺς θάνατον διὰ τῆς διαπράξεως τῆς ἁμαρτίας.

8 «Καὶ ἐσαλεύθη καὶ ἔντρομος ἐγενήθη ἡ γῆ» Ἐξίστορε ὅσα ἔγιναν τότε κατὰ τὴν καθόδοι τοῦ Κυρίου διότι τότε ὅλο οἱ κατοικοὶ τῆς γῆς ἐταραχθῆσαν καὶ καθὲ χώρα ἐγέμισεν ἀπὸ τῆς συγκλονιστικῆς ἐδῆσιν τοῦ ἐρχομοῦ τοῦ «Καὶ τὰ θεμέλια τῶν ὀρέων ἐταράχθησαν» Ὅρη εἶναι αἱ ποιήρα δυνάμεις αἱ ὅποια σηκώνονται ἐναντίον τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ. Θεμέλια δὲ τῶν θούων ὀνομαζε τὰς ἐσωτερικὰς σκέψεις. «Καὶ ἐσαλεύθησαν, ὅτι ὠργίσθη αὐτοῖς ὁ Θεός» Διότι ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ἐξαπατοῦσαν τοὺς κατοικοὺς τῆς γῆς διὰ τῆς πολυθειστικῆς δεισιδαιμονίας.

9 «Ἀνεβῆ καπνὸς ἐν ὀργῇ αὐτοῦ» Ὅταν ὠργίσθη, λέγει, ἐσθῆσε τὴν φωτιά τωι μέ τιν ὅποιαν αὐτοὶ παλαιότεροι κατέκαιον τοὺς ἀνθρώπους. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ τὸ συμβολίζε με τοὶ καπνοὶ. «Καὶ πῦρ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ καταφλεγῆσεται» Αὐτὰ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τὰ πράττει κρυφῶς ἐναντίον τῶν ἀντιθέτων πνευματικῶν δυνάμεων σθῆνοντας τὴν ἰδικὴν τωι φωτιά μέ ἄλλη φωτιά καλυτέρα καὶ δυνατωτεραν (Διότι οἱ δαίμονες, βλέποντες τὸν Κύριον κατὰ τὴν ἐπὶ γῆς ἐμφάνισιν τοῦ κατεφλέγοντο ἐνώπιον αὐτοῦ) «Ἄνθρακες ἀνῆφθησαν ἀπ' αὐτοῦ» Ἐκεῖνο, οἱ ὅποιοι ἐφωτίσθησαν διὰ τῆς συμμετοχῆς τωι εἰς τὸ θεῖον πῦρ.³

10 «Καὶ ἐκκλίνει οὐρανοὺς καὶ κατέβη» Ὁλοφάνερα προφητεῖται ἐδῶ ὁ ἐρχομὸς τοῦ Κυρίου. Θὰ ἰδύνατο κανεῖς να εἶπη, ὅτι σημαίνει ὅτι καὶ τὸ «Ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν μέχρι θανάτου»⁴ «Καὶ γνώφος ὑπὸ τοῦς πόδας αὐτοῦ» Τούτο φανερώνει ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν μυστηριώδη πορείαν τοῦ θεοῦ σχεδίου τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀφ' ἑτέρου τὸ ἀόρατον τοῦ Θεοῦ. Σκο-

3 Ἰσως ἐδῶ νὰ ἔχωμεν κάποιον σπέρμα τῆς μυστικῆς θεολογίας καὶ τῆς περὶ ἀκτίστου φωτός διδασκαλίας τοῦ Μουχουσοῦ.

πος αὐτῆς τῆς φράσεως εἶναι να μᾶς προφύλαξη καὶ τυχόν τὰ ὅσα εἶπε τρεῖς, ὁ μέγας παρασυρθοῦμε καὶ τὰ ἐκλαθώμεν ὑπο ἑνὸς αὐτῶν σωματικῇ.

11 «Ἐπεβη ἐπὶ Χερουβὶμ καὶ ἐπετάσθη ἐπετάσθη ἐπὶ πτερυγῶν ἀνέμων» Με αὐτὰ ἐλάει τὴν ἀναλήψιν τοῦ Κυρίου Χερουβὶμ καὶ πτερυγὸς ἀνέμων ὁ σμαίνει τὸ συνεφον (το ὁποῖον τὸ πτερελαθε κατὰ τὴν ἀνάληψιν ἢ ἀκομή τὴν αἴφν. διαστοκὴν τοῦ ἐμφανισί, τὴν ταχύτητα μετὰ τὴν ὁποῖαν ἔρχεται καὶ μᾶς βοηθεῖ) διὰ το ὁποῖον (συνεφο) εἰς τὰς Πράξεις ἔχει γραφῇ «Καὶ ταῦτα εἰπὼν βλέποντων αὐτῷ ἐπήρθη καὶ νεφέλη ὑπέλαθε, αὐτὸν ἀπο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν»⁵

12 «Καὶ ἔθετο σκότος ἀποκριφὴν αἰτοῦ» Ἐννοεῖ τὴν ἀόρατον καὶ μυστικὴν παραμονὴν τοῦ Σωτῆρος μετὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων «κυκλω αὐτοῦ ἢ σκηνὴ αὐτοῦ» Σκηνὴν αὐτοῦ ἐνομάζει τὴν ἀγίαν Ἐκκλησίαν, εἰς τὴν ὅποσαν ἔχει ὑποσχεθῇ, ὅτι, θα ἐγκατασταθῇ. Τὸ «κυκλω αὐτοῦ» δὲ εἶναι σχετικοὶ με ἐκεῖνο ποῦ ἔχει, εἶπει ὁ Κύριος «Ὅπου δυο ἢ τρεῖς εἴσι συνεγμενο ἐν τῷ ὀνόματι, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν»⁶ «Σκοτεῖσαν ὕδωρ ἐν νεφέλαις ἀέρων» Τοῦτο λέγει ἐπειδὴ οἱ λόγοι τῶν προφητῶν περὶ αὐτοῦ εἶναι σκοτεινοί, δι' αὐτὸ καὶ οἱ προφητῆται ὠνομάσθησαν νεφέλαι.

13 «Ἀπο τῆς πληκτικῆς ἐνώπιον αὐτοῦ αἱ νεφέλαι διηλθοι» Το φῶς λέγει, τὸ ὁποῖον ἐσκορπίσε παντοῦ ἢ ἐμφάνισις τοῦ ἔκαμε εἰς ὅλους φανερον τὸ νόημα τῶν προφητῶν (Ἐπεδὴ δὲ εἰς τὰ προφητικὰ λόγια εὐρίσκονται καὶ ἀπειλαί καὶ αὐτὰς τὰς παρέστησε μετὰ το χαλάζι καὶ τὰ κάρθουνα Ἡ κατ' ἄλλην ἐρμηνείαν Οἱ ἀπόστολοι, φωτισθέντες ἀπὸ τὴν λάμψιν τοῦ κηρυγματος ἐπερασάν ἀπο ἔμπροσθεν τοῦ καὶ ὡς ἄλλα συναερα ἔρρησαν νερο καὶ ἐτότσαν τὸν διασμένο διὰ τὴν ἀλήθειαν κόσμον. Τὸ χαλάζι δὲ παριστάνει τὰ διάφορα εἶδη τιμωριῶν ποῦ ἐπ' φυλάσσονται δι' ὅσους ἀπαιτοῦν) «Χαλάζα καὶ ἄνθρακες πυρός» Με αὐτὰ ὑπονοεῖ ὅσα ἔπαθαν μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ οἱ ἐχθροί, διὰ τοὺς πνευματικούς ἐχθροὺς ὁμιλῶ «Ο.

⁵ Πράξ α' 9

⁶ Ματθ ιη' 20

πως δε ήταν ήλευθερωνε τον Ισραήλ από τους Αιγυπτίους έβρεξε χαλάζι, κα φωτιά, έτα και ότα άργότερον ήλεθρουν δια τοι Χριστω όλα τα έθνη από την δολιχην των έσθλων έβρεξε χαλάζι κα καρβουνα άναμμενα Α τ δε θα έταν σί τιμωρητ κα εκείνα δυ αμεις μέ τις όπο σς κατελ σε τας δυσάμεις τών πνευματικών Αιγυπτών (δηλ τών δαιμονίων)

16 «Κα ώφθησαν αί πηγαι τών δάτων» Μετά την ύποταγη τών έχθρων έφαιησαν αί πηγαι τών δάτων δηλαδή ό είς αγγελος λόγος που σωζει κα ό όποός έχει γινει τό θεμελιον της οικουμένης διότι έπανω εις αίτόν (το θεόν λόγον) έχομεν σ'κοδομηθή (πνευματικώς) Δυσταει άκομη να έρωη έσθη κα ως έξης τό χωριον Ός πηγας να έννοησης τους άγους προφήτας έπεδη αναβή λρουι τόν λόγον που σωζει Έχε άλλωστε γραφή τό έξης περ. α τών «Κα άπλησαστε ύδωρ μετ' ειφρασσεως έκ πηγών του σωτηριου»⁷ Ός θεμελια δέ της οικουμένης (α έννοησης της Γραφης του πανσόφου Μωυσεως Διότ εις αιτην δια πρωτην φοράν έτέθησαν ται θεμέλια της άληθινής πίστεως κα εις αίτην ε'ρριμει την άληθινήν θεολογώσαι κα αιτή μέ διαφορα σι θολα ώσαν άλλη γνη έκεινησε το μυστήριον του Χριστου α τη και τα θβλα τών προφητών Τό «ώφθησαν άρα σημειε ότ κα το έφαιερωθησαν Ό καλόντερον ως πηγας κα θεμελια της οικουμένης να έννοησης τους άγους άπιστολους διότι κα αίτοι ώσαν άλλα πηγα άκαθάρτα το θ. οι λόγον που σωζει κα έθεσιν ώσαν άμετακίνητον θεμελιον της άνθρωπότητος την πιστιν Δύσα όμως άκομη να θεώρησης ώσαν άστειφειται την νερά και ώσαν θεμέλιο της οικουμένης το θάπτισμα δια του όπου ου σωζομεθα

«Απο έπι τήσεως σου Κυριε» Ός συμπλήρωμα της φράσεως πρεπε να έπιονηθή τό ήφαι σθησαν οι άναφερθεντες άνωτέρω εγθροι «Απο έμπεισεως πνευματος όργης σου» Ό θεος δέν τιμωρεϊ τους άκαρτωλούς την σιγην που άμαρτανουν διότι τότε θα είχον άφανισθή όλοι διά μ'ας Όχι μόνον αυτό δέ, άλλά και

7. ΕΕ 15' 24 κ 6

8. Ησ 18' 3.

προαναγγέλλει τὰς τρωμας που θὰ ἀκολουθήσουν ὅταν ἐκσπάσῃ ἡ ὀργή του. «Παδεύσω γὰρ αὐτοὺς ἐν τῇ ὀργῇ τῆς θλῆψος αὐτῶν.»⁹ Αὐτοῦ δε σημαίνει, ὅτι, θὰ ἐκτοξευθῇ κατ' αὐτῶν ἡ ὀργή του.

17 «Προσελαβετο με ἐξ ὕδατων πολλῶν.» Ὑδατα ὀνομάζει τοὺς πειρασμούς.

(«Ἐξ ὕδατων πολλῶν.» Ὑδατα ὀνομάζει τοὺς πειρασμούς λέγει ὁ Δαθδ. «Ἐλαβε με», δηλ. τὴν ἀνθρώπινην φύσιν (ὁ Χρῆστος) ὥς γνωστόν· κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς ἐβαπτίσθησαν περὶ τοὺς τρεῖς χιλιάδες ψυχαὶ ἀπὸ τοῦ ὕδατος.)

18-20 «Ρύσεται με ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου δυνατῶν, καὶ ἐκ τῶν μισούντων με.» Ἀπὸ τοῦ σημείου τούτου ὁ ψαλμῶδης ἀργεῖ νὰ ὁμιλῇ δι' ὅσα σιμειθῶσιν εἰς αὐτόν ἐξ αἰτίας τῆς ἀμαρτίας καὶ τῆς μετανοίας του. Ἐκεῖνο δὲ τὸ ὁποῖον λέγει εἰς αὐτὸν ἐξ ἡς Ἡδὴ ὁ Κύριος ἐδεχθῇ τὴν ἐξομολόγησίν μου καὶ ἐγείνῃ εἰς ἐμέ στήριγμα ὅταν ἐκινδυνεύω νὰ ἀνατραπῶ καὶ περιελθῶ εἰς ἐσχάτην κατὰπτωσιν, εἰν μετὰ τὴν ἀμαρτίαν ἀπεμακρυνόμην τελείως ἀπὸ τὸν Θεόν. Καὶ τότε μὲν ἀπλῶς μὲ ἐφύλαξεν ἀπὸ το χειρότερο, ὅταν ὅμως ὁ Κύριος, συμφωνῶς μὲ τὰς προφητείας ἐλθὼν ἐπ' γῆς ὡς Σωτὴρ, τότε θὰ μὲ σωσῇ τελείως, δίδοντας ἄφεσιν εἰς τὴν ἀμαρτίαν μου. Καὶ θὰ καμῇ αὐτὸ ὁ Κύριος ὅταν μὲ εὐεργετήσῃ, «ὅτι ἠθέλησέ με.» Διότι ἐάν δέν μὲ ἠθέλε (ἀγαποῦσε), δέν θὰ ἀπεστείλε τὸν προφήτην¹¹ του εἰς ἐμέ.

21 «Καὶ ἀνταποδώσει μοι Κύριος.» Πιστεύω ἀκράδαντως λέγει, ὅτι ὅταν θὰ ἔλθῃ ἡ ὥρα τῆς δικαίας κρίσεως του, ἀφοῦ δέν θὰ θυμηθῇ τὰς ἀμαρτίας μου, θὰ μὲ ἀμείψῃ συμφωνῶς μὲ τὴν ἀρετὴν μου. Διότι τὰς ἄλλας πράξεις μου που εἶναι συμφωνοὶ μὲ τὸ θέλημά του θὰ τὰς θάλῃ τρόπον τινά εἰς τὸ ἐν μέρος τῆς ζυγαρίας καὶ ἀφοῦ τὰς συγκρίνῃ μὲ τὸ ἀμάρτημά μου, θὰ τὰς εὕρῃ πολὺ περισσοτέρας ἀπὸ τὰς ἀμαρτίας ποὺ διέπραξα. Μὲ αὐτὸ μᾶς διδάσκει, ὅτι δύναται ἐκεῖνος,

9 Ωσ Ζ 12

10 Πρ 8 41

11 Ἐννοεῖ τὸν Νοθάν

ποι ἐξ αἰτίας καποίας ἀδυναμίας ἔπεσεν εἰς ἀμαρτίαν
να ξανασηκωθῇ καὶ δι' ἁλλῶν (ἐναρετῶν) ἔργων νὰ
ἐξουδετερωθῇ τὴν πτώσιν τοῦ.

(Ὡς δὲ καὶ ἡ γὰρ χαρακτηροῦν τὴν ἐν γένει ἀρε-
τὴν, ὅπως εἶνα ἡ καθαροτήτων χειρὶν ἀπερὶ ἀφώ-
ρους πράξεις ἀ' πράξεις ποὺ ἔχουν κατ'εὖρος τρόπο ἀμό-
λῃστον καὶ ἀποτελοῦν καρπὸν ἀρετῆς ἐσωτερικῆς δια-
θέσεως.)

23 «Ὅτι πάντα τὰ κριματὰ καὶ ὅσα ἀκολου-
θοῦν ὅταν πῖπτωμεν εἰς τὴν ἀμαρτίαν πρέπει νὰ ξα-
νασηκωθῶμεθα καὶ νὰ ἐπαναφερῶμεν τὸν ἐν τῷ μᾶς
ἐκεῖ ποὺ ἦταν, πράττοντες ἀλλὰ ἔργα ἀρετῆς πλέον.
Ἀλλὰ καὶ αἱ κρίσεις τοῦ Θεοῦ εἶνα ἀνεξέλεστο καὶ
ὁμολογοῦμεν σκοτεινὴν ἀθυροσύνην, ἔπεδεν ὁ ἀνθρώπος ἀ-
δύνατον νὰ τὰς καταλάβῃ ἐν τοιούτοις ὅλοις εὐρίσκονται
ἐνώπιον ἐκείνου ποὺ ἀγαπᾷ τὸν Θεόν.)

26 «Μετὰ ὅσοι δοὺς ἔσῃ, ἀκαιο λογημένως μὲ
ἔκρινες ἀξίαν τῆς δικῆς σου εὐεργεσίας. ὅτι ὡς δι-
καίος ποὺ εἶσαι, γνωρίζεις νὰ φερέσῃς ὅσα πρὸς
τοὺς δοῖον. Ὅτι εἶσαι εἰς, ὡς παραμετεῖ εἰς τὴν ἀμαρτίαν
εἰ εἶχεν ἱποστῇ τελεῖαι ἡθικὴν δασυτροπήν, γνωρίζω
ὅτι καὶ σὺ ὁ ἴδιος, ὁ μεγάλος κριτὴς, θὰ ἐπαρῇς τὴν
ἀρμοζούσαν εἰς τὴν ἀμαρτίαν μὲ ἀποφασίαν (καταδ-
καστικῇ). Ἰππεῖς, ὡς, ὡς, ὡς, ὡς, ὡς, ὡς, ὡς, ὡς, ὡς, ὡς,
αὐτὸ ἀκρῶς καὶ σὺ ὁ ὅποιος ἐκκρίσεις εἰς τὸν ὅσιον
δαδότην καὶ εἰς τὸν αὐτὸν, ἀδύνατον, δὲ, εἰρημονί-
σας τὴν ἀμπερφορεῖσιν ἀπεσπῆς, ἀμπερφορῶς μὲ
τὴν διεφθαρμένην, διαγωγὴν ποὺ ἔδειξα καποτέ. Πι-
στεῖς δὲ τὸς, ὅτι, θὰ ἔλθῃ ἡ ὥρα, ἀκριβῶς, ὡς, ὡς,
θὰ μοῦ δώσῃς τὴν ἀμάρτιαν, ποὺ τὰ ραῖζει εἰς τὴν μετὰ
τὴν διαπράξιν τῆς ἀμαρτίας διαγωγήν μου καὶ τὴν ἐ-
νάρετον, ἐκτοτε ζῶν μου.

28 «Ὅτι σὺ λαὸν ταπεινὸν σώσας. Τοῦτο ἀναφέ-
ρεται εἰς τὸν χορὸν τῶν ἀποστόλων. «Καὶ ὀφθαλμοὺς
ὑπερηφάνων ταπεινώσας. Τοῦτο στρέφεται κατὰ τῶν
φαρισαίων καὶ γραμματέων.

29 «Ὅτι σὺ φωτίζεις λυγρὸν μου, Κίριε. Διὰ τὸν
νοῦν ὁμιλεῖ. «Ὁ Θεὸς μου, φωτίζεις τὸ σκότος μου» θὰ
διαλώσῃς λέγει, τὴν ἀγνοίαν ποὺ ἔχω ἐν τῷ μᾶς.

30 «Ὅτι ἐν σοὶ ρυσθήσομαι ἀπὸ πειρατηρίου, καὶ ἐν
τῷ Θεῷ μου ὑπερβήσομαι τείχος. Διότι, μὲ περικύ-

κλώσαν. ο. ἐχθρο μου, λέγει, δια να μέ ἀποκλείσουν
(Περαταρο δε ἐννοεῖ τας ἡδονας καὶ τείχος τὸν
διάβολον).

31. «Ο Θεός μου ἁμώμος ἡ ὁδός αὐτοῦ» Ἐδῶ λέ-
γει κατηγορεῖ τὴν ἀγαριότητα κα τὴν κακίαν καὶ τὴν
ἀμεταπείστην πλῆξιν κα τὴν σκληρότητα τῶν ἀγαρι-
στῶν καὶ σκληροτ. π. π. Ἰουδαίων. Δ-οτ οὗτο ἐπε-
τιθέντο κατα τοῦ Σωτῆρος μας Χριστοῦ, ὅτ δὴθεν ἐ-
νεργοῦσεν ἀτθεται προς τὸν θεῶν νομὸν. Καὶ ὁχ μο-
νο. α το ἀλλ. καὶ τ. λογία Του ἐχλευαζόν καὶ τὰ ἐ-
συκοφαντ. ὥστ. ὥστ. βλασφημία λεγοντες ὁ εἰς εἰς τὸν
ἄλλον, ὅτ «βλασφημῶ. Τς γὰρ δυνατὰ ἀφ. εἶναι ἁμαρ-
τίας.»² Ὅλα ὅσα ἐσχεπτο το ἐναντιον τοῦ Κυρίου
τῶν ὁλων κα Θεοὶ μας προηρχοντο ἀπὸ τὴν πονηράν
τῶν σοφ. δ. ἡσ. κα τὴν κακὴν τῶν σκεφιν.

(«Τὰ λόγια αὐτοῦ»¹³ πεπυρωμένα» Κα. τὰ λόγια
αὐτὰ τοῦ Κυρίου ὁμοιάζουν με τὸν πυρακτωμένον ἄρ-
γυρον, ἀπὸ λαγμένα καθε κατηγορίας (μομφῆς), ἡ
λεγμένα ἀπὸ καθε ἄποψιν καὶ δοκιμασμένα)

32. «Ὅτ τις Θεός πλην τοῦ Κυρίου, ἢ τίς Θεός
πλην τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.» Δι-οτι ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι
ὁ μόνος ἀληθ. Θεός, δια τοῦτο λέγεται. κα. Μονογε-
νής. ἐπε δὴ μόνον αὐτός εἶναι Θεός ὅπως ὁ Πατήρ. Ἀ-
φοῦ εἶπε περ. τοῦ Χριστοῦ ὅτι εἶναι φ. σε. Θεός, τωρα
προσθέτει. «Ἡ τις Θεός», ἐννοῶν με τοῦτο ὅτι ὁ μόνος
που εἶναι Θεός ὅπως ὁ Χριστός εἶναι ὁ Πατήρ. Δ. ἡ
μᾶς δε εἰς εἶναι ὁ Θεός ὁ Πατήρ δὲν ὑπάρχει, δηλαδὴ
ἄλλος Θεός, ὥστ. ἄλλος μὲν να παρακαλῇ τοι-τον, ἄλ-
λος δὲ ἐκείν. Πιθανόν, ὅμως οἱ δυο σ. τ. χοι να ἐτέθησαν
ὑπὸ τοῦ ψαλμωδοῦ παραλλήλως. Εἰς τὴν περιπτῶσιν
αὐτῇ λέγει τα ἐξ. ἡς. Ὁ ἀληθ. νός Θεός ὅπως ἐπίστελον,
ὅταν μὲν ἐνικοῦσα με περιέβαλε με δυναμιν, συγχρο-
νως ὅμως με καθωδηγοῦσε πῶς ἔπρεπε να ἐνεργήσω,
ὥστ. να μὴ θλασθῶ

33. «Ὁ Θεός ὁ περιζωννύων με δυναμιν» Ὁμοιάζει
ἐννο. ο. λογ. κῶς με τὸ λεχθ. ὑπὸ τοῦ Κυρίου προς τοὺς

12. Ματθ 8 3 καὶ Μάρκ 8 7

13. Οἱ Ο' ἔχουν «Κυρίου»

Μαθητάς «Ἔως οὗ ἐδουλοσθε ἐξ ἡφους δυνάμιν»¹⁴
 «Και ἔθελον ἀμείνω, τῇ ὁδοῦ μου» Δηλαδή μέ τὰ ἐκαγ-
 γελά καὶ παύσας, ἐπεισάτα μέ προητοίμασε νὰ θαδιζῶν τον
 ἀμεμπτον δρόμον.

34 «Και ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ ἵστῶν με» Μᾶς διδάσκει, δη-
 λαδὴ νὰ οκεπτῶμεθα καὶ νὰ ἐπιθυμοῦμεν τὰ ἄνω (τὰ
 οὐράνια)¹⁵.

(«Καταρτίζόμενος τοὺς πόδας μου» Διότι οἱ ἅγι-
 οὶ ἀφανίζουσι τὰ δηλητηριώδη παθή διότι ἔλαβον ἀπὸ
 τοῦ Κυρίου τὴν δύναμιν καὶ ἐξουσιάζουσι τὰ πνευματικά
 φῦλα καὶ διὰ τοῦτο παρομοιάζονται με ἐλάφῳ διότι
 καὶ τὰ ἐλάφῳ ἐξουσιάζουσι τὰ αἰσθητὰ φῦλα «Ὡσεὶ ἐ-
 λαφου» Οἱ ἅγιοι ἀποστολοὶ ἔλαβον τὴν δύναμιν νὰ πα-
 τοῦν ἐπὶ τὰ εἰς φῦλα καὶ σκορπίους καὶ νὰ ὑπερνικῶν
 ὅλην τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ¹⁶)

35 «Διδάσκων χεῖρας μου εἰς πόλεμον» Ὅταν
 δηλαδὴ σηκῶναι τὰ χεῖρά μου εἰς τὸν Θεόν, εἰς προσευ-
 χήν, ὑπερνικῶ τοὺς ἐχθρούς (ἢ καὶ τὰς δυσχερείας).
 «Καὶ ἔθου τόξον χαλκοῦν τοὺς θραχύνάς μου» Ἐκα-
 μες τόσοι δυνατοὶ τὰς μηχανὰς δυνάμεις ὥστε νὰ ὁ-
 μοιάζουσι με χαλκινόν τόξον. Διὰ μέν τοῦ χαλκοῦ συμ-
 βολίζει τὸ δυνατὸν καὶ τὸ ἀπρόσβαλτον, διὰ δὲ τοῦ τό-
 ξου παριστάνει συμβολῶν καὶ τὰ βελη ποὺ ρίπτονται ἀπὸ
 τὰ ἰδικὰ μας χεῖρά (δηλ. τὰς προσευχάς).

(«Διδάσκων χεῖρας μου εἰς πόλεμον» Διδάσκει
 κατὰ ποῖον τρόπον, θα γιγῆ ἀποτελεσματικὸς κατὰ τὴν
 μάχην λεγοντας πῶς ἀνθάλη τὰ χεῖριά του εἰς σχῆμα
 τόξου, θα τὰ κάμῃ νὰ ὁμοιάζουσι κατὰ τὴν δύναμιν με
 χαλκόν. Ἡ ἐννοεῖ δὲ θα κάμῃ τὰς ψυχικὰς δυνάμεις
 τόσοι δυνατάς, ὥστε νὰ ὁμοιάζουσι με χαλκινόν τόξον.
 Ὁ χαλκὸς εἶναι συμβολὸν τῆς δυνάμεως Ὁ Ἰεζεκιήλ
 πρὸς λέγει πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ «Διέφθειρε τὸν χαλ-
 κὸν σου»¹⁷).

36 «Καὶ ἔδωκάς μοι ὑπερασπισμὸν σωτηρίας» Μὲ
 ἐπρόστατευσας, λέγει, με τὴν δύναμίν σου ποὺ σώζει.

14 Λουκ κδ 48

15 Πρβλ Κολ γ 1 2

16 Πρβλ Λουκ ι 19

17 Πρβλ Ιεζ ιγ 38

Σημαίνει, δὲ τοῦτο τὴν πραγματοποιήσιν τῆς ἐπὶ γῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου ἢ ὅπῃ αὐτετελεῖ το κατ' ἐξοχήν σχεδόν τῆς θεας οἰκονομίας)

(«Καὶ ἡ παιδεία σου ἀνῴρθωσέ με» Ἐννοεῖ τὴν εὐαγγελικὴν διδασκαλίαν, ὡς καὶ ἰσως τὰ ἐννοεῖ ἀκόμη ὡς παιδείαν τὴν προσφερόμενην ἀπὸ τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου ἡθικῇ, ἀγωγῇ. Μεσα εἰς τὰς ἀναρθητὰς λέγει, εὐεργεσίας σου μοῦ ἔχάρσες καὶ ὁμοῦς ἀπὸ τοῦς ὁποίους ἐδιδασκόμεν τι ἔπρεπε νὰ καμῶ Δὲ μᾶθαι νοήσας ἀπὸ ἐκεί (ἀπὸ τοῦ ὁμοῦ) ὅτ' δὲν πρέπε νὰ ἀδικῶ, ἀπεφεύγει τὴν ἀδικίαν Δὲ νὰ μὴ ἰζηλωμα. ὁ μὴ ἀπὸ τῆς τούτης ἐπέσκεαν μοῦ προσφέρει ἀρκετὴν βοήθειαν, δίδοντας μοῦ ἀνέστη ἢ παιδεύει δυνατόν νὰ ἐννοῇ τὴν μορφωτικὴν διδασκαλίαν, συμφωνῶς μὲ τὸ «ἐπλάσθου παιδεύς»¹⁸ ἢ τὴν κοπιώδη ἀγωγήν, συμφωνῶς πρὸς τὸ «Μὴ ὀλγῶρει παιδεύς Κυρίου»¹⁹)

«Καὶ ἡ δεξιὰ σου ἀνέλαβετό μου» «Δεξιὰ» τοῦ Πατρὸς εἶναι ὁ Υἱός «Καὶ ἡ παιδεία σου ἀνῴρθωσέ με εἰς τέλος» Δηλαδή ἡ διδασκαλία τοῦ Εὐαγγελίου «Καὶ ἡ παιδεία σου αὕτη μέ διδάξει» Το «Καὶ ἡ παιδεία σου αὕτη μέ διδάξει» εἶναι τοῦ Θεοδοτιῶνος, διὰ τοῦ ὅπου αὐτός αὐτὸ κατεστήσε τὸ «Ἡ παιδεία σου ἀνῴρθωσέ με εἰς τέλος», ποῦ περιέχεται εἰς τὴν μετάφρασιν τῶν Ἑβδομήκοντα

37 «Ἐπλάτυνας τὰ διαθήματά μου» Ἐστήριξες δηλαδή τὰ πόδια μου ἐπ' αὐτὰ πέτραν ποῦ δὲν εἶναι ἄλλη ἀπὸ τὴν πίστιν μας «Καὶ οὐκ ἠσθέησαν τὰ ἰχθυῖ μου» Ἀφοῦ δηλαδή παραμέρισε τὰ ἐμπόδια καὶ τὰς παγίδας, τὰς ὁποίας ἔστηναι εἰς τὸν δρόμον μας οἱ ἐχθροὶ ἔκαμεν ἀσφαλῆ καὶ ἀνετόν τὴν πορείαν μας

(«Ἐπλάτυνας τὰ διαθήματά μου» Ἀφοῦ ἐξηφάνισας, λέγει, τὰ ἐμπόδια καὶ τὰς παγίδας, τὰς ὁποίας ἔστηναν οἱ ἐχθροί, ἔκαμες τὴν πορείαν μου ἀνετόν καὶ ἀκίνδυνον Διαθήματα λέγει, διὰ νὰ παραστήσῃ τὴν μεταβάσιν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ τῆς κακίας πρὸς τὴν ἀρετὴν ἢ πορεία αὕτη ἀρχικῶς μὲν εἶναι κοπιώδης δι' ἐκείνον, ὁ ὁποῖος βαδίζει τὸν δύσκολον δρόμον τῆς ἀρετῆς, δι-

18. Πρβλ. Παρ. 18' 20

19. Παρ. 7' 11

σαν ὅπως προσδύει πνευματικῶς τόσο γίνεται εὐκολωτέρα. Ἡ δὲ ταῖς ὁμῶς το ἀκολουθεῖ τοὺς κόπους διὰ τὴν ἀρετὴν διδάσκει τα πόδα διότι ἐστήριξεν ἐπὶ πᾶσι εἰς τὴν πέτραν τα πόδα μας)

38. «Καταδύξω τοὺς ἐχθροὺς μου» Προηγουμένως ἀπὸ τῆς θεᾶς χάριτος διὰ τὴν πορείαν τῆς ζωῆς τοῦ θεωρεῖ θεῖται τὴν νικητὴν

39. «Ἐκβάλω αὐτοὺς καὶ μὴ δύνωνται στήναι» Ἡ ἀπουσία ἀμαρτωλῶν παθῶν προκαλεῖ τὴν συντριβὴν τῶν ἐχθρῶν

40. «Καὶ περιέξωσας με δυναμὶς» Καὶ πάλιν ὁλόκληρον τὴν νικητὴν τὴν ἀποτίδει εἰς ἐκείνους, ποὺ τοῦ ἔδωσε τὴν δύναμιν (τοῦ Θεοῦ)

41. «Καὶ τοὺς ἐχθροὺς μου ἔδωκάς μοι νῶτον» Ἀντιπαραστήσει τοὺς ἐχθρούς εἰς φυγὴν. Διότι ἐκεῖνοι ποὺ φείδουσιν κατὰ νόμον, γινώσκουσιν πάντοτε τὰ νῶτα. Ἐξ ἄλλου καὶ οἱ ἐχθροὶ μας διακρινόμενοι τρέπονται εἰς φυγὴν. Ἐπειδὴ δὲν δύναται νὰ προκαλέσων εἰς τὴν ψυχὴν μας σκευὴς ἀμαρτωλίας. Ἡαὶ τοὺς μισοῦντας με ἐξωλόθρευσας. Πόσους, τὸν Σαουλ, τὸν Ἀχιτόφελ, τὸν Ἀβισσαλωμ καὶ ἀναριθμητοὺς ἄλλους.

42. «Ἐκεκράξαι καὶ ὁ κύριος ὁ σωζων» Αὐτὰ ἀναφέρονται εἰς τοὺς αἰσθητοὺς ἐχθροὺς καὶ λέγονται ὑπὸ τοῦ προφήτου ἐξ ὀνόματος τοῦ Κυρίου. Διότι οὔτε οἱ ἄλλοι θεοὶ καὶ ἄλλοι θεοσκόποι, οἱ ἐπεκαλοῦντο τοὺς δικούς των θεοὺς εἰς βοήθειαν ἐξήσφαλισαν τὴν φροντίδα των, οὔτε ὁ Σαουλ ὁ Ἀβισσαλωμ, ὁ Σεμεε,²⁰ καὶ οἱ ὑπόλοιποι. Ἰσραηλῖται ἐχθροὶ τοῦ εἶχον τὸν Θεὸν συμμαχόν (ἐναντίον του)

43. «Καὶ λεπτυνῶ αὐτοὺς ὥσπερ χοῦν» Θά γίνουν, λέγει, ἐντελῶς κοῦφοι καὶ ἀναλαφροὶ, ἐάν ἡ ἰδική σου χάρις με βοηθήσῃ

44. «Ρίψαι με ἐξ ἀντιλογιών λαοῦ» Ὁ Κύριος ἐξακολουθεῖ ἀφ' ἐνός με νὰ γυρίζῃ με περιφρόνησιν τὸ πρόσωπόν του ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους ἐξ αἰτίας τῆς ἀνυπακοῆς των πρὸς αὐτόν, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ καλῇ τὰ ἔθνη νὰ τὸν κληρονομήσουν. «Καταστήσεις με εἰς κεφαλὴν ἔθνων». Γνωρίζομεν ὅτι ὁ Δαβὶδ δὲν ὑπῆρξε θασι-

λεως τῶν ἐθνῶν ἄρα ἡ προφητεία πραγματοποιεῖται εἰς τὸ πρῶτον τοῦ κατα τὸ ἀνθρώπου ἀπογόνου του, τοῦ Χριστοῦ. Διότι ἐκεῖνος ποι καταγεται κατὰ τὸ ἀνθρώπου ἀπὸ τοῦ Δαβὶδ ὀνομαζόμενος καὶ ὁ ἴδιος Δαβὶδ κατὰ τὸν θεόν· Ἰεζεκιήλ²¹ περὶ τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ ἠμῶν αὐτός ἐβασλευσεν εἰς ὅλα τὰ ἔθνη. Αὐτός ὡς Θεὸς μὲν ἦτο καὶ θά εἶναι πάντοτε κυριαρχὸς ὅλων· μετὰ δὲ τῇ ἐνανθρωπήσει του ἐδέχθη καὶ τὴν θεληματικὴν ὑποδομῶσιν ἐκείνων, ποὺ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν.

«Λαὸς ὃν οὐκ ἔγνων ἐδούλευσέ μοι» (Εἶναι λόγια τοῦ ἰδίου τοῦ Χριστοῦ ὁ ὁποῖος ἀφοῦ περιεφρόνησε τοὺς ἀπειθαρχοὺς Ἰουδαίους, ζητεῖ νὰ ἔλθουν τὰ ἔθνη καὶ τὸν κληρονομήσουν.) Διὰ τοῦ χωριοῦ αὐτοῦ δὲν ἀπαδίδεται εἰς τὸν λρστόν ἄγνοια, δὲ ὡσαύτως Θεὸς ποὺ εἶναι γνωρίζει πάντα ἐννέει ὅτι ἐκεῖνο οἱ ὁποῖοι κατὰ καιροὺς δὲν ἔβαν ἰδικοὶ μου θὰ ἐπρεπε νὰ εἶναι ξένοι καὶ νὰ εὐρίσκωνται πολὺ μακριὰ ἀπὸ κάθε συγγενείαν πρὸς ἐμεῖς.

45-46 «Υἱοὶ ἀλλότριοι ἐφουσάντό με» Ὁ Ἰσραήλ, ὁ ὁποῖος ἀνστάσθη ἀρχικῶς πρωτότοκος υἱός, μετὰ, ἐξ αἰτίας τῆς ἀπιστίας του ὡμασθὲν υἱὸς ξένου «Υἱοὶ ἀλλότριοι ἐπάλαωθησαν» Κάθε τι ποὺ παλαοῦται εὐρίσκεται κοντά εἰς τὴν καταστροφὴν.

47 «Ζῇ Κυριος καὶ εὐλογητος ὁ Θεὸς μου» Εἰς τὴν κατάλληλον στιγμήν ἀνεφώνησε τὸ «Ζῇ Κυριος» Καὶ τοῦτο διότι ἀνέφερε τὴν ἀπάντησιν τοῦ λαοῦ εἰς τὸ ἐρωτῆμα τοῦ Πλάτου κατὰ τὴν ὁποίαν αὐτός (ὁ λαός) ἐθροντοφῶνται λέγοντας «Αἶρε, αἶρε σταυρωσον αὐτόν»²² «Καὶ ὑψώθητω ὁ Θεὸς τῆς σωτηρίας μου» Ἄν καὶ ἐταπεινώσεν ἑαυτοὺς λέγει, «λαθὼν τὴν τοῦ δουλοῦ μορφήν»²³ ἐν τούτοις εὐρίσκεται εἰς τὰ ὕψη τῆς δόξης. Πρὸς τὴν παροῦσαν φράσιν ὁμοιάζει ἐννοιολογικῶς τὸ «Ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερυψώσε, καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα»²⁴

21 ιεζ λδ 23 «καὶ ἀναστήσω ἐπ' αὐτοὺς ποιμένα ἓνα καὶ ποιμανεῖ αὐτοὺς τὸν δουλὸν μου Δαβὶδ καὶ ἔσται αὐτῶν ἡσυχία»

22 Ἰωὼν θ' 15

23 Φιλ 6 7 8

24 Φιλ 8 9

48 «Ὁ Θεὸς ὁ διδούς ἐκδίκησεις ἔμοι». Κατὰ τοῦ ἀπ' αὐτοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων, ἀτφαλῶς στρέφεται· «καὶ ὑποτάσσας λαοὺς ὑπ' ἐμέ». Τα εἰδωλολατρικὴ ἔθνη λέγει, ὑπεταχθῆσαι. (θεληματικῶς) εἰς τὸν Χριστόν.

49 «Ὁ ρύστης μου ἐξ ἐχθρῶν μου». Ἀπὸ τοὺς ἀρχοντας τοῦ Ἰσραὴλ τοῦ λαοῦ λέγει.

«Ἀπὸ τῶν ἐπανισταμένων ἐπ' ἐμέ». Ἐννοεῖ τὸν Ἰουδα

(«Ὁ ρύστης μου ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου ὀργιλῶν» (Μετσωσες) ἀπὸ τοῦ ἀπ' αὐτοῦ λαοῦ. Εἰσερεθστοὶ ἐχθροὶ εἶναι ὁ Ἰουδαϊκὸς λαὸς ὁ ὁποῖος περιγελοῦσε τὸν Χριστὸν ὡς Σαμαρεῖτην²⁵. Αἰδράς ἄδκος εἶναι ὁ Ἰουδας ἢ ὁ Πιλᾶτος, ὁ ὁποῖος τοῖς κατεδικάσθη χάρις λόγον. Ἐνεκα τούτου ἡ δι' ἡλίας ἐν γενεαῖς εἰσερεσας, που ἔκαμες εἰς ἐμέ θά σέ εἶ, ἱρστήσω ἐνωπίον ὄλων εἴτε Ἰουδαίων εἴτε ἐθνικῶν, καὶ ἡ δοξολογία τοῦ ὀνόματός σου θά εὐρίσκεται διαρκῶς εἰς τὸ στόμα μου).

50 «Δὲ αὐτοῦτο ἐξαμολογησόμεαι σοι ἐν ἔθνεσι, Κύριε». Ἐπεδὴ ἐσὺ ἔκαμες αὐτὰ καὶ αὐτὰ (ὅσα ἀνέφερεν ἡδὴ) ἐγὼ λέγει ὁ προφήτης ὅταν σὺ ὁ ἴδιος ὁ Κύριος καλεσθῇ εἰς τὴν σωτηρίαν τοὺς ἐθνικοὺς θά σέ δοξολογήσω μεσφ' αὐτῶν· καί το δὲν θά ζῶ— ἀφοῦ αὐτοὶ θά ψάλλουν τοὺς ὕμνους που ἐγὼ ἔχω συνθέσει. Ὁχι μόνον αὐτὸ δέ, ἀλλὰ καὶ θά ὑπερφωσῶ, λέγει, τὰς σωτηριῶδες ἐνεργείας τοῦ βασιλεως αὐτῶν τῶν ἐθνῶν καὶ προπαύων τὴν σωτηρίαν, τὴν ὁποίαν ἐπραγματοποίησε χάριν ὁλοκλήρου τῆς γῆς.

51 «Μεγαλυνῶ» θά διακηρυξῶ δηλαδὴ εἰς ὅλους κατὰ τὸν πλέον ἐπ' ἄνθρωπον τρόπον. Ἐπεδὴ καὶ αὐτὴν τὴν σωτηρίαν τὴν ἔκαμε, λέγει, ἀπὸ εὐσπλαγχνίας πρὸς τὸν ἐκλεκτὸν λαὸν τοῦ ὁ ὅτι ὅλοι οἱ χριστιανοὶ ἐξελέγημεν νὰ γινώμεν ἱερατεῖον μέ βασιλικὴν καταγωγὴν²⁶. Δείχνοντας δὲ τὸ ἔλεος σου εἰς τοὺς λαοὺς καὶ εἰς ἐμέ τὸν Δαβὶδ, θά φροντίσης νὰ ἐκδηλωθῇ αὐτὸ καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους μου. Διότι ἀπόγονος τοῦ Δαβὶδ εἶναι καὶ ὁ καταγόμενος κατὰ σάρκα ἀπὸ τὰ ἔθνη (χριστιανικὸς)

25 Πρβλ. Ἰωάν. η' 48.

26 Α. Πέτρ. β' 9. Ἡ βασιλικὴ ιδιότης τῶν Χριστιάνων προκύπτει ἐκ τῆς σχέσεως τῶν πρὸς τὸν βασιλεῦς Χριστόν.

λαός. Αυτὴ ἡ συγγενεῖα ἐπραγματοποιήθη μέσῳ τοῦ Χριστοῦ. Ἐπεδή οὐρανὸς οἱ ἐξ ἐθνῶν Χριστιανοὶ ἐγέναν (πνευματικαί) τέκνα τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὅποιος κατὰ σαρκὰ καταγετα ἄπο τῶν Δαβιδ, ἄρα αὐτοὶ κατεστήσαν (πνευματικοί) ἀπογονοὶ καὶ τοῦ Δαβιδ.

ΙΗ'.

Εἰς τὸ τέλος. ΨΑΛΜΟΣ εἰς τὸν Δαβιδ

Ἑποθεσίς

Ὁ πρῶν Ψαλμός περιέχει μίαν εἰσαγωγικὴν εἰς τὸν Χριστιανισμόν (ἢ τὰν μονοθεσίαν) διδασκαλίαν, ἀπευθυνομένην ἐξ οὐρανοῦ τῶν ἀποστόλων πρὸς τὰ ἔθνη. Δια τούτου καὶ ὁ οὐρανὸς καὶ ὁ ἥλιος καὶ τὰ ἄλλα στοιχεῖα τῆς φύσεως, τὰ ὅποια οἱ ἔθνη κοὶ ἐθεώρουν μεγάλους θεοὺς αὐτὰ λέγουσι (οἱ ἄποστολοι) ἀνυμνοῦν τὸν ποιητὴν τῶν.

2. «Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται, δόξαν Θεοῦ». Εἶναι ἐννοιολογικῶς ὁμοῖον μετὰ τὸ λεγθὲν ὑπὸ τοῦ Παύλου. «Τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπο κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθοράται, ἡ τε αἰδὼς αὐτοῦ δύναμις καὶ θειότης».

3. «Ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ἐρευνεῖται ρῆμα καὶ νύξ». Ἡ ἡμέρα, λέγει, καὶ ἡ νύκτα μετὰ ἀπόλυτον τάξιν καὶ ἁρμονίαν παραχωροῦν ἀλληλοδιαδοχῶς τὴν θέσιν τῶν ἡμῶν εἰς τὴν ἄλλην, καὶ κατ' αὐτοὺς τὸν τρόπον διακηρύσσουσι τὴν ὑπαρξίν καὶ τὴν σοφίαν τοῦ δημιουργοῦ τῶν.

4. «Οὐκ εἰσὶ λαλαῖα οὐδὲ λόγοι». Πρέπει νὰ ἀναγνωσθῇ μετὰ ἀποκόμμα. Ὅταν ὁ ἦχος τοῦ λόγου εὐρὴ ἐμπόδιον τεμαχίζεται καὶ σκορπίζεται παντοῦ, ἐκεῖνο δὲ τὸ ὅποιον κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον διαδίδεται παντοῦ ὑπαρχει. Καὶ ἄρα (ἀφοῦ ὑπάρχουν) δὲν ὁμιλοῦν, ¹α. Διὰ

1 Ρωμ. α' 20

1α Τὸ σχόλιον τοῦ κ. Γερου Πατρός μέχρις ἐδῶ εἶναι ἀρκετὰ δυσνόητον. Νομίζομεν ὅτι θέλει νὰ περιγράψῃ τὸν τρόπον κατὰ τὸν ὁποῖον

τοῦτο καὶ ἐρωτᾷ· Ἄρα δὲ ὑπάρχουν ὀρισμένα πράγματα, τὰ ὅποια καίτοι δὲ θγάζονται φωτὴν ἐν τοῦτοις ὁμιλοῦν δὲ τὴν κατασκευαστὴν τῶν. Ἀσφαλῶς καὶ Διότι, ἀπὸ τῆς καλῆς κατασκευῆς καὶ συναρμολογήσιν τοῦ πλοοῦ ἀποδεκνύεται ἡ τέχνη τοῦ αἰπητοῦ τοῦ ἰδόντος ἰσχυεῖ καὶ δὲ ταῦτα τὸσα ἄλλα δημιουργήματα τοῦ ἀνθρώπου. Συνεπῶς καὶ τὰ προσφερόμενα δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ κατα τὸν ἴδοντα τρόπον, δηλ. μὲ το μέγεθος τῶν τῆς ὠραιότητά τῶν καὶ τὴν ἀρμονικὴν κατασκευῆν τῶν, διακηρύττουν τοὺς δημιουργόν τῶν καὶ εἶνα τόσοι ἐντοσὸς ἡ μαρτυρία τῶν, ὥστε νὰ διατρέξῃ ὁλόκληρον τὴν οἰκουμένην.

5 6· Ἐν τῷ ἡλίῳ ἔθετο τὸ σκῆνωμα αὐτοῦ· Εἰς τὸν ἥλιον λέγει· Ἐκτετέστησε τὴν σκῆπην· δηλαδὴ τὴν κατοικίαν τοῦ Πρῶτοῦ ἀλλοῦ τῆς ἐγκατέστησε εἰμὴ εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ τὸ στερέωμα, διὰ τὰ ὅποια ἐν τῷ ἡδὴ λόγῳ· Τῇ οὐρανῷ δὲ αἰτὴν κατοικίαν τῆς ὠνόμασε καὶ συμφῶνα· Καθὼς δὲ ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύκτα μὲ τὴν ἀρμονικὴν τῶν τάξεων, ἐξαγγέλλοιεν τοὺς δημιουργόν, ἔτσι καὶ ὁ ἥλιος μὲ τὴν ἀπαρέγκλητον καὶ ἀρμονικὴν τροχίαν, ποὺ διαγράφει φανερώει τὴν δυνάμιν ἐκείνου, ὁ ὁποῖος δίδει τὰς διαταγὰς.

8· Ὁ νόμος Κυρίου ἀνωμος, ἐπιστρέφων ψυχὰς· Ὁ εὐαγγελικὸς ἀσφαλῶς νόμος· Ἀφοῦ πλεοὶ οἱ ἔθνη, καὶ μὲ ὅσα προηγουμένως παρέθεσε στοιχεῖα ἐδιδάχθησαν ὅτι, εἰς εἶναι ὁ δημιουργὸς ἐν συνεχείᾳ διδάσκοντα, καὶ τὸν νόμον τοῦ Εὐαγγελίου ὥστε ὅλα, αἱ ψυχαὶ τῶν εἰδωλολατρῶν νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν ἀλήθειαν· «Ἡ μαρτυρία Κυρίου πιστὴ σοφίζουσα νήπια» (Ποιὰ μαρτυρία,) Ἐκείνη τὴν ὅποιαν ἔδωκε διὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ὁ Μονογενεὶς δηλ. τὸ· Ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα·² καὶ· Ἐγὼ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐξῆλθον, καὶ ἤκω·³ καὶ· Ἐγὼ εἰμι ἡ ζωή·⁴

(«Σοφίζουσα νήπια» ὁ δὲ κύριος καὶ αὐθεντίαν εἰς τοὺς ἀποστόλους νήπια δυνατόν νὰ ἐννοῇ ἀκόμη ἐκεῖ

Ἐξαπλάττει παντοῦ ἡ μαρτυρία τῶν δημιουργημάτων περὶ τοῦ Δημιουργοῦ

2 Ἰωάν. ιβ' 48

3 Ἰωάν. ιατ' 28

4 Ἰωάν. ιδ' 6

νοὺς οἱ ὅποιοι ἐγίναν χάριν τοῦ Χριστοῦ νήπιοι καὶ ἀνοήτοι· καὶ τοὺς ἀνθρώπους που ἀγνοοῦν τὴν ἀνθρωπίνην σοφίαν)

9. «Τὰ δίκαια μυστήρια Κυρίου εἶθεα, εὐφραίνονται καρδίαι· Ἄντα εἶπεν ἡ δόξα σου ἡ ὅποια θα προκαλέσῃ κατὰ τὴν ἐκτίμησίν μας ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. Διότι δὲν ἐξεδάκασε τὴν ὑποτίμησίν μας ἐπεταξέ, ἐξώ τὸν ἄρχοντα τοῦ παρόντος αἵματος· να ἐγγέμῃς τὴν καρδίαν μας ἀγαλλίστην· Ἡ ἐπιτομή Κυρίου τῆς λαλῆς φωτίζουσα ὁφθαλμούς· Ἀποστέλλει λέγει ἀπὸ μακρὰ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου καὶ φωτίζει τὰ μυστήρια τοῦ Θεοῦ μας»

10. «Ὁ φόβος Κυρίου ἁγίος διαμετῶν εἰς αἰῶνα αἰῶνος· Δὲν αὐτοῦ ἀντιδιαστέλλει τὸν σεβασμὸν πρὸς τὸν Κύριον ἀπὸ τοῦ φόβου· καὶ προκαλεῖ τὸ νόμος δὲν ὁ τελειώσιμος εἶνα τῶν ἡμῶν ἀγνοίας σημαίνει ἀποφυγὴ τῶν ἁμαρτημάτων· Δι' αὐτὸ καὶ ὁ σεβασμὸς πρὸς τὸν Κύριον ἐκτίμησθαι ἁγίος, ἐπεὶ ἡ μᾶς προφύλασσε ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας· διότι ἀπὸ σεβασμοῦ πρὸς τὸν Κύριον, λέγει, ἀποφεύγει ὁ ἄνθρωπος τὸ κακόν· Εἶναι δὲ αἰώνιος ὁ αἰὶς φόβος ἐπεὶ ἡ χάρις, τὴν αἰωνιότητα εἰς ἐκεῖνους ποιεῖ τὴν ἀποκτίαν»

12. «Εν τῷ φάλαγγεν αὐτὰ ἀνταπόδοσις πολλή· Ἡ ἀνταμοιβὴ δὲ τοῦ Θεοῦ δοθῆναι τὴν τήρησιν τῶν ἐντολῶν· εἶνα ὁ ὁφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ καρδίᾳ ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη·»

(«Καὶ γὰρ ὁ δόλος σου φυλάσσει αὐτά· Ὁ κατηχηθεὶς εἰς τὰς μεστηρωθεὶς ἀληθείας τοῦ Εὐαγγελίου καὶ νόμου τοῦ Θεοῦ (ὁ χρηστὴς) καὶ ὁ ὅποιος ὑπεσκέσθη νὰ τηρῇ καὶ τὰς ἀληθείας ἐντολὰς (τῆς Π Δ), παρακαλεῖ τὸν Θεόν· ὅπως μὲν νὰ εὕρεθῇ καθαρὸς καὶ κατὰ τὰς σκεψεις ὅπως ἑτέρου δὲ νὰ σωθῇ καὶ ἀπὸ τοὺς ἐπιτιθεμένους ἐξώθεν δαίμονας)

5 Πρβλ. Α. Κορ. 6. 10

6 Ἰωάν. 8. 31

7 Α. Κορ. 8. 9

ΙΘ'

Εἰς τὸ τέλος ΨΑΛΜΟΣ τοῦ Δαβὶδ.

Ἑρμηνεύσεις

Ὁ Ψαλμός φαίνεται μὲν νὰ ἀπαγγέλλεται ἐξ ὀνόματος τῶν περὶ στοιχοῦντων τὸν Δαβὶδ συντρόφων οἱ ὁποῖοι τὸν ἔλεγον ὑπὸ τινος προσευχῆς τῇ ὥρᾳ ποὺ ὁ Δαβὶδ προσέφερε θεοῖσι. Ἀναφέρεται, ὅμως καὶ εἰς τὸ πρόσωπον τῶν Ἀποστόλων καὶ ὁμοῦ ὥσθι νὰ ἐλέγχθῃ ὑπ' αὐτῶν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς σταυρώσεως.

2-3. «Ἐπακουσαί σου ὁ Κύριος ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως» Εἴθε νὰ σέ βοηθήσῃ «Σκεπασαί σε» εἴθε νὰ σέ προστατεύσῃ «Ἐξῆλαπστοίλα σο βοήθεια ἐξ ἁγίου, καὶ ἐκ Σω. διτ' λαβοῖτο σου» Θα ἤθελετο νὰ λέγῃ αὐτὰ, δ' ἂν νὰ παρηγορήσῃ τὸν θλιβόμενον. ἢ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ποὺ ὑπάρχει μέσα εἰς καθὲ ἐξουσίᾳ ψυχῇ, ἢ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Εἶναι δὲ ἀνάγκη νὰ προσεύχεται κάθε θλιβόμενος καὶ νὰ μὴ χαιρῇ τὰς ἐλπίδας του διότι μόνον ἔτσι ὁ Θεὸς τὸν ἀκούει.

6 «Ἀγαλλιασόμεθα ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ σου» Τὴν σωτηρίαν τοῦ κόσμου ὁ Πατὴρ ἐπετέλεσε διὰ τοῦ Υἱοῦ. Ὡς μέσον σωτηρίας τοῦ κόσμου ὁ Υἱὸς ἀφήκεν (εἰς τὴν γῆν) τὸν σταυρόν.

(«Ἀγαλλιασόμεθα ἐν τῷ σωτηρίῳ σου» Τὴν σωτηρίαν, λέγει, τὴν ὁποῖαν ἐχάρσας εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος τὴν ἐγνωστοποίησας διὰ τῆς ἀναστάσεώς σου εἰς ὅλους).

«Πληρῶσαι Κύριος πάντα τὰ αἰτήματά σου» Ποῖα ἦσαν αὐτὰ τὰ αἰτήματα εἰ μὴ τὸ «Πάτερ ἅγιε, τήρησον αἵτους ἐκ τοῦ κόσμου»;¹ Εἶναι φανερόν δὲ ὅτι ἐννοεῖ τοὺς πιστευόντας εἰς αὐτόν.

7 («Νῦν ἐγινωκ', ὅτι ἔσωσε Κύριος τὸν Χριστὸν αὐτοῦ» Ἀναφέρεται ἢ εἰς τὸν Δαβὶδ ἢ εἰς τὸν Ἐzekiάν,

¹ Εἰς τὸ κείμενον τοῦ παρόντος ψαλμοῦ ἐπαφέροντες ὠρισμένας ἀναγκαστικὰς ἀλλαγὰς κυρίως μεταθέσεις τῶν ἐντὸς ἀγκυλῶν

2 Ἰωάν. 12. 11

ὅτι λέγεται ὁπωσδήποτε ἐπὶ ἑρεῶν καὶ βασίλειων (ἀφοῦ ἡμῖν ὁ ἀντίπαλος) πιθανόν, ἢ ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐνανθρωπήσαν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ ἢ ἀκόμη ἐπὶ ἀναφέρεται εἰς τὴν ἰδικὴν μας σωτηρίαν, λέγει ὅτι σωζεται αὐτὸς ὁ ἴδιος, τοῦ ὁποίου εἰμεθα μέλη ἀφοῦ ἀνηκόμεν εἰς τὸ ἴδιον σῶμα δια τὸ ὁποῖον καὶ τώρα ὤμνησε. Δοτὶ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο βλέπομεν νὰ μετασχηματισθῇ τῆς σωτηρίας τοῦ Χριστοῦ, τὸν ὅπου ἡμεῖς πορνοῦμεν ἀπὸ ἐδῶ ὥσαι ἐγγυσι τῆς ἰδικῆς μας σωτηρίας. Μᾶς ἐσώσας δὲ μετὰ τὴν δύναμιν τῆς δεξιᾶς σου. Ὡς δεξιὰν χαρακτηρίζεις τὰς πράξεις τὰ ἐκπληκτικὰ θαύματα τῆς πρὸς ἡμᾶς θεότητεαν πθανόν ἀκόμη ἀπροκινῶμεν τὰ θεὰ θαύματα τοῦ Χριστοῦ). «Νῦν, ἐπειδὴ ἐσώσε Κύριος τὸν Χριστὸν αὐτόν». Ἐπεὶ δὲ ἐδενθῇ πλέον τὸν φωτισμὸν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος προφητεύει τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ.

«Ἐν δεξιᾷ σου τῆς (ἡ) σωτηρίας (α) τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ». Μᾶς ἐσώσε λέγει ἀφοῦ ἐπραγματοποιήσεν ἐκπληκτικὰ θαύματα. Μετὰ τὰς πράξεις δὲ ἐδῶ ἐννοεῖ τὴν μετὰ τὴν θεοποίησιν ποιοῦντι ὁ Χριστὸς εἰς ἐκείνους ποὺ τοὺς τιμωροῦν. Τὴν δεξιὰν παλιν ἐδῶ ἐκλαμβάνει ὑποκινῶν ἀνθρωπινὴν σημασίαν, ὀνομάζοντας οὕτω τὴν θεοειδέειαν.

8 «Ὅτι, ἐν ἄρμασ καὶ οὗτοι ἐν ἵπποις». Ὅπως, σωζοντας τὸν Ἰσραὴλ ἀπὸ τοὺς ὀρατοὺς Αἰγυπτίους, ἔρριψεν εἰς τὴν θαλάσσαν τὰ ἄρματα καὶ ὅλας τὰς στρατιωτικὰς δυναμεις τοῦ Φαραῶ. ἔτσι (καὶ ὁ Χριστὸς) συνέτριψε τὰ ἄρματα τῶν πνευματικῶν Αἰγυπτίων, σωζοντας ἔτσι, ὁλοκληροῦν τὸ ἀνθρωπινὸ γένος (Ἐκεῖνοι μὲν λέγει, ἐπειδὴ ἔστηρξαι ὅλην τὴν ἐπιστολὴν εἰς αὐτοὺς τοὺς ἵππους ἔπεσαν, ἡμεῖς δὲ μὴς ἐπειδὴ ἡμεθα θωρακισμένοι μετὰ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου, ἐσώθημεν).

10 «Κύριε, σῶσον τὸν βασιλέα». Καὶ ἀφοῦ, Κύριε, ἐδέχθημεν ἀπὸ σε τόσῃ μεγαλὴν βοήθειαν, σὲ παρακαλοῦμεν νὰ δίδῃς διαρκῶς αὐτὴν τόσον εἰς ἡμᾶς ὅσον καὶ εἰς τὸν βασιλέα.

Κ'

Εἰς τὸ τέλος ΨΑΛΜΟΣ εἰς τὸν Δαβὶδ

Ὑπόθεσις

Καὶ τὸν παρόντα Ψάλμον ἀπευθύνουεν εἰς τὸν Θεὸν οἱ συντροφοὶ τοῦ βασιλέως (Δαβὶδ) διὰ τοὺς ὁποίους ἔγινε λόγος εἰς τὸν προηγουμένον Ψάλμον, ἐνῶ ὁ ἴδιος (ὁ Δαβὶδ) εὑρίσκεται εἰς κατάστασιν εὐφροσύνης, ἐπεὶ ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου θα γεννηθῇ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον ἀπὸ κάποιον ἀπόγονον τοῦ Δαβὶδ αὐτοῦ ἡτο ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπιθυμοῦσε ἀπὸ τὰ θάθη τῆς ψυχῆς του καὶ παρακαλοῦσε τὸν Θεόν, νὰ τοῦ τὸ δώσῃ. Καὶ ὅταν αὐτοῦ τοῦ ἐδόθη ἔγινε δι' αὐτὸν ἕνα εἶδος στέμματος ἀπὸ πολυτμῆα πετραδῶν, τὸ ὁποῖον ἐλάμπρυνε τὴν κεφαλὴν του, ὅτι, ὁ Δαβὶδ τμᾶτα, ἀπὸ ὅλων τὰ ἔθνη μαζί με τὸν Κυρίον του καὶ, κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, ἀπόγονόν του. Καὶ ὁ Σωτὴρ δὲν ἔγινεν εἰς αὐτὸν μόνον βασιλικὸν διάδημα ἀλλὰ καὶ ζωὴ καὶ μακροβιότης, καὶ δόξα, καὶ μεγαλωσύνη καὶ ἀγαλλίας, καὶ χαρὰ καὶ ἐλπίς καὶ θεῖον ἔλεος, πού δὲν τὸν ἐγκαταλείπει.

2 «Κύριε, ἐν τῇ δυνάμει σου εὐφρανθήσεται ὁ βασιλεύς».

7 «Ὅτι δῶκες αὐτῷ εὐλογεῖν εἰς αἰῶνα αἰῶνος» Εἰς ὅλας, λέγει, τὰς μελλοντικὰς γενεὰς θὰ εἶναι περίφημος καὶ περιλαλητός, ἐπεὶ ἔχε ἀποκτήσει ἀπὸ σέ τόσο μεγάλην οἰκεδότητά ἐνώπιόν σου. Διότι τὸ «μετὰ τοῦ προσώπου σου» ὁ Συμμάχος τὸ μετετρεφεῖ εἰς «παρὰ τῷ προσώπῳ σου». Θὰ ἔχη, λοιπόν, μεγάλην εὐχαρίστησιν καὶ ἀδιάκοπον χαρὰν, ἐπεὶ θὰ ἀπολαμβάνῃ τὸ πρόσωπόν σου, δηλαδή τὴν συμπαθειάν σου. Αἰτία δὲ νὰ συμβοῦν ὅλα αὐτὰ τὰ εὐχάριστα εἰς αὐτόν ἦτο ἡ θαθεῖα ἐμπιστοσύνη του εἰς ἐσέ. «Εὐφρανεῖς αὐτόν ἐν χαρᾷ μετὰ τοῦ προσώπου σου». Πρόσωπον τοῦ Πατρὸς εἶναι, ὁ ὕψος, συμφωνῶν μετὰ τὸ «ὁ ἑώρακώς ἐμέ, ἑώρακε τὸν Πατέρα». Μαζί με τὸν Χριστὸν προκεῖται νὰ ἀγαλ-

λώμεθα εἰς τὸν οὐρανόν ὅπως χαίροται ὁ συνδοὺ τοῦ γαμβροῦ μαζί του.

8 «Ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐλπίζει ἐπὶ Κύριον, καὶ ἐν τῷ ἐλέει· Ὅταν ἔχη μετὰ μεμνῆς τοῦ τῇ δικῇ σου εὐνοῖαν, τότε εἶναι, δευτερώτερος ὅπῃ τοὺς ἐχθρούς του· Ἐξασφαλίζει δὲ αὐτῇ τὴν θεοῦ εὐνοῖαν καὶ συμπαράστασιν, ὅταν δὲ ἐμπιστευεταί μὲν εἰς τὸ δέον αὐθροῦν, ἔχει δὲ ὡσαν μοιαδικοὶ, διὰ τὴν ἐλπίδα τοῦ εἰς ἐσέ.

9 «Εὐρεθεὶς ἡ χεὶρ σου πᾶσι τοῖς ἐχθροῖς σου» Τὸ λεγόμενον ἀναφέρεται εἰς τὸν Ἰδιὸν τὸν Λέγοντα καὶ ἀφορᾷ τὰ ὅσα διεπραξε, ἐναντίον τοῦ ἑαυτοῦ ἀνταγωνιστοῦ. (Λέγει δὲ, ὅτι θαυμάσια ζῶντανους ὅσους ἡμερτήσαν Διότι, εἶναι ἡ ἀγάπη πρὸς ζῆτι· ὁ Θεὸς ἀσκαληνῶνεται εἰς ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἐφαρμόζει τὰς ἐπιτολὰς εἶναι φανερόν, ὅτι ὁποῖος δὲ τὰς ἐφαρμόζει μισεῖ περὶ αὐτοῦ ἄλλωστε λέγεται ὅτι ἔχει γὰρ²).

10 «Ὅτι θῆσεις αὐτοὺς ὡς κλιβάνοι πυρὸς εἰς καιρὸν τοῦ προσώπου σου» Αἰτιεῖται τὴν θείαν καταδικάσιν, νὰ ζοῦν δια παντός εἰς τὸ πῦρ τῆς κολάσεως Διότι, αὐτὴν τὴν φωτιαν ἀποθήκευσαν διὰ τὸν ἐαυτὸν των κατὰ τὴν δευτέραν σου παρουσίαν, ὅταν θα ἀποδόσης εἰς ἕκαστον συμφῶνα μετὰ τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου ἐν ὀργῇ αὐτοῦ συνταράξει αὐτοὺς καὶ καταφάγεται αὐτοὺς πῦρ· Ὀργὴν ἐνομαζομένη τὴν τιμωρίαν ἢ ὁποῖα πρόκειται, νὰ ἐπὶ βληθῇ εἰς αὐτοὺς διὰ τὴν ἀσέθειαν ποὺ ἐδειξαν πρὸς αὐτόν.

11 «Τὸν καρπὸν σιτῶν ἀπὸ γῆς ἀπολεῖς» Δηλαδὴ τὰ πονηρὰ λόγια καὶ τὰς ἀμαρτίας σκέψεις Αἰτιά εἶναι, αἱ μηχανορραφίαι, ποὺ ἐξέφυθησαν ἀπὸ αὐτοῦ (κατ' αὐτόν), αἱ ὁποῖαι, κατηργήθησαν διὰ τῆς ἀναστάσεως (Πρόκειται, διὰ τὰς διδασκαλίας καὶ τὰς ἀθεοὺς δοξασίας των, τὰς ὁποῖας μετὰ τὸν θάνατον αὐτῶν ὁ Θεὸς ὡς ἀγαθὸς ποὺ εἶναι θα τὰς ἀφανίσῃ) «Καὶ τὸ σπέρμα αὐτῶν ἀπὸ εἰδῶν ἀνθρώπων» Ἀποτελεῖ μεγάλην εὐεργεσίαν ἢ ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν καὶ τὰς

πονηρίας σκέψεις. Δὲν ὁ ποιητὴς λογισμὸς ἀποτελεῖ τὸν σπέρμα τοῦ, τὸν ὁποῖον φέρει ἡ ἁμαρτία.

13 «Ὅτι θήσεις αὐτοὺς ἰσῶν». Ὁ Σάμαχος ἡρμήνευσεν ὡς ἐξῆς, τὸ χωρίον τοῦτο: «Ὅτι θήσεις αὐτοὺς ἀπὸστροφῶν, δηλαδή θα τοὺς κάμης νὰ πηγαίνουν πίσω ἀπὸ τὰ ἔθνη. Ἐν τοῖς περλοῦποις σοι, ἐτοιμάσεις τὸ προσῶπον αὐτῶν». Ἐκεῖνος ἀφῆκε εἰς αὐτοὺς λέγειν, ὅτι καὶ ἐπὶ στροφῆς δεῖ νὰ μετανοήσῃ. Αὐτῇ δὲ ἡ ἐκκαρμία εἶναι ἡ κλήσις καὶ ἡ ἐπιστροφή τῶν ἐθνῶν ἐπὶ τὴν συμπληρωσιν τῶν χρόνων, ποὺ προεβλέπε το σκεῖνον τῆς θεῆς οικονομίας καὶ τὴν ἐνανθρωπήσιν τοῦ Σωτήρος.

(Θα κάμης τοὺς ἀποστρεφάντας Ἰουδαίους. Ἐκείνοις δὲ τοῖς ὁπλοῖς ὁ Θεὸς ἀποστρεφεται εἶναι ὥσάν νὰ τοὺς γυρῶνται ὀπίσθια τοῦ, ὅτι δὲν δύνανται νὰ βλέπουν τὸ πρόσωπον τοῦ, ὥστε βλέποντας τὰ ὀπίσθια τοῦ, νὰ ἐντρέψῃ, καὶ πάλιν πρὸς αὐτὸν δεῖ τῶν δημιουργημάτων. Δὲν ἐκεῖ οὐ οἱ ὁποῖοι εἶναι δύνανται νὰ δεῖν τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ, ἐπεὶ δὲν ἔχουν καθαρὰ καρδίαν, ἔχουν τὴν δυνατότητα νὰ προσέξουν καὶ μελετήσῃ τὸ ὀπίσθια τοῦ, δηλαδή τὰ δημιουργήματα περὶ ἑσέως, πρὸς αὐτὸν τοιαυτοτρόπως παρατηρῶντας τὴν κτίσιν, θα ἀποκτήσῃ κάποιαν γνώσιν τοῦ Θεοῦ καὶ ἀφοῦ προεβλέψεν καὶ γὰρ τὸν Θεόν, τὸ θεῖον πνεῦμα εἰς θεῶν, νὰ δύνῃ τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ. Περιλογοῦν τοῦ Θεοῦ εἶναι τὰ ἀνώτερα ἀπὸ τὰ κατώτερα δημιουργήματα).

14 «ὡς ἐν ἡμέρᾳ ἐν τῇ ἐνάντι σου». Εἶναι ἐν νοητολογικῇ ὁμοιοῦ το ἑλθῆτω ἡ βασίλεια σου.³ Εἶναι σαφές, ὅτι ἐδῶ προσεχέται νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ δευτέρα παραγγελία: «Ἀσώμει καὶ φιλοῦμαι τὰς δυνάστεας σου». Δὲν τότε δύναιτο δικαίως φυγαῖ ἀφοῦ εὑρεθῇ εἰς τὰς οὐρανίους κατοικίας, θα προσφέρουν τὴν πνευματικὴν λατρείαν.

3 Ὅπισθια τοῦ Θεοῦ εἶναι τὰ δημιουργήματα αὐτοῦ. Συμβολίζονται δι' αὐτοὺς ἡ ἐμμέσος γνῶσις τοῦ Θεοῦ.

4 Ματθ. στ' 10.

ΚΑ'.

Εἰς τὸ τέλος διὰ τὴν πρωΐην βοήθειαν
ΨΑΛΜΟΣ τοῦ Δαβὶδ

Ἑκδοθεῖς

Ὁ παρῶν Ψαλμός ψάλλεται διὰ τὴν πρωΐνην βοήθειαν. Δηλαδή διὰ τὸ γεγονός ὅτι μᾶς ἀπηλλοξεν ἀπὸ τὴν μακρὰν νύκτα καὶ τὴν θάρακα ὡς καὶ τοῦ δαβόλου, ἀφοῦ ἐφωταγωγήσῃ τὰ πάντα ὁ μορφεῖς Λόγος τοῦ Θεοῦ ὡς οἶρα ἀνατολὴ συμφωτῶς μεῖς αὐτοῦ ποῦ ἔχει γραφῇ¹ Πιθανὸν ὅμως ὡς πρωΐην βοήθειαν νὰ ὀνομάζει τὸν χρόνον τῆς ἀναστάσεως τοῦ Σωτῆρος. Διότι ὁ Κύριος ἀνέστη θάψας χάραματα², καὶ ἦτοξεν ἔτι διαπλάτα τοὺς ἔρομον τῆς ἀθανάσιας διὰ τὴν ἀνθρώπινον φύσιν. Ψάλλει δὲ τὸν Ψαλμὸν ὁ Χριστὸς ἐξ ὀνόματος τῆς ἀνθρωπότητος. Ὁ Ψαλμὸς διηγείται εἰς ἡμᾶς μὲ σαφῆσαι καὶ τὰ ὅσα ἐπραξαν οἱ Ἰουδαῖοι εἰς τὸν Χριστὸν κατὰ τὴν διορκίαν τῆς σταυρώσεως.

2. Ὁ Θεὸς ὁ Θεὸς μου προσχερς μοι ἵνα τί ἐγκατελιπές με,³ Ζητεῖ ἀπὸ τοῦ Πατέρα τοῦ νὰ στρέψῃ τὴν προσοχὴν τοῦ πρὸς αὐτὸν ἀφοῦ ἐπῆρε ἐπάνω τοῦ ὅλα τὰ ἴδικα μᾶς ἁμαρτήματα³ διὰ νὰ θέσῃ τερμα εἰς τὴν κατάραν, ποῦ μᾶς ἐθάρυνε μετὰ τὴν πτώσιν καὶ στρέψῃ πάλιν πρὸς ἡμᾶς στοργικὸν τὸ βλέμμα τοῦ Πατρὸς. Διότι ἡμεῖς ἐμεθα ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους (καὶ ὅχι ὁ Χριστὸς) ἀπεστράφη καὶ ἐγκατέλειπε. ὁ Πατὴρ ἐξ αἰτίας τῆς παραβάσεως τοῦ Ἀδάμ. Μακρὰν ἀπὸ τῆς σωτηρίας οἱ λόγοι τῶν παραπτωμάτων μου. Πρόσεξε, παρακαλῶ, ὅτι πάλιν ὁ Χριστὸς παρακαλεῖ ἐξ ὀνόματος ὁλοκληροῦ τῆς ἀνθρωπότητος νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὰ πταίσματα δηλαδή ἀπὸ τὰ παραπτώματα καὶ ἀπὸ τὰς συνεπειὰς των. Εἶναι τροφαὶς ὅτι πρόκειται διὰ τὴν δικαίαν κρίσιν, ἢ ὅποια ταράζει εἰς τὸν καθένα.

1 Λουκ α 78 Ησ Ε 1

2 Λουκ κδ 1

3 Γαλ γ 13

6. Ο Θεός ὁ Θεὸς μου. Αὐτὰ λέγονται ἀπὸ τὸν Σωτῆρα ἐξ ὀνόματος τῆς ἀνθρωπότητος καὶ σοφίας μου πρὸς τὸ Θεὸ μου, Θεὸ μου.⁴

3. Ὁ Θεὸς μου κεκραζομαι ἡμέρας καὶ οὐκ εἰσακουσῇ καὶ νυκτὸς καὶ οὐκ εἰς ἀνίσταί μοι. Πρέπει καὶ ὁ ἀνάγεται μετὰ ἀπὸ κόπῃς. Λέγει δὲ εἰς ἡμῶν, ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς προσευχῆς εἶναι πάντοτε ὠφέλιμον. Διὸ λέγει. «Ὁ κλέψας ἀντιοστέ μοι». Δηλαδή γινώριζω πολὺ καλὰ πὺς ἐγὼ μὲν θὰ θυγάτω πρὸς πειρητικὴν κραυγὴν, ἐκεῖνος δὲ θὰ μὲ ἀκουσῇ. Εἰς θεοφάως, Θεὸ μου, κατοκεῖς ἀναμέσα εἰς τοὺς ἁγίους, οἱ ὅποιοι ἔχουν ὁ ἀρκῶς ἐστραμμένοι τοὺν τὰν εἰς ἐσέ καὶ διὰ τοῦτο θὰ γίνῃς τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἐπαίνου καὶ τῆς δοξολογίας τῶν

4. «Σὺ δὲ εἰς ἁγίω κατοκεῖς ὁ ἐπαῖνος τοῦ Ἰσραὴλ». Σὺ ὁ ὅποιος δοξάζεσθα ἀπὸ τοῦ Ἰσραὴλ ἡ ἀκόμη σὺ ὁ ὅποιος ἀποτελεῖς τὸ καύχημα καὶ τὴν αἰτίαν τῆς δόξης τοῦ Ἰσραὴλ.

5. «Ἐπὶ σοὶ ἤλπισαν οἱ πατέρες ἡμῶν ἤλπισαν καὶ ἔρρυσαν αὐτοὺς». Πατέρας ἰδοὺς τοῦ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον ὀνομάζει τοὺς Πατριάρχας καὶ τὰς προφῆτας. Ὑπογραμμίζε δὲ καὶ τὴν ὠφέλειαν τοῦ προέργετα ἀπὸ τῆς ἐλπίδα.

(«Ἐπὶ σοὶ ἤλπισαν οἱ πατέρες ἡμῶν». Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι ποὺ ἐξῆσαν πρὶν ἀπὸ ἐμέ δηλαδή οἱ προφῆται, εἶχον ἐστραμμένην εἰς ἐσέ τὴν προσδοκίαν τῶν περιμένοντες τὸν ἰδοὺν μου ἔρχομαι. Καὶ ἀπὸ τῆς ἡ ἐλπίς δὲν διεμελοθῇ. Τὸ ἰδοὺν συνέβη καὶ μὲ τοὺς Πατριάρχας.)

7. «Ἐγὼ δὲ εἰμι σκωληξ, καὶ οὐκ ἄνθρωπος». Μᾶς διδάσκει νὰ ἔχωμεν ταπεινὴν γνώμην, δὲ τὸν ἑαυτὸν μας, ὅποτε ἀκόμη περισσότερον θὰ ἐμμεθα πλησιον τοῦ Θεοῦ. «Ὁ εἶδος ἀνθρώπου καὶ ἐξ ὀφθαλμοῦ λαοῦ». Ὁ Εὐαγγελιστὴς μᾶς περιγράφει μὲ πολλὴν σαφήνειαν τὴν πραγματοποιησὶν αἰτῶν ἐπὶ τοῦ ληριστοῦ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς σταυρωσεώς του. Κατὰ τὰς δραματικὰς ἐκείνας στιγμὰς οἱ διερχόμενοι ἐκκινούν πρὸς αὐτὸν περιφρονητικῶς τὰ κεφάλια τῶν καὶ ἐθλασθημοῦσαν ἐ-

ναντιον του λεγοτες «ΕΙ ΥΙΟΣ ΕΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ, ΣΩΣΟΝ ΣΕΑΥΤΟΝ»⁵

10 «Οτι σι εἰς ὁ ἐκπασις με ἐκ γαστρός» Λέγει αὐτο ἔπε δὴ ἐν ἑνὶ ἀνθρώπῳ συμφωνῶς μετὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ οὐρανοῦ Πιτρός Δὴτ λέγει «Ὅτε ἦλθε τὸ πληρωμα τῆς χάριτος ἐξάπεστείλει ὁ Θεὸς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ γὰρ ἐκ γαστρός»⁶ Ὁνομαζε δὲ τὸν Πατέρα τοῦ καὶ ἐπὶ δὲ ἄλλα αὐτο το λέγει ὁ Χρῆστος ὡς ἀνθρώπος (Λέγει ἐκπασις) ἐπειδὴ μόνον τὸν Χρῆστον ἐπέκλησεν ὁ Θεὸς ἀπο τῆς κοιτιαν τῆς Μαρίας ἀφοῦ ἄλλοι ἄλλοι ἀνθρώποι δὲ ἀποσπῶνται ἀλλὰ ἐξέρχεται Λέγει πῶς ἡ Γραφή «Ἐξῆλθε γὰρ ἡ σὰς ὡς ἡ σὰς δὲ σὰς»⁷

11 «Ἐπὶ με ἐπερριφην ἐκ μήτρας ἀπὸ γαστρός κλπ» Προσεχεται καὶ παλιν ὡς ἐκπρόσωπος τῆς ἀνθρωπότητος (Ὁμλεῖ ἔτα) ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ὁ ὄμιλος τῶν μαθητῶν τοῦ εἶχεν ἐγκαταλείψει «Ἐν σινεχειᾷ πρᾶξε, ἡ τὰ εἶδη τῆς θλιψεως που τοὺς ἀναμένει»

13 «Περεκυκλωσάν με μόσχοι πολλοί» Ἐνοεῖ τοὺς ἀρχοντας τῶν Ἰουδαίων

15 «Ὡσεὶ ἰδωρ ἐξεχυθην, καὶ διεσκορπίσθη πάντα τὰ ὀσά μου» Ὁσά τοῦ ὀνομαζε τοὺς ἀγίους διδασκαλοὺς (τῆς ἐκκλησίας) διότι ἐστὶ ἡ Ἐκκλησία εἶναι τὸ σῶμα τοῦ, ἐπὶ ὅπως θὰ πρέπη νὰ νοηθῶν ὡς ὁ σῶς ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι τὴν συγκρατοῦν Ἦκουσαμεν δὲ τὸν εὐαγγελιστὴν νὰ λέγη δὲ ὅτι ὁ Χρῆστος συνεληφθῇ ἀπὸ τοῦ στρατωτικοῦ τμήματος, οἱ μαθηταὶ τοῦ διεσκορπίσθησαν⁸ Κατ' ἄλλην ἐκδοχὴν τὰ ὀσά τῆς (ἐννοησάτω) σοφίας εἶναι τὰ ἀγία δόγματα τῆς Ἐκκλησίας Εἰς τοὺς Μωσαικὸν νόμοις ὑπῆρχεν ἐντολὴ νὰ μὴ σιντριβῶν οἱ Ἰουδαῖοι κατὰ τὸ Πάσχα τῶν τὰ ὀσά Ἰδοὺ τὸ παραγγέλμα «Ὅστοὺν οὐ σιντριβῶτε ἀπὸ αὐτοῦ»⁹ «Ἐγενήθη ἡ καρδία μου ὡσεὶ κηρὸς τηκόμε-

5. Μάρκ. κε 30

6. Γαλ 8' 4.

7. Νὰ υποκρυπτε αἱ ὁραγε ἐνταῦθα ἡ περὶ ὀνομαζομένου τοκετοῦ τῆς Παρθένου ἐντληψ

8. Γεν κε 25.

9. Μάρκ. 16' 50 Ματθ. κε 56

10. ΕΞ 16' 46

νος» Είπα χαρακτηριστικόν γνωρίσμα μεγάλης λύπης αὐτοῦ πο λέγει· ἐδῶ ἔχει ἄλλωστε γραφὴ περὶ τοῦ Χριστοῦ — Ἠρξάτο λυπεσθαι καὶ ἀδημονεῖν· Καὶ ἔλυπετο ὁ Κύριος τοσούτου διὰ τὸ Ἰουδαϊκὸν ἔθνος ὅσοι καὶ διὰ τοὺς προδότες, ἐπειδὴ ἔβλεπε νὰ ἀδηγοῦνται εἰς τὴν αἰώνιον ἀπώλειαν διὰ τὴν ἀσεβείαν ποῦ ἔδειξαν εἰς αὐτόν.

(«Καὶ διεσκορπίσθη πάντα τὰ ὀστέα μου» Ἐχουν, λέγει, ἀπασυναρμολογηθῇ καὶ διασκορπισθῇ ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι ὥσαι, ἀλλὰ ὀστέα ἀποτελοῦσαν μεχρὶ πρό ὁ λγόν τοῦ ἀρμονικοῦ σκελετοῦ ποῦ συντροφεῖ τὸν διδάσκαλον διῶτι οἱ μαθηταὶ ἐγκατελέψαν τὸν Κύριον καὶ ἐφυγαν·, ὅπως διασκορπίζεται τὸ νερό όταν ἀφεθῇ ἐλευθεροῦ εἰς ἀνοιχτὸν χώρον).

16 «Ἐξηράνθη ὡς ὀστρακὸς ἡ ἰσχύς μου καὶ ἡ γλῶσσα κεκόλληται τῷ λάρυγγί μου» Μὲ αὐτὰ ἐννοεῖ τὴν δειψὶν ποῦ ἡσθάνθη ὁ Ἰησοῦς ἐπάνω εἰς τὸν τίμιον σταυρὸν. Τότε, ἐνῶ ἐζήτησε νὰ πῇ (νερό), τοῦ προσέφεραν ξυδὲ ἀνακατωμένο μὲ χολήν¹¹ (Δι' αὐτὸ λέγει ἐδῶ «Καὶ ἡ γλῶσσα μου κεκόλληται τῷ λάρυγγί μου»). «Καὶ εἰς χοῦν θανάτου κατήγαγές με» Ἀπὸ ἐξαιρετικῆς εὐνοίας τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ὁ Χριστὸς ἔδοκιμασε τὸν θάνατον διὰ λογαριασμὸν ὅλων τῶν ἀνθρώπων. Ὁ Χριστὸς θεβιαῶς δὲν ἦλθε εἰς ἐπαφήν μὲ αὐτὴν τὴν οἰκίαν τοῦ θανάτου ἀλλὰ κατέβη εἰς τὸ χῶμα τοῦ θανάτου. Διότι, δὲν παρέμεινε ἡ ψυχὴ τοῦ εἰς τοὺς ᾄδην οὔτε ἡ ὕλη τοῦ φύσις κατέληξεν εἰς τὴν ἀποσυνθεσιν¹².

17 «Ὅτι ἐκυκλώσαν με κύνες πολλοί» Ἐννοεῖ καὶ πάλιν τοὺς ἀρχοντας τῶν Ἰουδαίων «Ὡρῶν χεῖράς μου καὶ πόδας μου» Ὅμιλεῖ διὰ τὰ καρφιά, τὰ ὅποια τοῦ ἔμπηξαν εἰς τὸ σῶμα κατὰ τὴν σταύρωσιν.

18 «Ἐξηρίθμωσαν πάντα τὰ ὀστέα μου», Ψάχνοντας μὲ τὰ δακτυλά τοὺς, σύμφωνα μὲ τὴν τηρουμένην

11 Μάρκ 15 34

12 Ματθ κατ 56

13 Ἰωάν 8 29

14 Πρβλ Ψαλμ κ' 10

κατὰ τὰς σταυρώσεις διαδικασίαν, ὁλοκληρὰ τὸ σώ-
μα τοῦ μετρώτην καὶ ξανταμετροῦσαν εἶνα πρὸς ἐνα-
τα ὁσὶ τὸ δὲ να ὁσιν πρὶ πρέπει να μπηζοῦν τὰ
καρφα Ἀ. τοι δε κατε οησαι κα ἐπιδόν με Ἀντί
να εἶπη ἐγείλασαι εἰς θαρος μου Ἀ. τυ δε λέ, οντα ἐ-
πε δε ἐφορεζαν εἰς τὸν Χρῆστον κοκκίην χλαμίδα
(ἀντ. βασιλικῆς πορφύρας) καὶ ἀκρόθιον στεφανόν
(ἀντ. βασιλικὸν στέμματος, κα. τοῦ ἔδωσαν να κρα-
τη εἶνα καλάμι ἀντι βασιλικοῦ σκήπτρου⁵ δια να τὸν
ἐξευτελ σοιν.

19 «Δεμερισαντο τὰ ἱματῖά μου ἐαυτοῖς· Ἡ πα-
ροῦσα προφητεῖα ἐπιθεθα.ω.ε.ται πανηγυρικῶς ἀπὸ
τὴν περιγραφῇ τῶν Ευαγγελιω⁶

20 «Σὺ δέ, Κυριε, μὴ μακρυνῇς τὴν βοήθειάν σου
ἀπ' ἐμοῦ· Μεταβάλλει τὰ λόγια εἰς προσο.χὴν (Μέ-
τὴν ἰδικὴν σου, λεγε βοήθειαν καὶ ὑποστήριξιν τὴν
τρτην ἡμεραν θά ἀναστηθῶ καὶ θα ἀποδε.ῶ πόσον
ἀσκοπα καὶ ἀνοητα ἦσαν ὅσα φοθερα διεπραξαι ἐναν-
τίαν μο.) Ὁ Κυριος ἔγινε δι' ἡμᾶς παράδεγμα διὰ
να μαθῶμεν πῶς πρέπει να ἐπικαλο.μεθα τὸν Θεόν
κατὰ τὰς δοκιμασίας καὶ πῶς δέν πρέπει να πιπτωμεν
εἰς νάρκη. ουτε να παραλυ.ω.μεν ἀπὸ τὰς θλ.ψεις

21 «Ρῶσα ἀπο ρομφαίας τῆς ψυχῆς μου· Μὲ ὅλα
αὐτά, δηλ. διὰ τῆς ρομφαίας, τοῦ χερσοῦ, τοῦ σκυλοῦ
τοῦ λέοντος καὶ τῶν κεράτων τῶν μονοκεράτων ζώ-
ων⁷, θελεῖ να παραστήσῃ τὴν κακίαν καὶ τὴν ἀνοη-
σίαν τῶν Ἰουδαίων· Καὶ ἐκ χειρὸς κυνὸς τὴν μονογε-
νῇ μου· Ὅσα ἔγιναν ἀπὸ αὐτὸν τὸν σκυλον τὰ ὀνο-
μάζει χέρι ἐνῶ τὸν ἴδιον τὸν ὀνομάζει σκυλον· Ὁ ἱ-
διος ἀλλῶστε ὁ Κυριος εἶπε· Οὐ καλὸν ἐστ. λαθεῖν
τὸν ἄρτον τῶν τεκνίων καὶ θαλεῖν τοῖς κυναριοῖς⁸·

(Ρομφαία δὲ θά ἡδυνάτο θαιμάσσα να εἶνα, καὶ
ὁ διάβολος ὁ ὁποῖος διαρκῶς ἐπιχερεῖ να προκαλῇ
πληγὰς εἰς τὰς ψυχὰς· Μοιογενῇ ὀνομάζει τὴν ψυ-
χὴν του, ἐπειδὴ ἀπεμονώθη καὶ διεχωρίσθη ἀπὸ τὰς

15. Πρὸλ. Ιωάν. 18^ο 1-2.

16. Ματθ. κζ' 35-36

17. Ἡ πρόκειται διὰ τὸν ρινόκερον ἢ δι' ἀφανισθὲν εἶδος ἀγρι-
ου ζώου, πιθανῶς ταύρου

18. Ματθ. ιε' 26

άλλας ψυχας Δύο εἶναι οἱ λόγοι που κάνουν την ψυχή. τὴν ὑποτακτικὴν μοναδικήν. πρῶτον μὲν δότι ὅλα αἱ ἄλλα ὑπακούουσιν τῇ αἰμαρτίᾳ ἐνῶ ἐκείνη δὲ δεύτερον δὲ ἔστι μόνη αὐτὴ κρατεῖ διαρκῶς ὑποτακτικῶς ἡνωμένη τὸν Θεόν. Λογὸν μὲ τῇ σαρκί. Διὰ τὸ ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι εἰς καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ δυο ἐντελῶς διαφορα σῶσται κα, εἶναι δηλαδὴ συγχρόνως τελείος Θεὸς καὶ τελείος ἄνθρωπος.¹⁹ Αἱ ἄλλα ἀντιθέτως ψυχαὶ μόνον περιόδῳ δέχονται τῇ ἐπιφοίτησιν (τοῦ Θεοῦ). Πῦθαισι ἀκομὴ νὰ διομάζῃ μονογενεῖ καὶ τὴν πληροῖ αὐτοῦ ἐρρησκομένην Ἐκκλησίαν, ἐπειδὴ δεῖ ἐκκλησιαστικὴν καὶ ἡ ὁποία ἀπαρτίζεται ἀπὸ τῶν ἀμεττῶν ἐκείνων δὲ τὴν διαγωγὴν αὐτῶν ἐξέκοντα βασίλισσας καὶ ὀγδοηκοντα παλλακίδας.²⁰)

22 23 «Σῶσον με ἐκ στόματος λέοντος καὶ ἀπὸ κεραιῶν μονοκλώτων τῇ ταπεινώσιν μου. Δηγήσῃ μοι τὸ ὄνομα σου τοῖς ἀδελφοῖς μου ἐν μεσῶ Ἐκκλησίας ὑμνήσω σε» Δότι μᾶς ἐδίδαξεν (ὁ Χριστὸς) τὸν πραγματικὸν καὶ κατὰ τὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν ὁμιλοῦντα πρὸς αὐτοὺς Πατέρα τοῦ Κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην τοῦ ὅμως φῶς ἐκ ἐνώθη μὲ τὴν Ἐκκλησίαν.

24 «Οἱ φοβούμενοι τὸν Κύριον ἀνέσαστε αὐτόν ἀπαν τὸ σπέρμα ἁκῶς, δοξάσατε αὐτόν» Ἐπεὶ δὲ δηλαδὴ ἡ Ἐκκλησία ἀνεκροτήθη καὶ ἀπὸ ἐθνικῶν καὶ ἀπὸ Ἰουδαίους, πρῶτον καὶ τούτους καὶ ἐκεῖνοὺς εἰς δοξολογίαν. Τοὺς μὲν Ἰουδαίους προσδιορίζει ἐκ τοῦ γενάρχου τῶν Ἰακώβ καὶ Ἰσραὴλ, τοὺς δὲ ἐθνικοὺς ἐπὶ τῇ θέσει τῆς ἀρετῆς τῶν, ἡ ὁποία εἶναι τοῦλάχιστον ὁμοίᾳ τῆς γενεολογίας ἔμβλημα. «Ἀλλήλωστε καὶ οἱ Ἰουδαῖοι συνιθίζον νὰ ἀποκαλοῦνται οὕτω τῶν ἐκείνων ἐκ τῶν ἐθνικῶν, οἱ ὁποῖοι προσήρχοντο εἰς τὸν Ἰουδαϊσμόν. Ἐχομε περὶ αὐτοῦ αὐθεντικὴν μαρτυρίαν εἰς τὴν Ἰστορίαν τῶν Πράξεων διότι ὁμῶς ὁ θεὸς Ἀπόστολος Παῦλος πρὸς τὸν λαὸν εἶπε τὸ ἐξῆς. «Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, καὶ οἱ ἐν ὑ-

19 Ο Ἀρειὸς υπεστήριζε «Δύο τελεία ἐν γενέσθαι οὐ δύναται»

20 Πρβλ. Εφ. ε' 27

21 Πρβλ. Ἀσμα Ἀσμάτων στ 8

μῖν φοβούμενοι τον Κύριον.²²

25 «Ὅτι οὐκ ἐξουδενώσεν» Μᾶς διδάσκει, καθαρὰ τὰ ὅσα ἐπραξε χάρις ἡμῶν, μόνος τοῦ ὁ Μονογευῆς.

26 «Παρα σου ὁ ἔπαυός μου.» Ἐπαυόν, ὀνομάζει, τὴν δοξολογίαν. Δυναμέθα δὲ νὰ εἰπώμεν ὅτι αὐτὴ προήλθεν ἀπὸ τὸν Πατέρα, ὅταν κατηλθε φωνὴ ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς ἡ ὅποιον ἔλεγε, «Καὶ ἐδόξασα, καὶ πάλιν δοξάσω.»²³ («Ἦ σημαίνει, ὅτι ὅπως ἐγὼ σε ἐφανέρωσα εἰς τοὺς ἀνθρώπους, κατὰ τὸν ἴδιον ἀκριβῶς τροπὸν καὶ, σὺ μοῦ ἀνταποδίδες τὴν ἰδίαν τιμὴν, ἄλλοτε μὲν λέγοντας, «Οὗτος ἐστὶν ὁ Υἱός μου»²⁴, ἄλλοτε δὲ ἀποκαλιπόμενος τῇ, θεῶν μου ἰδιότητα εἰς τὸν Πέτρον καὶ τοὺς υπολοίπους μαθητὰς μου) «Τὰς εὐχὰς μου ἀποδώσω.» Ἐχῃ εἰς τὴν θείαν Γραφὴν ὀνομάζεται ἡ ὑπόσχεσις. Συνεπῶς θὰ ἤδυνάτο νὰ θεωρηθῇ, ὅτι σημαίνει, ἐπίσης καὶ τὴν πραγματοποιήσιν τῆς τελείας ὑπακοῆς τοῦ Υἱοῦ πρὸς τὸν Πατέρα, ποὺ τὸν ὠδήγησεν εἰς τὸν σταυρικὸν θάνατον, ἐκπληρωθείσης το-ουτοτρόπως τῆς ὑπόσχεσεως τοῦ Υἱοῦ πρὸς τὸν Πατέρα. (Εὐχὴ εἰς τὴν θείαν Γραφὴν ὀνομάζεται, ἡ ὑπόσχεσις ἀρα πρόκειται διὰ τὴν πραγματοποιήσιν τῆς ὑπακοῆς τοῦ Υἱοῦ πρὸς τὸν Πατέρα, ὑπακοῆς ἡ ὁποία ἐφθασε νὰ τοῦ στοιχίσῃ τὸν σωματικὸν θάνατον. Ὑπ' αὐτὴν τὴν ἔννοαν θὰ ἤμποροῖσε νὰ θεωρηθῇ ὅτι ἐπραγματοποιήθη ἡ ὑπόσχεσις ἀπὸ τὸν Χριστὸν πρὸς τὸν Πατέρα.)

27 «Φάγονται πένητες καὶ ἐμπλησθήσονται». Χαρετίζεται μὲ τα λόγια αὐτὰ ἡ κλήσις τῶν ἐθνῶν εἰς τὴν σωτηρίαν.

28 «Καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιον αὐτοῦ πᾶσαι αἱ πατριαὶ τῶν ἐθνῶν.» Λέγεται ἐδῶ ὅτι ὁ Κύριος θὰ θὰ σιλευσῇ εἰς ὅλους τοὺς κατοικοὺς τῆς γῆς καίτοι, καὶ τώρα, σὰν Θεὸς ποὺ εἶναι, εἶναι βασιλεὺς ὅλων. Καὶ θὰ βασилεύσῃ διότι θὰ ἐπιστρέψουν οἱ ἄνθρωποι, ἀπὸ τὴν πλάνην τῶν δαιμόνων (τὴν εἰδωλολατρείαν) εἰς

22. Πρόβ. ιγ' 18

23. Ἰωάν. ιθ' 26

24. Ματθ. γ' 17' κζ' 5.

τὴν ἰδικήν Του πίστιν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν εὐγνωμοσύνην καὶ τὴν ἰδικήν του δικαιοσύνην.

29 «Ὅτι τοῦ Κυρίου ἡ βασιλεῖα, καὶ αὐτὸς δεσπόζει τῶν ἐθνῶν». Ὁ ἀληθινὸς Θεὸς δὲν ἀνῆκει ἀποκλειστικῶς εἰς τοὺς Ἰουδαίους καθὼς πίτται νομίζουν, ἀλλ' εἶναι δημουργὸς ὁλοκλήρου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Αὐτοὶ λέγει καὶ ὁ Ἀποστολὸς Παῦλος «Ἡ Ἰουδαίων ὁ Θεὸς μόνον, Ὁ Χ. καὶ ἐθνῶν. Naὶ καὶ ἐθνῶν Ἐπειπερ εἰς ὁ Θεὸς, ὃς δικαιοῦσιν περὶ τομὴν ἐκ πίστεως καὶ ἀκροθυσιαν δια τῆς πίστεως»²⁵.

30 «Ἐφαγον, καὶ προσεκυνησαν πάντες οἱ πίστες τῆς γῆς». Ἐφαγον δηλαδὴ τὴν πνευματικὴν τροφήν. Ὀνομαζει δὲ αὐτοὺς παγεῖς ἐπεὶ δὴ τὰ θεῖα λόγια εἶναι πλούσια εἰς ὑρεπτικὰς σόους. «Ἐωπον αὐτοῦ πεσοῦνται πάντες οἱ καταβαινόντες εἰς γῆν». Τοῦτο λέγει, ἐπεὶ δὴ γονατίζουν πρὸς λατρείαν τοῦ θλοῦ οἱ ἐπὶ γῆς πιστοί. Καὶ ὑπῆργαι ἀνεκαθεῖ τοιοῦτο πιστοί. «Οἱ καταβαινόντες εἰς τὴν γῆν», δηλαδὴ ἐκεῖνοι ποὺ κατέληξαν εἰς καταστροφήν καὶ ὀριστικὴν ἀπώλειαν, ἐπεὶ δὲ ἐγνωρίσαν τὸν Κύριον.

31 «Καὶ ἡ ψυχὴ μου αἰτῶ ζῆ, καὶ τὸ σπέρμα μου δουλεύσει αὐτῷ». Διότι ἡ ἐπιγεὸς ζωὴ τοῦ Χριστοῦ ὡς ἀνθρώποι ὑπῆρξεν ἁγία καὶ ἀκηλῶτος. Διότι μόνον αὐτὸς δὲν δὲ πρᾶζειν οὔτε τὴν παραμικρὰν ἁμαρτίαν, καίτοι ἔγινε κατὰ πάντα ὁμοὸς μὲ ἡμᾶς, καὶ ἐφόρεσε τὴν ἐπὶ ρρεπὴ εἰς τὴν ἁμαρτίαν ἀνθρωπίνην σάρκα. Ὡς σπὸρος τοῦ Θεοῦ θα ἡδυναντο νὰ θεωρηθοῦν οἱ ὑπ' αὐτοῦ καλεσμένοι εἰς σωτηρίαν δια τῆς πίστεως. «Ἀναγγελήσεται τῷ Κυρίῳ γενεὰ ἡ ἐρχομένη». Καὶ αὐτὰ ἀναφέρονται εἰς τοὺς ἐθνικοὺς.

32 «Ἀπῶ τῷ τεχθῆσομενῳ, δὲ ἐποίησεν ὁ Κύριος». Ὁμοιάζει ἐννοιολογικῶς πρὸς τὸ «Οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκός, ἀλλὰ ἐκ Θεοῦ ἐγεννήθησαν»²⁶.

25. Ρωμ. γ' 29-30

26. Ἰωάν. α' 13

ΚΒ'

ΨΑΛΜΟΣ τοῦ Δαβίδ.

Ἑποδοσεις

Ὁ παρων Ψαλμος ψάλλεται ἐξ ὀνόματος τῶν ἔθνικῶν, οἱ ὅποιοι εἶπαι γεράτοι χαράν, ἐπεὶ δὴ ὁ Κύριος ἐγένε καὶ ἰδικὸς τῶν τομῆν Πέραν τούτου δηλοῦνται λεπτομερῶς περὶ τοῦ μυστικοῦ συμποσίου (δείπνου), τὸ ὅποιον παρεθέσε πρὸς χάριν τῶν αὐτὸς ὁ ἰδικὸς που τοὺς πομῖναι (ὁ Χριστός)

1. Κύριος πομῖναι με. Ἐχουν μεγαλην ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν Κύριον ἐκεῖνοι, διὰ τοὺς ὁποίους αὐτὸς φροντίζει.

2. «Εἰς τόπον γλῶσς ἐκεῖ με κατεσκήνωσεν». Με ἔβαλε νὰ κατοικήσω μέσα εἰς τὴν ὠραότητα τῆς γλῶσς ἐννοεῖ τὴν πνευματικὴν γλῶσς. «Ἐπὶ ὕδατος ἀναπαύσεως ἐξέθρεψε με». Ὡς νερο ἀναπαύσεως θὰ ἡμπορεῖσε νὰ θεωρηθῇ τὸ νερο τοῦ ἁγιοῦ βαπτισματος ἐπειδὴ ἀφαρεῖ τὸ φορτίον τῶν ἁμαρτιῶν καὶ ἔτσι ἀνακουφίζεται ὁ ἄνθρωπος.

(Αὐτὰ διὰ ἔδωσεν εἰς ἐμε, λέγει, ἀφοῦ ἐγὼ προηγουμένως ἐφροντίσα τὴν ψυχὴν μου καὶ ἀφοῦ ἐγκατέλειπα τοὺς τραγεῖς (τοὺς χωρὶς δρομο) τόπους τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀπεφάσισα νὰ βαδίζω τὸν ἴσιον δρόμον τῆς ἀρετῆς).

3. «Τὴν ψυχὴν μου ἐπέστρεψεν». Ἀφοῦ ἡλευθέρωσε τὴν ψυχὴν μου ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ θανάτου καὶ μοῦ τὴν ξανάδωκε, με ὠδηγήσεν εἰς τὴν τήρησιν τῶν ἐντολῶν τοῦ ἀπὸ τοῦ πνευματικοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν (Ὡς νὰ εἶχε χάσει παλαιότερον τὴν ψυχὴν του καὶ ὥσαν νὰ τὴν ξαναβρῇκε διὰ τῆς τροφῆς περὶ τῆς ὁποίας ὠμίλησε καὶ, ἐπιστρέφοντας ἀπὸ τὸν (πνευματικόν) θάνατον, λέγει «Τὴν ψυχὴν μου ἐπέστρεψεν ἐπὶ τρίβους δικαιοσύνης» ἐννοεῖ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Εὐαγγελίου).

4. «Ἐὰν πορευθῶ ἐν μέσῳ σκιᾶς θανάτου» αὐτὰ ἀναφέρονται εἰς τὸν Πατέρα Τὸν Χριστὸν τὸν ὀνομάζει ράβδον δυνατὴν, ράβδον ἐνδοξον καὶ ράβδον μεγαλω-

συνης. "Όπως ἡ ράβδος τιμωρεῖ καὶ συνετιζέ, ἔτσι καὶ ἡ πράξις τοῦ θείου μάς διδάσκει, νὰ εἴμεθα μετριοπαθεῖς.

«Ἡ ράβδος σου καὶ ἡ θακτηρία σου, αὐταὶ με παρεκάλεσαν» Ἐπειὶ τὸν ὁσὶν τοι, Χριστὸν Σχετικὰ εἶναι καὶ τὰ «Ράβδον δὲ ταύτης ἐξαποστελεῖ σοι, Κύριος ἐκ Σιών» καὶ «ράβδος ἐκκλησίας καὶ ράβδος μεγαλωτάτος».² Ἡ ράβδος συμβολίζε τὴν παιδαγωγοῦσαν δύναμιν Βακτηρίας εἶναι ἡ συμπαραστάσις, ἡ ὁποία ἐκδηλώνεται δια τῆς παρηγορίας.

5 6 «Ἐλπίσας ἐν ἐλαίῳ τὴν κεφαλὴν μου» Δι' αὐτῶν ἀναφέρεται εἰς τὸ μυστήριον τοῦ Χρίσματος. «Καὶ τὸ ποτήριόν σου μεθύσκοι με» Ὁμολεῖ καὶ πάλιν διὰ τὴν μυστηριακὴν ἀπολαύσιν (διὰ τὴν θεῖαν Εὐχαριστίαν) «Καὶ τὸ ἔλεός σου καταδιώξει με πάσας τὰς ἡμέρας» Ὅσοι ἀξιοῦσιν νὰ ἀπολαύσων ὅλα τὰ ἀγαθὰ ποῦ προαναφέραμε, θὰ εἶναι δια παντὰ μέσα εἰς τὸ θεῖον ἔλεος καὶ ὅχι μόνον αὐτό ἀλλὰ θὰ γίνων καὶ συγκατοικοὶ Του (εἰς τὸν οὐρανόν).

(«Ἦτοίμασας ἐνώπιόν μου τράπεζαν» Τράπεζαν ἐννοεῖ τὴν μυστικὴν (τῆς θείας Εὐχαριστίας ἢ τῆς οὐρανίου βασίλειας) ἑλαιοὶ εἶναι τὸ μυστήριον τοῦ Χρίσματος ἀναφέρει καὶ τὸ ποτήριον)

ΚΓ'.

Εἰς τὸ τέλος ΨΑΛΜΟΣ ἀποδιδόμενος εἰς τὸν Δαβὶδ καὶ φαλλόμενος τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος (ἢ ἀναφερόμενος εἰς τὴν ἡμέραν τῆς Ἀναστασεως).

Υπόθεσις

Ὁ παρῶν Ψαλμὸς προαναγγέλλει εἰς ἡμᾶς τὴν ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου καὶ τὴν ἐξαπλώσιν τῆς θείας διδασκαλίας εἰς τὰ ἔθνη. Πῶς δηλαδὴ θὰ ἐγίνοντο καὶ αὐ-

1. Ψαλμ. ρθ' 2.

2. Ἱερ. λα' 17.

τοὶ ἄγιοι νὰ κατοικήσουσι εἰς τοὺς οὐρανοὺς.

1 «Τοῖς Κεῖρο· ἡ γῆ καὶ τὸ πνεῦμα αὐτῆς» Μὲ τὰ λόγια αὐτὰ διακηρύσσεται τὸ γεγονός τῆς βασιλείας τοῦ ἐνανθρωπήσαντος μονογενοῦς Λόγου τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τὰ ἔθνη.

2 «Αὐτός ἐπὶ θαλάσσαις ἐθεμελίωσεν αὐτήν» Διὰ νὰ μὴ νομισθῇ κάποιος ἀπὸ τοὺς ἐγθροῦς τῆς πίστεως, ὅτ' ἡ γῆ ἀπῆκε μένει εἰς τοὺς Σοττανάν, τώρα δὲ μόλις πρόκειται νὰ βασιλεῖσῃ ὁ Χρῆστος εἰς αὐτήν, δι' αὐτὸ ἀκριβῶς διακηρύττει ὅτ' ὁ Χρῆστος εἶναι ὁ δημιουργὸς τῆς συγχρονίως ὁμῶς φανερῶναι με αὐτὰ καὶ τὴν παντοδυναμίαν αὐτοῦ ἀφ' οὗ κατεβῆκε τὴν τόσον μεγάλην κατὰ τὸ μέγεθος γῆ καὶ τὴν στηριξὴν ἐπάνω εἰς τὰ νερά «Καὶ ἐπὶ ποταμῶν ἤτομασεν αὐτήν» Ἀντὶ νὰ εἴπῃ τὴν διεκόσμησεν (με ποταμίας)

(Ὅτι ἡ Ἐκκλησία τότε μόνον ἐδραζομένη, ὅταν κτυπηθῇ σκληρῶς ἀπὸ τὰ μανιασμένα κύματα τῶν δοκιμασιῶν καὶ δωγμῶν καὶ παραμένῃ ἀσίλευτος εἰς τὴν πίστιν «Καὶ ἐπὶ ποταμῶν» ἐδημιούργησε δὲ ἔτσι τὴν γῆν, ὥστε καὶ τὰ ποτάμια νὰ ρεοῦν καὶ νὰ χέωνται εἰς τὴν θαλάσσαν ἀνεμπόδιστα, τὰ ὄρη καὶ τὰ βῆτα νὰ χαρίζουσι ζωὴν εἰς τὰ ἄθροισμα καὶ τὰ ζῶα, τὰ χωράφια δὲ καὶ αἱ πεδιάδες τὰ μορσαιοῦν εἰς τοὺς ἀνθρώπους δια κατοικίαν καὶ καλλιεργεῖαν.)

3 «Τὶς ἀναθήσεται, εἰς τὸ ὄρος τοῦ Κυρίου,» Ἀφοῦ ἀνεφέρθη εἰς τὴν πίστιν, προχωρεῖ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς διδασκαλίας περὶ τῶν ἔργων, ὥστε καὶ μετὰ τὰ δύο αὐτὰ (τὴν πίστιν καὶ τὰ ἔργα) νὰ ἐξασφαλίσωμεν ὅσοι ἀκοῦμε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ τὴν πραγματικὴν κληρονομίαν.

4 «Ἀθῶος χεροὶ καὶ καθαρὸς τῇ καρδίᾳ» Σχετικῶς μετὰ τὴν ἐννοίαν τοῦ παρόντος ἐδαφίου ὠμλήσαμε εἰς τὸν 14ον Ψαλμὸν «Ὅς οὐκ ἔλαβεν ἐπὶ ματαίῳ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ» Μαρτυροῦντα ὀνομάζει τὸ ὑπερήφανον φρόνημα «Καὶ οὐκ ὤμωσεν ἐπὶ δόλῳ τῷ πλησίον αὐτοῦ»

5 «Οὗτος λήψεται εὐλογίαν» Εἰς ἐκείνον, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξεν ἀθῶος κατὰ τὰ χεῖρα καὶ καθαρὸς κατὰ τὴν καρδίαν καὶ ὁ ὁποῖος δὲ ἐπῆρεν ὄρκον μετὰ δόλον σκοπόν, ὑπόσχεται ὅτ' θὰ παρῇ τὰς δωρεὰς τοῦ Θεοῦ, καὶ εἶναι ἡ θεία εὐλογία καὶ τὸ ἔλεος.

6 «Αὕτη ἡ γενεα ζητοῦντων τὸν Κύριον» Ἐννοεῖ ἐκείνους, που ἐτήρησαν ὅσα προηγουμένως εἶπε

7 «Ἄρατε πύλας, οἱ ἀργότες, ἑρῶν» Ἐδῶ οἱ ἀγγελοὶ ποὶ ἐταχθῆσαν, νὰ υπηρετοῦν τὸν Σωτῆρα κατὰ τὴν ἐπιγειὴν ζωὴν, τοὶ καὶ ἐδῶ ὁ Κύριος ἀναλαμβάνεται εἰς τοὺς οὐρανοὺς ζητοῦν ἀπὸ τοὺς ἐν οὐρανοῖς ἀγγέλους νὰ ἀνοίξουν τὰς πύλας

8 10 «Τὺς ἐστὶν οὗτος ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης.» Ἐρωτοῦν αἱ εὐρσκόμενα, εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἀγγέλ καὶ δυνάμεις (ἐκείνας που συνοδεύουν τὸν ἀνερχόμενον Κύριον), γεμᾶται καταπληξὶς ἀπὸ το παραδοξὸν γεγονός τῆς θείας οἰκονομίας που ἀπειλοῦν «Κύριος τῶν δυνάμεων αὐτὸς ἐστὶν ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης» Οἱ ἀνερχόμενοι μαζί με τὸν Κύριον ἀγγελοὶ ἐξηγοῦν εἰς τοὺς ἀγγέλους τοῦ οὐρανοῦ το συνετελούμενον μυστήριον, ὅτι δηλαδὴ ὁ ἀνερχόμενος Κύριος τῶν δυνάμεων εἶναι αὐτὸς ὁ Ἰᾶς, που συνετριψε τοὺς ἀσράτους ἐχθρούς.

(«Κύριος κραταιὸς καὶ δυνατός» Παραξενεύονται δὲ αἱ οὐράνια δυνάμεις, ὅταν βλέπουν αὐτὸν νὰ ἀνέρχεται φέροντας σάρκα ἐμψυχωμένην με νοερὰν ψυχὴν δι' αὐτὸ καὶ ἐρωτοῦν νὰ μάθουν ποῶς εἶναι)

ΚΔ΄.

ΨΑΛΜΟΣ τοῦ Δαβὶδ.

Ἑποθεσις

Εἰς τὸν παρόντα Ψαλμὸν ἀπαντᾷται, τὸ πρόσωπον καθενὸς ἀπὸ ὧσους ἔχουσ κληθῆ εἰς τὴν σωτηρίαν δηλαδὴ ἐκείνων που συνεκεντρωθησαν με τὴν ἀπόφασιν ν' ἀκολουθήσουν τὴν πνευματικὴν ζωὴν Οἱ λόγοι τοῦ Ψαλμοῦ τούτου πρέπει νὰ λέγωνται, εἰς περιοδὸν μαρτυρίου.

1 Ὁ Κύριος μετὰ τὴν Ἀνάστασιν ἔφερε τὸ ἴδιον σῶμα που εἶχε καὶ πρὶν ἄλλ' ἀποπνευματοποιημένον καὶ με αὐτὸ ἀνελήφθη τοιοῦτου εἶδους ἀφθαρτοποίησις θὰ συνετελεσθῇ καὶ εἰς τὸ σῶμα τῶν δικαίων μετὰ τὴν ἀνάστασιν τῶν {Πρβλ Α Κορ ιε 35-54 Φιλ γ 21}

1 «Προς σέ, Κύριε, ἤρα τὴν ψυχὴν μου» Ὁμιλοῦν ὥσαν να ἔχοι· ἐγκαταλείπει πλεον τὴν εἰδωλολατρειαν

2 «Μηδὲ καταγελασάτωσαν μοι οἱ ἐχθροί» Δηλ. οἱ ἀόρατο ἐχθροί Ἐχθρός εἶναι ὁ δαῖμονος καὶ τὰ δαιμόνια καὶ οἱ ἀσεβεῖς ἄνθρωποι Πῦθοι οὕτως καὶ νὰ προβλεπῇ δ' αὐτοὶ καὶ τὴν ἐνανθρωπήσιν τοῦ Σωτῆρος ὑπὲρ αὐτοὺς ἀπο τὴν ὁποίαν ἔχει σταματήσει τὸ εἰρωνικόν ἢ χαρεκακόν γελιο τῶν ἐχθρῶν

3 «Καὶ γὰρ πάντες οἱ ὑπομενοντές σε οὐ μὴ κατασχευθῶσι» Αὐτο το λεγει δ' ἐκεῖνους, οἱ ὁποῖοι εἶχα ἐμπιστοσύνη εἰς τοὺς θεοὺς ἐξ αἰτίας τῆς ὁποίας ἐδοξάσθησαν, ἐπειδὴ εἶχον τὴν βεβαιότητα ὅτι θὰ πραγματοποιηθῇ τὸ αἰτημά των «Αἰσχυρίσθητωσαν οἱ ἀνομοῦντες δακρυῖς» Αὐτὰ τα λεγει δ' ὅσους ἐξακολουθοῦν ἀκόμῃ να εὑρισκῶνται εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν

4 «Τὰς ὁδοὺς σου, Κύριε, γινώρισόν μοι» Ἐννοεῖ τὴν διδασκαλίαν τῶν Εἰσαγγελίων

5 «Ὁδήγησόν με ἐπὶ τὴν ἀλήθειαν» Λεγει αὐτὰ ἐπειδὴ δὲν ἔχει φθάσει ἀκόμῃ εἰς τὴν ἀλήθειαν «Καὶ διδάξόν με ὅτι σὺ εἶ ὁ Θεὸς ὁ Σωτὴρ μου» Ὅταν ὁ προφῆτης προσεύχεται κατ' αὐτὸν τοῖν τρόπον, ὥσαν νὰ μὴ ἐγγώρσῃ ποτε τοὺς δρομοὺς τοῦ Κυρίου καὶ δὲν ἐδιδάχθῃ ποτέ τ' ἀκολουθεῖ τα μονοπάτια Τοῦ καὶ δὲν ὠδηγήθῃ ποτε εἰς τὴν ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ οὔτε ἐδιδάχθῃ ποτέ ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι Σωτὴρ τότε ποῖος δὲν θὰ φοβηθῇ τὸ «οὔαι οἱ σοφοὶ ἐν ἐαυτοῖς, καὶ ἐνώπιον αὐτῶν ἐπιστημονες».

7 «Ἀμαρτίας νεότητός μου καὶ ἀγνοίας μου μὴ μνησθῆς» Νεότητα ὀνομαζεῖ τὴν ἀπερισκεψίαν Καθαρὰ δὲ μωρία ἦταν ἡ περὶ ὁδοὺς ποὺ αὐτοὶ εὑρίσκοντο εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν Κατ' ἄλλην ἐρμηνείαν ἐννοεῖ τὰς ἀμαρτίας ποὺ διέπραξεν ὁ λαὸς εἰς τὴν Αἴγυπτον διότι ἐκεῖ ἐλάτρευσαν τὰ εἰδωλά Μὴ θυμᾶσαι, λοιπόν, Θεέ μου, ἐκείνας τὰς ἀμαρτίας τώρα, ἀλλὰ δεῖξε τὴν φιλανθρωπίαν ποὺ ἔδεξες καὶ τότε εἰς ἐκείνους, ποὺ σὲ ἀγνοοῦσαν καὶ τοὺς ἠλέησες. «Ἐνεκεν τῆς χρησιμότητός σοι, Κύριε» Σὲ παρακαλῶ νὰ μοῦ χάρισῃς αὐτό,

ὄχι ἐπειδὴ ἐγὼ ἀξίζω ἀλλ' ἐπειδὴ σὺ εἶσαι φιλάνθρωπος.

8. «Διὰ τοῦτο νομοθετῆρε ἀμαρτάνοντας ἐν ὁδῷ»
Θα φωτίσῃ τοὺς ἀμαρτάνοντας θα δεῖξῃ εἰς τοὺς ἀμαρτάνοντας τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς

10. «Πᾶσαι αἱ ὁδοὶ Κυρίου ἔλεος καὶ ἀλήθεια» Διότι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι τροφοδοτοῦνται, δὲ ἀρκῶς μὲ τὰ θεῖα λόγια πληροφοροῦνται, μὲ καθὲς λεπτομέρειαν ἀπὸ αὐτὰ πὼς ὅλα αἱ λυτρωτικαὶ ἐργελαὶ τοῦ Σωτῆρος μας Χριστοῦ καὶ Θεοῦ εἶναι ποτισμέναι, μὲ ἔλεος καὶ ἀλήθειαν, διότι εἰς ὅσους μὲν μετανοοῦν διὰ τὰς παραβάσεις τῶν προσηφείων, το ἔλεος καὶ τὴν συγχωρησὶν τοὺς δὲ ἀγωνιστάς τῆς ἀρετῆς, ποὺ δεῖ νικῶνται ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν, τοὺς διακηρύσσει καὶ τοὺς στεφανώνει μὲ δικαίαν καὶ ἀπροσώποληπτον κρίσιν, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐκείνους ποὺ ἔχουσι ζῆρε μὲσα εἰς τὴν ἀμαρτίαν καὶ δὲν μετενόησαν τοὺς ἐπιβάλλει τὰς τιμωρίας συμφῶνα μὲ τὰς ἐπιταγὰς τῆς ἀληθείας

13. («Καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ κληρονομήσει γῆν» Τα ἔργα, λέγει, τὰ ὁποῖα θα γίνουιν ἢ αἰτία νὰ κληρονομήσῃ αὐτός τὴν πνευματικὴν χώραν, θὰ γίνουιν αὐτὰ ἀσφαλῶς ὁ σπορὸς τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν, μὲ τοὺς ὁποῖους ἐννοεῖ αὐτοὺς ποὺ γεννῶνται κατὰ Θεόν²).

14. «Κραταίωμα Κυρίου τῶν φοβουμένων αὐτόν» καὶ διαθήκη αὐτοῦ δηλώσει αὐτοὺς» Ἐπὶ τῇ τῇ Εὐαγγελικῇ (Καὶνῇ) Διαθήκῃ. Τι δὲ θὰ φανερώσῃ, Τι ἄλλο εἶμῃ τὸν δρόμον τῆς σωτηρίας. Διότι, ὁλόκληρος, λέγει, ἡ νομοθεσία τοῦ Θεοῦ εἰς τοῖτο ἀποβλέπει, εἰς τὸ νὰ κάμῃ τοὺς ἀγαθοὺς νὰ ἀπολαύσουιν ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐξέλεξαν ὡς πολυτίμη. Αὐτὸ ἀκρῶς εἶναι τὸ νόημα τοῦ «δηλώσει αὐτοῖς» τὸ ὁποῖον ὑπέχε τὴν θέσιν τοῦ «θὰ τοὺς κάμῃ νὰ ἀπολαύσουιν ἐκεῖνα τοῦ προτιμήσαν»

17. «Αἱ θλίψεις τῆς καρδίας μου ἐπληθυνθήσαν» Περικυκλώνομαι, λέγει, ἀπὸ παντοῦ ἀπὸ πολλὰς συμφορὰς. Αὐτόν, λοιπὸν, τὸν ἐξευτελισμόν μου καὶ τὴν ταλαιπωρίαν ἀφοῦ τοῖς ἀπισταθμισμοῖς μὲ ὅσας ἀμαρτίας ἔχω διαπράξει, χάρισέ μου τὴν ἀφεσιν καὶ δὲς μου

τὴν συγγνωμὴν «Ἐκ τῶν ἀναγκῶν μου ἐξάγαγέ με»
(Ἐγάλε με) ἀπὸ τὰς συνεχείς (θλιψείς) μου

18 «Ἴδε τὴν ταπεινώσιν μου καὶ τὸν κόπον μου»
Δὲν πρέπει δηλαδὴ νὰ μειώμεν ἄπραγο περιμένοντες
μὲ τὰ χέρια ἀπλωμένα ὅλα ἀπὸ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ Ὁ
Θεὸς θεοαίως θὰ δώσῃ τὸ ἔλεός του, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς
θὰ πρέπει νὰ συνεισφέρωμεν τὸν κόπον τῆς ἐργασίας
μας.

19 «Ἴδε τοὺς ἐχθροὺς μου, ὅτι ἐπληθυνθήσαν» Καὶ
διὰ νὰ προφυλαχθῇ ἀπὸ τὴν ἀδικίαν τῶν ἐχθρῶν καλεῖ
εἰς βοήθειαν τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ.

21 «Ἄκακοι καὶ εὐθεὶς ἐκολλῶντό μοι» Ἕνα ἀ-
πὸ τὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τῆς ἀρετῆς εἶναι
καὶ τοῦτο, νὰ μισῇ μὲν ὁ ἄνθρωπος τὰς συναναστροφάς
μὲ τοὺς κακοὺς νὰ ἔχη δὲ ὡς φίλους καὶ συντρόφους
ἐκείνους ποὺ ἀγαποῦν τὴν δικαιοσύνην καὶ φέρονται
μὲ εὐλακρινεῖαν. Αὐτὸ ἄλλωστε λέγει, ὅτι ἔχει πράξει
καὶ ὁ προφήτης, ἐπειδὴ νομίζει ὅτι κατ' αὐτὸν τὸν τρό-
πον λατρεῖται τὸν Δεσπότην.

ΚΕ'.

Εἰς τὸ τέλος ΨΑΛΜΟΣ εἰς τὸν Δαβὶδ

Ὑπόθεσις

Οἱ ὁμιλοῦντες εἰς τὸν παρόντα Ψαλμὸν εἶναι ἐκεῖ-
νοι, ποὺ ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστὸν καὶ οἱ ὁποῖοι ἀρ-
νοῦνται καὶ ἀντιτίθενται νὰ συμπράξουν μὲ τοὺς Ἰου-
δαίους, οἱ ὁποῖοι συνεκεντρώθησαν ἐναντίον τοῦ Κυρί-
ου καὶ ἐναντίον τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ.

1 «Κρίνόν με, Κύριε, ὅτι ἐγὼ ἐν ἀκακίᾳ μου ἐπο-
ρεύθην» Ὡς ἀκακίαν χαρακτηρίζει τὴν ἄρνησιν του νὰ
συμμετάσχῃ εἰς τὴν κακότητα καὶ τὴν ἀνασθησὶα τῶν
Ἰουδαίων «Καὶ ἐπὶ τῷ Κυρίῳ ἐλπίζων οὐ μὴ ἀσθενή-
σω» θὰ σταθῶ, λέγει, ἀμετακίνητος, ἐπειδὴ ἔχω στη-
ρίζει εἰς σέ τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας μου.

2-3 «Δοκίμασόν με, Κύριε, καὶ πειρασόν με» Ἐ-
άν, λέγει, ἐρευνήσης τὰ θάθη τῆς ψυχῆς μου, θὰ δια-

πιστώσης δι. ἔχω στήριξει ὁλόκληρον τὴν ἀγωνίαν τῆς ψυχῆς μου. εἰς τὸ ἰδοῦν σου ἔλεος. Κοινοῦτας δὲ αὐτο εἶμαι βεβαιός, δι. θα γίνω ἀρεστός ἐνώπιόν σου. ἔπε δὴ ἡγάπησα τὴν ἰδίαν σου ἀληθείαν.

4. «Οὐκ ἐκάθησα μετὰ συνεδρίου ματαιότητος». Κατὰ τρόπον σαφί ἀριεῖτα ἐνώπιον ἐκείνου, ὁ ὁποῖος γνωρίζει, νὰ ἐρευνᾷ τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων νὰ μετασπῇ εἰς τὸ συνέδριον τῶν ἄκρως παρανομῶν ἀρχόντων τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἔθνους.

6. «Νίψομαι ἐν ἄθωσιν τὰς χεῖρας μου». Θὰ μείνω καθαρὸς λέγει ἀπο τὰς ἐγκληματικὰς πράξεις αὐτῶν. «Καὶ κυκλώσω τὸ θυσιαστήριόν σου Κύριε». Κατὰ τρόπον σαφῇ εἰς αὐτὰ κάμνει λόγον διὰ τὴν πνευματικὴν λατρείαν.

8. «Κυριε, ἡγάπησα εὐπρέπεσιν οἴκου σου». (Λαχταρῶ λέγει, νὰ ἴδω τὸν θεῖον οἶκον, ὁ ὁποῖος ἀντανάκλα (ἢ ἀκτινοβολεῖ) τὴν ἰδίαν σου χάριν.) Στολισμὸς τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ εἶναι ἐκεῖνο, ποὶ ἀναδεκνύονται μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν διὰ τῆς εὐσεβείας τῶν.

9. «Μὴ συναπολέσης μετὰ ἀσεβῶν τὴν ψυχὴν μου». Παρακαλᾷ τὸ Θεόν, νὰ εἰρεθῇ ἔξω ἀπο τὴν κόλασιν ποὺ ἀναμετετοῦς Ἰουδαίους.

10. «ὦ, ἐν γερσίν α' ἀνομία. ἡ δεξιὰ αὐτῶν ἐπλήσθη δούρων». Ἦ σημαίνει δι. καὶ αὐτοὶ ἐδωροδοκοῦντο καὶ δεσποῦναι το δίκαιον, ἢ δι. ἐξηγοῦνται τὸν προδοτὴν (Ἰούδαν) με τὰ δῶρα. ἢ ἔπε δὴ ἡρπαζαν κατὰ τρόπον παρανομῶν τὰ ξένα πράγματα. Μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν ἐγεμίζον τὰ χεῖρα τῶν μέ δῶρα.

ΚΣΤ'.

ΨΑΛΜΟΣ τοῦ Δαβιδ, ποιηθεὶς πρὶν γινῇ βασιλεὺς.

Ἑποθεσις

Ὁ Ψαλμὸς αὐτὸς περιέχει διδασκαλίαν ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν, θασιζομένην εἰς τὴν πείραν ποὺ ἀπέκτησεν

1. Πρὸς Ματθ κατ' 14. 18.

ἀπό ὅσα μέχρι τώρα ἔπαθε καὶ ἀπο τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ που ἐδέχθη περιεχεῖ ἀκομή καὶ αἴτησι καὶ ἄλλων ἀγαθῶν ἐν συνδιατάμῳ με δοξολογίαν. Τὸ «πρὸ τοῦ χρισθῆναι» σημαίνει το-το, ὅτι δηλαδὴ προβλεψας διὰ τοῦ φωτισμοῦ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὅτι θα χρῆσθῃ μὲν βασιλεὺς θά πέσῃ ὁμῶς ἐν σὺν ἐσ εἰς δοκιμασίας, καὶ ἀφοῦ ἐξοπλισθῇ με γενναίᾳ ἰσχύϊ εἶναι πλεον. θε- βασις, ὅτι θα ἀντιμετωπισθῇ πολὺ εὐκόλως τοὺς κινδύνους.

1 «Κύριος φωτισμός μου καὶ Σωτήρ μου τινὰ φοβηθήσομαι.» Κατὰ τὰς ἀντιθετοὺς διατάξεις παίρνοντας θαρρὸς ἀπὸ το φῶς τοῦ Κυρίου. Φωτίζομενος ἀπὸ σέ, λέγει, περιφρονῶ ὅλους μαζί τοὺς ἐχθρούς μου.

2 «Ἐν τῷ ἐγγίζειν ἐπ' ἐμέ κακοῦντας.» Ἦλθον μὲν πλησίον μου, λέγει, με τὴν προθεσιν νὰ με κακοποιήσουν, ἔχουσ παθεῖ ὁμῶς οἱ ἱδοι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἠθέληον νὰ κάμουν εἰς ἐμέ.

4 «Τοῦ κατοκεῖν με ἐν ὄκῳ Κυρίου.» Ἡ αἴτησις ἔχει γίνει, κατὰ τρόπον που ἀρμόζει εἰς ὄγκον καὶ εἶναι κατάλληλος νὰ ἀπευθυνθῇ εἰς τὸν Θεόν. «Τῷ θεωρεῖν με τὴν τερπισιότητα Κυρίου.» Εἰς αὐτὴν λέγει, εὐχομαι νὰ κατοικῶ διαρκῶς, ἐκεῖ ὅπου εὖρον καὶ τὴν σωτηρίαν.

5-6. «Ἐν πέτρᾳ ὕψωσέ με.» Ὁ Παῦλος ὑποστηρίζει κατὰ τρόπον κατηγορηματικόν ὅτι ἡ πέτρα εἶναι ὁ Χριστός. «Ἄσω καὶ ψαλιῶ τῷ Κυρίῳ.» Κατὰ τρόπον σαφῇ ἀναφέρεται εἰς τὴν ἀγγελικὴν λατρείαν τοῦ «Ἁγίος, ἅγιος, ἅγιος»².

7 «Εἰσακουσον, Κύριε, τῆς φωνῆς μου.» Ἀντὶ νὰ εἴπῃ «Σ' εὐχαριστῶ δι' ὅσα μέχρι τώρα μοῦ ἐχάρσεις, θα σέ παρακαλέσω δὲ τώρα διὰ τὰς μελλοντικὰς μου ἀναγκὰς καὶ ἐπιθυμίας».

11 «Νομοθέτησόν με, Κύριε, ἐν τῇ ὁδῷ σου.» Παρακαλεῖ νὰ ἀποκαλυφθῇ εἰς αὐτόν ὁ εὐαγγελικὸς νόμος διότι αὐτός ἦτο ἡ εὐθεῖα ὁδός.

12. «Καὶ ἐφρεύσατο ἡ ἀδικία ἐαυτῇ.» Ἀπεδείχθη δη-

1 Πρὸς Α' Κορ. ι' 4.

2 Πρὸς Ἡσ. στ' 3.

λαδὴ ἀδυναμος νὰ μᾶς θλασῇ ἢ ἐναντίον μας ἀδικίᾳ.
 13 «Πιστεύω τοῦ ἰδεῖν τὰ ἀγαθὰ Κυρίου ἐν γῇ ζων-
 των» Ἐννοεῖ τὴν ἐπουρανίαν Ἱερουσαλήμ

ΚΖ'.

ΨΑΛΜΟΣ τοῦ Δαβίδ.

Τρόθεις

Ψάλλει τὸν παρόντα Ψαλμὸν ἐξ ὀνόματος ἐκείνων
 τοῦ ἐπιστεῦσαι εἰς τὸν Χριστόν, καλῶν μὲ θερμὴν ἰ-
 κεσίαν τοῦ Θεοῦ εἰς βοήθειαν συγγρόνως δὲ ὁ Ψαλμὸς
 περιέχει κατάρτας κατὰ τῆς ἀνασθησίας τῶν Ἰουδαί-
 ων καὶ παρακλήσιν νὰ μὴ συγκαταριθμηθῇ εἰς τὴν κα-
 κὴν παρὰ τὰς ἐκείνων

1 «Πρὸς σέ, Κυριε κεκράξομαι καὶ ὁμοιωθήσο-
 μαι τοῖς καταβαλίνουσιν εἰς λάκκον» Ἡ θεία Γραφή συ-
 νηθίζει νὰ ὀνομάζῃ λάκκοι τὸν ἄδην

3 «Μὴ συνελκύσης με μετὰ ἀμαρτωλῶν» Ἀμαρ-
 τωλοὺς ὀνομάζει το ἔθνος τῶν Ἰουδαίων, συμφωνῶν μὲ
 ἐκεῖνο ποὺ ἔχει λεχθῇ δι' αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ Σωτῆρα «Ἐ-
 ἂν μὴ πιστεύσητε, ὅτι ἐγὼ εἰμι, ἐν ταῖς ἀμαρτίαις ὑ-
 μῶν ἀποθανεῖσθε»¹ Αὐτοὶ ὅμως ὄχι μόνον δὲν ἐπίστευ-
 σαν, ἀλλὰ δέπραξαν καὶ τὴν μεγαλότεραν παρανομί-
 αν, διότι ἐφόνευσαν τὸν κατ' ἐξοχὴν ἄθωον καὶ δίκαιον,
 τὸν ὁποῖον δὲν ἐπέτρεπε ὁ νόμος νὰ φονευσθῇ² «Τῶν λα-
 λούντων εἰρήνην μετὰ τῶν πλησίων αὐτῶν» Τοῦτο λέ-
 γει, διότι ἐνῶ οἱ Ἰουδαῖοι εἰς τὰς μεταξὺ τῶν συζητή-
 σεως, ἀλλὰ καὶ δημοσίᾳ ἀποκαλοῦσαν τὸν Σωτῆρα δι-
 δάσκαλον καὶ ἀγαθόν, ἐν τοῦτοις ἐντὸς τῶν ἐσκέπτον-
 το νὰ τοῦ κάμουν κακόν

5 «Ὅτι οὐ συνῆκαν εἰς τὰ ἔργα Κυρίου». Ἀντὶ νὰ
 εἶπῃ Δὲν ἠθέλησαν νὰ ἀποδεχθοῦν τὴν προσφερθεῖ-
 σαν ἀπὸ τὸν Κύριον σωτηρίαν

1. Ἰωάν η' 24

2 Καὶ ὁ ἀτελέστερος ἀνθρωπίνος νόμος δὲν προβλέπει θανάτω-
 σιν ἄθωου, πολὺ δὲ περισσότερον ὁ μωσαϊκὸς νόμος.

7 «Καὶ ἀνεθαλὲν ἡ σὰρξ μου» Εἰς τὰ λόγια αὐτὰ διακηρύττεται κατακάθαρα ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν.

8 «Καὶ ὑπερασπιστὴς τῶν σωτηριῶν τοῦ Χριστοῦ». Χριστὸν ὀνομάζει ἐδῶ τὸν λαὸν (χριστιανικόν), ὁ ὁποῖος ἐχρίσθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ὥστε νὰ γινῇ ἱερατεῖο μεθ' αὐτὴν (θεΐαν) καταγωγὴν. Αὐτός, λοιπὸν λέγει, ὁ Κύριος προστάττει τὸν λαόν, πού ἐχρίσθη ὑπ' αὐτοῦ καὶ εἰς τὸ ἰδικόν του ὄνομα.

9. «Καὶ ποιμαίνον αὐτοὺς καὶ ἔπαρον ἕως τοῦ αἰῶνος». Δότι αὐτός θα μᾶς κατευθυνῇ καὶ θὰ μᾶς φροντίζει, ἀφοῦ μᾶς ἀπέστειλεν εἰς τὴν θέσιν του καὶ σὰν νὰ εἶναι ὁ ἴδιος τὸ Παρακλητικὸν Πνεῦμα. Καὶ ὅχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ καὶ μᾶς ἀνεβαίνει ὑψηλά, δηλαδὴ μᾶς καθιστᾷ ἐνδόξους εἰς τὴν ἀτελείωτον αἰωνιότητα.

ΚΗ'.

ΨΑΛΜΟΣ τοῦ Δαβὶδ ἐξόδου¹ Σκηνῆς

Ἑρμηνείαι

Ὁ παρὼν Ψαλμὸς ψάλλεται, διὰ νὰ δηλωθῇ τὸ γεγονός τῆς ἀπομακρυνσεως μὲν ἐκ τοῦ Θεοῦ τῶν Ἰσραηλιτῶν, τῆς προσελευσεως δὲ εἰς αὐτὸν τῶν ἐθνικῶν. Αὐτὸ ἀλλωστε φαερῶνε καὶ ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ Ψαλμοῦ πού λέγει «Ἐξόδου Σκηνῆς», ἡ ὁποία φανερῶνει καθαρὰ εἰς ἡμᾶς τὴν ἀπομακρυνσιν αὐτῶν.

1 «Ἐνέγκατε τῷ Κυρίῳ, υἱοὶ Θεοῦ» Υἱοὺς Θεοῦ ὀνομάζει τοὺς Ἀποστόλους διότι αὐτοὺς ἐδίδαξε νὰ λέγουν «Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς»². «Ἐνέγκατε τῷ Κυρίῳ υἱοὺς κριῶν» Υἱοὺς κριῶν ἐννοεῖ ἐκείνους ἀπὸ τοὺς ἀνήκοντας εἰς τὸ ἔθνος τῶν Ἰουδαίων, οἱ ὁ-

3 Παθλ. Ἰωάν. ιδ' 16 26

1 Οἱ ὁ ἔχουν «ἐξοδίου» Ἡ ἐπιγραφὴ σημαίνει, μᾶλλον τὴν λειτουργικὴν χρῆσιν τοῦ Ψαλμοῦ. Εὑχάλετο ἀργότερον κατὰ τὴν λήξιν τῆς ἐορτῆς τῆς Σκηνοπηγίας καὶ τὴν ἐξοδὸν τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐκ τῶν σκηνῶν.

2 Ματθ. στ' 9

ποῖς ἐκλήθησαν ἀπο τοὺς ἀποστόλους εἰς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ Δ. 17, ὁμῶς καὶ ἐννοῇ καὶ τοὺς ἐθνικοὺς, ποὺ ἔχουσιν πιστεύσει εἰς τὸν Χριστόν ἐπεὶ δὴ αὐτοὶ κατήγοντο ἀπὸ γένεος ἀλλογενεῖς. Ἐνεγκατε τῷ Κυρίῳ δόξαν καὶ τιμὴν. Προσφέρει κανεὶς δόξαν εἰς τὸν Κύριον ὅταν πράττῃ ἀγαθὰ ἔργα, συμφωνῶν με αὐτὸ που ἔχει λεχθῇ ἀπὸ τοῦ Κυρίου. Ὅπως ὁδῶς τα καλά ἔργα ὑμῶν καὶ δεξιῶσι τὸν Πατέρα ὑμῶν. 4 Τιμὴν πάντων προσφέρει, ὅταν κατὰγίνεται με ἀγαθὰς πράξεις, συμφωνῶν με αὐτὸ που ἔχει λεχθῇ. Τιμα τὸν Κύριον ἀπὸ τῶν δικαίων ποίων. 5

2 «Προσκυνησάτω τῷ Κυρίῳ ἐν αὐλῇ ἀγία αὐτοῦ» Με αὐτὰ μὰς παρηγγέλλει κατὰ τροπὸν σαφῆ, ὅτι δὲν πρέπει νὰ προσκυνῶμεν τὸν Κύριον ἔξω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν. Τοῦτο δὲ λέγει διὰ τὰς συνισθροισεὶς τῶν αἰρετικῶν (Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ λατρεύεται ὁ Θεὸς ἔξω ἀπὸ τὰ πλαίσια τῆς Ἐκκλησίας ἀλλ' ἐπιβάλλεται ὁ πὼς ἡ θεία λατρεία τελεῖται εἰς αὐτὴν τὴν αὐλήν τοῦ Θεοῦ. Μη ἐπιτρέτε λέγει ἰδοὺ καὶ σὰς συνισθροισεὶς καὶ αὐτὰς λατρεῖας μῶν, διότι μὰ εἶναι ἡ ἀγία αὐλή τοῦ Θεοῦ (ἡ Ἐκκλησία)) Ἐσὶν ὁμῶς ἐξετασώμεν τὸ πρῶτον ἀπὸ καθαρῶν πειματικῶν σκοπῶν, δυνάμεθα νὰ νοήσωμεν ὡς αὐτὴν τὴν πορείαν πρὸς τοὺς οὐρανὸν (ἢ τὸν ὁρατὸν τροπὸν ζωῆς).

3 «Φωνὴ Κυρίου ἐπὶ τῶν ὑδάτων» Ὡς ὑδάτα χαρακτηρίζεται τὰ πνεύματα πωζοῦνται δ' αὐτῶν Ὑδάτα εἶναι, οἱ ἅγιοι, ἐπεὶ δὲ ἀκριβῶς θα ρεῖσιν ποτάμια ἀπὸ τὴν κοιλίαν τῶν, δηλαδὴ ἡ πνευματικὴ διδασκαλία, διὰ τῆς ὁποίας ποτιζοῦν ἐκείνους ποὺ ἀκούουν Ἐπάνω, λοιπὸν, εἰς τέτοια ὑδάτα ἐρσκεται ὁ Κύριος Σίμφωνά ὁμῶς με τὴν ἀφηγήσιν τῆς ΠΔ καὶ ὁ προφήτης Ἠλίας ἤκουε μετὰ τὴν λήξιν τῆς ἀνομβρίας φωνὴν πολλῶν ὑδάτων. Ἐννοεῖ ἀκόμη τὴν φωνὴν τοῦ Θεοῦ Πα-

3 Ὡς ὅλογα ζωὴ χαρακτηρίζονται ὑπὸ τῆς Γραφῆς οἱ ἅγιοι τοῦ Θεοῦ καὶ οἱ ἐδωλολάτροι.

4 Ματθ ε' 16

5 Παρ γ β

6 Πρβλ. Ἰωάν. ζ' 38

7 Γ' Βασιλειῶν ιη' 41 κ. ε

τρός ἡ ὁποία ἤκουσθη εἰς τὸν Ἰσραὴλ, κατὰ τὴν βάπτισιν καὶ ἡ ὑποαίεσις. «Ὁ ὅτός ἐστι, ὁ υἱός μου, ὁ ἀγαπητός»,⁸ τὴν ὁποίαν καὶ παρυσιαζέμεθα θροῦν.

5 «Φωνὴ Κυρίου συντρυβάντος κέδρου». Κέδρα ἐδῶ ἐννοεῖται ἐγθρόκας δυνάμεις. «Καὶ συντρίψει Κύριος τὰς κέδρους τοῦ Λιβάνου». Κέδρα τοῦ Λιβάνου ὀνομαζέμενοι τοὺς ἀρχοντας τοῦ σάδακ τοῦ λαοῦ ἐπεὶ δὴ πολλὰς φορές εἰς τὴν θείαν Γραφὴν ἡ Ἱερουσαλὴμ ἔχει ὀνομασθῆναι Λιβάνος.

6 «Καὶ λεπτυνεῖ αὐτὰς ὡς τὸν μόσχον τὸν Λιβάνου». Τὸ μόσχον συμβολίζει τὸ θυσιαστήριον. «Καὶ ὁ ἡγαπημένος ὡς υἱὸς μονοκερωτῶν». Ὁ ἡγαπημένος χορὸς τῶν ἀποστόλων λέγει. ἔχει γυνεὶ ἀπόγονος μονοκερωτῶν. Μονοκερωτοὶ δὲ εἶναι οἱ ἀγιοπροφῆται καὶ πατρῶχοι τῶν ὁπῶν (πνευματικοὶ) ἀπόγονοι εἶναι οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι ἀποκαλοῦνται, δὲ οὕτως ἐπεὶ δὴ ἀντλοῦν τὴν δυνάμιν τῶν μοινοῦ ἀπο τῶν Θεοῦ.

7 «Φωνὴ Κυρίου διακόπτοντος φλόγα περὶ». Τοῦτο σημαίνει αἰτὴν ἀκριβῶς τὴν ὑπόσχεσιν τὴν ὅποیان ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς τοὺς ἁγίους λέγοντας. «Καὶ ἔαν ἐν μέσῳ πυρὸς διελθῇς, πῦρ οὐ κατακαύσει σε»⁹.

8 «Φωνὴ Κυρίου σπασσειντος ἔρημον». Τὸ «σπασεῖν» ἐδῶ ἔχει λεγθῆναι, δυνάμει ἐκφρασθῆναι καὶ πάλιν διὰ τὴν φωνὴν ἤκουσθη παντοῦ ὅπως τὸ εἰσελθόντος τοῦ Ἰησοῦ ἐσεσθῇ πᾶσα ἡ πόλις.¹⁰ Ὡς ἔρημον χαρακτηρίζει τὴν Ἐκκλησίαν τῶν ἐθνικῶν, ἡ ὁποία πρὸ Χριστοῦ ἦταν ἐστερημένη τῆς γινώσεως τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ. «Καὶ σπασεῖ Κύριος τὴν ἔρημον Κάδης». Τὸ «Κάδης» σημαίνει ἁγία. Ὡς ἁγία δὲ χαρακτηρίζεται ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ.¹¹

9 «Φωνὴ Κυρίου καταρτιζομένη ἐλάφους καὶ ἀποκαλύψει δρυμοὺς». Ἐλάφα μὲν εἶναι οἱ ἅγιοι, τὸ «καταρτιζομένη» δὲ σημαίνει ἐκείνον, ὁ ὅποιος προετοιμάζει κάτι ἢ κάποιον. Διότι ὁ Θεὸς ὁ Κύριος ἀφοῦ προητοίμασε καταλλήλως τοὺς ἁγίους ἀποστόλους,

8 Ματθ. γ' 17

9 Ἦσα. μγ' 2.

10 Ματθ. κα' 10

11 Πράξ. Εφ' ε' 27

τούς απέστειλε να κηρύξουν σύμφωνα με τὸ «πορευθέντες, μαθητευσατε πάντα τὰ ἔθνη»¹² «Δρυμους» ἀποκαλεῖ τὴν Ἐκκλησίαν, ἐπεὶ δὴ πρὸ Χριστοῦ ἦτο μητέρα ἀκάρπων δένδρων

(«Και ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ πᾶς τις λέγει δόξαν», Ὁ Κύριος ἀφοῦ προητοίμασε καταλλήλως τοὺς ἀγ. οὓς ἀποστόλους τοὺς ἀπέστειλεν, ὥστε ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ ἐκδιώξουν τὰ δαιμόνια, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ ὁδηγήσουν τοὺς ἔθνικοὺς εἰς πλήρη γνώσιν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ)

10 «Κυριος τὸν κατακλυσμὸν κατοικιεῖ» Ὡς κατακλυσμὸν χαρακτηρίζει τὸ πλήθος αὐτῶν, ποὶ ἐπίστευσαν σύμφωνα μὲ αὐτὸ που ἔχει λεχθῇ ὅτι δηλαδή «Ἡ σύμπασα γῆ ἐνεπληρώθη τοῦ γινῶναι τὸν Κυρίον»¹³, οἱ ὁποῖοι ὁμοιάζουν με ἀφθονοὶ νεροὶ ἱκανοὶ νὰ σκεπάσῃ (γεμίσῃ) τὴν θαλάσσαν «Και καθίσταται Κύριος βασιλεὺς εἰς τὸν αἰῶνα» Τοῦτο ὁμοιάζει ἐννοιολογικῶς με τὸ «ὅτι αὐτῷ κάμψει πᾶν γόνυ»¹⁴

11 «Κυριος ἰσχυρὸν τῷ λαῷ αὐτοῦ δώσει.» Εἶναι ὁμοιον πρὸς τὸ «Πάντα ἰσχυῶ ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί με Χριστῷ»¹⁵ «Κύριος εὐλογήσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν εἰρήνῃ» Εἶναι ὁμοιον ἐννοιολογικῶς πρὸς τὸ «Εἰρήνην τὴν ἐμὴν διδωμι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν ἀφήμι ὑμῖν»¹⁶.

ΚΘ'.

ΨΑΛΜΟΣ ψαλλόμενος κατὰ τὰ ἐγκαινία τοῦ οἴκου εἰς τὸ τέλος τοῦ Δαβὶδ

«Ἐγκαινισμὸς τοῦ οἴκου» σημαίνει ἢ τῆς Ἐκκλησίας, ἢ τοῦ ἀνθρώπου ὅταν δηλαδή, ἐνῶ ὁ ἕξω (τὸ ὑλικὸν μας δοχεῖον) ἀνθρώπος διαρκῶς παλαιοῦται καὶ θαδίζει πρὸς τὸν θάνατον ὁ ἐσωτερικὸς (ἡ ψυχὴ μας) ἀνανεώνεται¹.

12 Ματθ κη 19

13 Πρβλ. Ψαλμ ργ 24

14 Μα ρε 23 Φιλ δ 10

15 Φιλ δ 13

16 Ιωάν ιδ 27

1 Πρβλ Β Κορ δ 16

Τρόποις

Τον Ψαλμόν τοῦτον τον ψάλλει μετὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ ἐκ τῆς ἁμαρτίας, ὅταν, μετὰ τὴν μετανοήσαν ἀνεκάνεθῃ ἡ ψυχὴ τοῦ ἁμαρτωλοῦ καὶ πρὸ τῆς ἁμαρτίας οἶκος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ψάλλει δὲ τὸσον ἕως νὰ ὑπογραμμῇ τὴν συγκύρωσιν τοῦ προσφεροντάς εὐχαρστίας εἰς τὸν Θεόν, ὅταν καὶ δῶν νὰ παρακαλέσῃ ὥστε εἰς τὸ μέλλον, νὰ μὴ σταθῇ εἰς τὴν ἀρετὴν ἄλλα δι' αὐτὸν ἰδοῦντες καὶ δόξας τοὺς ἄλλους, ὥστε, ἐάν ποτε παρ' ἐκείνων τοὺς συμβῇ κατ' ἀνάλογον (ἂν δηλαδὴ ἁμαρτήσῃ), νὰ ἀπευθύνου (ἀναλογώσῃ) προσευχάς εἰς τοὺς ἁγίους.

2 «Υψώσω σε ἡγυρε, ἐπέλαβες με».

4 «Ἐσωσας με ἀπὸ τῶν καταθρόνων εἰς λακκόν· λακκὸν ὄνομ' ἔχει τὸν ἄδην».

5 «Καὶ ἐξομολογείσθε τῇ μνήμῃ τῆς ἀγασμένης αὐτοῦ Ἀρμενίε, ἕως νὰ πολλὰ καὶ καίωμεν τὰς δοξολογίας ὅταν ἐνθυμούμεθα τὴν ἀγαπὴν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον».

6 «Ὁτ' ὀργὴ ἐν τῷ θυμῷ αὐτοῦ· Ἡ ἐκδήλωσις τῆς θεοῦ ὀργῆς, ὅτε, πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ἀπὸ τὴν θελήσιν αὐτοῦ, ἀλλὰ καθεναεὶ ἐπιστρεφόμενος τοῦ αὐτοῦ διὰ τῆς ἁμαρτίας τοῦ Διότι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ εἶναι ζωὴ. «Τὸ ἐσπέρας αἰσισθῆται κλαυθμός· Με αὐτὰ θέλει νὰ εἴπῃ, ὅτ' ἡ μετανοία εἶναι πολὺ εὐκόλος· Διότι δὲν ἡμπορεῖ νὰ ὑπάρξουν, τόσο πολλαὶ ἁμαρτίαι, ὥστε νὰ μὴ δυνατὰ, ἡ μετανοία νὰ τὰς ἐξαλείψῃ γρήγορα καὶ νὰ φέρῃ τὴν ἀγαλλίασιν εἰς τὴν καρδίαν».

7 «Ἐγὼ δὲ εἶπα ἐν τῇ εὐθηνίᾳ μου μὴ σαλευθῶ εἰς τὸν αἰῶνα· Ὁμιλεῖ δὲ τὴν αἰτίαν τῆς πτώσεως εἰς τὴν ἁμαρτίαν· Ἐπειδὴ λέγει, ὑπερηφάνευσθην διὰ τὴν ὑλικὴν μου εὐημερίαν, δι' αὐτὸ ἔχω καταληφθῆ ἀπὸ ταραχῆν· Μοῦ συνέβη δὲ αὐτὸ χωρὶς καὶ νὰ μὲ σπρώξῃς ἐσύ ἄλλ' ἐπεὶ ἀπλῶς ἀπεσιῦρες ἀπὸ ἐπ' ἐπὶ μου τὸ θλέμμα σου· Ἐπειδὴ λοιπὸν χωρὶς τὴν ἰδικὴν σου δύ-

ναμιν δέ, δυνάμεθα οὕτως αὐτὰ παθῶμεν ὀρθοί καὶ ἐπεδὴ ἀκόμη φρονεῖς ζωοῦμαι τὸ θεῖον σου δι' αὐτὸ κάνε με καισαλλήο. ὥστε καὶ ἀκτινοβολή ἡ ὥρα ὁ τῆς τῆς ψυχῆς μου. Ἀποδείχθη ὅτι δεῖ θαυασαμένη ποτὲ ἐνομοίσει καὶ ὁ Ἀδὰμ ὅταν ἐξῇ εὐτυχισμένος μέσα εἰς τοὺς παραδείσους πρὶν ἀπὸ τῆς ἀπάτης τοῦ διαβόλου, καὶ ὁ βασιλεὺς Ἐζεκίας ὅταν εἴχε νικήσῃ τοὺς Ἀσσυριοὺς ὅπως μᾶς πληροῖται καθύρα τὸ θεῖον τῶν Παραλεπομενῶν το ὅποῖον λέγει ὅτι ὑπερηφανεύθη ὁ βασιλεὺς Ἐζεκίας².

9 10 «Πρὸς σε Κυριε, κεκράξομαι. Τίς ὠφελεία ἐν τῷ αἵματι μου ἐν τῷ κυττάρῳ μου εἰς διαφθοράν,». Σε παρακαλῶ λέγε θεοῦ με καὶ ἐξελθω ἀπὸ τὸν λακκὸν (ἀδην) ἔπε δὴ δὲν ἐξομολογεῖται σοι χαῖς³. Ἐάν δε καταδικασθῶ εἰς τὴν αἰώνιον ἀπάλειαν δὲν πρόκειται καὶ προκύβῃ ὁ θεὸς ὠφελεία οὐτε δι' ἐμέ οὐτε δι' ἄλλους. Καὶ τοῦτο δὲ, ἐγὼ μὲν θα στερηθῶ τῆς ζωῆς, τὴν ὅπου, σὺ δίδεις οἱ ἄλλοι δε δεῖ θα εἶναι διὰ τοῦ να βοηθηθῶν ἀπὸ ἐμε διὰ νὰ σωθῶν. Ἐάν ὅμως σὺ κάμῃς δεκτὴν τὴν προσεχῆς μου, καὶ μεταβάλλῃς τοὺς θρήνοι μου εἰς χάραν, καὶ με περικυκλώσῃ ἀπὸ παντὸς ἡ εὐφροσύνη τότε δὲν θα εἶχα ὀλιγὴ ἡ ὠφελεία που θα προσελθῇ δι' ἐμέ. Διότι, ἀφοῦ ξαναπάρω τὴν δόξαν που εἶχον προηγουμένως, θά σοῦ ὁμῶς περιβεβλημένος αὐτὴν χωρὶς καμμιᾶ ὑστεροβουλίας (ἢ μὲ καθαρὰν συνειδησιν) διότι αὐτὸ σημαίνει τὸ «οὐ μὴ κατανογῶ»⁴.

12. «Διερρηξάς τὸν σάκκον μου, καὶ περιέζωσάς με εὐφροσύνῃ». Σάκκος. ὠνόμασε τὸ πένθος, ἐπειδὴ συνήθιζαν οἱ πένθοῦντες καὶ περιβάλλονται μὲ σάκκον. Διότι ὁ σάκκος συμβολίζει τὴν κακίαν καὶ τὴν ἀγνοίαν (τοῦ Θεοῦ), καὶ τοῦτο ἔπε δὴ κατασκευάζεται ἀπὸ τὰς τριχὰς τῶν κασικίων, ποὶ θα στέκονται κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως εἰς τὰ ἀριστερά (τοῦ Κριτοῦ)⁵, καθὼς καὶ τοῦ ἀποδομομπαιου τράγου⁶.

2 Βλ. Παρ. 25

3 Πρὸς Ματθ. κε 33

4 Βλ. Λευίτ. 19 κ. ε

Λ'.

Εἰς τὸ τέλος ΨΑΛΜΟΣ ἀποδιδόμενος εἰς τὸν Δαβὶδ
ψαλμοὶς εἰς καταστάσιν ἀπογνωσεως

Υπόθεσις

Ψάλλει τὸν παρόντα Ψαλμόν σου, ἵνα εὑρίσκηται ἡ
κομὴ εἰς καταστάσιν μετανοίας διὰ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ
καὶ παρακαλεῖ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπο αὐτὴν. Ὅχι μόνον
τοῦτο ἀλλ' ὁμοῦς ἀκούει ὁ Ψαλμὸς καὶ μὲ εὐχαρι-
στίαν, τὴν ὅτι σὺ, ὁ Θεέ μου, εἰς τὸν Θεόν ἐπειδὴ ἤδη
ἐλσηκουσθῇ ἡ δέησις σου, δηλαδὴ ἀκόμῃ εἰς τὸν Ψαλ-
μόν καὶ ὅσα σὺ ἐβόησας ἐκ αὐτοῦ κατὰ τὴν περιόδον
τῆς μετανοίας τοῦ. Τὸ δὲ «ἐκστάσεως», δὲν σημαίνει
τίποτε ἄλλο παρὰ τὴν ἰδὴν τὴν ἁμαρτίαν ἐξ αἰτίας τῆς
ὁποίας ἡ ψυχὴ ὁμοῦς ὥρσεν νὰ ἐξέλθῃ ἀπο τοῦ ἐλεγ-
χοῦ τοῦ ἀγαθοῦ νοῦ. Καὶ ὥς νὰ μὴ ἐλπίζῃ πλέον ὅτι
θά σὺ ἐλθῇ λέγει καθαρά «Ἐγὼ δὲ εἶπα ἐν τῇ ἐκστά-
σει μου Ἀπέρριμμαι ἄρα ἀπὸ προσώπου τῶν ὀφθαλ-
μῶν σου» (στ 23)

2. 3. «Ἐπὶ σοί, Κύριε ἠλπίσα Κλῖνον πρὸς με τὸ
ὄς σου» Ἐπειδὴ ἡ κρίσις σου δὲν ἔμπορεῖ νὰ φθάσῃ
εἰς τὸ ἀσυλληπτό, ὥς τοι σὺ κατοκεῖς, πλησίασε τὸ
αὐτὶ σου εἰς ἐμέ, δεικνύοντας ἔτσι συγκατάθεσιν πρὸς
ἐμέ.

5 «Ἐξάξεις με ἐκ παγίδος ταύτης ἧς ἐκρυψάν μοι»,
Δὲν ἀφοῦ ἐσθῆσαι ἐκεῖθεν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ, τὸν συ-
νέλασθαι. Μὲ τί τοι ἐπίασαν μὲ τὴν ἁμαρτίαν.

6 «Ἐλυτρώσω με Κύριε ὁ Θεὸς τῆς ἀληθείας»
Λέγει αὐτὰ ἐπειδὴ ἤδη ἐσθῆσαι.

7 «Ἐμίσησας τοὺς διαφυλάσσοντας ματαιότητος
διακενῆς» Ματαότητος λέγει τὰς φροντίδας τῆς πα-
ρουσίας ζωῆς, μὲ τὰς ὁποίας δὲν καταγινώμεθα σω-
ρεύομεν εἰς τὸν ἑαυτοῖς μας ματαιότητα. Τὸ «διακενῆς»
συνοδεύει ἀναποφευκτῶς ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἀσχολεῖται
μὲ μάταια πράγματα.

1 «Ἐκστάσεως» Δὲν ἀπαντᾷτο εἰς τὰ παλαιότερα χειρόγραφα.
Ἔστιν μεταγενεστέρη προσθήκη.

8 «Ἀγαλλασομαι και ευφραθήσομα' Δι' αὐτὴν ἔπειδὴ κατενίκησα τὴν ψυχὴν καὶ τὰ ὑπολοιπα παθὴ που μὲ ἐβάστασαν ζῶν».

9 «Καὶ οὐ συνεκλείσας με εἰς χεῖρας ἐχθρῶν» Ἀντίνα εἶπεν δὲν με εἰς χεῖρας παραδῶσε. «Ἐστησας ἐν ευρυχωρῇ τοὺς πόδας μου» Ἀφοῦ μὲ ἀπηλλαξέας ἀπὸ τὰς θλίψεως, μοῖ ἐξέτριψας ἀνέστη καὶ ἐρύρωται.

10 «Ἐταραχθὴ ἐν θυμῷ ὁ ὀφθαλμὸς μου ἡ φυγὴ μου καὶ ἡ γαστήρ μου» Ὅπως χαρακτηρίζει σὰν ὁ φθαλμὸν τὸν τοῦν τῆς ψυχῆς, ἔτσι ὀνομάζει καὶ τὴν μνηστὴν τῆς ψυχῆς μέσα εἰς τὴν ὁποῖαν ὡς εἰς κοιλίαν τοποθετοῦμε τὰς πνευματικὰς τροφὰς. «Ἡ ψυχὴ μου καὶ ἡ γαστήρ μου» Ἀπεμάκρυνα τὸ βλέμμα μου μὲ θυμὸν καὶ μεγάλην ὀργὴν ἀπὸ τὸν Ἰσραὴλ κοινὸν λαόν.

11 «Ὅτι ἐξέλειπεν ἐν ὁδῷ ἡ ζωὴ μου» Φανερώνει τὴν ὑπερεντάσιν τοῦ νοῦ. «Καὶ τὰ ἔτη μου ἐν στεναγμοῖς» Ἐπεράσα λέγει, τὴν ζωὴν μου στενιαζούσας ἀπὸ τὰς συμφορὰς. «Ἡσθενησεν ἐν πτωχείᾳ ἡ ἰσχύς μου» Ἐπειδὴ ἑστερηθὴν, λέγει, τῆς ἰσχύος σου βοηθείας ἐξ αἰτίας τῆς ἁμαρτίας μου ἐγγὺς ἀνίσχυρος. «Καὶ τὰ ὀστά μου ἔταραχθησαν» Ὅστ' ὀνομάζει, τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς.

(«Ὅτι ἐξέλειπεν ἐν ὁδῷ ἡ ζωὴ μου» Ἡ ἑλλειψίς, λέγει, τῶν ἀπαραιτήτων διατῆς συντηρήσεως μου μοῦ ἔλυσε τὸ σῶμα, διότι ὁ Σαφει καὶ ὁ Βεροελεὶ ἔφεραν εἰς τὸν Δαβὶδ σιτάρ, καὶ κριθὰρι καὶ ἄλευρ καὶ κουκιά καὶ φακὴν καὶ μέλι καὶ μερικά ἄλλα τροφίμα ἐπίσης καὶ χαλιά καὶ στρώματα καὶ προσέφεραν αὐτὰ καὶ τὰς τροφὰς εἰς τὸν λαόν, διότι ἔλεγαν, ὅτι ὁ λαὸς πεινᾷ καὶ ἔχει, παραλυσσεὶ ἀπὸ τὴν δίψαν μέσα εἰς τὴν ἔρημόν²).

12 «Παρά πάντας τοὺς ἐχθροὺς μου ἐγενήθην δυνεὺς» Καὶ οἱ ἐχθροὶ μου λέγει με περιέπαζον καὶ οἱ γνωστοί μου με ἐφοβοῦντο καὶ ὅσοι μὲ ἔβλεπον μὲ ἀπέφευγον ἐξ αἰτίας τῆς ὑπερβολικῆς μεταποιίας, τὴν ὁποῖαν ἐπέδειξα, καταπονουμένος ἀπὸ τὸν σάκκον καὶ τὴν στάχτην (τὰ σύμβολα αὐτὰ τοῦ πένθους) καὶ κλαί-

2 Πρὸς Β' Βασιλειῶν 17 27 29 ἐνθα ὁμοῦς ἀνοφέρονται οἱ Οὐεοβὶ Μαχίρ κα Βερζελεὶ καὶ ὁχὶ ὁ Σιφεὶ

οντας ἀκαταπαύστως ἡμέραν καὶ νύκτα Διὰ τοῦτο καὶ θύαν, ἐφείγα αὐτοὶ περὶ πτωχῶν εἰς καταστάσει πλῆθους λησμοσύνης ὥσπερ παρημαλημένος καὶ νεκρός, φαινόμενα ὅτι ὁμοκίω με γαμένον ἀντικείμενον Τὸ δὲ «παρα πάντας» δεῖ, θελεῖ νὰ εἴπῃ περισσότερον ἀπὸ ὅλων ἀλλὰ ἀπὸ ὅλων δηλαδὴ περιεπαχθῇ ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς μοῦ Διὸς καὶ ὁ Ἀκύλας κατὰ τὸν ἴδ-ον τρόπον μεταφράζει· ἦτοι «Παρα πάντων τῶν ἐχθρῶν μου ἐγενήθην ὁ ἔλεος».

13 (Ἐπειρήσθην ὥσπερ νεκρὸς ἀπὸ καρδίας· «Νεκρὸς ἀπὸ καρδίας» εἶα ἐκεῖνος πο. ἐν. ἐγε. ἀρετάς)

14-15 «Ὅτι ἤκουσα φθογὴν πολλῶν παροκουιτῶν κυκλῶθεν· Ὑποχὼ δις μαζεῖ τας μηχανορραφίας Θελεῖ δὲ αὐ εἶπῃ ὅτι οἱ ἐχθροὶ τοῦ τὸν περιεκυκλῶνται μελειτῶντες τρόπους καὶ τοῖς κάμου κακόν· Τοῦ λαθεῖν τὴν ψυχὴν μὴ ἐβούλευσάτο· Ἐγὼ δὲ ἐπὶ σοί, Κύριε, ἤλπισα· Μέσω τῆς ψυχῆς κυρεῖται ὁλόκληρον τὸν ἔσωτερικὸν κόσμον τοῖς ἁθροῦσι ἀφοῦ προηγουμένως θανατώνουν τὸν ἑαυτοῦ μετὸν θυμὸν καὶ τας διαφόρους ἀμαρτωλίας ἐπιθυμίας».

16 «Ἐν ταῖς χεραὶ σου οἱ κλῆροί μου» Ἄν καὶ οἱ ἐχθροὶ μοῦ καταστρωνοὺν διαρκῶς σχέδια ἐναντὶν μοι ἐπιδιωκοῦτες προσηντῶν νὰ ἀρπάξουν τὴν ψυχὴν μου, ἐν τοιούτοις δὲν καταφέρουσιν τιποτὴ ἐπειδὴ τὰ ἀγαθὰ μοι (ἡ ψυχὴ ἡ ζωὴ κλπ.) εἰσπρίσκονται ἡσφαλισμένα εἰς τὰ ἱδ κα σοὶ χεραὶ καὶ θα μοῖ τα ἀποδώσῃς εἰς τὸν κατάλληλον· καὶ οὖν δὲ, ἐγὼ ἔλπίζω εἰς ἐσέ· Διὰ τοῦτο καὶ παρακαλῶ νὰ σωθῶ προσωρινῶς ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς μοι (ἀφοῦ δὲν εἶα, ἵκανο' νὰ μοῦ προκαλέσουν αἰώνιον κακόν) Ἐκεῖνο, μὲν, λοιπὸν ἀφοῦ συνεκεντρωθῇσαν, ἐτραβᾶσιν τὸν ἴδιόν μοι θάνατον, ἐγὼ ὅμως ἀναγιγνωρίζω σέ ὡς Θεοὶ καὶ προστάτη μοι· Ῥῦσαι με ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν μου καὶ ἐκ τῶν καταδιωκόντων με· Ἀποφεύγε τὴν ποινηρίαν, λέγει ὁ Ἀπόστολος διότι ἐάν σέ συνοδεύῃ ἡ ποινηρία, εἶα φανερόν ὅτι, σέ συνοδεύει καὶ ἡ μογεία καὶ ἡ πλεονεξία καὶ ὁ θυμὸς καὶ ἡ ὀργή· τὰ ὑπόλοιπα παθὴ ποὺ συνοδεύουν τὴν ποινηρίαν ἔχουν παραλειφθῇ.

17 Ἐπίφανον το πρόσωπόν σου ἐπὶ τὸν δοῦλον σου σῶσον με ἐν τῷ ἔρει σου. Διὸ δὲ τα πρᾶγμα τοιοῦθ' εἰς ἐμέ ἢ ἐμφανίσας σε τίτε δὴ ἄλλα μοι προκαλοῦν στενοχωρίαν θείαν; ὁ δὲ ἀπεκρίθας Ἀτὸς εἰπὼν, λέγει, δι' ἐμέ ὁ μοῦνος τρόπος τῆς σωτηρίας εἶναι δηλαδὴ τοῦ φανερώσεως τοῦ ἰδίου σου προσώπου.

18 Κύριε μὴ κατήσθαι, θεῖε, δι' ἐπεκαλεσαμένη σε. Ἀπο τὰ λόγια αὐτοῦ μάλα ἴμε ποσο μεγάλη διαφορά ὑπάρχει ἀναμεσα εἰς τὴν ἀμαρταν καὶ τὴν ἀσέβειαν. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ μέγας Δαβὶδ παρακαλεῖ αὐτὸν μὴ νὰ τοῦ ἀπαλλάξῃ ἀπο τῆς ἐντροπῆς, ποὺ προεκλήθη εἰς αὐτὸν ἐξ αἰτίας τῆς ἀμαρτίας τοῦ ἑαυτοῦ δὲ οἱ ὁποῖοι ζοῦν εἰς τὴν ἀσέβειαν καὶ τοὺς παραπεμφθῇ εἰς ἀπώπτικόν θάνατον.

19 Ἀλλὰ γενηθήτω τα γενητά δόξα. Παρακαλῶ λέγει, νὰ πάθῃς τελεῖσαι κωφισμοὺς ἐχθροὶ αὐτοῦ διὰ τοῦ θά γινῇ αὐτῷ φανερώσεως τὸ πρόσωπόν σου.

20 Ὡς πολὺ τὸ πλῆθος τῆς χρηστότητός σου Κύριε. Ἐπεδὴ ἐφωτίσθη τρεῖς ἀπὸ τῶν Ἀγγέλων Πνεύμα ἀπευθίνει εὐχαρισταὶ εἰς τὸν Θεόν δι' ὅσα πρόκειται νὰ γένη. Ὁ Δαβὶδ συνηθίζε συχνά νὰ ἐκφράζῃ τὴν ἐκπληξίν του μετὰ τὴν ὥς αὐτὸς χρησιμοποίησεν τὸ «σφοδρά». Εἰς ὑπερβολὴ καὶ πολλὴ ἡ ἀγαθότης σου τῇ ὅποσιν ἀποθήκευεις καὶ δατηρεῖς γὰρ ἡμῶν διότι τὸ «ἐκρυψας» ἔχει τὴν ἐννοίαν τοῦ «ἐφύλαξας», σύμφωνα καὶ μετὰ τὸ «ἐκρυψέ με ἐν σκηνῇ αἰετοῦ». Ἐγὼ δὲ χρησιμοποίησα τὸ «ἐκρυψας» ἀντὶ τοῦ «ἐφύλαξας» ἕπεδὴ ἐκεῖνο ποῦ εἶναι κρυμμένο προστατεύεται κίβλας. Ἐξεργάσω τοῖς ἐλπίζουσιν ἐπὶ σέ. Ἀντὶ νὰ εἴπῃ τοῖς ἑκάστω εἰς τὸν καταλληλὸν καιρὸν.

21 Κατακρύψεις αὐτοὺς ἐν ἀποκρύφῳ τοῦ προσώπου σου. Το πρόσωπόν σου λέγει, θὰ γίνῃ προστατευτικὴ ἀσπίς δι' ἐκείνους ποὺ ἐλπίζουν εἰς ἐσέ. Ἀπο ταραχῆς ἀνθρώπων σκεπάσεις αὐτοὺς ἐν σκηνῇ ἀπο αἰτιολογίας γλωσσῶν. Ὅπως ἀκριβῶς τὸ σκεπαστρον, λέγει, ἔτσι θὰ τοὺς σκεπάσῃς ὥστε νὰ μὴ εἶναι δυνατόν νὰ τοὺς προκαλέσουσι βλάβη ὅσοι ἐπιχειροῦν τοῦτο μετὰ λόγια, οὔτε νὰ καταστρέφονται ἀπὸ ἐκείνους ποῦ

τούς πολεμοῦν με πράξεις

22 Ἐλογητὴς ἦν ὁ ἦρως, ὅτι ἐθαυμάστωσε τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐν πολέμῳ περὶ τῆς Δ. ἐμοῦ λέγει, ἐδοξάσθη ὁ Θεὸς διότι κατὰ ἐστάθησάν γερω μοι ἀαριθμηταί, ἐχθροί, προσπαθοῦντες καὶ πολιορκήσαν τὴν ψυχήν μου, να ἦσαν μετὰ τῆς ἐν τούτοις ὁ ἰδοὺς μου προστατῆς (ὁ Θεὸς ἀφοῦ με περιέβαλε με ἀπροσβλήτου ὄχιρροι ἀπέδωξε πρὸς τοῦ θαιματοουργοῦ (ἀκαταμάχητο) εἶνα το ἔλεος του

23 Ἐγὼ δὲ εἶπα ἐν τῇ ἐκστάσει μοι Ἀπέρριμμαι Ὅσας λέγει ἐτίπειν ὡς τὸν ἑαυτὸν μου μέσα εἰς τὴν ἀπογνώσιν ποῦ με ἐκρίνῃ, ὅποτε καὶ συνελλοῖζετο ἀπὸ τοῦ θυμοῦ το βλέμμα μου (τότε) κατέβληθα τὸν ἑαυτὸν μου ὥσας καὶ ἡμῶν παραπεταμένος ἐξ αἰτίας τῆς ἀκαρτίας μου Ἀλλ' ἐνῶ ἐγὼ λέγει αἷτα ἐνὸς ζῶ ἐσὺ ὁμοῦ ποῦ εἶσαι γεμᾶτος φιλανθρωπίας δὲ ἀπέρριπτες τὸν δόλον σου

24 Ἀγαπήσατε τὸν Κύριον πάντες οἱ ὄσοι αὐτοῦ Στρέφει τὸν λόγον πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ συμβουλεύει ἐκείνους ἀπὸ τοῦ ὁποῦ εἰρηγετήθη προτρέποντας τοὺς ἄλλους ἐν ἐκκωλογηθείς. Καὶ ἀνταποδίδωσι τοῖς περὶ τοῦ πρὸς τὸν ὑπερηφανίαν. Δεικνύει μὲν ἀσχηρὸν ὁ Κύριος εἰς ὄσους ὑπερηφανεύονται, ἐκείνους ὁμοῦς οἱ ὁποῖοι φέρονται μετὰ περὶ τὴν ὑπερηφάνειαν τοὺς τιμωρεῖ ὅπως ὁρίζει

ΛΛ'.

ΨΑΛΜΟΣ εἰς τοῦ Δαβὶδ περὶ συνέσεως.

Υπόθεσις

Ὁ Δαβὶδ ἀφοῦ ἐκθέτει τὴν μεγάλην ταλαιπωρίαν, τὴν ὅποιαν ἵπεναι κατὰ τὴν διαρκείαν τῆς μετανοίας του, καλοσυνίξε ἐκείνους ποῦ ἔλασαν ἀφῆσιν τῶν ἁμαρτιῶν τῶν δια τοῦ λοιποῦ τῆς ἀναγεννήσεως (βαπτισματος) Ἐχει δὲ ἐπιγραφή ὁ Ψαλμὸς «Συνέσεως» ἐπεὶ δὴ ἀπὸ αἰτῆς (τῆς συνέσεως) ἔχουν προπάντων ἀνάγκην οἱ ἄνθρωποι Ἐπεὶ δὴ δὲ (πολλοὶ ἄνθρωποι) στρέφονται ἀσυγκράτητα πρὸς τὰ ἁμαρτωλὰ πάθη, δι'

αὐτὸ παρομοιάζονται εἰς τὸν Ψαλμον πρὸς ἄλογα καὶ
μουλάρια.

1 «Μακάριο ὃν ἀφεθήσῃ ἡ ἀνομία καὶ ὧν ἐ-
πεκαύθη τὰ καὶ ἡμεῖς. Ἐσώθηται μὲν αἱ ἀ-
νομία μετὰ τοῦ βαπτίσματος· ἀφεύχεται δὲ αἱ ἁμαρτία με-
τὰ τῆς γενατῆς σωματικῆς μετεγένετο.

2 3 «Μακάριος ἄνθρωπος οὗτος μὴ λογισθῆται ὁ Κύριος
ἁμαρτάνει· οὗτος ἐστὶν ἐν τῇ σωτηρίᾳ αὐτοῦ· ὁ λόγος· Διό-
τι αὐτός ἐστιν πραγματικῶς ἐν τῷ σώματι ὅπως δηλα-
δὴ βαδίζει πρὸς τὸ μυστήριον τοῦ ἁγίου βαπτίσματος
μέσθλην τοῦ τῆς καρδίας. Ἰδοὺ, ἐκεῖνος ποὺ βαπτίζε-
ται μέσθλητος καὶ σκοτεινότητά ἐκτος τοῦ ὅτι
δέν θα σωματικῶς ἐπιπλεονῇ καὶ τρωρηθῇ. Τὸ ὅ-
τι πρέπει· ἐξ ἐξθῆ μετὰ ἐπιπλεωθῆ· ὥστε νὰ σχη-
ματισθῇ ἡ ἐξέλιξις φρενῶν. Ὅτι ἐπιπλεωθῇ τὰ ὁσά μοι,
ἀπο τοῦ κραυγῆ με δὴν τῇ ἡμέρᾳ. Ἐσώθησα, μὴ
δυναμείος νὰ θάλω οὔτε φώη. Τι ἄλλο δὲ ἐκραυγα-
σε παραδιδόναι τῇ τρωρηθῇ τῆς ἁμαρτίας τοῦ.

4 «Ὅτι ἡμεῖς καὶ πεκτός ἐβαρύνθη ἐπ' ἐμὲ ἡ χεὶρ
σου. Ἐπεδὴ εἶσα ἁγία, λέγει με ἐπιπλεωθῆς με
αὐτῇ τῇ πρὸς τὴν τρωρήν νὰ με
καμῆς νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τοὺς δρόμους τῆς σωτηρίας. Ἐ-
στράφη· εἰς τὰ λατρεῖν ἐν τῷ ἐμπαγῆ· αἱ μοι ἄκαν-
θαι. Ἀγκυρῶν, ὅπως εἰς τὴν ἁμαρτίαν. Τὸ νόημα δὲ τῆς
φράσεως· εἶπα τὸ ἐξέλιξις. Ἐπειὶ, ἐκαρπώθη εἰς τὴν ψυ-
χὴ μοι ἡ ἁμαρτία δι' αὐτὸ ἐβάσθησθαι.

5 «Τὴν ἀνομίαν μου ἐγνώρισά· φανερώσει τὸν
τρόπον τῆς ἐξομολογήσεως. Εἶπα ἐξαγορεύσω κατ'
ἐμοῦ τὴν ἀνομίαν μου. (Εἶσι δμοῖον πρὸς τὸ) «Δι-
κάσιος ἐσ τοῦ κατηγοροῦ ἐν πρωτολόγῳ». Καὶ ἀνάλο-
γον ἀκόμη πρὸς τὸ «λέγε σὺ τὰς ἀνομίας σου πρῶτος»²

6 «Ὑπερταυτῆς προσεύχεται πρὸς σὲ πᾶς ὁσος·
Ἡ συγχωρησις τῆς ἰδικῆς μοι ἁμαρτίας, λέγει, θα γί-
νῃ ἀφορμὴ νὰ προσεληθῇ εἰς εἰς καθὲν ἅγιος. Τα λό-
για αὐτὰ ἡμπορεῖ νὰ σηματοῦν δυο πραγματά· ἢ ὅτι
θα γίνω παράδειγμα μετανοίας εἰς ὅλους, ἢ, ἐπὶ τὸ

1 Παρ. ιη' 17. Δηλοδὴ ὁ δίκαιος κατηγορεῖ πρῶτος τὸν ἑαυ-
τόν του.

2. Ἡσ. μγ' 26

προφητικώτεροι ὅτι ὅλα τὰ ἔθνη θὰ ἐξομολογοῦνται εἰς ὅσας τὰς ἐποχὰς θὰ λογαρασμοὶ τοῦ Δαβὶδ (ἐπειδὴ θὰ ψάλλουν τὰ ἴα, α τοῖ) θὰ τὴ συγχωρήσιν τῆς ἁμαρτίας τοῖ. «Πᾶν ἐν κατακλισμῷ ὑδατῶν πολλῶν πρὸς αὐτοὺ οὐκ ἐγγύστα» Ἐκεῖνοι ποὺ μετανοεῖ, λέγε, ὅσοι δὴποτε καὶ ἴδῃσι. οἱ περασμοὶ δὲν προκεῖται νὰ τοὖ σκεπασοῖ.

7-8 «Συνεὶ καταφυγὴ» Αφοῖ ὤρμησε παραπάνω διὰ τὴν ἁμαρτίαν, τώρα πηρακαλεῖ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὰ κακά πο τοὖ θρήκαι ἐξ αἰτίας αὐτῆς. Καὶ νὰ ποὺ παίρνει ἀμέσως τὴν ἀπατήσιν εἰς τὸ αἵτημά τοῦ. ὅτι, λέγε πρὸς αὐτοὺ ὁ φιλεθρώπος Κύριος. «Συνετιῶ σε καὶ συμβιβῶ σε ἐν ὁδῷ ταύτῃ» Ἐ.ὠ ἐκεῖνος ἐζήτησε νὰ τὸν σωσῇ ἀπὸ τοὺς ἐχθούς, ὁ Θεὸς τοῦ ἀπαντᾷ καὶ τοὺ ἱππογεῖται κατὰ περισσότερο, νὰ τὸν ὁδηγήσῃ εἰς τὴν ευθαίαν ὁδοῖ.

9 «Μὴ γένησθε ὡς ἵππος καὶ ἥμιονος, οἷς οὐκ ἔστι συνεσις» Συμβουλεύει τοὺς ἁμαρτανόντας νὰ μὴ παραδιδῶνται εἰς τὰ ἰωωδὴ παθῇ. «Ἐν κηρῷ καὶ χαλιῷ τὰς σιαγοῖας αὐτῶν ἀγξέεις» Ὁ λόγος αὐτός ἀναφέρεται εἰς τὸν Κύριον. Αὐτοῦ δὲ το ὅποιον λέγει εἶναι το ἐξῆς. Ἐκεῖνος ποὺ δὲν θέλου νὰ μετανοήσουν ἀρπάξε τοὺς σάν ἀπὸ χαλινάρι καὶ φερε τοὺς παλιν κοντὰ σου.

ΛΒ'.

ΨΑΛΜΟΣ εἰς τὸν Δαβὶδ. Εἰς τὸ ἑβραϊκὸν κείμενον δὲν φέρει ἐπιγραφὴν.

Ἑρμηνεύσεις

Εἰς τὸν Ψαλμὸν τοῦτον διδάσκει, ἐκείνους ποὺ ἐπίστευσαν ἤδη εἰς τὸν Χριστὸν νὰ ὑμνοῦν τὸν Κύριον τῶν Συγχρόνως τοῖς διδάσκει πόσον ὁ Κύριος ὑπερέχει εἰς δύναμιν, ὅτ αὐτός εἶναι σωτὴρ ὅλων αὐτός εἶναι ὁ πραγματικὸς Κύριος, αὐτὸς τοὺς μὲν κακοὺς τοὺς ἐξευτελίζει, καὶ ἐξαφανίζει τὰ κακοποιὰ τῶν σχέδια, ἐνῶ ἐκείνους ποὺ ἐλπίζουσιν εἰς αὐτὸν σώζει.

1-2. «Ἀγαλλίσσθε, δικαιοὶ, ἐν Κυρίῳ. ἐν Ψαλτηρίῳ δεκάχορδῳ ψάλατε αὐτῷ» Δεκάχορδον Ψαλτήρι-

ον ὀνομαζει τὸ ἀνθρώπου σῶμα ἔπεδῃ αὐτὸ ἔχει
πέτε οὐρανῶν καὶ πέτε ψυχῆς λειτουργίας ἀφοῦ
ἀπο κτθε αἰθῆρην προερετα καὶ μα ἐξ αἰτέρα λει-
τουργία.

3 Ἀσπε αὐτῷ ᾄσμα καίουσ· Μὲ αὐτα λέγε καθα-
ρα ὅτι ὁ Μωσαϊκὸς νόμος ἔχε παύσε πλέει να ἰ-
σχυη.

4 «Ὅτ εἴθεις ὁ λόγος τοῦ Κυρίου· Ὁ εὐαγγελ-
κὸς δηλῶν λόγος· «Ἡα τα τα τα ἔργα αὐτοῦ ἐν πι-
στε· Πρεπε λέγει, να πιστεύωμεν εἰς ὅσα πράττει σάν
ἀληθὸς Θεὸς ποὶ εἶνα·

5 «Ἀγπῶ ἐλεημοσύνη καὶ κρίσει ὁ Κύριος· Αὐ-
τά, λέγε ἀέκ· να πράττειν καὶ ὅσα πιστεύουν εἰς
αὐτο· «Τῷ ἐλεος Κυρίου τῆς γῆ· Ἀρχζει να
ἀποδε· «Ἡ ὅτι αὐτὸς (ὁ Κύριος) εἶνα καὶ δημιουργὸς
ὁλεκῆραι τῆς κτισεως, καὶ ἰδιατέρως τῆς γῆς τῆς ὀ-
ποαι κα· θα γέμω με το ἐλεος του λέγει· λέγει ἀκό-
μη ὅτι θε· θα ἦτο δικαίον κατ ἄλλοι· τρόπον να ὑπαρ-
ῆ ἡ γῆ, εἰαι δε ἦτο γυμνη ἀπο το θεοῖ ἐλεος· Διχως
ἄλλο οὔτε οἱ οἰκοι θά ἴδυναιτο να διατηρηθοῦν· εἰς
τὴν ὑπαρξιν· εἰαι δε· σ· εκρατοῦτο με τοι· παντοδύ-
ναμι· λόγ· το· πάλι, θε· τερσσοτεροι δέι θά ἡμπο-
ροῦσαι να ὑπαρξο· γ· ρις το θεοῖ ἐλεος ἐκ τῶν δημι-
ουργηται· τ· θεοῖ· αἱ θεῖα· κα· λον· τ· δυναμεις·

«Θελε· να δεκκη δικαιοσύνη εἰς ἐκείνους ποὶ με-
ταισθῶν· αὐθετως περτε· ὡς κρητής καὶ τ· μωρος εἰς
ὅσους μείνου· τε σμῆν· κῶς ἀνετασθη· Κατι δε ἀνά-
λογον λέγε κα· ὁ Ἡσαΐας περ τοῦ Θεοῦ· Ὅτι ἡ ἐ-
λεημοσύνη αὐ· εἰς σταθμὸν·² ὅτι κα· ὁ Ἡσαΐας ἀπο-
δίδε· εἰς το· θεοῖ τῆν σινεπαρξιν με ἀπολ· τοι ἀρμον-
νῆν τῆς ἐλεημοσύνης καὶ τῆς κρίσεως (ὁ καιοσύνης)
μέ τας ὁποας· Ὁ Θεὸς ὥσπε· μέ μέτρα κα· σταθμὰ προσ-
ῶριζε· τῇ ἀ· ἴαι· κ· θε· ἀ· θρωποι·)

6 «Ἰῶ λόγῳ τοῦ Κυρίου οἱ σ· ροιτοὶ ἐστερεώθησαν·
Ὑποιοῖται κα· ἐδῶ ἡ Ἁγία Τριάς· «Κα· τῷ πνεύματι
τοῦ στόματος αὐτοῦ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν·· Στόμα τοῦ

1 Φρονούμεν ὡς μόνον αὐτῷ προκύπτει τὸ νόημα· Πολυ δηλο-
δῇ περισσοτερον ἔχουν ἀνάγκην τοῦ θεοῦ ἐλεος το ἀνωτερα δημι-
ουργήματα δηλαδὴ οἱ ἀγγελο καὶ οἱ ἄνθρωποι.

2 Ἡσ· κη· 17.

Θεοῦ ὀνομάζει, τὸ "Ἄγ. οὐ Πνεῦμα ὅς τ' οἱ προφῆται
οἱ ὅποιοι ὡμολόγησαν καὶ ἐπροφητεύαμεν τῇ ἰδ. κτῆ τοῦ
ἐμπνεύσει, ἐλέγαν· «Ὅτι τὸ στόμα Κυρίου ἐλάλησε
ταῦτα»³

7 «Συναγὼν ὥσει ἄσκη· ὕδατα θαλάσσης» Ἀφου
οὐκ ἐκέντρασε λέγει, τὸ νερὸ τῆς θαλάσσης τὸ κρατεῖ
μέσα εἰς τὰ συλλεφισάν, μέσα εἰς καπο οὐ. ἄσκη, καθὼς
λέγει καὶ καπο ἄσκη· «Ὁ προκλήσμενος τὸ ὕδωρ
τῆς θαλάσσης, καὶ ἐκχεῖν αὐτὸ ἐπὶ τὴν ὀψωπον, πάσης τῆς
γῆς»⁴ καὶ πάλιν ἄσκη· «Ἀναγὰ φεῖα, ἐξ ἐσχάτου
τῆς γῆς»⁵ «Ἰθεὺς ἐν βη χροῖς πῶ τοῖς, καὶ τὰ ἀ-
πυθμένα θαθῇ τῶν θαλασσῶν καὶ τῶν πηγῶν, λέγει τὰ
σφραγίζει, σὺν τὰ ἐπὶ θη τρυφοφύλαται, ὥστε νὰ μὴ
ἀναβλύζουσιν νερά καὶ σκεπασοῦν τὴν γῆν»

8 «Φυβήθῃτω τὸν Κύριον πῶσα ἡ γῆ» Ἄς παύσῃ
πλέον ἡ γῆ, λέγει, νὰ προσφέρῃ τὴν λατρείαν, τῆς εἰς
τὰ δαπάναι· «Ἀπ' αὐτοῦ δέ σαι, θητωσαν, πάντες οἱ
κατοικοῦντες τὴν οἰκουμένην»· «Ὅταν ἀκούσουσιν λέ-
γει αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι τοῦ κατοικοῦ, ἀποδητοτε εἰς
τὴν γῆν (ἅς ἐγκαταλείπου) τὴν εἰδωλολατρίαν εἰς
τὴν ὅποιαν μετρίοτε εἶρασκον τα· Δηλαδή ἅς μετακ-
νηθοῦν ἀπὸ τῆς εἰδωλολατρίας, ὑπακούοντες εἰς τὸν
δημιουργὸν των.

9 «Ὅτι αὐτὸς εἶπε καὶ ἐγένεθησαν, αὐτὸς ἐνετει-
λατο, καὶ ἐκτίθησαν»· Ἡ μὲν γε εἰς ἀναφέρεται εἰς
τὴν οὐσίαν τῶν λογικῶν δημιουργημάτων, ἡ δὲ κτίσις
σημαίνει τὴν μεταβολὴν ἑνὸς πράγματος ἀπὸ τοῦ χει-
ρότερου εἰς τὸ καλυτερον· «Εἶπες γὰρ ἐν Χριστῷ καὶ
νῆ κτίσις»⁶.

10 «Κύριος διασκεδάζει βουλὰς ἐθνῶν»· Τῶν πνευ-
ματικῶν δηλαδή· «Ἀθετεῖ, δὲ λογισμοὺς λαῶν, καὶ ἁ-
θετεῖ βουλὰς ἀρχόντων»· Ἀγρηστε σε δηλαδή ὅλα τὰ
κακόβουλα σχέδια τῶν Ἰουδαίων, μετ' τὴν τριήμερον ἀ-
νάστασιν τοῦ Διστ. αὐτοῦ ἦτο ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον καὶ θέ-
λει, «ὅπερ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνα μένει»

3 Ησ α 20

4 Αμ θ 8

5 Ψαλμ ρλδ 7

6 Β Κορ ε 17

11 «Λογισμοὶ τῆς καρδίας αὐτοῦ εἰς γενεάν καὶ γενεάν. Αὐτὸ θεοὶ, λέγει τὰς ὁποίας θελεῖ μένουσιν ἀμειψόμενα καὶ εἰς τὸ παρὲν καὶ εἰς τὸ μέλλον. Λογισμῶν τοῦ Θεοῦ. αἱ οὐνοὶ ποὺ δεῖκνυν τὸ συμπάν, ἐνῶ καρδία τοῦ εἶναι τὸ ἀκαταλήπτου τῆς οὐσίας του.

12 Μακάριον τὸ ἔθνος πρὸς ᾧ ἐστὶ Κύριος ὁ Θεὸς αὐτοῦ. Μεσσητὰ ὀνομάζει· εἰσέλχει δόσους πιστεύουσιν εἰς τὸν Χριστόν.

13 (Ἐξ οὐρανοῦ ἐπεβλέψεν ὁ Κύριος. Εἶπε «ἐπέθλει»· διὰ τὰς ἀληθεύσας καὶ ἐκείνους, ὅτι αὐτὸς δὲν γνωρίζει ὅσα πράττει οἱ ἄνθρωποι).

14 (Ἐξ ἐτοιμοῦ κατακλητήριον αὐτοῦ. Δηλαδή ἡτοιμασμένους, περπορημένους. Ὅτι ὁ οὐρανὸς ἔχει ἐκλεγῆ διὰ τὰς γῆν κατὰ κάποιον τρόπον σπιντοῦ τοῦ Θεοῦ).

15 «Ὁ πλάσας κατὰ μόνους τὰς καρδίας αὐτῶν»· Μόνον ὁ Θεὸς λέγει, γνωρίζει τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων. Δι' αὐτοῦ ἔλεγε καὶ ὁ Ζωτὴρ ἔλεγε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους· «Τὶ διαλογίζεσθε ποιήρα ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν».

18 «Ἴδου οἱ ὀφθαλμοὶ Κυρίου ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐτόν»· «Ὀφθαλμοὶ Κυρίου» εἶνα ἡ κακότης αὐτοῦ καὶ βλεπτοῦντα πάντα. Πολλὰς φορές πάλιν δι' αὐτῶν νοεῖται ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, μετὰ δὲ τῶν δύο αὐτῶν φωτῶν εἴρσκεται ὁ Πατὴρ τῶν φωτῶν.

19 «Καὶ δαθήσονται αὐτοὺς ἐν λῆμῳ»· Εἰς περὶ ὁδόν, λέγει δωγμῶν, ὅταν δύνῃ θάλασσαν πορεύονται τροφῆν, ὁ Θεὸς ὁ Κύριος διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος θά τούς θρέψῃ πνευματικῶς.

20 «Ἡ δὲ ψυχὴ ἡμῶν ἐπομένει τῷ Κυρίῳ»· Ἐπεδὴ ἔχουσιν ἀποδείξεις περὶ τῆς θείας βοηθείας, προβάλλουσιν τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν εἰς αὐτόν.

ΛΓ'.

ΨΑΛΜΟΣ εἰς τὸν Δαβὶδ ἐψάλη ὅταν ὁ Δαβὶδ ἐπεκρίθη τὸν παραφρονα ἐνώπιον τοῦ βασιλέως Ἀγχοῦς, ὁ ὁ-

ποιός δια τοῦτο τὸν ἄφηκεν ἐλ-ύθερον, καὶ τοιοῦτο τρο-
πως ἐσωθῇ ὁ Δαβὶδ καὶ ἔφυγε.

Υποθέσεις

Καταδωκόμενος ὁ Δαβὶδ ἀπὸ τοῦ Σαουλ ἦλθε πρὸς τὸν Ἀθιμέλεχ¹ καὶ ἐρωτήσας αὐτὸν εἰς ποῖον λό-
γον τὸν ἐπεστέφθη ἀπέφειρε νὰ εἴπῃ ὅτι καταδωκεταί,
ἀλλ' εἶπεν ὅτι ἐρεῖ ἀποστasia ἀπὸ τοῦ Σαουλ διὰ νὰ
ζητήσῃ τὴν ρομφαίαν τοῦ Γολιάθ Ἐπεδρ², λέγον, ἀλ-
λα μὲν εἶπεν εἰς ἀλήθειαν ὅτι ἠάληθεα δι' αὐτὸν ἔχε
γραφῇ εἰς τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ ἡλοσώκειαι τὸ πρῶτον
αὐτοῦ Ψαλμὸν δε τοῦ Ψαλμοῦ χάριν τοῦ βασι-
λεῦς (τοῦ Χριστοῦ) ἀπευθύνοντας εἰς αὐτοὺς διδά-
σκαλάν περὶ τῆς πνευματικῆς καὶ εὐαγγελικῆς λα-
τρείας.

2-3 «Εὐλογῶ τὸν Κύριον ἐν παντί καιρῷ ἐν τῷ
Κυρίῳ ἐπαύθηκα ἡ ψυχὴ μου Ἐάν τις τὰς πρά-
ξεις μου εἴρεθῇ κατὰ καλὸν καὶ θεωρηθῇ ὅτι πρέπει δι'
αὐτὸ νὰ ἐπαιθῶ αὐτοὺς τὸ καλὸν δὲν πρέπει ν' ἀποδο-
θῇ εἰς ἐμεῖς (ἀρα οἵτε ὁ ἐπαῖος) ἀλλὰ εἰς τὸν Θεόν.
Διὸ αὐτὸς με ἔκτισεν εὐδοξοῦ καὶ θαμέ καμὴ κάποια
ἡμέρα νὰ με θάψω, ὅλοι καὶ νὰ με τιμῶσι. Ἀκουσά-
τωσαν πράξεις καὶ ἐφρανθητώσαν. Ὅταν οἱ δ καὶ ο
θα ἀκουσοῦν τὴν σωτηρίαν ποὶ ἐχάρισεν εἰς ἐμεῖς ὁ Κυ-
ριος θα γεμισοῦν ἀπὸ χάριν Ἐπεδρ ὁ Θεὸς σωζεῖ ὁ-
λους ὅσοι ἐλπίζουσιν εἰς αὐτοὺς ὁ Δαβὶδ δὲν δέχεται νὰ
εἶναι ὁ μόνος συνθετὴς τοῦ ὕμνου, ἀλλὰ προσκαλεῖ νὰ
ψάλλουσιν μαζὶ τοῦ ὅλου ὅσοι ὑπῆρξαν μέτοχοι τῆς φι-
λανθρωπίας τοῦ Θεοῦ.

4 «Μεγαλύνετε τὸν Κύριον σὺ ἐμοί, καὶ ὑψώσομεν
τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ τὸ αὐτό» Ἐπειδὴ αἰσθάνεται ὅτι
δὲν δύναται μόνος τοῦ νὰ περιγραφῇ τὰ μεγαλεῖα τοῦ
Θεοῦ, διὰ τοῦτο καλεῖ καὶ τοὺς ἄλλους νὰ ἐνωθοῦν μα-
ζὶ τοῦ καὶ νὰ συνεργασθοῦν μετ' αὐτοῦ, διὰ νὰ συνθε-
σοῦν ἐπαξίαν δοξολογίαν.

1 Πρβλ Α Βασιλειῶν κα 12 κ ε

2 Τὸ πραγματικὸν ὄνομα τοῦ βασιλέως ἀπὸ Ἀγγράς Ἀθιμέλεχ
πιθανὸν νὰ ᾔτο τὸ ὄνομα τῆς δυναστείας εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκεν ὁπως
π χ Φαρῶ

6 Πρὸς αὐτοὺς καὶ φωτισθεῖτε. Ἐπειδὴ ἀπὸ οὗτο ἔργον ὑμῶν ἀτεκνήσθη, πεποιθήσατε ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως τῶν ἀγσθῶν, καλεῖ καὶ τοὺς ἁλλοὺς καὶ δοκίμασθαι καὶ γὰρ γενοῦνται τὰς δωρεάς του.

7 «Ὁ ὅτιος ὁ πτωχὸς ἐκεκραξεν καὶ ὁ Κύριος εἰσήκουσεν αὐτόν. Μὴ γὰρ λέγει ἀπὸ οὗσα συνέβησαν εἰς ἐμὲ νὰ ἔχετε ἀπὸ τοῦ ἐμπιστάσειν εἰς τοὺς Θεοὺς τῶν ὄλων. Διότι ἐγὼ ἤμην ἀσημαίντος βοσκότος προβάτων, με ἤγειρεν καὶ τυχὼ τῆς ἰδίας τοῦ προστασίας καὶ με ἀνεδείκνεν ἀνωτέρω ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν μου».

8 «Περὶ μὲν οὖν ἀγγέλου Κυρίου κυκλῶ τῶν φοβουμένων αὐτόν καὶ ρηστέα τὰς. Τούτο εἶναι, συμφωνοῦν καὶ μετὰ ἀγγέλων. Ἀποστόλου δὲ ὁποῖος λέγει ὅτι τοὺς ἀγγέλους. Οἱ γὰρ πνεύματα εἰσι λειτουργικά πνεύματα εἰς λειτουργία, ἀποσταλλόμενα διὰ τοὺς μέλλους, καὶ κληρονομεῖν σωτηρίαν. Ὁ τοῦ ἰδίου ἐλεγεῖν εἰς τὴν προσευχὴν του καὶ ὁ ἐκκλησιαστικὸς Ἰακώβ. «Ὁ ἀγγελὸς ὁ ρησάμενός με ἐκ πάντων τῶν κακῶν μου»³. Τοιοῦτε τὴν ὁμολογίαν καὶ ὁ πατριάρχης Ἀβραάμ εἰς τὸν ἀσμπρὸν ἐπηρετὴν του. «Κύριος ὁ Θεὸς ἀποστελεῖ τὸν ἀγγέλου αὐτοῦ πρό τροῦ σου καὶ λήψῃ γυναικα τὴν εὐφροσύνην μου. Ἰσαὶκ ἐλεγεῖν»⁴. Τὸ ἰδίον λέγει καὶ ὁ εὐλογημένος Ζαχαρίας. «Ὁ ἀγγελὸς ὁ λαλῶν ἐμοί»⁵.

9 «Γευσάσθαι καὶ ἴσμεν δὲ χρηστός ὁ Κύριος». Φάγετε, λέγει, τὴν ἀληθείαν ἔργον, ποῦ κατέβηκεν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ. «Μακάριος ὁ ἀνθρώπος ἐλπιεῖ ἐπὶ αὐτόν». Διὰ τί, διότι αὐτὸς θα ἀποκτήσῃ τὴν μετὰ θάνατον ζωὴν.

11 «Πλῆθος οὐ ἐπιώχνησαν καὶ ἐπειρασάν». Δηλαδή ὁ Ἰουδαϊκὸς λαὸς. «Ὁ δὲ ἐκζητοῦντες τὸν Κύριον οὐκ ἐλαττωθήσονται πάντες ἀγαθοί». Ἐδῶ ἐννοεῖ τὸν ἅλλον λαόν, τοὺς ἐθνικούς.

12-14. «Δεῖτε, τέκνα ἀκούσατέ μου φόβον Κυρίου διδάξω ὑμᾶς καὶ χεὶρ σου τοῦ μὴ λαλήσαι, δό-

3 Εβρ. α 14

4 Γεν. μη 18

5 Γεν. κδ 40

6. Ζαχ. θ' 3.

7. Πρὸς Ἰωάν. κτ' 48-50

λον· Απευθύνει δὲ τὰ καλὰ πρὸς τὰ ἔθνη τῆς ὁποίας βασιλεὺς ποιεῖ, ὥστε εἶναι ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ δευτερον, να μὴ κατακρίνωμεν τοὺς οὐκ ἀγαθοὺς, μὴ τρετοὺς καὶ σταματησοῦν τὰ γένη μας τὰς δουλοπρεπείας τὸ τάρτον, να ἀποφεύγωμεν καθεὶ κακοῦ καὶ να ἐργαζώμεθα τὸ ἀγαθόν πρὸς ὅλους· Ὡς ἐπὶ στερῶμα δὲ αὐτῶν να ἐπιβώσκωμεν τῇ εἰρήνῃ καὶ να τῇ κρατοῦμε σφιγκτὰ· Εἰρήνη δὲ πραγματικῇ εἶναι ὁ Χριστός· Λέγει δὲ ὅτι, ἡ ἐκπαίδευσις ὅλων αὐτῶν χαρίζει τὴν ἀληθινὴν ζωὴν καὶ εὐτυχίαν ἡμέρας.

15· «Ἐκκλῆστοι ἀπὸ κακοῦ καὶ ποησοῦ ἀγαθόν ζήτησον· ἔργον καὶ δώζον αὐτῇ»· Τὸ μὲν «ἐκκλῆστοι ἀπὸ κακοῦ» ἐπιτελεῖται μετὰ τοὺς θεοὺς φόβον· ἐνῶ τὸ «ποιησοῦ ἀγαθόν» εἶναι καρπὸς τῆς ἀγάπης· Δι' αὐτὸ εἶναι τελεώτερος ἐκεῖνος ποιεῖ ἀγαθὰ τὸν Θεόν καὶ τοὺς πλησίον τοῦ ἀπὸ ἐκείνου ποιεῖ φοβᾶται.

16· «Ὁφθαλμοὶ Κυρίου ἐπὶ δικαίους καὶ ὤτα αὐτοῦ εἰς δεήσαν αὐτῶν»· Ἐπεὶ ἐπιφύλαξι μεγάλην ἀνταρκαθῆν δι' ἐκείνους, ποὺ θα ἐργασθῇ τὴν ἀρετὴν· αὐτὸς δηλαδὴ θύελλῃ ἐστραμμένη διαρκῶς ἐπάνω τοῦ τὴν προσοχὴν τοῦ Θεοῦ.

21· «Φιλάσσει Κύριος πάντα τὰ ὀστέα αὐτῶν»· Ὁστέα ὀνομαζοῦνται τὰς δεξιὰς τῆς ψυχῆς· Εἶναι δὲ αὐταὶ αἱ ψυχικαὶ δεξιᾶς ἡ δικαιοσύνη, ἡ ὑπομονή, ἡ εὐσέβεια καὶ μετὰ ὀλίγα λόγια καθεὶ ἀρετῇ.

22· «Θάνατος ἁμαρτωλῶν ποιητός»· Ἐννοεῖ τὸν θάνατον τῆς ψυχῆς τοὺς ὁποίους καὶ θα δεχθῇ φωτὰ ἀσέβητος, σκοτῶν, ποὺ προερχεται ἀπὸ τὸν χώρον τοῦ διαβόλου, σκουλήκι ἀθάνατον, κλαμα γοιερὸ ποὺ θά σινοδεύεται ἀπὸ τρεξίμο τῶν δοντιῶν· Δὲ ὅτι ὅσοι θά πεθάνουν φυγκῶς τοὺς περιμένει αἰώνια τιμωρία καὶ σκοτάδι παντοτινόν.

ΛΔ'.

ΨΑΛΜΟΣ τοῦ Δαβὶδ.

Τρόθεις

Τὰ περιλαμβανόμενα εἰς τὸν παρόντα Ψαλμὸν λέγονται εἴτε ἐξ ὀνόματος ἐκεῖνο ὃ ὁποῖος ἔχει στηριξε τὴν ἐμπιστοσύνην τοῖς εἰς τὸν Θεόν, καὶ ὁ ὁποῖος πολεμεῖται ὑπο τῶν ἀφοριστῶν δεικνύων ὅτι ἐξ ὀνόματος τοῦ ὀμίλου τῶν Ἀποστόλων παρεμβάλλεται δὲ καὶ τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ ὁ ὁποῖος δηλοῖται τὰ ὅσα ἕκαστος εἰς αὐτὸν τῶν Ἰουδαίων κατὰ τὴν δόξαν τοῦ παθούς, μετὰ τὸν σκοπὸν νὰ παραδειγματισθῶν εἰς τὴν ὑπομονήν, καὶ τὴν ἐγκρατεῖαν ὅσοι πολεμοῦντα χάριν τοῦ Θεοῦ.

1 «Δίκασον Κυριε τοὺς ἀδικούντας με, πολέμησον τοὺς πολεμοῦντας με» Ἡ ἀρχὴ τοῦ Ψαλμοῦ ἀρμόζει νὰ ἀποδοθῇ εἰς τοὺς Ἀποστόλους.

Ἐννοεῖ τοὺς Ἰουδαίους οἱ ὁποῖοι, ἐπεδὴ δὲν ἔχουν ἔντος τῶν ἐρήνῃ, δεύουσιν πολέμους καὶ πολεμοῦν τὸν Χριστὸν ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ εἰρήνη μας.

2 «Ἐπ' λαβοῦ ὄπλου καὶ θυρεοῦ καὶ ἀνάστηθ εἰς τὴν βοηθείαν μου» Μετὰ τὰς λέξεις ὀπλον ἀσπισ ἐπιμηκῆς καὶ ξίφος ὑπαγορεύεται τὰς τρωητικὰς δυνάμεις αἱ ὁποῖαι ἀποστελλοῦνται ἀπὸ τὸν Κυρίον διὰ νὰ ἐνσχυοῦν τοὺς δικαίους.

3 «Εἶπον τῇ ψυχῇ μου Σωτηρία σοῦ εἰμ ἐγώ» Ζητῶ λέγει, τοῦτο νὰ εἴπῃς εἰς τὴν ψυχὴν μου, ὅτι δηλαδὴ θὰ γίνῃς βοηθός της.

4 «Ἀποστραφῆτωσαν εἰς τὰ ὀπίσω» Ὁφελοῦνται πολὺ ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι θαυάζουσι ἀπὸ τὴν ἀρετὴν πρὸς τὴν κακίαν, ἐὰν ἐπιστρέψουν πάλι πίσω (πρὸς τὴν ἀρετήν).

5. «Ἐλθέτω αὐτῷ ἡ παγὶς ἣν οὐ γινώσκει, καὶ ἡ θῆρα ἣν ἔκρυψε συλλαβετω αὐτόν, καὶ ἐν τῇ παγιδι πέσεται ἐν αὐτῇ» Ἡ παγὶς δηλαδὴ ἡ ὁποία ἐστήθη ἀπὸ τοὺς πονηροὺς ἐλειτουργήσῃ ἀντιστρόφως καὶ ἀντὶ νὰ πιάσῃ τὸν δίκαιον ἔπιασε τοὺς ἰδίους. Διότι ἐνῶ ἐπεδίωκον νὰ πιάσουν καὶ νὰ θανατώσουν ἄλ-

λους πόντους· ὁ ἴδιος εἰς τὰ δοκὰν τοῦ θανάτου καὶ παραδέξαται τὸν τετράπῳς εἰς τὸν θάνατον.

9 Ἡ δὲ ψυχὴ μου ἀγωνιάσεται ἐπὶ τῷ Κυρίῳ· Αἰτοῖ με ὁ πόντος ἀφοῦ ἐτήμασαν τὴν παγίδα, καὶ ἀφοῦ κατέσκευσαν τὴν μηχανορραφίαν, διὰ νὰ θανατώσῃν τὸν Σωτῆρα δούλον μου Χριστόν· θὰ ὑποστοίεν τὰς τιμὰς τοῦ ἀπομόνου εἰς τὴν αἰσχρὰν συμπεριφορὰν τῶν πρὸς αὐτὸν κατὰ τοὺς τρόπους τοῦ μόλις δούλου πρὸς μᾶς εἶπεν ἡ Ἰδοκὴ μου ψυχὴ δυνάως λέγει· θὰ εἶναι δυνάμει μακριὰ ἀπὸ κάθε συμφορὰν· δηλαδή· ἡ γὰρ τῆς πούπη, ἄξει ἀπὸ τὸν Θεόν· δὲ θὰ εἴη τέλει· θὰ εἴς ἀπεργαζομένη εὐφροσύνη· δὲ τὸ αὐτὸ ποιεῖς ἐξέρχεται ὁ Θεός.

11 «Ἀνταπείτες μοι μάρτυρες ἀδελφοὶ οὐκ ἐγινώσκον ἡρώτων με· Ἀπὸ τοῦ σημείου τοῦτοι ἀρχίζετε νὰ ἀμύνητε· ὁ Χριστὸς ὁ ὁπτιὸς συκοφαντεῖται ἀπὸ τοῦ δόσθητός τῶν ἀρχιερέων·

12 «Ἀνταπεδώσατε μοι ποιήρα ἀντὶ ἀγαθῶν καὶ ἀτεκνίαν τῇ ψυχῇ μου· Αἰτὸ λέγει, ἐπεὶ δὴ αὐτοὶ ἀπεδείχθησαν ἀδελφοὶ καὶ ἀγαπᾶσθαι παῖδια τοῦ Θεοῦ· τοῦτο θεοβελῶς ἐγώ· ὡρζε καὶ ἄλλοι ἀπὸ κάθε ἄλλοι ὁ Χριστὸς συμφύει με τὸ «Ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγωγεῖν τὰ τέκνα σου!».

13 «Ἐγὼ δὲ, ἐν ταῖς αἰτοῦς παρενοχλεῖν μοι, ἐνεδύμην σακκά· Πενθήσε δηλαδή τὴν αἰώναν ἀπωλείαν τῶν ἐπίσης ἐλπίστο καὶ ἀγωνιοῦσε καὶ ἐδάκρυζε καὶ προσήγετε διὰ τὴν φοβερὰν τῶν ἀμαρτιῶν·

«Καὶ ἔταπ' ἑαυτὸν ἐν νηστεῖα τὴν ψυχὴν μου· Ἐπιθεθαὶ τὴν ἐνανθρωπήσαν καὶ ὡς ἄνθρωπος δὲν ἀπέφευγε τὴν νηστεῖαν· Καὶ ἡ προσευχὴ μου εἰς κόλπον μοι ἀποστραφήσεται· Τοῦτο ἀποδεικνύει, ὅτι αὐτοὶ παρέμειναν ἀμεταόχνητοι εἰς τὴν ἀμαρτίαν· Διότι τίποτε δὲν ὠφελήθησαν· λέγει ἀπὸ τὴν προσευχὴν μου ἐξ αἰτίας τῆς ὑπέρβου καὶ τῶν μωρίας με τὴν στάσιν τῶν αὐτῶν συνετελεσται ὥστε ἡ προσευχὴ μου νὰ ἐπιστρέφῃ πάλιν εἰς ἐμέ ἀνεργητός·

14 «Ὡς πλησίον, ὡς ἀδελφοὶ ἡμέτερον, οὕτως εὐηρέστουν· Σὺν νὰ ἐπρόκειτο δι' ἀδελφόν μου καὶ φίλον,

λέγει το αυτοτρόπως ἐφρότιζον· ἵνα τοὺς εὐεργετῶ, ἐπεὶ δὴ ἤθελα σὺ δαρῶθαι, δ' αὐτοῦ ἀλλώστε καὶ ἐπενθούσα πρὸς χάριν τῶν.

15 «Ἡα καὶ ἐμοῦ εὐφρανθήσῃ καὶ σωτηχθήσῃ»· Καὶ ἐκεῖνο, λέγει, ὡς ἀντιπαλάγμα τοῦ πόσου ποιῆνω· θα δὲ αἰτούς μου ἔδοξεν αἰτῆσαι· Σωτηχθήσῃ ἐπ' ἐμέ μάστιγες καὶ οὐκ ἔγγινον· Με ἔμασταν γινώσκων, λέγει, χωρὶς νὰ γνωρίζουν οὐτε νὰ ἠμποροῦν νὰ εὐρουν οὐδεμίαν κατηγορίαν ἐναντίον μου.

«Διεσχίσθησάν καὶ οὐ κατενυγησάν»· Διότι ὁ λαὸς διεσπασθῇ, καθὼς λέγει ὁ Εὐαγγελιστής, ἄλλο μὲν ἔλεγον ὅτι εἶναι ἀγαθός, ἄλλο δὲ ὅτι εἶναι ἀμαρτωλός². Καὶ ἐν τῷ σκεῆσματι αὐτῶν, λέγει, αὐτοὶ δὲν συνεκλήθησαν, οὔτε ἀντελήφθησαν κατὰ ποιου ἐστρέφοντο ὅσα ἐγίνοντο· Αὐτοὶ δὲ, το εἶπε διὰ τὰ τοιαῦτα ἐλέγη ἄλλ' ἐπειδὴ ἐπιθυμοῦσε νὰ τοὺς ἐξηγήσῃ· Πότε λέγει, θὰ φανερωθῇ καὶ θὰ προστατεύσῃ τὸν ἀδικούμενον.

17 «Ἀποκατάστησιν τὴν ψυχὴν μου ἀπὸ τῆς κακουργίας αὐτῶν»· Ὅλα ὅσα ὑποφέρει ἢ λέγει, τὰ κάνει, πρὸς χάριν τῆς ἰδοῦσας μᾶς σωτηρίας, ὅπως εἶναι ἡ καθόδος αὐτοῦ, δηλαδὴ τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὴν γῆν καὶ ἡ ἀναλήψις ὑπ' αὐτοῦ τῆς ἀνθρωπίνης σαρκὸς· «Ἀπὸ λόντων τὴν μονογενῆ μου»· Λεοντὰς ὀνομάζει ἢ τὰς ποιήρας καὶ ἐχθρὰς πρὸς τὸν ἄνθρωπον διὰ τὰς (δαίμονας) αἱ ὁποῖαι μοῖοι, ποὺ δὲν ἐβρίχθησαν κατὰ τοῦ Χριστοῦ, ἢ πιθανόν καὶ αὐτοὺς τοὺς διδασκάλους τῶν Ἰουδαίων· Διότι καθ' ὅμοιον τρόπον ὁμολεῖ περὶ αὐτῶν ὅτι ἀνέγει μετὰ τὸ στόμα τοῦ Ἰερεμίου· «Ἐγενήθη ὡς κληρονομία μου ὡς λέων ἐν δρυμῶ· διὰ τοῦτο ἐμήσῃσα αὐτήν»³. Μονογενῆ μὲν ὀνομάζει τὴν ψυχὴν του, χρησιμοποιοῦντας τὸ «μονογενές» ἀντὶ τοῦ «ἡγαπημένην»· Διότι πάντοτε ἀπολαύει κάπως μεγαλυτέρας ἀγάπης τὸ μοναχοπαίδι.

19 «Οἱ μισοῦντες με δωρεὰν καὶ διανεύοντες ὀφθαλμοῖς»· Ἀντὶ νὰ εἴπῃ ὅσοι καταστρώνουν δόλια σχέδια.

20 «Ὅτι ἐμοὶ μὲν εἰρηνικὰ ἐλάλουν, καὶ ἐπ' ὀργὴν

2. Βλ. Ἰωάν. 2. 43, 19. 21.

3. Ἰερ. 18. 6.

δόλους δειλογζόντο· Ἐδῶ ὑπονοεῖται τὸ «Διδάσκαλε ἀγαθέ»⁴ καὶ τὸ ὅτι «οἶδεναι ὅτι τὴν ἀλήθειαν διδάσκεις, καὶ ὅτ' οὐ λαμβάνεις πρόσωπον ἀνθρώπου»⁵

21 «Καὶ ἐπλάτυνται ἐπ' ἐμέ τὸ στομα αὐτῶν» Ὁμῶς διὰ τὰς βλασφημίας ποὺ ἐξετάζεσθαι ἐναντίον του ὅταν ἦτο ἐπ' αὐτῷ εἰς τὸν σταυρὸν· «Εἶπον· Εὐγε, εὐγε, εἶδον οἱ ὄφθαλμοί ἡμῶν»· Ἐπε δὴ ἡ ὅλη ἐπιχειρηματικὴ τῆς ἐξουτυώσεως τοῦ Κυρίου ἐτελείωσε συμφωνῶς πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν των, ἀφοῦ τὸν βλέπουν νὰ εἶναι κρεμασμένος ἐπ' αὐτῷ εἰς τὸ ξύλον τοῦ σταυροῦ· Τὸ ἴδιον δὲ πράττουν καὶ ὅσοι χαίρουντ' αὐτῷ μετὰ τὰς συμφορὰς τοῦ δ' καὶ οὐ.

22 «Εἶδες, Κυριε, μὴ παρασώπησῃς, Κυριε, μὴ ἀποστῇς ἀπ' ἐμοῦ»· Ἀφοῦ ἐγγενὲς ἀνθρώπος ὁ μονογενὴς Λόγος τοῦ Θεοῦ, χωρὶς νὰ παύσῃ οὔτε στιγμήν νὰ εἶναι Θεός, ζητεῖ δὲ πῶς ὁ Θεὸς Πατὴρ τιμωρῇ τοὺς δαίμονας διὰ τὴν ἀδικίαν ποὺ ἐπρόξενησεν εἰς ἡμᾶς καὶ ζητεῖ ἀκόμη νὰ ἐξαφανίσῃ τὴν ἀλαζονείαν τῶν ὑπερηφάνων· Διότι οὕτω λέγει, οἱ μὲν δαίμονες καὶ οἱ ἄδικοι θὰ παραδοθῶν εἰς τὴν ἐντροπὴν, οἱ δὲ δίκαιοι θὰ γερίσουν χαρὰν καὶ θὰ ἀναπεμφθῶν εὐχαριστίας διὰ τὴν σωτηρίαν των.

ΨΑΛΜΟΣ ΛΕ'.

Εἰς τὸ τέλος· εἰς τὸν δοῦλον τοῦ Κυρίου τὸν Δαβὶδ.

Ἑκδοθεῖς

Ὁ παρὼν Ψαλμὸς περὶ ἐχει κατηγορίαν ἐναντίον τῆς ὑπερηφανείας τοῦ Ἰουδαικοῦ λαοῦ καὶ ἐλεγχον τῆς κακίας του περὶ ἐχει ἀκόμη καὶ δοξολογίαν διὰ τὰς δικαίας ἀποφάσεις τοῦ Θεοῦ μετὰ τὰς ὁποίας ἐδημιούργησε τὴν γῆν· ἔκτος δὲ ἀπὸ αὐτὰ περιέχει καὶ εὐχαριστίας πρὸς τὸν οὐράνιον Πατέρα δι' ὅσα εὐηργέτησε

4 Λουκ ιη 18

5 Ματθ κβ 28

6 Βλ Μάρκ ιε 29.

τὴν ἀνθρωπότητα μέσω τοῦ Ἰησοῦ ἐπάνω δε ἀπὸ ὅλα αὐτὰ περὶ τὴν προφητεῖαν μετὰ τὴν ὑποταγήν ζητεῖ καὶ προφυλαχθῆναι καὶ νικῆσαι τὴν εἰς τὴν περὶ ταπεινότητα

2. «Φησὶ ὁ ἀποστόλος τοῖς μαρτυροῦντες ἐν ἑαυτῷ» Νομίζει λέγει ὅτι ἡμεῖς μεγαλυνώμεθα εἰς τὴν ἀμαρτίαν διὰ τὸ ὅτι βλέπομεν τὰς κρυφὰς σκέψεις καὶ ἐπιθυμίας τῆς καρδίας τοῦ Διὸς ἐρησμοποίησε τὸ «φησὶ αὐτὸ τὸ ἥμισυ» τοῦ «πολαμβαίνει» Αἰτία δὲ αὐτῆς τῆς ἡμιτέλει ἀποσπῆσθαι εἶναι ἡ ἄλλειψις τοῦ φόβου πρὸς τὸν Θεόν· τὴν βλέπομεν τὰ πάντα «Οὐκ ἔστι φοβὸς Θεοῦ αὐτὰ τὴν τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ» Ὅταν ἀπὸ τῆς καρδίας ἐκτελέσῃ τὴν ἀμαρτίαν, ἀποβαίνει ἐκ τῆς ἀπὸ τῆς καρδίας τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ· Δοτὶ μόνον ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ ἀποτρέπει καθε ἄνθρωπον ἀπὸ τοῦ κακοῦ.

3. «Ὅτι ἐδίδαξεν ἑωπὸν αὐτοῦ» Μετὰ τὴν θέλησιν τοῦ ἔχει αὐτὴν τὴν ἀγνοσίαν ἐπὶ ὅτι δὲν θέλει νὰ ἐξετασῇ τὰς πράξεις αὐτοῦ καὶ νὰ ἀποδοῇ μισήσιν καὶ μισήσιν ὅσας ἀπὸ αὐτῆς ἴσασιν ἄλλοι. Τοῖς εὐρεῖν τὴν ἀνομίαν αὐτοῦ καὶ μισήσαι· οὕτω τὸ τοῦ λέγει, σκέπτεται, ὅτι δηλαδὴ ὁ Θεὸς ἐρεσκε τὴν ἀμαρτίαν τοῦ καὶ ἀφοῦ τὴν ἐρημώσει καὶ τὴν ἀμαρτίαν καὶ τὸν ἀμετανόητον ἀμαρτωλόν.

4. «Τὰ ῥήματα τοῦ στόματος αὐτοῦ ἀνομία καὶ δόλος» Ἀνομία μετὰ χηρὰ κτηρίζει τὴν βλασφημίας που ἐξετοξέουν ἐκ αὐτοῦ τοῦ ἁριστοῦ δόλον δὲ τὴν τακτικὴν τῶν καὶ χρησιμῶν τοῦ ἀπατηλοῦς λόγους καὶ δὴ θέν ἀθώως ἐρωτήσεις ἐπιδωκόντες νὰ τὸν παγιδεύσουν καὶ νὰ τοῦ ἐνοχοποιήσουν· «Οὐκ ἠβουλήθη συνέναι τοῦ ἀγαθῆναι» Θεληματικῶς, λέγει, ἀπέφυγε νὰ κάμῃ τὸ καλόν.

5. «Ἀνομία διελογισατο ἐπὶ τῆς κοιτῆς αὐτοῦ παρῆστη πᾶσα ὁδὸ οὐκ ἀγαθή» Τὸ χωρὶς τοῦτο σημαίνει τὰς ἀδικοῦσας πλεκτησίας τῶν ἐναντίον τοῦ Χριστοῦ· «Κακία δὲ οὐ προσωχθήσει» Ἀντὶ νὰ εἴπῃ· τὴν κακίαν δὲν ἐμίσησε.

6. «Κυριε, ἐν τῷ οὐρανῷ τοῦ ἐλεός σου» Θέλει νὰ εἴπῃ, ὅτι εἰς τὸ ἐλεός τοῦ ὀφείλεται ἡ ὑπαρξίς καὶ τῶν

σαν δια τὸ σχέδον τῆς θεᾶς οἰκουμίας δηλαδή οἱ ἑθνοὶ, αὐτοὶ ἐγίναν δεκτοὶ καὶ οἰκειοποιηθῆσαι τὴν σωτηρίαν. Κατ' ἄλλην ἐρμηνείαν ἀνθρώπους ὀνομάζει δούλους διατηροῦν τὴν λεγκὴν ἰδιότητα, ἐνῶ κτήνη ἐκείνους ο' ὅποιοι κυπτοὺν καὶ τω εἰς τὴν γῆν, καὶ τρέφονται μετὰ γῆνα παθῇ. Ἄρα δὲν ἐκάλεσεν εἰς τὴν σωτηρίαν μόνοι τοὺς δικαίους ἀλλὰ καὶ τοὺς ἁμαρτωλοὺς.

8 «Οἱ δὲ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐν σκεπῇ τῶν περὺ γων σου ἐλπιοῦσ». Δηλαδή θα σέ ἔχουν προστάτην καὶ βοηθόν διὰ τοῦ εὐαγγελικοῦ λόγου, λέγει.

9-10 «Μεθεσθῇσονται ἀπὸ πίότητος οἴκου σου, καὶ τὸν χειμαρρὸν τῆς τρυφῆς σοι ποτιεῖς αὐτούς». Χειμαρρὸς ἀπολαυσεως εἶναι ὁ Χριστός, συμφῶνα μὲν ἐκεῖνο ποὺ ἔχει λεχθῇ «Ἐκκλινῶ ἐπ' αὐτούς ὡς χειμαρρὸς ἐπικλῶζων δόξαν ἐθνῶν»³. Εἶνα δὲ ὁ Χριστός καὶ πηγὴ ἀπὸ ὅπου ἀναβλίζει ἡ ζωὴ καὶ φῶς, ποὺ προῆλθεν ἀπὸ ἄλλο φῶς (τὸ Πατέρα)⁴.

12 «Μὴ ἐλθέτω μοι πους ὑπερηφανείας». Ζητεῖ νὰ μείνῃ ἀπρόσβλητος ἀπὸ το παθος (τῆς ὑπερηφανείας). «Καὶ χεὶρ ἁμαρτωλοῦ μὴ σαλευσάτω με». Καὶ ἄς μὴ με ἀπομακρύνῃ ἀπὸ πλησίων σου λέγει, πρᾶξις ἀντίθετος ἀπὸ τὸ θέλημά σου.

ΑΣΤ'.

ΨΑΛΜΟΣ εἰς τὸν Δαβίδ

Τρόσεις

Ὁ παρὼν Ψαλμὸς περιέχει διδασκαλίαν, διὰ τῆς ὁποίας συμβουλεῖ τὸν νέον λαόν (τὸν Χριστιανικόν) νὰ ἀποφεύγῃ μὲν τὰ κακὰ νὰ ἐργάζεται δὲ τὰ ἀγαθὰ καὶ μὲ τὰ δύο πείθει, καὶ μὲ τὴν ἐλπίδα ποὺ ἔχει ἐτοίμασθαι διὰ τοὺς ἀγαθοὺς καὶ μὲ τὴν τιμωρίαν καὶ αἰωनीαν καταδίκην ποὺ ἀναμένει τοὺς κακοὺς.

3. Ἦα. Εσπ' 12

4. Πρβλ. Ἰωάν. γ' 19

1 «Μὴ παραζήλου ἐν πονηρῶν ὁμῶν, μὴδὲ ζηλοῦ τοὺς ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν» Προτρέπει νὰ ἀποφεύγωμεν τὴν πονήραν, ὑπογρυμψύοντας πῶς ἡ καταλήξις τῆς εἶναι ἡ ἀτῶλε αὐτῆς ἀγαθοῦ.

3 «Καὶ κατασκήνου τὴν γῆν καὶ ποιμανθήσῃ ἐπὶ τῷ πλούτῳ αὐτῆς· Γῆν ὁνομαζει τὴν θεόπνευστον Γραφήν, εἰς τὴν ὁποῖα εὐρσκέται ὁ πλοῦτος τῶν ἀγίων, δηλαδὴ αἱ θεῶν ἐπαγγελίαι. Προτρέπει νὰ προσέχωμεν πάντοτε τα θεῶν λόγια, ἀπὸ ἀγοστήν πρὸς τα ἀγαθὰ ποὺ κρυβόντα μέσα εἰς τα θεῶν λόγια χάριν τῶν ἀγίων.

5 «Ἀποκάλυψον πρὸς Κύριον τὴν ὁδὸν σου καὶ ἔλπισον ἐπ' αὐτόν καὶ αὐτὸς ποιήσῃ» Νὰ γίνῃς, λέγει, τέτοιος, ὥστε νὰ ζῇς ὁλοφανερά κατὰ τρόπον ποῦ ἀρέσει εἰς τὸν Θεόν.

6 «Καὶ ἔξοσε ὡς φῶς τὴν δικαιοσύνην σου» Διότι εἶναι γνωστὸν, ὅτι εἰς τὴν μελλοῦσαν ζωὴν, καθὼς ὁ ἴδιος ὁ Κύριος ἔχει εἶπει «οἱ δίκαιοι ἐκλάμπουσιν ὡς ὁ ἥλιος»· Φῶς δὲ εἶναι ἡ γνώσις τῆς δικαιοσύνης ἐπειδὴ καὶ ἡ δικαιοσύνη εἶναι ὁ ὁδηγὸς εἰς τὴν ἀπόκτησιν τῶν ἀρετῶν. «Καὶ τὸ κρίμα σου ὡς μεσημβρίαν» Ἀντὶ νὰ εἴπῃ· θὰ σὲ θεωρηθῇ ὡς εἰς αὐτὴν εἰσα εἰς τὸ φῶς.

«Καὶ αὐτὸς ποίησεν» Ὅταν ἐλπίσης, λέγει, εἰς αὐτόν, τότε καὶ αὐτὸς θὰ το κάμῃ. Τὶ δὲ θὰ κάμῃ ἐξηγεῖ μὲ ὅσα προσθέτει ἐν συνεχείᾳ «Ἐξοίσει, ὡς φῶς τὴν δικαιοσύνην σου, καὶ τὸ κρίμά σου ὡς μεσημβρίαν» Τότε δὲ «ἐξοίσει» λέγει, ἀντὶ νὰ εἴπῃ· θὰ τὴν κάμῃ εἰς ὅλους φανερά καὶ κατὰ κάποιον τρόπον θὰ καταστήσῃ ὁρατὴν εἰς ὅλους καὶ δὲν θὰ ἀφῇσιν νὰ μείνῃ ἀπαρτηρητὸς ἡ ὁμορφία τῆς ἐναρέτου ζωῆς. Διότι ἡ ἀρετὴ σου θὰ εἶναι εἰς ὅλους φανερά θὰ ἀκτινοβολῇ σάν τὸ φῶς, καὶ μάλιστα τὸ φῶς τοῦ μεσημεριοῦ. Μεσημβρία θεβαιῶς ὀνομαζεται ἀκρῶς τὸ μέσον τῆς ἡμέρας. Δὲν δὲ καὶ ὡς ἀπλῶς λέγει, τὸν ἐξομολογούμενον καὶ δὲν κρίνει αὐτόν μόνον μὲ ἀγαθότητα, ἀλλὰ καὶ φανερῇ καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ δηλ. γνωρίζει εἰς ὅλους, ὅτι εἶναι δίκαιος καὶ ὅτι ἀμείβεται ἀναλόγως. Τέτοιος ὑπῆρξεν ὁ ληστής, διὰ τὸν ὁποῖον

τὴν ἀποφασίν ἐβόλε, ὃ Ἰησοῦς τὸ μεσημέρι ὅταν κα-
τεῖτο μεσον τῆς ἡμέρας ἐκτεκετο ἔπαυω εἰς τὸν σται-
ρόν· καὶ ἔφερον εἰς τοῦς ἡγῆτας εἰς τὸν δῶσι, ὅλωι, ὅτι
τὸν εἴσε δικαίου δηλαδὴ λέγει οὐδὲν ἀνασώθῃ. Δὲν αὐ-
τὸ ποιεῖτε δ αὐτοῦ. Ἀλλῃ ἄλλῃ λέγω σοι, σήμερον
μετ' ἐμοῦ ἔσθ' ἐν τῷ παραδεισῷ. Ἐκεῖ ἄκοσμή εἰς ὁ-
λόκληρον τὴν γῆν καὶ ἐγὼ μετ' αὐτοῦ φῶς διὰ τὴν
οἰκουμένην· μὴ δὲ διαρκὲς παροτρύνεις πρὸς ὅλους
ἐκείνους πάντα μεταοῦν. Δεῖν θὰ εἶναι λέγει, σκεπα-
σμένη ἡ λαμπρότης τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἐξαιτίας σω-
τηρίας ὅπως τώρα, ἀλλὰ θὰ εἶναι εἰς ὅλους φανερά· ὅ-
πως ὁ ἥλιος το μεσημέρι, καθὼς ὁ Κύριος λέγει. «Τότε
οἱ δίκαιοι (ἐκ) λαμπρύνουσιν ὡς ὁ ἥλιος ἐν τῇ βασίλειᾳ
τοῦ Πατρὸς αὐτῶν»³.

7. Ὑποτάγηθ τῷ Κυρίῳ καὶ ἰκέτευσον αὐτόν. Ὁ
Κυριος μὲν, λέγει εἰς τὴν ἑλπίην, ζῶν· θὰ κρῇ ὅτι εἴ-
σαι ἀξίος να κληρονομήσῃς τὸ φῶς· σὺ δὲ εἰς τὴν πα-
ροῦσαν ζῶν να υποτάγῃς εἰς αὐτόν. «Μὴ παραζήλου
ἐν τῷ κατελοδομῆναι ἐν τῇ ἰδῇ αὐτοῦ». Να μὴ μιμη-
θῇς λέγει, ὕλικην εὐτυχῶν ποιεῖ· ἐπιτυχάνεται μὲ πα-
ρανομίας.

(Να μὴ θαυμάζῃς ἀνθρώποι που ζεῖ κατὰ τρόπον
παράνομον, οὔτε να μιμηθῇς εὐτυχίας που ἐπιτυχάνε-
ται, ὅτι τῆς παραιτίας οὔτε να πηρασθεσθῇ καὶ να
πράττῃς κατὰ τὰ ὅσα ἄλλα καὶ ἄλλα ἀλλὰ πη-
γανόμην· εἴνα κα δι' αὐτὸ να μὴ πλῶνυσσαι, οὔτε να
ἀγανακτῇς ἐπειδὴ δὲν τρωροῦνται δα τὰς πράξεις
τῶν οἱ κακοὶ κα ζοῦν μέσα εἰς τὴν εὐτυχίαν, σάν να μὴ
ὑπάρχῃ κάποιος να ἐνδ' αφορθῇ διὰ τὴν τρωρίαν τῶν)

8. Παῖσαι ἀπο ὀργῆς καὶ ἐγκαταλεπε θυμόν.
Μὴ βλέπῃς τὴν πρόσκαρον εὐτυχίαν, τῶν καὶ βγάξεις
θαστοκα συμπερασματα ἄλλα περὶ κενε καὶ τὸ τέλος
τῶν καὶ θα δῇς τὴν τελείαν καταστροφήν τῶν. Ὁργὴ
εἶναι ἡ διάθεσις διὰ τιμωρίας· τρωρα δὲ εἶναι ἡ ἀντα-
πόδοσις διὰ τὴν διάπραξιν κάποιου κακοῦ. «Μὴ παρα-
ζήλου, ὥστε ποιηρεῖσθαι. Γνωρίζε καλά, ὅτι ἐκείνοι
μὲν οἱ ὅποιοι ἐστήριξαν ἑαυτοὺς εἰς τὴν θέλαιν ἐλπίδα

2 Λουκ. κγ' 43

3. Ματθ. ιγ' 43

καὶ οἱ ὅποιο προσετμήσαν τὴν ἡσυχίαν ζωῆς τοῦ ἥρεμα καὶ εἰρημικά εὐχόμενοι ἀπολαύσειν τὴν καθαρότητα τῆς συνειδήσεως ἐκεῖνοι δὲ οἱ ὅποιο ἐμπιστεύονται τὸν ἐσπετό των εἰς τὴν προσωρινὴν εὐτυχίαν πολυγρηγορά θά εὗρεθῶσι εἰς τὴν διασπείραν, καὶ θά καταλήξωσι εἰς τελείαν λησμοσύνην.

10 «Καὶ ζητήσας τὸν τοπὸν αἰτοῦ, καὶ οὐ μὴ εὕρῃς» Τοῦτο εἶνα ὁμοίον πρὸς τὸ «Οἱ δὲ ἀσεβεῖς ὁλοορίζοι ἀπολοῦνται»⁴.

«Καὶ κατατριφῇσουσιν ἐπὶ πληθεὶ εἰρήνης» Ἡ ἀπόλαυσις τοῦ δικαίου εἶνα ὁ κατακλυσμὸς τῆς ψυχῆς τοῦ ἀπὸ εἰρήνης ἐπιστῆς ἢ ἀπαλλαγῇ τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὰ παθῶν ἢ ὅποια ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἀληθῆ γνῶσιν τῶν ὄντων⁵.

12 «Παρατηρήσεται ὁ ἀμαρτωλὸς τὸν δικαίον» Τὸ λεγόμενον ἐδῶ δύναται εἰκόλως νὰ ἀποδοθῇ καὶ εἰς τὸν διαβολὸν, ἀλλὰ προπατῶν μὲ τὰ λογία αὐτὰ χαρίζε παρηγορίαν εἰς τοὺς ἀδικοῦμένους Διότι παρουσιάζει τὸν μὲν παρανομὸν νὰ ταλαπῶρῃ (τὸν δικαίον) καὶ νὰ στρέφεται μὲ μάστιγαν ἐναντίον ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἀκολουθοῦν τὴν ἐναρετὸν ζωὴν τὸν δὲ δικαίον κριτὴν νὰ γελάῃ μὲ περφρόνησιν διὰ τὰς ἐνεργείας αὐτὰς (τοῦ παρανόμου), ἐπειδὴ προβλέπει ὅτι γρηγορά θά ἔλθῃ τὸ τέλος τοῦ

13 «Ὁ δὲ Κύριος ἐκγελάσεται αὐτόν» Θά γελάσῃ, λέγει, μὲ τὰς ἐγθρικές αἰτίας διαθεσεις τοῦ ἀμαρτωλοῦ ἐναντίον τοῦ δικαίου, ἐπεὶ δὴ γνωρίζει, (ὁ Θεός), ὅτι ἔχει ὀρίσει ἡμέραι κατὰ τὴν ὅποιαν εἰς μὲν τὸν δικαίον θά χαρίσῃ τὴν αἰώνιον ζωὴν, τὸν δὲ ἀμαρτωλὸν θά καταδικάσῃ εἰς αἰώνιον τιμῶραν.

14-15 «Ρομφαίαν ἐσπασσαντο οἱ ἀμαρτωλοί, ἐνέτειναν τόξον αὐτῶν ἡ ρομφαία αὐτῶν εἰσελθοὶ εἰς καρδίαν αὐτῶν» Αὐτὰ, λέγει, ἔχουν πάθει οἱ πονηροὶ δαίμονες, ὅσα δηλαδὴ κακὰ ἐσκέφθησαν νὰ κάμουν εἰς τοὺς ἀγίους.

4 1ωθ 5-7

5 Κατὰ τῆς φιλοσοφίας ὀντικειμένον εἶναι ὡς γνωστὸν ἡ γνῶσις τῶν ὄντων καὶ τῶν φαινομένων Τὴν ἀληθὴ ὁμῶς καὶ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον τελείαν γνῶσιν τῶν ὄντων ἀπακτοῦν μόνον οἱ ἐνάρετο

16 (Κρεῖσσαι ὀλιγον τῷ δ' καίω» Ἄντ. να εἶπῃ. Εἶσαι ἀφ' ὧν κῶς μεγαλύτερον ἀκομή κα τὸ ἐλαχ-
στοτερον (ὧς τοῦ Κυρίου ἀπὸ τὸν πλοῖτον ὀλοκλη-
ρου τοῦ κόσμου).

18 «Γνώσκει Κύριος τὰς ὁδοὺς τῶν ἀμωμων» Ἄν-
τ. να εἶπῃ ἀποδεχτα κα τιμᾷ «Και ἡ κληρονομία
αὐτῶν εἰς αἰῶνα ἔσται» Αἱ ἀμωβαὶ δηλαδὴ που ἀνα-
μέλου, τοὺς ἀγιους εἶνα ἀμετάβλητοι κα αἰώνιοι

19 «Ὁ» κατασχέθησονται ἐν καιρῷ πονηρῷ» Κα-
τα τὰς περ-δοὺς λέγει τῷ διωγμῷ, ὅταν πλέον δεν
θα ἀπεμείνου, ἀπὸ τῆς μάνα τῶν διωκτῶν διδάσκα-
λοι, τότε ὁ ἰδὸς ὁ Κύριος θα τροφοδοτῇ με τὸ πνεῦμά
Τοῦ τοὺς ποτείστας εἰς αὐτόν

(«Οἱ κατασχέθησονται ἐν καιρῷ πονηρῷ» Και-
ρός πονηρός εἶνα, ἡ στιγμή που θα ἐκδηλωθῇ ἐναντίον
τῶν ἀσεβῶν, ἡ θεῖα ὄργη, κατα τῇ, ὅπου οἱ μὲν ἀσε-
βεῖς θα δεκτασούνην ὁ καιαί κρίσιν τοῦ Θεοῦ, οἱ δὲ
δικαιο. θα λαβούνη δόξαν κα τιμὴν κα ἀφθαρσίαν κα
αἰώνιον ζώην).

21 «Διπειζεται ὁ ἀμαρτωλός κα οὐκ ἀποτίσει»
Ὁ ἀμαρτωλός, λέγει, δεν ἀνταποδίδει ευχαριστίαν δι'
ὅλης τὰς ἐργεσίας που δεχεται ἀπὸ τοῦ Θεοῦ «Ὁ
δε δικαίος οἴκτερε, κα διδωτί» Ἀνταποδίδει λέγει,
εὐσπλαγχνίαν, μεμεινός τὸν Κυρίον τοῦ

22 «Ὅτ' οἱ εὐλογοῦντες αὐτὸν κληρονομήσουσι
γῆν» Εἶσαι τοῦτο ὁμοῖον με ἐκεῖνα πρὸς ἐλεγχθὴ πρὸς τὸν
Ἀβραάμ «Τοὺς εὐλογοῦντας σε εὐλογησῶ, κα τοὺς
καταρωμένους σε καταρασάτω»

23 «Παρά Κυρίου τὰ δ' αἰτήματα ἀνθρώπου κατευ-
θύνεται» Ἀταμειβετα λέγει, σύμφωνα με τὰς πρα-
ξεις που κάνει εἰς τῇ ζωῇ του

24 «Ὅταν τέση σὺ καταρραχθήσεται» Καὶ ἂν ἀ-
κόμη συμῶ, λέγει να παραπληθῇ ὁ δικαίος, δὲν
πρόκειται να βλαθῇ ὅτι, ἔχει τὸν Θεόν πρὸς τὸν στη-
ρίζει κα τὸν προφυλάττει

25 «Ὁ» δὲ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ζητοῦν ἄρτους» Ἐν-
νοεῖ τοὺς πνευματικούς (ἄρτους), που εἶναι τὰ λόγια
τοῦ Θεοῦ.

27 «Καὶ κατασκήνου εἰς αἰῶνα αἰῶνος». Καὶ θὰ κληρονομήσῃς λέγει δα κατὰ τὰ τοιαῦτα παράδεισόν σου.

29 «Δέξαι σε κληρονομήσου γῆν». Εἰς πολλά ἄλλα σημεῖα ἀνεφέρει, ὅτι ἡ τὴν πορνεύουσαν γῆ προσορίζεται διὰ τὰς πράξεις παροτρυνόντας συγχρονῶς νὰ τὴν ἐπιθυμούμε.

30 «Στόμα δέκατοι μελετήσει σοφίαν». Ἐπιβάλλεται, λέγει, νὰ ἐγώσω, εἴτε ἐς τὴν γλώσσαν εἴτε εἰς τὴν σκέψιν μας τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ἀσχολουμέθα διαρκῶς μὲ τὴν μελέτην των, ὅτι ἐφ' ὧς μαθῇ διὰ τῆς τοιαύτης μελέτης, τι πρέπει νὰ πράττῃ καθένας ποιᾷ γὰρ τὴν ἀρετὴν, θα παραβῇ ἀταραχος καὶ ἀμετακίνητος κατὰ κῶδιντας ἐκείνους τοὺς θα προσπαθοῦν, νὰ τὸν ὑποτάξουν. Ταῦτα εἶπε καὶ εἰς τὸν πρῶτον Ψαλμὸν «Ἀλλ' ἐν τῷ νόμῳ Κυρίου τὸ θέλημα αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ μελετήσῃ ἡμέρας καὶ νυκτός», καὶ ὅσα ἀκολούθου. Καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ λαλήσει κρίσιν. Θα ἐκδώσῃ ἀπόφασιν δικαίαν καὶ δικασίαν ἐκείνῃ τῶν ἀνθρώπων, δικαστηρίων ἀπόφασιν, που θα προέρχεται ἀπὸ δικαστηρίων ἀλαθητῶν καὶ ἀμερόληπτων.

31 32 Ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ ἐς καρδίαν αὐτοῦ καὶ οὐχ ὑποσκελισθήσεται τὰ διδάγματα αὐτοῦ. Κατανοεῖ ὁ ἁμαρτωλὸς τοὺς δόκαιοι. Ὁ δὲ Κύριος. Με διαφορετικὸν τρόπον λέγει, ὅτι εἶπε καὶ παραπάνω, ὥστε μὲ τὴν περισσότερην μελέτην νὰ τὰ καμῇ νὰ χαραχθοῦν διὰ πάντα μέσα εἰς τὴν μνήμην μας. Λέγει, δὲ Δὲν θὰ ἀνεχθῇ ὁ Κύριος νὰ θλέπῃ τὸν δίκαιον νὰ καταδωκεται, καὶ νὰ κινδυνεύῃ ἀπὸ τοὺς πονηροὺς, οὔτε θα συμφωνήσῃ μὲ ὅσους πράττειν τέτοια ἐναντίον τῶν δικαίων ἀνθρώπων. μάλιστα θα βοηθήσῃ τὸν δικαίον νὰ ξεφύγῃ τὰς παγίδας τοῦ πονηροῦ. Αἰτὴν τὴν φροντίδα τοῦ Θεοῦ ἐδοκίμασεν ὁ Ἀβραάμ, ὅταν ἡρπάγῃ δύο φορας ἡ συζυγὸς τοῦ Σαρα⁸ ἐπίσης ὁ Ἰσαὰκ, ὅταν ἐπαθε τὸ ἴδιον⁹ τὴν ἐγεύσθῃ καὶ ὁ Ἰακώβ ὅταν ἀντιμετώπισε τὸν φθόνον τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ τοῦ πενθεροῦ του¹⁰ αὐτὴν (τὴν θείαν πρόνοιαν) ἐδοκίμασε καὶ ὁ Ἰω-

7 Ψαλμ. λστ 11 Ματθ ε 5

8 Γεν θ 10-20 κ 1-18

9 Γεν κστ 8 11

10 Γεν κζ 41 46 λα 1 55

σηφ ὅταν ἐπολεμήθῃ ἀπὸ τοῦ φθινοῦ καὶ τὴν σκοφαν-
ταὶ τῶν ἀδελφῶν τοῦ· καὶ εἶνα ὅρα γε ἀνάγκη νὰ
ἀπαριθμῶσω ὅλα τὰ ἀσάτογα παρὰδεγμάτων, Διότι
εἶνα εὐκολώτερο διὰ τοὺς ἐδωφερομένους καὶ τὰ
παλαιὰ παρὰδεγμάτων νὰ συγκεντρώσουν καὶ τὰ νέα
νὰ παρατηρήσουν¹²

33 Οὐδε μὴ καταδικάσῃται αὐτόν, ὅταν κρινῇται
αὐτόν· Ἀντι νὰ εἴπῃ· Ὅταν, θα ἔλθῃ ἡ ὥρα νὰ κριθῇ
αὐτός (ὁ δίκαιος) ἀπὸ τοῦ Θεοῦ

34 «Εἰ τῶν ἐξολοθρευθῆσαι ἀμαρτωλοῦς ὄψεν· Θά-
λδης λέγει τοὺς ἀμαρτωλοὺς νὰ ἐξελοθρευωνται

35 «Εἶδον τὸν ἀσεβῆ ἱεροφάνειαν, καὶ ἐπαρό-
μενον ὡς τὰς κέδρους τοῦ Λιβανίου· Σύμφωνά μὲ ἐκεῖ-
νο που ἔχει λεχθῇ· «Σκαὶ ὁ Θεὸς ἡμῶν»¹³

36 «Καὶ παρῇλθον, καὶ ἴδον οὐκ ἦν· Βλέποντας
λέγει, ἀθρῶπους πρῆρους νὰ εὐτυχῶν· ἐσκεπτόμην,
πῶς κατωρθῶται το· το· ἔπειτα καὶ ἐνῶ ἐσκεπτόμην
αὐτὰ καὶ ἐθασα ζομῇ, ἀπὸ αὐτὰς τὰς σκέψεις, δὲν κα-
ταφερα νὰ ὅω τοὺς ἐτυχσιμένοις αὐτοὺς ἀμαρτωλοῦς·
καὶ ὁχ· μοῦναι τοὺς δὲν εἶδα ἀλλ' ὅτε τὸν τοπον, εἰς
το· ὅποιον ἐνιμζαν ὅτι στέκοντα· ἀσφαλεῖς, δὲν ἡμπο-
ροῦσα νὰ ἐρω

37 «Φίλασσε ἀκακίαν, καὶ ἴδε εὐθυτητα, ὅτι ἔστιν
ἐγκαταλεῖμα ἀθρῶπων· ἐργακῶν· Τὸσην ἡ τιμωρία,
λέγει τῶν ποιητῶν ὅσο· καὶ το· ἐγκαταλεῖμμα», δη-
λαδὴ ἡ ἀληθοσύμη που ἐπφυλάσσεται διὰ τοὺς ἀγα-
θοὺς, ὡς σὲ παρακαλοῦν νὰ ζῇς με ἀπλότητα καὶ ἀρετὴν

11 Γεν. 48· 1 κ. ε.

12 Τὰ παρὰδεγμάτων τῆς ἐποχῆς τῆς χάριτος εἶναι ἀναρίθμητα

13. Ἰάβ η' θ.

ΛΖ'.

ΨΑΛΜΟΣ εἰς τὸν Δαβὶδ ἐψάλη πρὸς ὑπειθυμῆσιν τῶν
ταλαιπωριῶν τοῦ καὶ περὶ ἀναπαυσεως.

Ὑπόθεσις

Τὸν παρόντα Ψαλμὸν φαλλεῖ, διὰ τὰ ὑπειθυμίαν
εἰς τὰς ἐαυτοῦ τοῦ τῆς ταλαιπωρίας, ποῦ τὸν ἐβασάν.
σε καὶ τὴν ὅπου αὐτὸν περιμένει ἐξ αὐτῆς τῆς ἁμαρτίας.
Παρακαλεῖ δὲ ἐξ ὀνόματος τοῦ τοῦ Θεοῦ, νὰ τοῖς χαρῇ
σάββατισμους, δηλαδὴ ἀνακουφίσαν ἀπὸ τὰς δοκιμα-
σίας.

2 «Κύριε, μὴ τῷ θυμῷ σου ἐλέγξης με, μὴδὲ τῇ
ὀργῇ σου παθεύσης με» (Ὁργὴ καὶ θυμὸς τοῦ Θεοῦ
ὀνομαζοῦνται οἱ δαίμονες ποὺ βασανίζουν καὶ γενικῶς
αἱ δυνάμεις ποὺ τιμωροῦν τοὺς ἀνθρώπους. Παρακα-
λεῖ, λοιπόν, νὰ μὴ ἐλεγχθῇ ἀπὸ τὰς πονηρὰς δυνάμεις
οὔτε νὰ τιμωρηθῇ παταγωικῶς διὰ τὴν ἀποστολῆς
πρὸς αὐτὸν ἀγγέλων, θυμωμένων μαζί του, ἀλλὰ μὲ λό-
γον ποὺ χαρίζου τὴν σωτηρίαν) Μὰς παιδαγωγεῖ κα-
τὰ διαφόρους τρόπους ὁ Κύριος, διὰ τὰ μὰς υποχρεώ-
σῃ νὰ ἐνθυμηθῶμε τὴν ἀρετὴν. Ὅπου δὲ εἶναι πρα-
γματικὰ ἅγιος δὲν ἐπιδιώκει νὰ ἀποφυγῇ τὸν ἔλεγχον
ἢ τὴν τιμωρίαν ποὺ σιτιεῖται, ἀλλὰ μόνον τὴν τιμωρίαν
ποὺ συνδέεται ἀπὸ ὀργὴν καὶ θυμὸν.

3 «Ὅτι τὰ θελή σου ἐνεπαγήσαν μοι». Βέλη ὀνο-
μάζει τὰς δυνάμεις ποὺ τιμωροῦν. «Καὶ ἐπεσθήρξας
ἐπ' ἐμέ τὴν χεῖρά σου». Με ἡγγασε, λέγει, τὸ χερὶ σου,
διὰ τὰ μὲ τιμωρήσῃ ἐξ αἰτίας τῆς ἁμαρτίας μου.

4 «Οὐκ ἔστιν ἴσους ἐν τῇ σαρκὶ μου ἀπὸ προσώπου
τῆς ὀργῆς σου». Ἐχει παθεῖ κακώσεις ἢ σάρκα μου, ἐ-
πειδὴ ἐξέσπασεν ἐπάνω μου ἡ ὀργὴ σου. «Οὐκ ἔστιν εἰ-
ρήνῃ ἐν τοῖς ὀστέοις μου ἀπὸ προσώπου τῶν ἁμαρτιῶν
μου». Ἐμειώθη πολὺ, λέγει, ἡ δυνάμις τῆς φυγῆς μου
ἢ αἰτία δὲ αὐτῆς τῆς ἐξασθενήσεως μου εἶναι ἡ ἁμαρ-
τία.

5 «Ὅτι αἱ ἀνομίαι μου ὑπερῆραν τὴν κεφαλὴν
μου». Μὲ ἔχει γονατίσει, λέγει, τὸ δυσβάστακτον φορ-
τίον τῶν ἁμαρτιῶν μου. Μοῦ προκαλεῖ δὲ ἀηδίαν καὶ

ἡ ἀσχημὴ μωρῶς αὐτοῦ ἀναδίδεται ἀπὸ τὰ σάπια ἐκεῖ
να τρεμάτα τα ὅποια ἐδόθη ἐπειδὴ ἐπέταξα τὴν
φρόνησιν καὶ υπεδόλωθην εἰς τὴν ἀφροσύνην. Ἐξ αἰ-
τίας δὲ αὐτοὶ ἔχω στερηθῇ καθεὶ χάρις θλίβοντα δὲ
καὶ ἀησυχῶ διαρκῶς καὶ δεῖ ἡμπορῶ ν' ἀπαλλαγῶ
ἀπὸ τῆς μελαγχολίας. Ὡσει φορτίζω βαρὺ ἔβαρυνθη-
σαν ἐπ' ἐμέ. Βαρύτητα ὀνομαζεῖ τὴν ἐπίμονον προτρο-
πὴν τῆς συνεδήσεως πρὸς τὴν ἀπογοήτευσιν (ἐκ τῆς
συναισθησεως τῆς ἐνοχίας)

6 «Προσώξῃσαι καὶ ἐσσηπῃσαι οἱ μῶλωπές μου ἀ-
πὸ προσώπου τῆς ἀφροσύνης μου». Ἐπειδὴ καθεὶ ἁμαρ-
τία εἶναι ἀσχημὴ καὶ θρωμερὰ δι' αὐτὸ εἶναι ἀδύ-
νατον ἡ ψυχὴ νὰ τῇ ὑπομείνῃ, ὅν προηγουμένως δὲν
περπέσῃ εἰς τὴν ἀφροσύνην. Ἀπὸ αὐτοῦ γνωρίζομε τὴν
πραγματικὴν φύσιν τῆς ἀκαρτίας. Εἶναι δυσκόλον, λοι-
πὸν νὰ κατελεσθῇ μὲν τὴν εἰδὸς εἶναι ἡ ἁμαρτία ἀφοῦ
μόνον ὅταν εἴρεσθαι μὲν εἰς κατάστασιν ἀφροσύνης δια-
πράττομεν τὰς ἁμαρτίας.

7 «Ὀλὴν τὴν ἡμέραν σκυθρωπαζὼν ἐπορευόμην».
Τοῦτο πρέπει νὰ το ἀκούσῃς ἐκεῖνοι, ποὺ γελοῦν πο-
λυ καὶ διασκεδάζουσιν.

(«Ἐτάλα πωρῆσα καὶ κατεκάμφθην» κλπ. Εἶναι τό-
σον ἐνοχλητικὸς ὁ ἔλεγχος τῆς συνεδήσεως, ὥστε νὰ
ὀδηγῇ εἰς ἀπογοήτευσιν.)

8 «Ὅτι αἱ πόσας μου ἐπλήσθησαν ἐμπαγμῶν». Ἐ-
πειδὴ ἔβλεπα, λέγει, τοὺς ἐχθροὺς μου νὰ με περιγε-
λοῦν ἐννοεῖ τοὺς πνευματικοὺς ἐχθροὺς).

9 «Ἐκακώθην καὶ ἐταπεινώθην ἕως σφόδρα». Ἀ-
πὸ ἐκείνην τὴν ἐπιθυμίαν μου, λέγει, ἐμάζεψα ὡς καρ-
πὸν τὸ σκυφμό μου εἰς τὴν γῆν καὶ ἀτέλεωτους θρη-
νοὺς, ποὺ προκαλοῦνται ἀπὸ τοὺς διαπεραστικούς πό-
νους τῆς καρδίας μου. Διὰ τοῦτο, ἀφοῦ ἡλλαξά τὴν πο-
σότητα τῆς ἐπιθυμίας μου, τὴν ἔκαμα ἀπὸ ὄργανον τῆς
ἁμαρτίας ὑπηρετῇ τοῦ θεοῦ θελήματος. Κατέληξε δὲ
ὡς ἑξῆς. «Ὡρουμένη ἀπὸ στεναγμοῦ τῆς καρδίας μου»
Ἀπὸ τὰ συνεχῇ μαστιγώματα τῆς συνεδήσεως ἠναγ-
κάζετο ἡ καρδιά μου νὰ θγαλῇ ἀναστεναγμούς.

10 «Καὶ ὁ στεναγμός μου ἀπὸ σοῦ οὐκ ἀπεκρύβη».
Ἡ ἐπιθυμία μου νὰ μετανοήσω, λέγει, ἄς σταθῇ ἐνώ-
πιόν σου, ἐπιθυμία ἡ ὅποια προέρχεται ἐκ τῆς θελήσε-
ως μου νὰ σωθῶ. Καὶ ποῖα εἶναι ἡ ἐπιθυμία τοῦ Χρι-

στοῦ, Να προσφέρῃ τὸν ἑαυτοῦ τοῦ θιῆσαι ὑπὲρ ἡμῶν.

11 «Ἡ καρδία μου ἐταραχθῇ ἐκατέλπέ με ἡ σχυρὰ μου» Τὴν ἀνοστήτα του ἔχει κατεπείτα ὄνομα ζε, καρδίαν «Καὶ τὸ φῶς τῶ ὀφθαλμοῦ μου, καὶ αὐτὸ οὐκ ἔστι μετ' ἐμοῦ» «Φῶς τῶν ὀφθαλμῶν» του εἶναι τὸ πνεῦμα, τὸ ὁποῖον φωτίζει τὰ ματὰ τοῦ τοῦ τοῦ.

12 «Οἱ φίλοι μου καὶ οἱ πλησίον μου ἐξ ἐναντίας μου ἠγγίσαν καὶ ἔστησαν» Ὅταν ἡμῶν ἐξηλατημένος ἀπο τὰς πληγὰς, λέγει, τότε ἐστράφησαν ἐναντίον μου. Αὐτὰ που λέγε ἐδῶ ἀναφέρονται εἰς τὸν Ἀθεσσαλῶν καὶ τὸν Ἀχιτοφελ «καὶ οἱ ἐγγύστα μου ἀπο μακρόθεν ἔστησαν» Ὁ ἄγγελος δηλαδὴ τοῦ τὸν ἐβοήθησεν, τὸν ἐγκατέλεψαν ἐξ αἰτίας τῆς ἁμαρτίας τοῦ Διότι πραγματικὰ αἱ ἀγ. αἰ δυνάμεις (οἱ ἄγγελοι) ἀπομακρύνονται πολλὰς φορές κατὰ τὴν διάρκεια κάποιου πειρασμοῦ ἢ διὰ νὰ δοκιμασθῇ ἡ πίστις καὶ ἡ γνησιότης τῆς ἀρετῆς τοῦ δοκιμαζομένου ἢ πρὸς τὴν ἰσχύαν τοῦ.

13 «Καὶ ἐξεβάζοντο οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν μου» Καὶ ἦτο ἐπόμενον ἀφοῦ οἱ ἄγγελοι τὸν ἐγκατέλεψαν, οἱ δαίμονες εὗρηκαν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπιτεθοῦν με μεγαλυτέραν λυσσαν «Καὶ οἱ ζητοῦντες τὰ κακὰ μοι, ἐλάλησαν ματαότητος» Συζητοῦσαν, λέγει, μεταξύ των, καταστρωνόντας σχέδον νὰ μοῦ προξενήσουν κακόν.

14 «Ἐγὼ δὲ ὥσε, κωφὸς οὐκ ἤκουον» καὶ τὰ ἐπόμενα Ἐνῶ αὐτοὶ συζητοῦσαν αὐτὰ, λέγει, ἐγὼ ἐφάνομην ὡς νὰ μὴ ἀκούω, οὔτε ἐτόλμοσα νὰ μὴ λήσω, ἐπειδὴ εἶχον στερηθῇ τοῦ θαρρους μου ἐξ αἰτίας τῆς ἁμαρτίας.

16 «Ὅτι ἐπὶ σοί, Κύριε, ἠλπίσα» Μετὰ, λέγει, ἀπὸ τόσα πολλὰ κακὰ που με εὗρηκαν, μὴ μόνον ἐλπίς σωτηρίας μοῦ ἀπομένει, ἡ βοήθεια που θὰ μοῦ παρασχεθῇ ἀπὸ σέ.

17 «Καὶ ἐν τῷ σαλευθῆναι πόδας μου ἐπ' ἐμέ ἐμεγαλορρημόνησαν» Ἡ ἁμαρτία, λέγει, που ἔκαμε τὰ πόδια μου νὰ τρέμουν, ἐπέτρεψε εἰς αὐτοὺς νὰ σκέπτωνται καὶ νὰ ὁμιλοῦν με περιφρονησὶ δι' ἐμέ.

18 «Ὅτι ἐγὼ εἰς μαστιγὰς ἑτοίμος καὶ ἡ ἀλγυδὼν μου ἐνώπιόν μου ἔστι διαπαντός» Πρέπει, λέγει, νὰ δε-

χωμεθα εὐχαριστως τας τρωρας που ὁδηγοῦν εἰς με-
τάνοιαν

19 «Ὅτι τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ ἀναγγελῶ, καὶ με-
ρμηνήσω ὑπὲρ τῆς ἁμαρτίας μου». Διὰ τοῦτο λοιπόν,
κατηγορῶ τὸν ἑαυτὸν μου καὶ θα καταβάλλω κάθε
προσπάθειαν πρὸς ἐπαιακτὴσιν τῆς ψυχῆς μου ὑγείας

20 «Οἱ δὲ ἐχθροὶ μου ζῶσι, καὶ κεκραταιῶνται. Ὑ-
πὲρ ἐμέ». Καίτοι, λέγει, δὲν ἀδ' ἀφορῶ διὰ τὴν ἁμαρτίαν
μου καὶ θάσσιζομαι, καὶ φροντίζω διαρκῶς νὰ ἀπαλ-
λαγῶ ἀπὸ αὐτῆς, ἐν τούτοις βλέπω τοὺς ἐχθροὺς μου
νὰ γίνονται δυνατωτεροὶ μοι. Ἀ τοι, δὲ οἱ ἐχθροί, καί-
τοι δὲν ἔχουσιν πᾶθε καὶ ἓνα κακὸν ἀπὸ ἐμέ, ἐν τούτοις,
ἐπικαλοῦμεται διαρκῶς τὴν ἁμαρτίαν μου καὶ χρησι-
μοποιοῦντες αὐτὴν σάν προσήμα τῆς ἐναντιοῦ μου πο-
λεμικῆς τῶν, με κατεδῶκαν. Ὅσχιζόμενος, ὅτι, ἐνερ-
γοῖν συμφωνᾷ με τῇ δικαιοσύνῃ. Καὶ κατήντησα ἔ-
τι νὰ με ἀντ'μετωπίζουσιν αὐτοὶ σάν ἓνα σ' χαμερὸ πτώ-
μα². Διὰ τοῦτο, λοιπόν, καὶ παρακαλῶ θερμῶς ἐσέ τὸν
Κυρίον μου νὰ μὴ ἀπομαρυνθῇς ἀπὸ πλητοῦ μου, ἀλ-
λά νὰ τρέξης χωρὶς ἀναβολὴν καὶ νὰ με βοηθήσῃς

ΛΗ

ΨΑΛΜΟΣ εἰς τὸ τέλος ὕμνος τοῦ Δαβὶδ ψαλεῖς ὑπὸ
τοῦ Ἰδιθοῦμ.

Ἑπόθεσις

Ὁ Ἰδιθοῦμ σάν ἱεροψαλτῆς πού ἦτο καὶ ἔχοντας
πάρει ἀπὸ τὸν Θεόν το προφητικὸν χάρισμα συνεθέσε
τὸν παρόντα Ψαλμόν, εἰς τὸν ὁποῖον παρουσιάζει τὸ
πρόσωπον τοῦ ἰδίου τοῦ Δαβὶδ, ὁ ὁποῖος ἐξομολογεῖ-
ται διὰ τὴν ἁμαρτίαν του

2 «Εἶπα φυλάξω τὰς ὁδοὺς μου». Τὰ λόγια αὐτὰ
ἀποτελοῦν ἀναντίρρητον ἀποδείξιν καρδίας γερὰ θεμε-
λιωμένης εἰς τὴν ἀρετὴν. «Ἐθέμην τῷ στόματί μου φυ-

2. Πρβλ. Λευὶτ ια' 32-40' κδ' 1-10.

λακὴν ἐν τῷ συστῆναι τον ἁμαρτωλον ἐναντιον μου» Ὑπατάμενοι δηλαδὴ ἐμπροσθεν τοι οἱ πνευματικοὶ ἐχθροί, τον περιγελοῦσαν δια τῆς ἁμαρτίας του.

3 «Ἐκωφωθὴν, καὶ ἐταπείνωθην, καὶ ἐσίγησα ἐξ ἀγαθῶν» Ἄν. καὶ ὑβρίζουσιν λέγει, δὲν ἀνταπεδίδα εἰς αὐτοὺς τὰς ὑβρεῖς ἐπειδὴ ἐγνωρίζα ὅτι ἀπεκόπην ἀπὸ τοὺς ἀγαθοὺς (ἐξ αἰτίας τῆς ἁμαρτίας μου) «Καὶ τὸ ἄλγῃμα μου ἐνεκαίωσθ» Ἄντὶ νὰ ἀπαντῶ πρὸς ὁσοὺς με ὑβρίζαν, προτιμούσα νὰ ὑπενθυμιζῶ εἰς τὸν ἑαυτὸν μοι τὴν ἁμαρτίαν του Ἡ ἀναμνησις δὲ τῆς ἁμαρτίας ὡμοιάζε με φωτιά που κατέκαε τὴν καρδίαν μου.

4-5 «Καὶ ἐν τῇ μελέτῃ μου ἐκκαυθήσεται πῦρ» Ὅταν ἐνεθυμουμην τὸ ἁμάρτημά μου, λέγει, ἐνοικωθα νὰ με καίῃ φωτιά.

«Ἐλάλησα ἐν γλώσσῃ μου γνωρισὸν μοι, Κύριε, τὸ πέρας μου» Τὸ «ἐν γλώσσῃ» σημαίνει ἥρεμα καὶ ψιθυριστά, χωρὶς νὰ ἀκουγῶνται τὰ λεγόμενα ἀπὸ πολλοὺς Ὁ κρυφὸς δὲ αὐτὸς λόγος ἦτο ἐρώτημα πρὸς τὸν Θεὸν περὶ τῶν υπολειπομένων εἰς αὐτὸν ἡμερῶν ζωῆς. Καὶ ἐρωτοῦσε τοῦτο, ἐπεὶ δὴ ἤθελε νὰ μάθῃ ἂν ὁ χρόνος που ἐπρόκειτο ἀκόμῃ νὰ ζήσῃ ἦτο ἀρκετὸς διὰ νὰ μετανοήσῃ.

6 «Ἰδοὺ παλαιστὰς ἔθου τὰς ἡμέρας μου καὶ ἡ ὑπόστασίς μου ὥσει οὐθεν ἐνωπιόν σου» Καὶ ἂν ἀκόμῃ, λέγει, παραταθῇ ἡ ἐπίγειος ζωὴ μου ἐπὶ πολλὰ χρόνια καὶ πάλιν θὰ εἶναι κάτι ἀσήμαντον δι' ἐσέ, Θεέ μου διότι ἂν τα χίλια χρόνια ἀντιστοιχοῦν δι' ἐσέ πρὸς μίαν ἡμέραν, τί τὸ ἰδιαιτερὸν θὰ εἶχε καὶ ἡ διαρκεστέρα ἐπίγειος ζωὴ ἑνὸς ἀνθρώπου. Τὸ χωρίον αὐτὸ ὁ Συμμαχος τὸ ἡρμηνεύσεν ὡς ἐξῆς «Ἰδοὺ ὡς σπιθαμὰς ἔδωκας τὰς ἡμέρας μου, καὶ ἡ θλίψίς μου ὡς οὐδὲν ἀντικρυς σου» Διότι σὺ μὲν δὲν ἔχεις οὔτε ἀρχὴν οὔτε τέλος, ἐνῶ ἡ ἰδικὴ μας ζωὴ εἶναι δυνατόν νὰ μετρηθῇ με μερικὰς σπιθαμὰς καὶ παλάμας. Διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ κατεδειξε τὴν θραχύτητα τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς.

6-7 «Πλὴν τὰ συμπαντα ματαιότης, πᾶς ἀνθρώπος ζῶν. Μέντοιγε ἐν εἰκόνι διαπορευεταὶ ἀνθρώπος,

πλήν μάτην ταρασσεται. Εάν δέ, λέγει, ὁ ἄνθρωπος ζῇ μέσα εἰς τὴν ἀπάτην καὶ ὄχι εἰς τὴν ἀληθεῖαν τότε δικαιολογημένως ὠνόμασε τὴν ζωὴν αὐτὴν ματαιότητα, ἔπε δὴ αὐτοῦ που ζοῦμε δὲν εἶνα ἡ ἀληθινὴ ζωὴ ἀλλὰ ἐν ἀπατηλῶν ὁμοίωμα τῆς ζωῆς καὶ ἐπειδὴ δὲν φροντίζομεν διὰ τὴν ἀποκτῆσαι τῶν πραγματικῶν ἀγαθῶν (που εἶνα τὰ πνευματικά) δι' αὐτὸ ἀδίκως ἀγωνισοῦμε. Ἡ ζωὴ, λέγει, αὐτῶν που ζοῦν εἰς τὴν γῆν, ἐπεὶ δὴ δαπαναταὶ σχεδὸν ὀλοκληρὸς εἰς κοσμικὰς φροντίδας, θὰ ἤμπορούσε νὰ θεωρηθῇ ματαιότης. Θὰ ἤδυνατο ὁ στίχος νὰ ἐρμηνευθῇ καὶ ὡς ἐξῆς. Ὅλα τὰ χρόνια τῆς ἐπιγείου ζωῆς μας εἶνα εἰς τὰ ἰδικά σου μάτια σὰν ἀέμος δι' οὗ, ὁ Σαρμαχος ἀντικατέστησε τὴν λέξιν «ματαιότης» μὲ τὸ «ἀέμις» εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθεῖσαν Π Δ. «Θησαυρίζει καὶ οὐ γινώσκει, τίτι συνάξει αὐτά». Καὶ τοῦτο διότι ἐδῶ εἰς τὴν γῆν δὲν ζοῦμε τὴν ἀληθινὴν ζωὴν ἀλλὰ ἐν ὁμοίωμα τῆς ἀληθινῆς ζωῆς (που εἶνα, ἡ μετὰ θάνατον) καὶ ἔπε δὴ δὲν φροντίζομεν διὰ τὰ πραγματικά καὶ μόνον ἀγαθὰ δι' αὐτὸ καὶ ἀδίκως ἀγωνισοῦμεν καὶ ὑποφερομεν, ἀσχολουμενοι, διαρκῶς μὲ κοσμικὰς ἐπιθυμίας καὶ συγκεντρωνοντας ἀχόρταγα πλοῦτη, τὰ ὅποια δὲν γνωρίζομεν εἰς ποῖον τελικῶς θὰ καταλήξουν.

8 «Καὶ νῦν τίς ἡ ὑπομονή μου, οὐχὶ Κύριος,» Δικαιολογημένως λέγει, ὅτι θὰ στηριχῇ εἰς τὸν Κύριον τὴν ἐλπίδα του, ἔπε δὴ ἐγνωρίσει ἐξ ἰδίας πείρας ποῦ καταλήγουν αἱ θιωτικαὶ μερμεραι. «Καὶ ἡ ὑπόστασις μου παρα σοι ἐστίν.» Ἡ προσμονὴ δηλαδὴ ἡ ὑπομονή.

9 «Ὁνειδὸς ἄφρονι, ἔδωκάς με.» Νὰ μὴ μὲ παραδώσης, λέγει, εἰς χλευασμόν, διότι μέσα εἰς ἐμέ που χλευάζομαι, εὗρίσκεσαι ἐσὺ, καὶ ἄρα χλευάζεσαι μαζί μου.

10 «Ἐκωφώθην, καὶ οὐκ ἤνοιξα τὸ στόμα μου, ὅτι σὺ ἐποίησας.» Μὲ κακολογοῦσιν, λέγει, καὶ ἐγὼ ἐσιώπων, ἔπε δὴ ἐγνωρίζον πολὺ καλὰ τὴν αἰτίαν καὶ τὸν σκοπὸν αὐτῆς τῆς διαγωγῆς των ὅτι, δηλαδὴ σὺ εἶσαι ποῦ ἐπέτρεψες νὰ μὲ χλευάζουν πρὸς τιμωρίαν καὶ συμμόρφωσιν μου.

11 «Ἀπόστησον ἀπ' ἐμοῦ τὰς μαστιγὰς σου.» Ὁμιλεῖ διὰ τὰς ταλαιπωρίας που ὑπέφερεν ἀπὸ τοὺς δαίμονας, καίτοι ὁ Θεὸς δὲν τοὺς ἐπέτρεψε νὰ τὸν πειρά-

ξουν Συγχρόνως ὁμῶς ἀποδίδει εἰς τὸν Θεόν τὰς ταλαπωρίας τοῦ τοῦ προέξενησαν οἱ δαίμονες, λέγοντας δι. ἐπέτρεψεν ὁ Θεὸς ἵνα ὑποστῇ αὐτὰ ἐξ αἰτίας τῆς ἁμαρτίας τοῦ. «Ἀπὸ γὰρ τῆς ἰσχύος τῆς χειρὸς σου ἐγὼ ἐξελεῖπον» Πολλὰς φορές εἶπομεν μέχρι τώρα, δι. ὁ ψαλμῶδης τὴν τιμωρὸν δύναμιν ὀνομάζει χειρὶ τοῦ Θεοῦ. Ὅταν ὁ Θεὸς τὸν μαστῶγῃ μετ' ἀδυναμίας, τότε ὁ τιμωροῦμενος παραλυσθεῖ, ἐπεὶ δὴ ἀκρῶς ἔτσι εἶναι φτεיאγμένος δηλαδὴ ἀδύνατος καὶ ἀνικανὸς νὰ ἀνθέξη ἐπὶ πολὺν χρόνον εἰς τὰ θάνατα.

12. «Πλὴν ματὴν ταρασσονται» Ἐκεῖνος ποὺ ζεῖ εἰς τὴν παρανομίαν ἔχει ἀνάγκην καὶ ἀπὸ τὰ ἀνάλογα σωφρονιστικὰ μέτρα).

«Ἐν ἐλέγμοις ὑπὲρ ἀνομίας ἐπαίδευσας ἄνθρωπον» Ὅταν μετ' ἐπέταλξες, λέγει, τὸ ἔκαμες γὰρ νὰ με συνετίσης ἐξ αἰτίας τῆς ἁμαρτίας μου.

13-14. «Τῆς δεησεώς μου ἐνωτίσαι» Ἀντὶ νὰ εἶπῃ Δέξε τὴν προσευχὴν μου καὶ συγχωρήσῃ τὴν ἁμαρτίαν μου πρὶν πεθάνω (Αὐτὸ δηλαδὴ σημαίνει δι. καὶ τὸ «ὅτι πάροικός εἰμι») «Ἄνες μοι, ἵνα ἀναψύξω» Πρὶν πεθάνω, λέγει, συγχωρήσέ μοι τὰς ἁμαρτίας, ὥστε νὰ θαδίσω πρὸς τὸν ἄδην γεμᾶτος ἐλπίδα καὶ θάρρους. «Καὶ οὐκέτι ὑπάρξω» Ἀφοῦ ἐσὺ μοῦ ἐχάρισες τὴν ἀνακούφισιν διὰ τῆς συγχωρήσεως τῶν ἁμαρτιῶν μου, δέν θὰ εἶμαι πλέον (εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν) τέτοιος ποὺ θὰ ἤμπορούσε νὰ εἶμαι, (χωρὶς τὴν ἰδικὴν σου συγχωρήσιν). Ἀνάπαυσις δὲ Θεοῦ εἶναι ἡ ἀπαλλαγὴ τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὰ πάθη ἐν συνδυσασμῷ μετ' τὴν ἀληθινὴν γνῶσιν τῶν ὄντων.

ΛΘ'.

Εἰς τὸ τέλος ΨΑΛΜΟΣ τοῦ Δαβὶδ.

Ἦ ΜΕΛΟΣ

Ὁ Ψαλμὸς ἀπευθύνεται ἐξ ὀνόματος τοῦ νέου λαοῦ, ὁ ὁποῖος ἐξῆλθεν ἀπὸ ἐπικίνδυνον περιπέτειαν. Ἐπειτα ἐμφανίζεται ἐνδιαμέσως νὰ ὁμιλῇ ὁ Χριστὸς, ὁ

ὁποῖος ἀποκαλύπτει εἰς τοὺς προσευχομένους τὸ μυστήριον τῆς θεᾶς οἰκονομίας ἐπειτα ἐμφανίζοντα εἰς τὸν λόγον ἐκεῖνο ἀπὸ τῆς Ἰερουσαλῆμ που ἐπιστεῦσαν εἰς τὸν Χριστόν, οἱ ὅποιοι ζητοῦν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ νὰ ἀπαλλαγῶν ἀπο τῆς ἁμαρτίας τῆς ἀνυπακοῆς καὶ συγχρονῶς ἐξιστοροῦν τὰ κακά που ἔχουν συμβῆ εἰς αὐτοὺς ἐξ αἰτίας τῆς ἀπιστίας τῶν

2 «Υπομένων ὑπέμενα τὸν Κυρίον καὶ προσέσχε μοι. Εἶναι ὁμοῦν πρὸς τὸ «Ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν»¹.

3 «Καὶ ἀτήγαγε με ἐκ λακκου ταλαιπωρίας» (Καὶ τί σοῦ ἔδωσεν ὁ Θεός, ἔδεχθη τὴν προσευχήν μου, εἶπε, καὶ με ἔθαλε ἀπὸ τοῦ βοῦρκου τῆς ἁμαρτίας ἐπίσης με ἀπῆλλαξεν ἀπὸ τὴν πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ὁρμήν τοῦ γηϊνοῦ σώματός μου, ἢ ἀπὸ τὰς πύλας τοῦ θανάτου καὶ τὴν φθορὰν τὴν ὅποιαν αἰτίας φέρει, ἢ ἀπὸ τὰς ἀγωνιώδεις φροντίδας δι' ἐγκόσμια πράγματα) «Καὶ ἀπὸ πηλοῦ υἱός» Με ἀπῆσπασες ἀπὸ τὸν βοῦρκον τῶν ἁμαρτιῶν, αἱ ὁποῖα ὡς ἄλλη λασπη πασαλεφούν καὶ λερωνοῦν ὅσους πᾶντοιν εἰς αὐτάς. Λακκος δὲ ταλαιπωρίας εἶναι ἡ κακία καὶ ἡ ἀγνοία τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ θελήματός Του. «Καὶ ἔστησεν ἐπὶ πέτραν τοὺς πόδας μου, καὶ κατεύθυνε τὰ διασηματά μου». Ὁ ἀπόστολος Παῦλος λέγει ὅτι «ἡ πέτρα ἦν ὁ Χριστός»². Ἐμαθαὶ δηλαδὴ νὰ βαδίζοις τὸν δρόμον που ἀρέσει εἰς τὸν Θεόν, δηλαδὴ νὰ πράττῃς ὅ,τι ἐκεῖνος παραγγέλλει καὶ νὰ ἀκολουθοῦν τὴν ὁρθὴν διδασκαλίαν.

4 «Καὶ ἐνέβαλεν εἰς τὸ στόμα μου ἄσμα καινόν, ὕμνον τῷ Θεῷ ἡμῶν». Ἐννοεῖ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Εὐαγγελίου διότι, ὅταν ἀπαλλαγῇ ἡ ψυχὴ μας ἀπὸ τὰ παθὴ καὶ ὁ οἶκος τῆς ψυχῆς μας γίνῃ πάλιν καινουργίος, τότε ψάλλομεν εἰς τὸν Θεόν ὕμνον καινούργιον. «Ὅφονται πολλοί, καὶ φοβηθήσονται καὶ ἐλπιοῦσιν ἐπὶ Κύριον». Διότι διεδόθη εἰς ὁλόκληρον τὸν κόσμον τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου.

5 «Μακάριος ἀνὴρ οὗ ἐστι τὸ ὄνομα Κυρίου ἐλπίς αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐπέβλεψεν εἰς ματαιότητας καὶ μανίας

1. Λουκ. κα' 19.

2. Α' Κορ. ι' 4.

ψευδεῖς· Εὐτυχισμένοι δοξαζει ἐκεῖνον μόνον που ἔχει στηριξέι τὴν ἐλπίδα του εἰς τὸν Θεόν, καὶ οὐκ ἐκεῖνον ποὶ ἀσχολεῖται ἐν αὐτῷ, ὡς μὲ τὰς ἀναγκὰς τῆς παρουσίας ζωῆς, αἱ ὁποῖαι (μερμνα) εἶναι παραφροσύνη καὶ ψέμα.

(«Ελπίς αὐτοῦ»· Ἐπειτα προσθέτει καὶ τὴν ἐξῆς προτροπὴν· Πραγματικὰ εὐτυχισμένος εἶναι, λέγει, ἐκεῖνος ποὶ μοναδικὴν τοῦ ἐλπίδα ἔχει τὸν Θεόν καὶ ὁ ὁποῖος δὲν δίδει ἰδιαιτέρῳ σημασάν εἰς ἀπασχολήσεις διαζητημάτων τῆς παρουσίας ζωῆς αἱ ὁποῖαι εἶναι ματαιότητες καὶ ψευτικοὶ παραλογισμοὶ καὶ φροντίδες ποὶ πηγαίνουσι χαμεῖσι· Συνετὸς δὲ παραλογισμὸς εἶναι ἡ ἐπικρατοῦσα εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν κατάστασις, θάσει τῆς ὁποίας εἰς πολλοὺς οἱ προφῆται φαίνονταν ὡς παραφρονεῖς ὁ δίκαιος ὁμῶς καμαρώνοντας δι' αὐτὴν τοῦ τὴν παραφροσύνην λέγει· «Εἶπα ἐν τῇ ἐκστάσει μου»³).

6 «Πολλὰ ἐποίησας σὺ, Κύριε ὁ Θεὸς μου, τὰ θαυμάσιά σου»· Ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἔχεις πράξει, λέγει, κατὰ τὴν ἐπίγειον ζωὴν σου εἶπα καὶ πολλὰ καὶ ἀξιοθαύμαστα αἰτὰ τὰ ἀπηγγελῖα καὶ εἰς τοὺς ἄλλους· Τὸ δὲ κήρυγμα τῆς σωτηρίας, λέγει, ἐξαπλώθη εἰς ὅλοκληρον τὴν οἰκουμένην, ὥστε ὁ ἀριθμὸς ἐκείνων ποὺ ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστόν, νὰ γίνῃ ἀνελπιστως μεγάλος.

7-9 «Θυσίαν καὶ προφορὰν οὐκ ἠθέλησας σῶμα δὲ κατηρτίσω μου»· Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἀρχίζει νὰ διμιλῇ ὁ Χριστὸς, ὁ ὁποῖος ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν Πατέρα του λέγει· Ἐπεδὴ λέγει, δὲν ἠθέλησες θυσίαν ὕλικήν καὶ δῶρα ἄλλ' οὔτε ἡδονῶν με τὰς θυσίας τῶν ὀλοκαυτωμάτων ποὺ προβλέπονται ἀπὸ τὸν μωσαϊκὸν νόμον, ἔχω ἔλθει εἰς τὸν κόσμον, ἀφοῦ ἔλαβον σῶμα, τὸ ὁποῖον σὺ μοῦ ἐχορήγησες (καὶ τὸ ὁποῖον θὰ προσφέρω εὐάρεστον εἰς ἐσέ θυσίαν)· Τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ ὑπῆρξε καρπὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διότι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καὶ δύναμις προερχομένη ἀπὸ τὸν Ὑψίστον ἐπεσκέφθη τὴν ἀγ. Παρθένον⁴, ἡ ὁποία δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου συνελαβε τὸν Σωτῆρα· Ἐχω δὲ ἔλ-

3 Ψαλμ. ρετ' 2.

4 Λουκ. α' 35

θε· λέγει ὁ Κριός· «εἶπα τὸ σὸν ποιήσω θέλημα».⁵ Ποῖο δὲ ἦτο τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς· Ποιο ἄλλο παρα ἐκεῖνο δια τὸ ὁποῖον ὁ ἴδιος ὁ Κριός μᾶς ὤμλησε ὅταν εἶπε· «Τοῦτο ἐστὶ τὸ θέλημα τοῦ πνεύματος μεῖν ἵνα πᾶν ὃ δέδωκέ μοι μὴ ἀπολεσῶ ἐξ αὐτοῦ, ἀλλ' ἀναστήσω αὐτὸ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ».⁶ Ἡ φράσις δὲ «ἐν κεφαλῇ θιθλίου» ἐρμηνεύεται ὡς ἐξῆς· Κεφαλὴ αὐτῶν Ἑβραῖοι, ὀνομαζομένων τὸν ὄμιον· Ὁ Ησαΐας δὲ ὅταν ἐφωτίζετο ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος περὶ τοῦ μυστηρίου τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Μονογενοῦς ἠκούσε τὸ ἐξῆς· «Λαθὲ τόμον καινόν, καὶ γράφον ἐν αὐτῷ γραφίδι ἀνθρώπου».⁷ Εἶνα, δὲ ἀλήθεια ὅτι τὰ παραγγέλματα τοῦ νόμου δέν θα ἐγράφοντο εἰς λιθίνας πλάκας ἀλλὰ εἰς σαρκίνας (εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων) καθὼς προσηγγέλει ὁ Θεός δια τοῦ προφήτου Ἰερεμοῦ· «Δίδους δώσω νόμους μοι εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῶν καὶ ἐπὶ καρδίας αὐτῶν γράψω αὐτούς»·⁸ διὰ να δείξῃ μὲ αὐτό ὅτι ἡ Ἐκκλησία θα δεχθῇ τὸν νόμον νομοὶ γραμμένοι εἰς τοὺς ἐσωτερικοὺς καὶ πνευματικοὺς χώρους τῆς καρδίας καὶ ὅτι θα ἀγαπήσῃ παρα πολὺ τὰς ἐντολάς.

10-11· «Εὐηγγελισάμην δὲ καιροσύνην ἐν Ἐκκλησίᾳ μεγάλην»· Ἐκκλησία μεγάλη εἶνα ἡ καθὲ ψυχὴ ἀπὸ κάθε λαόν που ἐπίστευσε εἰς τὸν Σωτῆρα ἢ ὁποῖα καὶ ἔχει δικαιοσύνη ἐπειδὴ ἔγει μέσα τῆς τοῦ Χριστοῦ ποῦ δὲ καιώνει τὸν ἀσεβή· «Τὴν δὲ καιροσύνην σου οὐκ ἔκρυψα ἐν τῇ καρδίᾳ μου»· Δικαιοσύνην μὲν εἰποεὶ ἐκείνην που ὑπεσχεθῇ καὶ ἔφερε εἰς τὸν κόσμον ὁ Χριστός καὶ ἢ ὁποῖα εἰρίσκεται, πᾶνω ἀπὸ τὸν μωσαϊκὸν νόμον καὶ τοὺς συμβολισμοὺς τῆς Π. Δ. τὸ δὲ «ἔγνων» σημαίνει ἔκαμες κτήμα σου· «Τὴν ἀλήθειάν σου καὶ τὸ σωτήριόν σου εἶπα»· Δέν ἀπεισιώπησα, λέγει, οὔτε ἔκρυψα μέσα μου τὴν ἀλήθειάν σου· Ἀλήθεια δὲ λέγει τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου· Ἀλλ' οὔτε ἔκρυψα τὸ σωτήριόν σου δηλαδὴ τὸν δρόμον ποῦ ὁδηγεῖ εἰς τὴν σωτηρίαν ποῦ ἐσύ μᾶς ἐχάρισες, δηλαδὴ τὴν σωτηρίαν ποῦ εἶναι δώ-

5 Πρὸς καὶ Ἰωάν 5' 3' στ' 38-39.

6 Ἰωάν στ' 40

7 Μο η' 1

8 Ἰερ λη 33

9 Πρὸς Ρωμ 8 5

ρον τῆς πίστεως Συγκεντρῶσαι μεγάλην ὀνομάζει τὴν Ἐκκλησίαν που ἀποτελεσθῇ ἀπὸ Ἰσραήλ τας καὶ ἔθνικους Φανερῶναι δηλαδὴ ὁ Χριστὸς εἰς τὴν λογικὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου τὴν διδασκαλίαν του περὶ θείας εὐσπλαγχνίας ἀληθείας καὶ σωτηρίας αὐτοῦ. Καὶ ἡ μὲν διδασκαλία του περὶ τῆς ἀληθείας ἀποτελεῖ τὸ θεωρητικὸν μέρος τῆς ὅλης χριστιανικῆς διδασκαλίας, ἡ δὲ διδασκαλία περὶ τοῦ τροποῦ ἀποκτήσεως τῆς σωτηρίας ἀποτελεῖ τὸ πρακτικὸν μέρος αὐτῆς.

12 «Σὺ δέ, Κύριε, μὴ μακρυνῇς τοὺς οἰκτιρμούς σου ἀπ' ἐμοῦ. Ἀφοῦ ὁ Χριστὸς ἐτελείωσε τὴν διδασκαλίαν του περὶ τοῦ μυστηρίου τῆς θείας οἰκονομίας, δίδεται ὁ λόγος εἰς τὸν Ἰσραὴλ ὁ ὅποιος δὲν ἠθέλησε νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὸν Σωτῆρα. Δὲν ἀφοῦ ἀρχικὰ ἠρνήθη νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ ἐξ αἰτίας αὐτοῦ ἔμενε περιφρονημένος ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ περιέπεσεν εἰς κάθε εἶδους κακόν, καποτε συνέρχεται, μετανοεῖ καὶ παρακαλεῖ τὸν Θεόν νὰ τὸν λυπηθῇ καὶ ἐλεήσῃ. Μετὰ λόγια αὐτὰ προαναγγέλλεται ἡ κλήσις που πρόκειται νὰ γῇ εἰς τὸν Ἰσραὴλ κατὰ τοὺς ἐσχάτους καιροὺς.» «Τὸ ἔλεός σου καὶ ἡ ἀλήθεια σου διαπαντός ἀντιλαμβάνονται μοι.» Ὁμολογοῦμεν, λέγει, ὅτι σὺ εἶσαι ὁ ἴδιος που μὰς σώζεις καὶ που μὰς προστατεύεις ἀνέκαθεν. Καὶ ἀφοῦ ἔλαθε τὴν σωτηρίαν ἡ Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ ἔχει καὶ πάλιν ἀνάγκην τῆς συμπαροστασεως τοῦ Θεοῦ ἐξ αἰτίας τῶν ποικίλων ἀντιδράσεων τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν δαιμόνων, τὰς ὁποίας μνημονεύει παρακάτω.

13 «Ὅτι περισχοὶ με κακὰ ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός.» Διηγεῖται τὰς συμφορας που τοὺς εὗρήκαν μετὰ τὴν ἀπιστίαν, που ἔδειξαν εἰς τὸν Χριστόν. «Ἐπληθύνθησαν ὑπὲρ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς μου, καὶ ἡ καρδία μου ἐγκατέλειπε.» Τοῦτο εἶνα ὅμοιοι σὰν νὰ ἔλεγεν· Ἐγὼ γίνεσθαι ἐκείνους που δὲν ἔχουν νοῦν ἢ καρδίαν. Ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς δηλαδὴ ἀπεδεχθῇ μὲ τὴν στάσιν του ἐναντὶ τοῦ Χριστοῦ ἀνόητος καὶ ὀχ. σοφός.

15 «Ἀποστραφείησαν εἰς τὰ ὅπισω καὶ καταισχυνθείησαν οἱ θέλοντές μοι κακὰ.» Ἡ ἀπευθυνονταὶ πρὸς

τούς πνευματικούς ἐχθρούς καὶ τοὺς ἀναθεματίζουν, ἢ πρέφονται ἐναντίον τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οἱ ὅποιοι ἐσκέφθησαν καὶ ἐπέβωξαν νὰ φοιτεύσουν τὸν Χριστὸν, λέγοντες περὶ αὐτοῦ ἄλλοτε μὲν ὅτι «οὐκ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια εἰ μὴ ἐν Βεελζεβοὺλ»¹, ἄλλοτε δὲ ὅτι «Δαιμόλιον ἔχεις, τίς σε ζητεῖ ἀποκτεῖναι.»²

18 «Εγὼ δὲ πτωχὸς εἰμι καὶ πένης· Κύριος φρονεῖ μοι.» Ὁ θρασυτάτος καὶ ἀλαζονικὸς Ἰσραήλ, εὐρεθεὶς εἰς κατάστασιν μετανόας ὀνομαζει τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἐνδεῆ καὶ πτωχόν· Καὶ ὄχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ ἀναφέρει ὅτι στηρίζει εἰς τὸν Κύριον τὴν ἐλπίδα του.

«Βοηθός μου καὶ ὑπερασπιστής μου εἰ σύ· ὁ Θεὸς μου μὴ χρονίσῃς· Αὐτὴ θα εἶναι, λέγει, ἡ κατάληξις τῆς Ἐκκλησίας, ἀφοῦ προηγουμένως ἐπτώχευσε καὶ ἤλθεν εἰς τὸν κόσμον μὲ ἀπεργραπτὸν ἐνδεᾶν, ἀλλ' ἐν συνεχείᾳ ἐπλούτισε μὲ τὴν ἰδικήν σου δυνάμιν καὶ ἐδοξασθῇ μὲ τὴν ἰδικήν σου βοηθειᾶν, ἡ ὁποία παρακαλεῖ νὰ μὴ ἀργήσῃ, καὶ δὲν θ' ἀργήσῃ, διότι τὸ ζητεῖ, συμφωνῶν καὶ μὲ τὸ λεγόμενον ὑπὸ τοῦ προφήτου· «Ὁ ἐρχόμενος ἤξει, καὶ οὐ χρονιεῖ.»³

Μ'.

Εἰς τὸ τέλος ΨΑΛΜΟΣ εἰς τὸν Δαβίδ.

Ἑποθέσεις

Ὁ παρὼν Ψαλμὸς λέγει πῶς εἶναι τρισευτυχισμένοι ἐκεῖνοι, ποὺ ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστὸν· λέγει, ἀκόμη, ὅτι ὁ Χριστὸς διδὼν εἰς αὐτοὺς ὡς ἀνταμοθὴν διὰ τὴν πίστιν τὴν συμπαράστασίν του Παρουσιάζεται καὶ νὰ ὁμιλῇ εἰς τὸν Ψαλμὸν καὶ ὁ ἴδιος ὁ Σωτὴρ, ὁ ὁποῖος ἐκθέτει τὰ ὅσα ἐπραξάν (κατ' αὐτοῦ) οἱ ἄρχοντες τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ καὶ ἰδιαίτερος ὁ προδότης (Ἰούδας).

11 Ματθ 18 24

12 Ἰωάν 7 20

13. Αἰθ 6' 3

2 «Μακάριος ὁ σκεπών ἐπὶ πτωχὸν καὶ πένητα»
 Πτωχὸν καὶ ἐνδεῆ ὀνηράζει, τὸν Χρῆστον, σύμφωνα μὲ
 τὸν λόγον τοῦ Ἀποστόλου «Πλουσιος ὢν ἐπτωχεύσε
 δι' ἡμᾶς» Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο προηγείται ἡ ἠθικὴ δι-
 δασκαλία τῆς προφητείας, διότι, μὲ τὸν Ψαλμὸν θέλει
 νὰ ὠφελήσῃ καὶ μὲ τὰ δυο. Καὶ ποῖον θεωρεῖ εὐτυχισμέ-
 νον ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος συναναστρέφεται τοὺς πτωχοὺς
 καὶ ἐνδεεῖς. Δηλαδή ἐκεῖνον, ποὺ καταλαβαίνει, ὅτι, ὁ
 Χριστὸς διὰ τοῦτο ἀκριβῶς ἐπτωχεύσε κατὰ ἦτο πλά-
 σος, διὰ νὰ διδάξῃ δηλαδή καὶ ἡμᾶς νὰ ἐλεοῦμεν τοὺς
 πτωχοὺς σάν νὰ εἶναι ἀδελφοὶ τοῦ Δημιουργοῦ μας καὶ
 κριτοῦ. Καὶ ποῖα εἶναι ἡ ὠφέλεια ἀπὸ τὴν ἀγάπην πρὸς
 τοὺς πτωχοὺς «Ἐν ἡμέρᾳ πονηρᾶ ρύσεται αὐτοὶ ὁ Κύ-
 ριος» Ἐννοεῖ δὲ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως ἡ ὁποία προ-
 καλεῖ εἰς τοὺς ἀμαρτωλοὺς ἀφόρητον ψυχικὴν πίκραν
 καὶ πόνους σωματικούς. Ὁ Κύριος ποὺ εἶναι φῶς θὰ
 φυλάξῃ ἀπὸ αὐτὰ ἐκεῖνους ποὺ ἀγαποῦν τοὺς πτωχοὺς.
 Διότι ὀφείλει νὰ δείξῃ φιλανθρωπίαν εἰς αὐτοὺς, ἀφοῦ
 ὁ ἴδιος ἡλεήθη εἰς τὸ πρόσωπον τῶν πτωχῶν εἶπε δὲ
 σχετικῶς διὰ στόματος τοῦ Σολομώντος «Ὁ ἐλεῶν
 πτωχὸν δανεῖζει, Θεῷ»¹ μὲ τὸ ἴδιόν του δὲ τὸ στόμα εἶ-
 πε «Ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων,
 ἐμοὶ ἐποιήσατε»² «Ἐν ἡμέρᾳ πονηρᾶ ρύσεται αὐτόν ὁ
 Κύριος» Ἡμέραν πονηρᾶν λέγει, τὴν ἐπιθεσιν τῶν πει-
 ρασμῶν καὶ τὰς καταδιώξεις τῶν ἐχθρῶν. Νομιζω ὅ-
 μως ὅτι ὑπαινίσσεται καὶ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως, ἡ
 ὁποία εἶναι πράγματι φοβερά καὶ ὧν παρέβησαν τὸν
 θεῖον νόμον εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν θὰ εἶναι τιμωρητι-
 κή. Ὁ Κύριος ὑπόσχεται, ὅτι, θὰ λάθῃ σοβαρά ὑπ' ὅψιν
 τοῦ ἐκείνην τὴν πτωχείαν καὶ θὰ τὸν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὰ
 κακὰ τῆς φοβερᾶς ἐκείνης ἡμέρας.

(Τρισευτυχισμένος εἶναι, ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ποὺ
 σκέπτεται ὅτι ἀρμόζει διὰ τοὺς πτωχοὺς ἀντὶ νὰ εἴ-
 πῃ ἐκεῖνος ποὺ δύναται νὰ ἀντληθῇ ὅλο τὸ νόημα
 καὶ τὸ μέγεθος τῆς πτωχείας, τὴν ὁποίαν ἐπῆρεν ἐπάνω
 τοῦ πρὸς χάριν μας ὁ Χριστός)

3, «Κύριος διαφυλάξαι αὐτόν καὶ ζῆσαι αὐτόν, καὶ

1 Β. Κορ. η. θ

2 Πορ. ιθ. 17

3 Ματθ. κε. 40

μακαρίσαι αὐτὸν ἐν τῇ γῇ καὶ μὴ παραδῶ αὐτὸν εἰς χεῖρας ἐχθρῶν αὐτοῦ. Δηλαδή τῶν πνευματικῶν ἐχθρῶν.

4. Ὅλην τὴν κοίτην αὐτοῦ ἐστρεψας ἐν τῇ ἀρρώστια αὐτοῦ. Θα μεταφερθῇ λέγει, ἀπὸ το κακὸν πρὸς τὸ καλυτερον καὶ θα μεταβῇ ἡ ἀδυναμία τοι εἰς δύναμιν. Διὸς συνηθίζει ἡ ἁγία Γραφή νὰ χρησιμοποιοῖ τοι ὄρον «στροφή» ἀντὶ τοῦ «μεταβολή», ὅπως εἶναι καὶ τὸ «Ἐστρεψας τὸν κοπετόν μου εἰς χαρὰν ἐμοί»⁴.

5. Ἐγὼ εἶπα Κύριε ἐλεησον με, ἴασαι τὴν ψυχὴν μου. Ὁ Δαβὶδ προσευχετά, καὶ διὰ τὴν ἰδὴ κὴν τοῦ ἁμαρτιαν ἐπειδὴ γνωρίζε, ὅτι καὶ αὐτὸς εἶναι εἰς ἀπὸ ἐκείνων ποὺ συλλαστρεφονται καὶ συμποιοῦν τὸν πτωχὸν καὶ ἐνδεῆ. Πάλιν ὁμιλεῖ διὰ τὰς ἁμαρτίας ὅλων τῶν ἀνθρώπων αὐτὸν νὰ εἶναι ἰδικαί του, καὶ ἐπικαλεῖται νὰ ἐλθῇ εἰς αὐτοὺς τὸ θεῖον ἔλεος τοῦ ὅπου οὐ ἡμεῖς ἔχομεν ἀνάγκην δι' αὐτάς τας ἁμαρτίας μας αὐτὸς ἐξουδετερώνει τὴν πρὸς αὐτοὺς περφορῆσιν ἐκείνων ποὺ τὸν ἀγνοοῦν, ἀποκαλυπτοντας τῇ δόξαν του καὶ ἡ μὲν δόξα ποὺ ἀναφέρεται εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ πηγάζει ἀπὸ αὐτοῦ τὸν ἴδιον ἡ δὲ ἰδική μας προερχεται ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Χριστοῦ.

6. «Οἱ ἐχθροὶ μου εἶπον κακά μοι». Ἀπὸ τοῦ σημείου τουτοῦ ἀρχίζει καὶ ὁμιλῇ ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς ὁ ὅποιος δηγεῖται τὰ ὅσα ἐπραξαν εἰς αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι. Ὅσα εἶπεν ὁ προφήτης εἰς τοὺς προηγουμένους στίχους πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὅτι ἀναφέρονται εἰς ολόκληρον τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν, ἐπεὶ δὴ ταιριαζοῦν περισσότερον εἰς κάθε ἄνθρωπον παρα εἰς τὸν θεανθρώπον Κύριον. Διότι δὲ λέγει ὅσα ἀναφέρονται εἰς αὐτοὺς διὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦ μόνου καθὼς μερικοὶ ἐνόμισαν διότι δὲν χρησιμοποίησεν ἑναρθρον διατυπώσαν. «Μακάριος ὁ συνών ἐπὶ τὸν πτωχὸν καὶ τὸν πενητὰ». Τοῦτο δὲ ὅταν λέγεται χωρὶς ἄρθρου σημαίνει τὸν οἰονδήποτε κοινὸν ἄνθρωπον (πίστον). Ἀφοῦ ὁμοίως ὁμιλήσῃ γενικά περὶ τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, ἐν συνεχείᾳ μετεφέρει τὸν λόγον εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον τὸν Κύριον δηλαδή τὸν Χριστὸν ὁ ὁποῖος θεθαίως καὶ λέγει «Οἱ ἐχθροὶ μου» καὶ ὅσα ἄ-

κολουθοῦν. «Ποτε ἀποθανεῖται καὶ ἀπολείται τὸ ὄνομα αὐτοῦ». Διότι ὁ Χρὶστὸς δι' ἡμᾶς (τοὺς Ἰουδαίους) εἶναι ἀφορητὸς δὲν θελομεν οὔτε νᾶ τοὶ βλέπωμεν.

7. «Καὶ εἰ ἐισεπορεύετο τοῦ ἰδεῖν, ματῆν, ἐλάλει.» Αὐτὰ ἀναφέρονται εἰς τοὺς Ἰουδαίους. Ἀπὸ τοῦ δὲ τὸ ὅπῃ ὁ λέγει ἔχει τὸ ἐξῆς νόημα. Καίτοι εὗρσκετο διαρκῶς πλησίον μου, ἐπεὶ δὴ συμπεριελήφθη εἰς τοὺς Μαθητάς μου, ἐν τούτοις ἦτο δόλος καὶ ἡσυχολεῖτο διαρκῶς μὲ τὸ κακὸν διότι ἐλάλει ματῆν, δηλ. δὲν ἔλεγε τὴν ἀλήθειαν. Ἡ καρδία αὐτοῦ συζητοῦν ἀνὰ μὲν ἑαυτῷ. Ἀπεφασίσε λέγει νᾶ με παραδῶσῃ εἰς ἐκεῖνους ποὺ με ἐφθονοῦσαν. Ἐξεπορεύετο ἔξω, καὶ ἐλάλει ἐπὶ τὸ αὐτό. τ. ἔλεγεν ὁ Ἰουδᾶς πρὸς τοὺς Φαρισαίους. Τὸ «τί θέλετέ μοι δοῦναι, κἀγὼ ὑμῖν παραδῶσω αὐτόν.»⁵

8. «Κατ' ἐμοῦ ἐψιθυρίζοι πάντες οἱ ἐχθροί μου.» Ἐννοεῖ τὰ περὶ αὐτῶν Ἰουδαίων ἐναντίον τοῦ τὰς σκευῶν αὐτῶν Ἰουδαίων ἐναντίον τοῦ καὶ τὰς ὑποούλους αὐτῶν σκέψεις ἐννοεῖ ἀκριβῶς τοὺς ἀρχιερεῖς, οἱ ὅποιοι συμφωνοῦσαν μὲ τὸν Ἰουδᾶν καὶ οἱ ὅποιοι κατήρτιζαν με αὐτοὶ τοὺς ὅρους τῆς παραδόσεως τοῦ Ἰησοῦ κατὰ τρόπον μυστικόν. «Ἐψιθυρίζοι» Δότ. δὲν ἐτολμοῦσαν οὔτε καὶ νᾶ φανερώσουσι τὰ αἰ.μα σχεδιά τωιν, ἐπεὶ δὴ ἐφοβοῦντο τὴν ὀργὴν τοῦ λαοῦ⁶.

9. «Λόγον παρανομὸν κατεθεντο κατ' ἐμοῦ.» Ποῖό λόγο, τὸ «Ἄρα, ἄρα, σταυρώσου αὐτόν.» Ὅτι δὲ αὕτη ἡ κραυγὴ ἦτο παράνομος γίνεται φανερόν καὶ ἀπὸ τοῦ ἐξῆς παραγγέλμα τῆς Γραφῆς. «Ἀθῶν καὶ δικαιοὺν οὐκ ἀποκτενεῖς»⁷. «Μὴ ὁ κομῶμενος οὐχὶ προσθήσῃ τοῦ ἀναστήναι.» Διακωμῶδει τὰς σκέψεις τῶν Ἰουδαίων, οἱ ὅποιοι ἐνόμιζαν, ὅτι διὰ τοῦ θανάτου θά τὸν ἀχρηστεύουσιν νᾶ ἦτο εἰς κόσμον ἀνθρώπος σάν καὶ μᾶς. Ὁ δὲ Κύριος λέγει. Πῶς ἔχετε τὴν ἐντυπωσιν ὅτι εἶναι δυνατόν νᾶ περικλείετε τὴν ζωὴν μέσα εἰς τὸν θάνατον. Διότι, δι' ἐμέ εἶναι ὕπνος τὸ πάθος ποὺ μοῦ ἐτοιμάζετε. Λέγει, δηλαδὴ ὅτι μετὰ τὸν ὕπνον ἀκολουθεῖ κατ' ἀνάγκην τὸ ξύπνημα. Διὰ τὸν Κύριον δὲ ὁ θά-

5 Μαρθ κατ 15

6 Πρβλ Μαρθ κατ 6

7 Ἰωάν 8 15

8 Εξ κατ 7

ιατος είναι ένας κοινός ὕπτιος καὶ ὅπως μετὰ τὸν ὕπνῳν ἔρχεται τὸ ἐξυπνημα ἔτα κατ' ἀνάγκην τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου θα ἀκολουθήσῃ ἡ ἀνάστασις αὐτοῦ⁹.

10 «Καὶ γὰρ ὁ ἄνθρωπος τῆς εἰρήνης μου ἐφ' ὃν ἡλπισα, ὁ ἐσθλῶν ἄρτους μου ἐμεγαλύνει ἐπ' ἐμὲ πτερνισμόν». Το «περνισμός» σημαίνει ἐμπαιγμὸν κακῶ-
θουλα σχέδια δόλου. Ἀνθρώποι, εἰρήνης ὀνομάζετον Ἰουδαί, ἐπειδὴ φανόταν ὅτι ἀνῆκεν εἰς τοὺς στενὸν κύκλον τῶν ἐκλεκτῶν καὶ φίλων Του, ἀφ' οὗ ἐπήγε κοντὰ Του διὰ νὰ γίνῃ Μαθητῆς.

11 «Σὺ δέ, Κύριε, ἐλέησον με καὶ ἀνάστησόν με, καὶ ἀνταποδώσω αὐτοῖς». Ὁμιλεῖ ἐδῶ ὁ Χριστὸς πρὸς τὸν Πατέρα τοῦ μᾶλλον σὰν ἄνθρωπος, πού ἔγινε ἀπὸ συγκαταθέσει¹⁰. Ὁμιλεῖ δὲ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον καὶ τοὶ ὁ ἴσος εἶναι, τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ Πατρὸς καὶ ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ¹¹.

12 «Ἐν τούτῳ ἔγνων, ὅτι τεθέληκάς με». Ὁμιλεῖ πάλιν σὰν ἄνθρωπος, διὰ νὰ ἀναθέσῃ τὸν ἑαυτοῦ του εἰς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα. «Ὅτι, σὺ μὴ ἐπ' ἡχαρῇ ὁ ἐχθρὸς μου ἐπ' ἐμὲ». Ἐὰν μὲν λέγῃ αὐτὰ ὁ Χριστὸς ἐξ ὀνόματος τῆς ἀνθρωποτήτος, τότε σὰν ἐχθρὸς πρέπει νὰ βοηθῇ ἐκεῖνος που ἔφερε τὸν θάνατον εἰς τοὺς ἀνθρώπους (ὁ δασθολος) ἔαν ὅμως ὁμιλῇ διὰ λογαριασμόν του, τότε ἐννοεῖ τοὺς ἀρχοντας τῶν Ἰουδαίων. Ὅτι δὲ πράγματ' ἐλυπήθησαν καὶ ἐταραχθῆσαν γίνεται ὀλοφάνερον ἀπὸ τὴν προσπάθειαν τῶν νὰ συκοφαντήσουν καὶ διαψεύσουν τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ¹².

13 «Ἐμοῦ δὲ διὰ τὴν ἀκακίαν ἀπελάθου». Ἐκεῖνος (ὁ Χριστὸς) που εἶναι ἡ βοήθεια ὅλων λέγει ὅτι ἔχει λάθει βοήθειαν ὁ Χριστὸς θεσβαίως σὰν Θεὸς δὲν εἶχεν ἀνάγκην αὐτῆς τῆς βοηθείας, ἀλλ' ἐπειδὴ ἔγινεν ἄνθρωπος προσευχεταὶ διὰ τοὺς ἀνθρώπους.

14 «Εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ ἀπὸ τοῦ αἰῶνος». Ἐπ' σφραγίζει τώρα καὶ τὸν παρόντα Ψαλμὸν μὲ εὐχαριστίαν. Ἀπὸ τὴν παροῦσαν ζωὴν, λέγει, εἰς τὴν

⁹ Αὐτὸ ἀληθεύει ὑπὸ διαφορετικὴν κἀπως ἐννοίαν καὶ δι' ὅλους τοὺς πιστοὺς.

¹⁰ Πρὸς Φιλ. θ' 7.

¹¹ Πρὸς Ἰωάν. ια' 26.

¹² Πρὸς Ματθ. ιη' 11-13.

μέλλουσιν δηλαδή ἡ εὐχαριστία μας πρὸς τὸν Θεὸν ἀρχίζει μεν ἀπὸ τὴν παρούσαν ζωὴν, ὁλοκληρώνεται ὅμως εἰς τὴν μέλλουσαν ἀφοῦ ἐδῶ «ἐκ μέρους γὰρ γινώσκουμε καὶ ἐκ μέρους προφητεύομεν»¹³ ἄρα καὶ ἐκ μέρους δοξολογοῦμε τὸν Θεόν. «Ὅταν δε ἔλθῃ τὸ τέλειον» λέγει ὁ Παῦλος «τὸ ἐκ μέρους καταργηθήσεται.» Διότι με τὴν πρόοδον πρὸς τὸ καλυτερον τὸ μερικὸν καὶ ἀτελές καταργεῖται. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ ψαλμωδὸς καταλήγει «Γένοιτο γένοιτο» καὶ ἐπαναλαμβάνει δύο φορές τὴν εὐχὴν. Εἶναι δέ πανευτυχὴς ὁποῖος ἀρχ.σιν ἀπὸ τὴν παρούσαν ζωὴν νὰ εὐλογῇ τὸν Θεόν καὶ νὰ ἀποκτῇ τὴν ἀρετὴν διὰ τῆς πίστεως, καὶ ἔτσι νὰ φθάσῃ αὐτὴν εἰς τὸ μεγαλυτερον δυνατόν σημεῖον κατὰ τὴν μέλλουσαν ζωὴν, ἀφοῦ οἱ ἄσεβοι καὶ οἱ ἄπιστοι, δὲν ἔχουν τὴν δυνατότητα νὰ εὐλογοῦν ἐκεῖ τὸν Θεόν. Πρέπει, δὲ νὰ γνωρίζωμεν ὅτι ἐκεῖνοι, ποὺ διαιροῦν τὸ προφητικὸν βιβλίον τῶν Ψαλμῶν εἰς πέντε μέρη νομίζουν ὅτι τὸ πρῶτον μέρος τελειώνει εἰς τὸν παρόντα Ψαλμὸν καὶ τοῦτο ἐπεὶ δὴ ὁ παρὼν Ψαλμὸς ἔχει εἰς τὸ τέλος τοῦ ὡς ἄλλο στεφάν. τὴν εὐλογίαν πρὸς τὸν Θεόν. Μὲ θάσιν δὲ αὐτὸ (δηλαδή τὴν ὁμοειδῆ δοξολογίαν) διακρίνουν καὶ τὰ ὑπόλοιπα τέσσερα τμήματα.

ΨΑΛΜΟΣ ΜΑ'.

Εἰς τὸ τέλος προτροπὴ πρὸς ἀπόκτησιν φρονήσεως
τῶν υἱῶν Κορέ.

Υπόθεσις

Τὰ παῖδιά τοῦ Κορέ ὑπῆρξαν ἱεροψάλται (καὶ ὄχι ποιηταί) καὶ ψάλλουν τὸν παρόντα ὕμνον, ἀφοῦ τὸν ἐπῆραν ἑτοιμοὶ ἀπὸ ἐκείνους ποὺ τὸν συνέθεσαν, δηλαδή ἀπὸ τὸν Δαβίδ, ὁ ὁποῖος (Ψαλμὸς) ἀναφέρεται εἰς θάσα θὰ συμβοῦν κατὰ τοὺς τελευταίους καιροὺς. Εἰς τὸν Ψαλμὸν παρουσιάζεται νὰ ὁμιλῇ ὁ ἴδιος ὁ Ἰσραήλ ὁ ὁ-

13. Α' Κορ. ιγ' 9.

ποῖος ἐξομολογεῖται εἰς τὸν Χριστὸν ἐπ' εὐκαρίᾳ τῆς μεταμελείας, που θα ἐπιδειξῇ κατὰ τὴν συντελείαν τῶν αἰώνων.

2. «Ὅν τρόπον ἐπιποθεῖ ἡ ἑλαφος ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὕδατων, οὕτως ἐπιποθεῖ ἡ ψυχὴ μοι πρὸς σέ ὁ Θεός». Τὰ λογικὰ ἑλαφία (οἱ ἄνθρωποι), ἐπειδὴ τοὺς ἔλειψεν ἡ πνευματικὴ πηγὴ ἐξ αἰτίας τῶν ἁμαρτιῶν των, ἐθρηνοῦσαν νυκτὰ καὶ ἡμέραν τὴν αἰώνιον ἀπώλειαν των.

3. «Πότε ἤξω, καὶ ὀφθήσομαι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ». Πρόσωπον τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁ Θεός - Λόγος. Ἡ φράσις σημαίνει τὴν μεγάλην ἐπιθυμίαν των νὰ φθάσουν εἰς τὴν εὐλογημένην ἐκείνην ὥραν κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ πραγματοποιηθῇ καὶ ἡ δόκητῳ κλήσις, ὥστε νὰ ἐμφανισθοῦν καὶ αὐτοὶ ἐνώπιον τοῦ προσώπου τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός. Το προσώπον δὲ τοῦ Πατρὸς εἶναι, τὸ ἴδιον μὲ ἐκεῖνο τοῦ Υἱοῦ.

5. «Ἐν φωνῇ ἀγαλλασεως καὶ ἐξομολογήσεως ἡ χου ἑορτάζοντος». Προαναγγέλλει εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ τὴν χαρμόσυνον εἰδήσει, ὅτι κάποτε θὰ ἐπιτυχῇ τὴν δια τοῦ Χριστοῦ σωτηρίαν καὶ ζωὴν καὶ ὅτι θὰ ζήσῃ εἰς τὰ οὐράνια παλάτια μαζί μὲ τοὺς ἄλλους ἁγίους.

6. «Ἴνα τι περίλυπος εἴ ἡ ψυχὴ μου, καὶ ἵνα τι συνταρασσέ με». Ἐπληττεῖ τὰς στενοχωρίας του, κρυβόμενος ὀπίσθεν τοῦ ὄχρου τῆς ἐλπίδος εἰς τὸν Χριστὸν. Ἐὰν ἔχει προβλεφθῇ λέγει, ἀπὸ τὸν Θεὸν ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ κλήσις μας εἰς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ θὰ μᾶς ἀνοίξῃ τὴν πόρταν νὰ εἰσεέλθωμεν μαζί μὲ τοὺς ἑορτάζοντας ἁγίους εἰς τὴν ἐπουράνιον σκηνὴν τοῦ Θεοῦ ὅπου βασίλευε ἡ χαρὰ, τότε διατί, ψυχὴ μου, εἶσαι καταλυτημένη καὶ βασανίζεσαι ἀπὸ τὰς στενοχωρίας.

7. «Διὰ τοῦτο μνησθήσομαί σου ἐκ γῆς Ἰορδάνου καὶ Ἑρμωνιῆμ ἀπὸ ὄρους μικροῦ». Ἐπειδὴ ἐταραχθῇ, λέγει, ἡ ψυχὴ μου καὶ διὰ νὰ παρηγορήσω τὸν ἑαυτὸν μου τοῦ ὑπενθύμισα τὰ ἐκπληκτικὰ θαύματα που ἔκαμες χάριν τοῦ Ἰσραὴλ, τόσον εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Ἰορδάνου ὅσον καὶ εἰς τὸ ὄρος Ἀερμών. Σύμφωνα δὲ

μέ ἄλλην ἐρμηνείαν σημαίνει, τα ἐξῆς Ὅταν ἔλθω λέγει, εἰς τὸν Ἰορδάνην, ὅτι δηλαδή ἀξ. אֶל-יַרְדֵּן να δεγθῶ τὸ ἅγιον βάπτισμα, τότε θα θυμῶ τα θαύματά σου μέ τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως που θα δώσω. Θα θυμῶ ἀκόμη καὶ τὸ Ἑβραϊκόν. Ἡ λέξις Εἰμ σημαίνει, «ὁδὸς λυχίου» ἐπεὶ δὴ τὸ ἅγ. οὐ. βάπτισμα ἀνοίγει, εἰς αὐτοὺς τὸν δρόμον τοῦ φωτισμοῦ.

Β. «Ἄβυσσος ἄβυσσον ἐπικαλεῖται, εἰς φωνὴν τῶν καταρρακτῶν σου». Ἄλλα πάλιν θαύμαστά ἔργα τοῦ Θεοῦ ὑπερβύζουσιν εἰς τὸν ἑαυτὸν τῶν Διότ' ὅταν, ἐχθροὶ λαοί, ἐξεπράττευσαν ἐναντίον τῶν καὶ ἀφοῦ ὁ Σαμουὴλ προσέφερε θυσίαν εἰς τὸν Θεόν διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ Ἰσραὴλ, τότε ἐσηκώθη ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν τόσον μεγάλη θυελλὰ ἀπὸ γαλαζι, ὥστε ὅλοι σχεδὸν οἱ ἐχθροὶ νὰ πέσουν, κάτω καὶ τοὶ δὲν τοὺς ἐπολεμοῖσε κανένας ἄνθρωπος. Το «ἐπικαλεῖται» δὲ σημαίνει ὅτι καὶ τὸ «ἐγκαλεῖται». Ὡς φωναὶ δὲ τῶν καταρρακτῶν πρέπε νὰ τοηθῶν οἱ θόρυβοι, που ἐπροκαλοῦσε τὸ χαλαζ, πέφτοντας. Εἰς ἄλλα ὁμῶς χωρὶα τῆς Π Δ καταρράκτα ὀνομαζόνται οἱ προφῆται τοῦ Θεοῦ. «Πάντες οἱ μετεωρσμοὶ σοῦ καὶ τὰ κυματὰ σου ἐπ' ἐμέ δ' ἤλθον». Μὲ τὰ λόγια αὐτὰ ευμίζει, εἰς τὸν ἑαυτὸν του ἄλλο πάλιν θαῦμα. Δηλαδή τὸ θαῦμα που ἔγινεν ὅταν οἱ Ἰσραηλῖται ἐπέρασαν τὴν Ἐρυθρὰν θαλάσσαν, καταδιωκόμενοι ἀπὸ το μῖσος τοῦ Φαραώ. Καὶ ἐφαίνοντο μὲν, ὅτι, τὰ φουσκωμένα κυματὰ ἐκινουῖντο ἐναντίον τῶν, πλὴν ὁμῶς καὶ ἕναν δὲν ἔθλαψαν. Διότι τὰ νερά ἐστάθησαν ἀπὸ δῶ καὶ ἀπὸ κεῖ σάν νὰ ἦσαν τεῖχος.

(«Ἄβυσσος ἄβυσσον ἐπικαλεῖται». Ἄβυσσος εἶναι ὁ Πατήρ, ἄβυσσος καὶ ὁ Υἱός. Ἡ ἄβυσσος τῶν ἁμαρτιῶν ἐπικαλεῖται τὴν ἄβυσσον τῆς εὐσπλαγγνίας τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ ἐξαλείψῃ τὴν ἁμαρτιαν καὶ τοὺς αἰτίους αὐτῆς καὶ τὴν φθορὰν σάν νὰ λέγῃ δηλαδή Συνηθίζεις, Θεέ μου, νὰ σκυθῇς συμπονετικὰ πρὸς τοὺς ἁμαρτωλοὺς ὅταν οὐ παρακαλοῦν. Διατι, λοιπόν, μᾶς περιφρονεῖς ὅταν πίπτωμεν ἐνώπιόν σου καὶ σὲ παρακαλοῦμεν;).

9. «Ἡμέρας ἐντελεῖται Κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ, καὶ

νυκτός ὡδὴ αὐτοῦ» Ἄλλο παλιν θαῤμα ἐνθυμεῖται. Πρόκειται, δια τὴν περίπτωσιν που ὁ Ραψάκης περιέκυ-
κλωσε τὴν Ἰερουσαλὴμ καὶ ἀπειλούσε πῶς οὔτε ὁ Θε-
ὸς θὰ ἠμπορέσῃ νὰ τοὺς σώσῃ ἀπὸ τὰ χέρια τῶν Ἀσσυ-
ρίων ὁ Θεὸς ὁμῶς ὑπεσχέθη καὶ εἶπε τὸ ἐξῆς: «Ὑπερα-
σπιῶ ὑπὲρ τῆς πολέως ταύτης» Ἐκπληρώνοντας δὲ ἐν
συνεχείᾳ τὴν ὑπόσχесίν του ἐφόνευσε μέσα εἰς μίαν
νύκτα ἑκατὸν ὀγδόντα πέντε χιλιάδας Ἀσσυρίους³. Τὸ
νόημα τοῦ ἔδαφιου «Ἡμέρας ἐντελεῖται. Κύριος τὸ ἔ-
λεος αὐτοῦ Προσευχὴ τῷ Θεῷ τῆς ζωῆς μου» εἶναι τὸ
ἐξῆς Ἐπειδὴ ἔχει πλέον πιστευσέ, ὁμλεῖ κατὰ τρόπον
που ἀρμόζει εἰς τοὺς πιστευοντας, ἐμπιστευόμενος τὴν
ζωὴν του ἐξ ὀλοκληροῦ εἰς τὸν Θεόν.

11 «Ἐρῶ τῷ Θεῷ, Ἀντιλήπτωρ μου εἰ» Ὁ μεταμε-
λούμενος λαὸς ἐπαναλαμβάνει, τὴν θερμὴν παράκλησίν
του, παρακαλώντας ἐντονωτερα τὸν Θεὸ νὰ δείξῃ τὸ
ἔλεός του.

ΜΒ'.

ΨΑΛΜΟΣ τοῦ Δαβὶδ δὲν φέρει ἐπιγραφὴν εἰς τὸ
ἐβραϊκὸν πρωτότυπον

ὑπόθεσις

«Κρίνόν με, ὁ Θεός, καὶ δίκασον» Καὶ ὁ παρὼν
Ψαλμὸς ἔχει τὴν ἰδίαν ὑπόθεσιν μὲ τὸν προηγούμενον.
Πλησιάζουν δηλαδὴ καὶ ἐδῶ οἱ Ἰσραηλιταὶ, τὸν Θεὸν
καὶ τὸν παρακαλοῦν νὰ τοὺς δοθῇ ἡ σωτηρία πού ἔφε-
ρεν ὁ Χριστός. Δι' αὐτὸ λέγει «Ἐξαπόστειλον τὸ φῶς
σου καὶ τὴν ἀλήθειάν σου» Διότι αὐτὸς ἐπρόκειτο νὰ
βάλῃ αὐτοὺς καὶ εἰς τὸ ἅγιον ὄρος, δηλαδὴ εἰς τὸν οὐ-
ρανὸν καὶ τὰς κατοικίας που ὑπάρχουν ἐκεῖ ἐπάνω, τὰς
ὁποίας ὀνομάζει καὶ σκηνώματα τοὺς θάζει ἀκόμῃ καὶ
εἰς τὸ πνευματικὸν θυσιαστήριον. Αὐτὸς ἄλλωστε ἐπρό-

3. Βλ. Α' Βασ. α' 35

κε το νὰ γεμίση ἱκανοποιησὶ τὴν νεότητά των. Εὐφροσύνην ὀνομάζει τὴν νεότητά ἢ ὁποία καὶ ἀναεῶναι διαρκῶς τὴν μεχὴ των. Δι' αὐτὸ καὶ ὑποσχέται νὰ προσφέρουν εἰς αὐτοὺς τὴν δόξαν γιὰ μὲν καθαρά. Καθαρά δὲ ἐννοεῖ τὸ σῶμα, ὅπως πολὺς φόρας μεχρὶ τώρα εἶπομεν.

ΨΑΛΜΟΣ ΜΓ'.

Εἰς τὸ τέλος εἰς τὰ πρῶτα τοῦ Κορέ προτροπὴ πρὸς ἀποκτησὶν φρονησεως

Ἑκδόσεις

(Καὶ ὁ παρῶν ἔτισης Ψαλμὸς ἔχει τὴν ἰδίαν μετὰ τοὺς δύο προηγουμένους ἱστορίαν καὶ ἐδῶ δηλαδὴ διηγοῦνται τὰς παλαιὰς ἐργασίας πρὸς τὸ ἔθνος τοὺς καὶ παρακαλοῦνται νὰ ἐκτελέσῃ κατὰ ἀπὸ τὴν θείαν προστασίαν, ἔπε δὲ ἔχουν ἀναθέσει τὴν ἐλπίδα των εἰς αὐτὸν καὶ ὁμολογοῦν ὅτι πιστεύουσιν εἰς αὐτόν.)

2 «Ὁ Κύριος ἐν τοῖς ὡς ἡμῶν ἠκούσμεν»

10 «Νυνὶ δὲ ἀπώσω καὶ κατηρχοῦμαι ἡμῶν. Καὶ οὐκ ἐξελεύσῃ Θεὸς ἐν ταῖς δισσοῖς ἡμῶν. Εἰς τὰ παλαιὰ τὰ χρόνια, λέγε ἐξεστρατεύεις μαζὶ μᾶς καὶ μᾶς ὠδηγοῦσες ὡς στρατηγὸς εἰς τὰς μάχας. Ἐνῶ τώρα ὅχι μόνον δεῖ ἐργεσθαι μαζὶ μᾶς εἰς τὴν πύλινον, ἀλλὰ καὶ μᾶς ἀπεστραφῆς, ὥστε νὰ πέσωμεν εἰς τὰ γέγραφα ἐκείνων, τοῦ μᾶς μισοῦν. Αὐτὰ δὲ λέγει ὁ ὁμιλος τῶν προφητῶν, κἀνοίτας ἰδοὺς τοὺς τὰς συμφορας τοῦ λαοῦ.

11 «Καὶ οἱ μισοῦντες ἡμᾶς διηρπαζόν ἐκ τοῖς. Μας ἔχεις παραδωσῇ, λέγε εἰς τὴν ἐντροπήν τῆς σκλαβίας.

13 «Καὶ οὐκ ἦν πλήθος ἐν τοῖς ἀλαλαγμοῖς ἡμῶν». Ἀλαλαγμὸς εἶναι ὁμιλος τοῦ ψαλλέται μετὰ ἀπο κάποιαν νίκη. Τὸ νοημα δὲ τοῦ στίχου εἶναι, τὸ ἐξῆς. Τόσον πο-

† Ἡ ἔρμηνεια τῶν στίχων 2-9 δὲν διεισώθη πιθανὸν νὰ μὴ τοὺς ἡρμηνεύσεν ὁ ἱερὸς Παῖρ ἐπειδὴ εἶναι ἐντελὲς ἀφήγηματι καὶ καὶ ευκόλως κατανοητῷ.

λύ, λέγε, μᾶς ἀπηρνήθης ὥστε νὰ νικηθῶμεν καὶ ἀπὸ ὀλίγους ἐχθρούς καὶ ἐλάττω μοῖνοι αὐτοπαλοὶ μᾶς τὰ ψάλλουσιν ὅτιον νικητῆροι μὲ ἀφορμῇ τὴν νικὴν τῶν ἐναντίων μᾶς.

14 «Ἐθού ἡμᾶς ὄνε δος τοῖς γειτοσὶ ἡμῶν» Ὅλα ὅσα ἔκαμαν εἰς τὸν Χριστὸν ἔχουν ἀποδοθῇ εἰς αὐτοὺς κατηγορήσαν τὸν Χριστὸν κατηγορηθῆκαν καὶ αὐτοὶ τὸν περιγέλασαν, περ γελάσθησαν καὶ οἱ ἴδιοι τὸν περιφρόνησαν κοινώντας τὰ κεφάλια τῶν ἐναντίων του, ἐκίνησαν καὶ κατ' αὐτῶν ἄλλο τὰ κεφάλια τῶν περιφρονητικῶς.

16 «Ὅλην τὴν ἡμέραν ἡ ἐντροπὴ μου κατεναντιον μοι ἐστίν» Ἐχει γὰρ μακρὰ καὶ ἀτελείωτος ἡ ντροπὴ τοῦ μᾶς θαρρύνει, λέγει

18 «Ταῦτα πάντα ἦλθον ἐφ' ἡμᾶς, καὶ οὐκ ἐπελαθόμεθα σου» Εἴπομεν ἤδη προηγουμένως, ὅτι τὴν παράκλησιν τὴν ἀπεθύνουσαν οἱ προφῆται ἐξ ὀνόματος τοῦ λαοῦ θεωρώντας ὡς ἰδικὰς τῶν τὰς ἀμφορας ποὺ προσεκληθήσαν εἰς τὸν λαὸν ἐξ αἰτίας τῶν ἀμαρτιῶν του

19 «Καὶ ἐξέκλιναν τὰς τριβούς ἡμῶν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ σου» Αἷτα τὰ λέγει, ἐπειδὴ ἐξ αὐτὰς τῆς ἀσέβειας ποὺ ἔδειξαν εἰς τὸν Χριστὸν, ἐστερηθήσαν τοῦ δικαιωματος νὰ προσφέρουν καὶ τὴν θυσίαν ποὺ προδίδει ὁ μωσαϊκὸς νόμος.

20 «Ὅτι, ἐταπεινώσας ἡμᾶς ἐν τόπῳ κακώσεως» Τοῦτο τὸ λέγει, ἐπειδὴ δεῖ ἡμποροῦν πλέον νὰ σκέπτονται τι ποτε ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ προκαλοῦν ἔπαρσιν. Καὶ μᾶς ἐπετίμησες ἐπειδὴ ἡμαρτήσαμεν μέσα εἰς τὸν κόσμον. «Καὶ ἐπεκάλυψεν ἡμᾶς σκιά θανάτου» Σημαίνει τὸ σκοτάδι, ποὺ προσεκληθῇ εἰς τὰς καρδίας ὧσων ἠπίστησαν.

21 «Εἰ ἐπελαθόμεθα τοῖ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ ἡμῶν» Τοῦτο λέγου, ἡ ἐπειδὴ δεῖ ξαναπροσεκύνησαν τὰ εἰδῶλα ὕστερα ἀπὸ τὴν τελευταίαν τῶν πτώσιν, ἡ ἐπειδὴ ὁμιλοῦν παλιν ἐξ ὀνόματος τῶν προφῆται (οἱ ὅποιοι πράγματι οὐδέποτε ἐλησμονήσαν τὸν Θεόν)

22 «Ὅτι ἐνεκά σου θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν» Εἶναι ἐννοσιολογικῶς ταυτοσημον μὲ ἐκεῖνο ποὺ ἔχει εἶπει ὁ ἀπόστολος: «ἐλιθάσθησαν, ἐπρίσθησαν, ἐν

φύλῳ μαγάρων ἀπέθανον... Οἱ προφῆται ὅπως ἀκριβῶς κάκουν ἰσχυρὰ καὶ τὰ ἀμαρτήματα τοῦ λαοῦ καὶ ζητοῦν δι' αὐτὰ το ἔλεος τοῦ Θεοῦ, ἔτι ἀποδίδουν εἰς τὸν λαὸν καὶ τὰ ἰδικὰ τῶν ἀγαθῶν σου νὰ ἀποτελοῦν δόλοι μας. Ἐν σώμα ἤμπορεῖ ὁμως νὰ ἐξηγήσῃ καὶ ὡς ἐξῆς. Ἐξ αἰτίας τῆς ἀπιστίας ποὺ ἐδειχάμεν εἰς ἐσέ, λέγει, ἔχομεν φθάσει εἰς τόσο μεγάλη σιμφορὰν, ὥστε νὰ ὁμοιάζωμε με ἀνθρώπους κατεδικασμένους εἰς θάνατον ἢ καὶ σὰν πρόβατα ποὺ ἀηγοῦνται εἰς τὴν σφαγὴν.

23. «Ἐξεγερθητι, ἵνα τὸ ὕπνους Κυριε.» Με ὕπνον παρομοιάζει τὴν μεγάλην ἀνεκτικότητα ποὺ ἐδειχεν ὁ Θεὸς διὰ τὰς ἀμαρτίας τῶν «Ἀναστηθὶ καὶ μὴ ἀπώσῃ εἰς τέλος» λέγει σηκώσω ἐπ' αὐτῷ ὅχι δὲ νὰ παρῇ ἄλλην στάσιν—διότι ὁ Θεὸς ὡς Πνεῦμα ποὺ εἶναι δὲν ἔχει ὀρίσμενον σχῆμα, ἀλλὰ διὰ νὰ δραστηριοποιηθῇ τὴν δυνάμει τοῦ πρὸς βοήθειάν μας. «Καὶ μὴ ἀπώσῃ εἰς τέλος» οὔτε δάσεις ἀμαρτιῶν οὔτε ἐκείνους ποὺ δέχοντα τοὺς περασμούς, ὥστε οἱ μὲν περᾶζόμενοι νὰ μὴ πέσουν εἰς τὴν ἀμαρτίαν ἔπειθ' ἂν ἀφεθῶν εἰς τὰς ἰδικὰς τῶν δυνάμεων νὰ ἀντιμετωπίσῃ τοὺς πειρασμούς ἐκεῖνο, δὲ ποὺ κάνουν τὴν ἀμαρτίαν νὰ μὴ παροῦν θάρρος ἀπὸ τὴν μικροθυμίαν ποὺ δειχνεὶ πρὸς αὐτοὺς ὁ κριτὴς καὶ ἐπ' αὐτοῦ περισσοτερον εἰς τὴν διαπραξίν τῆς ἀμαρτίας. Παρακαλοῦν νὰ ἀξωθοῦν καὶ αὐτοὶ νὰ ἴδουν τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Χριστοῦ, ποὺ πράκεται νὰ πραγματοποιηθῇ κατὰ τοὺς τελευταίους καιρούς, ὥστε νὰ μὴ μείνουν ἀμέτοχοι τῆς ζωῆς ποὺ αὐτοὶς δίδε.

26. «Ἐκολληθη εἰς χοῦν ἢ γαστήρ ἡμῶν» Τοῦτο λέγουσιν, ἐπειδὴ ἀρνηθέντες νὰ σκεπτῶνται καὶ νὰ θέλουν ὅσα παραγγέλλει ὁ Χριστός, ἀπέκτησαν φρόνημα σαρκικόν.

27. «Ἀνάστα, Κυριε βοήθησον ἡμῖν» Βοήθησέ μας λέγει, καὶ δεῖξέ συμπάθειαν καὶ δόσε εὐκαιρίας μετανοίας εἰς ἐκείνους ποὺ ὁμολογοῦν τὴν ἀληθινὴν πίστιν εἰς ἐσέ.

ΜΔ'.

Εἰς τὸ τέλος δι' ἡσους θα μεταβληθῶν, εἰς τὰ πα-
διά τοῦ Κορέ προτρέπη εἰς φράσην. ὕμνος ἀφιερῶ
μέτος εἰς τὸν Ἀγαπήτον.

Υπόθεσις

Τοῖν παρόντα ἔμνην τοῖν ἀφερῶνται ὁ Δαβ.δ εἰς τὸν
Ἀγαπήτον, δηλαδὴ εἰς τοῖν Χριστόν, ὁ ὁποῖος ἔχει ἔλ-
θει κατὰ τὰς τέλει τὰς ἡμέρας καὶ ὁ ὁποῖος ἐπρα-
γματοποίησε τὴν μετάνοιαν, δηλαδὴ τὴν μεταβάσιν ἀ-
πὸ τὴν ἐδωλολατρίας εἰς τὴν ἀληθινὴν θεοσεβειαν.
Ἐνθυμεῖται δὲ καὶ τὰ παρὰ τοῦ Κορέ τὰ ὁποῖα συμ-
βολίζουσιν τὰ πρόσπα τῶν Ἀποστόλων. Ὅλα δὲ αὐτὰ
εἶναι ἀνάγκη καὶ τὰ καταλαβῶμεν καλὰ δι' αὐτὸ καὶ
ὁ Ψαλμός ἔχει ἐπιγραφὴν εἰς συνέσειν.

2 «Ἐξήραξεν τὸ ἡ κορέ α μου λογον ἀγαθόν.» Αὐ-
τὸ λέγει ὁ Πατήρ δια τῶν γιγν. διττὸ ὁ ὢς εἶναι Θεός
ἀληθινός που ἔχει γεννηθῆ ἀκριτως ἀπὸ τοῖν ἀληθι-
νοῖν Θεοῖν «Λέγω ἐγὼ τὸ ἔργον μου τῷ βασίλει.» Ὅπως
ἀκριτως λέγεται ὅτι θα ἀνασθῇ τὸ ἀξίωμα τοῦ βασι-
λεως καίτοι, ὁ Χριστὸς εἶναι βασιλεὺς σοι Θεός που εἶ-
ναι ἐπεὶ δι' ὁ Χριστὸς ἐγεν. ὁ ἄνθρωπος, ἔτσι, καὶ ἐκεῖ-
να ποῦ γνωρίζε κατὰ τρόπον φυσικόν, ὡς Θεὸς ποῦ εἶ-
ναι, αὐτὰ λέγεται δι' θα τὰ ἀκούσῃ καὶ πάλιν λέγεται
δὲ τοῦτο κατ' οἰκονομίαν καὶ ἀναφέρεται εἰς τὴν ἀν-
θρωπίνην φύσιν τοῦ Κυρίου. «Ἡ γλῶσσα μου καλαμὸς
γραμματέως ὀξύγραφο.» Τοῖν λόγοι που ἔχει εἶπει, αὐ-
τὸν ὀνομαζε γλῶσσος τοῦ ἔχει δὲ ὀνομασθῇ καλὰ μ.
γραμματικὸν ταχυγραφὸν ἐπεὶ δι' λέγει κατὰ καὶ ἀμέ-
σως γίνεται συμφωνία μετὰ τοῦ «θέλω καθαρῶσθαι καὶ
εὐθεως ἐκαθαρίσθαι» καὶ τὸ «Πεσανισκε σοι λέγω, ἐ-
γέρθητι καὶ εὐθεως ἀνέστη.»² Ὅχι μόνον αὐτὸ ἀλλὰ
καὶ τὸ «Λογον συνετεμνημένοι ποιῆσε Κύριος ἐν τῇ οἰ-
κουμένῃ ὅλην»³

1 Ματθ. η' 3.

2 Λουκ. Ζ' 14.

3 Ἡσ. ι' 23.

3 Ὁ ραίος καλλεῖ παρα τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων. Τῇ περιγῇ τοῦ ἀγαθοῦ Πνεύματος δυναμεθα νά τῃ ἀντηφθίσαι ἀπὸ τοῦ ποῦ λέγει ὁ Εἰσαγγελιστὴς Ἰωάννης ὅτι δηλαδή ὁ ὁμος δια Μωυσέως ἐδόθη ἡ χάρις δέ καὶ ἡ ἀληθεύσα δια Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο.⁴ Ἦτο βέβαιον καὶ τοῦ Μωυσέως ὁ κάλαμος καλός, δὲ ἐγγράφει χάρις ἡμῶν. ὅμοι ποι μᾶς ἐπαυδαγωνήσε· ἅπαντες ὅσοι καλὸς σὲν ἐκεῖνοι τοῦ Κυρίου ποῦ ἐγγράφει τὰ ὅσατα μᾶς εἰς τοὺς οὐρανούς.⁵ Ἐξεχύθη χάρις ἐν γέλειο σου.⁶ Δὲ ὁ Κύριος μᾶς εἶναι γλυκύκαλητος ὅτι λέγει· Ἐγὼ ἦλθον ἵνα ζῶν ἐχῶσι καὶ περσὸν ἐχῶσι·⁷ καὶ Ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβῶς·⁸ καὶ δίδους ζῶν τῷ κόσμῳ.⁹

4 Περζώσα τὴν ρομφαίαν σου ἐπὶ τὸν μηρόν σου δυνατε· Προτρέπε τοὺς Μοινογενῆ Υἱόν τοῦ Θεοῦ νά ξεσηκωθῇ καὶ νά πολεμήσῃ πρὸς χάριν μᾶς. Ἐπειτα καὶ ἐπεὶ δὴ ἔχει χρησιμοποῖη στρατιωτικὴν ὁρολογίαν μιλῶντας δια ρομφαίαν, ἀπεδάσει, εἰς αὐτόν, καὶ μηρόν· Ἀλλὰ ἡ ρομφαία ἀνήκει εἰς Αἰών σου Θεός ποῦ εἶναι καὶ δὲ ἔχει θεοῦ ἐξωτερικοῦ ὅπλσμο· διότι ὁ Κύριος εἶναι δυνατός, δηλαδή Κύριος τῶν ἀγγελικῶν δυναμεων καὶ ἡ παντοδυναμία αὐτοῦ τοῦ Κυρίου προέρχεται ἀπὸ τῆς φροντίδας καὶ εἶναι ἐπὶ κτήτος· Εἶνα ὅμως καὶ ὁ ραίος δι' ἐκεῖνος οἱ ὅποιοι ἔχουν γνωρίσει τὴν φαιερῶσιν τοῦ εἰς τὴν γῆν καὶ οἱ ὅποιοι ἡμποροῦν νά κατανοήσουν τὸ κάλλος αὐτοῦ ποῦ ὁμοῖόν τοῦ δὲν ὑπαρχει εἰς τὸν κόσμον τοῦτον· Εἰς τὸν μηρόν δὲ προσήρμοσε τὴν ρομφαίαν, δια τὸν ἐκφοβισμόν ἐκείνων ποῦ ἀπστοῦν καὶ τῶν στρατιῶν τοῦ ἐχθροῦ· Δια τοὺς ἀπεθάργους λέγει τὸ ἐξῆς ὁ Ψαλμός· Ἐάν ἐπιστραφῇτε τὴν ρομφαίαν αὐτοῦ σιληθώσε·¹⁰

5 Ὁ ραίος ὅτι σοὶ καὶ τῷ κάλλει σου· Ὁ ραίος τῆς καὶ κάλλος τοῦ ἐκστρατεύσαντος νά πολεμήσῃ πρὸς

4 Ἰωάν. 17

5 Πρβλ. Γαλ. 3, 24

6 Πρβλ. Εβρ. 10, 23

7 Ἰωάν. 1, 10

8-9 Ἰωάν. 33, 41

10 Ψαλμ. 2, 13

χαριν μὴς εἶναι ἡ θεότης τοι καὶ ἡ ἀσυγκριτος ὑπεροχή τοι ἀπο θένους σιτροφους καὶ ἀντ' αὐτῶν. «Καὶ ἔντενον καὶ κατεσθῆ καὶ θάλασσει». Ἰέτωρ· τὰ τόξα σου λέγει ὡδ' ἤσσε εἰς ἀσφαλὴ δρομοὶ ἐκείνους που ἔχουσιν ἀπο εσέ διὰ πωθὴ καὶ τῷ ὄπ' ὧ. εἶσα βασιλευς λέγει ἀφοῦ τοὺς ἡγ' ἠερῶσαι ἀπὸ τῆς τυραννίας τοῦ διαβολοῦ. Μὲν τα δεκ. εἰ δτι ἡ ψυχή εἶναι πνευματικὴ ἥστ' ἀφοῦ ἔκαμε λόγον δι' ὅπλα, ἐνθυμέτα ἐν συνεχεία καὶ τῆς πρῆτης. Γνωρισμὸς δὲ τοῦ πρᾶου εἶναι τὸ ὅτι διδὲ τα ὑπαρξόντα τοι εἰς τοὺς ἀδικουμένους. «Καὶ ὁδηγήσει σε θάυμαστῶς ἡ δεξιά σου». Ἀφοῦ ἔκαμε λόγον δι' ὁρμῶνται. ἦτο ἐπόμεον νὰ ἀληθῆ καὶ διὰ τῆς δεξιᾶς. Δεξιὰ δὲ αὐτοῦ εἶναι αὐτὴ ὁρθαὶ ἀποφασεῖς τοῦ, χάρις εἰς τὰς ὁποίας ἀπέφυγε τὰς ἐπιθεσεις τῆς ἀμαρτίας.

6. «Τὰ βέλη σου ἠκούημεθα δυνατέ». Βέλη ὀνομάζει τοὺς ἀγῶνας ἀποστολῶν οἱ ὅποιοι καὶ προεκάλεισαν θανατηφόρους πληγὰς εἰς τὴν καρδίαν τῶν ἐχθρῶν τοῦ βασιλέως τῶν βασιλῶν. Τὰ βέλη δὲ αὐτὰ, ἀφοῦ ἐκτυπησάν εἰς τὴν καρδίαν τοὺς πεισματικούς ἐχθρούς, κατωρθώσαν νὰ ὑποδωσωσιν ὁλοκληροὶ τὴν ὑψηλὴν εἰς τοὺς Χριστοὺς καὶ νὰ τῆς ἐπ' αὐτοὺς κάτω ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῆς βασιλείας τοῦ Οὔστιγοι πρέπει νὰ τοποθετηθοῦν εἰς σχῆμα υπερβατοῦ ὥστε νὰ εἶναι ὡς ἐξῆς. Τὰ ἠκουισμένα βέλη σου δυνατέ καρφώνονται εἰς τὰς καρδίας τῶν ἐχθρῶν τοῦ βασιλέως.

7. «Ὁ θρόνος σου ὁ Θεὸς εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος». Ὅσοι ἔχουν κληθῆ ἀπὸ τοὺς ἀποστολοὺς εἰς τὴν νέαν πίστιν, λέγει, διακηρύττουν τὴν πίστιν τῶν εἰς τὴν θεότητα τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, λέγοντες. «Ὁ θρόνος σου, ὁ Θεὸς εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Ράβδος εἰςθυητος ἡ ράβδος τῆς βασιλείας σου». Ἡ εἰςθυητος εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφὴν ἔχει τὴν ἐκδοχὴν τῆς δικαιοσύνης. Λέγει, λοιπὸν ὅτι, ὅσοι ἀναγιγνωσκουσὶ ὡς βασιλεῖα τῶν τῶν Χριστῶν ἔχουσιν χρέος νὰ μάθουν νὰ ζοῦν συμφωνῶς πρὸς τὴν δικαιοσύνην.

8. «Ἠγάπησας δικαιοσύνην καὶ ἐμισήσας ἀνομίαν». Ἐπειδὴ, μετὰ τὴν μεταβολὴν που ἔπαθεν¹¹, ἡ ἀν

11 Διὸ τῆς πτωσεως των πρωτοπλάστων ἡ πτωσις προκάλεσε εἰς τὸν ὀνθρωπο ἡθικὴ διαστροφή

θρῶπινη φύσις ἐγκατέλεψε τὴν δικαιοσύνην καὶ ἡγάπησε τὴν παρανομίαν δι' αὐτὸ ἀνθρώπως ὁ Μονογευὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἔγενε ἀνθρώπος ἐπιτευχάνοντας οἱ τῷ νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν ἀνθρώπιν. φύσιν εἰς τὴν ἀρχέγονον καταστάσιν καὶ νὰ τὴν κερμηνύσῃ ἀγαπᾷ τὴν δικαιοσύνην καὶ νὰ μολῇ τὴν παρανομίαν αὕτη ἦτο ἄλλωστε καὶ ἡ αἰτία τῆς ἐνανθρωπήσεως Δι' αὐτὸ καὶ λέγει «Διὰ τοῦτο ἔχρσε σε ὁ Θεός· Ποῖο ὅμως εἶναι αὐτὸ τὸ «ἔα τοῦτο» Ποῖο ἄλλο παρὰ νὰ γεμισοὺν ἀγαλλίασιν ὅσοι μετεχοῦν εἰς τὴν «δικήν σου ζωνεῖ ἐπειδὴ αὐτοὶ ἡλεήθησαν καὶ ἔγιναν καὶ οἱ μετὰ τὴν «δικήν σου βοηθῆσαν νὰ ἀγαποῦν τὴν δικαιοσύνην καὶ νὰ μολῶν τὴν παρανομίαν «Διὰ τοῦτο ἔχρσε σε, ὁ Θεός, ὁ Θεός σου» Δι' αὐτὸ σέ ἡλεῖν, ὁ Θεός, ὁ Θεός σου, λέγει ὅτι τὸ «ἔχρσε» ἐρμήνευσται ἡ' ἔλεψεν.¹² Ἡ ἐρμηκεία δὲ τοῦ παρόντος ἐδάφιοι, εἰρσκεται ἀνωτέρω καὶ ἐν συνεχείᾳ τοῦ «Ἠγάπησας δικαιοσύνην»

9 10 Σμύρνα καὶ στακτὴ καὶ κασία ἀπὸ τῶν ἱματίων σου· Ὡς ἱμάτια τοῦ Μονογενοῦς ἂν ποιοῦν νὰ νοηθοῖν αἱ ἄγγελ καὶ ὡσεὶ αἱ μεγαλοπρεπεῖα του καὶ ἡ δοξὰ τοῦ συμφωνοῦν μετ' αὐτοῦ «Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν εἰσέτρεψεν ἐνεδύματο ἐνεδύματο Κύριος δυνάμιν καὶ περὶ ἑλῶστος»¹³ Αὕτη λοιπὴ ἡ δοξὰ του καὶ ἡ μεγαλοπρεπεῖα του ἔχει γινε δι' ἡμᾶς ἄρωμα καὶ ἐπήραν δὲ καθεὶς πιστοὶ τῇ θεσῇ τοῦ θ. μ. ἁμαρτος, συμφωνῶν μ' αὐτὸ ποὺ λέγεται εἰς ἄλλο μέρος τῆς Γραφῆς «Μύρον ἐκκενωθεὶς ὀνομά σο»¹⁴ καὶ τὸ «Εἰς ὁσμὴν εὐωδίας σου δραμοῦμαι»¹⁵ Ἡ στακτὴ εἶναι εἶδος σμύρνας πολὺ λεπτὴ διότι ὅταν τριφτῇ τὸ ἄρωμα, ὅσον μὲν ἀπο αὐτὸ εἶναι ρευστὸν ἀποχωρρεῖται διὰ νὰ ἀποτελέσῃ τὴν στακτὴν, τὸ παγετωθεὶς δὲ ποὺ ἀπομένει εἰς τὸ τριβεῖον ὀνομάζεται σμύρνα Ἡ κασία, τέλος, εἶναι κάτι σὰν φλούδα λεπτοτάτη καὶ μυρωδάτη ἢ ὅποια περιβάλλ-

12 Τὸ χρῆμα εἰς μὲν τοὺς Εβραίους ἦτο τελετὴ καθιερωσέως τῶν βασιλέων τῶν προφητῶν καὶ τῶν ἐρέων εἰς δὲ τὸν Χριστιανισμόν εἶναι Μυστήριον δι' οὗ μεταδίδονται τὰ χαρίσματα τοῦ Ἀγ. Πνεύματος

13 Ψαλμ 92 1

14 Ἄσμα σ 3

15 Ἄσμα σ 4

λατα ἀπο ξηρόν χορτόν πλ. ομοαζει.σαι. ξυλο. «Ἀπό θάρρων ελεφ.τιν.αν.ἐξ.Ἰν.η.φ.και.αν.σε». «Θάρρες. μὲν εἶνα. τα. π.α.τε. ἡ. και. με. α'. π.ρη.τη. σ.π.τ.α, δηλαδη. ο'. ναο. Ελεφ.τι.νας. ἡ. α.ε.ε. τους. ι.α.ς. που. εἶναι. κα. τα. κα.τε.σι. τρο.π.α.ι. δ.α.ε.ρω.ς. περ.π.υ.η.με.νοι. και. ἐξ.αι. ρε.τ.κ.α.ω.ρ.ε.ι.». Βα.σι.λεῖς. δε. ο.ι.ε.μ.α.ι.ζε. τους. Α.γι.ους. Ἀ.πο.στο.λο.ι.ς. ο. π.α.τ.ρ.ιο. κα. θα. θα.σι.λε.υ.σ.ο.ι. μα.ζι. με. τὸν. Χρ.ι.στο.ν. Θυ.γα.τε.ρ.ας. δε. τ.ων. ἀ.πο.στο.λ.ων. ο.ι.η.μ.α.ι.ζε. τας. ψυ.χ.ας. ποι. ἔ.χ.ου.ν. ἀ.να.γε.νη.θη. δ. α.ι.τ.ῶ.ν. εἰς. τὴν. ἀ.λη.θ.ῆ. θε.ο.γ.ω.σ.α.ν. α. ὁ.ποι.αι. και. με.τε.θα.η.θη.σ.αι. εἰς. να.ους. με. ἀ.πε.ρι.γρ.α.π.το.ν. ωρ.α.ῖ.η.τ.α. κα. εἰς. τας. ὁ.ποι.ας. τι.μ.ᾶ.ται. κα. εὐ.φρ.ε.ν.ε.ται. ο. θε.ος. Ἄ.ρα. τὸ. χωρ.ι.ον. εἶ.ναι. ὁ.μο.ον. ο.α.ν. να. λε.γ.η. Θ.α. ε.φ.φρ.αν.θη.ς. Ὡ. Κυ.ρ.ε, ἀ.πο. τους. ἐ.λε. φα.τι.ν.ους. να.ους. πε. κα.τε.ο.κ.ε.υ.σ.αι. πρ.ος. ἰ.δι.κ.ῆ. σου. δο.ξ.αι. α. θυ.γα.τε.ρες. τ.ων. β.ι.τ.α.λε.ων. «Πα.ρε.σ.τη. ἡ. θα.σι. λι.σ.σα. ἐκ. δε.ξ. ὧ. σου. ἐν. ἱ.μα.τ.ι.ῶ. δ.α.χρ.ο.σ.ω». Βα.σι.λι.σ.σα. με.ν. εἶ.ναι. ἡ. Ἐκ.κλη.σ.α, ἐ.πε. δ.η. ἐ.γ.νε. ἡ.μ.φ.η. τοῦ. με.γα.λο.υ. θα.σι.λε.ω.ς. ἡ. ἐκ. δε.ξ. ὧ. σ.τας. δε. ση.μ.α.ι.ε. τ.ῆ. τι.μ.ῆ.ν. τ.ῆ.ν. ὁ.ποι.αν. πρ.ο.κ.ε.ι.τα. να. ἀ.πο.λ.αι.σ.η. ἡ. Ἐκ.κλη.σ.α. εἰς. τὸν. με.λλ.ο.ν.τα. αἰ.ῶ.να. πο.ικ.ι.λο.χρ.ᾶ.μο.ι. και. πο.λυ.τε.λ.ῆ. ἐν.δυ.μα. σ.αι. τ.ης. ἀ.πο.τε.λο.ῦ.ν. ἡ. π.ι.σ.τις. ἡ. ἐλ.πί.ς. και. ἡ. ἀ.γα.π.η. Ἐ. χει. ὁ.μ.ω.ς. ἡ. Ἐκ.κλη.σ.α. και. ἄλ.λο. ἐν.δυ.μ.σ. ἀ.κο.μ.η. λα.μ.πρ.ό. τε.ρον. τὸν. ἴ.δι.ον. τὸν. Χρ.ι.στο.ν. Λ.έ.γ.ει. ἄλ.λω.σ.τε. ὁ. ἀ.πο.στο. λ.ος. «Ὅ.σοι. γα.ρ. εἰς. Χρ.ι.στο.ν. ἐ.βα.π.τι.σ.θη.τε, Χρ.ι.στο.ν. ἐ. νε.δυ.σ.α.σ.θε.». 8

11 «Ἀκοῦσον, θυγατερ, καὶ ἴδε» Καὶ πάλιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἀναφέρεται ὁ παρὼν λόγος «Καὶ ἐπιλάθου τοῦ λαοῦ σου καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς σου» Διότι δὲν ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ ἀσπασθῇ με καθαρότητα τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ, ἐὰν δὲν ξεχάσῃ ἐντελῶς τὰς ἁμαρτίας που διέπραξε προηγουμένως Λαός μεν τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν πρᾶξιν αὐτὴν περὶ οδοὶ ἦσαν οἱ εἰδωλολάτραι Οἰκος δὲ τοῦ Πατρὸς τῆς ἡσαν αἱ κατα κόσμον σοφοί, εἰς τοὺς ὁποίους κατοικεῖσαν εἰς οἶκον ὁ Σατανᾶς.

13 «Καὶ θυγάτηρ Τυροῦ ἐν δωροῖς» Ἀναφέροντας ἐν μόνον ἔθνος, ἐν τοῦ τῶν Τυριῶν θέλει νὰ ὑποδηλώσῃ κατὰ τροπὴν συμβολικὴν καὶ ἀντιπροσωπευτικὴν τὴν κλῆσιν εἰς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ ὅλων τῶν ἐθνῶν Ἐδ.ἀ.

λέξε δε τοὺς Τυρίους ἔπεδον αὐτοὶ ἦσαν οἱ κατ' ἐξοχήν, ἐχθροὶ τῆς κατὰ Θεοὺ ζωῆς. «Το προσωπὸν σοῦ, λάνθανουσιν οἱ πλῆττοι τοῦ Ἰαοῦ.» Με αὐτὸ ποὺ λέγει, ἔδω κηρύττει τὸ Εὐαγγέλιον καὶ εἰς τοὺς βασιλεῖς τοὺς Ἰδούς καὶ εἰς ὅλης ὁδοῦ κατεγὼν ἀξιώματα Προσεκύησε τὴν Ἐκκλησίαν δηλαδὴ τοὶ Κύριοι τῆς Ἐκκλησίας.

14. «Πᾶσα ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλεως ἔσωθεν ἐν χρυσωτοῖς χρυσοῖς.» Τὸ «ἔσωθεν» σημαίνει τὴν εὐσέβειαν, διότι τὰ κοσμήματα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι πνευματικά. Χρυσὸν ἀνομαζεῖ τὰς καθε εἰδούς ἀρετὰς τῆς Ἐκκλησίας.

16-17. «Ἀπενεχθήσονται τῷ βασιλεῖ παρθένοι ὀπίσω αὐτῆς.» Τοῦτο εἶναι ὁμοίον πρὸς τὸ «Ἀρπαγθόμεθα ἐν νεφέλῃς εἰς ἀσπληνισμὸν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα.»¹⁷ Διὰ τῆς παρθενου συμβολῆς καὶ πάλιν τῇ Ἐκκλησίᾳ. «Ἡρμεσμένη, γὰρ ἡμᾶς (), παρθενοὶ ἀγλήν, παραστήσαι τῷ Θεῷ (Χριστῷ).»¹⁸ «Αἱ πληροὶ αὐτῆς ἀπενεχθήσονται σοι.» Διότι ἡ πλησιεστέρα καὶ ἀδιασπάστως ἡνωμένη μετὰ τὴν παρθενοὶ ἀρετὴ εἶναι, ἡ ἐγκράτεια. «Ὅσαι ἄρα ψαλαὶ ζοῦν με ἐγκράτεια δηλαδὴ ἀποφεύγουν τὰς ποιηρὰς πράξεις καὶ αἵματα, θά ἀρπαχθοῦν ἀπὸ τοῦ Κυρίου μαζὶ μετὰ τὴν Ἐκκλησίαν. Εἶναι, δὲ θεβαίνον ὅτι καὶ ὅσοι ἀρπαχθοῦν θά εἰρου, αἰώνιαν εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίασιν. «Ἀχθήσονται εἰς ναὸν βασιλέως.» Ἐννοεῖ τὸν ἐπουράνιον ναόν.

17. «Ἀντι τῶν πατέρων σου ἐγεννήθησαν οἱ υἱοὶ σου.» Ἐπειδὴ εἶπε πρὸς αὐτὴν λησμόνησε τὸν πατέρα σου, προσθέτει καὶ τὸ ἀντι, αὐτῶν ποὺ ἦσαν κάποτε πατέρες σου, δηλαδὴ ἀντὶ τῶν διδασκαλῶν, θά ἀποκτήσης παιδιὰ. Παιδιὰ δὲ ἀνομαζεῖ τοὺς ἁγίους ἀποστόλους, σύμφωνα μετὰ ἐκεῖνο ποὺ ἔχει λεγθῆ ἀπὸ τοῦ Κυρίου. «Οἱ υἱοὶ ὁμῶν ἐν τινὶ ἐκβαλοῦσι.»¹⁹ Πιθανὸν ἀκόμη νὰ ἐννοῇ καὶ αὐτοὺς τοὺς ἡγετάς τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὅποιοι ἔχουν μὲν γινεῖ παιδιὰ τῆς Ἐκκλησίας, συγχρόνως δὲ μὴ ἐτοποθετήθησαν ἀπὸ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ νὰ εἶναι

17 Α. Θεο δ. 16

18 Β. Κορ. ια. 2

19 Λουκ. ια. 19.

ἄρχοντες εἰς ὁλόκληρον τὴν γῆν, συμφωνῶς καὶ μετὰ αὐτόν, ποῦ ἔχει λαχθῇ. «Πορευθεῖτε, μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη»²⁰. «Καταστήσεις αὐτοὺς ἄρχοντας ἐπὶ πάσαν τὴν γῆν».

18 «Μνησθησονται τοῦ ὀνόματός σου ἐν πάσῃ γενεᾷ καὶ γενεᾷ. Ἀλλὰ τοῦτο θαυμάσιον ἀσφαλῶς μετὰ τὰ θεῖα συγγραμματα διότι εἰς τὰ ἔθνη καὶ μετὰ ἀσπέρεται δὲ ἀρκῶς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ. «Δὲ αὐτοῖς τοῖς λαοῖς ἐξομολογήσονται σοὶ εἰς τὸν αἰῶνα». Ἐπεὶ δὴ θα ἀκούσῃς καὶ θὰ δεχθῇς τὸ εὐαγγέλιον κήρυγμα. Τα λόγια τοῦ στήθους ἀναφέρονται εἰς τὸν Χριστόν. Πῶς θα τὸν δοξολογῇς, Ἐθαυμάσει οὖν διαρκῶς ἀπὸ τῆς μελετῆς τῆς ἁγίας Γραφῆς τὰ θαύματα τὰ ὅποια ἔκαμεν ὁ Θεὸς ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων καὶ διδασκοντας τὰς ἐρχομένας γενεάς.

ΨΑΛΜΟΣ ΜΕ΄.

Εἰς τὸ τέλος πρὸς χάριν τῶν παιδιῶν τοῦ Κορέ' διὰ τὰ ἀπόκρυφα

Ἑποθέσεις

Εἰς τοὺς παρόντας Ψαλμοὺς γίνεται λόγος διὰ τὴν κλήσιν τῶν ἐθνῶν καὶ διὰ τὴν ἐκδόωσιν τῶν πνευματικῶν ἐχθρῶν καὶ τὸ κλεισμένον αὐτῶν εἰς τὴν ἀβυσσόν. Ἐπειδὴ δὲ ὅλα αὐτὰ λέγονται κατὰ τρόπον παραβολικόν, δὲ καὶ οἰοῦμαι ὅτι ἔχει ἐπιγραφὴν ὁ Ψαλμὸς «ὕπερ κρυφίων». Ψαλλοὺν δὲ τοὶ Ψαλμοὶ ὅσοι ἔχουσιν πιστευσέ, εἰς τὸν Χριστόν, προπάντων δὲ οἱ ἀπόστολοι αὐτοῦ.

2 3 «Ὁ Θεὸς ἡμῶν καταφυγὴ καὶ δυνάμις». Λέγει αὐτὰ διὰ τοὺς διωγμοὺς ποὺ ξεσηκώθησαν ἐναντίον των ἀπὸ τοὺς ἄσρατους καὶ ὁρατοὺς ἐχθρούς. «Διὰ τοῦτο οἱ φοβηθησόμεθα ἐν τῷ ταράσσεσθαι τὴν γῆν». Ἐπειδὴ, λέγει, ἔχομεν ἐσέ βοηθόν, θὰ περιφρονήσωμεν

κάθε ταραχήν, που θα προκληθῇ ἐναντίον μας Διότι ὅταν ἤρχισεν τὸ κήρυγμα τῶ ἀποστόλων συνεκλονέζετο ὁ λόγος ἡ ἡ ἐπέδωκε ἐκεῖνο τὸ παρεμείναι εἰς τὴν ἀπιστίαν, ἐξείκειντο ἐὰν τὸ ἐκεῖνων που ἐπιστεύαν εἰς τὸ κήρυγμα. Ἡ τὴ μετατρεθῆτα ὁρη ἐν καρδίας θαλασσῶν. Καρδίας θαλάσσης, λέγει τὰ σκοτεινὰ τῶν θάθη ὁρη διομαζει τὰς ἀνθρώπους δι' αὐτοὺς. Ἐπειδὴ, λοιπὸν οἱ δαίμονες ἐπρόκειτο ἡ τιταγθοῦν εἰς τὴν ἀβυσσον, ἐπροκαύσαν σκληροὶ πόρνοι κατὰ τῶν Χριστιανῶν. Ἀλλὰ δε πρὸς τὰ νὰ φοβηθῶμεν ἀπὸ τοιοῦτου εἶδος ἐπιθετικῆς λεγόμεν οἱ πτοῖ.

(«Βοηθός ἐν θάλασσῃ» Ἐπεδὴ ἔχομεν ἐσέ βοηθόν, λέγε, θα περφορησώμεν κάθε ἀταστιάτως, που θα προκληθῇ ἐναντίον μας

Πιθανόν ὁρη διομαζει τοὺς δαίμονας, οἱ ὅποιοι πρὶν ἔλθῃ ὁ Σωτὴρ ἦσαν ἀγερωοὶ καὶ ἀπὸ ὅλους ὄρατοι, καὶ διὰ τοῦτο παρομοιοῦνται, μὲ ὁρη).

4 «Ἦχησαν καὶ ἐταραχθῆσαν τὰ ὕδατα αὐτῶν» Εἰς τὸ γὰρ τοῦτο ὕδατα διομαζει τὰ πλήθη, τὰ ὅποια καὶ συνεκλονέσει τὸ πρωτικουστοὶ κήρυγμα περὶ τοῦ Χριστοῦ. Ἐταραχθῆσαν τὸ ὁρη ἐν τῇ κραταιότητι αὐτοῦ. Ἡ δαίμονες λέγει αὐτοῖς ποὺ ἐκηρυττετο συνεκλονέσει τὰ ἀκαθάρτα δαίμονα, που μέχρι τώρα ἦσαν ἀγέρωχα καὶ πασιγνωστα καὶ διὰ τοῦτο ἔχουν παρομοιασθῇ μὲ ὁρη.

5 «Τοῦ ποταμοῦ (τα) ὀρυγματα εὐφραίνουσι τὴν πόλιν τοῦ Θεοῦ» Ποτάμι διομαζει τὸν λόγον τοῦ Εὐαγγελίου ὁ ὁποῖος καὶ εὐφραίνει τὴν Ἐκκλησίαν. Ἦγιασε τὸ σκήνωμα αὐτοῦ ὁ Ὑψιστος. Διότι ὁ Θεὸς εἶναι ἄγνος καὶ εὐρύσκεν ἀνταπείσω εἰς τοὺς ἁγίους, ἀφοῦ κατοκεῖ εἰς τὰς καρδίας τῶν ἁγίων ἁγίον κατοκητηριον τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ Ἐκκλησία.

6 «Ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ οὐ σαλευθήσεται» Δηλαδή ἐν μέσῳ τῆς Ἐκκλησίας «Βοηθήσε, αὐτῇ ὁ Θεὸς τὸ πρὸς πρῶτ» Θα σκυφῇ νὰ τὴν ἀκούσῃ τὸ πρῶτ, μόλις φεξῇ Διότι κάτω ἀπὸ τὸ «βοηθήσει αὐτῇ» ἐδῶ

1 Εἶναι νομιζόμεν πληοκατερον πρὸς τὴν σκέψιν τοῦ προῦ Πατρὸς νὰ ἐρμηνεύσωμεν ἔτσι παρα νὰ θεωρήσωμεν ὅτι ἐννοεῖ τοὺς ὁ ψυχους νοους. Ἀλλωστε ἐδῶ υποκρυπτεται καὶ τὸ ἰωδν 5 17

πρέπει να ἐννοήσωμεν τὸ προσωποῦν τῆς Ἐκκλησίας, τοὺς ἁγίους ἀποστόλους καὶ τοὺς δαδούχους αὐτῶν. Πονεῖν τῆς Ἐκκλησίας τοὺς οὐπεοὺς καὶ ἐνδοξάζειν σελῆς ὁ Θεὸς διὰ τὰ δυνάμει, καὶ φέρουν εἰς πέρας τὸ ἔργον τοῦ κηρυγματος.

7 «Ἐταραγθῆσαι ἔθνη ἔκλιναν βασιλείαι». Ἐπολέμησαν μὲν λέγει ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας οἱ ἔθνη, ἀλλ' ὥπως οἱ θάτιν εἰς τοὺς ἔκλειαν, δηλαδὴ ἐνίκηθησαν καὶ ἐτραπήσαν εἰς φυγὴν. Ἀργότερα ὁμοῦς ὑπετάχθησαν καὶ αἱ τοὶ εἰς τὸν Χριστὸν λέγει δηλαδὴ ὅτι γρηγορὰ θὰ ἀνοκοδομηθῇς ἀπὸ ἐκείνους τοὶ σε κατεστρεψάν.² Εἶτα ἀνωστε γεγορὸς ὅτι ἀνυψώσαν τὴν Ἐκκλησίαν (οἱ βασίλεις τῶν ἐθνῶν) προσφεροῦντες εἰς αὐτὴν πολεῖται δῶρα. «Ἐδωκε φωνὴ αὐτοῦ ὁ Ὑψιστος, καὶ ἐσάλευσθ' ἡ γῆ». Κατ' ἀρχὴν ἀνοφέρεται εἰς ὅτι συνέβη ὅταν ὁ Χριστὸς ἦτο ἐπαιώ εἰς τὸ σταυρὸν.³ «Φωνὴν αὐτοῦ ἀνυψαίνει τὸν λόγον τοῦ Εὐαγγελίου. Δὲ ἐστὶ ἀκούσι τῆς φωνῆς τοῦ Κυρίου ἡ λογικὴ ψυχὴ μετακινεῖται καὶ τηγανίει ἀπὸ τῆς κακίας πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ ἀπὸ τῆς ἀγνοίας τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν πληρὴ γινῶσιν αὐτοῦ.

8 «Κρὸς τῶν δυνάμεων μεθ' ἡμῶν, ἀντιλήπτωρ ἡμῶν ὁ Θεὸς Ἰακωβ». Τῇ νικῇ τοῦ ἐπέτεγε κατὰ τῶν πνευματικῶν ἐχθρῶν τὴν ἀποδοεῖ εἰς αἶνον τὸν Κύριον. Ἐνθυμεῖται δὲ εἰς τὴν καταλαλητοῦ στιγμὴν τὴν περὶ πτωσιν τοῦ Ἰακωβ, ὁ ὅπορος ἐπαλάσσει με τὸν Θεόν.⁴

9 «Δεῖτε καὶ ἴδετε τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἃ ἔθετο τέρατα ἐπὶ τῆς γῆς». Δεκνύει τὴν εἰρήνην τοῦ ἐπεκράτησε εἰς τὴν γῆν διὰ τῆς ἐξ ἀπλῶς-ως τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος λεγοντας πῶς ἔχει σταματήσει καθε πόλεμος ἐπαιώ εἰς τὴν γῆν. «Τέρατα» δὲ λέγει τοὺς ἀφανισμοὺς δηλαδὴ τὰς καταργήσεις διότι κατήργησε κάθε πόλεμον.

10 «Τόξον συντριψέαι, καὶ συνθλάσει ὄπλον, καὶ θυρεοὺς κατακαύσει ἐν πυρὶ». Εἰδῶ τὸ τόξον καὶ τὸ ὄπλον καὶ ἡ ἀσπίς ἀπεικονίζουσι μίαν ἐλλειπὴν κατάστασιν καὶ πονηράς σκέψεις.

2 Πρβλ. Ματθ. 17

3 Βλ. Λουκ. κγ' 48

4 Βλ. Γεν. λθ' 22-32

11 «Σχολασατε και γινώτε ὅτι ἐγὼ εἰμι ὁ Θεός· Ἐάν δηλαδή κα εἰς δὲν ἀπαλλαγῇ τελευτῶς ἀπο καθε ἐγκόσμου φρονιδα δὲν ἡμῶν νά γνωρίσῃ τόν Θεόν Δότ ἔχουμεν ἀνάγκην ἡρεμίας καὶ ἀπραξίας διὰ νά γνωρίσωμεν τόν Θεόν· Ὑψωθῆσονται ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὑψωθῆσονται ἐν τῇ γῇ· Ὑποσχεταί εἰς αὐτούς ὅτι τό κηρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου θα ἐπικρατήσῃ εἰς ὅλα τὰ ἔθνη

12 «Κύριος τῶν δυνάμεων μεθ' ἡμῶν, ἀντλήπτωρ ἡμῶν ὁ Θεός· Ἰακωβὶ· Ἐπαναλαμθάνουσιν δα δεξιέραν φοραν ὅσοι ἐπίστευσαν εἰς τόν Χριστόν

ΨΑΛΜΟΣ ΜΣΤ'.

Εἰς τὸ τέλος εἰς τὰ παῖδια τοῦ Κορέ

Ὑπόθεσις

Ψάλλετα ὁ Ψαλμός ἐξ ὀνόματος τῶν ἁγίων ἀποστόλων, οἱ ὅποιοι προτρέπουν τὰ ἔθνη νά παιηγορῶσιν μέ καλὰς πράξεις τὸ γεγονός τῆς συντριβῆς τῶν ἀνέρων δαιμόνων

2 «Πάντα τὰ ἔθνη κροτήσατε χεῖρας· Ἀντὶ νά εἴπῃ πράξατε ἀγαθὰς πράξεις· Ἀλαλαξατε τῷ Θεῷ ἐν φωνῇ ἀγαλλιᾶσεως· Ὁ Ψαλμός εἶναι ὕμνος ποῦ ἐψάλη μετὰ ἀπο κάποιαν νικῇν Ἐπειδὴ λοιπόν συντριβῆσαν αἱ ἐχθρικοὶ δυνάμεις, προτρέπει τοὺς ἐθνικοὺς νά ψάλλουν θραμβευτικῶς

3 «Ὅτι ὁ Κύριος Ὑψιστος φοβερός· Ὑψιστος μὲν ἔγνε διὰ τὴν Ἐκκλησίαν, φοβερός δὲ ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν· Βασίλευς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν· Δὲν θα κυβερνοῦν πλεον, λέγε, οἱ ποιητοὶ δαίμονες τοὺς ἀνθρώπους τῆς γῆς. Δότ, ἔχει, δώσῃ εἰς αὐτοὺς τὴν δύναμιν νά πατοῦν ἐπάνω εἰς φιδὰ καὶ σκορπιούς καὶ ἔβαλε κάτω ἀπὸ τὰ πόδια τῶν ἀκόμῃ καὶ τὰ πλήθη τῶν πονηρῶν δαιμόνων.

4-5 «Υπερβέλας λαούς ἡμῖν καὶ ἔθνη ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν· Χαίρει ὁ σπ. π. οὐ τὰ ἀγαθὰ ποιεῖ ἔχουσιν δοθῆναι αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ Κυρίου. Ἐξελεξάτο ἡμῖν τὴν κληρονομίαν· ἔστι τε καὶ πάλιν ἀλλήθα ἡμποροῦσε νὰ εἶτα ἡ κληρονομία που ὑπὸ γὰρ ὁ Κύριος παραέκεινεν ὅσα τὴν ὁποῖα ἔλεγε λέγει, ἀπὸ τοῦ Πατέρα· Αἴτησαι ἀπ' ἐμοῦ καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου»,² «Τὴν καλλομένην· ὡς ὅτι ἡ ἡγαπημένη»· «καλλομένην· Ἰακωβ· ἔννοσε τὴν προφητείαν τοῦ Ἰακωβ διὰ τὰ ἔθνη κατὰ τὴν ὁποῖαν εἶπε· «Καὶ σπ. π. ἔσται προσδοκία ἐν οἰκῷ»³· Αὕτη δὲ εἶνα καὶ ἡ ἡγαπημένη καὶ εἰς πόλιν εἶνα ἡγαπημένη παρὰ εἰς ἐκεῖνοι που προσέφερε τὴν ζωὴν τοῦ χριστιανισμοῦ. Αὕτην, λοιποὶ τὴν ἡγαπημένην, λέγει, ἐδάκετε»⁴.

6-7 «Ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀνταλλαγῇ· Εἰς τὰ λόγια αὐτὰ γίνεται λόγος διὰ τὴν κοίτην τοῦ Κυρίου εἰς τοὺς οὐρανούς (Ἄνω γῆς)· «Κύριος ἐν φωνῇ σάλπγγος»· Τοὺς ἑκκοὺς που ἔφαλλον οἱ ἄγγελοι που ἀνέβαιναν μαζί του ὡς ἄνθρωποι φωνῇ, σάλπγγος· «Ψάλλετε τῷ Θεῷ ἡμῶν· ψάλλετε· ψάλλετε τῷ Θεῷ λέει ἡμῶν, ψάλλετε»· Ἐπειδὴ οἱ ἄγγελοι λέγει, «καὶ αὐτὸν που ἀναβαίνει, καὶ σπ. π. ὡς ἔθνη οἱ ἀποκληρωστές τὴν ἰδίαν λειτουργίαν, ψάλλετε πρὸς δόξαν τοῦ Θεοῦ που ἐβασίλευσεν ἐπὶ τῆς γῆς· ὅτι ἡ ψαλμωδία εἶνα γνωρισμα ἐκεῖνων, οἱ ὅποιοι χαροῦν ἐν κερῷ· λέγει ἄλλωστε ὁ ἀπόστολος· «Ἐθιμὲν τις ἐν κερῷ· ψαλλετω»⁵.

(«Ψάλλετε συνετῶς· Να μὴ ψάλλετε μὲ κινθάρας ὅπως οἱ πρό Χριστοῦ· διότι αὐτὸ σημαίνει τὸ «συνετῶς».)

8· «Ἐβασίλευσεν ὁ Θεὸς ἐπὶ τὰ ἔθνη»· Διότι, ἐδέχθησαν τὴν πίστιν εἰς αὐτοὺς· «Ὁ Θεὸς καθήσκει ἐπὶ θρόνου ἁγίου αὐτοῦ»· Ἀναφέρεται εἰς τὴν δευτέραν παρουσίαν του, κατὰ τὴν ὁποῖαν θά καθήσκει ἐπὶ θρόνου καὶ θά κρίνῃ τὴν οἰκουμένην.

9-10· «Ἀρχόντες λαῶν, συνήχθησαν μετὰ τοῦ Θεοῦ Ἀβραάμ»· Εἶνα ἐννοσιολογικῶς ὁμοῖον πρὸς τὸ «Κα-

2 Ψαλμ 68

3 Γεν 28, 10

4 Ἐννοσε προφανῶς τὴν ἐκ ἐθνῶν Ἐκκλησίαν

5 Ιακ 5, 13

θήσεσθε ἐπὶ δώδεκα θρόνους κρινόντες τὰς δώδεκα φυλάς τοῦ Ἰσραὴλ.» «Ὅτι τοῦ Θεοῦ οἱ κραταίωσι τῆς γῆς σφόδρα ἐπὶ ῥηθήσαν.» Εἰς τὴν χώραν λέγει, τῶν πρῶτων, ἡ ὁποία προκεῖται νὰ δοθῇ ὡς κληρονομία εἰς τοὺς ἁγίους, οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ θὰ ἔχουν ἐξαρρητικὴν θέσιν καὶ θὰ τιμῶνται ἰδιαιτέρως, καθὼς μαθαίνομεν ἀπὸ αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ Κυρίου. «Καθήσεσθε ἐπὶ θρόνων δώδεκα».

ΜΖ'.

ΨΑΛΜΟΣ λυρικός εἰς τὰ παιδιὰ τοῦ Κορέ ψάλλεται κατὰ τὴν δευτέραν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος.

ὑπόθεσις

Καὶ ὁ παρὼν Ψαλμός ψάλλεται ἐξ ὀνόματος τῶν ἀγγέλων ἀποστόλων οἱ ὅποιοι ἐκθέτουν τοὺς διωγμοὺς ποὺ ὑπέφεραν ἐπεὶ ἐκήρυτταν τὸν Χριστόν, καὶ τὰς νίκας ποὺ ἐπέτυχαν κατ' αὐτούς.

2. «Μέγας Κύριος καὶ αἰνετός σφόδρα ἐν πόλει τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ἐν ὅρει ἁγίῳ αὐτοῦ.» Ὁ Θεὸς δὲν θὰ προσκυνῆται πλέον μόνον εἰς τὴν Ἰουδαίαν λέγει, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ὄρος ποῦ ἔχε ἁγιασθῇ Ὁ ὅρος ἐδῶ ὀνομάζει τὴν Ἐκκλησίαν, ἐπεὶ εἰς αὐτὴν ὑπάρχει ἡ τελειότερα (ὕψηλότερα) περὶ τοῦ Θεοῦ διδασκαλία.

3. «Εὐρίζων ἀγαλλιάματι πάσης τῆς γῆς» Ἐσκόρπισε, λέγει, τὴν χαρὰν εἰς ὁλοκλήρον τὴν γῆν διότι ἐσκέπασεν ὁλοκλήρον τὴν γῆν ἡ ἀγαλλίασις καὶ ἡ χάρις ποὺ προήλθοι ἀπὸ τὴν παρουσίαν τοῦ Κυρίου εἰς τὴν γῆν. «Ὁρη Σιών τὰ πλεῦρά τοῦ βορρᾶ» Ἡ μὲν Ἱερουσαλήμ, εὐρίσκεται εἰς τὸν νότον, ἐνῶ τὰ ἔθνη εἰς τὸν βορρᾶν. Ἐπεὶ λοιποὶ ἐκόμπαζαν οἱ Ἰουδαῖοι, ὅτι τάχα μόνον αὐτοὶ ἔχουν τὸ προνόμιον νὰ κατοκοῦν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, δι' αὐτὸ μὲν τὰ λόγια αὐτὰ ἀποδεικνύει, ὅτι ἡ πραγματικὴ Σιών εἶναι τὰ ἔθνη, τὰ ὁποῖα ἐδέχθησαν

τον λόγον τοῦ Ευαγγελίου. Πραγματι δὲ τὸ στήρυμα τῆς Σιών εἶναι ἡ ἀποθορρά κατωφέρει αὐτήν· δὲ τὴν κατωφέρει αὐτὴν ἐστὶν ἡ μέτρησις τῆς φρασίν· τὰ πλεονάζοντα τοῦ θορρά· ἀτὰρ δηλαδὴ καὶ εἴπη το κλίμα (κατωφέρει αὐτὴν) τοῦ θορρά, εἶπε «τὰ πλεονάζοντα». Ὁ Παῦλος πρὶν μὲν δεχθὴ τὸν Χριστόν ἦτο «πλεονάζοντα τοῦ θορρά», εἰς τὰ ὅποια κατεκαυθησαν ὅλα τὰ κακά ποὺ ἐπληροῦν ἐπὶ αὐτὴν εἰς τὴν γῆν· τῶρα ὁμῶς ἐγένετο «ὅρη Σιών»· ἐπεὶ δὴ ἔχει μέσα τοῦτον τὸν Χριστόν· ποὺ ὁμῶς ὁ ὁποῖος ἦλθεν ἀπὸ τὴν Σιών· καὶ ἐξηφανίσεν τὴν ἀσεβείαν τῶν ἀποστόλων τοῦ Ἰακώβ· «Ἡ πόλις τοῦ βασίλειος τοῦ μεγάλου». Αὐτὴ λέγει ἡ κατωφέρει αὐτὴν τοῦ θορρά· δηλαδὴ τὰ ἔθνη, θὰ ἠμπορούσαν καὶ ὀνομασθῶν· ἡ πόλις διὰ τὴν ὅποια ἐδῶ γίνεται λόγος· εἰς τὰ ἔθνη ἀποκαλύπτεται ὁ Θεὸς ὡς προστατὴς καὶ σωτὴρ αὐτῶν ἀπὸ τοὺς πειρασμούς.

4. «Ὁ Θεὸς ἐν ταῖς θάρασις αὐτῆς γίνεται»· ὁ τὰν ἀντιλαμβάνεται αὐτῆς· Πλεονάζοντα (ἐπληροῦν) μεγάλοι καὶ μεγαλοπρεπεῖς τῆς πολεως τοῦ Θεοῦ (Ἐκκλησίας) εἶναι οἱ κατοχοὶ τῶν διαφορῶν ἀξιώματων μέσα εἰς αὐτήν.

5-7. «Ὅτι ἰδοὺ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς συνήχθησαν»· Ἐπαύσαντο ὁρῶντες πλεονάζοντα ὁ πᾶν ἔμμος ἐναντὶ τῶν ἀποστόλων, ὁ ὁποῖος διέφηγετο ἐναντὶ τῶν· ἐπεὶ δὴ ἐκήρυττον τὸν Χριστόν, τοσόντο ἀπὸ τοὺς ὁρατοὺς θάρασις τῶν ἔθνων· ὅσων καὶ προσηλυτῶν ἀπὸ τοὺς ἀποστόλους δαίμονας, οἱ ὁποῖοι παρὰ τὸ ἑξῆς ἐθαύμαζον εἰς τὴν γῆν· «Αὐτοὶ ἰδόντες οὕτως ἐθαύμασαν»· Ἐμείναν καταπληκτοί, λέγει καὶ ἐβγῆκαν ἀπὸ τὸν ἐαυτοῦ τῶν, ὅταν εἶδον πόσον μεγάλη βοήθεια ἐδόθη ἀπὸ τὸν Θεόν εἰς τοὺς ἀγίους· Ἐταράχθησαν ἐσαλεύθησαν, τρομὸς ἐπελάβετο αὐτούς· Ἡ ὑπερβολικὴ δουλαιμία τοῦ Σωτῆρος Θεοῦ προεκάλεσεν εἰς αὐτοὺς τὸν θαύμασμον καὶ τὴν κατάπληξιν.

8. «Ἐν πνεύματι βιάω συντρίβεις πλοῖα θάρασις»· Μὲ πλοῖα θάρασις ποὺ εἶναι κατὰ κάποιο τρόπον πολυτιμὰ καὶ κατάφορτα, παρομοιάζει τοὺς θάρασις. Ὡς ἀέρα ὁρμητικόν, μὲ τὸν ὅποιον συνέτρεψεν αὐτούς, νὰ

1 Βλ. Β. Κορ. γ. 3

2 Πρβλ. ψαλμ. γ. 7

3 Πρβλ. ψαλμ. ηδ. 2

φαντασθῆς ὠρσμένας δυνάμεις μέ τας ὅποιαις κατέπο-
λέμησε τοὺς ἐχθροὺς τῶν ἀποστόλων.

9 «Καθὰπερ ἤκουσαμεν, οὕτως εἶδομεν» Τὴν σω-
τηριαν, τὴν ὅποιαν μας ὑπεσχεθῆς λέγει, Κυριε, τὴν εἶ-
δομεν νὰ πραγματοποιηταί, μέ ἔργα «Ὡς πολεὶ, Κυρι-
ου τῶν δυνάμεων» ὧς πολεὶ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Σημαίνει
τὸν τόπον ὅπου εἶδον νὰ πραγματοποιηταί, ἡ ὑπόσχεσις
τοῦ Θεοῦ. Ποῦ ἄλλοῦ ἔγινεν αὐτό παρα εἰς τὴν Ἐκ-
κλησίαν, που εἶναι ἡ πόλις τοῦ Θεοῦ, «Ὁ Θεὸς ἐθεμε-
λίωσεν αὐτὴν εἰς αἰῶνα» Εἶνα ὁμοιοὶ πρὸς ἐκεῖνο που
ἔχει λεχθῆ ἀπο τὸν Κύριον «Ὑγὼ ἐπὶ τὴν πέτραν οἰκο-
δομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν»⁴

10 «Ὑπελαθόμεν, ὁ Θεὸς τὸ ἐλεὸς σοὶ ἐν μέσῳ τοῦ
ναοῦ σου» Ἄντι νὰ εἶπῃ ἔχομεν ὅδε, ἀνεμένομεν λέ-
γει, νὰ ἴδωμεν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ νὰ δοξαζεται εἰς ὁ-
λόκληρον τὴν γῆν ἀπο τὸ ἐλεὸς τοῦ ἐσχηματισαμεν τὴν
πεποιήσιν, ὅτι ὁ Θεὸς δεῖ θὰ ἀγνοήσῃ τοὺς ἐκτός τοῦ
Ἰσραὴλ ἀνθρώπους, ἀλλ' εἰρσκομενοι εἰς τὸν τόπον
καὶ τὸν ναὸν τοῦ λατρεύεσαι, σὺ ὁ ἀληθινὸς Θεός, ἡλ-
πίσαμεν τὴν παγκοσμιότητα τοῦ ἐλέους σου, ἐπεὶ δὴ
γνωρίζομεν, ὅτι τὸ ὄνομά σου ἀνήκει εἰς ὅλους καὶ εἶ-
ναι πᾶν ἀπὸ ὅλους.

11 «Κατὰ τὸ ὄνομά σου ὁ Θεός, οὕτως καὶ ἡ αἰνε-
σίς σου» Λέγει αὐτο, διότι ἔχε μοιράσει, τὰς δωρεὰς
τοῦ εἰς ὅλους ἀνεξαρετως καὶ χωρὶς νὰ λαμβανῇ ὑπ'
ὄψιν τοῦ τὰ πρόσωπα, συμφωνοῦν μέ αὐτό που ἔχει λε-
χθῆ «Ὡς Χριστῷ Ἰησοῦ οὐκ ἐνὶ δούλῳ, οὐδέ ἐλευθε-
ρος»⁵

12 «Εὐφρανθήτω ὁὖρος Σιών» Ὁ ὖρος Σιών εἶναι ἡ
Ἐκκλησία «Καὶ ἀγαλλιάσθωσαν αἱ θυγατέρες τῆς Ἰ-
ουδαίας» Θυγατέρες τῆς Ἰουδαίας λέγει, ὅτι εἶναι αἱ
ψυχαὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων. Διότι, ὅλοι οἱ ἀπόστολοι
ἦσαν Ἰουδαϊκῆς καταγωγῆς. «Ἔνεκεν τῶν κριμάτων
σου, Κυριε» Ἀφοῦ ἐπερασες τὰ ἔθνη ἀπὸ τὴν δικαίαν
κρίσιν σου, τὰ ἀπὸ τῆς ἀπὸ τὸν πόλεμον τῶν δαιμό-
νων ἐναντίον τῶν.

13 «Κυκλώσατε Σιών, καὶ περιλάβετε αὐτήν», Αὐ-

4. Ματθ. ιγ' 18

5. Γαλ. γ' 28.

τά τὰ παραγγέλλει τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἰς τοὺς ἀποστόλους λεγόντας τὰς ἐν εἶδος τείχεσιν γυρω ἀπὸ τὴν Σιών δηλαδὴ τοῦ θεαρέστου τροποὶ ζωῆς «Διηγῆσασθε ἐν τοῖς περὶ τοῦ αὐτῆς». Καὶ ποιοὶ ἄλλοι θὰ ἤμποροῦσε νὰ εἶναι οἱ περὶ τῆς Ἐκκλησίας παρὰ οἱ ἕκαστοτε ποιμένες τῆς καὶ οἱ δέκα οἱ εἰς τοὺς ὁποίους ἐκθέτουν οἱ ἀπόστολοι τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ.

(Εἰς τὰς θείας δυνάμεις αἱ ὁποῖαι προστατεύουν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν ἐκλαθούμενην τὸν Θεὸν πολιτεῖαν καθὼς καὶ εἰς τοὺς ἁγίους ἀγγέλους ἀπευθύνεται τὸ Ἅγιον Πνεῦμα λεγόντας Προστατεῖστε τοὺς πύργους. Τὰ σημαίνοντα ἀπὸ τὰ πράγματα μᾶς πόλεως, ἐπεὶ ἔχουν μεγαλιτέραν ἀνάγκην προστασίας, παραβιβάζονται εἰς τοὺς φρούρους ἢ ῥηθιμμένα.)

14 «Θεσθε τὰς καρδίας ἡμῶν εἰς τὴν δύναμιν αὐτῆς. Δυνάμεις πάλιν τῆς Ἐκκλησίας εἶναι, οἱ λόγοι οἱ ὁποῖοι τὴν στηρίζουν μὲ τοὺς ὁποίους παραγγέλλει τοὺς ἁγίους ἀποστόλους νὰ συμβουλευσούν μὲ ὅλην τὴν καρδίαν των. Καταθέλεσθε τὰς βόρεις αὐτῆς. Καθένας λέγει ὅς ἀναλῶσθαι τὴν διακυβέρνησιν ἑνὸς τμήματος τῶν ἐθνῶν. Διότι ἐμοιρασθῆσαν, λέγει τὴν οἰκουμένην οἱ δώδεκα ἀπόστολοι^θ. Ὅπως διηγῆσασθε εἰς γενεάν ἑτέραν. Πράγματι οἱ ἀπόστολοι μὲ ὅσα ἔγραψαν εἰς τὰ ἱερά βιβλία τῆς ΚΔ περὶ τοῦ Χριστοῦ διηγούμενοι περὶ αὐτοῦ καὶ εἰς ὅλας τὰς μετὰ ἀπὸ αὐτοῦ γενεάς.

15 «Ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Θεὸς ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα. Ὅμιλεῖ διὰ τὴν αἰτίαν τῆς διανομῆς τῶν ἐθνῶν. Διδάξατε καὶ μοιρασθῆτε (τὰ ἔθνη) διὰ τὸν ἑξῆς λόγον· διὰ νὰ πληροφορηθοῦν καὶ αἱ γενεαὶ που θὰ ἔλθουν μετὰ ἀπὸ σας, ὅτι ἐκεῖνος ποὺ ἐποιεῖτε κατὰ τρόπον δίκαιον τὸν λαόν (ἐννοεῖ τὸν Κύριον) εἶναι αὐτός ὁ ἴδιος τοῦ πρόκειται νὰ τὸν ποιῶν καὶ εἰς τοὺς μελλοντικούς καὶ ἀτελειώτους αἰῶνας.

^θ Ὅπως μᾶς πληροφορεῖ ὁ ἱστορικός Εὐσέβιος κατὰ τὴν ὑπὸ τὴν ἐποχὴν ὑπῆρχε παραδοσις κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ ἀπόστολοι ἐμοιρασθῆσαν τὴν οἰκουμένην καὶ καθείς ἀνέλαβε τὴν ἐκτὸς τὴν ἐκκλησίαν - διαπαρῶσιν ἑνὸς τμήματος αὐτῆς.

ΨΑΛΜΟΣ ΜΗ'.

Εἰς τὸ τέλος εἰς τὰ παῖδιά τοῦ Κορέ

Ὑπόθεσις

Διὰ τοῦ παρόντος Ψαλμοῦ διακηρύττονται, πρὸς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τὰ σχετικά μετὰ τὸ θεῖον δικαστήριον καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην κατὰ τὴν ὅποιαν θὰ ὀδηγήσῃ ὁ Θεὸς εἰς τὸ θεῖον δικαστήριον καὶ θὰ κρίνῃ ὅλα τὰ δημιουργήματα. Τα παῖδιά τοῦ Κορέ θὰ ἠδύναντο νὰ θεωρηθοῦν ὡς ἐκπρόσωποι τῶν ἀποστόλων, οἱ ὅποιοι ἐδίδαξαν τὸν ληριστιανισμόν εἰς ὁλοκληρον τὴν οἰκουμένην.

2 «Ἀκούσατε ταῦτα πάντα τὰ ἔθνη, ἐνωτίσασθε πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν οἰκουμένην» Ὅπως ἀκριβῶς προσκαλεῖ εἰς τὴν σωτηρίαν τοὺς ἀνθρώπους καθ' ἐκείνην ἐποχὴν, κατὰ τὸν ὅσον τρόπο προσκαλεῖ ὁ θεῖος λόγος ὅλους μᾶλλον τοὺς ἀνθρώπους διὰ νὰ τοὺς διδάξῃ τὰ περὶ τῆς θείας κρίσεως.

3 «Οἱ τε γηγενεῖς καὶ οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων» Γηγενεῖς μὲν ὀνομάζει τοὺς πρὸ τραχεῖς ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ἀπολιτιστοὺς, που κατοκοῦν μακρὰν ἀπὸ τοὺς ἄλλους καὶ ζοῦν χωρὶς νόμους, υἱοὺς δὲ τῶν ἀνθρώπων ὀνομάζει, ὅσους ἀκολουθοῦν εἰς γενέστερον τρόπον ζωῆς καὶ διοικοῦνται σύμφωνα μετὰ ὠρισμένους νόμους.

4 «Τὸ στόμα μου λαλήσει σοφίαν» Ὅπως διήρεσε τοὺς ἀκροατάς εἰς διαφόρους ὁμάδας, ἔτο, καὶ τὴν διδασκαλίαν του χωρίζει εἰς διαφόρους κατηγορίας Ἐκεῖνος δὲ πού λέγει οὐτὶς εἶναι ὁ ὅμιλος τῶν ἀποστόλων ἔχοντας εἰς τὸ στόμα τὸν Χριστό, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ ἐνυπόστατη σοφία τοῦ Πατρὸς Ἐπειδὴ, λοιπόν, οἱ ἀποστολοὶ εἶχον τὸν Χριστὸν εἰς τὸ στόμα καὶ ἡ σκέψις τῶν ἦταν διαρκῶς προσκολλημένη εἰς αὐτόν, ἦτο ἐπόμενον νὰ εἶναι συνετά. Το αὐτοτρόπως δὲ ὁ νοῦς των ἐξησκεῖτο εἰς τὴν σύνεσιν, ὥστε νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀντιλαμ-

θάνωνται καὶ τὰς παραβολὰς τοῦ Σωτῆρος αἱ ὁποῖαι περιέχονται εἰς τὰ Ε΄, εἰς αὐτὰ Διὰ τοῦτο ὅτι τοὺς ἔρατο· σὲ ὁ Χρῆστος· «Συζητεῖτε ταῦτα πάντα» ἐκείνο, ἀπαντοῦσαν· «Ναί».

5 «Καὶ ὡς ἐκ παραβολῆς τὸ οὗς μου» Ἐγὼ μὲν, λέγει, ἔπεδον ἐξήρακα τοῖς νοῦν μου δὲ καὶ αὐτὰ λαμβάνεται τὰς παραβολὰς τοῦ σωζομένου ἔχω τὴν δυνατότητα καὶ κατανοήσω τὰ νοήματα πῶς κρυπτοῦνται μέσα εἰς αἵτας εἰς ἐκείνους δὲ οἱ ὅτι οὐκ εἶναι δυνατόν, νὰ πράξουν αὐτό ἔπεδον εἶναι πνευματικῶς ἄνθρωποι θὰ ἀνοίξω τὰς θύρας τοῦ ὁδηγῶν εἰς τὴν καταύγησην αὐτῶν τῶν ἀληθειῶν καὶ θὰ τοὺς διευκρίνω τὰ δυσνόητα νοήματα καὶ τὰς παραβολὰς καὶ θὰ τὰ κάμω αὐτὰ μὲ τὸ ὁκομῶν Ὑπὸ τῆς ὁδηγίας, δηλαδὴ μὲ τὸ σῶμα μου, τὸ ὁποῖον θὰ παραγῇ ἡχοὺς ὡς εἶδος μουσικοῦ ὄργανου, διὰ τοῦ ὁποῖου προτρέπεται ἡ ψυχὴ νὰ ἀναπέμψῃ ὕμνους κινουμένη εἰς ταῦτα με δεξιότητι καὶ μὲ καθὲ ἀσθητήριον ὄργανον καὶ μέλος καὶ μέρος τοῦ σώματος.

6 «Ἵνα τι φοβοῦμαι ἐν ἡμέρῃ ποιῆσαι» Ἀπὸ ἐδῶ ἀρχίζει τὴν διδασκαλίαν, ἐνῶς τὰ προηγουμένα ὑπέχουν θέαν προλόγον· Ἄρ, ζε, δὲ μὲ ἐρωτήσιν, δὲ καὶ νὰ πάρῃ ἐν συνεχείᾳ καὶ ἀπαντήσιν. Ἡ ἀπάντησις δὲ εἶναι ἡ ἐξῆς· «Ἵνα τι φοβοῦμαι» Διότι μετὰ τὸ «φοβοῦμαι» πρέπει νὰ τεθῇ σημεῖον στιξεως ὥστε τὸ νόημα ποὺ θὰ προκύψῃ νὰ εἶναι τὸ ἐξῆς· Ἐὰν κανεῖς με ἐρωτᾷ λέγει, «Ἵνα τι φοβοῦμαι» θελοντας νὰ γνωρῇ ἀπὸ ἐμὲ τὴν αἰτίαν τῆς ἀγωνίας ποὺ με διακατέχει ὡς ἀκουσθὲν τὴν εἰλικρινῆ ἀπάντησιν μου· Φοβοῦμαι διότι ὑπάρχει ἡμέρα φοβερά τὴν ὁποῖαν ὅταν σκεπτόμαι καταλαμβάνομαι ἀπὸ φρικτὴν καὶ φόβον· Καὶ φροτῶ, διότι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἡ ἀνομία τῆς περὶ μου κυκλώσει με», δηλαδὴ ἡ ἐγκατάλειψις ἀπὸ μέρους μου τοῦ δρόμου τοῦ Θεοῦ, τοῦ διεπραξῆς κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς μου, παραβαίνοντας τὸν θεῖον νόμον, παρασυρόμενος ἀπὸ τὰς ποικίλας μεριμνάς καὶ τὴν ἀπάτην τοῦ κόσμου Αἰτή, λοιπόν, ἡ ἀσέβεια θὰ με περικυκλώσῃ, λέγει Ἀντὶ νὰ εἴπῃ· Θὰ με περικυκλώσῃ τὰ πονηρὰ ἔργα, τὰ ὁποῖα ἔχω διαπραξῆς καὶ τὰ ὁποῖα θὰ

μέ κυκλώσουσι ἀπο παντοῦ καὶ θὰ μέ πολιορκήσουσι καὶ
δὲν θὰ μέ ἀφήτουν· να ἀποφύγω τὴν κολάσιν. Ποιητὴν
ὀνόμαζε τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως, διότι εἶνα, πραγμα-
τ. φοβερὰ ἐξ ὅλης θὰ πάει εἰς τὴν κολάσιν. Ὁ Ἀπό-
στολος Παῦλος μάλ' στα τὴν ὠλοῦνται καὶ ἡμέραν τῆς
θειας ὀργῆς λέγοντας· Θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀργὴν ἐν
ἡμέρᾳ ὀργῆς»⁹.

7-8 Οἱ πεποιθότες ἐπὶ τὴν δυνάμιν αὐτῶν· Ἀ-
πειθῆνται πρὸς δύο κατευθυνσεις· Ἀκούσατε αὐτὰ
δύο στήριξετε τὰς ἐλπίδας σας εἴτε εἰς τὸν πλοῦτον,
εἴτε εἰς τὴν ἀνθρωπίνην δύναμιν. Τὸ ἄλλο εἶναι, δὲ ἐκεῖ
να τὰ ὅποια ὀφείλουσι να ἀκρίβουσι, παραδίδι κατὰ τὴν
ἡμέραν τῆς κρίσεως οὔτε αὐτοὺς τοὺς ἰδίους θὰ ὠφε-
λήσῃ ὁ πλοῦτος. Διότι τίποτε δὲν θὰ τοὺς σωσῇ ἀπὸ
τῆς θειας ὀργῆς, τὴν ὅποια θὰ προκαλέσῃ κατ' αὐτῶν
ἢ ἀμαρτία των. Καμμία βοηθεῖα δὲ δύναιται να παρα-
σχεθῇ εἰς τὸν ἀνθρώπον κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ἀφοῦ
πλ. οὔτε ἀδελφός, ὡγαπήτας εἰς τοῦ Θεοῦ οὔτε κάποιος
ἄλλος ἀνθρώπος δύναται νὰ μᾶς λιτρώσῃ καὶ ἂν δὲν
ἡμπορή, ἀδελφός καὶ μάλ' στα θεοφιλῆς πολὺ περισ-
σότερο δὲν θὰ δινηθῇ ὁ πλοῦτος να μᾶς ὠφελήσῃ.

1· Ὁ ἀδελφός οὐ λιτρώεται· Δὲν ὁμιλεῖ διὰ τὸν
τυχόντα ἀδελφόν, ἀλλὰ διὰ τὸν Θεοφίλῃ καὶ τιμῶν).

9· Καὶ τὴν τιμὴν τῆς λιτρώσεως τῆς ψυχῆς αὐτοῦ·
Ἀφοῦ ἐδίδασκεν, ὅτι εἰς τίποτε δὲν μᾶς ὠφελεῖ ὁ πλοῦτος
κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως ἐν συνεχείᾳ διδάσκει ποί-
ον εἶναι ἐκεῖνο που ὠφελεῖ. Πρὸς ἄλλο δὲ εἶναι, αὐτὸ εἰρὴ
ἢ γεμάτη κόπος καὶ μόθο ζωὴ. Διότι μόνον αὐτοὶ εἶ-
ναι ἐκεῖνοι που θὰ ἀξιώθουν να κληρονομήσουσι κατὰ
τὸν μέλλοντα αἰῶνα τὴν ζωὴν που ὑπεσχεθῇ ὁ Θεός· Ὁ-
ποῖος κουραζέται διὰ τὴν ἀποκτῆσιν τῆς ἀρετῆς θὰ ζῇσιν
αἰώνιως διὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ ἀναπαυθῇ
αἰώνιως, καὶ θὰ ζῇσιν ὡς ἰκνητὴς· «Κα ἐκοπίασεν εἰς τὸν
αἰῶνα καὶ ζήσεται εἰς τέλος».

10· Οὐκ ὀφείτα, καταφθόραν δίδαι ἰδὼ σοφους ἀπο-
θνήσκοντας· Θὰ εἵρισκοντα δηλαδὴ εἰς τόσους μεγα-
λὴν ἀπόστασιν ἀπο τοὺς ἀσθεῖς ὥστε οὔτε κἂν να πλη-
σιάζουν τὴν καταστροφὴν των να δύνανται. Ποῖοι δὲ ὅλ-

λο εἶναι οἱ σοφοὶ που ἀποθνήσκουν· εἰμὴ ἐκεῖνοι διὰ τοὺς ὁποίους ἔχε λεχθῇ το· «Ἀπὸ τῶ τῆν σοφίαν τῶν σοφῶν καὶ συνεσιν τῶν συνετῶν ἀθελήσω»⁴ Με ὅλα αὐτὰ δηλαδὴ το τμήμα τοῦτο τῆς Γραφῆς μᾶς δίδασκε ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρᾶσεως οὗτε ὁ πλούσιος σωζει τὸν ἑαυτοῦ τον, οὔτε ἐκεῖνος που θεωρεται σοφός· Μόνον δὲ ἐκεῖνος θα ἐπιτύχῃ τὴν αἰώνιον ζωὴν, ὁ ὅποιος εἰς τὸν παρόντα βίον, ἐβουλεύσθη ἀγωνιζόμενος διὰ τὴν ἀρετὴν· «Ἐπὶ τὸ αὐτο ἀφραν οἱ οὖς ἀπολοῦνται»· Θά παρὰδοθοῦν λέγει, εἰς τὴν αἰώναν ἀπώλειαν· μαζὶ καὶ οἱ σοφοὶ καὶ οἱ ἀνοητοὶ, διότι τίποτε δὲν ἡδυνήθησαν νὰ προσφέρουν ὁ ἕνας εἰς τὸν ἄλλο· ἀφοῦ καὶ οἱ δυο ἦσαν εἰδωλολατραι· «Καὶ καταλείψουσιν ἄλλοτρου οὖς τὸν πλοῦτον αὐτῶν»· Δοτὶ δὲν ἡβελήσαν νὰ τοὶ κάμουν ἰδικόν των, εὐεργετοῦντες ἐκεῖνους που ἔχουν ἀνάγκην⁵.

12 «Καὶ οἱ τάφοι αὐτῶν οἰκία αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα»· Με τοὺς τάφους θέλει νὰ συμβολίσῃ τὴν νεκρότητα, με τὴν ὅποιαν περὶεσθαι τὴν ψυχὴν των, ἐπεὶ δὴ τίποτε ὀρθόν καὶ εὖθεος δὲν ἐσκέφθησαν περ τοῦ Θεοῦ· «Σκηῃαματα αὐτῶν εἰς γενεάν καὶ γενεάν»· Αἱ σκηναί, λέγει, εἰς τὰς ὁποίας κατοκοῦσαι θταὶ ἀκόμη ζοῦσαν θα μεταβιβαζῶνται, ἀπο τοὺς μεν εἰς τοὺς δε (ἀπὸ τοὺς προγόνους εἰς τοὺς ἀπογόνους), ἀπὸ τῆς μισθ γενεάν εἰς τὴν ἄλλην· τοῦτο δὲ ἔχει πῇ καὶ ἀνωτέρω, ὅτι δηλαδὴ «καταλείψουσιν ἄλλοτρίοις τὸν πλοῦτον αὐτῶν»· «Ἐπεκαλέσαντο τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐπὶ τῶν γαιῶν»· Πρέπει, λέγει, με πιστιν καὶ ζωὴν θεάρεστον νὰ προετοιμασθοῦν· καταλλήλως ὥστε νὰ γραφοῦν τὰ ὀνόματα των εἰς τοὺς οὐρανούς· ἀντ' αὐτοῦ ὅμως αὐτοὶ ἐφρόντισαν νὰ ἀπαθανάτισουν τὰ ὀνόματα των εἰς τὴν γῆν, κτίζοντες πόλεις εἰς τὰς ὁποίας ἐδίδαν τὸ ὄνομα των⁶.

13 «Καὶ ἄνθρωπος ἐν τῇ γῇ οὐ συνήκε»· Αἰτία τῆς πτωσεῶς των λέγει, ὅτι εἶναι ἡ μεγάλη των προσκόλλησις εἰς τὰς σαρκικὰς ἐπιθυμίας· Τοῦτο δὲ συνιστάται

4 Μα κθ 14 Α Κορ σ 19

5 Τὸ νόημα εἶναι ὅτι ὁ πλούσιος γίνεται ἰδικός μας θταν μοιράζεται εἰς τοὺς πτωχοὺς· Δηλαδὴ τότε ὁ υἱικός πλούσιος μεταοικισνεται εἰς ἀρετὴν· εἰς θησαυρόν ἐν οὐρανόις (Ματθ στ 20)

6 Συνήθεος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Σωζονται ἀκόμη καὶ σήμερον πόλεις φέρουσαι ὀνόματα βασιλέων κλη

εἰς τὸ νὰ μὴ κατανοήσουν τὴν ἐξαιρετικὴν θέσιν των εἰς τὴν δημιουργίαν, ὅτι δηλαδή ἔχουν δημιουργηθῇ κατ' εἰκόνα Θεοῦ⁷. Ἐπίσης εἰς τὸ ὅτι ἐδῶλεξαν νὰ κατοικήουν εἰς τὴν γῆν μαζὶ μετὰ τὰ ἄσχητα ζῶα ἀντ' τῶν οὐρανίων σκευῶν καὶ προετίμησαν τοὺς τάφους ἀντὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς πλησίον τοῦ Θεοῦ.

14 «Αὕτη ἡ ὁδὸς αὐτῶν, σκανδαλὸν αὐτοῖς». Ἡ θεία Γραφή συνηθίζει νὰ διομαζῇ ὁδὸν τὸν Θεὸν καθεὶ ἀνθρώπου καὶ τὸν χρόνον τῆς ἐπιγείου ζωῆς αὐτοῦ. Αὐτὴν λοιπὴν τὴν ὁδὸν λέγει τὴν ἔκαμε δυσβάτον δι' αὐτοὺς καὶ ἐχθρικήν. Ἐπειδὴ δὲ, ἔχουν σκεφθῇ τιποτε τὸ ὀρθόν. Παρὰ ταῦτα οὐκ ἐσκόταπται κατὰ τὴν πορείαν τῆς δεινῆς ἀντελαμβανόντος τα ἐμπόδια, ὥστε νὰ συνέλθουν. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐν τῷ στόματι αὐτῶν εὐδοκήσουσιν⁸, ἀντὶ νὰ πῇ Ὅταν φθάσουσιν εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς των καὶ δὲν θὰ ἔχουν πλέον περθεῖν μετανοίας, τότε θὰ ὁμολογήσουσιν ὅτι ἐσφαλὰν ἐπειδὴ ἔζησαν μίαν τοιαύτην ζωὴν.

15 «Ὡς πρόβατα ἐν ἄδι ἔθεντο». Ἐπειδὴ δὲν ἠθέλησαν νὰ εὐρίσκωνται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ καλοῦ πομένους⁹, ἀλλ' ἀντιθέτως ἀπαρνήθησαν καὶ ἀπέβαλαν τὴν τιμητικὴν των ἐκ τῆς δημιουργίας Θεοῦ, διὰ τοῦτο τὰ σωματὰ των ὑπέστησαν το σκληρὴν φθοράν, ὥστε νὰ ὁμοιάζουσι μ' ἐκεῖνα τῶν κτηνῶν. Ἐξ αἰτίας δὲ αὐτοῦ καὶ ἔχουν γινεῖ θοσκηματα τοῦ ἄδου ὥστε αὐτὸς πλέον νὰ τοὺς θόσκη καὶ νὰ ὀδηγῇ αὐτοὺς εἰς τὰ ἰδικὰ του λιθάδια, ποὺ εἶναι δι' ἄλλους μὲν ἡ αἰωνία φωτιὰ, δι' ἄλλους δὲ ἐκεῖ ὅπου εἶναι ὁ θρήνος καὶ τὸ τρεῖσμα τῶν δοντιῶν καὶ δι' ἄλλους τὸ σκοταδιὶ τὸ φοβερό τῆς κολάσεως.

«Καὶ κατακυρεύουσιν αὐτῶν οἱ εὐθεῖς τὸ πρῶτον». Ἐκεῖ εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν δὲν θὰ σηκωθοῦν διὰ νὰ κακοποῇσουσιν τοὺς εὐσεβεῖς, ὥσπερ νὰ εὐρίσκωνται εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν ἀντιθέτως μάλιστ' ὅσοι ἀξιώθοῦν νὰ φθάσουν εἰς τὴν αὐτὸν πρῶτον τῆς ἄλλης ζωῆς καὶ νὰ ἴδωσιν τὸ νέον ἐκεῖνο φῶς αὐτοὶ θὰ ἐξωσιασάσονται ἀπολύτως τῶν ἀσεβῶν. Καὶ ἡ δογηθὲν αὐτῶν παλαιωθήσεται

7. Γεν. α' 27

8. Ἰωάν. ι' 11

ἐν τῷ ἄδῃ. Ὁλόκληρος λέγει, ἡ βοηθία αὐτῶν δηλαδὴ ἡ δυνάμεις τὴν ὁποία απέκτησαν ἐκ τῆς ἐπιγείου δοξῆς τῶν δια τοῦ θανάτου θὰ ἐξαλεφθῇ. Δὲν το «παλαιωθήσεται» ἔχει τεθῇ ἀντι τοῦ «θὰ διαλυθῇ».

16 «Πλὴν ὁ Θεὸς λυτρωσεται τὴν ψυχὴν μου ἐκ χειρὸς ἁδῶν, ὅταν λαμβάνῃ με». Ὁ Θεὸς λέγει, θὰ λυτρώσῃ τὴν ψυχὴν ἐμοῦ ὁ ὁποῖος λέγω αἰτᾷ, ὥστε νὰ μὴ ἀρταχθῇ καὶ ὁδηγηθῇ μαζί με τὰ προβάτα τοῦ ἁδου εἰς τὴν καταστροφὴν.

17 «Μὴ φοβοῦ, ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος». Ἀφοῦ ἔμαθες, λέγει, ποῖον θὰ εἶναι τὸ τέλος τῶν ἀσεβῶν, νὰ μὴ θεωρήσῃς εὐτυχὲς ὅσους πλουτίζουν εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν, οὔτε νὰ φοβηθῇς ὥσας νὰ μὴ ἔχῃ ἀπομείνει δι' ἐσέ καμμία ἐλπίς εὐτυχίας, οὔτε νὰ καταλαμβάνεσαι ἀπο μελαγχολίαν ὥσας νὰ εἶναι τοσόνδε μεγάλης ἀξίας τὰ ἀγαθὰ τῆς παροῦσης ζωῆς, τὰ ὁποῖα ἔχεις στερηθῇ. Γνωρίζε καλά, ὅτι ἐσέ μεν σὲ περιμένει ἡ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τοῦ θανάτου καὶ ἡ αἰώνιος ζωὴ ἐνῶ ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον οἱ πολλοὶ θεωροῦν εὐτυχισμένος, ἐπειδὴ διαθέτει πλοῦτη, δοξάν καὶ ψευδῇ σοφίαν, οὐδὲν θὰ ἔχῃ πλέον μετὰ τοῦ θανάτου, διότι θὰ ὁδηγηθῇ εἰς τὸν ἄδην γυμνός ἀπὸ ὅλα τὰ ἀγαθὰ ποὺ εἶχεν εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν.

18 «Ὅτι οὐκ ἐν τῷ ἀποθνήσκειν αὐτὸν λήφεται τὰ πάντα». Τοῦτο μοῖνον, λέγει, ἐφαίνεται, ὅτι κερδίζουν οἱ ἄθεοι ἀπὸ τὸν πλοῦτον, τὸ νὰ θεωροῦνται δηλαδὴ εὐτυχεῖς ἀπὸ τοὺς ἄλλους εἰς τὴν παρούσαν θνητὴν καὶ προσωρινὴν ζωὴν. Οἱ ἄλλοι, δηλαδὴ τοὺς κολακεύουν καὶ τοὺς καλοτυχιζοῦν διὰ τὰ ἀγαθὰ τὰ ὁποῖα ἐνόμιζαν, ὅτι κατεχούρουν. «Οὐδὲ συγκатаβήσεται αὐτῷ ἡ δόξα αὐτοῦ». Ἐπεὶ δὴ ὅλα εἶναι προσωρινά, λέγει, δι' αὐτὸ τότε θὰ ἀντισπέμψῃ εὐχαριστίαν εἰς σέ τὸν δημιουργὸν ὁ τέτοιου εἴδους ἄνθρωπος, ὅταν πολλαπλασιασθῇ τὰ ὑπάρχοντά του.

20 «Εἰσελεύσεται ἕως γενεᾶς πατέρων αὐτοῦ». Θὰ μιμηθῇ, λέγει, τὸν ζῆλον τῶν προγόνων του, καὶ ἐπειδὴ κατάγεται ἀπὸ πονηροῦς, θὰ κληρονομήσῃ ἀπὸ αὐτοῦ τὴν πονηρίαν. «Ἐως αἰῶνος οὐκ ὄψεται φῶς». Διότι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι κατέχονται ἀπὸ τοιαύτας ἀντιλήψεις,

ἔχουν γίνει ψυχικῶς τυφλοὶ ἀφοῦ οὔτε εἰς τὸν παρόντα θνητὸν βίον ἐφωτίσθησαν μετὰ τὸ φῶς τῆς ἀληθοῦς γνωσεως οὔτε εἰς τὴν μελλοῦσαν ζωὴν θὰ ἀξιωθοῦν τοῦ αἰώνιου θεοῦ φωτός.

ΜΘ'.

ΨΑΛΜΟΣ εἰς τὸν Ἀσάφ.

Ἦ πόθεις

Ψάλλει τὸν Ψαλμόν ὁ Ἀσάφ, εἰσαγοντάς εἰς αὐτὸν τὸ πρόσωπον τοῦ τομοθετοῦ καταργῶντας μὲν τὰς καθερωθεῖσας ὑπο τῆς Π Δ θυσίας εἰσαγοντάς δέ τας τῆς Νέας Διαθήκης δηλαδὴ τῇ προσφορᾷ δωρῶν συνοδευομένων μετὰ δοξολογίαις πρὸς τὸν Θεόν (Οἱ ἄρχοντες τῶν Ἰουδαίων ἀδιαφοροῦσαν διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ ἐνόμιζαν ὅτι τὸ (πάν) ἔγκειται εἰς τὸ νὰ μαθάνουν ἀπ' ἑξῶ καὶ νὰ ἀπαγγέλλουν τοὺς νόμους καὶ νὰ προσφέρουν θυσίας Ἀλλὰ ἡ μελετὴ τοῦ νόμου καὶ ἡ προσφορὰ θυσιῶν εἶναι καρπὸς τῆς ἀρετῆς ἡ ὁποία ὑπάρχει ἤδη εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐάν κἀνῶμεν ἐκεῖνα χωρὶς αὐτὴν εἶναι ὡσάν να ἀλειφεται καὶ εἰς μέ σκοπὸν νὰ παλαίψη, ἀλλὰ νὰ ἀδιαφορῇ διὰ τοὺς παλαστικούς ἀγῶνας ἀπὸ τοὺς ὁποίους προκειται νὰ στεφανωθῇ Πρὸς αὐτοὺς λοιπὸν οἱ ὁποῖοι τοιοῦτοτρόπως σκεπτοῦνται ἀπευθύνει. Ἐλεγχον ὁ εὐλογημένος Δαβὶδ¹ παρουσιαζὼν τὸν Θεὸν νὰ τοὺς ἐπιτιμᾷ καὶ νὰ τοὺς δεικνύῃ, ὅτι ἐάν δὲν ὑπάρχῃ ἀρετὴ περφρονεῖ τὰς θυσίας αὐτοῦ ἔλεγε καὶ διὰ τοῦ προφήτου Ἠσαΐου Ὁ ἄνομος ὁ θυὸν μοι μόνον, ὡς ὁ τύπτων ἄνδρα² καὶ ὅσα ἀκολουθοῦν Ὁμιλεῖ λοιπὸν, περὶ τοῦ Λόγου με εἰκόνας καὶ παρουσιάζει τὸν Θεὸν νὰ ἔρχεται ἀπὸ τὸν οὐρανόν, νὰ ἐγκαθιστᾷ δικα-

1 Οἱ παλαιοὶ ἀλείφουν πρὸ τοῦ ἀγῶνος τὸ σωματὰ των με ἔλαιον ἢ ἄλλας λιπαρὰς ουσίας

2 Τὸ ὄρθον εἶναι Ἀσάφ Λάθος μᾶλλον ἀντιγραφικόν

3 Ἡσ Εστ 3

στήριον· καὶ ἰὰ δὲ κάζη τοὺς ἄρχοντας τῶν Ἰουδαίων, «Θεὸς θεῶν ἐλάλησε».)

1 «Θεὸς θεῶν· Κύριος ἐλάλησε καὶ ἐκάλεσε τὴν γῆν·» Θεοὶ μὲν εἶναι οἱ εἰρακόμενοι, πληρὸν τοῦ Θεοῦ ἅγιοι· «Δεδωκά σε τῷ Φαραῶ εἰς Θεόν»⁴ καὶ· «Ἐγὼ εἶπα θεοὶ ἐστε»⁵· Πότε δὲ ἄλλοτε καλοῦνται ἀπὸ τῶν Θεῶν εἰμὴ ὅταν ἐλάλησεν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ καὶ συνεκείτρωσε περὶ αὐτοῦ ὁλόκληροι τὴν γῆν· Τί δὲ ἄλλο εἶπε εἰμὴ τὸ «Πορευθέντες, μαθητευσατέ πάντα τὰ ἔθνη»⁶ καὶ τὸ «Δεῖ κηρυχθῆναι τὸ Εὐαγγέλιον τοῦτο ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ»⁷·

2 «Ἐκ Σιών ἡ εὐπρέπεια τῆς ὠραιότητος αὐτοῦ»· Διότι, ἀπὸ τῆς αἰῶς Σιών θα πραγματοποιήσῃ τὴν δευτέραν παρουσίαν του·

(«Ἐκ Σιών ἡ εὐπρέπεια τῆς ὠραιότητος αὐτοῦ Θεὸς ἐμφανῶς ἥξει»· Το μὲν «ἐκ Σιών» σημαίνει, ἀσφαλῶς τὴν πρώτην παρουσίαν τοῦ Σωτῆρος· τὸ δὲ «ἐμφανῶς» τὴν δευτέραν· Κατὰ τὴν δὲ ἀρκεῖαν μὲν τῆς πρώτης ἐπὶ γῆς ἐμφανείας του καὶ τὴν εὐδοξίαν θεοφάνεαν σιωποῦσεν ὅταν ἀνεκρῖντο ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων⁸ καὶ δὲν ἄφινε ἰὰ ἐκδηλωθῇ ἡ θεότης του⁹· ὅταν ὁμοῦς θὰ ἔλθῃ ἡ δευτέρα φοράν, θὰ ἔλθῃ ἔτσι ὥστε ἰὰ γίνῃ ἀντιληπτός ἀπὸ ὅλους καὶ δὲν θὰ σιωπήσῃ· ἄλλα θὰ ἐλέγξῃ τὴν ἁμαρτανίαν τοῦ κόσμου· Ἐὰν δὲ ὁ Θεὸς θὰ ἔλθῃ κατὰ τρόπον φανερόν καὶ ἀφοῦ ὁ Χριστὸς εἶναι Θεός, ἄρα τὸ «ἐμφανῶς» σημαίνει τὴν σάρκα τοῦ Χριστοῦ.)

3 «Ὁ Θεὸς ἐμφανῶς ἥξει»· Δεῖν θὰ ἔλθῃ πλέον ἀπαράτητος ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ὅπως τὴν πρώτην φοράν· ἄλλα θὰ ἔλθῃ κατὰ τὴν δευτέραν παρουσίαν ὅπως ὁ ἴδιος λέγει, σὰν ἀστραπή δηλαδὴ που διασχίζει τὸν οὐρανὸν ἀπὸ ἀνατολῶν ἕως δυσμῶν¹⁰ καὶ γίνεται ἀπὸ ὅλους ὁρατὴ· «Ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ οὐ παρασσωπῆσεται»· Κατὰ τὴν δευτέραν τοῦ παρουσίαν, λέγει, δὲν θὰ σιωπᾷ ὅπως ἔπραξε κατὰ τὴν πρώτην ἐνώπιον τῶν

4 ΕΞ 2 1

5 Ψαλμ. 8

6 Ματθ. 28

7 Μάρκ. 16

8 Ματθ. 23 Μάρκ. 16 81

9 Μάρκ. 16

10 Ματθ. 24 Λουκ. 24.

ἀσεβῶν «Πῦρ ἐνώπιον αὐτοῦ καυθήσεται» Φωτιά διὰ νὰ παραδῶσῃ εἰς αἰτὴν ἐκεῖνους, οἱ ὅποιοι εἶναι ἄξιοι μίας τοιαύτης τιμωρίας ἐνεκὸν τῆς ἀσεβείας τῶν. Εἶναι δὲ τοῦτο ὁμοίον πρὸς τὸ «Ἐμπροσθεν αὐτοῦ εἶλκε ποταμός πυρός»¹¹ Με καταπληκτικῇ ἀκρίβειαν προεφητεύσεν αὐτὰ καὶ ὁ εὐλογημένος Δαυὶδ ἄλλ. Δὲ λέγει «Ποταμός πυρός εἶλκε, ἔμπροσθεν αὐτοῦ ὁ θρόνος αὐτοῦ φλόξ πυρός, οἱ τροχοὶ αὐτοῦ φλεγόν»¹² Ἡ φωτιά δὲ σημαίνει ἢ τὸ φῶς το ὅπου ἐκπέμπεται ὑπ' αὐτῆς (διότι τῆς γνώσεως τοῦ Χριστοῦ προηγείται τὸ πνευματικὸν φῶς ποῦ εἶναι καρπὸς τῆς πίστεως, τοῦ ὅποιου φωτὸς προτύπωσις ὑπῆρξεν ἡ φωτεινὴ στήλη, ἡ ὁποία ὠδηγοῦσε τὸν Ἰσραὴλ κατὰ τὴν νύκτα¹³) ἢ ὅτι ὁ Σωτὴρ ἀνεθέρμανε ἐντὸς μας τὴν προθυμίαν νὰ διαπραξώμεν καθε ἀγαθόν, ἐπειδὴ εἶχε παγώσῃ ἡ ψυχὴ μας ἐκ τῆς συνεχοῦς διαπραξείας καθε εἰδους ἁμαρτίας ἐπέτυχε δὲ τοῦτο θετοίτας ἐντὸς ἡμῶν ὡς ἄλλην φωτίαν τὴν κοινωνίαν¹⁴ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος Εἶπε, λοιπόν, ὁ Κύριος ὅτι, «Πῦρ ἦλθον θαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν»¹⁵ ἔχονεν πραγματὶ γίνεαι πνευματικῶς ζωντανοὶ ὅσοι ἠξιώθημεν τῆς μεγάλης αὐτῆς δωρεᾶς Διὰ τοῦτο καὶ κατὰ τὴν ὥραν τῆς κατ' ἐξοχὴν χορηγήσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τοῦ βαπτισματος τ. ἐ. ἀναφέρεται ὡς στο χεῖρον αὐτοῦ καὶ ἡ φωτιά διότι βαπτίζομεθα εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ σύμφωνα μὲ τὸν λόγον τοῦ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, «ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ πυρὶ»¹⁶ Εἶπε δὲ κάποιος καὶ ἀπὸ τοὺς προφῆτας ὅτι «Αὐτὸς ἐκπορευεται ὡς πῦρ γυνεωτηρίου, καὶ ὡς πόα πλυνόντων καὶ καθιέτα, χωνευων καὶ καθαρίζων ὡς τὸ ἀργύρον καὶ χρυσαῖον»¹⁷ Διότι πραγματὶ ἡ δύναμις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐξαφανίζει καθε ἀκαθαρσίαν ποῦ ὁ

11 Δαν. Ζ' 9-10 Παρατηρεῖται μία μετοβολὴ εἰς τὴν σειράν τῶν φράσεων

12 Βλ. ΕΞ. μ' 38

13 «Μέθεξις» Ὅρος καὶ τῆς ὀρχοῖας ἐλληνικῆς φιλοσοφίας ἰδίως τοῦ Πλάτωνος Ὑπὸ τῶν Πατέρων ἐχρησιμοποιήθη κυρίως ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ κοινωνίας εἰς ἣν εὐθείας εἴτε διὰ τῶν Μυστηρίων

14 Λουκ. ιβ' 49

14α. Ματθ. γ' 11 Λουκ. γ' 16

15 Μαλ. γ' 2-3

πάρχει ἐντός μας Παρα ταῦτα ὁμοως ἡ δύναμις τοῦ Ἀγ Πνεύματος ἡς ὁ δὲν ὠφέλησε τὴν Συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων ἐπεδὴ δὲν προσήλθον εἰς τὴν χάριν· διὰ τοὺς ὁποίους ὁ Θεὸς λέγει εἰς τὸν Ἰερεμίαν· Ἐξέλπε φησὶ τὴν ἀπο πύρος ἐξέλπε μοι θυδός· Εἰς κείον ἀργυροκόπος ἀργυροκόπει· πονηρίαι αὐτῶν οὐκ ἔτακτοσαν.¹⁶

4. Προσκαλεσεται τὸν οὐρανὸν ἁπλῶς· Πρό Χριστοῦ μὲν οἱ κατοικοὶ τῆς γῆς ἦσαν μερδεις τῶν ἀλεπουδῶν,¹⁷ καθὼς λέγει καποὺ εἰς τοὺς Ψαλμοὺς ἐπεδὴ ἐλάτρευον τὰ ἀκαθάρτα πνεύματα καὶ εἰς καθε τοπον ἐδέχοντο ὡς Θεὸν ὅτι καθείνας ἐπὶ μὲν ὅταν ὁμοως ἐφανερωθῇ ἐπὶ γῆς ὁ Σωτὴρ ἐφεγγοδολήσῃ εἰς ἡμᾶς τὸ φῶς τῆς ἀληθοῦς θεογνωσας ἐπανεφερε πλησίον τοῦ Θεοῦ τὸν πλανηθέντα ἀνθρώπον· ἔδωσε τὰ τραύματα τοῦ πληγωμένου ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας ὥσπερ καλὸς πομῆν ποιῆτο καὶ ἀπομάκρυνε τὰ σαρκοθόρα θηρία ἀπὸ τῆς μανδραν τῶν προβατῶν· ἐπὶ πλεον ἐξηγίασε τοὺς ἰδικούς του διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τοὺς ἐθισε ὑπο τὴν προστασάν τῶν ἀγγέλων δι' αὐμῶν καὶ ἐτοπιοθετησεν εἰς ὁλοκληρον τὴν γῆν· ἁγίους δὲ δασκαλοὺς· Θα προσκαλεσθῇ λοιπόν, λέγει, τοὺς εἰρσκομένους εἰς τοὺς οὐρανούς· ἀγγέλους καὶ ἐκείνους οἱ ὁποιοὶ ἐξέλεγησαν εἰς τὴν γῆν δι' ἱεραποστολῆν· ὥστε καὶ διαχωρίσουν τὸν ἰδικόν του λαόν ἀπὸ τοὺς μακρὰν αὐτοῦ· Πραγματι δὲ οἱ ἀπόστολοι ὅσους μὲν ὑπήκουον εἰς τὸ κήρυγμα τῶν τοὺς ἔφεραν πλησίον τοῦ Θεοῦ, ὅσους ἔδειξαν ἀπιστίαν τοὺς ἀπεστείλαν εἰς τοὺς Σαταναῖν· λέγοντες σχεδὸν εἰς αὐτούς· Πηγαίνετε, λοιποὶ λέγει, εἰς τὸ φῶς τῆς φωτιᾶς σας καὶ εἰς τὴν φλόγα τὴν ὅποιαν ἔχετε ἀνάψει διὰ τοῦ ἑαυτοῦ σας· Εἰς τοὺς ἀπιστοῦντας λοιπόν Ἰουδαίους λέγουν· Ὑμῶν ἦν ἀναγκαῖον πρῶτον λαλῆσαι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· ἐπεδὴ δὲ ἀπώθεισθε αὐτόν, καὶ ἀπᾶντας ἑαυτοὺς κρίνετε τῆς αἰωνίου ζωῆς· Ἰδοὺ στρεφομεθα εἰς τὰ ἔθνη·¹⁸ Ὅτι δὲ πραγματι οἱ ἀγγελοὶ συνεργάζονται μετὰ τοὺς διδασκαλοὺς τοῦ θείου λόγου καὶ τοὺς μαθητάς τῶν τὸ λέγει· σαφῶς ὁ Παῦλος

16. Ἰερ. στ. 29.

17. Πρὸς Ἀλ. Ψαλμ. 86. 11.

18. Πρὸς Ε. ιγ' 48.

«Οὐχ, πάντες εἰσι λειτουργικά πνεύματα, εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα δια τούς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν.»¹⁹ Ἀ το συναγεται καὶ ἀπο τὴν σκάλαν, τὴν ὅποιαν εἶδεν ὁ Ἰακωβ καὶ ἡ ὅποια ἐφθάει, ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐστηριζέτο ὁ Κύριος, ἀνεβοκατεβαίνον, δέ αὐτῇ, τρεχόντες ἄγγελοι²⁰. Ὁμοῖον εἶλα καὶ το χωριοί. «Παρεμβαλεῖ Κύριος κυκλωτῶν φοβοιμένων αὐτόν, καὶ ρισεταὶ αὐτοὺς,²¹ δι δ' αὐτῶν λοιπὸν ἀποδεικνύεται, ὅτι καὶ αὐτοὶ συνεργάζονται καὶ διαχωρίζουν τὸν λαόν.

«Προσκαλεσέτα τοι οὐρανοὶ ἄνω.» Τοὺς δικαίους, λέγει, οἱ ὅποιοι ζοῦν καὶ ἐργάζονται ἐπὶ τῆς γῆς ὥσαν νὰ εἶναι οὐράνια ὄντα, θα τοὺς συγκεντρώσῃ εἰς τὰς οὐρανίους κατοικίας. «Καὶ τὴν γῆν, τοῦ διακρίνει, τὸν λαὸν αὐτοῦ.» Τοὺς ἁμαρτωλοὺς, λέγει, καὶ ὅλους ὅσοι κατοικοῦν ἐπ' αὐτῇ εἰς τὴν γῆν, θά τοὺς συγκεντρώσῃ, διὰ νὰ διαχωρίσῃ τοὺς δικαίους ἀπὸ ἐκείνους, τοὺς δὲν εἶναι δίκαιοι.

5. «Συναγάγατε αὐτῷ τοὺς δαίους αὐτοῦ.» Ὁ λόγος ἀπευθύνεται εἰς τοὺς ἀγγέλους, συμφωνῶς πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὅποῖον εἶπεν ὁ Κύριος. «Καὶ ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ συναξοῦσι τοὺς δικαίους ἐκ τῶν τεσσαρῶν ἀνεμών τῆς γῆς»²². «τοὺς διαθεμένους τὴν διαθήκην αὐτοῦ ἐπὶ θυσίας.» Ἐννοεῖ τὰς πνευματικὰς θυσίας.

6. «Καὶ ἀναγγελοῦσαν οἱ οὐρανοὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ.» Θα δοξάσουν, λέγει, οἱ οὐρανοὶ τὸν Θεόν, ἐπεὶ δὴ ἤξωσε καὶ ἀνθρώπους νὰ ζοῦν ὅπως ἀρμόζει εἰς οὐράνια ὄντα. Διότι ἐπιθυμεῖ ὁ Θεὸς ὅπως οἱ ἅγιοι τοῦ προ Χριστοῦ ἐκλεκτοῦ λαοῦ του παύσων νὰ προσφέρουν θυσίας διὰ τῆς σφαγῆς ἀλόγων ζώων, πρὶν γίνῃ ἡ τελικὴ κρίσις καὶ νὰ ἀρχίσουν νὰ ζοῦν συμφωνῶς πρὸς τὴν ἀληθῆ θεογνωσίαν. Δι' ὅλα δὲ αὐτὰ αἱ ἀγγελικαὶ δυνάμεις ἀνυμνοῦν τὸν κριτὴν, ἐπεὶ δὴ ἤρchiσε ἀπὸ τοὺς ἄγους ἄλλα καὶ οἱ οὐρανοὶ διακηρύσσουν τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ, χαίροντες καὶ αὐτοὶ διὰ τὴν σωτηρίαν

19. Εδρ. σ' 14

20. Βλ. Γεν κη 12

21. Ψαλμ λγ 8

22. Μάρκ ιγ' 27

τῶν δαίμων. Ἡ κατοικία δε τῆς γῆς θα ἀφεθῇ εἰς τὴν παρτάξιν ἐκείνην, ἥ ὅποια δὲν ἔχει ἀφ' ἑαυτῆς καὶ προσκληθῇ εἰς τοὺς οὐρανούς.²³ «Ὅτι ὁ Θεὸς κριτὴς ἐστίν». Ἐνταῦθα προφανῶς τοὺς Χριστοὺς ὀνομαζέμεθα Θεὸν διότι ὁ Πατὴρ ἔχει δώσει ὁλόκληρον τὴν δικαιοδοσίαν τῆς κρίσεως τῶν ἀνθρώπων εἰς τοὺς Υἱούς.²⁴ Ἐὰν δὲ ὁλόκληρον τὴν κρίσιν ἔχη δώσει ὁ Πατὴρ εἰς τὸν Υἱόν, ὁ δὲ Θεὸς εἶναι, κριτὴς, ἄρα ὁ Χριστὸς εἶναι Θεός.

7 «Ἀκούσον, λαὸς μου, καὶ λαλήσω σοι». Ἐπειδὴ πρόκειται νὰ διδάξῃ ἐν συνεχείᾳ νέους νόμους καὶ δια νὰ μὴ ἐκλάβῃ κατεῖς τοὺς λόγους αὐτοὺς ὡς ἀνθρωπίνους ἢ κάποιας ἀγγελικὰς διευαμεως, διὰ τοῦτο θέτει εἰς τὴν ἀρχὴν τὸ «Ὁ Θεὸς ὁ Θεὸς σου εἰμι, ἐγώ». Τὸ νόημα δὲ τοῦ χωρίου εἶναι τὸ ἐξῆς. Μὴ νομιζῆς ὅτι εἰμαι κάποιος ἄλλος, ἐπειδὴ σημερον σοῦ δίδω ἄλλους νόμους ὅχι, εἰμαι ὁ ἴδιος που ἐνομοθετήσα διὰ τοῦ Μωυσέως καὶ καθέρωσα τὰς θυσίας. Σὲ διαβεβαιῶ δὲ ὅτι δὲν πρόκειται, νὰ κατηγορηθῇς ὡς παραβάτης τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου, ἐὰν πράξῃς αὐτὸ που παραγγέλλω σήμερον. Διότι εἰμαι ὁ ἴδιος που καὶ κεῖ παρήγγελα εἰς τὸν δοῦλον μου Μωυσήν, ὅτι ἦτο συμφέρον καὶ τώρα παρέρχω αὐτὴν τὴν διαβεβαίωσιν, ὅτι δηλαδὴ δὲν εἶναι ἀναγκαῖον διὰ σέ καὶ τηρῆς τὰ περὶ θυσίων παραγγέλματα τοῦ νόμου. Διότι καὶ ἐν ἀκόμῃ δὲν προσφέρῃς αὐτὰς τὰς θυσίας, πρέπει νὰ γνωρίζῃς ὅτι αὐταὶ ἔχουν ἤδη προσφερθῇ. «Τὰ γὰρ ὀλοκαυτώματά σου ἐνώπιόν μου ἐστὶ διὰ παντός», καὶ ὅταν ἀκόμῃ δὲν προσφέρωνται, ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. Ἐὰν δὲ παρὰ ταῦτα ἐπιμείνης νὰ προσφέρῃς αὐτὰς τὰς θυσίας ὡς κατὰ ἱερὸν καὶ ἀναγκαῖον, ἀκούσέ με καὶ σοῦ δηλώσω μὲ ὅλην τὴν ἐλπίκρινε αν δὲν θὰ δεχθῶ τιποτὲ ἐξ αὐτῶν ἀπὸ σέ. Διότι ὅλα αὐτὰ εἶναι εἰς ἐμὲ περιττά. ἄλλωστε καὶ τὰ ζῶα ποὺ θύσκουν εἰς τοὺς ἀγρούς, τὰ βοδία καὶ τὰ ὑποζύγια, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἡ ὡραιότης τῶν καρπῶν τοῦ ἀγροῦ ὅλα εἶναι ἰδικὰ μου καὶ οὐδενὸς ἐξ αὐτῶν ἔχω ἀνάγκην. Ἐὰν πάλι ἤθελε προκυψῇ εἰς ἐμὲ

23 Ἐννοεῖ τοὺς δαίμονας. Ἐνδεχομένως καὶ τοὺς ἀμετανόητους ἁμαρτωλοὺς.

24 Ἰωάν. 8' 22

κάποτε ανάγκη τροφῆς δεν εἶμαι τόσοι πολὺ πτωχοί ἐγὼ ὥστε νὰ ἀναγκασθῶ νὰ ζητῶ ἀπὸ σὲ αὐτάς τας τροφάς. «Ἐρῆ γὰρ ἐστὶν ἡ οἰκουμένη» Ποῖαι δὲ εἶναι αἱ κατάλληλοι θυσίαι τὰς ὁποίας δύνασθαι νὰ προσφέρῃς εἰς ἐμέ. Ἡ αἵσις ὁ ὕμνος ἡ θεολογία. Ὅταν δὲ ἐκπληρώσῃς αὐτά, τότε θα λαθῇς ὡς ἀνταπόδοσιν νὰ εἰσακουσθῇ ἡ προσευχὴ σου καὶ νὰ πάρῃς ὅ,τι ζητεῖς, ὥσαν νὰ ἔχῃς ἐκπληρώσει θεοὶ νόμοι. Καὶ δε κινδυνάζοντάς με ποιοὺν λαοὶ συνομίλῃ, καταλήγει. «Ἰσραὴλ καὶ διαμαρτυροῦμαι σοί». Ἐν συνεχείᾳ ἐγκαταλείπει τὸν ἰσότημον διάλογον καὶ δείχνει τὴν ἰδὴ κήν του ἐξουσίαν καὶ ὑπεροχὴν. «Ὁ Θεὸς ὁ Θεὸς σου εἰμ ἐγώ» ἐκεῖνος ποὺ σὲ ἡλεθέρωσεν ἀπὸ τὴν δουλείαν τῶν Αἰγυπτίων, ἐκεῖνος ποὺ σοῦ ἀνοξέ δρόμοι μεσα εἰς τὴν θαλάσσαν, ἐκεῖνος ποὺ σὲ ἔθρεψεν εἰς τὴν ἔρημον, ἐκεῖνος ποὺ σοῦ ἔδωκε τὸν νόμον ἐκεῖνον ὅστις προέβλεπε τὰς θυσίας. Μὴ μὲ νομίσης, λοιπόν, δι' ἄλλον νομοθετήν, ἐπεὶ δὴ θλέπεις διαφορὰ εἰς ἐκεῖνον τὸν νόμον καὶ εἰς τὸν σημερινόν.

(«Ὁ Θεός, ὁ Θεός σου» Δηλαδή ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἐφανέρωσε καταπληκτικὰ θαυμάτια εἰς τὸ γένος σας ἀπὸ παλαιὰ μεχρι καὶ τώρα)

8. «Οὐκ ἐπιταίς θυσίαις σου ἐλέγξω σε» Δὲν θὰ σοῦ καταλογίσω λέγει, ἀδιαφορίαν διὰ τὴν παράλειψιν τῶν θυσιῶν διότι τὰς προσφέρεις συνεχῶς δὲν σοῦ ὑπόσχομαι ὅμως ὅτι θὰ περιορισθῶ νὰ ἐκτιμῇσω τὴν ἀρετὴν σου ἐπὶ τῇ θάσει αὐτῶν.

16. «Τῷ δὲ ἀμαρτωλῷ εἶπεν ὁ Θεός· Ὅτινα τί σὺ ἐκδιηγῇ τὰ δικαιώματά μου,»²⁵ Ἀμαρτωλὸν ἐνταῦθα ὁ νομάζει τὸν παραβάτην («νομοθέτην»)²⁶ τῶν θεῶν Γραφῶν. Εἶναι δὲ ἐννοιολογικῶς ὅμοιον πρὸς ἐκεῖνον ποὺ ἔχει λεχθῇ «Οὐχ ὥραϊος αἶνος ἐν στόματι ἀμαρτωλοῦ»²⁷ Διότι ἐὰν παραβῇ διὰ τὰ θεῖα προστάγματα καὶ ἐργάζεται κάθε κακίαν καὶ ἡ γλῶσσα του

25 Οἱ ἐνδιόμενοι οἱ τοῖχοι ἢ δὲν ἡρμηνεύσαν ὡς μὴ χρῆζοντες ἐρμηνείας ἢ ἀπωλέσθη ἢ ἐρμηνεῖο τῶν

26 Τὸ κείμενον ἔχει «νομοθετήν» ἄλλ' εἶναι ὀφθαλμικῶς λάθος. Τοῦτο συνάγεται εὐχερῶς καὶ ἐξ ὁσων ἐν συνεχείᾳ λέγει

27 Σοφ Σειράχ 15 θ

εἶναι γεμάτη δολότητα, τότε διατί παίρνει εἰς τὸ στομάχου καὶ τὰς θεὰς Γραφάς.

21. «Υπέλαβες ἄνομαι, ὅτι ἔσομαι σο ὁμοιος». Παλαιότερον μὲν, λέγει, ἔδεξα μακροθυμαὶ ἀλλὰ δὲν θα πράξω τὸ ἴδιον καὶ τώρα διότι ὅταν θα σέ ἐλέγξω θα σοῦ παρουσιάσω συγχρόνως καὶ τὰ ἁμαρτήματα σου τὰ ὅποια συ θεθαπῶς ἐνομίσεις ὅτι δὲν ὑπάρχουν πλέον, οὔτε προκειται κάποιος νὰ τα θυμῇ ποτέ ἐγὼ ὅμως ὡς Θεὸς που εἶμαι θα τα φέρω εἰς φῶς καὶ θὰ ἐκτεθοῦν ἐνώπιόν σου δὲν θὰ τα κρυψῶ ὅπως κἀμνεῖς ἐσὺ ὥστε νὰ γίνω ὁμοιος μὲ σένα. Θα τα φανερώσω δέ, ὥστε νὰ διαπιστωθῇς ὅτι τα γνωρίζω καὶ νὰ γεμισθῇς ἐντροπῇ. «Ἐλέγξω σε, καὶ παραστήσω κατὰ πρόσωπόν σου τὰς ἁμαρτίας σου».

22. «Συνετέ δη ταῦτα, οἱ ἐπιλανθανόμενοι τοῦ Θεοῦ». Σὰν φιάνθρωπος που εἶμαι μετὰ τοῦ ἑλεγχόν που ἤσκησε προσθετεῖ καὶ προτροπῇ διδοντας περιθωρία μετανοίας. «Αἰτληθῇτε ὅτι μακροθυμῶ ἐπειδὴ λυποῦμαι δι ὅσα πράττονται ἀπὸ σᾶς καὶ ἐπεὶ δὴ θέλω νὰ σᾶς ὤσω εὐκαρίαν μετανοίας. Ἐὰν δὲν κατανοήσετε τοῦτο καὶ δὲν μετανοήσετε θα σᾶς κατακτῇ ὁ ἄνομος δηλαδὴ ἡ ἀνομία καὶ δὲν θα διζηθῇ οἰδεῖς νὰ σᾶς σώσῃ. Διότι ἐγὼ ὁ Θεὸς σώζω μοῦ, ἐκείνους, οἱ ὅποιοι συναισθάνονται, ὅτι διεπραξαν τὴν ἁμαρτίαν καὶ οἱ ὅποιοι, ἔπαυσαν νὰ ἁμαρτάνουν καὶ λέγουν. «Ἦνομήσαμεν, ἠδίκησαμεν, ἠσέβησαμεν»²⁸. Διότι δὲν εἶναι, δυνατόν νὰ ἐξομολογηθῇ ἐκεῖνος ὁ ὅποιος ἐξακολουθεῖ νὰ πράττῃ το κακόν. «Μηποτε ἀρπάσῃ, καὶ μὴ ἢ ὁ ρυόμενος». Μετανοήσατε, λέγει, μὴ τυχόν καὶ ἀφαρέσῃ αἰφνιδίως τὴν ψυχὴν σας ὁ θάνατος καὶ φυγετε ἀμετανόητοι, διότι, δὲν ὑπάρχει ἐκεῖνος που θα σώσῃ ὅσους εὐρίσκονται εἰς τὸν ἄδην καὶ εἶναι αἰχμάλωτοι εἰς τὰς ἁμαρτίας. Διότι ἡ ψυχὴ, ἡ ὅποια ἀπεμακρυνθῇ τελείως ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἀρπάζεται καὶ κατακρατεῖται ὑπὸ τοῦ ἄδου.

23. «Θυσία αἰνέσεως δοξάσει με». Ἐπαναλαμβάνει ὅσα ἤδη ἔχει εἰπεῖ, προτρέποντας νὰ ἐπιτελοῦμεν τὴν λογικὴν λατρείαν. Ὅστερα ἀπὸ τὰς τόσας ἐπιπλήξεις

²⁸ Β' Περ. στ' 37

έναντιον τῶν ἁμαρτωλῶν. ὤπεδειξε καὶ τὸ φάρμακον κατὰ τῆς ἁμαρτίας τῇ χρησιμοποίησιν δηλαδὴ τῶν μυστηρίων. Δὲν ἡ συμμετοχὴ τοῦ πιστοῦ εἰς τὰ ἱερά μυστήρια ἀποτελεῖ τὴν πραγματικὴν λατρευτικὴν θυσίαν, διὰ τῆς ὁποίας δοξάζεται ὁ Θεός. Καὶ τοῦτο διότι κατὰ τὴν αἰρὰν τοῦ μυστηρίου δοξολογούμεν τοι Θεὸν μαζί με τοὺς ἀγγέλους καὶ παριστάμεθα ἐνώπιον αὐτοῦ μεθ' ὁλοκληροῦ τῆς κτίσεως. «Καὶ ἐκεῖ ὁδὸς ἦν δεῖξω αὐτῷ τὸ σωτηριὸν μου». Εἰς τὴν θυσίαν, λέγει, τῆς δοξολογίας εἴρσκεται ἡ ὁδὸς, ποὺ ὁδηγεῖ εἰς τὴν σωτηρίαν ποὺ χαρίζει ὁ Θεός.

Ν'

Εἰς τὸ τέλος ΨΑΛΜΟΣ ᾠδῆς τοῦ Δαβὶδ
 Ἐψαλὴ ἐπ' ἀφορμῇ τῆς ἐπισκεψεως πρὸς αὐτόν τοῦ
 προφήτου Ναθαν, ὅταν ὁ Δαβὶδ ἡμάρτησε μετὰ τῆς
 Βηρσαβεῆ

Ἑποθεσεις

Ψάλλει τὸν παρόντα Ψαλμὸν, ὁ ὁποῖος περιέχει ἐξομολόγησιν δυο ἐγκλημάτων ἀφ' ἑνὸς μὲν τῆς βολοφονίας τοῦ Οὐρίου, ἀφ' ἑτέρου δὲ τῆς μοιχείας αὐτοῦ μετὰ τῆς Βηρσαβεῆ. (Ὑποδεικνύει δὲ ταυτοχρόνως εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τὴν μετάνοιαν ὡς τὴν μονὴν ὁδὸν σωτηρίας, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ ξὺν εἶδος τέχνης τῆς διαρκούς κατὰ τοῦ ἐχθροῦ νίκης. Διότι ἐκεῖνος ποὺ μελετᾷ καὶ πράττει πάντοτε αὐτὰ ἀναδεικνύεται διαπαντός νικητὴς τοῦ διαβολοῦ, ὁ ὁποῖος πάντοτε μᾶς πολεμᾷ. Ἐπὶ πλεόν ἀναφερετὰ εἰς σωτηρίαν, ἡ ὁποία ἐπιτυγχάνεται διὰ τοῦ βαπτισματος, «ραντιεῖς με» λέγοντας. Πέραν ὅλων αὐτῶν δύσκειται ὅτι ἔχει διαφυλαχθῆ εἰς αὐτὸν τὸ χάρισμα τῆς προφητείας. Διότι δὲν ζητεῖ νὰ τοῦ δοθῇ ὥσαν νὰ μὴ τὸ ἔχῃ, ἀλλὰ παρακαλεῖ νὰ μὴ τοῦ ἀφαιρεθῇ, λέγοντας· «Μὴ ἀντανέλης».) Ἀπαντᾷται

δε εἰς τὸν Ψαλμὸν καὶ ἡ προφητεία περ. τῆς ὀριστικῆς καὶ ἀπο ὅλα τα ἁμαρτήματα ἀπαλλαγῆς διὰ τοῦ ἁγίου βαπτισματος ὡς καὶ ἡ δασκαλία περ. πνευματικῆς λατρείας τοῦ Θεοῦ. Εἰς καθὲρ δὲ σημεῖον αὐτοῦ θαυραῖς τὸν προφήτην, νὰ ζητῇ λυτρωσιν ἀπο τα δυο μεγάλα ἁνομήματά του.

3 «Ελέησον με, ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μεγα ἔλεός σοι». Ἐπε δὴ τὸ ἁμαρτήμα τοῦ εἰς αὐτὸ μεγάλο, παρακαλεῖ νὰ ἐκδηλωθῇ πρὸς αὐτὸν καὶ τὸ μεγάλο ἔλεος τοῦ Θεοῦ. «Καὶ κατὰ τὸ πλήθος τῶν οἰκτιρμῶν σου ἐξάλεψον τὸ ἁνόμημα μου». Διότι μόνο οἱ οἰκτιρμοὶ τοῦ Θεοῦ εἶναι ἱκανοὶ νὰ καθαρίσουν τὰ χεῖρια ἀπο τὸ ἁμαρτήμα τοῦ φόνου.

(Κάνοντας δὲ περισσότερον σαφές αὐτὸ τὸ ὅποιον λέγει, προσθέτε «Ἐπι πλεῖον πλῦνόν με». Καὶ ἐδῶ ἐζητήσε περισσότεραν καθαρσιν, διὰ τὰ δεξιὰ εἰς καθὲρ σημεῖον τὸ ὑπερβολικὸν μέγεθος τοῦ ἁμαρτηματός του ἢ, ἐπειδὴ ἤκουσε ἀπο τὸν Νασθαὶ ὅτ συνεγερρήθη διὰ τὰς ἁμαρτίας του, καὶ ὅτ, αἱ ποικίλαι δοκιμασίαι, τὰς ὁποίας ὑπέφερε ἐμειώσαν τὸ μέγεθος τῆς ἁμαρτίας του, λέγει, τώρα ὅτ ἔχω ἀναγκὴν καθαρτ.κῶν καὶ ἐξαγνισμῶν, ὥστε νὰ μὴ μείνῃ ἰχνος ἀπο τὴν ἀκαθαρσίαν, ἢ ὁποία ἐκόλλησε εἰς τὴν ψυχὴν μου).

4-5 «Ἐπι πλεῖον πλῦνόν με ἀπὸ τῆς ἀνομίας μου», ἢ ὁποία διεπραχθῇ με τὸν φόνον, λέγει «Καὶ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας μου καθάρισόν με» ἐννοεῖ τὴν ἁμαρτίαν τῆς μοιχείας. Ὅτι τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ γινώσκω. Καὶ ἡ παρούσα φράσις ἀναφερεται, εἰς τὸν φόνον. «Καὶ ἡ ἁμαρτία μου ἐνώπιόν μου ἐστὶ διαπαντός». Ἀδ ἄκοπα περιστρέφεται εἰς τὴν μνημὴν τοῦ ἡ ἁμαρτία, τὴν ὁποίαν διέπραξε κατὰ τὴν μοιχείαν, ἐπειδὴ δὲν τὸν ἐγκαταλείπει, οὔτε ἀπομακρυνεται, ἀλλ' εἶναι πάντοτε μαζί του καὶ τοῦ προκαλεῖ ἄγχος.

(«Ἐπι πλεῖον πλῦνόν με ἀπὸ τῆς ἀνομίας μου, καὶ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας μου καθάρισόν με». Ὡς ἁμαρτίαν χαρακτηρίζει τὴν μοιχείαν. Πρέπει νὰ γνωρίζωμεν, ὅτ, ἁμαρτία μὲν εἶναι ἡ πτώσις ἀπο τὸ ἀγαθόν, ἀνομία δὲ εἶναι ἡ παράθαισις τοῦ θελοῦ νόμου εἰς αὐτὰ ὀφείλεται

ἡ διάκρισις μεταξὺ ἁμαρτίας καὶ ἀνομίας. Εἰς πολλὰς ὁμῶς περπτώσεις αἱ δύο αἰτιαὶ εἰλοία συμπίπτουν καὶ ἴδου πῶς ὁ καθ' ἑαυτὸν ποῦ ἁμαρτάνει ἀποτυγχάνει τοῦ σκοποῦ ποῦ εἶναι συμφωνοῦς μετὰ τὴν φύσιν τοῦ καὶ ἐντός τῆς φύσεως τοῦ ὁπ. σκοπὸς τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως εἶναι νὰ ζῇ συμφωνῶς πρὸς τὴν λογικὴν καὶ νὰ εἶναι ἐγκρατεσθημένη πολὺ μακρὰ ἀπὸ τοῦ παρὶλογον. Ἐπίσης καὶ ὁ παραβάτης τοῦ νόμου σφαλλεται, ἐναντ. τοῦ ὑπάρχοντος εἰς τὴν φύσιν νόμου ἀφοῦ ζῇ χωρὶς ἐγκρατειαν. Ἄρα πολὺ καλῶς ὁ ἀποστολὸς καὶ Μαθητὴς τοῦ Χριστοῦ Ἰωάννης ἐνεφάνισε καὶ τὰς δύο ἐννοίας ὡς ταυτοσημοῦς, λέγων· «Πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὴν ἀνομίαν ποιεῖ»³ μετὰ ἄλλους λόγους. Ἡ ἁμαρτία εἶναι ἐπακολουθημα τῆς παρανομίας. Δὲ καθενας ποῦ παραβάσει τὸν νόμον ἁμαρτάνει, ἀλλ' ὅποιος ἁμαρτάνει δὲν εἶναι ἀπαρατήτως καὶ παραβάτης τοῦ νόμου. Δυνατὸν ὁμῶς νὰ λεχθῇ καὶ ἀντιστροφῶς, συμφωνῶς πρὸς τὸ «Πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὴν ἀνομίαν ποιεῖ»⁴.

6. «Σοὶ μόνῳ ἥμαρτον, καὶ τὸ πονηρὸν ἐνώπιόν σου ἐποίησα». Ἀντὶ νὰ εἴπῃ Κατωρθώσα νὰ ἀποκρυψῶ ἀπὸ τὰ μάτια ὀλῶν τὸ βαρὺ μου παράπτωμα ἀλλ' ἀπὸ τὰ ἰδικά σου μυστὸν μάτια δὲν ἡδυνήθην νὰ τὸ ἀποκρυψῶ. Διὰ τοῦτο λέγει· «καὶ τὸ πονηρὸν ἐνώπιόν σου ἐποίησα». Διότι κατὰ ἐδεχθὴν πολλὰς εὐεργεσίας ἀπὸ σέ σέ ἀντήμειρα μετὰ τὰ ὀλῶς ἀντιθετὰ (ἐκείνων ποῦ ἐζητεῖς ἀπὸ ἐμέ). Καὶ δὲν θελεῖ νὰ εἴπῃ μετὰ αὐτό, ὅτ' δὲν διέπραξε κακὸν εἰς τὸν Οὐρανὸν διότι πῶς θὰ ἡδύνατο νὰ ἰσχυρισθῇ κατὰ τέτοιο, ἀλλ' ὅτι ἡ πῶς μεγάλη παρανομία ἀπετολήθη καὶ διεπραχθῇ πρὸς αὐτὸν τὸν ἴδιον τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος τὸν ἐξελέξε καὶ ἀπὸ θοασκόν προβάτων τὸν ἔχει καμὲ βασιλέα. Λέγει ἀκόμη τὸ «σοὶ μόνῳ ἥμαρτον» ἢ ἐπεὶ δὴ κατωρθώσε μὲν νὰ ἀποκρυβῇ ἀπὸ τὰ μάτια ὀλῶν ἐκτός ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ Θεοῦ ἀλλ' ἢ λέγῃ ὅτ' αὐτοῦ δια τοῦ προφητοῦ ἢ ἐπεὶ δὴ ὡς βασιλεὺς μὲν δὲν ὑπήγετο εἰς τὰς διαταγὰς τῶν ἀνθρωπίνων

3 Α. Ἰωάν. γ' 4.

4 Περί τινος σχέσεως τῆς ἁμαρτίας πρὸς τὸν νόμον ὅρα καὶ ἐν Ρωμ. ε' 12-20.

νόμων, ὡς εἰσεβῆς δὲ που ἦτο εὑρίσκετο εἰς τὴν δικαιοδοσίαν μου τοῦ Θεοῦ ἢ ἐπεδὴ καίεις ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους δει ἡδονατο, ἵνα τὸν ἐλεγξῇ μοι οὗτος Θεός, τὸν ἐπανεφέρει εἰς τὸν ὀρθὸν δρομὸν. Ὅπως αὖτε καὶ αὐθις ἐν τοῖς λόγοις σου. Διὲ ἐπεπληξες λέγε, διὰ τοῦ προφήτου ἐπειδὴ παρεβῆ, τὸν νόμον σου καὶ σὺ μὲν εἶσα ἀπὸ τῆς φύσεως σου δικαίος καὶ ἀπὸ τοῖς ἐχθροῖς πάντοτε με δεισώσας καὶ με ἡζιώσας τῆς μεγάλης τιμῆς, νὰ γινώθαις βασιλεὺς καὶ προφήτης, ἐγὼ ἀντιθετῶς εἶμαι ἀκάθαρτος καὶ φόνευσ, καὶ ἐκλήσης ἐν τῷ κρείσθαι σε. Ἀποδείξ, δηλαδὴ ὁμολογῶν, ἁμαρτημάτων.

7. Ἰδοὺ γὰρ ἐν ἀνομιῇς συνελήφθης, καὶ ἐν ἁμαρτίαις ἐκίσσησέ με ἡ μήτηρ μου. Ἡ ἀρχικὴ ἀπόφασις (προθεσις) τοῦ Θεοῦ ἦτο, ἵνα μὴ γεννωμεθα διὰ τῆς διαδικασίας τοῦ γυμνοῦ καὶ μὴ υποκειμεθα εἰς φθορὰν ἢ παραβύσις ὁμῶς, τῆς ἐπιτολῆς εἶχεν ὡς συνέπειαι, νὰ καθιερωθῇ ὁ γάμος ἐξ αὐτῆς τῆς παρανομίας τοῦ Ἀδάμ, ἐπειδὴ δηλαδὴ παρεβῆ τὸν νόμον ποὺ ἐδόθη εἰς αὐτόν. Ὅλοι, λοιπόν, οἱ καταγομένο ἀπὸ τὸν Ἀδὰμ συλλαμβάνονται μέσα εἰς τὴν παρανομίαν καὶ τοὺς ἀναμένει ἡ τιμωρ αὐτοῦ προπατορὸς τῶν.⁵ Το δὲ ἵνα ἐν ἁμαρτίαις ἐκίσσησέ με ἡ μήτηρ μου σημαίνει, ὅτι ἡ Εἰσα ἡ μητέρα ἡγλαδὴ ὄλων μας πρωτὴ ἐπεθυμήσε δυνατὰ τὴν ἁμαρτίαν, ὥσταν νὰ ἐφερετο ἀκατασχέτως πρὸς τὴν ἡδονήν. Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς, ἀφοῦ ὑπέστημεν τὴν ἴδιαν μὲ τὴν προφητορὰ μας τιμωρίαν, λέγομεν, ὅτι γεννωμεθα μὲ τὴν σφοδρὰν ἐπιθυμίαν τῆς ἁμαρτίας. Ὁ παρῶν στίχος φατερωεῖ, ὅτι ἐξ ἀρχῆς ἡ ἀνθρωπινὴ φύσις περιήλθεν εἰς τὴν κυριαρχίαν τῆς ἁμαρτίας, ἐξ αἰτίας τῆς παρακοῆς τῆς Εὔας καὶ ὅτι ἡ γενεή μας ἔχει γινεῖ ὑπὸ συνθηκῆς καταρας. Ἀρχίζει, νὰ ὁμλῇ ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς ἐπὶ τῆς γῆς, θέλοντας νὰ δείξῃ τὸ μέγεθος τῆς δωρεᾶς τοῦ Θεοῦ.

8. Ἰδοὺ γὰρ ἀλήθεα ἀγαπήσας τὰ ἀδελφὰ καὶ τὰ κρυφὰ τῆς σοφίας σου ἐδήλωσας μοι. Το νόημα τοῦ χωρίου εἶναι, τὸ ἐξῆς. Σὺ λέγει, Κύριε, ὁ ὁποῖος εἶσαι ἡ ἐνωπρόστατος ἀλήθεια καὶ ὁ ὁποῖος ἀγαπᾷς τὴν ἀλή-

⁵ Περὶ τῆς προπατορικῆς ἁμαρτίας ὅρα καὶ ἐν Ρωμ. ε' 12-21. Α' Κορ. ιε' 21-24.

θεοῖν· ἐπεὶ δὴ θέλεις νὰ ζῶμεν εἰς τὴν ἀληθεῖσιν θαμὰς καθάρσεως τελείως ἀπὸ τῆς προπαιτορικῆς ἀμαρτίας· καὶ θύμῃς καθάρσεως τοσούτου μετὰ τὸ ἀρωματικὸν φωτὸν ὑσσωποῦν· ὥστε νὰ λευκανθῶμεν, περισσώτερον καὶ ἀπὸ τὸ χιῶν. Μετὰ τὸν ὑσσωποῦν, τὰρομοῦ αἰεὶ τὴν καθαρτικὴν ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἡ ὁποία εἶναι θερμὴ καὶ σπογγίζει ὅλεκληρον τὴν ἀκαθαρσίαν ποὺ ὑπάρχει ἐντός μας (Ἡ καθαρσις τῆς ψυχῆς θα γιῇ μετὰ τὸν ὑσσωποῦν· δηλαδὴ διὰ τὸ Ἁγίου Πνεύματος· Διότι ὁ ὑσσωπὸς εἶναι ῥόζοις ποὺ εἶναι ιδιότητος καθαρτικῆς). Τοῦ δὲ «τὰ ἀδήλα καὶ τὰ κρυφὰ πο» ἐδήλωσάς μοι τῆς σοφίας· σημαίνει ὅτι τοῦ ἐφτινέρωσε διὰ τὸ Ἁγίου Πνεύματος ὅτι ὅλα ὅσα θὰ τοῦ συμβοῦν εἶναι ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ὁ Θεὸς διὰ τῆς παιδαγωγίας τοῦ ἀπεφάσισε.

9. «Ραντίεις με ὑσσωπῶ καὶ καθαρσθήσομαι». Ἀφροῦ εἶπεν, ὅτι ἔγες δώσε, θεοὺς νόμους καὶ παραγγέλματα λέγε τώρα κατὰ τὸ σπουδαιότερον, ὅτι δηλαδὴ μᾶς ἐχάριτες εἰς τοὺς νόμους καὶ ὡρσμενοὺς τρόπους καθαρσμοῦ ἐκ τῶν ὁποίων εἶναι καὶ ὁ διαραντίσματος μετὰ ὑσσωποῦν διὰ τοῦ ἁγίου σκοποῦ (τῆς καθαρσεως μας ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας δηλαδὴ) δώσε καὶ εἰς ἡμᾶς ἐν ἀνάλογον μέσῳ, ἀφοῦ εἶσα ὁ ὁ Θεὸς ποὺ τότε ἔδωσες τὰ μέσα καθαρτικῶς φανέτα, λοιπὸν, νὰ ὑπαίγισσετα κάποιον μυστήριον. Ὁ μὲν Μωσῆς εἰς τὴν Αἴγυπτον παρήγγελε ὅπως ἡ ἐπάλειψις τῶν παραστατῶν τῶν θυρῶν διὰ τοῦ αἵματος τοῦ προβάτου γίνεται τῇ βοηθείᾳ ὑσσωποῦ⁶ ἡμεῖς ὁμῶς ἐξηγορασθῆμεν μετὰ ἀσυγκριτῶς πολυτιμώτερον αἷμα. Ἐπεὶ δὴ, λοιπὸν, τὸ αἷμα ἐκεῖνο ἐπροστάτεισε τοὺς κατοικοὺς τῶν οἰκιῶν, ὥστε νὰ μὴ πάθουν τιπτε ἀπὸ τὸν τιμωρὸν ἄγγελον, δικαιολογημένως ὁ Δαβὶδ ἐνθυμούμενος τὸ αἷμα ἐκεῖνο λέγει κατὰ τρόπον μυστικόν «ραντίεις με ὑσσωπῶ» καὶ ὅσα ἀκολουθοῦν ὑπακισσόμενος δι' αὐτοῦ τὴν τελείαν καθάρσιν τῶν ἀμαρτιῶν ὅλων τῶν ἀνθρώπων ἢ ὁποῖα πρόκειται νὰ πραγματοποιηθῇ διὰ τοῦ αἵματος τοῦ ἀληθινοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐπιθυμῶν εἰδὲν νατὸν νὰ ἐπιτύχη αὐτῇ, ἢ ὁποῖα καὶ μόνῃ δύναται νὰ

⁶ βλ. ΕΕ ιβ 22

⁷ Πρβλ. Α Κορ. στ 20 Αποκ. ι 9

ἐπιτυχῇ τελείᾳ καθαροῦ καὶ νὰ καμῇ τὸν ἄνθρωπον λευκότερον καὶ ἀπὸ τὸ χροῖ.

10 «Ἀκούετε με ἀγαλλασαί, καὶ εὐφροσύνῃ»· Θὰ φροντισθῇ λέγει, νὰ πληροφορηθῶ καὶ πάλιν δὲ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ποῖα ἐχαρστήσας καὶ χαρὰ, μὲ ἀναμένει κατὰ τοὺς τελευταιοὺς καιροὺς. Πᾶσα δὲ ἄλλη θὰ ἠδύνατο νὰ εἶναι, αἰτὶ ἡ χαρμώδους γυνῶσις παρὰ ἐκείνη ἡ ὅποια ἀναφέρεται εἰς τὴν ἀσπασίαν τῶν νεκρῶν τῇ ὁποίᾳ ἐδόξαζε· ὅταν εἶπε «ἀγαλλασσονται ὁστέα τεταπεινωμένα». Ποτε δὲ ἄλλοτε θὰ γαρῶν τόσο πολὺ ταπαινωμένα ὅσῳ μας παρακατὰ τὴν περιόδον ἡ ὅποια θὰ ἀκολούθησῃ τῇ ὁρστικῇ ἀσπασίᾳ μας, κατὰ τὴν ὁποίαν καθὼς λέγει ἄλλος προφήτης «τὰ ὅσῳ ἡμῶν ὥς θοῦται ἀνατελεῖ»⁸. Ἀγαλλάσσεται ὁστέα τεταπεινωμένα· Θὰ χαρῇ ὑπερβολικῶς ἡ ὑγεία τῆς ψυχῆς μοι ἐπειδὴ προηγουμένως ἦτο ἀσθενὴς ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν.

11 «Ἀπόστρεψον τὸ πρόσωπον ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν μου»· Ἐπανερχεται καὶ πάλιν εἰς τὴν ἐξομολόγησιν.

12 «Καρδίαι καθαράν κτίσιν ἐν ἐμοί, ὁ Θεός»· Τὴν ψυχὴν μου, λέγει, ἡ ὁποία ἐπαλαιώθη καὶ ξρεπώθη ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν κάνε καὶ πάλιν καινούραν· «Καὶ πνεῦμα εὐθὲς ἐγκατακτίσιν ἐν τοῖς ἐγκατοῖς μου»· Ἀντὶ νὰ εἴπῃ κάνε σταθερὸν εἶναι ὥσῳ νὰ λεγῇ· Σταθεροποιήσε τὸν νοῦν μου ὥστε νὰ μὴ δουταὶ νὰ παρασυρθῇ ποτέ πλεον ἐκκολῶς εἰς τὴν ἁμαρτίαν.

13 «Καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον μὴ ἀντανέλης ἀπ' ἐμοῦ»· Παρακαλεῖ νὰ ἔλθῃ καὶ πάλιν εἰς αὐτοὶ τὸ προφητικὸν χάρισμα· Διότι τὸν εἶχεν ἐγκαταλείψει ἐξ αἰτίας τῆς ἁμαρτίας του.

14 «Ἀπόδος μοι τὴν ἀγαλλίασιν τοῦ σωτηρίου σου»· Ἀναφέρεται εἰς ὁλόκληρον τὸ ἄνθρωπινον γένος· Χαρὰν προεργομένην ἀπὸ τὴν σωτηρίαν· ὀνομάζει τὴν ἐπὶ γῆς παρουσίαν τοῦ Κυρίου, συμφωνῶς πρὸς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον εἶπεν ὁ δίκαιος Σιμεὼν· «ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου»⁹· παρακαλεῖ, λοιπόν, νὰ γειθῇ καὶ ὁ ἴδιος αὐτὴν τὴν χαρὰν· «Καὶ πνεύματι

⁸ Ἡσ. Εστ' 14

⁹ Λουκ. 0' 30

ἡγεμονικῶ στήριξόν με». Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀνωτέρω ὠνόμασε πνεῦμα εὐθές, ἐδῶ τὸ ὀνομάζει, ἡγεμονικόν (ὁ δηγητικόν).

15 «Διδάξω ἀνόμους τὰς ὁδοὺς σου». Ἀφοῦ με ἡλευθέρωσες ἄγε, ἀπο τὴν ἁμαρτίαν δος μου καὶ πάλιν, τοῦ ἁγίου σου Πνεύμα. Τότε, λέγον, θα διδάξω καὶ πάλιν τοὺς παραβάτας τῶν ἐντολῶν σου νὰ ἐφαρμόζουν εἰς τὴν ζωὴν τὰ θελημά σου.

16 «Ρύσαι με ἐξ αἱμάτων, ὁ Θεός, ὁ Θεός τῆς σωτηρίας μου». Ἀποθνήσκει πάλιν θερμῇ παρακλησίᾳ διὰ τὸν φόβον τοῦ Ο, οὐ δύναντα καθαρῶς ἀπὸ τὸν μόλυσμόν σου προεκληθῇ ἀπὸ σὲ ἢ καλύτερον τὸ ἐξ αἱμάτων». σημάζει τὴν μόλυνσιν ἐκ τῶν αἱματηρῶν θυσιαῶν, καθὼς ἀποδοκιμεῖται ἐκ τῆς συνεχείας τοῦ Ψαλμοῦ ὅπου λέγει «Ὅτι ἐθέλησας θύσαι, ἔδωκα ἅν» καὶ τὰ ἐν συνεχείᾳ Ἀγαλλιάσεται ἡ γλῶσσα μου τὴν δικαιοσύνην σου. Ὁ Συναγωγὸς ἡρμήνευσεν ὡς ἐξῆς τοῦτο «Θα διακηρύξῃ ἡ γλῶσσα μου τὴν δικαιοσύνην σου» ἀφοῦ δηλαδὴ ἔλαβον τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν μου δὲν θὰ μείνω σωτηρὸς ἀλλὰ εἰς δόξαν σου τὴν ζωὴν θα σὲ ὑμνῶ καὶ θα διηγούμαι τὰς εἱργεσίας σου Ἐπειδὴ λέγει παρατηθῇς ἀπὸ τὰς καθερωμένας ὑπὸ τοῦ πωσαίκοι νόμου θυσίας— δὲν δεῖ ἔχρουν τὴν δύναμιν νὰ συγχωροῦν ἁμαρτίας— διὰ τοῦτο σοῦ προσέφερα τὴν θυσίαν τῆς ἀπελυτοῦ ἀρεσκείας σου. Εἶνα, δέ αὕτη ἐκείνη πῶν προσφερεται μετὰ τὴν μετάνοιαν καὶ καρδὴν γεμάτην συντριβὴν ἐκ τῆς συναισθήσεως τῆς ἁμαρτωλότητός της.

20 «Ἀγάθυνον, Κύριε ἐν τῇ εὐδοκίᾳ σου τὴν Σιών». Σιών ὀνομάζει ἐνταῖθα τὴν Ἐκκλησίαν. Διότι ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ εὐηρεσιθῇ νὰ συγκεντρώσῃ καὶ συνενώσῃ¹⁰ τὰ πάντα ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ, τότε καὶ ἔδωκε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ καὶ τὰς περὶ τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρωπῶν ὑποσχέσεις του «Καὶ οἱ κοδορῆθι τὰ τείχη Ἱερουσαλὴμ» «Τέχνη Ἱερουσαλὴμ» ὀνομάζει τοὺς ἁγίους ἱεουργοὺς, οἱ ὁποῖοι περιφρουροῦν τὴν Ἐκκλησίαν του.

21 «Τότε εὐδοκήσεις θυσίαν δικαιοσύνης». Ὅταν,

λέγε ἀνυψώσης τῇ Σωὶ καὶ ἀνοικοδομηθοῦν τὰ περ-
 ϑάλλονται τῇν ἱεροσαλημιτεχῇ, τότε ὀπωσθηποτε
 θα προτφερθοῦν, θυσια θυσιαὶ ὅγ αἱματηραὶ ἀλλὰ δι-
 κασιῶν καὶ δοξολογίας ποι εἶναι αὶ μόνα που ἀρ-
 μοζοῖν εἰς σέ Ἀναφοραὶ καὶ ὀλοκαυτώματα καὶ αὐ-
 τὰ σημαίνον τῇ δικαιοσύνῃ καὶ τῇ ἀναιμάκτῳ θυ-
 ασίῳ. Τότε ἀοσοῦν ἐπὶ τὸ θεοσιγήριον σου μό-
 σχος. Καὶ αὐτοὶ (οἱ μωσχοὶ) θά εἶναι ἐκφρασις τῆς
 δικαιοσύνης, ὥστε νὰ εἶναι ὅλα δέγματα δικαιοσύνης,
 αἱ θυσιαὶ αἱ ἀναφοραὶ δικαιοσύνης τὰ ὀλοκαυτώματα
 δικαιοσύνης, οἱ μωσχοὶ δικαιοσύνης

ΝΑ'.

Εἰς τὸ τέλος προτροπὴ τοῦ Δαβὶδ πρὸς ἀπόκτησιν συ-
 νέσεως ὅταν ἦλθε πρὸς τὸν Σαουλ ὁ Δαὼκ ὁ Ἰδουμαῖος
 νὰ τοῦ ἀναγγεῖλῃ καὶ νὰ τοῦ εἴπῃ Ἦλθεν ὁ Δαβὶδ εἰς
 τὸ σπιτ. τοῦ Ἀθμέλεχ'

Τρόψεις

Ὅταν ὁ Δαβὶδ διέφυγε τὴν συλλήψιν τοῦ Σαουλ
 καὶ κατέφυγε καταδιωκομένος εἰς τὸ σπιτὶ τοῦ Ἀθι-
 μέλεχ, τοὺς μὲν ἄρτους τῶν ἱερέων ἔφαγε, τὴν δὲ σπά-
 θην τοῦ Γολιάθ ἐπῆρε. Καποῖος ἔφυγε καὶ ἐπῆγε καὶ
 ἀνηγγεῖλεν αὐτὰ εἰς τὸν Σαουλ. Αὐτὸς δὲ ἦτο ὁ Δαὼκ
 ἐκ Συρίας, ὁ ὁποῖος ἐξηγρώσε τόσον πολὺ τὴν ψυχὴν
 τοῦ Σαουλ, ὥστε νὰ ἀποστείλῃ οὗτος στρατιώτας διὰ
 νὰ φονεύσουσι ὀλοκληροὶ τὴν πόλιν τῶν ἱερέων καὶ
 νὰ μὴ λυπηθοῦν οὔτε τὰ ζῶα τῶν.² Ὅταν λοιπὸν ἔμαθε
 αὐτὰς τὰς ἐνεργείας τοῦ Σαουλ ὁ Δαβὶδ εἶπε ὅσα πε-
 ρεχοντα εἰς τὸν παρόντα Ψαλμὸν ἀπευθυνόμενος πρὸς
 τὸ προσῶπον τοῦ Σαουλ Δαὼκ. Αὐτὰ ὁμῶς ἀναφέρον-
 ται ἐνμέσῳ καὶ εἰς τὸν Ἰουδαϊκὸν λαόν καὶ εἰς τὸ πρό-
 σωπον τοῦ Ἰούδα. Περιέχει ἀκόμῃ ὁ Ψαλμὸς καὶ ὑπο-

1. Πρὸλ. Α' Βασ. κα' 1-10.

2. Πρὸλ. Α' Βασ. κδ 18-19.

σχέσεις δὲ ἀγαθὰ τὰ ὅποια καποτε προκειται νὰ πραγματοποιηθοῦν καὶ δὲ τὴν ἐγκατάστασιν τῶν ἀγίων εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ το ὁποῖον δηλοῦν τὰ διὰ τῆς φρασσεως «ἐγὼ δὲ ὤσει ἔλασα κατακαρπος ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ» Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ ὁ Ψαλμὸς ἐπιγράφεται «συνέσεως» καὶ «εἰς τὸ τέλος» Διότι ἀπαυτεῖται μεγάλη φρονησις διὰ τὴν κατακοσμησιν καὶ τὸ μυστήριον τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος κατήγετο ὡς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ Δαβὶδ

3 «Τὶ ἐγκαταξί ἐν κακῷ ὁ δυνατός» Τὸν λόγον ἀπευθύνει ἢ πρὸς τοὺς ἰδιοὺς τὸν Δαυὶδ ἢ πρὸς τοὺς διάβολον, ὁ ὁποῖος ἐκρυπτετο ἐν τῷ κακῷ καὶ ὁ ὁποῖος κατήθυνεν τὸν Δαυὶδ εἰς τὴν διαπραξίαν τῆς προδοσίας.

4 «Ὡσει ἔρπον ἡκουμένη ἐποίησας δόλον» Τοῦτο λέγει διὰ τὴν δηλώσιν ὅτι ὑπῆρξε τοση ἡ σφαγή εἰς τὴν πόλιν τῶν ἱερῶν, ὥσταν νὰ ἐξυρσθῇ

5 «Ἐγαπήσας κακίαν ἑπὲρ ἀγαθωσύνην» Διότι διέπραξεν ἀδικίαν φοβεράν, ὅταν εἶπε ψέματα ἐναντίον τοῦ ἱερέως καὶ ὅλων τῶν ἄλλων που ἦσαν μαζί του καὶ ὅταν ἔλεγε ὅτι διέπραξε πραγματὰ τὰ ὅποια οὗτος δὲν διέπραξε καὶ ἦτο πραγματὶ ψευδὲς καὶ ὅχι ἀληθὲς τὸ λεχθὲν ὑπὲρ αὐτοῦ πρὸς τοὺς Σαουλ, ὅτι δῆθεν ὁ Ἀθιμέλεχ συνώμιλησε μετὰ τοῦ Θεοῦ περὶ τοῦ Δαβὶδ

6 «Ἐγαπήσας πάντα ῥήματα καταποντισμοῦ γλῶσσαν δολίαν» Διότι εἶχε διαπραξίαν τὰ πάντα διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἐχθρὰν καὶ τοὺς φθόνους καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον τοῦ ἱερέως καὶ ὅλων τῶν ὑπολοίπων, οἱ ὁποῖοι ἔχουν θανατωθῇ μετ' αὐτοῦ διὰ τοῦτο ἔχουν διομασθῇ «ῥήματα καταποντισμοῦ» τὰ λόγια τῆς ψευδολογίας τοῦ Δαυὶδ Διότι διὰ αἰτῶν τῶν λόγων του ἐξηφάνισεν ὥσταν μέσα εἰς θυτὸν διαμῶνα ὁλόκληρον τὴν πόλιν τῶν ἱερῶν ὅσα ἤδυναντο δὲ αὐτὰ νὰ λεχθοῦν θαυμάσια καὶ διὰ τοὺς ἀρχοντας τῶν Ἰουδαίων καὶ διὰ αὐτὸν ἀκόμη τὸν Ἰουδαν

7 «Ἐκτίλει σε καὶ μεταναστεύσαι σε ἀπὸ σκηνώματός σου» Διότι πράγματι ἀπεμακρύνθησαν ἀπὸ τῆς ἱερᾶς κατοικίας τῶν πλῃσίων τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ ἐγίναν αἰχμάλωτοι ἐξ αἰτίας τῆς σταυρώσεως τοῦ Κυρίου «Καὶ τὸ ριζῶμά σου ἐκ γῆς ζωντῶν» Εἶναι ὅμοιον πρὸς τὸ

• Εξαλειφθηώσιν ἐκ θίβλου ζωῆως³

1. Δὲ τὸ ὁ Θεὸς καθελο σε εἰς τέλος. Θα ἡ-
δυνατο σὺ τὸν καὶ τὸν ἐπιτυχῶς καὶ δια τοὺς ἀρ-
χούτας τῶν Ἰουδαίων καὶ δια τὸν ἴδον τοὺς Ἰουδαίους ἐ-
πεὶ δὲ σὺ εἶχας ἀγαπήσει τα ἐκκλησιαστικὰ κατὰ τοῦ
Χριστοῦ σφραγίσας τὸν δὲ δὴ εἰς τὸν μέγιστον
δυνατοὺς θύειν. Δὲ τὸ το καθελεῖ σε ἐπεὶ δὴ δὲν ἐ-
χεις οὐκ ἐμνηθῇ κατὰ τὴν γέννησιν ἐκεῖνος ποὺ κα-
τακρίμει τοὺς υπερφάνους ἐκτὸς σε μεταστή-
σαι, δηλαδὴ θὰ σε ἐκφύσῃ ἐπεὶ δὴ ἐφύτευθῃ κακῶς,
καὶ θὰ σε πετάξῃ ἐκ ἀπὸ τῆς κατοικίας σου δηλαδὴ
θὰ διαλύσῃ τὴν συγκοινωνίαν σου⁴

8. 7. «Ὅμοια δίκαιοι, καὶ φοβηθήσονται». Δὲ οὐ
δὲται ἀφ' ὧν οἱ ἀσεβεῖς οἱ δίκαιοι καταλαμβάνον-
τα ἀπὸ πλὴν φόβου καὶ σὺ μὲν λέγει, τα ἵπορευεις
ἀπὸ τοῦ ὁμοῦ δηλαδὴ, οἱ λαοὶ σου ὅταν ἴδουν
τὴν ἰδέαν σου κατὰ τὴν φύσιν, θὰ καταληφθοῦν ἀπὸ φό-
βου. Δὲ εἶναι ἀρκετὴ ἡ δίκη σου τιμωρὰ καὶ φοβήσῃ
καὶ ἐκεῖνοὺς αὖ καὶ σὺ θὰ προστῇς αἰτῶν, διὰ νὰ ὡφε-
ληθῶν ἐκεῖνο. Ἰδοὺ ἀνθρώπος δὲ οὐκ ἔθετο τὸν Θε-
οῦ βοηθῶν τοῦ ἀλλ' ἐτήτυπεν ἐπὶ τῷ πλήθει τοῦ
πλοῦτου αὐτοῦ. Δὲ ὁ προδοτὴς Ἰούδας προτίμησε
νὰ πάρῃ χρημάτων μάλλον παρὰ νὰ ἐγὼ βοηθῶν τοῦ τόν
ἦσαν τὸν ἐπὶ τῷ ματι τοῦ αὐτοῦ.
Αὐτὸς καὶ ἀποφέρει καὶ κατηπόηση πλήρως
τὸ φόβον καὶ πάθος τῆς φερόμενης ἀλλ' ὅμως οὕτως τό-
τε αὐτὸν φέρῃ τὸ ἐγκλημα τοῦ ὥστε νὰ σταματήσῃ τὴν
ἀσεβῆ του πράξιν.

(«Ἄλλ' ἐτήτυπεν ἐπὶ τῷ πλήθει τοῦ πλούτου αὐ-
τοῦ». Ἀπὸ τῶν πραγμάτων ἀπέδειχθη ὅτι πολὺ ὀρθῶς ἀ-
πέκαλεσε τὸν πλοῦτον καὶ τὴν δυναμίαν τῆς ἐξουσίας
ματαιότητα διὸτι αἰτοῦσθε τὸν Δωὴν ὡφελεῖσθαι οὐτε-
τοὺς Ἀσσυριοὺς ἀφ' ἧς παρουσία ἑνὸς μόνου ἀγγέλου
τοὺς ἐφορέσει καὶ παρέμεναι ἀταφοί⁵)

10. «Ἐγὼ δὲ ὥς ἐλαία κατάκαρπος». Εἶναι πρά-
γματι ἀμάραντος ἡ δοξὰ ἐκείνων ποὺ πιστεύουν εἰς τὸν

3. Ψαλμ. Εἰς 29.

4. Εννοεῖ τὴν εἰς πάντα τὰ ἔθνη διασπορὰν τῶν Ἰουδαίων.

5. Βλ. Δ' Βασ. 18' 35.

Χριστόν («Ο δὲ καρπὸς τοῦ Πνευματός ἐστὶν ἀγάπη, χαρὰ εἰρήνη»⁶ καὶ ὅσα ἀκούσθου· Αὐτὸν λαπὼν, τὸν καρπὸν ἔχοντας ἐν τῷ τῷ ὁ ἄγος ὑμνωδὸς ἔλεγεν· «Ὑγὼ δὲ ὥσει ἔλαα κατακαρπὸς» παρομοιάζει τὸν ἑαυτοῦ τοῦ πρὸς κατακαρπὸν ἔλααν ἐπειδὴ ἡ μεγαλυτέρα ἀρετὴ τοῦ ἦτο ἡ ἐλεημοσύνη, ἐκ τῶν αἰ ἐπολοποιήρχον· το κατόπιν· Τοιούτοτρόπως τὸν μὲν Ἰωβ πχ ἀποκαλοῦ μὲν γενναῖον, τὸν δὲ Ἰωσήφ σαφρονα καὶ τοὺς ὑπολοίπους τοὺς χαρακτηρίζομε· ἀπο τῇ ἐπικρατεστέρῃ ἀρετῇ τοῖς)· «Ἠλπίσα ἐπὶ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν αἰῶνα· Αἱ θεαὶ Γραφαὶ, δομαζίου, ἔλεος τοῦ Θεοῦ τὸν Χριστόν ἐπέδῃ δι' αὐτοῦ ἐγορηγῆθῃ εἰς ἡμᾶς τὸ θεῖον ἔλεος διότι περιέλαβεν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην τοῦ φύσιν ὁλοκληρον τὸ ἀνθρωπίνον γένος καὶ τὸ ἀνεγέννησε

11 «Καὶ ὑπομεινῶ τὸ ὄμα σου, ὅτι χρηστὸν ἐναντὶν τῶν ὁσων σου»· Εἴθε λέγει, νὰ ἔχω πληρὴ ἐμπιστοσύνη· εἰς τὸ ὄμα σου καὶ θὰ τὴν διακηρύξω ἐνώπιον ὁλων τῶν ἁγίων σου· Δὲ αὐτὸ θὰ εἶναι δι' ἐμὲ ἀπόκτημα πολῦτιμον.

NB'.

Εἰς τὸ τέλος ψάλλεται εἰς ἤχον θλ.θερόν· ΨΑΛΜΟΣ τοῦ Δαβὶδ ὁ δακτυκὸς περιεχομένου

Ἑρμηνείαι

Ὁ παρὼν Ψαλμὸς ἀναφέρεται εἰς τὸν χορὸν τῶν ἀποστόλων καὶ ὁλων ὅσοι ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστόν, οἱ ὅποιοι καὶ ἦσαν πληρεῖς χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης· Τὸ «μαελεθ» σημαίνει «χορὸς», δηλαδὴ «χορεία»· Ἀναμφιβόλως περιγράφει τὰ ὅσα προηγήθησαν τῆς ἐπὶ γῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου, καὶ ἐπιδίδωκει νὰ καταδείξῃ τὴν

⁶ Γαλ ε 22

¹ Ὁ ἱερός Πατὴρ διδίδει διάφορον πῶς ἐννοίαν εἰς τὸ «μαελεθ» (αλ· Μαχαλάτ παρ· Εβραϊοῖς) καὶ τοῦτο διὰ νὰ συνδέσῃ τὸν Ψαλμὸν μὲ τοὺς ἀποστόλους

ἀντιπαλόστον ὠφέλειαν τῆς ἐνανθρωπήσεως αὐτοῦ. Πρέπει δεῖνα γνωρίζωμεν, ὅτι ὁ παρὼν Ψαλμὸς εἶναι ἐννεολογικῶς ταυτοσημῶς μετὰ τὸν 13ον καὶ ὅτι οἱ δύο Ψαλμοὶ περιέχουν ἀκομή καὶ τὰς αἰτίας λέξεις ἅρα ὅσοι ἐνδιαφέρονται διὰ τὴν ἐρωτησίαν τοῦ παρόντος Ψαλμοῦ δὲν ἔχουν παραπλῆν ἀναιτρεῖσθαι εἰς ἕκτερον.

2.3 «Εἶπεν ἄφρων ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ Οὐκ ἔστι Θεός. Ὁ Θεὸς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διέκυψε ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων». Ἐπεὶ δὴ δὲν ἐσκέφθησαν ὅτι ὁ Θεὸς πυρσκολοιθεὶ τὰς πράξεις τῶν ἀνθρώπων, ὅτι δικάζει μετὰ δικαιοσύνην καὶ ἀπαγορεύει καθεστῶν ἀντιθετὸν μετὰ τὸν νόμον τοῦ δια τοῦτο ὁ Θεὸς ἔσκυψεν (μετὰ ὀργῇ) ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ. Τοῦτο δηλαδὴ φανερώνει καθαρὰ τὴν παρουσίαν τοῦ Κυρίου μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων.

4 «Πάντες ἐξέκλιναν ἅμα ἠγρειώθησαν οὐκ ἔστιν ποιῶν ἀγαθόν οὐκ ἔστιν ἕως ἐνός». Αὐτὰ δὲν περιέχουν οὐδεμίαν ὑπερβολὴν διότι ἡ Γραφή δὲν λέγει τίποτε τὸ ὑπερβολικόν, ἀλλὰ τὰ πάντα εἰς αὐτὴν ἔχουν λεχθῆ μετὰ ἀπόλυτον ἀκρίθειαν. Ὅλοι, λοιπόν οἱ Ἰουδαῖοι ἐγκατέλειψαν τὴν ὁδὸν ἣ ὁποῖα λέγει «Ἐγὼ εἰμὶ ἡ ὁδός». Καὶ δι' αὐτὸ ἀκρῶς ἔχουσι γίνεσθαι ἀχρηστοί. Ἐπεὶ δὴ δὲν ἠθέλησαν τὰ δεχθῶν τὸν Κύριον καὶ οὐδεὶς πλεον ἀπὸ αὐτοῖς πράττει τὸ ἀγαθόν. Διὸ ὅλοι οἱ Ἰουδαῖοι προσεκολλήθησαν εἰς τὸ γράμμα τοῦ νόμου καὶ διεστραφῆ τόσον πολὺ ἢ συνειδήσεις τῶν ἐξ αὐτοῦ ὥστε ν' ἀγνοοῦν τὸ ἀγαθόν.

ΝΓ'.

Εἰς τὸ τέλος συγκатаλεγεται, εἰς τοὺς διδασκτικούς ὁμνους τοῦ Δαβὶδ Ἐψαλὴν ὅτι οἱ Ζ φαῖο ἐπεσκέφθησαν τὸν Σαοὺλ καὶ εἶπον εἰς αὐτόν. Μήπως δὲν ἔχει κρυβῆ πλησίον μας ὁ Δαβὶδ;

Υπόθεσις

Αποφεύγοντας ο Δαβὶδ τὸν Σαουλ ἐγκατεστάθη εἰς τὴν ἔρημον Ζηφ. Ἐπὶ ταῖς ἐπεσκέφθησαν αὐτὸν οἱ Ζηφίται τοὶ Σαουλ καὶ ἐφαιτέρωσαν εἰς αὐτοὺς τὸν τόπον, εἰς τὸν ὅπου οὐκ εἶχε καταφυγεῖ ὁ Δαβὶδ. Παρεκνόησε τοὺς Σαουλ νὰ ἐλθῇ καὶ νὰ τὸν συλλάβῃ. Ὁ Δαβὶδ ὁμῶς ἐπήρξε εἰς χεῖρας τοῦ τῆς λεγούσης ἱγρίσε νὰ φάλλῃ τὰ διαλαμβανόμενα εἰς τὸν παρόντα Ψαλμὸν ἐπεὶ δὴ ἐγνώριζε διὰ τοῦ προφήτου τοῦ χαρismaticoῦ ὅτι ἐκεῖθα παύσει τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ κακοῦ ἀπὸ τοῦ Σαουλ. Πραγματικῶς δὲ ὁ Σαουλ ἀνεχώρησε διὰ νὰ τὸν συλλάβῃ, ἀλλὰ καθ' ὁδὸν ἐπληροφορήθη ὅτι κινεῖται ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ τοῦ ἀλλόφυλοι καὶ ἐπετρέφει ἐσπερίσμενως μὲν, μετὰ τοὺς ἀνδρας τοῦ? Θα ἦδυσαντο ὁμῶς δύο λεγόμενα ἐπὶ ταῖς νὰ ἀναφερόνται καὶ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ὁμολογῶντος ἀποστόλου, ὁ ὁποῖος φαίνεται νὰ διηγούται τὰς κατ' αὐτῶν ἐξεγέρσεις τοῦ Ἰουδαικοῦ ἔθνους καὶ τὴν ὀργὴν τῶν βασιλευσιν τῶν ἐθνῶν ἐναντίον των καὶ νὰ παρακαλοῦν τοὺς θεοὺς νὰ σωθοῦν ἀπο ὅλα αὐτὰ ἐνεκεν τοῦ ὀνόματός του. Καὶ διατεπώνει τὴν προφητείαν, ὅτι ὁ Θεὸς μὲν θα ἐπιστρέψῃ τὰ κακὰ εἰς τὰ κεφάλαια τῶν ἐχθρῶν, ὁ Ἰδὸς δὲ θα προσφέρῃ θύσας διὰ τὴν τελικὴν νικην. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ψαλμὸς ἔχει ἐπιγραφὴν «σινέσεως» διὰ νὰ φανερωσῇ εἰς ἡμᾶς τὸ περιεχόμενον τοῦ δια τὸ ὁποῖον ὠμιλήσαμεν.

3. «Ὁ Θεὸς, ἐν τῷ ὀνόματί σου σῶσόν με» Ζητεῖ νὰ σωθῇ ὅχι δι' ἄλλου τρόπου, ἀλλὰ μόνον διὰ τοῦ ὀνόματός του. (Ἐπειδὴ δὲ λέγει, ἐπικαλοῦμαι τὸ ἰδικόν σου ὄνομα, θέλω ἢ σωτηρίαν μου νὰ μοῦ δοθῇ δι' αὐτοῦ καὶ μόνον. «Καὶ ἐν δυνάστεϊ σου», δηλαδὴ μὲ τὸν Υἱόν σου, «κρινεῖς με» ἀντὶ νὰ εἴπῃ Δέν θα παραδοθῶ εἰς ἄλλους κριτὰς διὰ νὰ ἐξετασθῶ, ἀλλὰ εἰς τὴν ἰδικὴν σου δυνάμιν) «Καὶ ἐν τῇ δυνάμει σου κρινεῖς με». Δὲν ἀφού τους ἐπέραςεν ἀπο δίκην, ἄλλους μὲν κατεδύσε εἰς καταστροφὴν ἄλλους δὲ ἔσωσεν ἀπὸ τοῖς ἐχθροῖς.

4. «Ὁ Θεός, εἰσακούσον τῆς προσευχῆς μου» Δέ

1 Βλ. Α' Βαα κγ 9-20

2 Βλ. Α' Βαα κγ 24-26

ξου τας παρακλήσεις μου με καλώσυνην. «Ἐνώτισαι τὰ
ρήματα τοῦ στόματος μου». Ομοῦνται πρὸς το «καὶ νῦν,
Κυριε, ἐπίδε ἐπὶ τας ἀπέλας αὐτῶν».)

ΝΔ

Εἰς τὸ τέλος περιλαμβάνεται εἰς τοὺς ὁδογράφους ὁ-
μους τοῦ Δαθιδ.

Υπόθεσις

Ἀφοῦ προεἶδει ὁ προφήτης μετὰ τὴν βοήθειαν τοῦ Ἁ-
γίου Πνεύματος ὅσα προκεταί, νὰ διαπραχθοῦν ἐναντι-
ον τοῦ Χριστοῦ ἐκ μερῶς τοῦ Ἰσραηλικοῦ λαοῦ καὶ τοῦ
ἰδίου τοῦ Ἰουδα καὶ ἀφοῦ ἐξ αἰτίας αὐτῶν ἐγένεσεν
ἀπόλυτην καὶ ἀγωνίαν, τὴν ὅπου καὶ διομάζετο «ἀδο-
λεσχία» εἰς τὸν παρόντα Ψαλμὸν καὶ εὕρισκόμενος
εἰς μεγάλην ταραχὴν καὶ κατατληξίαν, δὲ ὅσα φοβερά
διαπράττοντα εἰς βάρος τοῦ Χριστοῦ παρακαλεῖ τὸν Θε-
ὸν νὰ εἰσακουσῇ τὴν προσευγὴν τοῦ καὶ νὰ τοῦ δώσῃ
αὐτὸ που ζητεῖ παρακαλεῖ δευτεροὶ τὸν Θεὸν νὰ προ-
σεξῇ τὴν δέησιν τοῦ ἀπευθυνοῦ διὰ τῆς προσευχῆς
καὶ τρίτον τὸν παρακαλεῖ νὰ προσεξῇ τὴν ὄλην κατὰ
στάσιν τοῦ προσεχομένου καὶ ἀφοῦ ἴδῃ ὅλα αὐτὰ νὰ
εὐδοκήσῃ νὰ τὸν ἀκούσῃ διὰ τοῦτο καὶ καταλήγει
«Πρόσχες μοι καὶ εἰσάκουσόν μου».

2. «Ἐνώτισαι, ὁ Θεός, τὴν προσευχήν μου» Ἀπευ-
θύνει εἰς τὸν Θεὸν διαφόρους ἱκεσίας καὶ τὸν παρακα-
λεῖ νὰ τὰς δεχθῇ. Μὴ μὲ παραβλέπῃς, λέγει, ὅσακις σὲ
ἐπικαλοῦμαι μεγαλοφώνως, ἀλλὰ πρόσεξέ με με συμ-
πάθειαν καὶ δίδε μοι τὴν βοήθειαν που ζητῶ.

3. «Ἐλυτήθην ἐν τῇ ἀδολεσχίᾳ μου, καὶ ἐταράχθην»
Πράγματ' ἐγεμίζει ἡ ψυχὴ τοῦ ἀγωνίου, ὅταν ἐβλεπε
(προφητικῶς) τὴν παρανομίαν ποῦ διεπράττετο κατὰ
τοῦ Σωτῆρος, περὶ τῆς ὁποίας κάμνει λόγον ἐν συνεχείᾳ

λεγοντας· «Ἀπο φωτὸς ἐλθροῦ καὶ ἀπὸ θλιψέως ἁμαρτωλοῦ». Τὸ ἰσχυρὸν τοῦ εἰρηοφάνου ἐστὶν ὅτι, ὡς εἶπεν ὁ εὐεχὴς Προσεχε πόσον ἐπλήθη τοπον ἑταίρων, ἡμεῖς ποτὴν ἀγωνίαν ἔγω γεμίσα καὶ ἀφοῦ ἀποδεχθῆς ὅλα αὐτὰ, ἀκούσε τὴν προσεχὴν μου.

4-8. «Ὅτι ἐξεκλιναν ἐπ' ἐμέ ἀνομιαι». Ὅλα λοιπὸν ὅσα διεπραχθησάν ἐναντὶ τοῦ Σωτῆρος τὰ ἀποδόδε εἰς τὸ ὄκνον τοῦ πρόσαιον (Ἀπο μίσαν καὶ ἀνέκαμαν εἰς ἐμέ ὅλα αὐτὰ, μὴ κακὰ ἢ ὅποιε πᾶσι θεοῖν ἀπὸ παραλογον ὄργην. Κρίσις λέγεται ἡ ἐπὶ πάλιν παραμένοσα εἰς τὴν φωνὴν ὄργην. Ἐξ αἰτίας ἀμεθῶς αὐτοῦ κατεληφθῆν ἀπο ἀγωνίαν καὶ ταραχὴν ἐπιδιδὼν ἀντεληφθῆν. ἡ εἰρσκεται πολὺ πλησίον μοι ὁ θάνατος μὲ κατελαθε τοσοῦ μεγάλη ἀγωνία καὶ φόβος ὥστε νὰ μὴ δοῦμαι. νὰ δῶ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου καὶ νὰ ἰομίζω ὅτι ἐπλήθη παιτοῦ σκότος ἐν ὅφει αὐτῆς τῆς καταστάσεως ἐθεωρήσα ὅτι ἡ φυγὴ ἦτο τὸ καλῦτερον πού εἶχον νὰ καμῶ καὶ παρακαλοῦσα νὰ ἀποκτείνω πτέρυγας, δὲ νὰ δουηθῶ νὰ ἀλλάξω τοποῦ καὶ νὰ ἐπιγῶ ἄλλοῦ νὰ ἐγκατασταθῶ). «Ἡ καρδία μου ἐταράχθη ἐν ἐμοί. καὶ δειλία θανάτου ἐπέπεσεν ἐπ' ἐμέ». Ἴδου ἡ καρδίᾳ μου λέγει, ἀνεστάτωσε τὸν ἐσωτερικὸν μου κόπον ἐπὶ πλεον· καὶ δειλία θανάτου ἐπέπεσεν ἐπ' ἐμέ». Τοῦτο δυο τινὰ σημαίνει. Ἡ τοι θάνατον πού ὄλησε εἰς τὴν σωτηρίαν, διὰ τοῦ ὁποῖον ὁ προφήτης κατελαμβάνει το ἀπὸ τὸν φόβον, ἐπειδὴ τοῦ ἀντμετωπιζε μὲ ἀνθρωπίνους σκέψεις, ἢ τὸν αἰώνιον θάνατον τῶν ψυχῶν ἐκείνων οἱ ὅποιοι προορίζοντα διὰ τὴν ἀπώλειαν δι' ὅσα φθερὰ πράττουσιν. Πέραν αὐτῶν «φόβος» καὶ «τρομος» κατέλαθε τὴν ψυχὴν τοῦ προφήτου ὅταν εἶδε τὸν ἀγαπητόν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ νὰ ὑποφερῇ τόσα πολλὰ ἀπο τοὺς ἀσεθεῖς «Ἐκρυπτε σκότος» δε αὐτόν, διότι ἦσαν πράγματι ἔργα τοῦ σκότους ὅσα διεπραχθησάν ἐναντὶ τοῦ Σωτῆρος. Ἐπειτα, ὥσαν νὰ εἶχει ἐγκαταλεφθῆ μεταξὺ ἐκείνων οἱ ὅποιοι ἔπραττον αὐτὰ καὶ μὴ ἔχοντας αὐδερίαν δυνατότητα διαφυγῆς, ὅτε κάπου νὰ παραμερίσῃ ὥστε νὰ εὑρεθῇ ἔξω ἀπο τοὺς κακοὺς, παρακαλεῖ νὰ ἀρπαγῇ εἰς τὸν αἶερα, καὶ ἀφοῦ μεταβληθῇ εἰς πτηνόν, νὰ κατορθώσῃ νὰ διαφυγῇ διὰ τοῦ αἵερος.

9. «Προσεδεχόμενην τὸν Θεὸν σωζοντά με ἀπὸ ὀλιγοψυχίας καὶ ἀπὸ καταιγίδος». Καταιγίδα ὀνομάζε, τὴν

λύτην ἢ ὅποια τὸν κατέλαθε δια τὸ πάθος

10 «Ὅτι εἶδον ἀνθρώποι καὶ ἀντιλογίαν ἐν τῇ πόλει» Παραθετε τῇ αἰτίᾳ, ἕνεκα τῆς ὁποίας συνέθεσε τὴν παρουσίαν προσευχῆς.

13 15 «Ὅτι, εἰ ἐχθρὸς ὠνεῖδ' σέ με ὑπὲρνευκα ἂν» Αὐτὰ θὰ ἤδυναντο ἐπὶ τὴν χάριν καὶ ἀναφερῶντα εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ προδότου Ἰουδα «Σὺ δὲ ἄνθρωπε ἰσόψυχε ἡγεμὼν μου καὶ γινώστε μου» Αἰτι νὰ πῇ Ἐτμήθης τόσο πολὺ υπέρ μου, ὥστε νὰ σε καμῶ Μαθητὴν μου (ἐννοεῖ τὸν Ἰουδαν) «Ὅς ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐγλυκαίνεις μοι, ἐδεδωκέναι» Εἰς αὐτὴν λέγει Πολλὰς φορές ἡ ἐξωθεν καὶ φάς μαζί μου εἰς τὸ ἴδιον τραπέζι, «Ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ ἐπορευθήμεν ἐν ὁμονοίᾳ» Τὸτο λέγει ἐπειδὴ πολλὰκις εἶχε μεταβῆ μαζί του εἰς τὸν ναόν.

16 «Ἐλθετω δὴ θάνατος ἐπ' αὐτόν» καὶ καταβήτωσαν εἰς ἄδου ζῶντες» Ἐπειδὴ δὲ ἠθέλησαν νὰ δεχθῶν καὶ νὰ ἀκροαθῶν ἐσε ποὺ εἶπας, ἡ ἀληθινὴ ζωὴ δ' αὐτοὺς ἀναμένει ὁ αἰώνιος θάνατος Ἡ φράσις «Καταβήτωσαν εἰς ἄδου ζῶντες» ἐτέθη ἐπειδὴ, καίτοι ἐγνωρίζον ὅτι ὁ Χρῆστος ἦτο ὁ πραγματικὸς κληρονόμος εἶπον «Δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτόν» ἔχρησιμποίησε δηλαδὴ τὸν ὅρον γινώσκων ἀντὶ τῆς ζωῆς.

17 «Ἐγὼ πρὸς τὸν Θεόν ἐκ κρατῆα καὶ ὁ Κύριος εἰσήκουσέ μου» Ἐγὼ ἀφήκα κραυγὴν δυνατὴν πρὸς τὸν Θεόν. Καὶ τί εἶπε, Τί ἄλλο παρὰ νὰ σωθῇ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀπὸ ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ζητοῦν νὰ τὴν ἀφανίσουν. Διὰ τοῦτο θεοβλαπτικῶς καὶ ἔχει εἰσακουσθῇ.

18 «Ἐσπερας καὶ πρωῒ καὶ μεσημβρίας διηγῆσόν μοι» Ἀντὶ νὰ πῇ Δεῖν θὰ παύσω καὶ διακηρύξω ὅτι, ἀφοῦ ἤκουσες τὴν προσευχὴν μου, ἔχεις λυτρώσει τὴν ψυχὴν μου.

19 «Ὅτι ἐν πολλοῖς ἦσαν σὺν ἐμοί» Διότι οἱ πολλοὶ συνεκεντρωθήσαν με ἐχθρικός θ' ἀθέσεις ἐναντίον μου, θέλοντες νὰ ἀφανίσουν τὴν ψυχὴν μου.

20 «Οὐ γὰρ ἐστὶν αὐτοῖς ἀντάλλαγμα» Θὰ καταστήσουν, λέγει, τόσοι πτωχοὶ ὥστε νὰ μὴ ἔχουν τί νὰ δώσουν ἀντάλλαγμα, διὰ νὰ σώσουν τὴν ψυχὴν των², διό.

1 Ματθ κα' 38

2 Πρδλ Ματθ κ' 28

τι ἀφοῦ ἡρνήθησαι· διαπαιστος τοῦ τιμὸν αἷμα τοῦ ληστού· το ὅπου σὺ ἐδόθη διὰ τὴν ἐξαγερσιν τῆς ζωῆς των ἀνθρώπων· δεῖ δὲ τιεῖται πλεονεκτήματα καὶ μετὰ.

21 «Εξεταίνε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐν τῷ ἀποδοῦναι»· Ὁ μὲν Κύριος ἐπέμψεν τὸν εὐεργετικὸν τοῦ χερὸς διὰ νὰ δώσῃ τα ἀγαθὰ καὶ ἐκείνη ἀποδοῦναι αὐτὸν ἐκείναι τὰς εὐλογίας τοῦ εὐεργετοῦ· καὶ αὐτὸς δὲν ἐδέχθηται τὰς εὐλογίας τοῦ κατὰ τὴν σωτηρίαν, ἀλλὰ κατὰ τὴν διδασκαλίαν ἐθεθῆλωση· τὴν ἐκείνην ἐκείνην τὴν διδασκαλίαν.

22 «Διεμεριμνήθουν ἀπὸ ἐργῆς τοῦ προσώπου αὐτοῦ»· Ἐπεὶ δὲ ἐξεμάρτυρεν μετὰ τὴν κακότητα πρὸς τὸν εὐεργετὴν, διὰ τοῦτο ὡς 22, καὶ ὁ Κύριος διεπκόρυσεν αὐτοὺς εἰς ὅλα τὰ σημεῖα τῆς ζωῆς· καὶ ἐργάζονται αὐτῶν καὶ τὰ κακά· καὶ οὐκ ἔστιν περὶ τοῦ Ἰουδα Μετὰ τὴν κακότητα τοῦ ἐκείνου ἐδέχθη νὰ προδώσῃ τὸν Χριστὸν· καὶ μετὰ σκεπτικῶς πρὸς τὸν Κύριον λόγους ἐγενήθη, καὶ τὸν Κύριον ἀλλὰ ὅτι ἦσαν γεμῆτα κακά· Ἰδοὺ, ἀλλὰ δεῖται οἱ λόγοι αὐτοῦ παρατὸ «Χαίρε Ραββί»· το ὅπου ὁν ἐδέχθη ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τὴν ὥραν τῆς προδοσίας.

23 «Ἐπὶ ῥυτίων ἐπὶ ῥυτίων τὴν μερμυῖάν σου καὶ αὐτὸς σὲ διαθρέψῃ»· Ὁμοῦναι πρὸς τὸ «Μὴ μερμυῖησῃτε τι φάγητε· τι πῃτε· ἐν ἐξουσιᾷ»· «Οἱ δώσει εἰς τὸν αἰῶνα αἰῶνος τὸ δόξα»· Ἀντί νὰ εἴπῃ· Ὁ ἀρπάξῃ καὶ θαυμασιότητα εἰς πάσαν περιπτῶσιν τοὺς δικαίους ἀπὸ πᾶσαν ἐχθρότητι, ἐξεγερσὶν ἐκείνους τῶν.

24 «Σὺ δὲ ὁ Θεὸς κατεῖδες εἰς φρέαρ διαφθορᾶς»· Δηλαδή ἐκείνους ποὺ ἐξέτρεθησαν ἐκείνοι τοῦ Κυρίου καὶ τὸν ἐσταύρωσαν· Δοτεῖ φρέαρ διαφθορᾶς· διομάζει τὸν ἄδην· «Ἄνδρες χιμάτων καὶ δολιοτητος οὐ μὴ ἡμισεύσω τὰς ἡμέρας αὐτῶν»· Ἄνδρας αἰμοσταγείς διομάζει τοὺς φοβεῖς τοῦ ἀρνητοῦ τῆς ζωῆς οἱ ὅποιοι δὲν ἐπρόλαβαν νὰ σπληνῶσιν τὸν φυσιολογικὸν χρόνον τῆς ἐπιγείου ζωῆς των, ἀφοῦ ἐφονευθῶσαν προῶτως ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων.

ΝΕ'.

Εἰς τὸ τέλος ἀναφέρεται εἰς τοὺς ἑβραϊκὸν λαόν, ὁ ὁποῖος εὗρεσκετο μακρὰν τῶν ἱερῶν τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐγράφη ὑπο τοῦ Δαβὶδ ὅτι ἐκρατήσαν αὐτοὶ οἱ ἄλλοεθνεῖς εἰς Γέθ, πρὸς συνεχὴ ἀνάμνησιν τοῦ συμβάντος τούτου.

Ἑποθεσις

Ὁ Δαβὶδ καταδιωκόμενος ἀπὸ τὸν Σαουλ καὶ προσπαθῶν νὰ κρυθῇ εἶχε μαζὶ τοὺς ἐξακοσίους ἀνδρας - συντρόφους τοῦ Δερχόμενος λοιποὶ ἀπὸ τὴν Γέθ ἔπυχεν ἰδιαιτέρας τμηγὰς ἀπὸ τοὺς ἄλλοεθνεῖς ὁ ὅτι αὐτοὶ παρεχωρήσαν εἰς αὐτοὺς κατοικεῖν εἰς Σεκελάκ¹. Θὰ ἡδυνάτο ὁμῶς ὁ Ψαλμὸς νὰ θεωρηθῇ ὅτι ἀναφέρεται καὶ εἰς τὸ πρόσωπον τῆς Ἐκκλησίας ἡ ὁποία πρὸ Χριστοῦ μὲν κατα τὴν περιόδον δηλαδὴ που ἐπίστευεν εἰς τὰ εἰδῶλα, ἦτο μακρὰν ἀπὸ τὰ ἅγια καὶ ἐποδουλωμένη εἰς τοὺς δαιμονίας, ἐν συνεχείᾳ δὲ ἐλυτρωθῇ ἀπὸ τοὺς πνευματικὸς ἐχθροὺς ὑπὸ τοῦ γεννηθέντος κατ' ἀνθρώπου (τοῦ Χριστοῦ) ἐξ ἀπογόνου τοῦ Δαβὶδ (τῆς Θεοτόκου) ὑπο τοῦ Χριστοῦ ὁ ὁποῖος ἐπολέμησε χάριν ἡμῶν κατα τῶν δυνάμεων τοῦ διαβόλου καὶ συνέτριψεν αὐτάς καὶ ἐχάραξε τὴν νικην τοῦ αὐτοῦ ὥσαν εἰς στήλην δια νὰ παραμειν αἰωνίως ἀνεξίτηλος. Μετὰ δὲ ἀπὸ αὐτὰ ἐτίμησαν ἰδιαιτέρως αὐτὸν οἱ ἄλλόφυλοι, δηλαδὴ οἱ ἐθνικοὶ που ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν.

2 «Ἐλεησόν με, ὁ Θεός, ὅτι κατεπάτησέ με ἄνθρωπος» Ἐνταῦθα ἡ ὁμιλῇ ὁ Δαβὶδ διὰ τὸν Σαουλ, ἡ εἶναι λόγοι κάθε ἀγίου οἱ ὁποῖοι ἀναφέρονται εἰς τὰς θλίψεις τὰς ὁποίας ἔχουσιν οἱ ἅγιοι εἰς τὸν παρόντα κόσμον. Συχνὰ δὲ καὶ κάθε ἄνθρωπος ἀπὸ ἡμᾶς δέχεται τὴν φθεράν αὐτὴν πολεμικὴν, καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν πολεμοῦμενος καὶ ποδοπατούμενος ἀπὸ τὸν Σατανᾶν Διότι, ἂν καὶ ὁμιλῇ περὶ ἀνθρώπου ὁ Θεός, ἐν τούτοις ἀναφέρεται εἰς τὸν σατανᾶν, ὁ ὁποῖος συχνὰ εἰς τὴν θείαν Γρα

1. Πρὸλ. Α' Βαα. αζ' 2-7.

φήν ὀνομάζεται ἄνθρωπος ἡ ὑπαινίσσεται κάποιον ἀπὸ τοὺς δίκους τοῦ. Εἶσαι ὁμῶς ὁ Ψαλμὸς καταλληλὸς νὰ μάλ्लετα καὶ ἀπὸ τοὺς ἔθνικους, οἱ ὁποῖοι ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐξηπατῶ το ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ καὶ οἱ ὁποῖοι ὑπεστήσαν τὴν ἰδὴν πολεμικὴν καὶ τὰς μηχανορραφίας τῶν δαιμονίων τοὺς ὁποῖους εἰς τὴν συνέχεαν ὑπαινίσσεται καθαρώτερον.

3 «Κατεπατήσαν με οἱ ἐχθροὶ μου ὅλην τὴν ἡμέραν» Ἐγὼ ῥίζει ὅτι ὁ Σαουλ ἐκνήθη δολῶς ἐναντίον τοῦ παροτρυνόμενος καὶ καθοδηγούμενος ἀπὸ τοὺς ἀσράτους δαίμονας. Τοῦτον σημαίνει καὶ ἡ ῥῆσις τοῦ Ἀποστόλου «Οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα ἀλλὰ πρὸς τὰ πνεύματα καὶ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἔμπουραν οἰς»· «Ὅτι πολλοὶ οἱ πολεμοῦντες με ἀπὸ ὑψους»· Ἄν καὶ ἐξεγειρονται ἐναντίον μου λέγει ἐν τούτοις θά τούς νικήσω ὅλους ἐπεὶ ἡ ἐλπίς εἰς ἐσέ. Αὐτὴ δὲ ἡ ἐλπίς ἔδωκε τόσον μεγάλην δύναμιν εἰς ἐμέ, ὥστε νὰ μὴ φοβοῦμαι ὅσους με πολεμοῦσαν προηγουμένως.

5. «Ἐν τῷ Θεῷ ἐπαινέσω τοὺς λόγους μου» Ἐπειδὴ πολεμοῦμαι ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς, λέγει, ἐξοπλίζω κατὰλλήλως τὸν ἑαυτὸ μου διὰ νὰ μὴ πάθω τίποτε κακὸν ἐπιτυχόντω δὲ τοῦτο μεταβάλλοντας ὅλους τοὺς λόγους μου εἰς ὑμνοὺς, τοὺς ὁποῖους ἀναθέτω εἰς τὸν Θεόν καὶ ἐπιστηρίζοντας τὴν ἐλπίδα μου ἀποκλειστικῶς εἰς αὐτόν διὰ τοῦτο καὶ δὲν ἐφοβουμην οὐδένα ἄνθρωπον.

6 7 «Ὅλην τὴν ἡμέραν τοὺς λόγους μου ἐβδελύσσοντο» Ἐγὼ μὲν, λέγει ἀφιέρωναι ὅλην τὴν ἡμέραν τοὺς ὕμνους μου εἰς τὸν Θεόν, αὐτοὶ δὲ δὲν παρέλειπον καθε ἡμέραν νὰ συντονίζουσι τὰς ἐτεργείας τῶν ἐναντίον μου διὰ νὰ μοῦ προκαλέσουσι κακά «Παρακῆσουσι καὶ κατακρυσθουσι, αὐτοὶ τὴν πτέρυν μου φυλάξουσιν»· Τὸ «παρακῆσουσι» ἔχει τεθῆ ἀντὶ τοῦ «συναγθῆσονται». Τὸ νόημα δὲ εἶναι, τὸ ἐξῆς τοιοῦτοτρόπως λέγει, ὁλόκληρον τὴν ἡμέραν ἀφιέρωνον εἰς τὸ νὰ συνωμοτοῦν ἐναντίον μου, καὶ ὅλαι αἱ σκέψεις τῶν ἐστρέφοντο ἐναντίον μου, ἐπεὶ δὲ ἐφρόντιζον νὰ συγκεντρῶνῶνται αὐτοὶ

εἰς τὸ αὐτὸ μέρος καὶ ἐὰν ἐμῶν κρυφῶς τὰς ἐναντιον
 μου προετομῆταις τὰ καὶ ἀμὴ ἄρκεται μόνον εἰς
 αὐτὸ ἀλλὰ ἐὰν ἐξετάζωμεν ἀκοῇ καὶ τὴν πτέρυγα μου,
 δηλαδὴ τὸν τροχὸν τῆς ζωῆς μου κηπως καταφέρουν
 ἐὰν μου θαλοὺν τρεκίσποδι καὶ ἐὰν μὲ ἐξοδωτερωσούν.
 Παρακολούθεισιν δὲ ἀκόμη καὶ τὰ ἔργα τῶν ποδῶν
 μου διὰ τὰ μὲν πλάτθουσιν καὶ αὐτὰ μὲν ἔπραττον ἐ-
 ναντιον μου ὅσοι με κατεδύκον ἀδικῶς οὐ δίκως. Κυ-
 ρε ποὶ εἴσω ἢ ἐπίς μοι ἐμένα μεν λυτρώσαι με ἀπο-
 τὰς ἀδικουῦς μηχανοφραγίας τῶν αὐτῶν δὲ ἐξαφάνι-
 σε, καιόντας ῥύσιν τῆς ὀργῆς σου.

9 Ὁ Θεός, τὴν ζωὴν μοι ἐπηγγειλά σοι. Ἐπεδὴ
 ἔχω παρρησιαί, λέγει, καὶ ἐπεδὴ δὲν ἐντρέπομαι διὰ
 τὴν ζωὴν μου σοὶ τὴν ἐφ' ἑρῶσα ἀνέκκλητον. Σὺ δὲ ἀ-
 πεδεγθὴς αὐτῇ τὴν ἀποκέντην τῆς ζωῆς μου καὶ δὲν
 περεφρονησας τὰ δεικνύοντά μου ἀλλὰ τὰ ἐβόλεις ἐνω-
 πίοις σοὶ πιστοτοῦν οὕτω τὴν ἀληθεῖαν τῆς ὑποσχέσε-
 ως σου ποὶ λέγει. Ἐτ' τοῦ λαλοῦντος ἐρῶ Ἴδου πα-
 ρέμι. Διὰ τοῦτο σιτέσθαι να ὀπισθοχωροῦν οἱ ἐ-
 χθροὶ μου ὅταν εἰσηκουετο ἡ ἰδική μου προσευχὴ δι'
 αὐτο ἀκριβῶς καὶ λέγω Ἐν ἡ ἂν ἡμέρᾳ ἐπικαλέσω
 μαί σοι.

10 Ἐπιστρέφουσιν οἱ ἐχθροὶ μοι εἰς τὰ ὀπίσω.
 Ἀπὸ αὐτὰς τὰς ἐνεργεῖας λέγει τῆς ἰδικῆς σου προ-
 στάσας ἀντεληφθῆναι καὶ ἐγνωρίσα πολὺ καλῶς ὅτι ἡ ἐλ-
 πς μου εἰς σέ δὲν πηγάζει χαμένη ἀντιθέτως δι' αὐ-
 τῆς ἐξασφαλισα τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ.

12-13 Ἐν ἐμοὶ, ὁ Θεός, εἶχαι ὅς ἀποδῶσω αἰνέ-
 σεώς σου. Ἐπειδὴ λέγει, μᾶς ἡξιώσας να ἀντικρυσω-
 μεν τὸ μυστήριον τῆς οικονομίας σου καὶ μᾶς ἔσωσας
 ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ Σατανᾶ τί ἄλλο δυνάμεθα (οἱ ἀ-
 τελεῖς ἡμεῖς ἄνθρωποι) να σοὶ ἀνταποδῶσωμεν δὲ τὴν
 ἀνεκτιμήτην αὐτὴν ἐνεργεῖσαι σου παρὰ θεοῖς αἰνέ-
 σεως. Ὅτι ἐρρῶσω τὴν ψυχὴν μου ἐκ θανάτου. Ἐν-
 νοεῖ τὸν πνευματικὸν θάνατον. Δηλαδὴ τὸν θάνατον ποῦ
 προκαλεῖ εἰς τὴν ψυχὴν ἡ ἀγνοσία τοῦ Θεοῦ. Καὶ τοὺς

3 Ἡσυχία 9

4 «Θεοὶ αἰνέσας» εἶναι ἡ ἡ θεὸς Εὐχαριστία ἡ ἡ ἐν γένει
 πνευματικὴ λατρεία τοῦ Θεοῦ.

ποδας μου από ὀλ ρθηματος· Ἐννοεῖ τὴν πτώσιν εἰς τὴν ἁμαρταν διότι αὐτὴ ὡδήγησε τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸν θάνατον· Ἐξαρσότης ἐώπεν Κύριος ἐν φωτὶ ζωντῶν· Διότι ὅσοις καθαρεύῃ ἀπὸ τῆς ἁμαρταν καὶ γίνεαι τοιοῦτοτρόπως καθαροί, αὐτοὶ θα φαῖν ἄρεστός εἰς τὸν Κύριον· εἰς τὸν μὲν ὁ δὲ τὰ κακά καὶ εἰς τὴν γῶραν ὅπου κατενόη ἐν ὁ ποὶ πρὸς γματ ζοῖ· Ἡ σωτηρία μας δὲ ἀπὸ τῶν θγ. τῶν ἡ ἀπελε θέρωσις μας ἀπὸ τὰ δυνάμει τῆς ἁμαρτίας καὶ ἡ διὰ τοῦτος μας νὰ κληρονομήσῃ τὴν γῆρα τῶν ζωντῶν· εἶναι δῶρα τῆς ἐπι γῆς πειροχίας τοῦ Κυρίου· Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ψαλμός ἔχει ἐπιγραφὴν σπηλογραφία τῷ Δαβὶδ·

ΝΣΤ΄.

Εἰς τὸ τέλος μὴ καταστρεψῇς τὸν Δαβὶδ ἐγράφη εἰς ἀπαμνησιν τοῦ γεγονότος τῆς δραπέτευσεως τοῦ Δαβὶδ ἀπὸ τοῦ σπηλαιου χωρὶς νὰ τοὶ συλλάβῃ ὁ Σαούλ·

Υπόθεσις

Ὁ Δαβὶδ ἀποφεύγων τοὺς Σαούλ, ὁ ὁποῖος τὸν κατεδίωκε ἤλθεν εἰς ἓν σπήλαιον μαζὶ μετὰ τετρακοσίους ἄνδρας· ὅποτε ἔκοψε καὶ τὸ κράσπεδον τοῦ μανδύου τοῦ Σαούλ· Τότε λοιπὸν φάλλει καὶ τὸν παρόντα Ψαλμόν· Ὁ Ψαλμός ὁμοῦς ἀναφέρεται καὶ εἰς ὅσα ἐπραξε δὲ ἡμᾶς ὁ Χριστὸς ὁ ὁποῖος ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ ἡμᾶς τὴν φθοράν διὰ κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας ἐνεφανισθῇ ἐπὶ τῆς γῆς ὡς ἄνθρωπος·

2· Ἐλέησόν με, ὁ Θεὸς ἐλέησόν με· Προσφέρει τὴν δοξολογίαν εἰς αὐτοὺς ἐξ ὀνοματος τῆς ἀνθρωπότητος· Ὅτι ἐν σοὶ πέποιθεν ἡ ψυχὴ μου καὶ ἐν τῇ σκιά τῶν πτερύγων σου ἐλπιδῶ· Σεισηθίζε· ἡ ἁγία Γραφή νὰ καλῇ πτέρυγας τῇ προσπάτατευτικῇ δυνάμει τοῦ Θεοῦ, συμφῶνως πρὸς τὸ λεχθῆν ὑπὸ τοῦ Κυρίου· Ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου ὃν τρόπον ὄρνις

ἐπὶ συναγεῖα τα νοσοῦσα αὐτῆς ἵπο τας πτέρυγας· ὁ Ἐ-
 χὼ λέγει τῇ ἐλπίδι μου εἰς τὴν δική σου βοηθεῖαν.
 Ἐως οἱ παρελθῇ ἡ ἀνάμει· δηλαδὴ ἕως ὅτου φέρῃ
 ἀπὸ τῆς μέσης· ὁ Σατανᾶς καὶ αἱ πονήσαι δυνάμεις ποῦ
 εἶναι μαζί του.

3 «Κεκραζομαι πρὸς τὸν Θεὸν τὸν Ὑψιστον τὸν
 Θεὸν τὸν εὐεργετησάτα με· Θα σέ δοξολογήσω λέ-
 γει, καὶ θα ἀπαμείψω εὐχαριστίας εἰς ἔσση τὸν εὐερ-
 γέτην μου· Ἐξήραστε λέν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἔσωσέ με·
 Με πολλὴν καθαροτητα ὁμολεῖ δια τὴν κάθοδον τοῦ Κι-
 ρίου· Ἐδωκεν εἰς δέδος τοὺς καταπατοῦντας με·
 Ἐξευτέλισε δηλαδὴ τας πνευματικὰς καὶ ἐχθρὰς δυν-
 ἀμεις (Δός μου λοιποὶ τὴν ἐργασίαν δια νὰ ἔχω
 τὸ δικαίωμα νὰ λέγω με παρρησια, ὅτι ἔσκαψες ἀπὸ
 τὸν οὐρανὸν καὶ μάς εἶδες με στοργῇ καὶ δι τὰς μὲν
 ὑποθέσεις τῶν πιστῶν τας δευτέτησεις, ὅσα δε ἀφοροῦν
 εἰς τοὺς ἐχθροὺς τὰ κατηύθυνες πρὸς ἐντροπὴν τῶν Πι-
 θανόν βεβαίως νὰ ὁμολῇ δια τὴν σωτηρίαν τῆς ὅπας
 ἔτυχεν εἰς τὸ σπήλαιον ὅπου ὁχ ἀπλῶς ἔσωθη ἀλλὰ
 μᾶλλον θὰ ἔπιανε αἰχμαλωτοὶ τοῦ ἐχθροῦ, ἐὰν δὲν τὸν
 ἔλυπεῖτο· Αὐτὸ λοιποὶ ἀπέτελεσε καὶ ἐντροπὴν δια
 τὸν σωθέντα (Σαουλ), διότι ἀπέδεγθη πόσον ἀνόητον
 ἦτο νὰ μηχανορραφῇ κατα τοῦ Σωτῆρος)· Ἐξήραστε
 λέν ὁ Θεὸς τὸ ἔλεος αὐτοῦ καὶ τὴν ἀλήθειαν αὐτοῦ·
 Ἐλεος καὶ ἀλήθεια τοῦ Πατρὸς εἶναι ὁ Υἱός.

5 «Καὶ ἔρρησάτο τὴν ψυχὴν μου ἐκ μέσου σκύμνων·
 Πράγματι δὲ ἐγκατελεφθῇ εἰς τὸ μέσον μικρῶν λεόν-
 των, δηλαδὴ τῶν ἀλλοφυλῶν κατοικῶν τῆς Γέθ· Ἡ ἐ-
 κοιμήθην γεμᾶτος ταραχῇ, ἐξ αὐτὰς τῆς ἰδ. κῆς μου
 ἀδυναμίας καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας· Ὁ Ὑψιστος ὁ-
 μως, ἀφοῦ ἀπέστειλεν εἰς τὴν γῆν τὸν ἐνυπόστατον Αὐ-
 τοῦ Λόγον· ἔλυτρωσε τὴν ψυχὴν μου, ὥστε νὰ μὴ παθῇ
 τίποτε κακὸν ἀπὸ τὴν ταραχῇ, ποὺ τῆς προκαλοῦσαν
 οἱ μικροὶ λεόντες· Ποῖα ὁμως εἶναι αὐτὰ τα θηρία, τὰ
 ὅποια ὁ ψαλμῶδης ὀνομαζει σκυμνοὺς· δύνανται θαυ-
 μάσια νὰ εἶναι· οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἀντὶ διὰ δότια ἔ-
 χουν τὰ ὅπλα καὶ τὰ κρυφὰ σχέδια τῶν ὀνομάζονται
 σκύμνοι, ἀντὶ νὰ εἴπῃ, ὅτι προκαλοῦν διὰ παντὸς τρὸ-

που θλάσθας Ὅπως ἀκριβῶς ὅταν τὸ μαχαίρι εἶναι, ἃ
 κον σμεῖνοι φοβεῖς με πολλὴν ἐκλογίαν τοῦ τοιτρόπως
 καὶ ἡ γλῶσσα ὅταν εἶς διεφθαρμένη φοβεῖται με τὰς
 διαφοροὺς κατακρίσεις καὶ κατηγορίας. Γίνεται δη-
 λαδὴ λόγος δια τοὺς πνευματικοὺς σκυμνοὺς. Ἐκοιμή-
 θην τεταραγμένος. Ἐπεὶ δὲ ἐσώθην, λέγει ἀπὸ τοῦς
 πνευματικῶς σκυμνοὺς δι' αὐτο καὶ θά ἀναπαυθῶ καί-
 το παλαιότερον αὐτοὶ μοῦ προκαλοῦσαν ταραγὴν. Ὑ-
 οὶ οἱ ἀνθρώπων οἱ ὀδοῦντες αὐτῶν ὅπλα καὶ βέλη. Λέγει
 αὐτὰ διὰ νὰ παραστήσῃ μετὰ ζωηρότητος τὰ ὅσα συ-
 νέθησαν εἰς τὸν Σατήρα κατα τὴν διάρκεια τοῦ πά-
 θους ὅταν οἱ Ἰουδαῖοι ἐκραυγαζοῖν πρὸς τὸν Πιλάτον
 ἐναντίον τοῦ Χριστοῦ τοῦ Ἁγίου, ὅροι σταυρώσων αὐ-
 τόν, καὶ τὸ «εἰ μὴ ἦν οὗτος κακοῦργος, οὐκ ἂν σοι
 παρεδωκαμεν αὐτόν»²

6 Ὑψώθητ ἐπ' τοὺς οὐρανούς, ὁ Θεὸς καὶ ἐπὶ πᾶ-
 σαν τὴν γῆν, ἡ δόξα σου. Ἄν καὶ πέθαιες λέγει, τὸν
 ἑαυτοῦ σου εἰς θεληματικὴν ταπεινώσιν χάριν τῆς ἰδ-
 κῆς μας σωτηρίας ὑπεδέξες το αὐτὴν ὑπακοὴν πρὸς
 τὸν Πατέρα σου ὥστε νὰ ὀδηγηθῇς εἰς τὸν θάνατον³,
 σπεῖσον ὁμῶς νὰ ἀναθῇς καὶ πάλιν εἰς τοὺς οὐρανούς,
 διότι καὶ ὅταν ἀνελθῇς θά γεμίσης με τὴν δόξαν σου
 ὁλόκληρον τὴν γῆν.

7 Παγίδα ἡτοίμασαν τοῖς ποσὶ μου. Ἐκεῖνοι, λέ-
 γει, ποὺ με ἐνέπλεξαν εἰς τὰς παγίδας τῶν καὶ με ἐ-
 ξουδετέρωσαν κατησθύνεις οὕτω τὰ πράγματα ὥστε νὰ
 περσοῦν εἰς τὸν λάκκον τοῦ ὁποῖον οἱ ὁδοὶ ἀνοῖξαν δι'
 ἐμέ. Ἀποῦ λοιπὸν ἐπετέλεσας τὰ καταπληκτικὰ αὐτὰ
 ἔργα ἐπὶ τῆς γῆς ἀνέβα τώρα εἰς τοὺς οὐρανούς

8 Ἐτοιμὴ ἡ καρδία μου, ὁ Θεός, ἔτοιμη ἡ καρδία
 μου. Παρακαλεῖ νὰ δεχθῇ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα τὸ ὁ-
 ποῖον ἐπεσχέθη, ὅταν ἀελαμβάνετο εἰς τοὺς οὐρανούς
 ὅτι θὰ ἀποστείλῃ ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ⁴ ὁ αἰθε-
 ραῶν δι. εἶναι καθ' ὅλα ἔτοιμη ἡ καρδία του νὰ τὸ
 δεχθῇ

9 Ἐξεγέρθητι, ἡ δόξα μου. Δόξαν ἰδικὴν τοῦ ὁ-

2 Ἰωάν. 8 15

3 Ἰωάν. 19 30

4 Πρβλ. Φιλ. 2 7-8

5 Βλ. Λουκ. κδ. 49 Πρ. ο. 4

νομαζεί το προφητικόν πνεῦμα (χαρisma) ὡς ἔξεγέρθη-
τι ἐκ τῆς ἐκκλησίας καὶ ἔσται ὡς ἡμεῖς. Ὅσα τῆς οὐ-
μεν δὲ οὐκ ἔστιν ὁ σῶμα. Ἐξεγέρθηται οὖν ὁ
θρόνος Μολὸς κατὰ αὐτὴν λέγει, ἀπὸ τοῦ πνευματικόν
φῶς θαυμάσιον δὲ αὐτὴν ὡς ὁλοκλησῶ.

10. «Ἐξ ἡμῶν ἡμεῖς τοὶ ἐκκλησίας Κυριε, ψαλῶ
σοι ἐν ἐξέσει. Πρὸς τὴν ἐπιστροφὴν ὅλων
τῶν ἀνθρώπων εἰς τὸ θεὸν μεσθῶν τῶν ὁπῶν θά δο-
ξατογὴ αὐτοῦ ἐπεὶ δὴ αὐτὸς ἐθῆ θά ψάλλουν τοὺς 1
δικαίους τοῦ μέλους. Ὅτι ἡμεῖς, οὐκ ἔως τῶν αἰώνων
τὸ ἐλπίς τοῦ. Ἐξ ἡμῶν πρὸς τὸ ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ
κτίσις ἐλευθερωθήσεται. ὅτι τῆς φθαρτῆς εἰς τὴν ἐλευ-
θερίαν τῶν τεκνῶν τοῦ θεοῦ. ὅτι ἔως τῶν νεφελῶν
ἡ ἀλήθεια αὐτοῦ. Ἀπεδείξας, λέγει, δὲ τῶν πραγμάτων
ὅτι ἦσαν ἀποκρίτως ἀληθῆ ὅσα εἶπαι (προεφήτευσαν)
αἱ νεφέλαι, δηλαδὴ οἱ προφῆται.

ΨΑΛΜΟΣ ΝΖ'.

Εἰς τὸ τέλος μὴ καταστρέψεως. Ψαλμός τοῦ Δαβὶδ
προωρισμένος καὶ ἀναγραφὴ ἐπὶ στήλης.

ὑπόθεσις

Ἡ ὑπόθεσις τοῦ παρόντος Ψαλμοῦ εἶναι ἰδία πρὸς
ἐκείνην τοῦ προηγουμένου μετὰ μόνη τὴν διαφορὰν ὅτι
οὗτος ἐξηγεῖ σαφέστερον ποῖον ὠτῆρε τὸ τέλος ἐκεί-
νων, οἱ ὅποιοι ἐξηγέρθησαν κατὰ τὸ Σωτήρος.

2-3 «Εἰ ἀληθῶς ἀρα δικαιοσύνη λαλεῖτε» Ἐπει-
δὴ συνεκροτοῖ το ἐναντίας τοῦ Σωτήρος δὲ αὐτὸν προ-
στατευσθῶν δῆθεν τοῖς ἰσχυροῖς, δὲ καὶ ὁλοκλησῶν τοὺς ἐρω-
τῶν τὸ προφητικόν πνεῦμα ἐπὶ πραγματι ἐνδ' ἀφέρωνται
διὰ τὸ δικαίον, καὶ δικάζουσιν μετ' εὐθυτητά, δηλαδὴ μετ'
δικαιοσύνην. Αὐτοὶ ὅμως δὲν ἀπεφασίζουσιν μετ' ὀνόματι
τὴν δικαιοσύνην, ἀφοῦ ἤθελον καὶ φονεύσουσιν τὸν ἀθῶ-

ον και δικτην· «Και γαρ ἐ= καρδία ἀνθρώπου ἐργάζεσθε ἐν τῇ γῇ·»· «Καὶ τοὺς λόγους σου λέγει, φανετὰ ἀγαθὰ καὶ παροισ=»· ἴθε δὲ ὑπερλοπίζεσθε δῆθεν τοὺς νόμους ἐν τοις τοῖς ἡ καρδία σου εἰς αὐτὰ γεμάτη πικραν καὶ τὰ ἔργα σου εἰς αὐτὰ, καὶ τὰ ἀνθρώπων·

4 5 Ἀπηναικωθήσιν οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀπο μήτρας·¹ Θελεῖ· καὶ εἴπη ὅτι· οἱ τοιοῦτοι δύνανται ποτε ἐξ ὅσων ἀπαίτουται δατῇ σωτηρίαν τῶν· (Ὁ Θεὸς ἐξ εἶπε τοῦ ἐξ ἑκαστοῦ τοῦ· ὁ ἑκαστοῦ ὁ ἀσταμάτος τοῦ προφήτου· Ἡσυχία· Ἐξ ἑκαστοῦ, ὅτι ἀφ' ἑκαστοῦ ἀφ' ἑκαστοῦ, καὶ ἀνθρώπος εἰ καὶ ἐκ καὶ καὶ κλητῇ· καὶ καὶ ἐκαστοῦ τοῦ ἀνθρώπου θάπτεσθαι· Ἐκαστοῦ αὐτοῦ κατὰ τῇ ὁμοίωσιν τοῦ ὁφείλου· Θελεῖ ἐκαστοῦ τῇ· Ἐκαστοῦ ἡ ὁποῖα λέγει, ὅτι εἶνα ὁμοίωσιν πρὸς τοὺς ὁφείλους τοῦ παρὰ σου ὁ ὁποῖος καθ' ἡν στιγμὴν ἐφάνητο ὡς φίλος καὶ ὡς φίλος με ὑποκρίτῃ ἐκαστοῦ· ἐκαστοῦ πρὸς τοὺς πρωτοπλάστους ἐφερεῖν εἰς τοὺς ἀνθρώπων γενὸς τὸν θλιαντῶν· Ἐπε δὴ, λοιπὸν, καὶ οἱ Ἰσραὴλ ἐκαστοῦ κατὰ τὸν ἴδιον περίπου τρόπον λέγουτες· Ραββὶ καὶ Διδασκαλῆς·² καὶ· Ὁ δὲ ἀνθρώπος, ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐκαστοῦ καὶ ἀλλὰ παρόμοια ἐκαστοῦ· πρόσφορον λόγος ἐκαστοῦ παραλήλως οὐκ ἐσκεπτοῦτο νὰ τὸν παρὰ τῶν· εἰς τὸν διαπαιρὸν θάνατον δια τοῦ το παρὰ τῶν· πρὸς τοὺς ὁφείλους· Ὡς, ἀπὸ τοῦ κωφῆ καὶ βουβῆς τὰ ὅσα αὐτοῦ· Ὅχι, μόνον πρὸς τὸν ὁφείλον, λέγει· θα ἡδύνατο νὰ παρὰ τῶν· ἀλλ' εἰδωότερον καὶ πρὸς ὁφείλον, ἡ ὁποῖα ἐκαστοῦ τὸ δηλητήριον κατὰ ἀπὸ τοὺς ὁφείλους, καὶ ἡ ὁποῖα δὲ, θέλει νὰ δώσῃ προσοχὴν· εἰς τὰ κατὰ τῶν· ὥστε νὰ καταπρηνθῇ ἡ ὁργὴ τῆς· λέγει δὲ αὐτὰ, ἐπε δὴ καὶ οἱ Ἰσραὴλ οὐκ ἐκαστοῦ πρὸς τοὺς λόγους τοῦ Ἡσαίου ἐκαστοῦ τὰ ὅσα αὐτοῦ τοὺς δατὰ νὰ μὴ ἀκούσων τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου·

1 Ἡσυχία 8

2 Πρβλ. Γεν. γ' 19

3 ὡς γ' 2

4 Ματθ. κβ' 18

5 Ἰωάν. γ' 2

6 Ἀποκ.· Ὁφείλον δηλητηριώδης ἀποκρινόμενος ἐν Αἰγύπτῳ· Ὁφείλον πρὸς ἐκαστοῦ

7 Βλ. Ἡσ. στ' θ' κ' ε'

79 Ὁ Θεὸς αἰστριφεὶ τοὺς ὀδόντας αὐτῶν ἐν τῷ στόματι αὐτῶν. Ὁδοὶ τις εἰς τὸ χωροῖν τοῦτο ὀνομάζεται ψεύδεις κατηγορίας τὰς ὁποίας ἐγάλλεσαν ἐναντίον τοῦ Κυρίου καὶ ἰδοὺσιτερώς ὅσα διέδωσαν διὰ νὰ διαφύγουν τὴν ἀνάστασιν τοῖς πῦρ πῦρ αὐτῶν ὀδόντας νὰ ἀνερμύτῃ τὴν δύναμιν ἐπεὶ δὴ ἡ δύναμις τῶν λεοντῶν εὐρίσκεται εἰς τοὺς ὀδόντας τῶν «Ἐξουθενωθησονται ὥσπερ ἰδιὸν διαπορεύμενοι». ὅσα εἶπαν, λέγει, τελείως περιφρονημένοι ὥστε τὸ διασκορπισμένοι νερό πού εἶναι ἀπὸ τοῦ ἀγχοῦ ἀχρηστοῦ. Ἐκτετεῖ τὸ τοξὸν αὐτοῦ ἕως οὗ ἀσθενήσωσιν. Τοξὸν εἰς αὐτὰ ἐδῶ λέγει τὴν ἀποφασιν ἢ ὅποια προκεταὶ νὰ ληφθῇ ὑπο τοῦ Θεοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως. Το «ἕως οὗ» δὲ ἐτέθη ἀντὶ τοῦ «καὶ» τοιοῦτοτρόπως θα εἶναι «καὶ ἀσθενήσουσιν». «Ἐπέσε τὸ πῦρ ἐπ' αὐτοὺς, καὶ οὐκ εἶδον τὸν ἥλιον». Ἐπεὶ δὴ λέγει ἐρριφθῆναι εἰς τὸ ἀσθεστον πῦρ δι' αὐτὸ δεῖν ἡδυνήθησαν νὰ δοῦν τοὶ ἥλιοι τῆς δικαιοσύνης (τῶν ἁγίων). Τοῦτο εἶναι ὁμοίον πρὸς τὸ «Ἀρθήτω ὁ ἀσβεστὴς ἵνα μὴ ἰδῇ τὴν δοξάν Κυρίου»⁸.

10 Πρὸ τοῦ συνιέναι τὰς ἀκάθαρτας ὑμῶν τὴν ῥάμνον. Ἡ ῥάμνος εἶναι φυτὸν ἀκαθάρτων. Ἐννοεῖ δὲ τὸ ἀκάθαρτον στεφανίον τοῦ Κυρίου⁹. Προτοῦ, λέγει, νὰ μεγαλωσθῇ τὰ ἀγκάθια σας δηλ. αἱ ἁμαρτίαι σας καὶ γίενται ῥάμνος ὅτι νὰ ἀθροίστε καὶ καρποφορήσετε, θα ἔλθῃ ἐναντίον σας ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ.

11 12 «Εὐφρανθήσεται δικαῖος διὸν ἰδὼν ἐκδικησάν». Οὗ δὲ καὶ, λέγει διὸν θα βλέπουν τοὺς αἰσχροὺς δαίμονας νὰ ἐκδωκῶνται κακὴν κακῶς κατὰ τὴν ὥραν τῆς τελικῆς κρίσεως, θα γεμισθῶν ἀπὸ ἀγαλλίας, διὰ τὴν δικαίαν ἀποφασιν τοῦ Θεοῦ, ἄλλα καὶ διὸτ' οἱ ἴδιοι θα ἀπαλλάσσονται ἀπὸ τὴν τιμωρίαν τοῦ αἰωνίου θανάτου. Διότι τὸ «ἔπειτα» δεῖν νὰ θεωρηθῇ ὅτ' ἀναφέρεται εἰς τὸν ἀθῶον συμφωνῶς καὶ πρὸς τὸ «Νίκωμαι ἐν ἀθώοις τὰς χεῖρας μου». «Ἄρα ἐστὶν ὁ Θεὸς κρίνων αὐτοὺς ἐν τῇ γῇ». Το «ἄρα» ἐχρησιμοποίηθη ἀντὶ τοῦ «ὄντως».

8 Πρὸς Ματθ κε' 11 15

9 Ἡσ κατ' 10

10 Βλ. Ματθ κε' 29 Μάρκ κε' 17

11 Ψαλμ κε' 6.

Ἐπάρχει πραγματὶ ὁ Θεὸς ὁ ὁποῖος θά τοις κρῖνῃ Πα-
ραδεχόνται λέγει, ὅτι ὑπῆρξε πραγματὶ δικαία ἡ ἐναν-
τίον των ἀπόφασις τοῦ Θεοῦ

ΨΑΛΜΟΣ ΝΗ'.

Εἰς τὸ τέλος μὴ καταστρέψῃς ΨΑΛΜΟΣ τοῦ Δαβίδ,
γραφεῖς εἰς ἀναμνησιν τοῦ γέγοντος κατὰ τὸ ὅποιον
ὁ Σαουλ ἀπέστελλε τοὺς ἀνθρώπους τοῦ να στήσουν
ἐνέδρα ἐξώθεν τῆς οἰκίας τοῦ Δαβίδ διὰ να τὸν
φονεύσουν!

Ἑξήσεις

Κυριευθεὶς ἀπο φθόνον ἐναντίον τοῦ Δαβίδ ὁ Σα-
ουλ, κατὰ ἐκεῖνος ὑπῆρξε εὐεργέτης τοῦ ἐζήτει ἐ-
πιμόνως να τοὺν φονεύσῃ, ἄλλοτε μὲν πετῶν κατ' αὐτοῦ
τὸ δορυ τοῦ ἄλλοτε δὲ πολιορκῶν αὐτὸν ἐντός τοῦ οἴ-
κου τοῦ. Τὸ περιεχόμενον δὲ τοῦ Ψαλμοῦ ἀναφέρεται
εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Σωτῆρος ὁ ὁποῖος ἐνῶ εὐεργετεῖ
ἀφειδῶς τοὺς ἀχάριστον Ἰσραὴλ ὁ ὁποῖος ἐνταῦθα ἀντι-
προσωπεύεται ἀπο τὸν Σαουλ, οὗτος τὸν ἐχθρεύεται
καὶ ζητεῖ τὴν ἐξόντωσιν τοῦ. Διαλαμβάνεται δὲ εἰς τὸν
Ψαλμὸν καὶ ἡ χαρμόσυτος ἀναγγελία τῆς μελλοντι-
κῆς κλήσεως εἰς σωτηρίαν ὅλων τῶν ἐθνῶν, ὅτι δηλα-
δὴ ὁ Ἰσραὴλ ἀπεκλείσθη τῆς σωτηρίας ἐξ αἰτίας τῆς
ἀσεβοῦς διαγωγῆς τοῦ ἐναντ. τοῦ Θεοῦ

2 «Ἐξέλω με ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου, ὁ Θεός» Παρα-
καλεῖ να ἀπαλλαγῇ καὶ ἀπὸ τοὺς ὁρατοὺς καὶ ἀπὸ τοὺς
ἀοράτους ἐχθρούς διότι αὐτοὶ, ἐπεὶ δὴ διέπραττον ἁ-
νομίας τὸν ἐφθάνουν

4 «Οὔτε ἡ ἀνομία μου οὔτε ἡ ἁμαρτία μου, Κύριε»
Ὁμοιάζει πρὸς τὸ «Ὅτι ἀνομίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ
ὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ»¹

6-7 «Πρόσρχες τοῦ ἐπισκέψασθαι πάντα τὰ ἔθνη» Πα-

1 Βλ. Α. Βασ. θ. 10 κ. ε.

2 Α. Πέτρ. θ. 22

πραττοῦν ἐπεξήνομηται ὅτι δὲν ὑπάρχει κυπὸς ποῦ
 πικραλέηθε· καὶ ἐδ' ἔφερεται. Καὶ ἀφ' οὗ εἶπεν αὐτὰ
 κατέλαβεν καὶ ζητήρηται τῶν μωραίων τῶν λεγομένων τὸ ἐ-
 ξῆς. Δι' ὅλα ταῦτα τοῖς τωωρήσας δικάως καὶ ἀπο-
 τήν δικήν σου τωωρᾶν θηθήσεται· οἱ πάντες.

10 «Τὸ κράτος μου τῶς σε φλάξω· καὶ ἐκεῖνο
 μὲν λέγε· δι' αὐτῶν ἐγὼ ἀσέβησε· ἐλάττωσόν με, ἐ-
 γὼ δὲ ὁ πρωτῆς ποιῶν· λέγω αὐτῶν δ' αὖ τῆς ἐμπνευσθεῶς
 τοῦ Ἁγίου Πνεύματος θὰ διαφύλαξω δα σοὶ τὴν δι-
 ναμει μου καὶ τὴν ἐξουσίαν μου· ὅτι ἴδη μέ ἐχεις προσ-
 τατεῖσαι καὶ πρὶν ἄκρη σέ παρακαλέσω με ἐνηγκα-
 σθῆς με τοῦ ἔλεος σοι, καὶ μέ ἤξιωσες νὰ ἴδω τὴν πτώ-
 σιν τῶν ἐχθρῶν μου.

12 «Μὴ ἀποκτείνῃς αὐτοὺς, μηποτε ἐπ' λάθωνται
 τοῦ νόμου σου. Παρακαλεῖ νὰ μὴ ἐξαφαισθῇ μὲν ἐν
 τέλος ἀπὸ τῆς ἀνθρωπότητος ὁ λαὸς ἐκεῖνος· ποῦ ἐξή-
 γέρθη ἐναντὶ τοῦ κυρίου· ἀλλὰ νὰ δασκορπῇ μᾶλ-
 λον ἀέωται καὶ νὰ ζῇ αἱ, υαλατὸς δαίτη· ἀμαρτίαν
 τοῦ στόματος αὐτῶν, καὶ ἐξ αἰτίας τῆς ὑπερηφανείας
 τῶν.

13 «Καὶ ἐξ' ἄρας καὶ ψευδούς διαγγελήσονται ἐν
 συντελείᾳ. Ἄς ἀκικαθῇ παντοῦ λέγε· τοῦ θαυθερόν
 τῶν τέλος δαίτας καταρας ποῖ ἐκτοξεύουν ἐναντίον
 σου καὶ δα τὴ ψεύθῃ ποῖ λεγούν κατὰ τῆς δόξης σου.
 Οἰκτροὶ δὲ τέλος δεινῶν τοῖν παντελῇ ἀφαισμόν τοῦ
 Ἰουδακοῦ ἐθνούς· ἀλλὰ τὴν ἐξαφανίσαι τῆς δόξης ποῦ
 εἶχον· οἱ ἦσαν πληροὶ τοῦ Θεοῦ· Δόξα τῶν δὲ ἦσαν
 αἱ λατρεῖαι τῶν συμφωνῶς πρὸς τὸν μωσαικὸν νόμον,
 ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ οἱ προφῆται οἱ ἀρχιερεῖς, οἱ δ' ὅσα
 σκαλοὶ τοῦ νόμου καὶ αἱ σ' αἱ ἐμφανίσεις τῶν ἀγγε-
 λῶν ὅλα αὐτὰ ἐξηφανίσθησαν διὰ μιᾶς μετὰ τὸν φό-
 νον τοῦ Κυρίου.

14 «Καὶ γνώσονται ὅτι ὁ Θεὸς δεσποζει τοῦ Ἰα-
 κώβ, καὶ τῶν περατῶν τῆς γῆς. Ὅταν, λέγε, γάσουν
 δλόκληρον τὴν δοξαίων, τότε θα μαθοῦν ἐκ τῶν πρα-
 γμάτων ὅτι πραγματὶ ἐστὶ εἶσαι ὁ Κύριος τοῦ Ἰακώβ
 ποῦ ἐξήπλωσες τὴν Ἐκκλησίαν σου εἰς δλόκληρον τὴν
 γῆν.

15 «Ἐπιστρέφουσιν εἰς ἑσπέραν» Ἐπαναλαμβάνει
 ὅσα εἶχεν εἶπε προηγουμένως, δα νὰ καμῇ περισσό-
 τερον πιστευτὴν τὴν ἐναντίον τῶν προφητείαν (Ἐπει-

δὴ εἶπεν· Ἐν ὁρῇ σπειτε λέγει καὶ οἱ μὴ ὑπαρξάντων·
 διὰ τὰ μὴ ἔκτισιν κτιστοῦς ὅτι ὁ προφήτης εἶπε κατὰ
 διαφέρει κοινὸν τὸ Δασυεὶς αὐτοῦ ἐν τῇ δυνάμει
 σου· δὲ καὶ οὐλοῦμαι ὡς ἐπὶ ἐλπίδι τὸ ἴδιον διὰ τοῦ
 «ἐπιστρέψου» κατὰ γράμμα λαμβανόμενοι οἱ στίχοι
 εἶναι ἀσαφείς· Θελεῖ δηλοῦν τὴν χρησιμοποίησιν τὸ πα-
 ραδεῖγμα τῶν σκυλῶν· οἱ ὅποιοι ἐν εἰς σὺγκεντρω-
 μένοι γύρω ἀπὸ κάποιας τροφῆς καταπαράζονται με-
 ταξὺ τῶν πρὶν ἀκόμῃ ἐγγύς τῆς τροφῆς με ἀποτελέ-
 σμα τὰ δασυκορπίζονται· πολλάκις χωρὶς νὰ καταφέ-
 ρουν νὰ φάνε).

16· Ἀλλὰ τοὶ δασυκορπίζονται τοῦ φαγεῖν· ἂν δὲ
 μὴ χορτασθῶν καὶ γογγύσῃ· Θὰ περφέρωνται
 μέγα ἀναζητοῦντες τὸν λόγον τοῦ Κυρίου καὶ δεῖ· θὰ κα-
 τερθώσιν νὰ τὴν εἰρῆσιν· καὶ εἰς καταπτε εἶπε δη· θὰ
 γενοῖν κάποιας λέξεως τῆς θείας Γραφῆς, νομίσουν ὅ-
 τι ἀπῆλυσαν μέχρι χειρτασμοῦ τοῦ θεοῦ λόγον καὶ
 τότε θὰ γογγύσῃ· ἐπεὶ εἶναι πάντοτε ἐκ φύσεως
 γογγύσται καὶ αὐτεχῶς κατηγοροῦν τὸν Θεόν.

17· Ἐγὼ δὲ ἀνίσταμαι τὴν δύναμιν σου· Καὶ ἐκεῖ
 νομὴν λέγει, αὐτὰ θὰ πρὶν ἔγω ὁμῶς, δηλαδή ὁ
 προερχόμενος ἀπὸ τῶν ἐθνικῶν λαὸς σου, ἐπεὶ ἐ-
 γνωρίσα πολὺ καὶ ὡς τὴν δικὴν σου δύναμιν, θὰ χαρῶ
 διὰ τὸ ἔλεός σου τὸ ὅποῖον ἔλαβον κατὰ τὸ βάπτισμα, καὶ
 διὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀναστάσεως· Δι' αὐτοῦ λόγον τοῦ
 ἔλεους σου μᾶς ἐπροσέτελες καὶ ἐγὼ νῦν καταφυγίον
 μαρ κατὰ τὰς δοκιμασίας· Διὰ τοῦτο καὶ ἀπελθὺν
 Ψαλμοὺς εἰς ἐσέ τὸν Θεόν, ὁ ὅποιος με ἐλέησες· «Ὅτι
 ἐγενήθης ἀντιλήπτωρ μου καὶ καταφυγὴ μου»· Διότι
 πάντοτε ἐδέχθην τὴν ἰδικὴν σου συμπαραστάσιν, διὰ
 τῆς ἰδικῆς σου φροντίδος διεσωθῆν ἀπὸ τὰς συμφορας
 αἱ ὅποιας ἐπεσάν ἐπ' αὐτῷ μου· Εἰς αἵτας λοιπὸν αὐτοῦ
 σὲ μόνον γνωρίζω Θεόν καὶ ἐσέ καλῶ πηγὴν ἔλεους
 καὶ φιλάνθρωπιας· Αὐτὰ ὁ εὐλογημένος Δαβὶδ εἶδε ἀ-
 πό πολὺ μακρὰν με τοὺς προφητικούς τοι ὀφθαλμούς
 καὶ προσεφῆτευσεν τὰς συμφορας τῶν Ἰουδαίων, ὑπέσχε-
 το καὶ ὁ ἴδιος νὰ ὑμνῇ πάντοτε τὸν Δεσπότην καὶ ἐκκλη-
 ροῖ θεβαίως τὴν ὑπόσχεσιν του, ἀφοῦ προσφέρει τὴν ὑ-
 μνωδὴν διὰ τῶν εὐσεβῶν.

ΨΑΛΜΟΣ ΝΘ'.

Εἰς τὸ τέλος ἀναφερετα. εἰς ὅσους μεταβαλλονται.
 ΨΑΛΜΟΣ τοῦ Δαβὶδ διδακτικός, προωρσμένος να ἀναγραφῇ εἰς στήλην. Ἐγράφη ὅταν ὁ Δαβὶδ κατέκαυσε τὴν Μεσοποταμίαν καὶ τὴν Συρίαν Σοβάλ. ὅτε οἱ Ἰδοιμαῖοι εἰσέβαλον εἰς Παλαιστίνην, ὁ δὲ Δαβὶδ ἐστελεν ἐναντίον τον Ἰωάβ, ὁ ὅποιος τοὺς κατετροπώσεν εἰς τὴν φάραγγα τῶν Ἀλῶν καὶ ἐφόνευσεν 12.000 ἔχθρους.

Ἑρμηνεύσεις

Ἐπειδὴ τὸ ἱστορικὸν γεγονός εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται ὁ Ψαλμός εἶναι γνωστὸν ἀπὸ ἀναφερεται μετὰ πᾶσαν λεπτομερείαν εἰς τὸ Β Βασιλειῶν. θα ἀρκεσθῶμεν να ἐμλήσωμεν δια τὰς ὠφελείας αἱ ὁποῖαι προκύπτουν ἐξ αὐτοῦ, ὅτι δηλαδὴ τὸ πρόσωπον τοῦ Δαβὶδ συμβολίζει τὸν Κύριον, ὁ ὅποιος κατα τοὺς τελευταίους καιροὺς ἀπ' ἑνὸς μὲν προεκάλεσε τὴν μεταβολὴν καὶ τὴν ἀνακαίνισιν ὅλων τῶν πραγμάτων, ἀπ' ἑτέρου δὲ συνέτριψε τὰ ἀλλόφυλα ἔθνη, δηλαδὴ τὰ πνευματικὰ (τοὺς δαιμονες). Διότι αὐτὰ μᾶς ἐκπαδεύει καὶ μᾶς διδάσκει αὐτὴ ἡ διηγησις. Διδασκομεθα, λοιπόν, ὅτι κατα τὴν ἐποχὴν κατα τὴν ὁποῖαν τοὺς μὲν ἔχθρους συνέτριψεν ὁ κατὰ τὸ ἀνθρωπινὸν ἀπόγονος τοῦ Δαβὶδ, ὁ δὲ Ἰουδαϊκὸς λαὸς ἔκαμε τοὺς ἐθνικοὺς συγγενεῖς του συναισθανθεῖς τὴν τιμωρίαν ἣ ὁποῖα τὸν ἀναμένει διὰ τὸν θάνατον τοῦ Χριστοῦ, ἐπιστρέφει κατὰ κάποιον τρόπον εἰς τὸν Χριστὸν καὶ ζητεῖ να ἀξιωθῇ καὶ αὐτὸς τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ. Ἐν ἀρχῇ ὁ Ἰουδαϊσμός θρηνεῖ τὴν καταστροφὴν ἣ ὁποῖα συνεβη εἰς αὐτὸν ἐξ αἰτίας τῆς ἀσεθείας, τὴν ὁποῖαν ἔδεξε πρὸς τὸν Χριστὸν, λέγων.

3-4 «Ὁ Θεός, ἄπῳσω ἡμᾶς, καὶ καθεῖλες ἡμᾶς, ὠργίσθης καὶ ὤκτειρῃσας ἡμᾶς» Μᾶς ἐτρωήσας, λέγει, δια τὴν ἀσέθειαν τὴν ὁποῖαν διεπραξαμεν εἰς ἐσέ. Ἀλλὰ καὶ μᾶς ἐλυπήθης διότι τὸ «ὤκτειρῃσας» ἐτέθη ἀντὶ τοῦ «οἰκτιρήσον». Κατ' ἄλλην ἐρμηνείαν τὸ «ὤκτει-

ρησας· σημαίνου μιν κατεστησες ὡς οἱ ἄπλητους καὶ ἀθλοῖς ἐκείνων· ὡς σὺ φωνῶν πρὸς μᾶς εἶπες· τώρα εἶνα καὶ ἡμεῖς ἐκείνην πηγήν· Σὺ εἶπες σὺς τὴν γῆν, καὶ οὐκ ἐταραξάμεθα αὐτήν· Ὁμοίως καὶ τὴν Ἱεροσολίμην ἐπεὶ δι' ἐποικλορήθη καὶ δὲκ τὸν λαὸν ποὺ κατεστράφη εἰς τοὺς αἵματις Δαυὶδ· ἵνα εἴ· οἱ καὶ τὴν περιμετρίκην τῶν χωρῶν ἢ ὅτι αὐτοὶ συνεκλήρονην ἐπειδὴ ὁ Θεὸς τοὺς ἐγκατέλεφε· ὡς αὐτὰ καὶ πεντηκονταετηρίδα αὐτῆς ὅτι ἐσαλεύθη· Ἐκθέτετε τὰ ἐν ὅσα ἔχουσιν· μένει

5 ὁ δὲ ἐξέως τῶν λαῶν τῶν σκαλῶν· Μὲ τὰς ἀναρθητὰς λέγει· περὶ μὲν τῶν λαῶν ἔπειτα σὺς μέ κάποιος δὲ καὶ ἡμεῖς ἐκείνην πηγήν, καὶ ἐγερσας μέ ποιοῦν τις ψυχὰς τῶν ἐκείνων· ἔπειτα σὺς ἡμᾶς ὅτι κατεσφραγίσθη· Κατὰ τὸν νόμον τῆς ἐκείνης καὶ ὁ Ἀκλῆς ἐποτίσας ἡμᾶς ὁ αὐτὸς κατὰ τὸν νόμον· Ὁμοίως κατεσφραγίσθη· ὀνομάζει· τὰς διὰ τὴν ἐκείνην εἰς τὴν θεὰς Γραφὰς τιμωρίας αἱ ἐκείνην τῆς ἐκείνης, εἰς τὴν ὅτι ἀνατίθουν αὐτοὺς ἐξ αὐτῆς τῆς διὰ τὴν ἐκείνην τῶν ἐκ τοῦ Χριστοῦ· Διότι ὅταν μελετῶν τὴν Γραφήν, καὶ πληροφοροῦνται, τι τοὺς ἀναμένοντες καὶ ὅταν ἐκ τῶν πραγμάτων ἐπιληθῶν, ταῦτα δὲ ἔχουσιν· τὸν αὐτὸν γὰρ περὶ αὐτῶν, τότε διεγείρεται ἡ σφραγὶς τῶν· Ὁ δὲ δὲ τοὺς φοβούμενοις σε σημεῖωσιν· τὸ φωνῶν ἀπὸ προσώπου τούτου· Σημεῖωσις εἶναι ὁ φωτισμός· διὰ τὸ ὅτι ὁ δὲ ὁ ἀνθρώπος νὰ δακρύῃ ταῦτα περὶ αὐτὰ, ἐκείνην τὸ ἀγαθόν, καὶ τὸ κακόν· Διὰ τὸ ὅτι ἐκείνην αὐτὴν ἢ γὰρ τοῖς (τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, ἀπὸ φεγγόμεν· τὸ χειροτερεῖν, παραμένοντες μακρὰ ἀπὸ κακὰς πράξεις καὶ ἀπὸ πονηρῶν πειρῶν· Κατὰ ἀλλήν ἐρμήσει· Ἡμεῖς μὲν λέγε· ἔχομεν τὴν μαρτυρίαν διὰ τὴν διουσιεβειαν ποὺ δι' ἐπράξαμεν (κατὰ τοῦ Χριστοῦ)· ὅσο ὅμως σε φοβοῦνται· ἔλαθον· σημεῖον (εἰς αὐτὸν φερόν· ὅτι πρόκειται διὰ τὴν σφραγίδα τῆς ὅποιαι ἐδέχθημεν κατὰ τὸ ὅτι αὐτὸν, ὁ δὲ καὶ εὐρεθῶν μακρὰν πάσης ἐκκλησιαστικῆς ἐργασίας Προτύπων· δὲ αὐτοῦ τοῦ σημείου ἐπὶ ἡρξεν τὸ πᾶν τῶν προβάτων διὰ τοῦ ὅποιου ἡλεόφοντο αἱ παραστάδες τῶν θυρῶν τῶν Ἱσραηλιτῶν εἰς τὴν Αἴγυπτον·²

8 «Ὁ Θεὸς ἐλάλησεν ἐν τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ» Εἶναι

συνάφες πρὸς τὸ «Ἐπ' ἐσ' αὐτοῦ τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμεῖς ὁ ὕμνος Δαυὶδ αὐτὸς εἶσι ὁ κατ' ἐξοχὴν ἅγιος τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός. Τὶ δὲ εἶπε καὶ πρὸς πάντοτε ὠμλήσῃ. Ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν οὐμνίαν Ψαλμὸν προσηύχθη λέγων «Ὑψώσῃτ' ἐπ' τοὺς οὐρανοὺς ὁ Θεὸς καὶ ἐπὶ πάντας τῆς γῆς ἡ δοξά σου»³ διὰ τοῦτο ἀκρῶς ἀποκρίνεται ἐδῶ ὅτι θὰ διαμορφήσῃ τῆς ὁκλήμας θηλαδὴ τὸ θαλασσινὸν Ἰσραὴλ ὅτι τοῦτο ἦτο εἰς τὰς ὁκλήμας «Ἐδωκεν πνεῦμα αὐτοῦ εἰς ἄλλοφ' ἄλλα ἔθνη τὰ ὁποῖα ἐπὶ σὲ σάν εἰς αὐτὸν «Καὶ τὴν κοιλίαν τῶν σκενῶν διαμετρήσω». Ἡ ὁκλήματι Γραφή διονμάζει καὶ αὐτὰ τὸν τόπον, ὅπου κατεκόνη ἡ ἀνθρωπίνου Ὀλοκληρονόμου, ἀπὸ τῆς τῆς καὶ αὐτὰ λέγει θὰ τὴν διαχωρίσω εἰς σκενῶν δει τον ἑαυτοῦ μου δηλαδὴ θὰ γεμίσω τὴν γῆν μὲ ἐκκλησίας.

9 «Ἐμὸς ἐστὶ Γαλασδ καὶ ἐμὸς ἐστὶ Μανασσῆς». Διὰ τῆς μείας τοῦ Γαλασδ καὶ Μανασσῆ⁴ θελε νὰ δείξῃ, ὅτι κατὰ τὴν ἐμφανίαν του ἐπὶ γῆς ὁ Χριστὸς θὰ κηρύξῃ τὴν σωτηρίαν πρῶτον εἰς τοὺς Ἰουδαίους Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἐφραὴμ, ὁ Ἰσραὴλ καὶ ὁ Ἰούδας, δηλαδὴ τὰ δυο θαλάσσια τοῦ Ἰσραὴλ θὰ δεχθῶν, ἐπίσης τὴν σωτηρίαν. Το δε «κραταιώσας τῆς κεφαλῆς μου» ἐτέθη ἀντὶ τοῦ δύναμις τῆς ἐξουσίας μου. Διὰ τὸ τοῦ λαοῦ ἐπὶ τοῦ ὁποῖου αὐτὸς ἐστὶ αὐτὸς δηλαδὴ τοῦ Ἰσραὴλ, πρῶτος ἀρχὸν ὑπῆρξεν ὁ Ἐφραὴμ ὅτι αὐτὸς ὑπῆρξε γενάρχης τοῦ θαλασίου τοῦ Ἰσραὴλ «Μωσῆς λέθης τῆς ἐλπίδος μου». Λεθὴς μένει εἶναι το δογεῖον. Λεγε δὲ ἐνταῦθα, ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ Μωσῆτα, δηλαδὴ ἕν ἔθνος ποῦ ἦτο πρὶν ἄθρον, θὰ δεχθῶν ἀστηρίξῃ τὴν ἐλπίδα του εἰς ἐμέ. Ἐπὶ τὴν Ἰδουμαίαν ἐκτενῶ τὸ ὑπόδημά μου. Θὰ περ-

3 Εδρ σ' 2.

4 Ψαλμ. νσθ' 12

5 Σκηνὴ ἢ Συχεμ Πόλις τῆς Παλαιστίνης κατοικουμένη ὑπὸ τῶν Χαναναίων. Ἐδοθῆναι τὴν φυλὴν Μανασσῆ Ἐδρα τοῦ Βασιλεῖου Πιθωνας ἢ Συχαρ (ἰωάν δ' 5)

6 Γαλασδ Ὑψος τοῦ Μαχὶρ τῆς φυλῆς Μανασσῆ

7 Μανασσῆ Πρωτοτοκος υἱὸς τοῦ Ἰωσῆφ καὶ τῆς Ασενὼ Γενάρχης τῆς φερωνομου φυλῆς

8 Βόρειον καὶ Νόον (Ἰσραὴλ καὶ Ἰουδα) Διαχωρίσθη περὶ τὸ 932 ἢ 928 π.Χ. Το βόρειον κατελύθη τὸ 722 π.Χ.

πατήσω, λέγει καὶ εἰς τὴν Ἰδουμαίαν⁹. Ἡ Ἰδουμαία πάλιν ἦτο ἔθνος ἁλλοφύλου. Δ' αὐτῶν δὲ μᾶς λέγει, ὅτι καὶ οἱ ἔθνη κοῦθα δεχθοῦν τὴν πίστιν εἰς τὸν Χριστόν διὰ τοῦτο καὶ λέγει· «Ἐμοὶ ἁλλοφύλο ὑπετάγησαν».

11-12 «Τίς ἀπαξεῖ με εἰς πόλιν περιοχῆς». Ὅταν ἐπληροφορηθῇ ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὁ προφήτης ὅτι οἱ ἔθνη κοῦθα δεχόμενοι τὴν σωτηρίαν, λέγει· «Τίς με ἀπαξεῖ εἰς πόλιν τῆς περιοχῆς». Πόλι, δὲ περιοχῆς ὀνομάζετο τὴν Ἐκκλησίαν, ἣ ὅποια ἔχει περφυρυγθῇ μετὰ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ. Λέγει δὲ αὐτὰ ὁ προφήτης ἐξ ὀνόματος τοῦ μετανοήσαντος Ἰουδαικοῦ λαοῦ ὁ ὅποιος ἐπιθυμεῖ νὰ ἀποδεχθῇ τὴν πίστιν εἰς τὸν Χριστόν· «Ἡ τίς ὁδηγήσει με ἕως τῆς Ἰδουμαίας». Τοῦτο φανερώνει πόσα εἶναι ἡ πόλις τῆς περιοχῆς περὶ τῆς ὁποίας ὁμιλεῖ. Ποία, λοιπόν, εἶναι παρὰ ἡ Ἰδουμαία, Ἡ Ἰδουμαία δὲ συμβολίζετο ὅλα τὰ ἔθνη τὰ ὅποια ἐδέχθησαν τὴν ἐν Χριστῷ σωτηρίαν. «Οὐχ αὐτὸς Θεὸς ὁ ἀπώσάμενος ἡμᾶς». Ποῖος ἄλλος, λέγει, θὰ δυνηθῇ νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ εἰς τὴν πόλιν τῆς περιοχῆς (τὴν Ἐκκλησίαν) παρὰ αὐτοῦ Ἰδοῦς, ὁ ὁποῖος καὶ μᾶς ἀπεμακρύνει ἐκ τῆς μετὰ σοῦ σχέσεως (συγγενείας) ἐξ αἰτίας τῶν ἁμαρτιῶν μας;

13 «Δός ἡμῖν βοήθειαν ἐκ θλίψεων, καὶ ματαία σωτηρίαν ἀνθρώπου». Δεῖν ἐλπίζομεν, λέγει, νὰ ἐλευθερωθῶμεν ἀπὸ τὰς θλίψεως, αἱ ὁποῖαι πρόκειται νὰ ἔλθουν εἰς ἡμᾶς, διὰ τῆς συμμαχίας μας μετὰ ἀνθρώπους. Εἰμὶ μόνον διὰ τῆς ἰδικῆς σου βοηθείας. «Καὶ ματαία σωτηρίαν ἀνθρώποι». Διότι, καθένας που ἐλπίζει ὅτι θὰ τὸν σώσουν οἱ ἄνθρωποι, ἔχει μίαν χαμένην ἐλπίδα. Ὁ Συμμαχος ἡρμήνευσε καλύτερον τὸ χωρίον ἐπειδὴ προσέθεσε τὸν συνδεσμοὺς «καὶ» λέγων· «Δός ἡμῖν βοήθειαν ἐκ θλίψεως καὶ γὰρ ματαία σωτηρία ἀνθρώπου».

14 «Ἐν τῷ Θεῷ ποιήσομεν δύναμιν». Σπεῦσον εἰς βοήθειαν, λέγει, ἐκείνων που εὗρισκονται εἰς δύσκολον θέσιν. Εἰς σέ μόνον εἶναι δυνατοὶ νὰ ἀπομακρύνῃς τὰς συμφοράς. Διότι αἱ βοήθειαι τῶν ἀνθρώπων ἐὰν ἐσὺ δὲν

⁹ Ἰδουμαία. Χώρα τοῦ Ησαΐ μεταξὺ τῆς Χερῶν καὶ τῆς Βηρσαβεί. Οἱ Ἰδουμαιοὶ ἦσαν ἐδωλολάτρη· Ἐνεσωματώθησαν ἐπὶ Ἰουδα τοῦ Μακκοβαίου μετὰ τοὺς Ἰουδαίους.

συμφωνῆς εἶναι χαμένα. Νὰ ζητήσωμεν λοιπόν, τὴν ἰδικὴν τοῦ φροῦτιδά καὶ νὰ παραμειν θαρρὸς ἀπὸ τὴν ἰδικὴν τοῦ δαίμον. Διότι μόνη αὕτη εἶναι ἀρκετὴ νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὰς συμφορας καὶ νὰ ἐξαφάνισῃ τὴν δύναμιν ἐκείνων ποὺ μᾶς πολεμοῦν. Το χωρίον εἶναι ὡσαύτῃ νὰ ὁμιλοῦν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι προτρέπουν ὁ εἰς τὸν ἄλλον ὥστε εἰς τὸ ἐξῆς νὰ ἀναθετοῦν μόνον εἰς τὸν Θεόν τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας τῶν. Διὰ τοῦτο λέγει Ὁταν ἐλπίσωμεν ὅτι θα παρῶμεν διὰ μιν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, τότε θα δαπιστώσωμεν ὅτι εἶναι τελείως ἀνίσχυροι οἱ ἐχθροὶ μας

ΨΑΛΜΟΣ =

Εἰς τὸ τέλος τῶν ὕμνων τοῦ Δαβὶδ

Υπόθεσις

Ἀναπέμπει εὐχαριστίαν εἰς τὸν Θεόν τόσον ὑπὲρ τοῦ ἑαυτοῦ τοῦ ὄσον καὶ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ ὁ ὅποῖος ἐσωθῇ διὰ τῆς πίστεως Ὑπόσχεται δὲ ὅτι καὶ οὗτοι θα εἰσέλθῃ εἰς τὰς αἰωνίους μόνας θά ἀναπεμπῇ ἀκαταπαύστως τὴν δοξολογίαν.

2·3 «Εἰσακουσον, ὁ Θεός, τῆς δεήσεως μου» Ὁταν παρατηρῶ τὴν κυριαρχίαν καὶ τὴν τυραννίαν τῶν δαιμόνων καταλαμβανομα, ἀπὸ καματον διὰ τοῦτο σὲ παρακαλῶ ὅπως ἐμφανίσθῃς καὶ μᾶς ἐλευθερώσῃς ἀπὸ τὰ χέρια ἐκείνων ποὺ μᾶς καταπιέζουν. Τὸ «ἀπὸ περάτων τῆς γῆς» δὲ σημαίνει ὅτι οὗτος δεέται δι' ὅλην κληρὰν τὴν οἰκουμένην. Ἀπὸ τῶν περάτων τῆς γῆς πρὸς σὲ ἐκέκραξα. Ἐπειδὴ ἡ Βαβυλὼν ἀπείχε πολυλοῦς σταθμούς ἀπὸ τὴν Παλαιστίνην, ἐνόμιζον οἱ ἐν Παλαιστίνῃ οἰκοῦντες ὅτι οἱ αἰχμαλωτισθέντες κατοικοῦν εἰς τὰ ἄκρα τῆς γῆς τὸ ἴδιον φυσικὰ ἐνόμιζον καὶ

1 Σταθμός Περσικῆς προελεύσεως Μέτρον μετρήσεως ἀσαστάσεων ἰσὺν πρὸς 5 περίπου παρασάγγας ἢ 150 στάδια ἢ 25 χιλιόμετρα ἢ πορείαν μίαν ἡμέραν

δι' ἐκελευς οἱ ὅποιοι κατοικοῦσαν ἐκεῖ μόνως (λόγω κατοικησῆς)· Ἐπεὶ τρεῖς ἡμέρας μετὰ δεκάτε δὲ εἰσηκουσθῆ ἄμεσως, σήμερον πρὸς τὸ «Ἔτι σοὺ λαοῦντος ἐρῶ ἰδοὺ παρὲς μου»· Ἀκομή δ' αὖτε μετὰ σαφηνεῖται ἀπὸ τοῦ ἰδοὺ προέβη ἡ πενήτη, ὅτι λέγει ὅτι ἔχε ὑψωθῇ εἰς πέτραν· Δὲ ἔχμεν γὰρ ἰσχυρότεροι καὶ σωτέροι διὰ τῆς διαμέως τοῦ Χριστοῦ· ὁ ὅποιος ἔχει ὀνομασθῇ πέτρα· ἀπὸ τὸν εἰληγμένον Παῦλον ἀπὸ τοὺς δαίμονας ποὺ μας πολεμοῦν.

4· Ὡδήγησας με διὰ ἐλεηθῆς ἐλπίς μου· Δὲ ὅτι ἀφοῦ αὐτὸς εἶπα ἡ ὁδὸς καὶ αὐτὸς εἶπα ἡ θύρα, εἶπα φανερόν, ὅτι θα μὰς ὁδηγῇ καὶ θαδ' ζωμεν τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς· ἀφοῦ μὰς πρῆτο μὲν εἰς ἐλπίδα, εἰς αὐτόν· Ἐργὸς ὅμως ἀπὸ προσώπου ἐχθροῦ· Εἶπα τὸ ἰδοὺ ὡσαύτως· Ἐχές γὰρ δὲ ἡμᾶς ὀχρόν καὶ ἀσφάλεια, ὥστε νὰ μὴ παθῶμεν τιποτὲ ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς ποὺ μας πολεμοῦν.

5· Παροκῆσω ἐν τῷ σκηνωματί σου εἰς τοὺς αἰῶνας· Ἀπὸ τὰ ὄνυχθα ποὺ ἐκείθε μετὰ τῶν ἀπὸ τὸν Θεὸν ἀμπερανεῖ, ὅτι θα λαβῇ καὶ τὰ πέλλοντα, ὅτι δηλαδὴ οὕτως εἰσελθῇ εἰς τὰ σκηνώματα τοῦ οὐρανοῦ, θα εὕρισκεται παντοτε νὰ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Θεοῦ.

6· Ἐδωκας κληρονομίαν τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομά σου· καὶ ποῖα ἄλλη εἶνα ἡ κληρονομία παρα ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, Δὲ λέγει ὁ Κύριος· Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρὸς μου κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου· καὶ ὅσα ἀκολουθοῦν ἐκλήθησαν ἐπὶ τοῦ Θεοῦ, νὰ κληρονομήσουσιν τὴν βασιλείαν αὐτοῦ καὶ νὰ καλοῦνται ἐπὶ τῆς γῆς Χριστιανοί.

7· Ἡμέρας ἐφ' ἡμέρας τοῦ βασιλείως προσθήσεις· Οἱ λόγοι αὗτοί σημαίνει, ὅτι μέρος τῆς οὐρανοῦ κληρονομίας εἶναι καὶ τοῦτο δηλαδὴ ἡ αἰώνιος ζωὴ· Διότι αὐτὸ σημαίνει νὰ προστεθοῦν ἀναριθμητοὶ ἡμέραι.

2 Ha νη 9

3 B1 A Kap 4

4 B1 Iωαν 5 8

5 B1 ωον 9

6 Matθ κε 34

εἰς τὰ ἔτη τῆς ζωῆς τοῦ βασιλεως Διότι διὰ τοῦ δρου
 ἡμερσαι σου εἰσι μετὰ καὶ ἐπὶ καὶ αἰῶνες «Δαμνε» εἰς
 τοὺς αἰῶνας ἐκείνων τοῦ Θεοῦ ἔλεος καὶ ἀληθεῖαν αὐ-
 τοῦ τὸς ἐκζητῶν. » Πρέπει να ἀναζητήσῃς τὰς λέ-
 ξεων ὥστε να προκύβῃ το ἔξῃς σῆμα Ἐάν καποῖος
 ζητήσῃ ἐπὶ τῶν τι ἐστὶ καὶ τῇ ἀνῆβαιν τοῦ Θεοῦ
 αὐτος ἔα εἶρεσθαι πλησιον αὐτοῦ εἰς τοὺς αἰῶνας
 που δεν ἔργουν τέλος

8 Ὁ τὰς ψυχῶν τῶν δούλων σου εἰς τοὺς αἰῶνας
 «Οὐτως» δηλαδὴ πῶς Ἀποφασῶς μετὰ τὸ να δαμνῶ
 πλησιον σου εἰς τὴν μελλοῦσαν ζωὴν Διότι τότε ἐφ'
 ὅσον θὰ ἀξιοθῶ να ἐργασθῶ εἰς τὴν ἐβλογημένην ἐκεί-
 νην καταστάσιν να ἀποτρέψω ἀδιακόπως εἰς σὲ τὴν δο-
 ξολογίαν Το αὐτοτρόπος καὶ διὰ κατ' ἄλλοις τρόποις δο-
 ξολογῶν ὁ ἀνθρώπος τοῦ Θεοῦ δεν θὰ παύσῃ ποτὲ νὰ
 ἀπειθῇ εἰς τὸν Κύριον τὰς προσευχὰς τοῦ Διότι
 οἱ πῆτοι δεν σταματοῦν ποτὲ να τελοῦν τὰ θεῖα Μυ-
 στήρια.

ΞΑ'.

Εἰς τὸ τέλος Εὐαγγέλιον τοῦ Ἰδοῦμ
 ΨΑΛΜΟΣ τοῦ Δαβὶδ.

Ἑποθέσεις

Ὁ Ἰδοῦμ ἦτο εἰς ἐκ τῶν πρωτοψαλτῶν τοῦ δ.η.ϋ-
 θυναι τὰς χορωδίας τοῦ ἱεροῦ ναοῦ Οὗτος ἐπεδὴ ἡ-
 μάρτησε παραλαμβάνει ἀπὸ τὸν Δαβὶδ τὸν παρόντα
 Ψαλμον, ὁ ὁποῖος τοι προετομαζεῖ ψαλμικῶς να ἐπαγέλ-
 θῃ εἰς τὴν ἀρετὴν Περιγράφει δε εἰς τὸν Ψαλμόν καὶ
 προφητεῖα διὰ τὴν μελλομένην σωτηρίαν ὁλοκλήρου
 τοῦ ἀνθρώπου γενέους διὰ τῆς ἐναθροπήσεως τοῦ Σω-
 τήρος καὶ διὰ τὴν κατακρήσιν τῶν ἀορατῶν ἐχθρῶν
 Διαλαμβάνει ἀκόμη καὶ προτροπὴν που συνιστᾷ εἰς
 τοὺς ἀνθρώπους να ἀποφεύγουν τὴν κακίαν, ἐποδεκνύ-
 οντας εἰς αὐτοὺς τὰ σχετιζόμενα μετὰ τὴν κρίσιν τοῦ
 Θεοῦ

2-3 «Οὐχι τῷ Θεῷ ὑποταγησεται, ἡ ψυχὴ μου.» Καὶ ἂν ἀκομῇ ἔχῃς ταρατῆθῃ ὡς ψυχὴ μου, λέγει, καὶ ἐξέ-
 πεσες ἀπὸ τῆς ἐν αὐτοῖς καταστάσεων εἰς τὴν ὁποίαν εὐ-
 ρίσκεσο καὶ παλιν ὑποταξοῦ εἰς τὸν Κύριον. Δότι μό-
 νον αὐτός θά σε στηρίξῃ καὶ θά σε προστατεύσῃ, ὥστε
 νὰ μὴ κλονίζεσαι περισσότερο. «Καὶ γὰρ αὐτός Θεός
 μου.» Αὐτός δηλαδὴ θά χάρισῃ τὴν σωτηρίαν εἰς ἐκεῖ-
 νον ποὺ ἀδικεῖται ἀπο αὐτοῦ, καὶ ἀσφαλῶς θά τὸν ἀπαλ-
 λάξῃ ἀπο τὴν μοχθηρίαν σου.

4. «Ἔως ποτε ἐπίτρεσθε ἐπ' ἄνθρωπον.» Ἐπιτί-
 θεται λαῶρος κατὰ τῶν ἐχθρῶν δουλαμεῶν ἐπειδὴ δη-
 λαδὴ ἡ φύσις τοῦ ἀνθρώπου ρεπεῖ. (καί) εἰ) πρὸς τὴν ἀ-
 μαρτίαν, αἱ ποιηταὶ δυναμεῖς ἐπίτρεται περισσότε-
 ρον ὀρμητικῶς ὁμοαζει κατὰ τὴν ἄνθρωπιν φύσιν λό-
 γῳ τῆς φύσεως ἀδουλμίας τῆς καὶ ἀνθίσταται εἰς τὸ κα-
 κὸν πρὸς «κλιναντι τοῦ καὶ κατὰ πτωχεῖν μέλλοντι, καὶ
 φραγμῷ ἀνατετραμμένῳ».

5 «Πλὴν τὴν τμήν μου ἐβουλεύσαντο ἀπώσασθαι.»
 Πράγματι τὸ μοῖον ἀπο ὅσα συνιστοῦν τὴν ἀνθρωπίνην
 μας ἰδιότητα ποὺ δεῖ μᾶς ἀφήρῃσαι εἶναι, ἡ λογικὴ, ἀ-
 φοῦ μᾶς ἠνάγκασαν νὰ προσκκοίμεν λ' ὅλους καὶ ἐξό-
 λια, ὥστε νὰ λεγεται περὶ ἡμῶν ὅτι «ἄνθρωπος ἐν τιμῇ
 ὧν οὐ συνήκεν.»¹ «Ἐδραμοὶ ἐν δ' ὤφει.» Ἐτρεχόν λέγει,
 αὐτὸν τὸν δρόμον αἱ ἐχθρικά, δυναμεις, ἐπιδωκουσαι
 νὰ μὲ ἀποστερηθοῦν τῆς μεγάλης τμῆς νὰ εἶμαι, ἄν-
 θρωπος. «Ἐν στόματι αὐτῶν ἡλόγοι, καὶ τῇ καρδίᾳ
 αὐτῶν κατηρῶντο.» Λεγε τοῦτο ἐπειδὴ, κάνοντάς μας
 ὑποχρεοῦς τῶν ἡδονῶν, μᾶς καθιστοῦν δι' αὐτῶν τέ-
 κνα καταρας.

7-8 «Πλὴν τῷ Θεῷ ὑποτάγηθι, ἡ ψυχὴ μου.» Συνο-
 μιλεῖ καὶ πάλιν μὲ τὴν ψυχὴν τοῦ, προτρέποντάς αὐτὴν
 ἐπιμόνω νὰ ὑποταγῇ εἰς τὸν Θεόν. Ἐνδεκτικόν τοῦ
 μεγέθους τῶν πειρασμῶν εἶναι καὶ ἐκεῖνο ποὺ λέγει ὁ
 Ἀποστολὸς «Ὅτι οὐκ ἐπίσκει ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ
 δύνασθε ὑπενεγκεῖν.»² «Ἐπὶ τῷ Θεῷ τὸ σωτήριόν μου
 καὶ ἡ δοξα μου.» Ἐχω στηρίξει εἰς αὐτόν τὴν ἐλπίδα

1 Πρὸς Γεν σ' 5 ἡ 21

2 Ψαλμ μὴ 21

3 Α Κορ 1 13

της σωτηρίας καὶ τῆς δόξης μου. Δηλαδή αὐτός καὶ
θα μέδω σωση καὶ ἐδόξω. θα μέ κάμη ἀφοῦ θα μέ ἀ-
ναδείξῃ κλητὴν αὐτῶν.

(«Πλὴν τῷ Θεῷ ποταγῇ ἡ ψυχὴ μου». Διότι παρ' ὀλίγον νὰ μᾶς ἀποστερησῇ καὶ αὐτοῦ τοῦ λογικοῦ ἀφοῦ μᾶς ἠγάπησαν καὶ προσκομίσαν. ξύλα καὶ λί-
θους ὥστε νὰ λεγέται περὶ ἡμῶν. «Ἄνθρωπος ἐν τριῇ
ὥν οὐ συνῆκεν». Ἀλλ' ἐκεῖ οὐ μὲν, ὦ ψυχ', εἶναι τέτοιοι,
οὐδὲ ὡς ὑποτιθέσθαι ὥστε νὰ ὑπηρετῇς εἰς τὸ ἰδικόν του
θέλημα. Ἐπειτα καταλήγει Ἀ τοῦ ἀκριβοῦς ἐλπίζω ἀ-
πο αὐτόν νὰ ἐπιτελῶ τὴν σωτηρίαν, ἀφοῦ αὐτός μέ
προστατεύει καὶ δὲν ἐπιτρέπει νὰ ἀπομακρυνθῶ καὶ
νὰ φυγῶ μακριὰν τοῦ, καὶ εἰς μεθῶ δηλαδή ὑπὸ ἄλλην ἐ-
ξοῦσαι. Διότ' ἀπὸ ἐκεῖ περμεῖα τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν
βοηθειαν, ἐκ τῆς ἐλπίδος μου δηλαδή εἰς αὐτόν.)

9 «Ἐλπισατε ἐπ' αὐτόν, πάντα συναγωγὴ λαῶν».
Ἀφοῦ προπαρεσκευάσας πρῶτον εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ τόν
δρόμον τῆς μετανοίας παρακαλεῖ (ἐν συνεχείᾳ) καὶ
τοὺς ἄλλους νὰ τὸν ἀκολουθῶσιν συγχρονῶς δὲ προ-
λέγει κατὰ τρόπον προφητικόν τὴν κλήσιν τῶν ἐθνῶν.
«Ἐκχεατε ἑνώπιον αὐτοῦ τὰς καρδίας ὑμῶν». Εἶναι τὸ
ἴδιον ὥσπερ νὰ λέγῃ. Νὰ μὴ προσέλθῃτε εἰς αὐτόν μέ
καρδίαν μοιρασμένην, ἀλλὰ νὰ προσέλθῃτε ὅπως ἔχει
γραφῇ. «Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς
καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου»⁴.

10 11 «Πλὴν ματαῖοι οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων». Ἐ-
πειδὴ γνωρίζε, ὅτι οἱ θα δεχθῶσιν τὴν κλήσιν, ἡ ὁποία
θα ἀπεθυσθῇ διὰ τοῦ Εὐαγγελίου ἐλεειτολογεῖ ὅσους
δὲν πιστεύουν καὶ ἰδοὺ τερῶς τοὺς διδασκάλους τῶν
Ἰουδαίων, οἱ ὅποιοι ἦσαν καὶ ψευδοδιδασκαλοὶ, ἐπει-
δὴ ἀπέρριπτον τὴν ἀλήθειαν καὶ δὲν διεπραττον τὴν ἀ-
δικίαν μόνον μέ τὰς ζυγάρους καὶ τα σταθμά, ἀλλὰ καὶ
συνεκεκτραυνίοντο διὰ νὰ ἀποφασίσουν τὴν διαπραξίν ἐγ-
κληματικῶν πράξεων. Διότι ἦτο πραγμαστὶ πράξεις ἐγ-
κληματικῆς τὰ σχεδιά των κατὰ τοῦ Σωτῆρος. «Μὴ ἐλ-
πίζετε ἐπὶ ἀδικίαι καὶ ἐπὶ ἄρπαγμα μὴ ἐπιποθεῖτε». Λέ-
γει τοῦτο πρὸς αὐτοὺς ἐπεὶ δὴ ἀπὸ πλεονεξίας ἀπεφά-
σισαν νὰ τὸν ἐξοντώσων, κινούμενοι ἐκ τῆς ἐλπίδος ὅ-

τὸ θεῶν περὶ αὐτῶν τοὺς καρτοὺς τοῦ νόμου

12 Ἀπὸ ἐκείνου ὁ Θεὸς ὁμοταῦτα ἤκουσα, ὅτι τὸ κράτος τοῦ Θεοῦ Ἀπὸ ἐκείνου, λέγει ὁ Θεὸς λόγον περὶ τῆς τελικῆς κρείσσεως, ἵνα τὸ ὅπου ἐχὼ ἀκούσει τὰ ὁμοῦτα. Τοῦτο εἶπεν εἶπεν ὅτι, εἰς ὅσους ἀρμόζει, νὰ ἐκδηλωθῇ ἡ Θεοῦ ὁρμή ἐξ αὐτοῦ τῶν πολλῶν τοῖς ἀμάρτησι, τὰν θείων ἀποδοσὴν ἔργῳ, ὁ Θεὸς εἰς ὅσους ὁμῶς, ἐπὶ διαπρὶς ἔργα ἄλεια νὰ προσελκύσῃ τὸ θεῖον χάριτος. Θεὸς ὅπως μὴ ἔλεος. Διότι ἡ λέξις «κράτος» φανερώνει τὴν ὁρμήν, καὶ τὴν αὐστηρότητα τοῦ Θεοῦ, ποὺ ἐκδηλοῦται ἐναντίον ἐκείνων ποὺ τὴν ἀερίζουν.

ΨΑΛΜΟΣ ΞΒ

Τοῦ Δαβ.δ. ὅταν οὗτος εἶρσκετο εἰς τὴν ἔρημον τῆς Ἰουδαίας

Ἑποθεσις

Καὶ τὸν παρόντα Ψάλμον φάλλει καταδιωκόμενος ἀπὸ τῶν Σαουλ ἐπικαλεῖται δὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ μετὰ τὴν παρησίαν τοῦ τοῦ οἶδε ἡ ἐναρετος ζωὴ τοῦ Γίνεται δε λόγος εἰς τοὺς Ψαλμοὺς καὶ δεῖν τὴν ψυχὴν ἢ ὅποια παλαιότερον μὲν εὐρεθῇ εἰς κατάστασιν τελείας πνευματικῆς πτωχείας καὶ ἢ ὅποια ἐν συνεχείᾳ ἐπέστρεψε διὰ τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ

2 3 Ὁ Θεός, ὁ Θεός μου πρὸς σὲ ὀρθρίζω. Διὰ τῶν λόγων αὐτῶν καταδικάζει τὴν σπουδασιότητα τῆς ἀφοσιώσεως εἰς τὸν Θεόν. Μὲντοι σηκώθω τὸ πρωὶ λέγει, σπειδῶ πλησίον σου διὰ τὰ σου ἀπευθυνώ τὰς δοξολογίας καὶ τὰς προσευχάς μου. Ἐδίδωκε σὲ ἡ ψυχὴ μου. Δὲν, ἔχει ἐκχεῖται λέγει, μόνον ἡ ψυχὴ μου ἀπὸ τῶν θείων ἐρωτῶν, ἀλλὰ κατὰ περισσοτέρον, «καὶ ἡ σάρξ». Διότι, δὲν ἀρκεῖ νὰ δαθείται μόνον τὴν εὐσέθειαν, ἀλλὰ πρέπει καὶ διὰ τοῦ σώματος νὰ ἀρεσώμεν εἰς τὸν Θεόν, δηλαδή διὰ τῆς νηστείας, διὰ τῆς συνε-

χοῦς τροπικῇ, βία τῆς γυναικείας δὲ τῆς ἐργασίας, ὥστε καὶ ὁ ἀνὴρ ἀβηθήσῃ τὰς ἐργασίας ἀνάγκη. Εἰ γὰρ ἐργάζεσθαι ἀβήσῃ, Δὲ, λέγει, καὶ μὴν βιάσθαι ἀπὸ τῆς ἐργασίας, εἰ δὲ ἀλλ' ἄριστος εἰς τὴν ἐργασίαν, ὥστε καὶ ἐν ἄριστῳ τῇ τῆς ἀφ' αὐτοῦ πύξης Διὶ τὸ ἐργάζεσθαι σημαίνει τὴν σκευὴν τῆς ἀφ' αὐτοῦ. Διὸς δὲν εἶχεν ἀκμή, ἡμεῖς αὖτε τοῦ ἁγίου πνεύματος ἀκοδομηθῇ. Ὅπως ἐν τῇ ἀφ' αὐτοῦ πύξῃ, δηλ. πῶς ἀλλοῶς περὶ τὸν ἁγίου πνεύματος, ἡμεῖς καὶ ἐπ' αὐτοῦ μου καὶ ἐπ' αὐτοῦ. Πῶς, δὲ πάλιν θύμῳ ἡμῶν νατοῖα εἶπεν, ὡς πῶς, ἡμεῖς τῆς γυναικὸς τοῦ Θεοῦ.

4-5. Ὅτι κρεῖσσον τὸ ἔλεος σου, τερζώας. Διὸ τι ἔκεινοι αὐτὸν πρὸς τὸν Θεόν, εἰς τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ δηλωθῇ εἰς τὸν Χριστόν, ἀποξέδωκεν καμνίσαν σημασίαν, εἰς τὴν παρεστῶτα τὴν καὶ διὰ τοῦτο ἀναφωνοῦν τὰ ἐξ ἑκ. Σημεῖον κωτεροῦ ἀπὸ ἁποδομητικῆς μακρὰν ζώνην, ἐπὶ ἧς ἐπὶ τὸν λίκνον εἰς τὸ ἔλεος τοῦ ἔχει δοθῇ εἰς αὐτοῦς ἡμῶν τοῦ ἁγίου πνεύματος. Ὅπως εἰλόγησάς σε ἐπὶ ζῶν μου, ἡμεῖς καὶ τῇ διαρκείᾳ τοῦ Θεοῦ, μου θα κενώ τοῦτο ἡμεῖς διὰ τῆς γλώσσης μὲν θα σέ ἐν τῇ τῆς χεῖρας μου, δὲ θα ἀπλώνω καὶ θα ζητῶ τῇ ἰδὲ κενῇ σου φιλικῶς πα. Εἰ τὸ διόματί σου ἀρῶ τὰς χεῖρας μου. Δε θύμῳ πλεονεξίας λεγέτας χεῖρας μου, καθὼς πρὸς ἡμεῖς εἰς μετὰ Θεόν, ἀλλὰ μόνοι εἰς ἐσεῖ καὶ θα ἐπ' αὐτοῦμαι εἰς τὰς προσευχὰς μου, τὸ ἰδικόν σου δόνα.

6. Ὅς ἐκ στεατός καὶ πικρῆτος ἐμπλησθεῖς ἡ ψυχὴ μου. Φανερώνει τὴν ὥφει, ὡς θύμῳ ἔχον, ὅσο, ἐναπέθεσα, εἰς αὐτὴν μόνον τὰς ἐλπίδας τῶν ἡμεῖς χεῖλη ἀγαλλιασεως ἀπέσει, τὸ στομα μου. Ὅταν, λέγει, ἐν θυμῷ μου τοῦ ἰδικοῦ σου διόματος τότε προπάντων τότε γυμνίζω τα χεῖλη μου ἀπὸ ἁρᾶν.

7. Εἰ ἐμνημονεύοντες ἐπὶ τῆς στρωμνῆς μου. Τὸ εἰ ἐμνημονεύοντες, ἔχει τεθῇ ἀντὶ τοῦ ἐμνημονεύοντες, ὥστε

1 Τὴν δὲ τῆς ἐργασίας τοῦ Ναου εἶχεν ὁ Δαβὶδ. Ὑπομνηστικῶς καὶ ἀπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος προεβλάσθη. Τὸ μεγάλο τὸ περικαλὲς τοῦτο ἔργον ἐπραγματοποιήσεν ὁ υἱὸς καὶ διόδοχος τοῦ Σολομῶν.

νά είναι τό ἐξῆς νοῦμα ἐπιθυμῶν μένος ἐσέ, λέγει παρήμενον ἀπίος δια να ἀσχολῶμα μέ την ἀν μνησιν σου και μέ τας φωτεινας δωρεας σου, τας ὁποίας διδεις εἰς ἐκεῖνους που σε ἐπικαλοῦντα «Ὅτι ἐγενήθης βοηθός μου και ἐν τῇ σκεπῇ τῶν πτερυγῶν σου ἀγαλλιάσομαι.» Ἐπε δη σὺ ὁ ἴσος με διαφυλάττεις μέ την βοηθειαν σου αἰσθανομαι μεγάλην γαραι Διότι σκέπη τῶν πτερυγῶν ὁνομαζει την προστασιαν τῆς ἰδικῆς του βοηθείας Προστατευόμενος λέγει, ἀπό ἐσέ θα γεμισω χαράν

9 «Ἐκολληθῇ ἡ ψυχὴ μου ὀπισω σου» Οὔτε διὰ μίαν στιγμὴν δέν δυναμαί λέγει να ἀπομακρυνῶ την σκεπήν μου ἀπό ἐσέ. Ἀλλά φλεγομαι ἀπο θερμὴν ἀγάπην, ἡ ὁποία ὡς ἄλλη κόλλα ἡχμαλωτισε την σκέπην μου και ἔχω τοιαυτοτρόπως δεθῇ δυνατά εἰς τον προς σέ πόθον. Ἐπειτα δεικνυει ποῖος εἶναι ὁ καρπὸς τοῦ θεοῦ αὐτοῦ πόθου. «Ἐμοῦ δε ἀντελάσθετο ἡ δεξιὰ σου» Ποία ἄλλη θα ἔδυνατο νά εἶναι ἡ δεξιὰ τοῦ Πατρὸς παρὰ ὁ Μονογενεῖς Υἱὸς του.

10 «Αὐτοὶ δὲ εἰς μάτην ἐζητήσαν την ψυχὴν μου» Καταφερεται ἐναντιον τῶν ἐγθρῶν δυναμειν, ἐπικαλούμενος τῇ θειῇ την ὁποίαν ὑπέφερε, και παρακαλεῖ να παραδοθουν αὐτοὶ εἰς τας αἰωνίους τιμωρίας

12 «Ὁ δὲ βασιλεὺς εἰφρανήσεται ἐπὶ τῷ θεῷ.» Ἀφοῦ ἐξεθεσε ἐν πικρῇ λεπτομερεια ποῖον θα εἶναι το τέλος ὅσων θα δεῖξουν ἀσεθεῖν εἰς τον Χριστόν και ἀφοῦ ἀπέδεξε ἐν ὅτι δι' αὐτους ἐπιφύλασσεται ὡς ἀμοιβὴ ἡ κληρονομία τοῦ ἀδου, ἀκολουθως μεταφέρει τὸν λόγον εἰς την ἄλλην παραταξιν εἰς αὐτὴν ἀνῆκουν ὅσοι ἐπίστευσαν εἰς τον Χριστόν οἱ ὁποῖοι και ἔχουν ἀξιοθῇ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν και δια τοῦτο δικαιολογημένως και βασιλεῖς ὀνομαζονται. κατα τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου λεγόμενον «Κα' ὠφελόν γε ἐβασλεύσατε»¹ Αὐτός δὲ ἀκρῶς ἐπῆρξεν ὁ λαός που βασιλεύει αὐτός που αἰσθάνεται τὴν πνευματικὴν χαρὰν την ὁποίαν ἔχει χαρσεῖ εἰς αὐτόν ὁ ἴδιος ὁ Θεός² Ἐγώ, λέγει, ὁ ὁποῖος ἐπῆρα ἀπο σε τὸ βασιλικόν ἀξίωμα, δέν χαίρομαι δια τὸν θάνατον τῶν ἐγθρῶν μου, ἀλλὰ διὰ τὴν

3. Πρὸς Ἰωάν. 15' 11.

2. Α' Κορ. 5' 8.

Ιδικήν σοι βοήθειαν. Ἐπαινεθήσεται πᾶς ὁ δυνύων ἐν αὐτῷ. Κατ' αὐτον τον τροπον, λεγει θὰ γίνῃ καὶ καύχημα αὐτῶν—δσων δηλαδὴ ἐβασίλευσαν— ὁ Χριστος· τόσον πολὺ δέ ὥστε νὰ ἐπαινοῦνται δ'καίως καὶ ὅταν ἀκόμη ὀρκίζονται. Καὶ τοῦτο δ'ὅτ' ὀρκίζοντα, εἰς τὸν ἀληθινόν Θεόν, συμφωνῶς πρὸς τὸ γραφικόν χωρίον⁴. «Ὅτι ἐνεγράφη στόμα λαλοῦντων ἀδ'κα⁵. Καὶ ποῖοι ἄλλοι εἶνα αὐτοὶ παραδοσὶ ἐτόλμησαν νὰ εἰπουν. «Αἶρε ἐκ τῆς γῆς τὸν τοσούτον αἱ γὰρ καθῆκεν αὐτὸν ζῆν»⁶. Αὐτῶν λοιπὸν ἐκλείσθη τὸ στόμα ἐπειδὴ ὁ Κύριος κατενίκησε τὸν θάνατον καὶ ἀνέστη τῇν τρίτην ἡμέραν. Ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν ἀντ'θέτων δυνάμεων ἐκλείσθη τὸ στόμα ἐπεδὴ ἐξηλειφθῇ ἡ ἁμαρτία δια τῆς θείας χάριτος συμφωνῶς πρὸς τὸ λεγθέν εἰς ἄλλα σημεία τῆς Γραφῆς. «Καὶ πασα ἀνομία ἐμφράξει τὸ στόμα αὐτῆς»⁶. Θεὸς γὰρ ὁ δικαίων καὶ τίς ὁ κατακρίνων,⁷

ΞΓ'.

Εἰς τὸ τέλος. ΨΑΛΜΟΣ τοῦ Δαβὶδ.

Ἑκδόσεις

Τὸν παρόντα Ψαλμὸν ψάλλει ἐξ ὀνόματος τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, οἱ ὅποιοι παρακαλοῦν νὰ ἀπαλλαγῶν ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς τοῦ Εὐαγγελικοῦ κηρυγματος, καὶ οἱ ὅποιοι διηγοῦνται μὲ κάθε λεπτομέρειαν τὰ ὅσα διεπράχθησαν ἐναντίον των ἀπὸ τοὺς ἄρχοντας τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ, καὶ τὰ ὅσα ὑπέμειναν αὐτοί, δηλαδὴ οἱ προαναφερθέντες ἄρχοντες ἐξ αἰτίας τῆς ἀσεβείας των πρὸς τὸν Χριστόν.

⁴ Ἐλλείπει ἐκ τοῦ κειμένου τὸ χωρίον εἰς τὸ ὁποῖον ὁ ἱερός Πατὴρ παραπέμπει.

⁵ Πράξ κθ' 22

⁶ Ψαλμ ρσθ' 42

⁷ Ρωμ η' 33

2 «Εσακοῦσαι, ὁ Θεὸς φωτὴς μου ἐν τῷ δέεσθαί με· Δεῦρ' ἔτι, κυριε, τὴν περικλήσει μου καὶ ἐν δόξα μου τοῖς τοῖς ὡστε, καὶ μὴ φοβέσθαι τὰς ἐπιθεσεις τῶν γυναικῶν· Ἀπ' φόβου ἐγὼ ἐξέκοι τὴν ψυχὴν μου· Ἐπεὶ ὁμοῖον πρὸς τὸ καὶ· κυριε, ἐπ' αὐτὴν ἐπ' αὐτὴν αὐτῶν, καὶ δὸς τοῖς δούλοις σου, μετὰ παρηρησίᾳ λαλοῦν τὸν λόγον σου·

4 «Ὅτι οὗτοι ἤκουσαν, ὡς ρομφαίαν τὰς γλῶσσας αὐτῶν· Λέγει αὐτῶν, ἐπεὶ δὴ οἱ ἔλασαν, ἐβλακώθησαν τὸν Ἰησοῦν λέγοντες εἰς τοὺς Ἀποστόλους· «Παραγγέλλετε, ἡμεῖς ἀκούμεν, ἡμεῖς μὴ εἰσέλθωμεν ἐπὶ τὰ ἔκδομα· τὰ τούτῳ· Ἐπεὶ οὖν, τοῖς αὐτῶν, πρῶτον πικροῖς· ἡμεῖς βάλωμεν, τὸν παρομοιάζει τὰ θανατηφόρα λόγια τῆς γλῶσσης τῶν· Δὸς πῶς εἶπα δούλοισι, καὶ μὴ εἶπα θανατηφόρα τὰ λόγια, που ἐπιδέωκον, καὶ πείσασιν τοὺς ἀνθρώπους, καὶ πιστεύουσιν, ὅτι οὗ Ἰησοῦς δὲν εἶναι Θεός,

6 «Ἐπεὶ οὖν κατεπίδοις αὐτὸν, καὶ οὐ φοβήθησονται· Παράμυθον, λέγει καὶ ἔξαφνα ἐπ' αὐτὸν τα, χωρὶς νεφέλων· τὸν Θεὸν πρὸς τοὺς παρακωλύθε· Ἐκστασιάζονται ἐὰν τοῖς λόγον ποιήσῃ· (Ποῦ εἶπα ὁ λόγος αὐτοῦ, τὸ καὶ ἐπ' αὐτοῖς, καὶ ἐπὶ διατριπῇ καὶ ἐπὶ ἐκθεσίων, ὅτι ὁ Κύριος δὲν ἀνεστῇ ἐκ νεκρῶν· «Δηγήσαντο τοῦ κρυφαί παγδα· Δὲν πάντες τὰ λέγει ἐκκεκρυμμένον, καὶ φωνῶν κρυφαί τῶν κηρυκῶν τῆς εὐαγγελικῆς δοκιμασίας· ἐπὶ τῶν ὑφ' αὐτῶν· Ἐπὶ αὐτοῖς λέγει, αὐτὰ ἐπεὶ ὁ Κύριος δὲν θα τοὺς δόκασιν ὁ αὐτὸν ἀσέθειάν των αὐτῶν.

8 «Πῶς λέγεται ἄνθρωπος καὶ καρδία θαθεῖται· Ὅτι μὲν περὶ τοῦ λέγει, ὁ ὅτι οὗτοι ἐπ' αὐτοῖς να σχεδόν ζοῦν τῶν ὁ Κύριος (ὅτι αὐτὸ σημαίνει τὸ «ἐξήρησεν τὴν καρδίαν») ὁ δὲ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ ὁ ὅποιος σκεπτεται μετὰ εἰναι (ὅτι αὐτὸ σημαίνει ἡ «θαθεῖται καρδία»), ἐπεὶ δὴ κατεσφίρει πληρῶς καὶ ὁρθῶς τὸ μετῆρον τῆς θεας ἐπ' αὐτῶν, ἀφοῦ χρησιμοποιοῦσι τὰς καταλλήλους μεθόδους θείας ὡς τὸν Θεόν, σμφωῶς πρὸς τὸ λεγόμενον εἰς ἄλλον Ψαλμὸν

• Υψώσω σε, Κύριε ὁ Θεός μου, ὁ βασιλεὺς μου.³ «Βέλτος ἡπικων ἐγένετο θῆσαν αἱ πληγαὶ αὐτῶν. Ἀφοῦ ἐκάλυψε λόγον δὲ τὴν ἐξεγέρσιν τῶν ἐπισιτῶν τῶν ἁγίων κηρυκῶν ἀκούσαντες ὁμολογῶν καὶ δα τὴν τιμὴν τῶν

10 • Καὶ ἐφειβήθη τὰς ἀνθρώπους. Πῶς ὅμως δὲν θὰ φοβῆθαι τὰ ὧδη τὴν τιμωρὸν ἐπεμβασιν τοῦ Θεοῦ κατὰ τῶν ἀσεβῶν,

11 «Εὐφρανθήσεται δικαίος ἐν τῷ Κυρίῳ καὶ ἐλπτε ἐπ' αὐτῷ. Ἰδοτέρας ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι ἐδιδάσκοντο καὶ ἐφαρμοζοῦν τοῖς θείους νόμους ἀπογεμισμένον ἀπὸ λόγων θὰ ἀποκτηθῶν σταιθερῶν ἐλπίδα εἰς τὸν Θεόν. Καὶ ἐπαρεθίσαντο πᾶντες οἱ εἰσὶν τῇ καρδίᾳ. (Ὁχι μόνοι ἀπὸ τοῦ Θεοῦ) ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῖς ἀνθρώποις θὰ παρουν δοξάζει ἐκεῖνο οἱ ὅποιοι κατεβύοντο πρὸς τὸν Θεόν καὶ οἱ ὅποιοι δὲ δέχονται καὶ παρεκκλίνουσιν ἀπὸ τοῦ εἴθι δρόμον τοῦ θείου θελήματος,

ΞΔ'

Εἰς τὸ τέλος ΨΑΛΜΟΣ τοῦ Δαβὶδ Ὡδὴ ἱερουσιμίου καὶ Ἰεζεκιήλ, ψαλλεῖσα ὑπὸ τῶν ἐξορστών Ἰουδαίων ὅταν ἐπρόκειτο νὰ ἐπιστρέφουν.

Ἑποθεσις

Εἰς τὸν παρόντα Ψαλμὸν ὁμολοῦν οἱ εἰδωλολάτραι ἐκεῖνο οἱ ὅποιοι ἐπιστεῖσαν εἰς τὸν Χριστόν, καὶ οἱ ὅποιοι ἀφ' ἑνὸς μὲν κραιγάζουσιν ἐναντὶ τῶν σοφῶν τοῦ κόσμου τούτου, ἀφ' ἑτέρου δὲ ζητοῦν συγχωρησιν διὰ τὴν προηγουμένην τῶν ἀσεβειῶν. Διὰ τοῦ Ψαλμοῦ ἀκόμη ἀναπεμπεται προσευχὴ ὑπὲρ αὐτῶν τῶν Χριστιανῶν οἱ ὅποιοι πρὶν μὲν πιστεύουσιν ἦσαν ἀκαρποὶ διὰ τῆς πίστεώς τῶν δμως εἰς τὸν Χριστὸν ἔγιναν εὐφοροὶ εἰς ἀρετὴν.

3 ψαλμ. κθ' 2

1 Τὸ δευτερον σκέλος τῆς ἐπιγραφῆς δὲν ἀπαντᾷται εἰς τὸν βραχὺν πρωτότυπον ἀλλ' οὕτε εἰς ὠρισμένα ἀντιγράφα τῶν Οὐριηλῆστοι ὡς ἐκ τούτου θεωροῦν αὐτὸ ὡς μὴ αυθεντικόν.

2 «Σοι πρέπει ἕμνος ὁ Θεὸς ἐν Σιών». Οὐδεποτε πλέον λεγεῖται ἀναπεμφόμενοι υμνοῦς εἰς ἐκείνους τοὺς ὁποίους ἐθεωροῦσμεν θεοὺς, ἐπεὶ ἐγνωρίσαμεν ὅτι ἐκείνους μὲν δὲν ἀρμοῖζε να τοὺς δοξολογοῖμεν, ἀφοῦ εἶναι ξύλα καὶ πέτραι καὶ δαμόνα, εἰς ἐσὲ δὲ μόνον ταριάζει περισσότερον ἀπο καθὲ ἄλλου· μὴ τοιαυτὴ ἐκδήλωσις. «Καὶ σοὶ ἀποδοθησεται εὐχὴ ἐν Ἱερουσαλὴμ». Ἡ ἐννοεῖ τὴν ἐπιγεοὶ Ἱερουσαλὴμ, ἢ ὁποία εἶναι ἢ Ἐκκλησία ἢ τὴν ἐπουράνιον, ὅπου ὅταν θά μεταβώμεν θὰ ἀναπεμφώμεν τὰς δοξολογίας.

3 «Εἰσακούσον προσευχῆς μου, πρὸς σέ πᾶσα σὰρξ ἤξει». Δι' αὐτῶν προαναγγέλλει τὴν κλήσιν ὅλων τῶν ἐθνῶν, συμφωνοῦν μετὰ το λεχθεὶς ὑπὸ τοῦ προφήτου Ἰωήλ· «Ἐκχεῶ ἀπο Πνεύματος μου ἐπὶ πᾶσαν σὰρκα»?

4 «Λογοὶ ἀνθρώπων ὑπερεδυναμώσαν ἡμᾶς». Ὡς λόγους ἀνθρώπων χαρακτηρῆζε τὴν σοφίαν τῶν κατὰ κόσμον σοφῶν· ἐξ αἰτίας τῆς ὁποίας αὐτοὶ ὑπεδυναμώθησαν, ἔπεδ' ἔξεπесαν ἀπὸ τῆς ἀληθῆς γνώσεως. «Καὶ ταῖς ἀσεβείαις ἡμῶν ἴλαση». Παρακαλοῖν να ἀπαλλαγῶν ἀπὸ τῆς ἀσεβείας τὴν ὁποίαν διέπραξαν κατὰ τὴν περιοδὸν τῆς πλάνης των.

5 «Μακάριος ὃν ἐξελεξώ καὶ προσελαθού». Ὁνομάζουν εὐτυχεῖς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἐτελεοποιήθησαν εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ οἱ ὁποῖοι κατέκτησαν τὸ βραβεῖον τῆς οὐράνιοι κλήσεως. «Πλησθησόμεθα ἐν τοῖς ἀγαθοῖς τοῦ οἴκου σου». Ἀγαθὰ τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ ὀνομαζει τὰ διαφορα χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διότι λέγει ὁ Ἀπόστολος· «Ὡ μὲν δίδονται διὰ τοῦ Πνεύματος λόγος σοφίας, ἄλλω δὲ λόγος γινώσεως» καὶ τὰ ὑπόλοιπα τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων. «Ἅγιος ὁ ναός σου». Ἡ ἐννοεῖ τοὺς ἐπουράνιοι ἢ τοὺς ἐπιγεοὶ σύμφωνα μετὰ αὐτὸ ποὺ ἔχει λεχθῆ ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου· «Ὁ γὰρ ναός τοῦ Θεοῦ ἅγιος ἐστίν, οἱτινὲς ἐστε ὑμεῖς».

6 «Ἐπάκουσον ἡμῶν, ὁ Θεὸς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ἢ ἐλπίς πάντων τῶν περάτων τῆς γῆς». Ἀκουσέ μας, λοιπόν, μετὰ προσοχὴν καὶ δώσε μας ὅσα σοὺ ἐζητήσαμεν

2 Ἰωήλ γ 1

3 Πρβλ Φιλ γ 14

4 Α Κορ ιθ 8

5 Α Κορ γ 17

Εἰς σέ, λέγει, ἐλπίζουσιν οἱ ἄνθρωποι που κατοκοῦν εἰς ὀλοκλήρον τὴν γῆν ἀνομή καὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι κατοκοῦν πέραν τῆς θαλάσσης Δι' αὐτῶν σημαίνεται, πάλιν ὀλοκλήρος ἡ οἰκουμένη.

7-8 «Ἐτομαζῶν ὄρη ἐν τῇ ἰσχυρί αὐτοῦ» Ἐνταῦθα ἐννοεῖ τὰς ἐχθρὰς δυνάμεις «Ἐτομαζῶν» τὰ ὄρη ὡς μέσον τῶν ὡρᾶς διότι ἡτοίμασε δι' αὐτοὺς τὴν ἀβυσσον. Καὶ ἔχεις τὴν δύναμιν νὰ τοῦ πράξης αὐτό, ὡς θεοῦ μου. «Ὁ συνταρασσὼν τὸ κύτος τῆς θαλάσσης» Θαλάσσαν ὀνομάζει, ἰδῶν τὸ πλῆθος τῶν ἀκαθαρτῶν πνευμάτων, τὰ ὅποια καὶ συγκλονίζοντα ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει τοῦ Χριστοῦ Διὰ τοῦτο καταληφθεῖτες ἀπὸ φόβου ἔλεγον. «Ἥλθες πρό καιροῦ θάσασαι ἡμᾶς».

8-9 «Ταραχθήσονται τὰ ἔθνη καὶ φοβηθήσονται οἱ κατοκοῦντες τὰ περάτα, ἀπὸ τῶν σημείων σου» Ὅταν, λέγει, τὰ ἔθνη, δηλαδή αἱ στρατιαὶ τῶν δαμόνων—θα ταραχθοῦν, τότε λοιπόν, ἀκρῶς τότε καὶ οἱ εὐρίσκομενοι εἰς ὀλοκλήρον τὴν γῆν ἄνθρωποι θὰ σέ φοβηθοῦν, ἐπεὶ θὰ ἴδουν νὰ πραγματοποιοῦνται ἐκπληκτικὰ θαύματα. «Σημεῖα» ὀνομάζει, ὅσα συνεβησαν κατὰ τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Χριστοῦ. «Ἐξόδους πρωίας καὶ ἑσπέρας τέρψεις» Ὅταν δηλαδή οἱ κατοκοῦντες εἰς ὀλοκλήρον τὴν γῆν ἄνθρωποι, ἴδουν τὰ ἐκπληκτικὰ γεγονότα καὶ αισθανθοῦν ἐντὸς τῶν τῶν σωτῆρων θεῶν φόβον τότε λοιπόν, τότε καὶ κατὰ τὰς πρωίας καὶ κατὰ τὰς θραδυνας ἐξόδους τῶν, δηλαδή καθ' ἑστίαν, θὰ ὑπάρχῃ εἰς αὐτοὺς εὐχαρῖστησις ἐπεὶ θὰ αἰσθανῶνται, ἀγαλλίασιν δι' ὅσα ἐπέτυχεν ἡ ἰδική σου ἐπὶ γῆς παρουσία.

10 «Ἐπεσκέψω τὴν γῆν, καὶ ἐμεθυσας αὐτήν» Ἐξηγεῖ τὰς αἰτίας τῆς ἀγαλλιάσεως ὁλων τῶν ἐθνῶν. Ποῖαι δὲ ἄλλαι εἶναι αὐταὶ παραέπειδ' ἡ γῆ ἡξώθη τῆς θείας προσοχῆς καὶ ἐπεὶ τὴν ἐμεθύσε μὲ τὰ ἰδικὰ Του χαρίσματα. «Ὁ ποταμὸς τοῦ Θεοῦ ἐπληρωθὴ ὕδατων» Ποταμὸν ἐνταῦθα ὀνομάζει, τὸν λόγον τοῦ Εὐαγγελίου. ἔχει, δὲ γεμίσει αὐτός ἀπὸ ὕδατα ποῖα δὲ εἶναι αὐτά, λέγει παρααίθεται ὑποσχέσεις τὰς ὁποίας ὑπεσχεθῇ ὁ Κύριος εἰς ὅσους θὰ κριθοῦν ἄξιοι νὰ κλη-

μέν τῶν προβάτων ὁνομάζει τοὺς ἄρχοντας τῶν λαῶν. Τὶ ἄλλο δὲ θὰ ἐδωθεῖ παρα τὸ ἐπανωφόριον τῆς ἀφθαρσίας καὶ τὸν χιτῶνα τῆς χαρμονικῆς Κριτικῆς προβάτων ὁνομάζει ἀκομὴ καὶ τοὺς ἁγίους ἀποστόλους, ἐπεὶ οὖν ἐκωσαν τὴν κεφαλὴν καὶ δα τῶν κερατῶν τῶν κατωρθώσαν να κτεπήσουν τοὺς ἐχθροὺς τῆς Ἐκκλησίας, καθὼς εἶπει ὁ Κύριος· «Ἴδοι ἐγὼ ἀποστελῶ ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων». Καὶ αἱ κοιλᾶδες πληθύνουσιν· «ὅταν» Αἱ φυχὴαι τῶν ἐθνικῶν λέγει, αἱ ὁποῖα προ Χριστοῦ ἦσαν παμπέτωχοι καὶ πνευματικῶς στεῖραι, θὰ γεμίσουν πνευματικῶς καρποὺς· «Κεκράξοντα καὶ γὰρ ἰμῆρουν». Ἀφοῦ, λέγει, θὰ μεταβλήθῃ ἐπὶ τὸ καλλίτερον, αἱ κοιλᾶδες καὶ ἀφ' αὐθὰ γεμίσουν πνευματικῶς καρποὺς, θὰ ἀναπεμψουν εἰς ἐσέ ἀκαταπαύστους ὕμνους.

ΞΕ'.

Εἰς τὸ τέλος ὡδὴ ΨΑΛΜΟΥ ἀναστάσεως¹

Ὑποθέσεις

Διὰ τοῦ παρόντος Ψαλμοῦ ἀφ' ἑνὸς μὲν σημειώνει μὲ σαφήνειαν τὴν κλήσιν τῶν ἐθνικῶν, ἀφ' ἑτέροι δὲ προλέγει καὶ διακηρύσσει τὴν ἀνάστασιν τῶν ψυχῶν τῶν, σύμφωνα μὲ ἐκεῖνο, το ὁποῖον ἔχει λεχθῇ· «Ὁ ἀνιστῶν ἀπὸ γῆς πτωχόν»². Παρεμβάλλεται, ὁμῶς καὶ τὸ πρόσωπον τῶν ἀποστόλων· οἱ ὁποῖοι διηγοῦνται ὅσα ὑπέφερον χάριν τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος καὶ ποῖαι θλίψεις ὡδήγησαν αὐτοὺς εἰς τὰς αἰωνίους ἀπολαύσεις. Ἀκομὴ δὲ προφητεύεται καὶ ὁ ἀποκλεισμός τοῦ Ἰουδαικοῦ λαοῦ ἐκ τῆς σωτηρίας.

2-4 «Ἀλαλάξατε τῷ Θεῷ πᾶσα ἡ γῆ, ψάλατε δὴ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ». Ὁ ἀλαλαγμός εἶναι ὕμνος ὁ ὁποῖ-

11 Ματθ. ι' 16.

1 Ὁ ὅρος οὗτος δὲν ὑπάρχει εἰς τὸ εβραϊκὸν πρωτότυπον.

2 Ψαλμ. ρθ' 7.

ος φαλλεται μετα απο καρπαι νικη και δια την ητταν των εχθρων. Επειδη λοιπον καταρτηθησαν οι αυχοντες του κοσμου ταυτα εξ αυτης της εμφανισειως του Χριστου ολα τα εθνη προσηλυτισαν να αποπεμπουν εις τον Θεον, επαικλους, υμους. Επειτε τω Θεω. Ως φοβερα τα εργα σου. Και ποτα ερα λεγει παρα τα εκπληκτικα θαυματα του Θεου και την θειαν αποδιαξιν του πληθους των πνηρων διαποιω. Εν τω πληθει της δυναμειος σου φασονται σε εις εχθρο σου. Εδω ελεγε την τρελλαν των Ιουδαων επειδη ουτε το πληθος και το μεγαθος των θαυματων παρεστησαν αυτους δια να πιστευσουν. Πισα η γη προσκυνησιτωσαν σο και φαλατωση σοι. Και οι μιν Ιουδαοι λεγει, κατοβλεπον και διαπραττωται, ανωρθητα θαυματα εχαλκευσαν. μετρη εναντιον σου αλλ ατ' εκεινων θα σε προσκυνηση το πλθος ολων των εθνων.

5. Δεύτε και ιδετε τα εργα του Θεου. Εις το σημειον τοιτο εισερετο εις τον λογον το προσωπον των αποστολων ο υψιστος υδωσκου, τα εθνη οτι ατος ο οποιος επτελε επ τις γης ως ανθρωπος τα εκπληκτικα θαυματα, ειναι ατος ο ιδιος που κατατε εις τα παλαια ετη εξηρανε την Ερυθραν θαλασσαν, και διεθη ο Ισραηλ και δχ. μον τοιτο αλλα και εκεινος ο οποιος εσταματησε τα ορητα και υδατα του Ιορδανου ποταμου, ωστε να τον περσσουν οι Ισραηλιται πεζη.

6. Ο μεταστρεφωι την θαλασσαν εις ξηραν. Και αποδεξιν τουτου αποτελεσ, οσα μεχρι τωρα επετελεσθησαν, οπως ειναι η ξηρσις της θαλασσης. Ο Συμμαχος μετεφρασει ως εξη, το χωρον. Μετεβαλε θαλασσαν εις ξηραν ποταμοι διεθησαν ποδι. Αυτος, λοιπον ειναι ο Θεος, λεγει, ο οποιος εχαρσεν εις ημας την επανοδον και την σωτηριαν, αυτος ο οποιος τότε και την θαλασσαν και τον ποταμον δεγωρισε και ο οποιος δεταξε τους προγονους μας να διαθουν χωρις κανενα κινδυνον. Εκει ελφρανθησόμεθα επ' αυτω. Το «εκει» σημαινει χρονιον. Λεγει, λοιπον, οτι κατα την εποχην εκείνην, κατὰ την οποαν θα βασλευση εις εντελως νεαν περιοδοι (την αιωνιοτητα) εκεί θα βασλευσωμεν και ημεις μαζ, με αυτον (τον Χριστον), και θα απολαύσωμεν την περιγραφτον χαρην.

7. «Οι οφθαλμοι αυτοῦ ἐπὶ τὰ ἔθνη ἐπιβλέπουσι»

Ἔστωσαν ὅλα τὰ παρακολουθεῖ καὶ ἐρευνᾷ ὅλα ὅσα γίνονται
 «Οἱ παραπικραστές μὴ ὑψηλοῦσθε ἐν ἑαυτοῖς» καὶ
 ποῖο ἄλλο θεὸς ἔδειξα τοῦ να εἶναι ἐκεῖνο, που πικραί-
 νουν τὸν Θεόν, παρὰ ἐκεῖνο διὰ τοὺς ὁποίους ἔχει λε-
 χθῆ «Υἱὲ ἀνθρώπου, παρεβήτη πρὸς τὸν οἶκόν τοῦ πα-
 ραπικρατοῦντά με»,³ καὶ μὴ παρεπίκραται αὐτὸν ἐν
 τῇ ἐρήμῳ»⁴ καὶ ἄλλοῦ Μὴ σκληρυῖντε τὰς καρδίας
 ὑμῶν ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ.⁵

8 «Εὐλογεῖτε ἐθ.η τοῦ Θεοῦ» Ἀφοῦ δὲ συγκεν-
 τρωθῇτε ὅλοι γύρω ἀπὸ αὐτοῦ, αὐτὸν κατ' ἐξοχὴν νὰ
 δοξαζέτε καὶ νὰ θαυμάζετε.

9 («Τοῦ θεμέσι τῇ ψυχῇ μου εἰς ζῶην» Θὰ εὐ-
 φρανθῶ διὰ τὰ τοῦ θεοῦ θαύματα αὐτά (ἐργα) καὶ δι'
 ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος τὰ ἐπραξε, ὁ ὁποῖος ἐπέδη εἶναι. Δε-
 σπότης καὶ θέλει τὰ πάντα, θὰ διαχωρίσῃ τοὺς ἀν-
 θρώπους τῆς γῆς, καὶ θὰ παραδῶσιν εἰς τιμωρίας τοὺς
 ἀναίσχυτους ἐξ αὐτῶν. Ὁφθαλμοὺς ὀνομαζεῖ τοὺς ἀποστό-
 λους).

10 «Ὅτι ἐδοκίμασας ἡμᾶς, Θεός, ἐπύρωσας ἡμᾶς»
 Τὰς θλίψεις αἱ ὅσες θὰ πληροῦν τοὺς ἀποστόλους ἐξ
 αἰτίας τοῦ κηρυγματος τῶν προαναγγέλλει το προφη-
 τικόν Πνεῦμα ἐξ ὁράματος αἰτῶν (τῶν ἀποστόλων) ἀ-
 παριθμεῖ λεπτομερῶς τὰς ποικίλας δυσκολίας καὶ τα-
 λαπωρίας τῶν δηλαδὴ τὰς φυλακίσεις καὶ τὰς δοκι-
 μασίας αἱ ὁποῖαι συμβολίζονται διὰ τῆς φωτιᾶς καὶ
 τοῦ ὕδατος.

13-14 «Εἰσελεύσομαι εἰς τὸν οἶκόν σου ἐν ὀλοκαυ-
 τώμασι» Ἐνιστῇ τὸν ἐπικρατοῦντα οἶκον διότι ἀφιέρωσαν
 ἐξ ὀλοκλήρου τοὺς ἑαυτοὺς τῶν εἰς τὸν Θεόν ὡς ἂν θυ-
 σία ὀλοκαυτώματος (Με ὀλοκαυτώματα πνευματικά
 Καὶ τὰ μὲν ἴδικά σου λέγει, Κυριε, τέτοια εἶναι τὰ ἰ-
 δικά μου ὅμως εἶναι ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα θὰ εἰσάγω εἰς
 τὸν ναόν καὶ θὰ θυσιασῶ πρὸς χάριν σου καὶ πρὸς ἔκ-
 φρασιν εὐγνωμοσύνης το ἴδιο δὲ λέγει μὲ τὸ «δέστει-
 λε καὶ ἐλάλησε» Αὐτὰ εἶναι λέγει, ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ὁ-
 πεσχέθην) «Ἀποδώσω σοι τὰς εὐχὰς μου» Ἐκεῖνα τὰ

3 1c2 μδ 8

4 ψαλμ. αζ 40

5 ψαλμός 94 8

ὅποια, λέγει, ὑπεσχεθῇ (ἔταξα) κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς θλίψεως μου θὰ σοὺ τα προσφέρω. Ὑπεσχεθῇ, δέ, ὅτι, ἐάν ἀπαλλαγῶ ἀπὸ τῆς θλίψεως, τοὺς τώρα με βασανίζει, θὰ σοῦ ἀνατεμπῶ ἀδ' ἀκοπῆς, δολιχολογίαν.

15 «Ὁλοκαυτώματα μεν ἀλαμέα ἀνίσσω σοι». Ὅσα παρῇ, γέ λες, καὶ σοῖ προσφέρουν, θὰ σοὺ τα προσφέρω προθύμως ὡς ἱερεὺς. Μεμνησμένοι, δέ, ἔχει ὁ νομάσει, τὴν ἐτραφήν καὶ παχεύσας, ὅτι καὶ ὁ νόμος τοιαυτὴν παραγγέλλει, περὶ ἧς καὶ θεομαρτυρεῖται δηλαδὴ ὡς καθαρὴ καὶ ἀρτιμελὴς. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ προφήτης Μαλαχίας καταρῦτα ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἐνῶ ἔχουν τοιαύτα ἔργα θεομαρτυροῦν ἐν τοιούτοις ἀσέβητοις. Αὐτὸ δὲ ἀπέτελεσε καὶ διὰ τοὺς Καί, τὴν ἀρχὴν τῶν κακῶν τοὺς ἐπηκολογήσαντες. Διδασκόμεθα γὰρ ἀπὸ αὐτὰ καὶ ἡμεῖς (ἐκκλησιαστικοί) καὶ τῶν ἁγίων, ὅτι πολλοὶ μὲν ἔχουσι, καὶ ὅμως τὰ ἐλαττωματικά καὶ ἀχρήστα. «Ἀνίσσω σοι θύας μετὰ χερσίων». Ὅλα δὲ ὅσα προσχεται, καὶ προσφέρει, καὶ τὰ ὀλοκαυτώματα καὶ τὰ θόδια καὶ οἱ τραγοὶ, εἰσὶν αἱ πνευματικά.

16 «Δεῦτε, καὶ ἀκούσατε, καὶ διηγησάμενοι». Καὶ ποῖα ἄλλα προκεταὶ καὶ διηγηθῇ παρὰ ἐκείνους τα ὅποια προηγουμένως ἐξέθεσεν, ὅπως εἶναι τὸ «Ἐδοκίμασας ἡμᾶς» κλπ.;

18 «Ἀδικίαν εἰ ἔθεωρον ἐν καρδίᾳ μου, μὴ εἰσακουσάτω μου Κύριος». Ἐγνώριζα δὲ ὅτι, ὁ Θεὸς δὲν θὰ ἤκουε τοὺς ἀκούσας τὴν προσεσχὴν μου, ἐάν ἐγὼ ἐξοῦσα εἰς τὴν ἀδικίαν. Ὁ Ἀκίλας ἀποδίδει ὡς ἐξῆς τὸ χωρίον. «Αἰωφελες ἰδὼν ἐν καρδίᾳ μου, οὐκ εἰσακούσεται, Κύριος». Θέλει δὲ καὶ εἶπαι, ὅτι πρὶν ἀπευθυνῶ εἰς τὸν Θεὸν τὰς παρακλήσεις μου ἐφρόντιζον καὶ πράττω τὸ πρεπτόν, ὅτι ἐγνώριζον, ὅτι οὐδεμίαν ὠφέλειαν θὰ προέκυπτεν εἰς ἐμέ, ἐκ τῆς αἰτησεως, ἐάν δὲν ἐπραττον ὅ,τι ἐπιβαλλεταί, ἐκ τοῦ θεϊκοῦ νόμου. Ἐχει καὶ ἄλλον λόγον, ὅτι καὶ ἄλλα πρὸς τοὺς Θεοὺς, τοὺς δὲ παρέμενε μακρὰν ἀπὸ τῆς διαπραξίνης καθ' ἑαυτοῦ ἀδικίας. Διὰ τοῦτο καὶ πιστεύει, ὅτι θὰ εἰσακουσθῇ.

ΞΣΤ'.

Εἰς τὸ τέλος τῶν μαλλομένων δι' ἐγχόρδων ὀργάνων
Ψαλμῶν ΨΑΛΜΟΣ τοῦ Δαβὶδ

Ἑρμηνεύσεις

Καὶ ἐνταῦθα ὁ λόγος διδεται εἰς τοὺς ἀποστόλους, οἱ ὅποιοι δόξασκον τὰ ἔθνη καὶ παρακαλοῦν νὰ σωθοῦν ἀπο ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἀντιστρατεύονται εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν. (Ὁ Ψαλμός αὗτος ἀποτελεῖ συνέχειαν τοῦ προηγουμένου διότι ἔχει ὡς χαρακτηριστικὸν γινώσκει τὴν ὁμοότητα μετὰ τὴν εὐλογίαν τῶν ἱερῶν, καὶ ἐπὶ πλέον οὐλοκλήρως ἡ προσευχὴ εἰρίζεται εἰς τὸ θέλημα τῶν Κριτῶν. Προεφητεύθη δὲ ὅτι προκεταὶ καὶ τοῦτο νὰ γίνῃ μετὰ τῆς ἐπιστροφῆς τῶ ἔθ. κῶν δακρυρρίττειται ἄλλωστε εἰς τὸν Ψαλμὸν ἡ θεία σάρκωσις καὶ ἐπὶ γῆς παρῶσα τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ σωτηρία τῶν ἐθνικῶν. Ἐχει δὲ ἐπιγραφὴν «ἐν ὕμνῳ» ἔπειθ' ἡ ὕμνολογία ταριάζει εἰς τοὺς Θεοὺς, ἐνῶ οἱ ἄνθρωποι τιμῶνται. με ἐπειροῦς)

2. «Ὁ Θεὸς ὁκτετερήσαι ἡμᾶς καὶ εὐλογήσαι ἡμᾶς. Ἐχομεν ἀνάγκην τῆς ἰδικῆς σοῦ εὐσπλαγχνίας, Κυριε, λέγε καὶ τῆς παρῶσας σου ἀνάμνησας, ὥστε νὰ δυνηθῶμεν νὰ κηρυξώμεν μετὰ παρηρησίας εἰς ὅλα τὰ ἔθνη τὴν ὁδὸν τοῦ ἀγίου σοι Εὐαγγελίου. Διότι παντοῦ εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν «σωτήριον» ὀνομάζε τὴν παρῶσαν αὐτοῦ

3. «Ἐξομολογησάσθωσαν σοι λαοί, ὁ Θεός» Προλέγει τὴν ὁμολογίαν πιστεως εἰς τοὺς Χριστοὺς ὄλων τῶν ἐθνῶν «Εὐφρανθήτωσαν καὶ ἀγαλλιάσθωσαν ἔθνη» Τὸ προφητικόν Πνεῦμα αἰσθανόμενον ἄρρητον εὐφροσύνην δια τὴν σωτηρίαν τῆς οἰκουμένης, πολλὰς φορὰς ἐπαναλαμβάνει τὰ ἴδια πραγματά, ἔπειθ' εὐρίσκει ἀπολαύσιν εἰς τὴν συνεχῇ δειγῶν αὐτῶν

4. «Ἐξομολογησάσθωσαι σοι λαοί ὁ Θεός ἐξομολογησάσθωσαν σοι λαοί παντες» Δὲν ἐπαναλαμβάνει τὰ ἴδια ἄνευ λόγου, ἀλλὰ δια νὰ καταστήσῃ τοὺς ἄ

1 Τὸ ὀρθόν εἶναι ὅτι ἡ ὁρχὴ τοῦ Ψαλμοῦ εὐρίσκεται εἰς τὸ θέλημα τῶν Ἀριθμῶν καὶ ὄχι τῶν Κριτῶν

κροστας του προθυμοτερους. «Γῆ ἔδωκε τὸν καρπὸν αὐτῆς». Δηλαδή ἡ πνευματικὴ γῆ. Καρπὸς δὲ αὐτῆς αἱ ἐπιδοσεῖς τῆς εἰς τὰ ἔργα τῆς εὐσεβείας.

6. «Ἐξομολογήσασθωσαν σοι οἱ λαοί, ὁ Θεός». Ὅπως ἀκριβῶς ἐκάρτεσε δύο φορές τὰ ἔθνη, αὐμολογήσαν τὸν Θεόν, τοιοῦτοτρόπως δύο φορές ἐζήτησε νὰ ἔλθῃ εἰς αὐτὰ ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ, δια νὰ ἀπολαύσουεν δηλαδή καὶ αὐτὴν τὴν εὐλογίαν. Ἡ σημαίνει, ὅτι ἐπειδὴ δὲν ἄγνωστοι αἱ ἐξ ἑθῶν πρὸς τὸν Θεόν, τῶν ὅλων διὰ τοῦτο προφέρουσι εἰς αὐτὸν τὸν γλυκύτατον καρπὸν τῆς εὐσεβείας, τοῖς ὁποίοις ἐάν σοῦ προσφέρωμεν, ἐάν δηλαδή πραγματοποιήσωμεν τὴν ἀρετὴν, θὰ ἔχωμεν τὴν εὐλογίαν σου.

7. «Εὐλογῆσαι ἡμᾶς ὁ Θεός». Ἐπιβάλλεται, νὰ γνωρίσωμεν, ὅτι ὅταν οἱ ἄνθρωποι εὐλογοῦν τὸν Θεόν, προσφέρουσι εἰς αὐτόν, μόνον λόγους, ἀδυνατοῦντες νὰ τὸν ἐργετήσουεν, ἐμπρακτικῶς. Ὁ Θεὸς ὁμῶς ὅταν εὐλογῇ ἐπιβεβαιώνει τοὺς λόγους τοῦ δ' ἔργων, καὶ παρέχει πλοῦσιαι, καρποφορίας παντοῦ εἶδους ἀγαθῶν εἰς τοὺς εὐλογουμένους. Ἐν συνεχείᾳ διδάσκει κατὰ ποῖαν τὸν τρόπον (θὰ γίνῃ τοῦτο)!

ΞΖ'.

Εἰς τὸ τέλος ΨΑΛΜΟΣ ὠδῆς τοῦ Δαβὶδ

Ἑκδόσεις

Εἰς τὸν Ψαλμὸν τοῦτον γίνεται λόγος διὰ τὴν παροῦσίαν τοῦ Κυρίου, τὴν κατάργησιν τῶν πνευματικῶν ἐχθρῶν καὶ διὰ τὴν λυτρώσιν ἀπὸ τὴν πνευματικῇ δουλείᾳ. Πέραν τούτων διδάσκει ἀκόμη ὅτι εἶναι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἄλλοτε ἐξηγαγεῖ τοὺς Ἰσραηλίτας ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου. Ἐπὶ πλεονὶ δὲ ὑπόσγεται τὴν χορήγησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς ὅσους θὰ δεχθοῦν τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου. Ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἀποστόλους δίδει παρηγορίαν, ὑποσχόμενος νὰ τοὺς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ κάθε θλίψιν δηλαδή ἡ ὁποία θὰ προκληθῇ εἰς αὐτοὺς ἐξ αἰ-

τίας τοῦ ἐξαγγελικοῦ κηρύγματος Ὑπόσχετα ἐπίσης ὅτι πολλοὶ ἐξ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ταῖς περὶ τὴν θάλασσαν στρέψουσιν καθὼς ἐπ' αὐτῆς καὶ ἐξ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἔχουσιν θυθισθῆ εἰς τὸ πείρασος τῶν ἀνερτοῦν ἡδονῶν. Κατὰ τοὺς ἰδὸς σαφῆ τρόπον ὁμολογεῖ καὶ δὲ τῇ ἐκλογῇ τῶν ἀποστόλων, λέγων μακάριστα καὶ τοῖς ἡσιν καὶ ἀπὸ τοῦ κατηγοντο. Πρῶτον γὰρ λέγει δὲ καὶ ὁμολογῶν τῶν ἐθνῶν τὴν πίστιν εἰς τὸν Χριστὸν. Περὶ δὲ ἀποδοῦναι αὐτὰ ὁμολογεῖ μὲ καθαρότητα διὰ τὴν εἰς ἐνδοξασίαν ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου. Δυναμὴ δὲ ὅλα αὐτὰ ἐκείνα ἰδῶμεν εἰς τοὺς οὐρανούς. ὅτι γὰρ τοῦ Ὑψίστου.

2 Ὁ Ἀσπότης ὁ Θεὸς καὶ διασκορπισθήτωσαν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ. Ὁ λόγος οὗτος ἀποτελεῖ παρότρυνσιν τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ νὰ κινήσῃ καὶ καταδικάσῃ τοὺς ἀκαθάρτους δαίμονας. Δοτὴ δὲ τῆς παρουσίας αὐτοῦ (ἐνανθρωπήσεως) ἐφίγασθαι θύσιν ἀπὸ τῆς καταταράνησιν τῶν ἀνθρώπων.

5-6 Ὁδοποησατέ τῷ ἐπιβεβηκότι ἐπὶ θυσμῶν. Προετομασθήτε λέγει καταλλήλως δὲ αὐτὸ ἀκροαθήσεσθε τὰς ᾠδαὺς ἐκεῖνοι. Ἐκαστῇ τοῦ Χριστοῦ ὁ ὁποῖος ἐνεφανίσθη σαρκικῶς εἰς τοὺς κατοικοὺς τῆς γῆς κατὰ τοὺς ἐσχάτους καιροὺς. Ἡ τοῦ τοῦ ἐπιβεβηκότι ἐπὶ θυσμῶν σημαίνει εἰς ἐκείνους ὁ ὁποῖος ἐπορεύθη μέχρι τὸν ὄθον. Τραχέτητα αὐτοῦ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ. Δηλαδὴ τὰ πληθὺ τῶν δαίμονων. Τοῦ πατρὸς ὀρφανῶν καὶ κρτοῦ τῶν χηρῶν. Ὀρφανοὺς μὲν διομάζει τοὺς ἀπροστατευτοὺς γήρας δὲ τὰς φεγάς αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουσιν νεμφίον τῶν τῶν Λόγων. Δοτὴ ὁ Θεὸς εἶναι προστάτης τῶν ἁδυστατων καὶ ἐκείνων πο. δὲν ἔχουσιν τὴν ἀνθρώπην βοήθειαν. ὅπως ἡμεῖς. Ποῖος δὲ εἶναι αὐτὸς καὶ πόσον μέγας.

7 Ὁ Θεὸς ἐν τόπῳ ἀνίῳ αὐτοῦ. Ἐπειδὴ ἐναρκακτῆρισεν αὐτὸν ὡς ἐπ' ἐπιβεβηκότι ταῖς θυσμῶν. ὅτι κατῆλθε δηλαδὴ μέχρι τῶν θυσμῶν τοῦ ὄθου διὰ τοῦτο διδάσκει ἐν συνεχείᾳ ὅτι ἀφ' αὐτοῦ ἀνῆλθεν εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἐγκατεστάθη εἰς τοὺς θυσμῶν τοῦ τόπου ἐν καὶ εἰς τὴν πραγματικότητα οὐδέποτε ἀπεμακρύνθη ἀπὸ αὐτοῦ κατὰ τὴν θέαν τοῦ φέσι. Ὁ Θεὸς κατοικίσει μονοτροποὺς ἐν οἴκῳ. Μονοτροποὺς διομάζει δούλους ἀφιέρωσιν εἰς αὐτὸν μόνον τὴν ζωὴν τῶν καὶ τὴν ἐκράτησιν μακρὰν ἀπὸ κάθε διπροσωπίας καὶ κοσμικῆς ἐ-

πιθμίαν. Αὐτοὺς λοιποὶ ὑποσχετά, «να τοὺς ἐγκαταστήσῃ καὶ εἰς τὸν οἶκον σου τοῦ εὐρίσκηται εἰς τὴν οὐρανίον πόλιν». Εἰς αὐτὸν τὸ τελεῖται ἡ ἐκείνη ἐν ἀνδρείᾳ. Τὸ αὐτὸ εἶνα ὁμοίον πρὸς ἐκεῖ οὗ ποῦ ἔχε λεχθῇ «Τοῖς ἐν δεσμοῖς ἐξέλθετε καὶ τοῖς ἐν τῷ σκοτεινῷ ἀνακαλύφθητε». Δεῖμα καὶ σκοτος ἀποκαλεῖ τὴν λατρείαν τῶν δαιμόνων. Ὁμοίως τοὺς παραπικραίνοντας τοὺς κατὰ τοὺς τοῖς ἐν ταφοῖς. Τὸ αὐτὸ λέγει, «δοτὶ ἐπῆγε καὶ εἰς τὸν ἄδην» καὶ ἐκηρύξε, εἰς τὰς ἐγκλείστους ἐκεῖ ψυχὰς τῶν προαπελθόντων², οἱ ὅποιοι ὄντας ἐξοῦσαν εἰς τὴν γῆν ἀπειθήσαν εἰς τὸ Θεοῖ Διότι το «παραπικραίνοντας» το ἔθρεψε ἀντὶ τοῦ πῆρται κοπῆντας.

8-9 Ὁ Θεὸς ἐπὶ τῷ ἐκπορεύεσθαι σε ἐνώπιον τοῦ λαοῦ σου, ἐν τῷ δαδαινεῖν σε ἐν τῇ ἐρήμῳ. Δεικνύει δι' αὐτῶν ὅτι αὐτὸς ὁ ὁποῖος κατεβήκε μετὰ τὸν ἄδην, εἶσαι ὁ ἴδιος ποι κατὰ τὴν ἀρχαότητα ἀπελευθερώσε διὰ τοῦ Μωϋσεως τὸν Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου. Λέγει, λοιπόν, ἐταυθα δεῖ, ὅτι ἐὰν ἐπὶ ἐπὶ πρὶν ἀπὸ τὸν ἐξελθόντα ἐξ Αἰγύπτου λαὸν ἄδην ὡς αὐτῶν τότε ἡ γῆ ἐσεύθη δηλαδὴ διέτριπται τῇ εἰς ὁλοκληρον τὴν γῆν ἢ ἐξ Αἰγύπτου ἐξόδος τοῦ Ἰσραὴλ. «Γῆ ἐσεύθη καὶ γὰρ οἱ οἶραι οἱ ἔσταξαν». Οἱ οἶραι οἱ «ἔσταξαν» προφανῶς τὴν πνευματικὴν τροφήν ἐννοεῖ ἀσφαλῶς καὶ τὸ μάννα. Ἀποπροσωποῖ τοῦ Θεοῦ τοῦ Σινῶ. Ἀντὶ νὰ εἴπῃ τοῦ Θεοῦ ὁ ὅπως παρέδωκε τὸ νόμον ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος Σινῶ. Ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ Ἰσραὴλ. Ὡς Ἰσραὴλ χαρακτηρίζεται ὁ νόμος που θέλει (σκέπτεται) τὸν Θεόν.

10 «Βραχὴν ἐκουσίαν ἀφορεῖς ὁ Θεὸς τῇ κληρονομίᾳ σου». Βραχὴν μὲν διαμαρτυρεῖ τὸν λόγον τοῦ Εὐαγγελίου, σύμφωνα μὲ τὸ «καταβήσεται ὡς ὕετός ἐπὶ πόκον»⁴. Χρησιμοποιεῖ δὲ τὸ «ἐκουσίαν» διὰ νὰ δηλώσῃ τὴν διαφορὰν αὐτοῦ ἀπὸ τὴν λατρείαν ποῦ διέτασεν ὁ μωσαϊκὸς νόμος. Διότι ὅσα ἐπέβαλλεν ὁ νόμος δὲν ἐγίνοντο ἐλευθερώς ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον καὶ ὡς τοιαῦτα δὲν ἤρεσαν εἰς τὸν Θεόν σύμφωνα μὲ ἐκεῖνο ποῦ ἔχει

1. Ἡσ. μδ' 9

2. Πρδλ. Α' Πέτρ. γ' 19-20 δ' 8

3. Πρδλ. ΕΕ. γ' 21-22 ιδ' 15-31

4. Ψαλμ. σα' 8

λεχθή. Τίς γὰρ ἐξεζήτησε αὐτὰ ἐκ τῶν χειρῶν σου καὶ τὸ Τ. ἔλασεν τὰ πάντα σου οὐκ εἶσι δεκτά καὶ αἱ θέσαι σου οὐκ ἡδυνάμην. Καὶ ἠσθένησε σὺ δὲ κωτερισω αὐτήν. Καὶ ἦτο, ἔ. ἀσθενής ἡ κληρονομία σου. (ἡ Ἐκκλησία ἢ ἡ ἀνθρωπότης) παλαιότερον, δταν εἰρσκετο εἰς τὴν ἰδωλολάτρειαν, τὴν ἀπηλλαξες δὲ ἀπὸ τῆς ἀσθενείας, σταν τὴν ἐκαλεσες πλησιοί σου δα τοῦ εὐαγγελικοῦ κληρονομίου.

11 «Τὰ ζῶα σου κατὰ κοῖτον ἐν αὐτῇ. Ζῶα ἐννοεῖ ἐνταῦθα ὄσους ἐφάγον ἀπὸ τῆς τροφῆς ποιεῖ ζωὴν. Διὰ τοῦ ἐν αὐτῇ δευταίου ἀλλήν ἐννοεῖ εἰμὴ τῆς κληρονομίαν τοῦ. Ἦτο, σταν ἐν τῇ χρηστότητι σου τῷ πτωχῷ ὁ Θεός. Καὶ τι ἄλλο ἐτοιμασες παρὰ τῷ ὀφθαλμῷ οὐκ εἶδε καὶ οὐς οὐκ ἤκουσεν. Πτωχὸς δὲ εἶναι ὁ πτωχὸς παρὰ ἐκεῖσε δα τοὺς ὅποιους ἔχει εἶπει ὁ Κύριος. Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, διὰ αὐτῶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.»⁵

12 «Κύριος δώσει ρῆμα τοῖς εὐαγγελιζομένοις δυναμί. πολλή. Αὐτός λέγει, θα δώτῃ εἰς τοὺς ἁγίους ἀποστόλους αὐτὸ ρῆμα, ὥστε νὰ δύνανται νὰ κηρύξουν τὸ Εὐαγγέλιον. Τούτο σημαίνει μετὰ «Μὴ μεριμνήσητε τι ἐσθίετε ἢ τι λασίτε, διότι δοθῶντα γὰρ ἔμιν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, εἴτητε. Καὶ οὐκ ἡμεῖς ἐστε οἱ λαοί, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τοῦ Πατρὸς μου τὸ λαλοῦν ἐν ἡμῖν.»⁶ Το ἐν δυνάμει πολλῇ ἀναφέρεται εἰς τὸ «Κύριος δώσει ρῆμα» καὶ ὄχι εἰς τὸ «εὐαγγελιζομένοις», καθὼς ἐνόμουν πολλοί. Θελεῖ δηλαδὴ νὰ εἴπῃ, διὰ ὁ Θεὸς με πολλὴν δύναμιν, θα δώσῃ λόγον εἰς τοὺς κήρυκας τοῦ Εὐαγγελίου, δηλαδὴ εἰς ὄσους θέλουν.

13 «Ὁ βασιλεὺς τῶν δυναμῶν τοῦ ἀγαπητοῦ. Αὐτός ὁ Κύριος εἶναι ποὺ ἔδει λόγον εἰς ὄσους τῶν ὑπηρέτων, ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ βασιλεὺς τοῦ ἀγαπητοῦ λαοῦ αὐτὸς ἐπίσης εἶναι καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ. Τῇ ὥραιότητι τοῦ οἴκου διελεσθαι σκόλα. Οἶκος μὲν εἶναι ὄσοι ἐπιστευσαν εἰς τὸν Χριστὸν ὥραιότης δὲ τοῦ οἴκου οἱ

5 Ἡσ α 12

6 ἱερ σν 20

7 Α Κορ 6 9

8 Ματθ ε 3

9 Ματθ ι 19-20

ἀγ.οι μαθηται του και ἀπόστολο. Λέγει, λοιπόν, ὅτι αὐτὸς ἐπὶ δούλῃ λόγῳ εἰς τὴν ὠφαιότητα τοῦ οἴκου δηλαδή εἰς τοὺς ἑαγγελίτας δὲ να διαμορφοῦν τὰ λάφυρα να προσέγκουσιν δηλαδή τα ἔθνη εἰς τὴν πίστιν και να ἀφοπλίσουν τοὺς Σαταναῖν ὡς ἐκκηθέντα ἐχθρόν.

14 «Ἐὰν κομμηθῆτε ἀνα μέσον τῶν κληρῶν» Ὁ παρῶν λόγος ἀπὸ θ.λ.ετα. πρὸς τοὺς ἀγ.ους ἀποστόλους. Ἐν. λέγει, σὰς ὤχθησιν οἱ κληροί. Κληρούς δὲ ὠνόμασε ὅσους ἐπιστεῦσαι ἀπὸ τοὺς ἱσραηλ.τας και τοὺς ἔθνη.κοίς. Ἐσιν λοιποί, λέγει, τυχητε προθυμοὶ ἐκ ποδοχῆς ἀπὸ π.α.τους και περποήσεως, θα δοθῶν εἰς αὐτοὺς «πτεργες περστεράς τα μετάφρενα ἐχουσης περικεχρ.σ.μ.ε.τα». Ἐννοεῖ δὲ ὅτι ἐκεῖ οἱ οἱ ὅποιοι θὰ δεχθῶν τοὺς ἀγ.ους ἀποστόλους θα ἀξιώθῃ τοῦ Ἁγ.οῦ Πνεύματος. Οὐμαζε δὲ τα ὀποθια τῆς περστερῆς χρ.σ.ω.λ.ε.ι. δ.ό.τ. το. Ἀγ.ο. Π.ε.ύ.μα κἀννει πολ.υ.τ.μους δηλαδή σοφίας τας διανοίας ἐκείνων που θα τὸ δεχθῶν.

15 «Ἐν τῷ διποτελλεῖν τὸν ἐπ.ο.ρ.ή.τιον βασιλεῖς ἐπ.αι.τ.». Βασιλεῖς ὀνομαζει τοὺς ἀποστόλους οἱ ὅποιοι κατεστήσαν. π.α.ε.μ.α.τ. και ἄρχο.τε.ς τῆς κληρονομίας τοῦ (ἐκκλησίας). Το «χ.ι.σ.ω.θη.σ.ο.ι.τ.α.» ἔγε τὴν ἐννοίαν τῶν θα κατεστ.σ.θ.οῦν τε.λ.ε.ως. Το «ἐν Σελμων» ἐρμηνεύεται «εἰς ἀ.τ.α.ποδοσιν». Λέγει, λοιπόν, ὅτι ὁ σ.α. ἐδὲ.θησαν τοὺς ἀγ.ους ἀποστόλους θα λαβου τὰς ἀνταποδ.ο.ν.σ.ε.ς δηλαδή τας ἀνταμο.θ.ας δ.α. τὴν τοιαύτην ὑπόδο.χ.η. ἀπὸ τοῦ αι.ρα.ο.ν. βασ.λ.έα συνιστανται δὲ αὐ.τ.α. α. ἀνταμο.θ.αι εἰς τὸν καθαρ.σ.μό.ν τ.ων ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας.

16-17 «Ὅρος τοῦ Θεοῦ ὄρος πίον». Ὅρος μὲν ὀνομάζει τὴν Ἐκκλησίαν π.ι.ο.ν. (= παχυ) δὲ δ.ό.τ. αὕτη κἀννει π.α.τ.ε.ι.ας και γ.ε.μ.α.τας λίπος τὰς ψυχὰς τῶν μελῶν τῆς «Ὅρος τετ.ρ.ω.μ.έ.ο.ι.ν, ὄρος π.ι.ο.ν. ἵ.α. τι ὑπολαμβά.νε.τε ὀρη.τε.τ.ρ.ω.μ.έ.ν.α.» Δὲν εἶ.α. μ.ε.ι.ο. π.ι.ο.ν. τὸ ὄρος, ἀλλὰ και «τετ.ρ.ω.μ.έ.ο.ν.», δηλαδή γεμᾶτο γαλα, δηλαδή γεμᾶτῃ (ἡ Ἐκκλησία) ἀπὸ ἀπλοῦν λόγῳ (θεῖαν δι.δ.ασ.κα.λ.ί.αι) δ.α. τοὺς ἀνωρ.μους Χρ.σ.τι.α.ν.ο.ύ.ς, σ.υ.μ.φ.ω.ν.α. μ.έ. τὸ «γαλαί.μα.ς ἐπό.τ.ι.σ.α. οὐ θρῶ.μα.»¹⁰ Ψέγει, λοι-

πόν με αὐτὰ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι νομίζουν ὅτι αἱ ἐκκλησίαι τῶν αἰρετικῶν εἶναι πλοῦσα ἐς πνευματικόν, γὰρ ἅλα Δοτε ποτε δὲν ἐτίμωρε εἰς αὐτάς τὸ ὅπου οὐκ ἔστι δυνατόν· καὶ ἠρέψθη τοὺς τιστοὺς οὕτως ὥστε καὶ τοὺς προκαλεσθῆναι πρὸς τὴν πνευματικὴν ζωὴν. Διὰ ποῖον λόγον λέγον· νομίζετε ὡς εἴπερ οἱ ὁποῖοι σκέπτεσθε τοιοῦτοτρόπως ὅτι· ~~παρὰ~~ ἀλλὰ ὅλη ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας γεματὰ γὰρ καὶ δὲν δεχέσθε ὅτι αὐτοὶ μόνοι εἶναι τὸ ὅρος· ἐν ᾧ ὁ Θεὸς ἠΐκοκῃσε κατοικῆσαι ἐν πτωχοῖς. Διὰ τὴν δὲ τὸν Θεὸν κατοκεῖ μόνοι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καθίσταται φάρο· ἐξ ὧων ὁ ἴδιος εἶπεν· «Ὡς κατοικήσω ὅτι ἡρετήσαμην, αὐτὴν»·

18-19. «Τὸ ἄρμα τοῦ Θεοῦ· μισοπλαστοὶ χιλιάδες εὐθηνόουνται»· Ἄρμα τοῦ Θεοῦ· ὀνομάζει τὰς οὐρανίους καὶ πνευματικὰς δυνάμεις, ἔπαιω εἰς τὰς ὁποίας φέρεται ὁ Θεός. Ἔστι δὲ τοῦτο ὄμιον πρὸς τὸ λεγόμενον ὑπὸ τοῦ Δανιὴλ· «Χιλίαι, χιλιάδες ἐλετούργουν αὐτῷ καὶ μυρία μυριάδες παρεστήκεισαν αὐτῷ»·¹² Αὐτοὶ λοιπὸν εἶναι οἱ ζωῶτες ἐν ἀφθονίᾳ, ἐπειδὴ εἶναι ἀπηλλαγμένοι ἀπο τὴν ἀμαρτίαν. Αὐτοὶ λοιπὸν ὁ ὁποῖος φέρεται ἔπαιω εἰς αὐτὸ τὸ ἄρμα τῶν δεκαδῶν χιλιάδων, εἶναι ὁ ὁ Θεός ὁ Χριστός ὁ ἴδιος, πρὸς ὃν ἔπαιω εἰς τὸ Σὺν τῷ ἁγίῳ ὅρος· ἔδωκε τὸν νόμον. Αὐτὸς πάλιν εἶναι ποιὴς ἡλθέτω εἰς ὕψος· ἐποίησεν τὸ ὕψος τοῦ σταυροῦ καὶ ὁ ὁποῖος ἡμάλωσεν τοὺς αἰχμαλωτοὺς¹³ δηλαδὴ τὰς ψυχὰς αἱ ὁποῖαι ἦσαν αἰχμαλωτοὶ εἰς τὸν διάβολον· τὰς ἀπέσπασεν καὶ τὰς ἡμάλωσεν εἰς σωτηρίαν. Τοῦτο ἀλλοιωσὲν· πεισγέτω καὶ ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς λέγων· «Ὅτι ἀνελκόμεθα τῆς γῆς πάντας ἐλκύσω πρὸς ἑμαυτόν»·¹⁴ «Ἐλάβες δόματα ἐν ἀνθρώποις»· Ἀλλὰ ἀπὸ ποῶν ἐπῆρε τὰ δῶρα ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ἢ ἀπὸ τὸν Πατέρα ὁ ὁποῖος εἶπεν εἶπε· «Αἰτησαί παρ' ἐμοῦ καὶ δώσω σοι ἔθνη τῆς κληρονομίαι σοι»·¹⁵

20. «Καὶ γὰρ ἀπεθόμισας τοῦ κατασκηλῶσαι»· Αὐτοὶ λέγει, οἱ ἄνθρωποι, τοὺς ὁποῖους ἔλαβες ὥς δῶ-

¹¹ Ψαλμ. ρλα. 14

¹² Δαν. ζ. 10

¹³ Πρβλ. Εφ. 5. 8

¹⁴ ῥων. 8. 32

¹⁵ Ψαλμ. 8. 8

ρὰ πρὸς ἡμέως ἦσαν ἀπεθάρχοι εἰς τὸν Θεόν· Ἀλλὰ καὶ τὰς ἀκόμῃ λέγει, ἐκαστοκῆσες πλησόν (ἢ ἐπὶ τῆς τοῦ)· Ἡ δ' αὖτε πάλιν τοῦ ἰσηματός γ' ἔπειτα δι' ἰσηματίας· ἰσηματίας· Ἐλπίδες δοῦναι ἐν ἀνθρώποις, ὡς τὸ ἐκαστοκῆσες ἐν τῷ μεσῷ (ἢ ἐντός) αἰτῶν· δηλ. δ' αὖτε τοὶ ἐπί τρις ὡς δῶρον· Αὐτοὶ οἱ ἴδιοι τοὺς ἀποστόλους ἐλπίδας παρὰ τοῦ Πατρὸς ὡς δῶρον· παλαιότεροι ἦσαν ἀπεθάρχοι· Εἶναι δὲ φάτ' ἐροῦν, ὅτι τοιοῦτοι ἦσαν, ταῖς ἐλπίσιν, ταῖς κτισμάταις καὶ ὄχι τὸν Δημιουργόν των¹⁶.

Κύριος ὁ Θεὸς εὐλογητός· εὐλογητός Κύριος ἡμέραν καθ' ἡμέραν· Ὁ χορὸς τῶν ἀποστόλων ἀπειθεῖς ἐμὴν εἰς τὸν Θεόν διὰ κάποιον μέγαλον κατ' ὀρθωμα· Κατενόησε ἡμῖν ὁ Θεὸς τῶν σωτηριῶν ἡμῶν· Σὺ λέγε Κύριε· θύει ἀναιδέως θυρὰ διὰ τὰ ἐλσχωρήσῃ μετὰ ἐν τῷ ἀφ' ἧς παρὰ ὁ λόγος σου· ὥστε τὰ κατὰ στήν εὐκόλος ἢ ἢ ἢ ἢ κηρυγμάτων τοῦ Εὐαγγελίου.

2. Ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ Θεὸς τοῦ σώσας καὶ τοῦ Κυρίου Κυρίου· ἀξιοῦναι τοὶ θαύματα· Ἐκφράζεται ἐν τῷ θαυμάσιον πεπειθῆσθαι ὅτι καὶ ἀν' ἀκόμῃ φθασοῦν μέχρι θανάτου· καὶ τοὶ κηρυγμάτων, θὰ τοὺς ἀποσπᾶν καὶ ἐξ αὐτοῦ ὁ Θεὸς διὰ τῆς δωρεᾶς τοῦ Διότι ἐκρίσκειν ταῖς λέγει· πό τὴν ἐξουσίαν τοῦ αἰξέοδοι ἐκ τοῦ θανάτου.

2. Πλὴν ὁ Θεὸς συνθλίψει κεφαλὰς ἐχθρῶν αὐτοῦ· Ἰσχυαυτοῦ ἀναφέρεται εἰς τὸν χορὸν τῶν ἀποστόλων· Δὲν θὰ σφύσῃ αὐτοὺς ἀφ' οὗ συγχρόνως θὰ σπᾶσθαι τὰς κεφαλὰς τῶν ἐχθρῶν· Ἡ φράσις ἐλήφθη ἐκ τῆς ἐμπειρίας τοῦ πραγματικῆς πρὸς αὐτὸ ποῦ συμβαίνει μετὰ τῶν ὁποῦν ἐπιτεθοῦν ἐναντίον κάποιου τότε ἀφ' οὗ κτεπηθοῦν εἰς τὸ κεφαλὴ κατὰ στρεφόνται· Ὁ λόγος δὲ ὡς αὐτὸς ἀναφέρεται (ἐγὼ ἐφαρμογὴν) καὶ εἰς τοὺς αὐτοὺς τοὺς Ἰουδαίους λαοὺς· Κορνήλιον τὸν ἐκ τῆς διασπορᾶς ἐν πλημμελείαις αἰτῶν· Κορνήλιος τριχὰς λέγει τὸ κεφαλὴ· Λέγει δὲ ὅτι θὰ συντρίψῃ τὰς κεφαλὰς ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἀμαρτάνουν καὶ δὲν μετανοοῦν.

16 Πρὸς Ρωμ. α' 25

17 Πρὸς Κολ. δ' 3

23 «Εἶπεν Κύριος Ἐκ Βασάν ἐπιστρέψα· Βασάν σημαίνει περὶ τὴν δηλαδὴ «παραπικρασμὸν» λέγει ὁ ποιητὴς ὅτι ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ γεμίσ-τος ἐμπερικρασεύσῃ, δηλαδὴ τοῦ ἱεροῦ θα φέρω πάλιν οὐ μόνον ἀνθρώπους· Ἐπιστρέψα ἐν θεοῖς θαλάσσης· Καὶ ἔκ τινος λέγει, οἱ ὁποῖοι κατεπονίσθησαν εἰς τὸν θεόν τῆς πηλίκης ἀμαρτωλῶν ἀπολαύσεω, ζωῆς θα τοὺς φέρω πάλιν πλησίον μου.

24 «Ὅπως ἂν βαφῇ ὁ ποῦς σου ἐν αἵματι· Δάσκει κατὰ ποῖον τρόπον θα ἐπιστρέφουν· Πῶς δὲ ἄλλως θα ἐπιστρέψουν· ἐμὴ ἀφοῦ πρῶτον, ὡς κατὰ τὴν θούαν ποιήσῃ, ὡς αἱμεῖς Διδόσκοντες, τοῦ τῶν ἐκ τῆς γῆς, ὡς συμφωνοῦν μετὰ τῆς ρῆσιν τοῦ Ἱσαίου, ὥστε τὸ πόδι τοῦ ναυαγίου εἰς τὸ αἷμα Περιτριβή· Δὲ αὐτὸ ἐπὶ τοῦ παριστάται κατεροῦ, ὁ Θεὸς λόγος· «Ἡ γλῶσσα τῶν κύνων ἐξ ἐχθρῶν παρ' αὐτοῦ» Σκυλαὶς διονμάζε-τους φυλάκας τῆς πνευματικῆς ποιμνίας δηλαδὴ τοὺς ἄγλους κηρύκας τοῦ Εὐαγγελίου, τῶν ὁποῦν καὶ ἡ γλῶσσα ὁμοῦν σχεδόν ὥσαν νὰ γενοῖται τὸ αἷμα τῶν πνευματικῶν ἐχθρῶν· Λέγει λοιπὸν ὅτι τοῦ ἡρώδου τῶν ἀποστόλων Ἰσαίου ποῦ δὲν θα γινῇ ἡ αἰτία τοῦ θανάτου τῶν τοιηρῶν δαμόνων.

25 «Ἐθεωρήθησαν αἱ πορεῖαι σου, ὁ Θεός· Πορεῖας τοῦ Θεοῦ ὀνομαῖται τὰ ὅσα συνετελέσθησαν ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐξελίξιν τοῦ σχεδίου τοῦ περὶ σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου γένους ὅπως εἶνα· ἡ γέννησις αὐτοῦ ἐκ Παρθένου· ἡ ἐπιτέλεσις τῶν καταπληκτικῶν θαυμάτων ἡ προσήλωσις ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, ὁ κατ' οἶκον τὸν θάνατος τοῦ ἡρώδου τῶν νεκρῶν ἀνιστάσις καὶ ἡ ἀνάληψις τοῦ εἰς τοὺς οὐρανούς· Αὐτὰ τὰ γεγονότα ἔχουν γινεῖ φανερά λέγει «Αἱ πορεῖαι τοῦ Θεοῦ μου, τοῖς βασίλειός μου τοῦ ἐν τῷ ἁγίῳ» Προσεξε με πόσην σαφήνειαν λέγει ὅτι αὐτὸς ὁ ὁποῖος ἐπτελεῖ αὐτὰ εἶναι καὶ Θεὸς καὶ βασιλεὺς τοῦ Δακρυτῆ, ἀκομῇ ὅτι αὐτὸς εἶναι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἦτο εἰς τὸ ἁγίον (ὄρος) δηλαδὴ εἰς τὸ ὄρος Σιών, σύμφωνα καὶ με ἐκεῖνο ποῦ εἶπε προηγουμένως· «Κύριος ἐν αὐτοῖς, ἐν Σιών ἐν ἁγίῳ»

26 «Προεφθασαν ἄρχοντες ἐχόμενοι ψαλλόντων»

Ἄρχοντας μὲν ὀνομαζεῖ τοὺς ἁγίους ἀποστόλους δια-
 τοὺς ὁποῖους ἐγὼ ἔγραψα. Ἐκτετασθεὶς αὖ τοὺς ἀρχον-
 τας ἐπὶ πᾶσαι τῇ ἐκκλησίᾳ. Ὅσοι οὖν τας δε (ὠνόμασε) ἐ-
 κεινοὺς οἱ ὁποῖοι δι' ἡμῶν προσφέρουσιν τὰς πνευματι-
 κὰς θύλας λέγει λοιποὶ ὅτι οἱ ἀρχόντες ἐφθασαν,
 δηλαδὴ ἤρξαντο τρεῖς καὶ λατρεύουσιν τὸν Θεόν ἐν
 πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ ὅπως δηλοῦν καθ' ἑαυτοὺς. Ὁ
 πό τοῦ Εὐαγγελίου. Ἐν μέσῳ οὖν ὄντων τῶν παπαστρει-
 ῶν Νεανίας ὀνομαζέται τὰς θυλάκας ὅσων ἐπιστεύουσιν, αἱ
 ὁποῖα ἐγὼ ἐκείναι διατίθημι. Ἀγίου Πνεύματος καὶ αἱ
 ὁποῖαι ἀνεστύωνται διὰ τοῦ εὐαγγελίου καὶ κηρυγματος
 τῆς ὑφ' ἡμῶν. Ἐς τὸ μέσον οὖν τῶν ἐπιποιοῦνται οἱ ἅγιοι
 ἀπόστολοι πρεσβυτέρους τὰς λατρείας.

27. Ἐν Ἐκκλησίᾳ εἰλόμενοι τὸν Θεόν, Κύριον
 ἐκ πηγῶν Ἰσραὴλ. Ὡς περὶ μὲν τοῦ Ἰσραὴλ θα ἤλυ-
 ναιτο νὰ χαρακτηρηθοῦν τὰ θεβλα τῶν εὐλόγημένων
 προφητῶν καὶ ὅθεν πρὶν ἀπο αἵτα τὰ θεβλία τοῦ
 Νόμου λέγει λοιποὶ ὅτι δεῖ ἀρμοῦν εἰς ἡμᾶς νὰ ἀν-
 τλωμεν ἀπὸ αὐτοῦ μὲν οὐκ ἐξ ὅσων, ὅμως τὸν Θε-
 ὸν ἐπιμύνοισι ἀπὸ αὐτῶν Δι' αὐτοὺς δὲ ἀναφέρεται εἰς τὰ
 κακοδοξὰ σιγγεγρημένα τῶν ἀρετικῶν. Διότι ἐκ τῶν
 θεβλῶν τοῦ Νόμου καὶ τῶν Πρὸς τῶν εὐλογεῖται ὁ Κύ-
 ρος ὑπὸ τῶν δουλομένων καὶ ἀπο αὐτοῦ ἀπο αὐτῶν ποι εἴ-
 ναι πηγὴ τῆς σωτηρίας. Ἐδωρ πνευματικῆς ἀπολαύσεως,
 περὶ τοῦ ὁποῖοι λέγει ὁ Σατήρ. «Ὅς δ' ἀντὶ πηγῆς ἐκ τοῦ
 ὕδατος οὐ ἐγὼ διδωμι αὐτῷ ἔξει ἐν αὐτῷ πηγὴν ὕδα-
 τος, ἀλλομεναι εἰς ζωὴν αἰώνιον.»²¹ Πρέπει δὲ νὰ ἐπι-
 τιμηθοῦν ὅσοι διαρροῦν τὴν Παλαιὰν καὶ τὴν Νέαν Γρα-
 φήν, ὅσοι δὲν δοῦνται εἰς συγκεντρώσεις νὰ εὐλογοῦν
 τὸν Θεόν, ἐάν δὲν ἔχουν τὰς πηγὰς τοῦ Ἰσραὴλ, ὅσοι
 τε δὲν ἔχουν οὔτε τοὺς Κυρίους αὐτῶν ἐπειδὴ τοιοῦτοτρό-
 πως τολμοῦν νὰ διαιροῦν καὶ τὴν θεότητα.

28. Ἐκεῖ Βενιαμὶν νεώτερος ἐν ἑκστάσει. Ἐκεῖ,
 ἀλλὰ ποῦ ἄλλοι εἰρη εἰς το μέσοι τῶν φαλλοντων,
 Ποῖος δὲ ἄλλος εἶναι ὁ Βενιαμὶν παρὰ ὁ μακάριος ἀ-
 πόστολος Παῦλος, ὁ ὁποῖος κατηγετο ἐκ τῆς φυλῆς

19 Ψαλμ. μδ' 17

20 Πρβλ. Ἰωάν. 6 24

21 Ἰωάν. 6 14

Βενιαμιν λέγεται δε οὗτος νεώτερος· ἔπε-
 δη εἰς αὐ-
 τόν, ὁ Ἰωρδὰς ἐφάνηθη μετὰ ἀπὸ ὅλων τῶν ἀποστό-
 λους λέγει δὲ ἐν ἐκστάσει· διὰ τὰς μέγας καὶ πολ-
 λὰς ἀποκαλύψεις πρὸς ἐδεγθῇ ὁ Παῖλος σφραγίσ-
 μεν ἐκείνο το ὅτι οὐκ ὁ δὲ ἐξέστημεν· Θε-
 οῦ τε σωφρονίζμεν ἡμῶν.²² Ποιῶν, εἰς ἡμῶν ὡς ἀναφέρει.
 αὐτοὶ πρὶν ἀπὸ ὅλων τῶν ἄλλων ἀποστόλων, ἔπε-
 δη ὁ Παῖλος ἐκοιτίσθη διὰ τὸ Ἐ. ἀγγελῶν, περὶ οὗτε-
 ρον τῶν ἄλλων· Ἄρχοντες Ἰουδα ἡ, ἐμὸν ἐστὶν.
 Ἀρχοντες καὶ ἡγετὰ τῶν ψαλλόντων λέγει, ἀνεδει-
 χθησαν ἐκ τοῦ Ἰουδα· Οὗτο προερχοῦνται ἐκ τῆς
 φυλῆς Ἰουδα καὶ ἐκ τῆς Ζαβοιλων καὶ ἐκ τῆς Νε-
 φθαλεμ καὶ ἀπὸ μὲν τὰς φυλὰς Ζαβοιλων καὶ Νε-
 φθαλεμ, προερχοῦνται, ὁ Πέτρος καὶ Ἀ. δ. καὶ Ἰωάν-
 νης, καθὼς μὲν πληροφορεῖ το Ἐ. ἀγγελῶν.²³ ἐκ δὲ τῆς
 φυλῆς τοῦ Ἰουδα καταγοῦντα ὁ Λευὶ, δηλαδὴ ὁ Ματ-
 θαῖος καὶ οἱ ὅποιοι ἀποστόλοι.

29· Ἔπειτα ὁ Θεὸς, τῇ δυνάμει σου· Ὡς δύ-
 ναμιν τοῦ Πατρὸς λέγει τὸν Υἱόν, σύμφωνα καὶ μετὰ
 τοῦ Χριστοῦ Θεοῦ δυνάμεις καὶ Θεοῦ σοφία· Παρακαλεῖ,
 λοιποὶ τοὶ Πατέρες ὁ χορὸς τῶν ἀποστόλων, να ἐ-
 σχυ-
 ση αὐτοὺς· ὃ κατηρτίσει αὐτοῖς· Μετὰ ἄλλο δὲ ἐφω-
 δίασεν αὐτοὺς παρὰ μετὰ τὸ σῶμα· Ζητοῦν, λοιπὸν ἀφοῦ
 ἀπαλλάξη αὐτὸ ἀπὸ τῆς φθορᾶς, να τὸ περιβαλῇ με-
 τὰ τὴν ἀφθαρσίαν, το ὅποιον καὶ θα πραγματοποιήσῃ ὁ
 Κύριος· οὗτοι κατατῇ, δευτέραι του παρουσίαι, θα κα-
 τατῇ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ θα ἀναστήθωσιν εἰς νέαν κα-
 τάστασιν ἀφθαρσίας οἱ νεκροί.²⁵

30· Ἀπὸ τοῦ ναοῦ σου ἐπὶ Ἱερουσαλὴμ σοὶ οἴσου-
 σι βασιλεῖς δῶρα· Νῶν τοι μὲν καλεῖ, τῇ Ἐκκλησίᾳ,·
 βασιλεῖς δὲ ὀνομαζοῦντες ἐπιστεύσαντες εἰς τὸν Χρι-
 στόν, καθὼς ἔχει λεχθῇ δι' αὐτοὺς· Ὑμεῖς δὲ βασιλε-
 ὦν ἱεράτευμα.²⁶ Λέγει λοιπόν, ὅτι ὅσοι ἔχουν κληθῇ
 εἰς σωτηρίαν διὰ τῆς πίστεως, θα προσκομίσουν εἰς αὐ-
 τὸν δῶρα εἰς τὴν ἁγίαν Ἱερουσαλὴμ, προερχόμενα ἐκ
 τοῦ ἐπιγείου ναοῦ, δηλαδὴ τῆς Ἐκκλησίας· Εἶναι προ-

22 B Κορ ε 13

23 BA Ματθ δ 15

24 A Κορ ρ 24

25 Πρὸς Α Κορ ιε 52

26 A Πέτρ θ 9

φανές διὰ τὰ πνευματικά δῶρα

31 «Ἐπειμὴν τοὺς θῆρας τοῦ καλαμοῦ· Ἐπειδὴ πολλοὶ ἐκείνοι, ποὶ δυσχερανοῦν τοὺς ἁγίους νὰ ζοῦν σύμφωνα μετὰ τὸ θελημα τοῦ Θεοῦ, ὅλως δὲ ἰδιαίτερος ὁ ἀκρότερος δαίμων διατίττω παρακαλεῖ νὰ ἐκφυθίσῃ αὐτὸς ὡς· νὰ εἶναι θῆρα κρῖ μετὰ ἐντος καλαμῶτος· Καλαμὸς εἶναι τοποθεσία εἰς τὴν Παλαστίνην, ὅθεν ποτὶς ὁποίας δεβάρου, ὅσοι ἀνῆρχοντο εἰς ἐρησαίην· Ἀτὴ λοιπὸν ἡ καλαμόφυτος τοποθεσία εἶναι πληρὴς λεοντῶν κρῖ μετὰ πλησίον τοῦ Ἰλαίος· Ἀτοὶ ἀπετελοῦν ἐπὶ κή ἀπελθὼν δι' ὅσους ἀνῆρχοντο εἰς Ἱερουσαλήμ· Ὅπως λοιπὸν, τὰ λεοντάρια ἐπιδιωκόν· καὶ καταπαράξον· ὅσοις ἀνῆρχοντο εἰς Ἱερουσαλήμ, τοὺς τετραπῶς καὶ οἱ πνευματικοὶ λέοντες προσπαθόν· νὰ πρὸς ἐσθὲ κακὸν εἰς ἐκείνους ποὺ ἀνέρχονται εἰς τὴν πνευματικὴν ἐρησαίην· «Ἡ σὺν αἰγῶν τῶν ταύρων ἐν ταῖς βαρβαρίαις τῶν λαῶν»· Ὅμλει δ' ἄλλους ποὺ ἀντιστρατεύονται εἰς τὸ κήρυγμα· Ποιοὶ δὲ ἄλλοι εἶναι αὐτοὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν τοῦ Ιουδακοῦ λαοῦ εἰς ὅποιο ἀπεκληθῆσαν καὶ ταῦροι· Ὁ λαὸς ἔχει ὀνομασθῆναι βαρβαρίαις· Οἱ δὲ ταῦροι ἀποκαλοῦνται οἱ ἄρχοντες καθίσταται φανερόν καὶ ἐκ τοῦ «περιεκυκλώσαν με νόσχος πολλοὶ, ταῖς ποταμῶν περιεσχόν με»· οἱ ὁποῖοι παρωτρύναν καὶ τοὺς λαὸν εἰς πόλεμον κατὰ τῶν κηρικῶν τοῦ Εὐαγγελίου· «Τοῦ ἐκκλεσθῆναι τοὺς δεδοκμασμένους τῷ ἀργυρίῳ»· Ἀργυρίον εἶναι τὰ θεῖα λόγια· Λέγει λοιπὸν ὁ ὅλος στίχος· Διὰ τοῦτο πάταξον τοὺς ἀοράτους καὶ τοὺς ὁράτους ἐχθρούς διὰ νὰ μὴ παρεμποδισθοῦν οἱ κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου νὰ συγχισθῶν τὸ κήρυγμά των· Δυναταὶ ἀκοῇ νὰ ἀποδοθῇ καὶ ὡς ἐξῆς τὸ νοῆμα· Ἀποδοκιμασοὶ λέγει, καὶ τοὺς καὶ ἐκείτους, ὥστε νὰ μὴ ἐμποδισθοῦν νὰ κηρυττοῦν οἱ κήρυκες· «Δασκώρπισον ἔθνη τὰ τοὺς πολέμους θέλοντα»· Τὰ πνευματικά δηλαδὴ (ἔθνη) «πολέμους» ἐννοεῖ τοὺς στρεφομένους κατὰ τῶν ἁγίων

32 «Ἦξι οὖν πρέσβεις ἐξ Αἰγυπτου, Αἰθιοπία προφθάσει χεῖρα αὐτῆς τῷ Θεῷ»· Ἀφοῦ διεσκορπισθῶν καὶ ἐδεθῆσαν οἱ πνευματικοὶ ἐχθροί, τώρα θὰ τρέξουν

ταγματα των ἁγίων καὶ τὰ μὲν τὰγματα συμβολίζον-
 τα, ἡ αὐτὴ ἀρχὴ καὶ ὁ αὐτὸς αἴθερ καὶ ὁ αὐτὸς ἁ-
 γίων καὶ ὁ αὐτὸς οὐρανός· τὰς δὲ τιμὰς φανερώνει διὰ τῆς
 μεταστροφῆς καὶ ὁ αὐτὸς τῆς δόξης καὶ διὰ τοῦ
 θαύματος καὶ τὰς τῶν ἁγίων καὶ ἀποδόξας αὐτοὺς λέ-
 νει· ἐλάττωται ὁ Θεὸς διότι εἶνα φανερόν· διὸ
 τὸ ἅγιον ἐπελθὼν εἰς ἐκείνας τὰς κατὰ τὴν
 τῆς οὐρανῶν θαύματα, ἀντιστοιχῶν τὸν Θεὸν
 μυστικῶς εἰς τὰς τῶν ἐκτελούμενων εἰς τὸν οὐρα-
 νὸν ἀγγελικὰς δυνάμεις.

ΞΗ

Εἰς τὸ τέλος ΨΑΛΜΟΣ τοῦ Δαβὶδ ὑπὲρ ἐκείνων που θὰ
 ἀλλοιωθοῦν

Ἰσχυροὶ

Ὁ Ψαλμὸς οὗτος περιεγεῖ προσευχὴν ἀπευθυνομέ-
 νην ἰσχυρῶς Σωτήρι· ἐξ ονόματος τῆς ἀνθρωπότητος
 πρὸς τὸν Θεόν· Πάτερ· περιεγεῖ ἀκόμῃ καὶ τοὺς λό-
 γους ὁ αὐτὸς ὅπως τοὶ κατεδίκταται εἰς τοὺς θάνατον
 ῥύσονται· Διηγέται ἀκόμῃ ὁ Ψαλμὸς μετὰ σαφηνείαν
 τὸ πάθος καὶ τῆς τιμῆς· τοὺς ποὺ θὰ πληξοῦν τοὺς Ἰου-
 δαίους μετὰ τὸ πάθος· ἐκτός δὲ ἀποδοῦναι αὐτὰ (περιέ-
 χεται ὁ Ψαλμὸς, καὶ ἐπαγαγῇ εἰς τὸν εὐαγγελικὸν τρό-
 πον ζωῆς ἡμῶν εἶναι· ἡ δὲ δασκαλία περὶ τῆς ἐν πνευ-
 ματι καὶ ἀληθείᾳ λατρείας τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς ὁποίας
 καὶ κατακλέσκει τὸν Ψαλμὸν· Ὅτι δὲ ολοκληρὸς ἡ
 προσευχὴ τοῦ Σωτήρος γίνεται ἐξ ὀνόματος τῆς ἀνθρω-
 πίνης φύσεως τοῦτο γίνεται φανερόν ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ
 Ψαλμοῦ, ὅπου λέγει· Ὅτι ἐξέκτισε τῶν πενήτων ὁ
 Κύριος καὶ τοὺς πεπεδημένους αὐτοὶ οὐκ ἐξουδενώσεν·

2· Σώπαι με ὁ Θεός· διτι ἐσῆλθουσιν ὕδατα ἕως ψυ-
 χῆς μου· Ἐπειδὴ ὁ Κύριος ἐπῆρεν ἐπ' αὐτοὺς τὰς ἁμαρ-
 τίας· μὴ διαταῖς ὑποφέρει χάριν ἡμῶν· δικαιολο-

γυμνῶς ἄρα καὶ προσκύνει· καὶ ἀπαλλοτρηθὲν ἀπὸ τὰς δοκιμασίας αἱ ὁποῖαι ὡς ἄλλος γε μάρτυς ἐκκλῶσαν τὴν ψυχὴν του·

3 «Ἐπεπαγὴν εἰς ἡλὲν βοθρὸν καὶ οὐκ ἔστιν ὑποστασις· Αὐτὰ θεόθεν ὥς περ ἢ ἀθροῦσιν φεύγεις ἡ ὁποῖα ὠδηγήθη ὡς τῆς ἀμύνης· καὶ τὸν βοθρὸν καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἱερόν· τοὶ ἀδελφοί τοῦ σπαινοῦ εἰς τοὺς παρόντας σπύλους ἀνομαζέ· λίσσῃν τοὶ βοθρὸν καὶ βάθος τῆς θαλάσσης·

4 «Ἐκοπύσασα κριζῶν ἐβράχισα· ὁ λαοὺς ἐξέμου· Ποῖα ἦσαν ἐκείνη ποτὶ ἐφύλαξεν καὶ ἐναιτὸν τιμὴν ἀπηνέθου· τοῦ ἐξεθεσεν ἐν τῷ ῥυτίτι· ῥοθῆν ἐκ τῶν μισοῦντων με καὶ ἐκ τῶν θιγόντων· ὁ δαίμων καὶ «Μὴ μέ κατ' ἀποκρίσας· κατὰ τὸν δόκτο· καὶ ὅσα ἐν συνεχείᾳ λεγόνται· Πικρύνεται πρὸς μετὰ καθὼς εἶπον ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ ἐζητεῖται κατὰ γῆθῃ ἢ δυνάμει τοῦ θανάτου· ὥστε καὶ ἐν αὐτῇ ἐφ' ἧς αὐτὸν τῆς ἀρπακτικῆς τοῦ σπαινοῦ τοῦ ἄδελφου τοῦ σπαινοῦ καὶ λεγεί· «Μὴδε σπαινω εἰς ἐμὲ φρεσὶν τοῦ σπαινοῦ·

5 «Ἐπληθύνθησαν ὑπὲρ τὰς τριχάς τῆς κεφαλῆς μου οἱ μισοῦντές με δώρεται· Διὰ τοῦτο πάλιν ὁ ἐχθρὸς τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως δυνάμεις ὁ ὁποῖος καὶ τοὶ σπαινοὶ ζῆμαι· περὶ τῆς ἀποκρίσεως ναμᾶς ἐξομωσάν· «Ἐκρύνεται οἱ ἐχθροί μου, οἱ ἐκδωκόντες με ἄδικας· Δεκνέται ὅτι ἦτο ἄδελφος ἡ ἐναντίον τοῦ κοῦ τοῦ κριτικῆς ἀποφύγεις·

6 «Ὁ Θεός, σὺ ἐγνώεις τὴν ἀφροσύνην μου· Αφροσύνην λέγει αὐτὸ τοῖς ἀθροῦσι· ἐθεωρήσας ἀνοήσιαν, ἐννοῶ τὸ πάθος τοῦ κριτοῦ· Δοτὶ καθὼς λέγει ὁ ἱερός Ἀποστολὸς ὁ σπαινος τοῦ Κυρίου εἶχε γινε· διὰ μὲν τοὺς ἰδοῦσας ἐκκλῶσαν· διὰ δὲ τοὺς ἐθεκούς μωρία· Σὺ δὲως Πάτερ, λέγει γινέριζες τὸ ἐπετελέσθη διὰ τοῦ σπαινοῦ· Τοῦτο δὲ λέγει ὁ Σωτὴρ· ἐπεδὴ ἐπέδειξε τοιαυτὴν ὑπακοήν· πρὸς τὸν Πάτερ, ὥστε καὶ ὠδηγήθη εἰς τὸν θανάτον καὶ μαρτυρῶν σπαινοῦ θάνατον· «Καὶ αἱ πλημμελείαι μου ἀπὸ σοῦ οὐκ ἀπεκρυβήσαν· Εἶναι ὁμοῖον ὡς πρὸς τὸ ἰσῆμα μετὰ· «Τὸν μὴ

2 Πρὸς Α Κορ σ 24

3 Πρὸς Φιλ θ β

Παῦλον, καλιτερον δε από τον Χριστον ὁ ὁποῖος λαλει
 ἐντός του. Ἄρα τήν προσευχήν αὐτήν ἀναφέρει καί
 εἰς τόν ἑαυτόν του, καθως ὁμολογεῖ καί εἰς τήν προς
 Ἑβραίους ἐπιστολήν λέγων ὅτι «ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς
 σαρκος αὐτοῦ», δηλαδή ὅταν, ἐθαδίζε προς τὸ πάθος,
 «δεήσεις τε καὶ ἑκτεήρας προς τὸν δυνάμενον σωζειν
 αὐτόν ἐκ θανάτου» δηλαδή προς τὸ Πατέρα «μετά
 κραυγῆς, σχιρᾶς καὶ δακρυῶν» προσεφερε «καὶ εἰσα-
 κοσθεις ἀπο τῆς ἐκστάσεως καπερ ὡς υἱός, ἔμαθεν
 ἀφ' ὧν ἔπαθε τὴν ὑπακοήν».⁸ Εἰδὼς ὁ Παῦλος, ἀκρυβ-
 στερον δὲ ὡς ἑμῶν ἐντός αὐτοῦ Χριστός, μᾶς ἐδίδα-
 ξεν ὅσα ἔχουσιν παρασιωπηθῆ ἢ παραλεφθῆ ἀπὸ τοὺς
 εἰσαγγελιστάς· ἀφού μᾶς πῆρε φέρει ὅτι ἡ προσευχὴ
 τοῦ «Πατέρ παρεθέτω ἀπ' ἐμῶν τὸ ποτήριον τοῦτο»⁹,
 ἔγνε «μετα κραυγῆς, σχιρᾶς καὶ δακρυῶν» καὶ ὅχι, μέ-
 ὑποκρισιάν καὶ δια να παγίλευσῃ τοὺς Σατανᾶν, οὔτε
 προσευχήθη οὕτω κατ' ἀπορίμησιν τῶν ἀνθρώπων ὁ
 Χριστός ἀφ' ἑαυτοῦ του κατ' οἰκονομίαν καὶ μέ τήν ἱ-
 δικήν του θελήσει προσευχεταί μετὰ κραυγῆς, μετὰ δα-
 κρυῶν μετὰ ἰδρωτῶν καὶ σταγόνων αἵματος παρουσια
 ἀγγέλου· ὁ ὁποῖος τὸν ἐνσχέει καὶ κατὰ καποιον τρό-
 πον τὸν πρῶτρεπε καὶ τὸν παρηγορεῖ, καίτοι εἶναι ἀ-
 ληθῶς καὶ κατ' οἶσιν υἱός τοι Θεοῦ. Ὅχι μόνον αὐ-
 τὰ δὲ ἄλλα καὶ «ἐν ἀγῶνι γειομενός» προσευχετο¹⁰,
 καθως λέγει ὁ Εἰσαγγελιστής καὶ παρετένε ἐπὶ πολυ-
 τήν προσευχήν. Ἀκομή δε ἐπαναλαμβάνει καὶ δυο καὶ
 τρεῖς φορές τὴν προσευχήν προς τὸν Πατέρα. Ὅταν
 λαβὼν ὁ Παῦλος ἡ καλύτερον το ἐπαναλαμβάνω— ὁ
 ἴδιος ὁ Χριστός, ὁ ὁποῖος ὁμιλεῖ ἐντός τοῦ Παύλου, ἀ-
 ποδίδει αὐτὴν τὴν προσευχήν εἰς τόν ἑαυτόν του, ποῖος
 εἶναι, ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος δυνάται να μεταβαλλῇ ὅσα ὁ ἴ-
 διος ὁ Χριστός δεβεβῶσε δια τὸν ἑαυτόν του.

18 «Μὴ ἀπεστρέψης τὸ προσωπο σου ἀπὸ τοῦ πα-
 δός σου». Ἐπε δὴ ὁ Θεός καὶ Πατὴρ ἀπεστρεφετο τὴν
 ἀνθρωπίνην φύσιν ἐξ αἰτίας τῆς παραβάσεως ἢ ὁποῖα
 διεπραχθῇ ἐν τῷ ἄνθρωπῳ τοῦ Ἀδάμ διὰ τοῦτο καὶ ὁ
 Σωτὴρ παρακαλεῖ τὸν Πατέρα να γυρίσῃ καὶ πάλιν τὸ

8 Εβρ κ 7 Β

9 Ματθ κατ 39

10 Λουκ μδ 44

θλέμμα τοι πρὸς το ἄνθρωπον γένος

19 «Προσχεῖς τῇ ψυχῇ μου, καὶ λυτρώσαι αὐτήν» λυτρώσῃ τὴν ἀπὸ ἐκείνων που τὴν ἐκέρπεισε δηλαδή ἀπὸ τὸν θάνατον. Ἐνεκα τῶν ἐχθρῶν μου ρίψα με. Ἀπάλλαξέ μας ἀπὸ τὰ κακὰ ποὶ ἔχουμεν· πύφευε ἀπὸ τοὺς ἀοράτους ἐχθρούς πρὸς ἀπάλλαξήν ἀπὸ αὐτὰ προσπαθεῖ· νὰ κητοποήσῃ τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ οὐρανοῦ Πατρὸς ὑπὲρ ἡμῶν.

20-22 «Σὺ γὰρ γινώσκεις τὸν ὄνειδισμὸν μου» Εἰ νὰ, ὅμοιοι πρὸς ἐκεῖνο ποὶ εἶπει ἄνωτερά· Ὅτ' ἔνεκέν σου ὑπῆνε, καὶ ὄνειδισμοί· Ὁνεδισμὸν προσεδόκησεν ἡ ψυχὴ μου. Ἀπὸ τοῦ σημείαι τούτου ἀρχίζει νὰ διηγείτα εἰς ἡμᾶς τὸ πάθος το ὅπου ἐν παύσει λεπτομερεία ἐξιστορήσαν καὶ οἱ Ἐσπγγελάται.

23-24 «Γενηθῆτω ἡ τραπεζὰ αὐτῶν, ἐνώπιον αὐτῶν εἰς παγίδα» Ἀπὸ ἐδῶ ἀρχίζει νὰ ὁμῇ με κα θαρότητα δι' ὅσα θα συμβῶν εἰς τοὺς Ἰουδαίους μετὰ τὸ πάθος δι' αὐτῶν· εἰσαίωσαν νὰ λέγῃ· Ἄς πωστοῦν καὶ αὐτοὶ παρομοία με ἐκεῖνα τὰ ὅποια ἐφρονίσαι νὰ ὑποφέρω ἐγώ· Δὲν ἄλλομοιόν εἰς τὸν ποιητὴν· ἔπει δὴ τὸν ἀναμένουν δεῖν ἀναλυγὰ μετὰ τὰ ἔργα τῶν χερῶν του· Σκοτσθήτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν· Ἀλλὰ πῶς ἦτο δυνατόν νὰ μὴ σκοτῶντο ὀφθαλμοὶ ἡρνηθῆσαν νὰ ἀκολουθήσουν τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης· «Καὶ τὸν ὤπτον αὐτῶν συγκτεψεν» Δὲν ἡ ὑποδουλώσις αὐτῶν δὲν ἦτο προσωρινή ὅπως ἦτο ἡ αἰχμαλωσία τῶν προγόνων τῶν ἀπὸ τοὺς Βαβυλωνίους¹².

26 «Γενηθῆτω ἡ ἐπαιυλις αὐτῶν ἡρημωμένη» Τοῦ το λέγει διὰ τὴν πλήρη καταστροφὴν τὴν ὅπου ἐνέστη ἡ Ἱερουσαλήμ¹³· «Καὶ ἐν τοῖς σκηνώμασιν αὐτῶν μὴ ἔστω ὁ κατοικῶν» ἐξ αὐτῶν δηλαδὴ διότι οὐδεὶς ἐκ τῶν Ἰουδαίων κατοικεῖ πλέον εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ.

27 «Ὅτι ὃν σὺ ἐπαταξας αὐτοὶ κατεδιώξαν» Παρατίθεται ἐνταῦθα ἡ αἰτία ἔνεκα τῆς ὁποιᾶς θά πάθουν αὐτά· Εἶναι δὲ τοῦτο ὅμοιον πρὸς τὸ «Πατάξω τὸν ποι-

11 Πρὸς Ἰωάν. γ' 19-21.

12 Βαβυλωνίους αἰχμαλωσία (588-538-38 π.Χ.)

13 Ὑπὸ τοῦ Ῥωμαίου στρατηγοῦ Τίτου 10-70 μ.Χ.

**ΑΠΑΝΤΑ
ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ**

ΤΟΜΟΣ ΙΙ

**ΠΡΟΣ ΜΑΡΚΕΛΛΙΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΨΑΛΜΩΝ
ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΨΑΛΜΟΥΣ
ΕΞΗΓΗΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΨΑΛΜΟΥΣ (Α΄ ΞΗ΄)**

Κείμενον ᾽Αποστολικῆς Διακονίας

«Βιβλιοθήκη Ἑλλήνων Πατέρων καὶ Ἐκκλησιαστικῶν Σογγραφέων», Ἀθῆναι 1963, τομ. 32 σ. 11-169

- ἤκουσαν τοῦ Δευτερονόμιου ἔδει καὶ ἐν τῷ ἐβδόμηκοντῳ ἐβδόμη
 ψαλμῷ καὶ ἐν τῷ ἐκαστῷ τριτητάκτῳ ψαλμῷ ἐν ᾧ
 ἐξοδῶν Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου οὕτως Ἰακώβ ἐκ λαοῦ Βαβυλῶν ἐγε-
 νήθη Ἰουδαῖος ἀνίσταται αὐτὸς Ἰσραὴλ ἐκ ἐξορίας αὐτοῦ Ὑψίσ-
 5 δὲ καὶ ταῦτα ἐν τῷ ἐκαστῷ τεταρτῳ «Ἐξαπέστειλε Μωυσὴν
 τὸν δοῦλόν αὐτοῦ Ἀαρὼν ὃν ἐξελέξατο, αὐτὸν ἐθετο ἐν αὐτοῖς τοῖς
 λογίοις τῶν σημείων αὐτοῦ καὶ τῶν τερατίων αὐτοῦ ἐν τῇ Χάμ. Ἐξαπέ-
 στειλε σκοτοὺ καὶ ἐσκότασε καὶ παρετίκρηνεν τὰς τοῖσας αὐτοῦ
 Μεσό-ρεψε τὰ ὕδατα αὐτοῦ ἐν αἵματι, καὶ ἀπέκτεινε τὰς ἰχθύας
 10 αὐτῶν Ἐξήρπεν ἡ γῆ τὸν βερβιχρὸν ἐν τοῖς ταμίαις τῶν βασι-
 λέων αὐτῶν Ἐλκε καὶ ἦλθε κνώρεα καὶ σκνυρεῖ ἐν πᾶσι τοῖς
 ὄροις αὐτῶν » Καὶ δὴ τὸν δαυὶδ τε τὸν ψαλμὸν τοῦτον τε καὶ ἑκατὸν
 πέμπτον περὶ τῶν αὐτῶν, ἐστὶν εὐμενὴν ψαλμὸν ἑκατόν
 15 ψαλμῷ «Ἐνεγκάτε τὰ Κυρίῳ λαὸι Θεοῦ ἐνέγκατε τῷ Κυρίῳ υἱοὺς
 κριῶν, ἐνέγκατε τῷ Κυρίῳ δοξάν καὶ τιμὴν»
 δ' Τα δὲ τοῦ Ἀπολὸν καὶ τῶν Κριτῶν ἐμφανεῖ τὴν ἐν τῷ ἐκτο-
 στῷ ἔκτῳ, λέγων «καὶ συνεστράτητο πόλει κατοικησίας καὶ ἐσπει-
 20 ραν ἀγροὺς καὶ ἐφύτευσαν ἀμπελώνας » Ἐπὶ τῷ Ναυτῷ διαδέ-
 δοται αὐτοῖς ἡ γῆ τῆς ἐπαγγελίας Ἰσραὴλ δὲ ἐν τῷ αὐτῷ ψαλμῷ
 συνεχῶς «Καὶ ἐκείραξα, τῷ Κυρίῳ ἐν τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ,
 καὶ ἐκ τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν ἔσωσεν αὐτοὺς » σημαίνει τῶν Κριτῶν
 τὴν βίβλιν ὅτε γὰρ κριζόντων αὐτῶν ἦεν κατὰ τὸν κριτὸν κρι-
 25 τας καὶ ἔσωσε τὸν λαὸν αὐτῶν ἐκ τῶν βλαβερῶν αὐτοῦ Καὶ τὰ τῶν Βα-
 σιλέων ψαλμῷ πάλιν ἐν τῷ ἐκαστῷ δεκάτῳ μετὰ τὸν αὐτῶν ἐν ἀρχαίῃ
 καὶ αὐτοῖς ἐν ἵπποις, ἡμεῖς δὲ ἐν ἵπποις » Κριτοὶ Θεοῦ ἡμῶν μεγαλὸν
 ἠσπασμεθα Ἀντὶ συνεποδίσθησαν καὶ ἐπεσιν ἡμῖς δὲ ἀνέστημεν
 καὶ ἀνιωρώθημεν Κυρίε σισαν ἐν Βασιλέα, καὶ ἐπαυροῦσαν ἡμῶν
 ἐν ᾗ ἂν ἡμεῖς ἐπικαλεσώμεθα » Τα δὲ τῷ Ἐσδρα ἐν τῷ ἐκαστον-
 30 εικοστῷ πέμπτῳ τῶν ἀναβιβάντων ἴδε «Ἐπὶ τῷ ἐκαστῷ τεταρτῳ
 αἰχμηλώσιαν Σιών ἐπεβλήθη ἐπὶ τὴν παρὰ τὴν πόλιν καὶ ἐν τῷ
 ἐκαστονεικοστῷ πρωτῷ Ἐβραχίθην ἐπὶ τοῖς ἐκαστοῖς λαοῖς Ὅτι οἱ
 Κυριοὶ πορευσώμεθα Ἐπετίτες ἦσαν οἱ πόδες τῶν ἐν τῇ Σιών
 σου Ἰερουσαλὴμ Ἰερουσαλὴμ ἀποδομένης ἐν πόλει ἡ ἰερούργη
 35 αὐτῆς ἐπὶ τῷ αὐτῷ ἐκεῖ γὰρ ἀνεβήσαν αἱ γυναῖκες αἱ φυλαὶ Κυρίου
 μαρτύριον τῷ Ἰσραὴλ »

ε Τα τε τῶν Προφητῶν σχεδὸν ἐν ἑκάστῳ σημαίνει Περι τῆς
 τοῦ Σωτῆρος ἐπιδημίας καὶ διὰ τὴν μετὰ τὴν ἐκδοτικὴν αὐτοῦ
 40 φησὶν ἐν μὲν τῷ τεσσαρακοντῳ ἐκτῷ ψαλμῷ «Ὁ Κύριος ἐμρανῶς
 ἔδει, ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐ παρεκώπησεν » ἐν δὲ τῷ ἐκαστῷ
 ἐπτακαδεκάτῳ «Εὐλογημένος ὁ ἐργαζόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου
 Εὐλογήκαμεν ὑμᾶς ἐξ οὐκῶν Κυρίου Θεοῦ Κύριου καὶ ἐπέφανεν
 ἡμῖν » Ὅτι δὲ οὗτος ἐστὶν ὁ τοῦ Πατρὸς Λόγος οὕτως ἐν τῷ ἐκ-

-οσ-ω ἔκτεψ ψαλλεῖ « Ἀπέστειλε τὸν Λόγον αὐτοῦ, καὶ ἀπέ-
 λησεν αὐτοὺς ἐκ τῶν διαφθορῶν αὐτῶν. Ὁ γὰρ ἐρχό-
 μενος Θεὸς αὐτοῦ, ἐστὶ καὶ Λόγος ἀποστέλλομενος. Τοῦτον δὲ τὸν
 Λόγον εἰδὼς ὄντα τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ἄδει φωνὴν τοῦ Πατρὸς ἐν τῷ
 τεισπρακτοσ-ῷ τε-άρ-ω ψαλμῷ. Ἐξήρξατο ἡ καρδίᾳ μου Λόγον 5
 ἀγαθόν, καὶ τάλιν ἐν τῷ ἐκτασ-ῷ ἐνατῷ. Ἐκ γαστροῦ προ-
 ἔβωσεν ἡ ἐξομνήσά σε. Γιὰρ ἀν ἄλλοις τίς εἶποι ἰνὴμα τοῦ
 Πατρὸς, ἡ τὸν Λόγον καὶ τὴν Σοφίαν αὐτοῦ, Τοῦτον εἰδὼς ὄντα,
 οὐ εἶπεν ὁ Πατήρ « Γενήθη-ω γὰρ ὁ καὶ σπέρμα¹, καὶ τὰ
 παλαιά καὶ αὐτῇ, ἡ ββίος περιεχει λένουσα. Ὡς Λόγῳ Κυρίου 10
 οἱ οὐρανοὶ ἐσπερεώθησαν καὶ τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ πάντα
 ἡ δύναμις πτωγῶν »

Καὶ Χρ-στὸν, δὲ αὐτὸν ἐρχομενον οὐκ ἔγνωσεν ἄλλα καὶ μα-
 λιστα περὶ τούτου λέγει ἐν τῷ τεισπρακτοσ-ῷ τε-άρ-ω ψαλμῷ. « Ὁ
 Θρόνος σου, ὁ Θεὸς, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος ββάδος εὐθυτητος ἡ 15
 ββάδος τῆς βασιλείας σου. Ἡ, ἀρχῆς δικαιοσύνη, καὶ ἐμνήσας
 ἀδικίαν δια τοῦτο ἔγρισέ σε ὁ Θεὸς ὁ Θεὸς σου ἐκ τοῦ ἀγαλλιάσεως
 παρα τοὺς μετρίους σου. » καὶ ἵνα μὴ κατὰ φαντασίαν τις ἐρχοῦναι
 αὐτὸν εἰπαι. « καὶ σπ, σπ, σπ, αὐτὸν ἀνθρώπων γεννησόμενον, καὶ
 τούτον εἶναι δὲ οὐκ ἄπαντα ἔλεγε, λέγων ἐν τῷ ἐκτακτοσ-ῷ ἔκτωι 20
 « Μήτηρ Σιών ἔρει. Ἀνθρώπος καὶ ἀνθρώπος ἐγεννήθη ἐν αὐτῇ,
 καὶ αὐτῆς ἐθεμελίωσεν αὐτὴν ὁ Ὑψιστος. » Τοῦτο γὰρ ἴσον ἐστὶ
 τῷ εἰπεῖν « Ἐκ Θεοῦ ἦν ὁ Λόγος² » ἀπαντα δὲ αὐτοῦ ἐγένετο³
 καὶ « ὁ Λόγος, σὰρξ ἐγένετο⁴. » Δια τοῦτο καὶ τό, ἐκ Παρθένου, γινώ-
 σκων οὐκ ἐπίσπευσεν ἡ δὲ εὐθύς ἐμρασίμ τινα διδωσιν ἐν τῷ τεισπα 25
 ρακτοσ-ῷ πεταρτοῦ ψαλμῷ λέγων « Ἀκουσον θυγάτηρ καὶ ἴδε,
 καὶ κλίνον τὸ σὺς σου καὶ ἐπλάθου τοῦ λαοῦ σου καὶ τοῦ οἴκου τοῦ
 πατρὸς σου, διὰ ἐπεθίμνησεν ὁ βασιλεὺς τοῦ καλλεὺς σου. » Τοῦτο γὰρ
 πάλιν ὁμοίον ἐστὶ τοῦ λεγομένου τερα τοῦ Γαβριηλ. « Λαῖρε, κεγα-
 τωμένη, ὁ ἑμῆς μετὰ σοῦ⁵. » Καὶ γὰρ ἐργαίως χυτὸν Ἀριστόν, εὐθύς 30
 καὶ τὴν ἀνθρωπίνην γένεσιν ἐκ τῆς Παρθένου ἐδηλώσε, λέγων « Ἀκου-
 σον, θυγάτηρ. » Ἰδὲ ὁ μὲν Γαβριὴλ ἐξ ὀνόματος καλεῖ Μαρίαν, ἕνεος
 ὧν αὐτῆς κατὰ τὴν γένεσιν ὁ δὲ Δαβιδ ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ
 τυγχάνουσα αὐτὴν εἰκοσ-ῶ θυγατέρα προσφωνεῖ « χυτῶ. »

Ὁ δὲ Ἀνθρώπων δὲ αὐτὸς εἰρηκὼς γεννησόμενον ἀκολούθως καὶ 35
 παθητὸν αὐτὸν σαρκὶ σημαίνει. Τὴν τε ἐπιβουλήν παρα τῶν Ἰουδαίων
 ὁρῶσα γινόμενην, ψάλλει ἐν μὲν τῷ δευτέρῳ ψαλμῷ « Ἰνα τί ἐπρό-
 ξαν ἔβη καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά, Παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς,
 καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τῷ αὐτῷ κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ
 τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ » ἐν δὲ τῷ εἰκοσ-ῷ καὶ πρώτῳ τὴν ποιότητα 40

ἴσους καὶ προσκυνήσαντες αὐτὸν πάντες οἱ ὄχλοι τῆς γῆς.
 α ἔφη, διημερίσωσιν αὐτῷ. Τίς γὰρ ἐν τοῖς Ὑψίστοις ἀδελφόν
 ἐν δὲ ἐκείνῃ, τῶν ψαλμῶν βιβλίων προετίθειται.

β Ἰὼν τούτων δὲ παρὰ ἐν γέν, ὅτι καὶ ἐν ἑκάστῃ βιβλίῳ τῶν
 Γραφῶν αὐτῶν τὸν Σωτῆρα εὐχρηστῶς σημαίνεται καὶ ἐπὶ
 τοῦτο πασις ἀνὴρ ἀπατεῖται καὶ συμφωνοῦν ἡ ἀλήθεια τοῦ Πνεύ-
 ματος. Καὶ ὡς ὁπότε αὐτῶν ἡμεῖς ἀνὰ ἑαυτοὺς ἴμεν ὡς
 καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τῶν ἐκείνων τοῖς καὶ εὐρίσκειται. Καὶ ὁρῶμεν
 ἐν αὐτοῖς ῥαφές, καὶ Ἡσυχίας ἰδοὺ καὶ ὁ Ἀβραάμ τοῦ συνεγχεῖται ἐκ
 αὐτῶν. Πάλιν, ἐν ἑκάστῃ βιβλίῳ ἐστὶν ἰδοὺ καὶ προφητείας καὶ νομ-
 θεσις, καὶ ἱστορίας. Γὰρ αὐτὸ Πνεῦμα ἐστὶν ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ἀ-
 μὲν τὴν ἐκ ἐκείνων ἀνεμένει αὐτοῦ ὁ χιρσὶν ἐκείνος ἐν δουλείᾳ
 αὐτοῦ ῥαφὶ δὲ ἀκούει. καὶ τὸν εἶπε προφητεία ἐστὶν εἶπε νομθε-
 σία εἶπε γὰρ ἱστορία, ἡ μὲν γὰρ εἶπε τῶν ἡμετέρων ἡ γὰρ ἐπὶ αὐτῇ
 δὲ τὸ ἐν καὶ τῷ αὐτῷ Πνεύματι ἐστὶν ὡς τὸν καὶ τὸν δικαστικὸν ἐστὶν,
 αὐτὸ δὲ ἀδελφεοῦ ἐστὶν καὶ τὸν αὐτὸν ὡς τὸν αὐτὸν, ὅτι μετὰ ἐστὶν
 ἐκαστῶν, κατὰ δὲ τὴν ἀκρίβειαν αὐτῶν ῥαφῶν καὶ αὐτῶν αὐτῶν
 Πνεύματος ἐκαστῶν ἀκούει καὶ ὡς τὸν αὐτὸν τὸν ἀνεμένει
 χιρσὶν τὸν αὐτὸν ἐκείνου, ἱστορίας τῶν Πνεύματος δικαστικὸν
 λόγον ὡς τὸν αὐτὸν νομθεσίαν τὸν αὐτὸν πρὸς τὸν αὐτὸν
 καὶ ἰδοὺ καὶ προφητείας τοὺς προφῆτας ἐντελεσθῆαι πο-
 ῖν. Αὐτοὶ γὰρ καθαροὶ γίνονται ἀπὸ κακίας τὴν καρδίαν
 σου, ἱερουσαλὴμ ὅτι καὶ ἱστορεῖν ποτε τὸν μὲν Δαβὶδ καὶ κατὰ
 Σαμψῶνα, τὸν δὲ Ἡσυχίαν αὐτῶν τὸν Ραφαήλ καὶ τὸν Σεννα-
 χρείμ. ὡς αὐτῶν τῶν Ὑψίστων βιβλίων, ἔχουσιν αὐτοὶ ἰδίων τῶν
 αὐτῶν, ὅτι ἐν ταῖς αὐταῖς βίβλοις διεσπασμένως εἰρησάτωσαν τὴν
 τὴν κατὰ πλάτος φωνὴν μετὰ μετὰ, γὰρ καὶ ὡς τὸν αὐτὸν αὐτῶν
 ἀκούει, ὡς καὶ αὐτῶν αὐτῶν ἀπὸ ὁρῶν καὶ ἐκκαταλείπει
 ἡμῶν, ὡς καὶ αὐτῶν αὐτῶν ἀπὸ κρητὸν καὶ ποίησον ἀγαθόν. ὡς ἡ-
 σὺν εἰρήνην, καὶ διώξον αὐτήν. Καὶ ὡς τὸν αὐτὸν κατὰ τὴν
 ἰδὸν τοῦ Ἰσραὴλ καὶ προφητεῖαι περὶ τοῦ Σωτῆρος ὡς τὸν αὐτὸν
 πρότερον.

γ Κοινὴ μὲν οὖν τοικυτὴ τοῦ Πνεύματος χάρις ἐστὶν παρὰ πᾶσι,
 καὶ ἐν ἐκαστῶ ἀνεμένει, ὡς τὸν αὐτὸν καὶ παρὰ πᾶσι ἡ αὐτή, ὡς εἰς
 ἡ χρεια ἀπαιτῇ, καὶ τὸ Πνεῦμα βασιλεῖται. Οὐ διαφέρει γὰρ ὁ πλῆθον
 καὶ ἑλπίον ἐν αὐτῇ τῇ χρειᾷ ὡς ἐκαστος ἀνεμνῶν τὴν ἰδίαν
 ἀποπληροῖ καὶ τελείῃ διακονεῖ. Ἡ δὲ γὰρ βίβλος τῶν Ψαλμῶν
 καὶ ὡς τὸν αὐτὸν πάλιν χάριν ἰδίαν καὶ παρατήρησιν ἐξαιρετον
 πρὸς γὰρ τοὺς ἄλλους, ἐν οἷς πρὸς ἄλλους βίβλους ἔχει τὴν σχέσιν
 καὶ κοινωνίαν λοιπὸν καὶ ἰδίων ἔχει τοῦτο θαῦμα, ὅτι καὶ τὰ ἐκαστης

- 5 της ἀκούει τὸν νόμον προσπαθόντα, ἀλλὰ δεῖ πείναι καὶ μὴ δεῖ
 πρᾶττειν προφητείας τῆς κατὰ σάρκα, ὥστε μόνον εἶδέναι τὸν ἐργαζόμενον
 Σωτῆρα καὶ ἱστορίας, δὲ προσέχει ἐξ ὧν γινώσκει, δύναιται τὰς τῶν
 βασιλείων καὶ τὰς τῶν ἀγίων πράξεις. Ἐν δὲ τῇ βίβλῳ τῶν Ψαλμῶν,
 10 τῷ ψαλμῷ ἐν αὐτῇ κατανοεῖ καὶ διδασκείται καὶ ἀποστρέφεται πρὸς ἐκαστοὺς
 καὶ ἐν ᾧ συνάχεται, δύναιται πάλιν ἐκ ταύτης ἐρεῖσθαι τὴν εἰκόνα
 τῶν λόγων ὥστε μὴ μόνον ἀκούσαντα παρερχεσθαι ἀλλὰ καὶ πῶς
 δεῖ λέγοντα καὶ ποιῶντα θεραπεύειν τὸ πάθος, διδάσκει. Εἰς μὲν
 γὰρ καὶ ἐν ταῖς ἀλλοῖς βίβλοις κεκληνέως λόγοι καταγράφονται τὰ
 15 ψαλλὰ ἐν ταύτῃ δὲ καὶ πῶς ἀπερσεσθαι δεῖ τὰ πτωχὰ ὅτιν παραγγέλ-
 μα ἐστὶ τὰ μετανεῖν τὸ δὲ μετάνοειν παυεσθαι τῆς ἀμαρτίας ἐστὶν
 ἐνταῦθα δὲ καὶ πῶς μετάνοειν καὶ τί δεῖ λέγειν ἐπὶ τῇ μετανόῃ.
 τεταπεινω. Καὶ πάλιν εἰρκεν ὁ Παῦλος ὡς ἡ θλίψις τῇ ψυχῇ ὑπερ-
 μούνην κατεργάζεται, ἡ δὲ ὑπομονὴ δοκιμὴν, γὰρ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα,
 20 ἡ δὲ ἐλπίς οὐ κακίστημι. Ἡ Ἐν δὲ ταῖς Ψαλμοῖς καὶ πῶς δεῖ φέρειν
 τὰς θλίψεις, καὶ τί ἡ ἀβόλεων δεῖ λέγειν, καὶ τί μετα τὰς θλίψεων,
 καὶ πῶς ἕκαστος δοκιμάζεται καὶ τινα οἱ λόγοι τῶν ἐπιζώντων ἐπὶ
 Κυρίῳ, γέγραπται καὶ λεγόμενα. Πάλιν τε ἐνταῦθα ἐστὶ ἐν παντί
 εὐχαριστεῖν ἀλλὰ καὶ δεῖ λέγειν εὐχαριστοῦντα, διδάσκουσιν οἱ
 25 Ψαλμοὶ Εἴπα παρ' ἐπερωτῶν ἀκούσας. Ὅσοι θέησιν εὐσεβῶς
 ζῆν διωχθήσονται. Ἡ παρὰ τούτων διδασκόμεθα, καὶ πῶς δεῖ φε-
 ρόντας φωνεῖν, καὶ τινὰς λυγρομένους καὶ μετὰ τὸν διωγμὸν ῥυσθῆναι
 τὰς δεῖ λόγους αναφέρειν ὡς (Ἡμεῖς) Εἰλογεῖν παραγγελλόμεθα τὸν
 Κύριον, καὶ ἐξομολογεσθαι αὐτῷ ἅλλ' ἐν τοῖς Ψαλμοῖς τυπούμεθα
 30 πῶς τε αἰνεῖν δεῖ τὸν Κύριον, καὶ τίνα ῥήματα λέγοντες ἐξαμυλο-
 γούμεθα πρεπόντως. Καὶ ἐφ' ἕκαστου δὲ τις οὕτως ἂν εὕροι τὰς
 θείας ψάδας τοῦ ἡμῶν κινήσεως καὶ καταστασεως κεκείμενας
 καὶ. Καὶ γὰρ καὶ τοῦτο παραδοξὸν ἐστὶ πάλιν ἐν τοῖς Ψαλμοῖς,
 35 δεῖ ἐν μὲν ταῖς ἀλλοῖς βίβλοις ἀλῶσθαι οἱ ἀγιοὶ, καὶ περὶ ὧν ἂν
 λέγωσι ταῦτα καὶ οἱ ἀναγινωσκόντες, περὶ ὧν ἐκεῖνα γέγραπται,
 ἀπαγγέλλοντάς εἰσιν οἱ τε ἀκούοντες ἀλλοῖς ἐαυτοὺς ἐκείνων ἡγοῦν-
 ται, περὶ ὧν ὁ λόγος φησὶ καὶ ταῖς ἐπαγγελισμέναις δὲ πράξεσι, ἀκρι-
 τοῦ θαυμάζειν καὶ ζητεῖν αὐτάς, εἰς τὸ μιμεῖσθαι γίνονται. Ταυτὴν
 δὲ βίβλον ὁ λαμβάνων τὰς μὲν περὶ τοῦ Σωτῆρος προφητείας συνι-
 40 θως ἐν ταῖς ἀλλοῖς Γραφαῖς θαυμάζων καὶ προσκυνῶν διεξέρχεται
 τοὺς δὲ ἑτέροους ψαλμοὺς ὡς ἰδίους ὄντας λόγους ἀναγινώσκει καὶ ὁ

κατασχεῖται καὶ ἡ οὐκ ὀφειλόμενα τοῦ συνεισότητος κατανυγεί, μετανοήσει, ἢ περὶ τοῦ ἐν ἡμῶν εἰσέδου, ἐκδοῦν καὶ τῇ εἰς τοὺς πιστευομένους ἀναμείβεσθαι. ὥς ὡς αὐτὸν γενόμενης τοιαύτης χάριτος, ἀγαλλιᾶται καὶ εὐχαριστεῖν ἄρχεται τῷ Ἰησοῦ. ὅτε τοῦτον τὸν
 5 τριτὸν φάλλει τις εἰς τὰ ἴδια, ὅτι οὐκ ὀφείλει νομίζειν τὰ ἐν τῷ ψαλλῶν ῥήματα καὶ τὰ ἐν τῷ κατὰ τὸν αἰσῶς εἰς τὴν ἰδίαν πεποιθῆσθαι καὶ προσερχθῆναι ἐπὶ ἀπαγγελίῳ καὶ τὸν μὲν ὡς ψαλλόν ὡς αὐτὸς ἐπὶ τὰ ἴδια τῇ μετάνοιᾳ ἐαυτοῦ λέγων ῥήματα τὸν δὲ ἄλλο καὶ οὐκ ἐπὶ τὸν αἰσῶς καὶ τὸν ῥῆμα, ὅτε ψάλλει, οὐχ
 10 ὡς ἄλλοι διδάσκοντες, ἀλλ' ὡς ὁ ἑαυτοῦ συνδιατίθεται, καὶ ὁδοὶ τοῦ Κυρίου, ὡς ἄλλοι τὰς λόγους ταύτους. Καὶ ὁμοίως οὕτως ἐκαστος ψαλλὸς παρὰ τοῦ Παύλου εἰρήνη τε καὶ συνέσταται ὡς ἐναυτίως, κατὰ προτερὴν εἰρήνην καὶ ἡμεῖς τῇ ἐκκλησίᾳ ἡμῶν κατανοοῦμεθα, καὶ πάντας αὐτοὺς ὡς περὶ ἡμῶν ἐπιτηδεύει, καὶ εἶναι ἡμῶν αὐτοῦ
 15 ὡς ἰδίους λόγους εἰς ἀπαγγελίαν τὴν ἐν ἡμῶν κινήματα καὶ διδούσιν τῇς ἡμῶν πολιτείας. Ἄ γὰρ οἱ ψάλλοντες εἰρήκασιν, ταῦτα καὶ ἡμῶν δυνάμει. οὗτοι καὶ χαρακτηρισμοὶ εἶναι.

19 Αὐτὴ δὲ ἅλιν τοῦ Σωτῆρος ἐστὶν ἡ χάρις ἄνθρωπος γὰρ δι' ἡμᾶς ἐνομενοί, ὅς μὲν σαφὲς τοῖς ἰδίῳ ὑπὲρ ἡμῶν προσηνεγκεν εἰς θάνατον, ἵνα πάντας ἀπὸ τῆς τοῦ θανάτου τῇ δὲ σφαιρῇ καὶ εὐαρεστοῦ ἐαυτοῦ πολλὰς δειξάν. θέλων ἡμῶν ἐν ἐαυτῷ ταύτην ἐτυπώσεν ὑπὲρ τοῦ μηκέτι τινος εὐχερῶς ἀπεισθῆναι παρὰ τοῖς ἐχθροῖς, ἐχόντας ἐνέχυρον πρὸς ἀσφάλειαν, τὴν παρ' αὐτοῦ γενομένην ὑπὲρ ἡμῶν κατὰ τοῦ διαβόλου νίκην. Δια τοῦτο γὰρ οὐ μόνον ἐδίδαξεν,
 25 ἀλλὰ καὶ πεποιθήκεν ἃ ἐδίδασκεν, ἵνα ἐκαστος ἀκούῃ μὲν αὐτοῦ λαλοῦντος, ὡς ἐν εἰκόνι δὲ βλέπων ἁμβανθ' παρ' αὐτοῦ τὸ παραδειγμα τοῦ ποιεῖν ἀκούων. Ἀμύθητον ἔμεινεν, ὅτι πρὸς εἰμὶ καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ. Ἡ τελειότεραν δὲ οὐκ εἰς ἀρετὴν διδασκαλίαν οὐκ ἂν τις εὖροι, ἥς ὁ Κύριος ἐπέπαισεν ἐν ἐαυτῷ. Εἴτε γὰρ ἀνεξίκακιστον, εἴτε
 30 φιλάνθρωπιστον, εἴτε ἀγαθὸν, εἴτε ἀνδρῶν, εἴτε ἐλεημοσύνην, εἴτε δικαιοσύνην, πάντα ἐν αὐτῷ τις εὖρει γενόμενα. ὥστε μηδὲν εἰς ἀρετὴν λείπειν τοῦ ἀνθρώπου τὴν ἀνθρώπινον βίον τοῦτον. Τοῦτο γὰρ ὁ Παῦλος εἶδεν ἔλεγε. Ἀμύθητον μοι γένοιτο καθὼς καὶ ὁ Χριστός. ὅτι ἐν παρ' ἑλπίσιν ἡμετέροις ἔχει τὸ λέγειν ἔχουσι τὴν
 35 χάριν ὁ δὲ Κύριος, ὡς ἀληθὲς Κύριος ὢν τοῦ παντός, καὶ κηδόμενος ὢν εἰργασάμενος ἐν ἡμῶν καὶ ἡμῶν. ἀλλὰ καὶ ἑαυτὸν δέδωκεν, εἰς τὴν εἰδέναι τὴν βοήθειαν τὴν τοῦ ποιῆσαι δύναμιν. Δια τοῦτο γὰρ καὶ προτὶ τὴν εἰς ἡμᾶς ἐπιδείξας ἐνέχρησε καὶ ἐν τοῖς ψάλλουσιν ταῦτα, ἐν ὧς περὶ ἐαυτοῦ τὸν ἐπὶ τῇ καὶ οὐρανίῳ ἀνθρώπῳ τυ-
 40 πῶν ἐδίδεν, οὕτως καὶ ἐκ τῶν Ὑψίστων καὶ κινήματα καὶ τὰς διαθέσεις τῶν λογίων ἐβουλομένου καταμαθεῖν δύνηται, εὐρίσκων ἐν

αὐτοῖς καὶ τὴν ἑκάστην κινήματος θεωρεῖται καὶ ὁμοιωτεῖται.

Β. Εἰ γὰρ δὲ καὶ πιθανὸν εἴη, ὅτι μὲν ἡ ὕψις Ἰσακρὺς οὐδ' ἀσκαλὸς ἐστὶν ἀρετῇ, καὶ πιστεῶς ἀνέθεντο, ἡ δὲ γε βιβλὸς τῶν Ψαλμῶν ἔχει καὶ τὴν εἰκόνα τῶν τῆς ἀνέωρξης τῶν ψυχῶν ἰδέει γὰρ ὁ εἰσέρχόμενος τῶν βασιλέων τοῦ σώματος σχήματα καὶ τοὺς ῥημασιν, ἵνα μὴ παρὰ τὰς λέξεων, ὡς ἡμεῖς ἐκβαλθῇ, οὕτως ἡ ὕψις βιβλὸς τὸν ἐπ' ἀρετῇ ρεχόντα καὶ βοήθην καὶ ἀνοῖσαι τὴν τοῦ Σωτῆρος ἐν σώματι τολευτείαν ὑπομνησκει πρῶτον διὰ τῆς ἀναγνώσεως τὰ κινήματα τῆς ψυχῆς, καὶ οὕτω λοιπὸν οὗτοι καὶ διδάσκει τοὺς ἐντυγχινόντας τοῖς ῥημασιν λόγους ἰδίᾳ μὲν οὖν, 10 ἵνα ταῦτα πρῶτον τις τῆς βιβλίου παρατηρήσῃται οἱ μὲν ἐν διήγηματι λεγόμενοι οἱ δὲ ἐν παραινέσει, οἱ δὲ ἐν προφητεία, οἱ δὲ ὡς ἐν εὐχῇ, οἱ δὲ ἐν ἐξομολογήσει.

Καὶ εἰσὶ μὲν οἱ ἐν διηγηματι ιη', μγ', μη', μθ', υβ', ος, οζ', πη', ρς', ριγ', ρκς', ρλι' 45

Οἱ δὲ ὡς ἐν εὐχῇ ις', ξζ', πθ', ρα', ρλα', ρμα

Οἱ δὲ ὡς ἐν ἐντυχίᾳ καὶ εὐχῇ καὶ δεύσει ι', ζ', ζ', ια', ιβ', ιε', ιδ', κζ', λ', λδ', λζ', μβ', νη', υδ', νε', νς, ντ', νθ', ξ, ξγ', πβ', πε', πζ', ριζ', ρλθ', ρμβ' 20

Καὶ ὁ μὲν ὡς ἐν ἐντυχίᾳ καὶ εὐχαριστίᾳ ρλη'

Οἱ δὲ ὡς ἐν ἐντυχίᾳ μοντ, γ', κε', ξη', ξθ', υ, ογ', οη', οθ', ρη', ρκβ', ρλ' 20

Καὶ οἱ μὲν ἐν ἐξομολογήσει θ', οδ', γα', ρδ', ρε', ρς', ρζ', ρι', ριζ', ρλε', ρλζ'

Οἱ δὲ συμπεπλεγμένῃν ἔχοντες ἐξομολογήσιν καὶ διήγησιν θ', 25 οδ', ρε', ρι', ριζ', ρλζ'

Ὁ δὲ συμπεπλεγμένῃν ἔχων ἐξομολογήσιν καὶ διήγησιν μετὰ αἰνέσεως ρι'

Καὶ ὁ μὲν ἐν παραινέσει ἐστὶ λς'

Οἱ δὲ ἐν προφητεία κ', κα', μδ', μς' οε' 30

Καὶ ἀπαγγελτικὸς μὲν μετὰ προφητείας ρθ'

Προτρεπτικοὶ δὲ καὶ ὡς παρακλησόμενοι εἰσι κη', λβ', π, γδ', γε', γη', γζ', ρβ', ργ', ριν' 35

Προτρεπτικὸς δὲ μετὰ ὁσμῶν ἐλεχθη ρμβ'

Καὶ οἱ μὲν διαγραφόντες τὸν ἐναρτέον βίον εἰσὶ ρθ', ρια', ριη', 35 ρκδ', ριβ'

Οἱ δὲ αἰνον ἀπαγγέλλοντες οὗτοι εἰσιν ι', ριβ', ρις', ρλδ', ρμδ', ρις, ρμς, ρμτ, ρν

Καὶ οἱ μὲν εὐχαριστικοὶ εἰσιν η' θ', ιζ', ιγ', με, ξβ', ος, πδ', ριδ', ρε, ρκ', ρκα', ρκγ', ρκκ', ρκη, ρμγ' 40

Οἱ δὲ μακαρισμὸν ἀναφωνοῦντες εἰσιν χ', λα' μ', ργ', ρκζ'

Καὶ ὁ μὲν ἐπιδεικτικὸς προθυμίας μς' ὡδης ρζ'

Καὶ ὁ μὲν προτρεπτικὸς εἰς ἀνδρίαν ἐστὶ π

καὶ λέγε τὸν ια. Εὐαγγελίζουσι δὲ τῆς παρὰ τῶν ἐχθρῶν ἐπιβουλῇ,
μηδὲν ὁλοκρῶναι ὡς ἐπὶ τοῦτο, παρὰ τῷ Θεῷ, ἀλλὰ παρακαλεῖ τὸν Κυ-
ριον ἔδει, τὸν ιβ'· Ἰ-ε-ὸ-ν βασιλευσάντων τῶν κατὰ τῆς Προ-
νοίας ἀκούσας, δηλοῦντες μετὰ τὴν ἐπιβουλὴν ἐν-συχάνων δὲ
τῷ Θεῷ, λέγε τὸν ιγ' καὶ ιδ'. Καὶ λοιπὸν ἐὰν θελήσῃ μαθεῖν ὁποῖός
ἐστὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἡ ποιότης, ψάλλε τὸν εδ'.

ἡ Πρὸς Πρωτοκλήτου ἐπιστολὴ διὰ τῶν ἀνθεσθηκότων σοὶ καὶ περιέ-
 χοντάς σοι τὴν ἑξῆς τὴν α', καὶ τὸν π' καὶ τὸν πζ' καὶ
 τὸν ρμ'. Ἀλλὰ θέλω νὰ μαθεῖς, πῶς Μωυσῆς προσέλατο, ἔχει τὸν πθ'
 'Αλλ' ἐσώθη, ἀπὸ τὸν εὐθρεὺν σου, καὶ ἐρρυσθη ἀπὸ τῶν διωκόντων
 σε ἔδε καὶ σὺ τὸν ἕξ καὶ τὸν Θαρραλεῖς τὴν τῆς πίστεως πζ',
 καὶ τὴν εἰς τὴν πζ'. Προνοεὶς χάριν τοῦ τε νόμου τε ἱερῶν προσ-
 γματα, ὅτι καὶ τὸν πχ' ἡ βρομὴν δὲ ὁρῶν παρακάλει
 τοῦτο καὶ ἐπερχόμενος καὶ λέγων αὐτὸς τα εἰς τὸ ψαλμὸν βήματα
 'Ὅρῃς περὶ τὴν τομηνόμενον καὶ ἐνδοξαζοντα παρὰ τοῦ Κυρίου,
 μακρὸν ἐπ' αὐτῶν γὰρ καὶ τὸν πθ' (1). εὐχρη περὶ σέ άλλα σὺ τὸν
 ψαλμὸν ἐπ' αὐτῶν προσέειπεν ἰσχυρὸν τὸν πθ' καὶ ἔπειτα ἐκμαρτα-
 νοντας δι' αὐτοὺς (2). Ἐπειτα τὸν πζ', εὐχρη ἡ δὲ ἐπερὶ τῆς χειρὸς
 ἔχοντες ἀντιπρὸς τυχρὸς καὶ ζῆλοντες εὐκσταί σε καὶ ἀπολέσαι,
 μὴ δὸς ἀνθρώπων τὸ κράτος (3) καὶ παντὰ τὰ ἀνθρώπων),
 ἀλλὰ τὸν ἐκ τῶν αἰσίων ἀρτὸν γενεσθαι μόνος γὰρ αὐτὸς δίκαιος),
 λέγει τα ἐν τῷ κε καὶ τὸ πδ' καὶ τὸν μβ' 'Ἐάν τις καὶ παραστρεφὼν
 ἐπιβουλεύει, καὶ πρὸς τὸν πρὸς ἀντιπρὸς ἀνέναντα, οἱ εὐχρη καὶ ἐρρ-
 νοῦνται, ὡς μὴ τὸ πζ' γρ' αὐτῶν καὶ διὰ τὸν πρὸς τὸν πρὸς ἐθελόντες,
 μὴ πρὸς τὸν πρὸς τὸν πρὸς τὸν πρὸς τὸν πρὸς τὸν πρὸς τὸν πρὸς τὸν πρὸς
 φύσις τῶν ἀνθρώπων ἐάν τις καὶ παραστρεφὼν οἱ ἐπεβουλεύοντες,
 ἵνα μὴ, πρὸς ἐκείνους εὐχρη τὸν πρὸς τὸν πρὸς τὸν πρὸς τὸν πρὸς τὸν πρὸς
 τα ἐν τῷ πζ' Καὶ ἐάν τις καὶ παραστρεφὼν μαθεῖν τὸν πρὸς τὸν πρὸς
 τῷ Κυρίῳ νοστῶς νοσῶν ἵνα τὸν πρὸς τὸν πρὸς τὸν πρὸς τὸν πρὸς τὸν πρὸς
 οὐκὸν σου ἦν τὸ πρὸς τὸν πρὸς τὸν πρὸς τὸν πρὸς τὸν πρὸς τὸν πρὸς
 μακρὸν οὐκὸν, ἐν τῷ πρὸς τὸν πρὸς τὸν πρὸς τὸν πρὸς τὸν πρὸς τὸν πρὸς
 τε πρὸς καὶ τὸν ἐν τῷ πρὸς τὸν πρὸς τὸν πρὸς τὸν πρὸς τὸν πρὸς τὸν πρὸς

17) "ὅταν δὲ ταυτὸν δια- γινώσκῃαν μισούμενον καὶ διωκόμενον ταρα- χυνῶν τὸν τε πόλεον καὶ συγγενῶν βλέπῃ μὴ τοῦ-τοι μηδὲ σαυτῷ κατακινῶν ὁλιγοπραγεῖ, μηδ' ἂν τοὺς γνωρίμους ἴδῃ, ἀποστροφόμενος σὲ, πύχην δ' ἐκτετατὴν ἀπὸ τούτων καὶ σκοπῶν τα μέλλοντα ποιεῖ ὅν τι. Τότε δὲ βεβαιώμενος καὶ ἰσχυρότερος ἀπὸ τῆς φθινοῦρας εὐσεβῶς καὶ θεομαχῶν τὴν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν ἴδῃ ἐκείνου. τοῦ κα' Κε. ὅταν μὲν γὰρ μετὰ πολλῶν ἐβελγῇ, οὕς διακινῇ ἄνδρες καὶ οὐ ὀρθοὺς τῷ βίῳ συν-αγαγῶν λέγει καὶ οὕτω τὸν 18'. Γρηγορίου δὲ εἰς τοὺς εὐχθροὺς κο-σοφίᾳ ἀντὶ τῶν διαφορῶν, καὶ ἐκείνου καὶ αὐτοῦ τῆς ἐπιβολῆς χιτῶν εἰ θέλεις εὐχαριστῆσαι σὺν καλεῖσαι τὸν πρεῖς ἄνδρας ἐπ' αὐτῶν

ψάλλε τον λγ' Και ἐάν ᾤδῃ, τὸν παρνομεύων τὴν ἐπὶ το κακὸν φιλονεικίαν, μὴ νόμιζε ἐν αὐτοῖς κατὰ φύσιν τὴν κακίαν εἶναι, οἷα λέγουσιν οἱ αἰρετικοὶ αὐτὰ λέγει τον λδ' καὶ ἔπειθ' ὁ κύριος αὐτὸν ἁμαρτάνειν εἰσὶν αἰτίαι. Ἐάν δὲ πάλιν προσηύχας ἄνομα τῶν πυγῆρου βλέπῃ, καὶ ἐπιμαρτυροῦς αὐτοῦ κατὰ τὸν μικρότερον, καὶ θέλῃς παραινεῖν τισι μὴ προσέχειν οὕτως, καὶ δὲ παρῴντων αὐτοῦ, δια τὸ ταχέως αὐτοὺς ἀποσβένυσθαι λέγει καὶ αὐτῷ καὶ τοῖς ἐξέροις τὸν λς'

ιβ' Ἀλλὰ δὴ καὶ σύ, προθέμενος προσέχειν οὕτως ἐάν βλέπῃ, 10 ἐπιτιθέμενος τὸν ἐχθρὸν (ὅτε γὰρ μᾶλλον ἐπιχειροῦσαι κατὰ τῶν τριούτων), καὶ θέλῃς ἐπειρεῖν ταυτὸν κατ' αὐτοῦ ἔδει τὸν λη' ψάλλειν. Και ἐάν, τῶν ἐχθρῶν ἐπιτιθεμένων, ὑπομένῃς τὰς θλίψεις καὶ θείης μαθεῖν τὴν ἐκ τῆς ὑπομονῆς ὠφέλειαν, ὅστις τὸν ιθ' ἔχειν Βλεπῶν δὲ πολλοὺς πενήτας καὶ πτωχοὺς, καὶ θέλεις ἐλεεῖσθαι αὐτούς, 15 δύνασαι τοὺς μὲν ἥδη ἐλεῆσαι, καὶ ἀποδέξασθαι τὸν δὲ ἔτι πτωχὸν εἰς τὸ ποιεῖν προτρέπεσθαι. ἐν τῇ λέξει τοῦ Εἰς εἶναι, τὸν τὸν πόθον ἔχων εἰς τὸν Θεὸν ἡκούσας τῶν ἐχθρῶν. Ἰναὶ ζώντων μὴ παρᾶσθαι ἀλλὰ συνιεῖς τὸν ἐκ τοῦ τοῦ οὐρανοῦ πύθου ἀθανάτου καρπίν, παρακαλεῖ αὐτοῦ τὴν ψυχὴν τῇ εἰς Θεὸν ἐλπίδι καὶ αὐτῇ ἐκκουφίζων καὶ καταπραΰνων τὰς ἐν τῷ θεῷ λύπας κατὰ τὸν λζ' λέγει τὸν μα' 20 ψαλμὸν Συνεχῶς δὲ ἀναμνηστικῶς θέλων τὰς εὐχαριστίας τὸ Θεοῦ τὰς γενομένας εἰς τοὺς πατέρας καὶ περὶ τῆς ἐξόδου, τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ διευγωγῆς πῶς τε ὁ μὲν Θεὸς ἀσπλάγξις οἱ δὲ ἄνθρωποι ἀχαριστοὶ ἔχεις τὸν μγ' καὶ τὸν ς' καὶ τη' καὶ τὸν ρδ', 25 καὶ τὸν ρε' καὶ ρς' καὶ ριγ' Καταπραΰν δὲ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ διασωθεὶς ἀπὸ τῶν περὶ σὲ ἐνομένων θλίψεων, ἐάν θέλῃς εὐχαριστῆσαι τῷ Θεῷ, καὶ διηγῆσασθαι τὴν εἰς σε γενομένην φιλανθρωπίαν ἔχεις τὸν με'

κ' Ἀλλ' ἡμαρτίαι καὶ ἐντροπείαι μεταγινώσκεις καὶ ἐλεηθῆναι 30 ἀξιοῖς, ἔχεις τὸν η'. Ἐξομολογήσεως καὶ μετανόιας λόγους ἐν τῷ ν' Εἰ δὲ καὶ διεβλήθης τῷ τῷ βασιλεῖ καὶ ὁρᾷς τὸν διάβολον κατακαυχώμενον ἀναγύρει καὶ λέγει καὶ σὺ ἐν τῷ να' Καὶ ὅτε μὲν διωκτὶ καὶ διαβιβάλλουσι τινες παραδοῖναι σε θέλουντες, ὡς οἱ Ζιφαῖται καὶ οἱ ἄλλοι τοῦ Δαβὶδ μὴ ἀνδρῶν ἀλλὰ θαρρῶν 35 τῷ Κυρίῳ καὶ ἡμῶν ἀπὸ τὴν λέγει ὅτι ἐν τῷ νη' καὶ ις' Ἐάν δὲ καὶ συνδραμῇ ὁ διωκὼν καὶ μὴ γινώσκων εἰσέλθῃ εἰς τὴν σπήλαιον ἐν ᾧ καὶ σὺ κρυπῇ, μὴδ' ὅπως πτόλῃς ἔχεις ὅτι τὸς ἐν τοιαυτῇ ἐνέγκῃ χρησιμὸς εἰς παράκλησιν καὶ οὐρανίως λόγους, οἷος ἐν τῷ νς' καὶ τοὺς ἐν τῷ ρακ' Ἐάν δὲ καὶ φραγθῇ τὴν οἰκίαν 40 καλεῖσθαι ὁ ἐπιδουλοῦν, καὶ διαφύγῃς ἀναστῆναι τῷ Κυρίῳ τὴν χάριν ὡς ἐν στήλας γράφων αὐτῷ ἐν τῇ ψαλτ' ἀναμνηστικῶς εἶσαι τοῦ ἐκ διεφθάρθαι σε καὶ λέγει ὅτι ἐν τῷ νη' καὶ ιακ' Ἐάν δὲ καὶ οὐκ εἰδῇς, θλίβοντες οἱ ἐχθροὶ καὶ φραγνύοντες διαβάλλουσιν οἱ ἀποκτείνοντες

[illegible][illegible]

κβ' Ἐν ἐρωτῇ δὲ βεβαιῶν ἡσυχία τῷ Κερῶ, συναρπάσας τοὺς τοῦ Θεοῦ δούλους, ψάλλοντάς ἐν τῇ ψ. καὶ 43 Τῶν δὲ ἐρῶν, + αὐτὸν ἐπι-
 συναρπάσας, + αὐτῶν παντοκρῶς καὶ ἀπελόντων, κατα-στῶν οὐρανῶν,
 τοῦ Θεοῦ συνθηκῆς + πατρὸς ὡς κατὰ + ἡς εὐσεβείας, ἵνα αὐτὸ ἀβυσσὸς
 σταθῇ διὰ τὴν πληθύνει καὶ τὴν δυναστείαν αὐτῶν, ἔχει ἡσυχίαν ἡ σὺ
 ἐλπίδος τὰ ἐν τῷ τβ ἡμῶντα. Καὶ ἔάν βλάψῃ τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ,
 καὶ τὰ κτίσματα αὐτοῦ σκευήματα, ἡ -όβρα, ἔχει, ἐκ κῶ-ά, ἡ, εἶπεν
 ὁ Ἀποστόλος ἡ εὐ καὶ τὴν -ὴν, ψαλλον Παιδαγωγὸς δὲ -οτε -ἡς
 ὁργῆς, καὶ -ἡς κίχμαλωσης λυθείσης, ἔάν θέλῃ, ἐκκρίστωσα
 ἔχει ἐκ -ο λεί -ο ἐν τῷ -δ' καὶ ρικε Κε -ὴν αὐτὸ, δ. ποσά -ἡς
 καθολικῆς Ἐκκλησίας -προς τὰ σκευήματα ἔάν θεῶς, κωσεν, κα

Θεοὺς παλαιοὺς Ἐκλεγασθῶ γὰρ τα ἐν χυτοῖς περὶ ἐκάστου τούτων
ειρημένα καὶ οὕτω ὡς περὶ ταυτοῦ γεγραμμένα λέγων, καὶ συνόμι-
τιθέμενος, τοῦ εὐμαχέως, ἀναφέρει τῷ Κυρίῳ

- λα Μὴ περιβιβάτω μένος τις χυτῶ τοῖς ἐξωθεν πικρῶναι-
5 ρήμασι ἀλλ' ἐπειράξῃτω καὶ λέξῃ μεταποιῆν ὃ ὅλω, ἐνάλιασθαι
ἀλλ' οὕτως ἀτεχνῶς καὶ γεγραμμένα λεῖπῶ καὶ φαλλέτω ὥστερ
εἴρηται ὑπερ τοῦ καὶ τοὺς διακονήσαντας ἀνθρώπους αὐτὰ ἐπὶ γ-
νωσκόντας τὰ ἐκ τῶν συνελησθαι ἡμῖν μᾶλλον δὲ ἵνα καὶ τὸ Πνεῦμα
το λαλήσαν ἐν τοῖς ἀνέως Θεωροῦν τοὺς παρ' αὐτοῦ λόγους ἐνέγ-
10 θέντας ἐκείνοις, συνελησθαι ἡμῖν Ὅσῳ γὰρ τὸν αἰῶνα ὁ
βίος βελτίων τῶν ἡλίων ἐστὶ τοσούτω καὶ τα πρὸ αὐτῶν ῥήματα
τῶν παρ' ἡμῶν συνεθεμένων βελτίονα καὶ ισχυρότερα ἢ τις εἴποι
δικαίως Ἐν τούτοις γὰρ εὐφροσύνησαν τῷ Θεῷ, καὶ αὐτὰ λέγοντες,
ὡς εἶπεν ὁ Ἀπόστολος Ἀκατάγωνισαντο βαπτίσαι, εὐφράσαντο
15 δικαιοσύνην, ἐπέτρεπον ἐπιταγῶν, ἔφραζαν στόματα νεότητων ἔσβε-
σαν θυμῶν πυρκα, ἐφυγον στόματα μαχαίρας ἐνεδυναμώθησαν ἀπὸ
ἀσθενείας ἐγενήθησαν ἰσχυροὶ ἐν πολέμῳ, παρεμβόλεις ἐκλίναν ἄλλο
τρίων, ἐλάβον γυναῖκες ἐξ ἀναστάσεως τοὺς νεκρούς αὐτῶν ἰ

- λβ' Πόκοῦν καὶ νῦν ταῦτα λέγων ἕκαστος ἑαυτῷ θαρρῶν, ὅτι δι'
20 αὐτῶν παρὲς ὁ Θεὸς ἐπακούσεται τοῖς δευμένοις εἴτε γὰρ θλίβεται
λέγων ταῦτα, μεγάλην ἔσται ἡν ἐν αὐτοῖς προκληθῇ εἴτε πειρα-
ζεται καὶ δώκεται βαλίων οὕτως, δοκιμώτερος ἀναφανήσεται,
καὶ σκεπηθήσεται παρὰ τοῦ Κυρίου τοῦ καὶ τὸν εἰπόντα ταῦτα σκε-
πάσαντος ἐν τούτοις τὸν μὲν διαβολὸν ἀνατρέπει, τοὺς δὲ δαίμονας
25 αὐτοῦ σβήσκει Ταῦτα λέγων εἰ μὲν ἡμαρτεν, ἑαυτὸν ἐντρεφεὶ καὶ
παύσεται εἰ δὲ μὴ ἡμαρτεν, εὐφραίνεται, ἑαυτὸν γλῆροντα, ὅτι τοῖς μὲν
ἐμπροσθεν ἐπικτείνεται καὶ ἀγωνιζόμενος μὲν ἰσχύει γὰρ τῶν
οὕτως, οὐ παλεῖσθεται δὲ εἰς τὸν νικῶντα ἀπὸ τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ
καὶ τοὺς ἡμαρτῶντας καὶ πλανᾶν ἐπιχειροῦντας ἐλέγχει καὶ τουτοῦ
30 οὐκ ἀνθρώπος ὀργιστοῦς, ἀλλ' αὐτὴ ἡ θεία γίνεται Γραφή Ὁ γὰρ
Θεὸς ἐντέλλεται τῷ Μωυσῇ γράψαι τὴν μεγάλην Ῥήγην¹, καὶ διδά-
ξαι τὸν λαόν τὸν ἐκ καθισταμένου ἄρχοντα κελεύει γράψαι τὸ Δευτε-
ρονόμιον, ἔχειν τε τοῦτο μετὰ χειρὸς, καὶ μελετᾶν αὐτὸ ἐν αὐτῇ
ῥήματα², ὡς ἀρχόντων τῶν ἐν αὐτοῖς λόγων πρὸς τε ὑπόμνησιν
35 ἀρετῆς, καὶ βοηθείαν φέρειν τοῖς γινώσκουσιν αὐτοὺς μελετῶσιν Ἀρέλει
ὀπηνίκα εἰς τὴν γῆν εἰσῆλθον ὁ τοῦ Νεφυ βλεπὼν τὰς τῶν ἐθρῶν
διατάξεις καὶ τοὺς βασιλεῖς τῶν Ἀμορραίων πάντας συνελθόντας
εἰς πόλεμον αὐτὸς ἐκθ' ὀπίω καὶ ζιφῶν τὸ Δευτερονόμιον ἀναγνούς
εἰς τὸ ὅτι πάντων ταῦτα ῥήματα τοῦ νόμου ὑπομνήσας, καὶ τοῖς
40 τὴν λαὸν καθοπλίσας περὶ νέγοντι τῶν πολέμιων Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἰω-
σίας εὐρεθέντος τοῦ βιβλίου καὶ ἀναγνώσθέντος εἰς τὰς πάντων

1. Ἑβρ. 11, 33-35

2. Πρβλ. Δευτ. 31, 19

3. Πρβλ. Δευτ. 17, 18.

ἰσως, οὐκ ἐστὶ τὸ ἐλθόν· ἐφύλαξε, ἵνα εἴδῃς ὅτι θεοὶ οὐκ ἐστὶν ἡ ἀντι-
 ῥωπή· ἡ ἀντι-ῥωπή ἐκείνη ἐστὶν ἡ ἀντι-ῥωπή τοῦ νόμου· προσηγορία τοῦ
 καὶ ἡρεῖται· αὐτὴν ἀντι-ῥωπή· παρταξέτω, εἰ, ἡρεῖται· εἰ, ἡ
 ῥωπή· ἡν παρατὰ, βαρυνέουσι καὶ ἐν τοῖς ἰσως, προσηγορία ῥωπῆς ἀπαρ-
 καὶ ὑποκρίσει. Πιστεύω γὰρ καὶ γνήσια, διαθέσεως χρεια, ἵνα ὁ νόμος
 εἰς τὰ κατὰ εἶχεν συνεργεῖται.

ἀγ' Ἐγὼ γού, ἔλεγεν ὁ γέρον· ἔκρουσα καὶ παραφρονέων
 ἀνδρῶν, ὡς ἄρα τὸ παλαιὸν ἐν τῷ ἱερῷ, ἵνα ἀναγνώσκοντες
 τὰς Γραφὰς, ἐδίδουσαν δαίμονας, καὶ ἡλεῖον τὰς παρ' αὐτῶν τοῖς
 ἀνθρώποις ρινομένης ἐκ βουλῆς. Ὅθεν καὶ καταγνώσεως πάσῃ,
 ἀξίως εἶπε, ἔλεγε· τὰς τὰς μὲν ἀφίειλες, συντεθέντας δὲ ἐκ τοῖς
 ἐξέθεν παθὰ ἀήματα, καὶ ἐν ταῖς ἐξοριστάς, ἀναμύνηται.
 Μαλλὸν γὰρ παῖδες, καὶ παρτέχουσιν αὐτοῖς, ἐκείνης εἰς τὸ λυσι-
 ζεσθαι οὐκ ἐκτενέσθαι Ἰουδαίῳ, οἱ Σκευᾶ υἱοί, ἐκτενέσθαι
 καὶ αὐτοὶ τὸν ῥινοτὸν τοῦτον ἐξαρκεῖν.¹ Ταῦτα μὲν γὰρ ἀκούοντες
 παρὰ τῶν ταυτέων οἱ δαίμονες τὰ ζῶσι, τὰ δὲ τῶν ἀγίων ῥήματα
 φοβούνται, ἡ καὶ φέρεν πᾶσι οὐ δύναται. Ἔστι γὰρ ἐν τοῖς τῶν
 Γραφῶν ῥήμασι ὁ ἑρμῆς, ἐν με δαίμονας, φέρεν ἐκράζει· Δεσμοί
 σου, μὴ με πρὸ καιροῦ βαρυνέτω.² ἐκτενέσθαι γὰρ καὶ μόνον βαρυν-
 τες παρόντα τὸν ἑρμῆς. Οὕτως καὶ ὁ Πάππας παρηγγίλλει τοῖς ἀκα-
 θάρτοις πνεύμασι·³ οὕτως καὶ τοῖς μαθηταῖς ὑπετάσσεται τὰ δαί-
 μονα.⁴ Καὶ ἐπὶ Ἐλισσαίου δὲ τοῦ προφήτου ἐγένετο ἡ ἐκ τῶν ἑρμῶν.⁵
 καὶ προεφύττει περ τῶν ὑδάτων τοῖς τρισι βασιλεῦσιν, ὅτι ἐφάλλε-
 κατ' ἐντολὴν πᾶσι οἱ φάλλον· ὅπως καὶ νῦν εἴ τι κηδεῖται τῶν
 πασχόντων, ταῦτα λεγέτω καὶ μαλλὸν τὸν τε πασχόντα ὠφελεῖ
 καὶ ἐαυτοῦ τὴν πίστιν ἀληθῆ καὶ βεβαίαν ἐπιδείκνυται ὥστε, καὶ
 ταύτην ὁρῶντα τὸν Θεόν, τέλειαν τὴν θεραπείαν παρασχέει τοῖς
 δεομένοις. Τοῦτο γὰρ καὶ ὁ ὁγιος γινώσκων, ἔτι ἐν ἐν τῇ ρινοτῇ
 «Ἐν τοῖς δικαιομασί σου μελέτησώ, οὐκ ἐπώθησμαι τῶν λόγων
 σου»⁶ καὶ πάλιν «Ἐλπίστα ἦσαν μοι τὰ δικαιοματά σου ἐν τοῖς
 παροικίαις μου.»⁷ Ἐν τούτοις γὰρ καὶ σωτηρίαν ἐκερδαίνον, λεγόντες
 «Εἰ μὴ ὅτι ὁ νόμος σου μελέτη μου ἐστίν, τότε ἂν ἀπώλειην ἐν τῇ
 ἀπεινώσει μου»⁸ Ὅθεν καὶ ὁ Παῦλος ἐν αὐτοῖς ἡσυχάζετο τὸν
 ἑαυτοῦ μαθητήν, λέγων «Ἐλπίστα μελέτη ἐν τούτοις ἵσθι, ἵνα σὺ ἡ
 προκοπὴ, φανερά γένηται.»⁹ Ταῦτα καὶ συ μελετῶν, καὶ συνετάς
 ἐν τῇ γυμνασίᾳ οὕτως τοῖς ψαλμοῖς, τὸν μὲν ἐν ἑκάστῳ νόον κοδινύσκου-
 νος ὑπὸ τοῦ Πνεύματος καταλαβεῖν δύνηται. Τοιοῦτον δὲ καὶ συ
 ζηλώσεις βίον, οἷον ἐσχον οἱ ταῦτα θεοφορούμενοι λαλήσαντες ἄνδρες
 ὁγίοι.

¹ Πρβλ Δ Πισ 22· 8-11. ² Πρβλ Πρξ 19· 14· 16. ³ Δ· 5· 29.
⁴ Πρβλ Πρξ 16· 18. ⁵ Πρβλ Λουκ 10· 17. ⁶ Πρβλ Δ Πισ 3· 15.
⁷ Ψαλμ 118, 16. ⁸ Ψαλμ 118· 54. ⁹ Ψαλμ 118, 92. ¹⁰ Α· 1· 14· 15.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΨΑΛΜΟΥΣ *

35 ἡ τῶν Προφῆων τῶν ἱσχυρότερων βίβλος ἐν ἡμῖν. ἡ δὲ ἀποστολή

* *hara thy tēnoiv* J. P. Migne Patrologiae Graecae Completus, Series Graeca, t. 27, p. 56 ff.

ἐποίησαν τὸν ὑμνον αὐτὸν ἐν τῇ καὶ τῇ θάλασσῃ καὶ τὰ ἄλλα
 ἐν αὐτῇ, ὡς τοῦ πατρὸς ἡμῶν διαβόηματα καὶ στίχοις παδο-
 σῶν Δαυὶδ εἶπεν Ἰσάκ, ἐφρονίζεν ἔθνη, καὶ οὐκ ἐμελέτησαν κενὰ ἡ-
 μαρτω, γὰρ δὲ πάντων τῶν β' ψαλμὸν τοῦ Δαυὶδ ἐφρήσει εἶναι Ἀπο-
 στασιωπῆσθαι δὲ εἰκὸς ἐπ' αὐτὸν τὴν τοῦ Δαυὶδ τροχίφην, διὰ τὸ
 ἔμελεν ἔχειν περὶ τοῦ Κυρίου προφητείας, ἐν ᾧ εἶρηται «Κατὰ τοῦ
 Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ». Οἱ, ἀκολουθῶς ἐπιτε-
 εῖς αὐτοῦ τοῦ προσώπου τοῦ Χριστοῦ τὸ «Κυρίου εἶπε πρὸς με
 Ὑψός μου εἰ σ'». Φερόντα τοῖνυν ψαλμοὶ οἱ πάντες ὅν ἱνα δὲ
 ἠμῶν, τοὺς πάντας εἶναι τοῦ μακαρίου Δαυὶδ οὐ σημαίνεται δὲ
 ταῦτα. Οἱ μὲν γὰρ πάντες ἀναφέρονται τοῦ Δαυὶδ ἐν δὲ ταῖς ἐπ-
 γραφαῖς δεκνύται τὰ ἑνὸς ψαλμὸς μετ' ἑνὸς. Τεσσαρες ἀρ' ἔρ-
 χοντες ὥδων ἐξελεγκσαν, σπρ' ἀκολουθοῦ τῶν ὄν τεσσαρων χρ-
 ρόντων παρίκεινται. Ἰσάκ, ὡς καὶ αἱ ἐπιγραφὴ διδασκαλαὶν Ἰ
 πύαν γὰρ λέγει, «Ψαλμός τοῦ Δαυὶδ, Κυρε, Αἰθάν, Ἰσαφ, καὶ Αἰ- 15
 μάν» αὐτοὶ ψάλλουσιν οἱ Δαυὶδ. Κυρε, Αἰθάν, Ἰσαφ, καὶ Αἰμάν.
 Ὅταν εἴπῃ, «Ψαλμός τοῦ Ἰσάκ» αὐτοὶ εἶπεν ὁ Ἰσαφ ὅταν εἴπῃ,
 «Ψαλμός τοῦ Ἰδοθὺμ», αὐτοὶ καλεῖ Ἰδοθὺμ ὅταν εἴπῃ, «Ψαλ-
 μὸς τοῦ Δαυὶδ», αὐτοὶ λέγων ἦν Δαυὶδ ἔπαιν δὲ λέγει «τῷ Δαυὶδ» ὡς
 ἑτέρων λέγεται εἰς τὸν Δαυὶδ. Εἰσι μὲν οἱ πάντες ὅν, ὡν ὅθ' εἰσι 20
 τοῦ Δαυὶδ, θ' δὲ τῷ Δαυὶδ, β' τοῦ Ἰσαφ, γ' τοῖς Δαυὶδ Κυρε,
 εἰς τοῦ Ἰδοθὺμ, εἰς τοῦ Αἰθάν, εἰς τοῦ Αἰμάν, εἰς τοῦ Σαλομών
 δυο Ἀγγαίου καὶ Ζαχαρίου, ἀνεπίγραφοι λθ' καὶ εἰς Μωσέως
 πάντες ὅν.

Δεῖ τοίνυν θεωρῆσαι τὸ μυστήριον τίνος λογῶ, διαφορῶν ὥδων 25
 ὑπαρχόντων, καὶ μὴ πάντων τῶν ψαλμῶν ὄντων Δαυὶδ, ἀναφέρεται
 εἰς τὸν Δαυὶδ καὶ τοῦ αὐτοῦ παραδρῶμεναι τῶν ὄντων γὰρ χάριν ἐπι-
 γραφῇ, ἐπεὶ αὐτοῦ αἴτιος γε εἶναι τοῦ εἶναι ταῦτα αὐτοῦ γὰρ ἐξέ-
 λεξε τοὺς ὥδους. Αὐτοῦ τοίνυν αἴτιος γεγεννημένοι, ἡξιώθη τῆς τιμῆς
 αὐτοῦ εἶναι πάντες ὅσα εἶπαν οἱ ὥδοι εἰς τὸν Δαυὶδ κατελογισθῇ 30
 Ὅτι προφήτῃ, ὑπαρχῶν ὁ Δαυὶδ, καὶ ἡνεωγμένους ἔχων τοὺς
 ἔνδον ὀφθαλμοὺς, καὶ εἰδώς, ὅτι χαίρουσι τῇ τιμῇ τῶν ἀνθρώπων
 τὰ πονηρὰ ἀνείματα, καὶ πάλιν ἀντιωπαύονται ἢ τῶν ὄντων ἐπὶ τῇ
 διασφύσει τῶν ἀνθρώπων, ταντὺς δὲ νοήτως τὰς κατ' αὐτοῦ τρεσεν
 ἡς ἐποκίτο, ἐκ τῶν αἰσθητῶν ἐχθρῶν πρὸς αὐτὰ μεταβαλλόμενος, 35
 Εἰ γὰρ με, κατὰ τοῦτον τὸν ὅρον ἐλαβόμεν τὸν σκοπὸν τῶν προφη-
 τῶν οἱ μόνον αἴδεσθαι οὐκ ὀκνησάντες ἐκ τῶν παρ' αὐτοῖς εἰρημένων
 πρὸς κτήσιν πρὸς τὸς ἐχθροὺς, ἀλλὰ καὶ σκληρὰν τινα καὶ ἐναντίαν
 τῇ εὐαγγελικῇ διδασκαλίᾳ δεσθεσιν ἀνταρῶμεθα ἐκ τοῦ κατευχε-
 σθαι σκληρῶν τῶν ἐχθρῶν, καὶ μὴ ἀγαπᾶν μυριοντάκις λέγοντος 40
 τοῦ Δαυὶδ, «Λίσσυνθεισαν καὶ ἐντραπείησαν πάντες οἱ ἐχθροί».

μου, και μὴ αἰσχυνθεῖν ἐγώ.» Ταῦτα δὲ οὐκ ἂν πεισθῆναι οὕτως
 εἰρηκέναι ἄνδρας προφῆτας καὶ φίλους Θεοῦ, εἰ μὴ τῷ προειρημένῳ
 τρόπῳ. Οὕτω γὰρ χρὴ νοεῖν τὸν φιλοπόνον, ἔνθα ἂν ἐπαρωμενον εὔροι
 προφήτην ἐπὶ τοὺς νοήτους ἐχθρούς ἀπο τῶν αἰσθητῶν μεταβάλ-
 5 λοντα. Λοιπὸν δὲ κατασχολάζεσθαι τὸν ἀσκητὴν παντὸς ῥήματος
 τῆν κατανόησιν.

ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ
ΕΞΗΓΗΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΨΑΛΜΟΥΣ.*

ΨΑΛΜΟΣ Α'

Υποθεσις

5

Τὴν ἀρχὴν τῆς προφητείας τῷ ἔξ αὐτοῦ τεχνησομένῳ Χριστῷ ἀνατιθε-
 σεν ὁ Δαυὶδ. Διὰ ἐν πρώτοις μακαρίζει τοὺς εἰς αὐτὸν ἡλπικότας
 [Μακαρίζουσι δὲ καλεῖ τοὺς μὴ πορευθέντας ἐν βουλῇ ἀσεβῶν
 μήτε μὴν στάντας ἐν ὁδῷ ἀμαρτωλῶν, μήτε ἐπὶ καθέδραν λοιμῶν
 καθεστηκότας. Τρία γὰρ ἦν τα εἰσέλματα παραΐουδαίους κατὰ τοῦ 10
 Σωτῆρος ἐπαναστάντα, γραμματεῖς, Φαρισαῖοι, καὶ νομικοὶ οἱ καὶ
 κληθεῖν εἰκότως ἀσεβεῖς καὶ ἀμαρτωλοὶ καὶ λοιμοὶ. Ὁδὸς μὲν ὁ
 βίος εἴρηται, διὰ τῆς πρὸς τὸ τέλος τῶν γεννημένων ἐπαξίαν.]

«Μακαριος ἀνὴρ ὃς οὐκ ἐπορεύθη ἐν βουλῇ ἀσεβῶν.» Δυνατὸν
 δὲ βουλήν ἀσεβῶν εἶπεῖν τὴν συνοδὸν καὶ τὴν συνέλευσιν τῶν πονηρῶν. 15
 Καὶ ἐπεὶ βλαβερόν τὸ τοῖς αἱρεσίμασι τῶν ἀσεβῶν παραβλάσκειν,
 μακαρίζει τὸν μὴδὲ κατὰ ποσὸν εἰς τὸ ζῆλον αὐτοῖς ἐρχόμενον. Τισαῖ-
 τος ὑπῆρχεν ὁ Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Αρμαθίας, ὁ τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου καὶ
 Θεοῦ θάψας. Εἴρηται γὰρ περὶ αὐτοῦ, ὡς οὐκ ἦν συγκατατιθέμενος
 τῇ βουλῇ τῶν Ἰησοῦ προδοτῶν. «Καὶ ἐπὶ καθέδραν λοιμῶν οὐκ 20
 ἐκάθισε.» Διὰ τῆς καθέδρας τὴν διδασκαλίαν δηλοῖ, ὡς φησὶν. «Ἐπὶ
 τῆς καθέδρας Μωσέως.» Καθέδρα τοίνυν λοιμῶν ἡ διδασκαλία τῶν
 πονηρῶν.

«Ἡμέρας καὶ νυκτός.» Τὸ σύντονον δηλοῖ. Οὐ γὰρ ἡμελημέ-
 νως δεῖ μελετᾶν τὸν νόμον τοῦ Κυρίου.

25

[?Ἄλλ' ἢ ἐν τῷ νόμῳ Κυρίου τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ νόμῳ
 αὐτοῦ μελετήσῃ ἡμέρας καὶ νυκτός.] Τῷ νόμῳ, τῷ ἀγγελικῷ δη-
 λονοῦσι. Τὸ σύντονον δηλοῖ οὐ γὰρ ἡμελημένως δεῖ μελετᾶν τὸν νόμον
 τοῦ Κυρίου. Οὐ γὰρ ποτὲ δεῖ τοὺς μελετᾶν, ποτὲ δὲ οὐ, ἀλλ' αἰεὶ
 καὶ διαπαντός τοῖς θεοῖς λογισαῖς προστηνέσθαι. τοῦτο γὰρ δηλοῖ 30
 τό, «ἡμέρας καὶ νυκτός.» Καλὸς τοῦ κατορθώματος ὁ μισθός. ὁ γὰρ
 τῷ θεῷ σχολάζων νόμῳ καὶ τοῖς ἐκ τούτου νόμοις ἀρδευόμενος.
 Καὶ ὁδῶρ καὶ ὁ Χριστὸς τὴν ἑαυτοῦ διδασκαλίαν ἀνεκάλεσεν εἰπὼν.

* Κατὰ τὴν ἔκδοσιν J. P. Migne Patrologiae Cursus Completus, Se-
 ries Graeca τ. 27, σ. 60 ἑξ.

1 Matθ 23, 2.

- ἡ δὲ ἐρχομένη ἐστὶν ἡ κατὰ τὸν ὅρον ἡ τοῦ πατρὸς ἰσοκρίνου δένδρου
 ἀπεκαστάς, καὶ τὸ ἐκείνου δὲ βρῆμα, ὅτι ἐκείνου ὁ Χρ. τῆς ἀρε-
 τῆς ἀνέστη. τοῦτο μὲν τὸν ποικίλον καρπὸν κατὰ τὸ μέλλον κομι-
 σόντας ὅσον δὲ τὸ φυλλὸς καὶ ἐκείνου ἡ ἀλγὶς ἐλπίδι κατασκή-
 5 ζῶνται καὶ κρεῖσσονται ἡ ψυχὰς, ἡ τῶν ποικίλων βαρύνεται.
 Ἰὼ οὐκ ὡς τὰν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβήσεται (1) αὐτὴν καὶ κατὰ τοὺς ἡρώεις
 νόμους, διὰ τὸν ὅτι τὸν νόμον βρῆματ' σκεπτόμενος τὸ θελημα
 προτέρον ὑπέστη ἢ καὶ τὸ ἀποφασίζον αὐτῆς καὶ τὸν ἡρώεων
 νόμον ὑπέθεξεν, τὴν ἀρετὴν τὴν αὐτῶν ἐπὶ τῷ ἐπηγάγετο. Πάντα ὅσα ἂν
 10 τοῦτο
 «Καὶ ἐστὶν ὡς τὸ μέλλον τὸ πεφυτευμένον παρα τῆς διεξόδου
 τῶν ἁδων. Ἐξ οὗτος γινώσκω, ὅτι παρὰ τῆς ἐξόδου οὗ Χρ. ὅτι
 ἀνέστη καὶ ἐν τῇ θανάτω Ἰησοῦ, κατὰ τὸ εἰρημένον ἐξ ὅτου
 1 ζῶντες ἐσὶν πάντες τοὺς ἀπερχομένους αὐτῶν. Ἀλλὰ οὐκ ὅτι οἱ τι
 πτευσαντες τὰ ἁρπάζοντα σώματα αὐτοῦ, ἐσονται μετὰ σχηματισμοῦ γὰρ τὸ
 σῶμα τῆς κατεκείνου ἡμῶν προ τὸ γενεῖσθαι σχηματῶν ἐν σώ-
 ματι τῆς δεξιᾶς καὶ τοῦ ἀνέξοδου, δὲ τῶν ἁδων, αἱ θεαὶ φησὶ
 1 Ἰακωβ, ἐ. αὖ, ἡ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ ἁρπάζοντα κατὰ τὸν πνευματικόν
 ἐξ ὅτου ζῶντες ὁ Χρ. ὅτι καὶ οἱ ἀποστολοὶ κατὰ τὸν ἁλμα καὶ ὁδὸν
 20 ἐκ τῆς πλευρᾶς ὡς τὸ μέν ἐκ τῆς οὐρανοῦ καὶ τοῦ οὐρανοῦ, τὸ δὲ βαπτισμα-
 τὸς φύλλα οἱ λόγοι, καρπὸν οὗτο ἡμῶν νοήσαι, τὴν ὀρθὴν πίστιν
 φυλλὰ δὲ αὐτοῦ τὴν πληρωσιν τῶν ἐντολῶν. Καρπὸς καὶ οἱ σκεπόμενοι,
 βίβλα τὸ βαπτισμα, γεωργὸς ὁ Πατήρ. (2) τὸν καρπὸν αὐτοῦ δώ-
 σαι ἐν καιρῷ αὐτοῦ.» Καρπὸν τοῦ ξύλου νοήσεις τὴν πίστιν, φυλλὰ
 25 δὲ αὐτοῦ, τὴν πληρωσιν τῶν ἐντολῶν. «Καὶ τὸ φυλλὸν αὐτοῦ ἀπορροή-
 σεται, οὐκ ἀποπέσει· «Καὶ πάντα ὅσα ἂν τοῦ κατεκείνου καταβήσεται
 [Καὶ τὸν ὅτι δὲ δόνα, ἡ τοῦ κατὰ τὸν ὅρον ἐκείνου ἐστίν].
 «Διὰ τοῦτο οὐκ ἀναστήσεται κατὰ τὸν ὅρον ἐν κατὰ τὸν ὅρον.» Διὰ τοῦτο
 30 μὲν, διὰ τὸ μὴ εἶναι βίβλα, ἀλλ' ὁμοιωτικὸν εἶναι τοῦ γῆς ὑπὸ ἀνέμου
 βεβλημένῳ ἀνέμον δὲ νοήσεις τὴν ἀπειλὴν τοῦ Θεοῦ τὴν λέγουσαν
 «Πηρεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατὰ τὸν ὅρον εἰς πυρὸς αἰώνιον.» Οἱ
 τὴν αὐτὴν ἀκούσαντες ρωντὴν κατὰ τὸν ὅρον εἰς δικαιοσύνην γὰρ ἐστὶ
 35 γὰρ εἰς κρίσιν γὰρ οὐκ εἰς ἐρώτησιν. «Ἐν τῇ συναγωγῇ δικαίων»
 λέγει ἀφορίζει γὰρ τοὺς δικαίους ἀπὸ τῶν ἀμαρτωλῶν.
 «Ὅτι γινώσκετε Κριθεὶς ὅτι δὲ κατὰ τὸν ὅρον.» Τὸ γινώσκω, ἀντὶ τοῦ
 «ἐκείνου» κατὰ τὸ εἰρημένον τοῦ Θεοῦ, ὁ Μωσῆς. «Γινώσκω σε παρὰ
 πάντας.» ἀντὶ τοῦ γινώσκω, καὶ εὖρες γὰρ ἐν ἐμοί.

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυιδ Ἀνεπιρροφος παρ' Ἑβραίοις

B

Ἑπόθεσις.

Ἐν τῷ πρώτῳ ψαλμῷ καθεῖς τε καὶ ἀπαρτίζοντες καὶ λαοὺς ἀποφεινόμενοι, οὗς ἔρχοντο ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐθνῶν, εἰ οὕτω ταῖς δεικνύσι τὰς πράξεις δια τῶν ποσῶν ἰσχυμάτων ἐν γειτονίᾳ μετοχοῦ [Μὴ γὰρ τῶν ἀσεβῶν συμπέρανα, τῶν πρῶτον ψαλμὸν ἐκ τῶν παλιν τοῦ β' β' ἀρχῇ ἐπελάττει διδασκῶν ὅτι πρὸς ῥημένον τῶν ἀσεβῶν τέλος καὶ τοῦ κατὰ τοῦ Σωτῆρος ἐκτελεσθέντος ὑποδέχεται.

«Ἴνα τι ἐφρονέζαν ἔθνη καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά,» Ὑπόθεσις τοῦ ἑπομένου φρονέματι ἵνα καὶ τοῦ ἑπομένου ἵνα τοῖς λαοὶ ἐμελέτησαν κενά. Πῶς γὰρ οὗ κενά ἔγινον αὐτοῖς ἡ μελέτη μὴ δεξιμένης τὸν Σωτῆρα τοῦ ἐθνῶς.

[Ἰ. φησιν, ἡ κατὰ τοσούτους χρόνους, εἰς ταύτην συνδραμεῖν ἔθνη καὶ λαοὺς. Το γὰρ, ἐφρονέζαν κατὰ ποσῶν ἐπελάττεισαν τοῖς σπέρματι τοῦ μετ' ἐκείνων καὶ μετὰ ταῦτα, ἐκ τῶν παλαιωσθαι καὶ θορυβησθαι. Μυστερήθην ἀπ' τῶν χρόνων, τῶν ἐπ' αὐτῶν ἀρχῆς ἐπ' οὐδενὶ τῶν δευτέρων ὁ συνεβη τοῖς Ἰουδαίοις ἐπὶ Ἰησοῦ. Τι τὸ αἰτιῶν εἰς ταύτην συνδραμεῖν ἔθνη καὶ λαοὺς. Ἦσαν αὐτῶν Ἰσραὴλ 20 ἄλλως φησὶ ἔθνη καὶ λαοὺς, εἰς τοὺς περὶ Ἡρωδῆν καὶ Πιλάτον ὡς ἐθνικῶν καὶ λαῶν τῶν Ἰουδαίων.]

«Παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς.» Το «παρέστησαν», ἀντι τῶν ἐκείνων πρὸς ταῦτα ἀφώρσαν βασιλεῖς Ἡρωδῆν τε καὶ Πόντιος Πιλάτος ἰδούως καὶ οἱ ἄλλοι ἀποστολαὶ εἰς τὰς πράξεις ἐν ἡμενημένῳ.

«Ἰκ' ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό.» Τα προερχόμενα ταχμα- 10 τα ῥαματαῖς καὶ Φαρσαῖς καὶ νομικοὶ «Ἰκ' αὐτοὶ, Κύριον καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ.» Ἦσαν εἰς τὸν Χριστὸν ἐπιβλήθη καὶ εἰς αὐτὸν ἀνατρέχει τὸν Πατέρα. Εἰς τὸν Πατέρα, ὁ τῷ Υἱῷ καὶ ὁ Υἱὸς ἐν τῷ Πνεύματι οὗ καὶ μετ' ἡ εἰς τὸ αὐτὸ ἐκείνῳ γένοντι ἐν

«Διαρρήξωμεν τοὺς δεσμούς, αὐτῶν.» Ἰσχυροὶ καὶ ἀνδρες ἵνα ἢ ἡ δικαιοσύνη συνήχθησαν κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ λέγοντες Διαρρήξωμεν τοὺς δεσμούς, αὐτῶν. Οὗ γὰρ ἤθελον εἰσῶ τῆς ἐκείνῃ ἐκείνῃ σαφενῶς περὶ τῆς γειγναίται 35 ἵ' Ὀμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν σαφενῶς καὶ ἀπορρήφω- 35 μεν ἀφ' ἡμῶν τὸν ζῆλον αὐτῶν. Τὴν βασιλεία τοῦ οὐρανοῦ περὶ οὗ εἶρηκε «Ὁ γὰρ ζυγὸς μου χρηστός καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρὸν ἐστίν.»

[«Τὸν ζῶγον αἰώνων» ἢ, ἄρ' εἰς τὸν Χρῆστον ἐπιβουλή καὶ εἰς αὐτὸν ἀνατρέχει τὸν Πατέρα. Εἰ γὰρ ὁ Πατήρ ἐν τῷ Υἱῷ, καὶ ὁ Υἱὸς ἐν τῷ Πατρὶ, πῶς οὐκ ἐν μὲν τις εἴη ἢ εἰς τοὺς οὐρανούς;

11 «Ὁ κατοικῶν ἐν οὐρανοῖς ἐγγελᾶσθαι αὐτοὺς.» Ὡς ἀνοήτως βουλευσαμένων, ὁ γὰρ ἐπ' αἰώνων προστριθεὶς, καὶ θανάτου παρὰδοθείς ἐν οὐρανοῖς, ὦν καὶ τὰ πάντα τέρων, κενὰς ψυχὰν καὶ ματαιὰς δαίμωνάς τας βουλάς. Καὶ ὁ αὐτοῦ δὲ Πάτερ καὶ τῶν ἀπάντων Δεσποτῆς, ὅν αὖτις αὐτοῦ εἰσπραξίται δικήν. «Καὶ ὁ Κύριος ἐκμυκτηριεῖ αὐτούς.» Ἐξουθενώσει, γὰρ αὐτοὺς φησί, καὶ μισήσει

11 καὶ ἀποστραφήσεται.

[«Καταργητέον», ἀντὶ τοῦ μισοῦ καὶ ἀποστραφήσεται. Ἀλλ' ὁ τῶν ἐπιβουλεύουσων φρόν, ὄργητος κατατρέχει ἥτοι γέλωτα τὴν ἐκείων ἐπιβουλήν ἀποφανεί, ὡς ἀνοήτως ἐπιχειροῦντων. Καὶ, ἄρ' ἀνκρησμός ἐστ' ἡ ψυχὴ διαβίων ἀφ' ἑαυτοῦ εἰς

15 ἐξουθενώσων τῶν μετὰ φρονημάτων. Καὶ τὸ μετὰ τῶν προθέσεων δὲ πάντα εἰρησθαι ἐπιτακτικώτερον ἔχει τὸν γέλωτα. Καὶ οὐ μόνον, φησί, τούτο, ἀλλὰ καὶ ὅρ' ἤς περιχέουσιναι.]

«Τότε λαλήσει πρὸς αὐτοὺς ἐν ὄργῃ αὐτοῦ.» Τότε, πότε ἢ δεξιῶν «Διχρηστίζωμεν τοὺς δεσμούς αὐτῶν.» Ἦ δὲ ἐστὶ τὰ ἐν ὄργῃ

20 παρ' αὐτοῖς λαλῆντα, ἢ τὰ «Ὑμεῖς ὦν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι. Ἦ καὶ τὸ Ἀρθήσεται ἀφ' ὑμῶν ἡ βασιλεῖα καὶ τὸ «Καὶ ὦν οὐαὶ τοῖς νομικοῖς.»]

[Στρατία γὰρ αὐτοὺς Ῥωμαικὴ ἐξηνδραποδισατο. Διαφέρει δὲ θυμός ὄργης, τῷ θυμῷ μὲν εἶναι ὄργη, ἀναθυμωμένην καὶ ἐτι ἐκκαυμένην, ὄργην δὲ ὀρεῖν ἀνταπαισσεῖς. Ἀειεστέρος οὖν τῆς ὄργης ὁ θυμός, ἀποτέλεσμα τε ἢ ὄργη. Καὶ τοιοῦτων δὲ τῶν ῥημάτων τὴν ἐρμηνείαν διδασκεῖ τὸ τέλος τῶν πραγμάτων. Στρατία γὰρ αὐτοῖς ἐπιστῆσα Ῥωμαικὴ τὴν τε πόλιν ἐσφύργησεν καὶ ἐνέπρησεν τὸν

25 νεῶν, καὶ αὐτῶν τοὺς μὲν πῆλται, θανάτω παρετίμηε τοὺς δὲ τὴν σφαγὴν ἐκφυγόντας ἐξηνδραποδίσασα, δουλείᾳ παρέδωκεν. Ἐπιστῆσαι δὲ προστίκει τὸν π.σ.ον, ὡς δύο προσώπων ἐφεξῆς μέμνηται, καὶ πρῶτον μὲν Κυρίου, ὃν Χρῆστον «Κατὰ τοῦ Κυρίου γὰρ», ἔφη, «καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ.» εἰς τὰ κατοικούντος ἐν οὐρανοῖς καὶ Κυρίου. «Ὁ κατοικῶν ἐν οὐρανοῖς ἐγγελᾶσθαι αὐτοὺς καὶ ὁ

35 Κύριος ἐκμυκτηριεῖ αὐτούς.» καὶ αὖτις δὲ τὸ αὐτὸ διετήρησε σχῆμα.] «Ἐγὼ δὲ κατεσταθὴν βσιλεύς ἐπ' αὐτοῦ ἐπὶ Σιών.» Ὡς ἀποβληθέντος τοῦ ἐξ Ἰσραὴλ, καὶ τὴν εἰς τὰ ἔθνη γενομένην αὐτὸς πῆστιν αὐτοῖς διηγείσθαι. Σιών δὲ τὴν Ἐκκλησίαν δηλοῖ.

40 [«Κύριος εἶπε πρὸς με. Πῶς με», καὶ τὰ ἐξῆς ἀντὶ τοῦ. Ἀπαφάνητο με ἢ τοῦ Πατρὸς φησί, Υἱὸν οὐ προσταχμάτος ἐνεργήσαντος ἀλλὰ τῆς οὐσίας ἀποδειξαστος ἐπὶ χαρακτῆρα τῆς τοῦ Πατρὸς

[illegible]

«Καὶ τὸν κατασχεύουσιν ὡς τὰ πέρα τούτων· ἡ γὰρ τοῦτοιοὺς ἀποφύγει
ἐν ραβδῶ σιδερεῶν.» Τούτοις τιν ἐν τῷ σπασμῷ γένωντο ἡλὴ ξύλου,
ἡ δὲ (πρὸς πᾶσι) ἡ δὲ τὸν ὡν ῥωμαιοὺς χρὴν δηλοῦσιν

«Καὶ τὴν βασίλειά σου οὐ Τούτῃτι, κοίτατε πρὸς μετὰ 10
νοίαν ἐπιστρέφετε ὁ Θεὸς πάντες οἱ κρίνοντες τὴν γῆν.»
Τὴν μὲν προετίθη δα τὴν παιδείαν, τὴν δὲ τελειώ-
σιν δα τοῦ δουλεύειν τῷ Θεῷ.

«Δραστήριος παίδας = Τῷ εὐπαιδείᾳ δηλονότι. «Και ἀπο-
λειτουργοῦ ἐξ οὗτοῦ δικαίας» Τοῦ εὐεργέτου «Ὁ ὡς εἶμι ἡ οὐδὲς!» 45

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυὶδ ὅποτε ἀπέδ' ἄρσενεν ἀπὸ τοῦ Ἀβεσσαλὼμ
τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.

r

Υποβασίς

¶ II τοῦ παλαιῦ προκειμένη ἐπιγραφὴ περιέχει αὐτὰς. Τοῦτο γάρ, ἔστιν ὁ λόγος ὁ παλαιὸς ὅτι, ὡς ὁ χορὸς τῶν προφητῶν διαιρεῖται ἐκ τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων. Ἀλλ' ἔτι ἐρμηνεύεται πεποιημένος ὅτι, ἔστιν ὁ χορὸς τῶν προφητῶν. Ὅτι, ὡς αὖν ὁ Ἀβραάμ, ὁ ἀνάρχων διέστη ἀπὸ τοῦ ἰδίου Πατρὸς, τοιοῦτος τοῦ Δαβὶδ οὕτως καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἐπανάστησαν ἀπὸ τῶν πατέρων αὐτῶν προφητῶν, μὴ δεχόμενοι τὰ προστάγματα τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ἀνθισταμένοι αὐτοῖς.

«Κίριε ἐλπίηθου θάνατον οὐ θάβοντες με· τὸ αὐτὸ ἀντι τοῦ
«σφάδρα» καίται.

οὐ σωπεί αὐτόν· ἐκ γὰρ μόνον τὴν ἁμαρτίαν ἐβλεπον τὴν ἐπεποιθήκει, 30
ἀγνοῶν τὰς αὐτοῦ τὴν μετανοίαν· Τοῦτο δὲ φανερώτερον δείκνυσσι
ἐπὶ τῶν Δαυὶδ λέγεσθαι τὸν βαλόν· Το γὰρ ἐναντίστας χυρίως
λέγεται ἐπὶ τῶν πρότερον μὲν ἐν ὑπάρχουσιν τάξει λαθεστικῶν, μετὰ
δὲ ταῦτα πόλεμον κραμένων.

«Σὺ δὲ Κυριε ἀντιγράφω σοὶ εἰ, δόξα σοι.» Ἐπειδὴ ἐλά 35
χθι, ὡς ἐκ-πρω-σὺ Κυρ-σὺ ὁ ψαλμὸς ἀπαγγέλλεται ῥη-τέον ὡς
καὶ αὐτοῦ ἴψου· καὶ ἡ κεφαλὴ τοῦ θεοῦ οὕσα δ-κν ἡ θεοῦτος αὐτοῦ φα-
νερά δ' ἰποδυσίως τοῖς π-οῖ· ἔνθα

[«Σὺ δέ, Κύριε ἀντιλήπτωρ μου εἰ » Πρέπουσα τῇ πίστει τοῦ προφητοῦ φωνῇ ἀκούσας τέρυντος τῆς κακίας περιστάσεως, καὶ πεπονηθὸς καὶ ἐγκαταλειφθῆσθαι ἀλλὰ πρὶν τὸ βαλθῆναι καὶ ἰψωθῆσθαι καὶ τῇ βασιλείᾳ ἀποκληρισθαι· αὐτο γὰρ εἶπεν ἱσχυρῶν τῇ καρδίᾳ σου· Δόξα σοὶ τοῦ δικαίου, ὁ Θεός, ὡς τεποθεὺς ὦ δὲ δόξα ὁ Θεός, οὗτος ἰσχύεται τὴν κεφαλὴν]

«Φωνῇ, μὲν πρὸς Κύριον ἐκκραξάτω· Διδασκει ὁ λόγος ὡς ἐν ταῖς περιστάσεσι οὐκ ἄλλα ἢ Θεῷ μὲν προσεύχαι δε.

[«Φωνῇ μου πρὸς Κύριον ἐκκραξέτω· Προερχέμεν τὴν εὐχὴν, εἰτα μετὰ ὁ βασιλεὺς τὴν εὐχαριστήν, ἐπεὶ τὸ ἐπυχρῆναι οὐκ ἦν· ἦτο Νεὺ μόντοι ἀποστρέφει· τὸ πρόσωπον πρὸς ἡμᾶς, καὶ διγχεῖται πῶς, εἰς ἡμεῖς ἐπικροσθῇ, καὶ γὰρ «Φωνῇ μου πρὸς Κύριον ἐκκραξάτω » Καὶ φωνὴν μὲν ἰσχυρῶς τὴν νοερὰν τῆς δυνάμεως πρὸς τὸν τῶν ὁλῶν Θεὸν ἵκεσιν· οὐ γὰρ τὴν κραυγὴν λέγει, ἀλλὰ τὴν αὐδαίαν τῆς δυνάμεως εὐχῇ·

Τὸ δὲ ἐπυχρῆναι μὲν, ἐξ ἁρῶν» κατὰ τὴν κατέχουσαν εἰρηταίαν δόξαν· Ἐννομεν· ἄρ' ἐν τῇ Σκηνῇ κατοικεῖ· ἐπειδὴ ἐκείθεν καὶ οἱ χρησμοὶ τοῦ, περὶ τοῦ ἐκείθεν· Ἡ τοῦ, αὐτῇ ἁγίας, ἀντι τοῦ, ἐξ οὐρανοῦ ὡς καὶ ἡ « Ἐν ὅροις αὐτοῦ » καὶ, « Ἐκείθεν ὁρᾶσιν αἰωνίως »· ὅθεν αἱ δυνάμεις ἁγίας εἰσι τῇ Θεῷ, ἐξ αὐτῶν εἰσάκουσι τῶν εὐχόμενων ὁ Θεός· μόνον τῆς αὐτοῦ περὶ αὐτῶν εἰρηταίαν· Ἐπὶ αὐτῶν ἐν τῷ ὅροις τοῦ Κυρίου ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐν ἡμεῖς· ὁ δὲ τῆς εὐχῆς ταύτης τὴν γενομένην αὐτοῦ φωνήσας κατὰ τὴν ἐπιδημίαν ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώνων τῇ, ἐξ ἁρῶν ἁγίας, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· Ὅρος ἁγίων Θεοῦ ἡ ὑπερφανὴς γλῶσσις αὐτοῦ·

Τὸ διάφωμα, μουσικῶς μέλους ἢ τροπῆς γενομένης τῇ διανοίας καὶ δυνάμεως λόγου ἐνυδατῆς.

Τὸ «ἐξ ἡμεῖς», τοῦτο δηλοῖ, ὅτι τῆς θείας ἀπολαύσας τροπῆς, κρείττων ἐννομεν τῶν προσπεπόντων κακῶν]

30 «Ἐγὼ ἐκκαλεθῆναι καὶ ὑπνώσασθαι· Τὸν περὶ τοῦ νοῦ ὕπνον φησι· δι' οὗ καὶ εἰς τὴν ἀσχητὴν κατέπεσεν·

[«Ἦτοι σὺ ἐπαχθῆς, πένθος ἐχθραίνοντάς μοι· Πάταξον σύντριψον τὴν καρδίαν· Ἐπιστρεφὲς τὴν ἐξενάστασιν τῇ καὶ τῶν τοῦ Θεοῦ, ἦτοι τὴν ἀμνησιν· Ἀμνηστικὸς ἔχει τὸς ἐχθρούς, ὅ μὴ παρὲς τῶν πρόφασις μίσους· «Ὁδόντας δὲ ἀκαρτωλῶν» τὴν ἰσχυρὰ λέγει τῶν εἰς αὐτὸν ἀκαρτωλῶν, ἢ τὰς λογισμοὺς καὶ αὐτῶν καὶ τὰς βλασφημίας· ἡ ὁδόντες ἀκαρτωλῶν εἰσι λογισμοὶ ἀλλοιοὶ παραφύσιν ἡμῶν ἐπισκωβαίνοντες· Τοὺς γὰρ λογισμοὺς ὡς ὁδὸν χρωμενὶς ἐκλογικῶς ἀντικείμενοι προσενήλθοσιν ἡμῖν, τοῦ φαρεῖν τὰς σάρκας ἡμῶν, τούτῳσι τὰ ἐκ τῆς σαρκὸς φερόμενα· «Φανερὰ δέ», φησιν, «ἐστὶ τὰ ἔργα τῆς σαρκὸς», ὁ θεὸς Ἀπόστολος· Ὁδόντας λέγει, ἀπὸ με-

το. Γινώτε τοιγαροῦν οἱ πεποιθότες ἐπὶ πλήθει ὡς θαυμαστον
ἀπέδειξε τὸν πεποιθότα ἐ- αὐτῷ «Κύριος εἰσκαύσεται μοι, ἐν τῇ
κεκραγέναι με» Χρόνος ἐν' ἵeronου εὐλαμπται ἀντὶ τοῦ, εἰσέκαυσε,
γὰρ ἔφη τό, εἰσκαύσεται ῥῆμα.

- 5 «Ὁργίζεσθε καὶ μὴ ἀπαρτνετε Ἄ λέγετε ἐν ταῖς καρδιαῖς
ὁμῶν ἐπὶ ταῖς κοιταῖς ὁμῶν κατανυγχε- Ἦς πρὸς τοὺς ἰθιους
αὐτοῦ πάντα φησιν, ὡς πρὸς πάντας ἀνθρώπους Εἰ καὶ δεξασθε,
φησι τὴν ὁρτν, ἀλλ' ἀπαρτνετε ἀπεφραγετὶ τῇ ἐν τοῦχα κατανυγῇ
Τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ ἰ- Ἐν ταῖς κοιταῖς ὁμῶν κατανυγχετ»
- 10 «Ἦθισατε θυσίαν δικαιοσύνης, καὶ ἐπίστατε ἐπὶ Κύριον ἡ Διδο-
σκει τοὺς περιεσόμεθα τῶν ἐλθόντων Πρὸς δὲ περιεσόμεθα εἰ δικαιο-
πραττοντες, καὶ τοῦτο ὡς-περ θυσίαν ἀναπέμπομεν, ἐπὶ τοῦ Θεοῦ ἡμετέροι
λέγουσι Τὴς δεξιῇ ἡμῶν τα ἀγαθὰ ἡ Τυχῶν τῶν περὶ τὰς δικαιοσύνης
τοῦ Θεοῦ ὀλιγωρουμένων τα ῥῆματα
- 15 «Ἐστρεψαμένη ἐφ' ἡμᾶς τὸ πῶς, οὐ προσέειπες σοι, Κύριε ἡ Τὸ
πῶς τοῦ κόσμου ἡ Χρῆστος ἐστὶ ἡ καὶ ἡ δέξις, ἡμῶν τὸ ἐν τῷ χερσὶ
δεῖ δὲ καὶ τὴν νοήτην εὐφρασιν ἐσχηκαμεν τὴν εἰς νοῦν καὶ καρδίαν

ΨΑΛΜΟΣ Ε'

Ὑπόθεσις.

- 20 Κληρονομοῦσα ἐστὶν ἡ Θεοφυλὴς ἡ γυνὴ τοῦ ἑ- τοῦ ἑκκλησία Τί δὲ ἐστὶν
ἡ κληρονομία ἡ ἡφθιμος ἡ καὶ οὐκ ἔχουσε, καὶ ἐπὶ
καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη ἡ ἑστὸς δὲ καὶ ἡ ἐν ποιουμένη, εἰσα-
κουσθῆναι ἐκείνης τὸ τε εὐθὺς παριστῶσα, καὶ τῶν χιτῶν διαβάλλου-
σα τὴν πονηρίαν.
- 25 [«Ὁ-ι πρὸς σὲ προσεύχομαι» Ἐν ἀπολύσει, φησὶ, τοῦ νοητοῦ
γενόμενη φωτὸς προσεύχομαι σοι διὸ καὶ εἰσκαύσθηται πιστεύω]
«Τὰ ῥήματά μου ἐνώτισαι»
«Τὸ πρῶτον παρστήσομαι σοι» Μέγα ἀγωνίας καύχημα τὸ ἐν
τῇ κοίτης αὐτῆς παρίστασθαι τῷ Θεῷ καὶ φθάνειν ἐν εὐχαριστίᾳ
30 τῇ ἡλίον ὅτεω γὰρ φησιν, ἐπορεύσασθαι τὰ θεῖα καὶ ἐγὼ σου μυστήρια
ἡ ἡτοίμασας ταῖς ἀγαπῶσί σοι ἡ ἡ σὺν Θεῷ θελῶν ἀνομιαν σοι εἶναι
«Διὰ τοῦτο φησὶν, εἰσκαύσθηται σοι θαρρῶς, ὅτι τῶν τοιούτων οὐκ
ἐπιτήδευμα οἶδεν ὧν μερίστη, Τὰ δὲ ἐστὶν ἀνομία, καὶ πονη-
ρία, καὶ παρανομία καὶ βλάβη καὶ φθόνος, καὶ βόλος.
- 35 «Ἐμίσθησας πάντας τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ τὴν ἀνομιαν, ἀπολείς
πάντας τοὺς λαλοῦντας τὸ ψεῦδος ἡ Τὰς μὲν ἐν τῇ πολιτείᾳ τταίν-
τας ἐργαζομένους τὴν ἀνομιαν ἀπέβαλον τοὺς δὲ μισεῖ ὁ Θεός
τοὺς δὲ ἀποτεσοντάς τῃς ἀντιθέσεως ἐροδοξίας λαλοῦντας ψεῦδος εἶπεν,
οὐκ ἀπολεί ὁ Θεός Καὶ τηρεῖ δὲ χρῶνται τὰς «ἐμίσθησας» καί, «ἀπο

- «Τοῦ σφύζοντος τοῦ εὐθείας τῇ καρδίᾳ » Ἐπειδὴ εἶδας, φησ
 τῆς ἡμετέρας καρδίας τὰ νοήματα τοῦτο γὰρ τὴν βοήθειαν ἐξαίτω
 «Ὁ Θεὸς ἀντὶς δικαίους καὶ ἰσχυροὺς καὶ μακροθύμους » Σιγῶς
 δια τῶν τιμωρῶν παρίστανται τὸ μακροθύμους τοῦ Θεοῦ ἀναβαλόντων
 5 μὲν ἔχοντος τῆς ἡμετέρας κολάσεως, οὐ μὲν παν-ελθὲν συγγνωμένην
 «Τὰ βέλη αὐτοῦ τοῖς κακάνοις ἐξεργάζετο » Βέλη μὲν τὴν
 τιμωρίαν φασὶν «κακάνοις» δὲ τοῖς ἁγίοις πυρὸς
 «Ἰδοὺ ὠδιστὲν ἀδικίαν » Ὁ ἐχθρὸς τῆς ἡμετέρας ζωῆς «Συν-
 ἔλαβε πόνον καὶ ἔτεκεν ἀνομίαν » Ταυτέστι καὶ βεβωλευται καὶ εἰς
 10 ἔργον ἐξέρχεται τὰ σκέμματα
 «Λακκὸν ὥρθε καὶ ἀνέσκαψεν αὐτόν » Θάνατον γὰρ κατασκευά-
 σας κατὰ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, θανάτῳ παραδίδοται.

Εἰς τὸ τέλος, ὑπὲρ ῥηνῶν. ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυὶδ.

Η'

13

Ἑλπίσεις.

- Πάλαι μὲν ἐν τῇ νομικῇ λατρείᾳ ἦν ἐν προλήνιον, τὸ θυσιαστή-
 ριον δηλονότι τὸ ἐν τῷ ναῷ μετὰ δὲ τὴν τῶν ἐθνῶν κλήσιν πολλοὶ
 ληνοὶ αὐταὶ δὲ ἀν εἶεν αἱ Ἐκκλησίαι, αἱ τοὺς τῶν κατορθουμένων ἐν
 θεοσεβείᾳ δεχόμεναι καρπούς
 20 [«Εἰς τὸ τέλος εἰρηται, διὰ τὸ ἐπὶ τέλος τῶν αἰώνων πέρας σχεῖν
 τὰ προρητευόμενα. Περι Χριστοῦ καὶ τῶν μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν
 λέγει Ἐκκλησιῶν Ἐπεὶ γὰρ καὶ ὁ Μονογενὴς ἄγγελος ἐκλήθη, οἱ δὲ
 πιστοὶ κλημὰ » Εἰ δὲ βιάζεται ὁ Ἰουδαίος, εἰς τὸν κοινὸν τὸν ψαλμὸν
 ῥέπεισθαι ἄνθρωπον, καὶ οὕτως γνωστὸν εἶσθαι, ὡς διὰ ταῦτα πάντα αὐτῷ
 25 ἵσταται, ὡς ἐν εἰκόνι Θεοῦ γεγονότι τοῖς μέλλοντις ἐνανθρωπήσαι]
 «Κύριε ὁ Κύριος ἡμῶν, ὡς θαυμάστον τὸ ὄνομα σου ἐν πάσῃ τῇ
 γῇ » Ἐκπλήττεται τὴν εἰς ἀνθρώπου δοθεῖσαν γνώσιν τοῦ ἡρώματος
 τοῦ Θεοῦ. Οὐκ ἔτι γὰρ μένους τοῖς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ γνωστοῖς ὁ Θεός
 «Ἐκ στόματος νεπίων καὶ θηλαζόντων κατήρτισα αἶνον »
 30 Τῶν κατὰ Θεὸν νεπιαζόντων ἢ κακῶν. Τοῦτο δὲ καὶ ἐν τοῖς Ἑβραίοις
 αἰσὶ σφῶς ἀνατίθεται εἰρηκῶς ὁ Σωτὴρ διὰ τοὺς παῖδας οἱ
 Φαρισαῖοι ἐπεστήμουν εἰλονόντας αὐτόν. «Ἐνεκα ὧν ἐχθρὸν
 σοὶ καταλίσαι ἐχθρὸν καὶ ἐδικήτην » ἢ τὸν κρίσθητον, ἢ τὸν
 νοήτον, ἢ τὸν λαόν τὸν Ἰουδαϊκόν Ἰσραὴλ, ἀρ ὡς ἐχθρὸν τὸν Χρῆ-
 35 στόν προσποιούντο δὲ τῷ Πατρὶ ἐδικοῦντας τὸν ποιεῖν Δία
 τοῦτο, ἔτι καὶ κατὰ τὴν αὐτοῦ ἀποστολῶν τῆς ἀπολογίας
 ἔλεγον «Ὁ ἐμὲ μισῶν καὶ τὸν Πατέρα μου μισεῖ » «Ἐχθρὸν καὶ
 ἐδικήτην», τὸν διαβολὸν δηλονότι Ἐπειδὴ μετὰ τὸ ἀναγκασαί

ἐλθρῶσαι. τὴν ἀμάρ-τι-αν ἡμῶν· τίς σου ἀμάρ-τιαν-τας, ὁ Θεὸς αὐτοῖς τῶν ἁμάρ-τιαν-των ἐν ὀφθαλμοῖς παρ-τή-α. Ἦ τῶν λοιπῶν τῶν Ἰουδαίων, ἐβόων μὲν τῆς ἀληθείας, ἐκδικητὴν δὲ τοῦ δοκεῖν ἐκδικεῖν τὸν νόμον.

«Ὅτι ὤφραται τοὺς οὐρανοὺς ἐργα τῶν δαν-τῶν σου.» Ἐκεῖνοι μὲν ἀγανακτήσας τῶν νόμων κατ-ε-ίζον-των αἶνον ἐγὼ δὲ τὸ οὕτω μέγα καὶ περι-καλῆς τοῦ, οὐρανοῦς φημι, μικρὸν -ε-ἔ-ρ-αν τῆς τῆς δημιουργίας θεωρεῖ.

«Τ. ἐστὶν ἄνθρωπος, ὅτι μνησθή-σθ-αι αὐτοῦ ἢ υἱὸς ἀνθρώπου, ὅτι ἐπισκέπτη αὐτόν, Ἥλατ-ώσας αὐτόν βραχ-τι παρ' ἀγγέλους.» 10 Ταῦτα τοῦ Παύλου σαφῶς ἐπὶ τὸν Σωτῆρα ἡμῶν ἐξεληφτοτος, ἀρκεσθαι τῇ ἐκδόσει χρῆ.

«Πάντα ὑπε-τάξας ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ.» Εἰπὼν ὁ Θεὸς «Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμε-τέ-ραν καὶ ὁμοιωσιν» 1 ἐπῆγαγε «Καὶ ἀρ-έ-ωσαν τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης», καὶ τοῖς λοι- 4 ποῖς κατὰ μέρος ἐπεξέρεχεται, οἷς ἐπιτελεῖ. «Ἀύξησεθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς» 2 τῇ γὰρ λογικῇ φύσει, ὡς ἂν ὁμοιωμένη Θεῷ τὴν κατα παντῶν ἀρχὴν ἐδωρήσατο. Καὶ δεικνύει ὁ ἄνθρωπος λαβὼν τῆς θεικῆς εἰκόνος, ὡς βασιλεὺς ἀπαντῶν ἐστὶν ὁ Θεός, οὕτως ἔργων κατέστη τῶν ἐπὶ τῆς 20 Εἰ δὲ καθολικῶς εἰρη-α. «Καὶ κατέστησας αὐτόν ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου» λέγει δὲ ἀλάχῳ, «Καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σου εἰσιν οἱ οὐρανοί» 3 «ἤλθον ὡς ἐπὶ τοὺς οὐρανοὺς κατέστησεν αὐτόν, καὶ ἔρηπτε ἀπορρήτω τὴν ἐν οὐρανοῖς σημεῖναι διατρεφὴν τῶν ἀπὸ τῆς ἐκείσε 25 μεθισταμένων ὅτε μέλλουσι βασιλεῖν οὐρανῶν κληρονόμοι, ὡς ἐπῆγγελεται. Λέγει δὲ καὶ Παῦλος «Κληρονόμοι με (4) σὺ, συγκληρο-νόμοι δὲ Χριστοῦ» 4 Ὅπως καὶ τό, «Πάντα ὑπε-τάξας ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ» 5 νοητέον. Νῦν μὲν τὰ ζῶα ἐπειδὴ δὲ βίος ἰσάγγελος ἀπόκειται τοῖς ἀνθρώποις ἐν οὐρανῷ, ἐκεῖ κατ-αστὰς ἐπὶ τὰ ἔργα 30 τῶν χειρῶν αὐτοῦ, θεωρὸς οὐρανῶν ἐστὶ καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς. (1) δὲ μακαριὸς Παῦλος καὶ οὗτο περὶ τοῦ Σωτῆρος ἐξέλαβεν ἐν αἰῶνι τῷ μέλλοντι γεννησόμενον Διό φησι πρὸς αὐτόν ὁ Πατήρ «Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐθροῦς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου» 6 «Προβάτα καὶ βοᾶς ἀπάσας» 7 Τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ πιστευοντας αἰνίσσεται. «Ἐ-τι δὲ καὶ -α- κτήν τοῦ πεδίου.» Διὰ τούτων τὰ ἔθνη 15 δηλοῖ «Τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ», τοὺς ἐπηρμένους κατὰ τὸν βίον καὶ τὰ ὑψηλὰ φρονούντας τοὺς ἀλαχῶτάτους.

«Κύριε ὁ Κύριος ἡμῶν, ὡς θαυμαστόν τὸ ὄνομά σου ἐν πάσῃ τῇ γῇ» 8 Ἀναλαμβάνων ἀναδιπλασιάζει τὸ θαῦμα ἐκπληττομενος, ὡς 40 ἔφη, ἐπὶ τῇ γενομένῃ τῶν ἀνθρώπων θεογνωσίᾳ.

1 Πρβλ. Ἑβρ. 1:6.

2 Γεν. 1:26.

3 Γεν. 1:28.

4 Ψαλμ.

01:26.

5 Ρωμ. 8:17.

6 Πρβλ. καὶ Ἑβρ. 2:8.

7 Ψαλμ. 109:1.

[illegible]

14

Υποθέσεις

[illegible][illegible]

20 ἡν ἔκκε-μένον κα-χρησθήσε-αι· εἰ γὰρ ἐσχα-τός κα-τργεῖται ὁ θάνα-
τος¹ ἡ δὲ αὖτις προ-α-ρθεῖ-σιν ὧν ἡν ἔκκε-μένον δυνάμεων

11 "Οτι ἐποίησα, -την κρίσιν μου καὶ -την δικαίαν μου, Ἡν αἴτιαν
τῆς ἐ-χριστίας ἀνταποδίδωσι· ὅτι α' Ἐκχθισίας ἐπὶ θρόνον σου τὴν
εἰς τοῦ κοινῆς ἐπιστολῆς θηλας τοῦ Θεοῦ

25 Ἐπεὶ ἦλθεν, καὶ ἀπώλετο ὁ ἀσθεὺς· ὁ τοῦς ναυτοῦς
ἐλθὼν δὲ θάλασσαν ἰτα ἡμεῖς αὐτοῦ ἐξέσωσας εἰς τὸν αἰῶνα· τὸν
δρακόντα πρὸς τὸν ναυτὸν, ὃς ἔστι δὲ διαθήκη.

30 Ἐπει δὲ τὰς διωκθήμεναι τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τῶν ἀποστόλων, ἀπολέ-
σθαι τὸν ἀπερθε, πρὸς τοὺς ἑπτὰ, ἐπὶ βωμῶν καύσας, καὶ παυ-
θείσης Ἑβραίωνθεντων ἐρῶνθεντων, πρὸς ἡμῶν ἐπιστρέψαν-
των, ὁ ἐν αὐτοῖς ἐνεργῶν ἄετις ἐστὶν αἰθεὶς, διαβολῆς ἀπώλετο
μετὰ τῶν ἑρῶν ἐν εὐδαίμονι καὶ ὡς πολὺ συνεῖρεν πρὸς

5 δυσσεβες αν ανθρωπων-τις και οτως απωλοντο ως καιδε ιγνος υπολει-
φθηνα. [Εστιν εκ τωτων τοις και κα-α την τελευταιαν χρονον
-ος-α. των χριστωτων ε-α των ανων, και ο διαβολος, ο κυριως
σεβης χρονις-α. Αι τοιαυτα η, εν χ-α, ταυτα, πεποιημενης
απεβε-α. κα-α ιθις-α. η, αικαδο-α. η, ε-α. ε-α. ε-α. ε-α.]

40 + ἰού ἐχθροῦ ἐξέπλον οἱ ῥοιπαῖαι ἐκ -ὄζ· + Ῥοιπαῖας τοῦ

[illegible]

ὁ Ἰωάννης τὸν ἑαυτοῦ κατὰ κόσμον ἐν Σιών ἢ 17 ἐπονομαζομένην ἱερουσαλὴμ ἑλκεύοντα ἐν τοῖς ἔθνεσι τὰ ἐπὶ τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ. Τίτλος δὲ πρὸς αὐτὸν ἀποστέλλεται καὶ πάλιν ἐν ἑβδόμῃ κεφαλῇ κληθείη. Ἰνα δὲ τὰ ἐπιτηδεύματα διὰ τῶν εἰς αὐτὸν

καὶ ὁπότε ἐκείνη ἀποκαταστήσῃ ἐν τῇ πόλει, τότε ἡ πόλις ἡ αὐτή ἔσται ἡ πόλις ἡ αὐτή.

τοὺς δὲ κλητὸν πτωχόντας φησιν, αἱ καὶ διαπαντός τας πρὸς κλητὸν
ἐκείνας ποιεῖται ἐκδύσιν των κατ' ἀφ' ὧν γενομένων ἰδίων παρὰ τοῖς
τῶν δοκίμων ἀφ' ὧν τρεῖς]

«(1) ἡμῶν με ἐκ τῶν πάλων τοῦ θανάτου» Διὰ τοῦτο ἐγείρει
ἐκ γῆς ἁπενόψεως, ἵνα ὡς ἐπουρανίου συγκοινωνῶ Σιών

[α' Ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς θουρατρὸς Σα. α', Ἐν τῇ ἐπουρανίῳ Ἱερουσαλὴμ
Τὸ, ἀπὸ τῆς λαοῦ, ἀντὶ τοῦ, ὑποκρίνεται ἵσταται]

« Γίνονται. Κρίως κριχ-ι κρίων » Κρίμα γάρ ἀληθῶς
δικαίον τοῦ οὗ κατασκευασάν-τες ἄνθρωποι θανάτων ἐν αὐτῷ περι-
ληφθῆναι. Ταχὺ ἐπεὶ καὶ οὗ τοῦ κρίμα γίνεται, γίνονται τὸν κρινόν-
τα ἐν καρῷ κρίσαντα.

α' Αναστήθι, Κύριε μὴ, κραταυρῶσθαι ἄνθρωπος: ἢ Ἐπιτάμψειν 35
τοῖς ἐπὶ γῆς εὐρεῖαι τὸν λίαν ἐντὶ δόξα: ὁ ἡγούμενος ἐκείνου δια-
βολος ὃν καὶ ἄνθρωπον ἐπὶ τοῦ παρόντος καλεῖται ἐπὶ τλήμῃ μὴ, ἐπαίρη
τὴν ὁρμὴν «Ἢρ' ὁπότεσαν ἔθνη ἐνω-τιον σε, » Τὴν ἐπὶ σωτηρίᾳ γενο-
μένην τῶν ἐθνῶν καλῶς ἐπισπεύδων εὐρεται.

«Κα-α-τ-σον Κύριε νομοθέτην ἐπ' αὐ-ούκ » Καί τις ὁ νομοθέ- 40
της ἡ ὁ-τον τῆς Κα-νῆς Διαθήκης νόμον ἡμῖν ἐισηγησάμενος, « Γνώ-

«ὡσαν, ἔθνη, οὗ ἀνθρώποι εἰς ἡμᾶς, ἡ υπερβολὴ τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ
 τῆς εἰς κτίστων ἡσυχίας μετέχοντες, ὡς ἡ ἀρετὴ αὐτοῦ ἐκείνη, ἡ
 ἡ Παράκλησις βλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καὶ ὠμωθῆν αὐτοῖς.»

ΨΑΛΜΟΣ Ι'.

- 5 «Ἰνα -ί, Κύριε ἀφέστηκας μακροθεν» Ἐπὶ τῇ ἰσχυρίᾳ τοῦ μα-
 κρον ὑπερῶν ἐν σιμὸν καὶ τὴν ἑλπίδα τῶν ἐθνῶν εὐχεται. Τοῦτο δὲ αὐτὸ
 πεποιτῆται ὡς τοῖς διαβολαῖς, περὶ τῆς
 6 «Ἐν τῷ περὶ τῆς μακροθεν, τὸν ἀσέβη, ἐμπυρίζεται, ὁ πτωχὸς»
 7 Ἡ ὑπερῶν ὡς τὸν πτωχόν, τὴν ἑλπίδα τῶν ἐθνῶν εὐχεται. Τοῦτο δὲ αὐτὸ
 8 καὶ ὡς ὁ πτωχὸς ἀναστῆναι ἐν δικαιοσύνῃ, ὡς ὁ πτωχὸς ἀναστῆναι. Ἄντι-
 9 στος, σιμὸν καὶ τὴν ἑλπίδα τῶν ἐθνῶν εὐχεται. Τοῦτο δὲ αὐτὸ
 ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν.
 10 Ὅτι ἐπὶ τῇ μακροθεν, ὁ ἀμαρτωλὸς ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ τῆς ψυχῆς
 αὐτοῦ. Τὸ πτωχὸν, ὡς ὁ πτωχὸς ἀναστῆναι ἐν δικαιοσύνῃ, ὡς ὁ πτωχὸς
 11 ὡς ὁ πτωχὸς ἀναστῆναι ἐν δικαιοσύνῃ, ὡς ὁ πτωχὸς ἀναστῆναι ἐν δικαιοσύνῃ.
 12 Ἡ ὑπερῶν τὸν Κύριον ὡς ἀμαρτωλὸς. Παρωξύνει τὸν μακάριον
 τοῦ πτωχοῦ καὶ τῆς μακροθεν, ὡς ὁ πτωχὸς ἀναστῆναι ἐν δικαιοσύνῃ.
 20 «Καὶ τὸ πτωχὸν, τῆς μακροθεν, ὡς ὁ πτωχὸς ἀναστῆναι ἐν δικαιοσύνῃ.
 τὸν Κύριον φησὶν, ὁ ἀμαρτωλὸς, πλῆθος ὡς ὁ πτωχὸς ἀναστῆναι ἐν δικαιοσύνῃ.
 Τὸ γὰρ «αὐτοῦ» ἐστὶν τοῦ παροξυνήσαντος ἡμᾶς ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ
 τοῦτο, ὡς ὁ πτωχὸς ἀναστῆναι ἐν δικαιοσύνῃ, ὡς ὁ πτωχὸς ἀναστῆναι ἐν δικαιοσύνῃ.
 25 αὐτοῖς ἐκκαλῶν ὁργῆς, ὁ δὲ ὡς ὁ πτωχὸς ἀναστῆναι ἐν δικαιοσύνῃ.
 γνωστὸς, ὡς ὁ πτωχὸς ἀναστῆναι ἐν δικαιοσύνῃ, ὡς ὁ πτωχὸς ἀναστῆναι ἐν δικαιοσύνῃ.
 κατὰ τὴν ὁρμήν, ἣν ἐκείνῳ ἐθροισαρίστη ἐν ἡμέρᾳ ὁργῆς αὐτοῦ.
 «Ὅτι ἐστὶν ὁ Θεὸς ἐνώπιον αὐτοῦ» Ἀρχὴ πάσης πονηρίας
 πράξεως τὸ μὴ λογιζέσθαι κριτὴν τὸν Θεόν. Ἄν-ἀναίρεται τὰ κρι-
 30 ματὰ σου ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ. Ὁ γὰρ μὴ ἐπισταμενος, ὅτι ἐστὶ
 Θεὸς οὐδὲ ὅτι κριτὴς ἐστὶν οἶδε. «Παντῶν τῶν ἐν τῷ κόσμῳ αὐτοῦ κα-
 τακυρῶσαι.» Ὅμοιον τὸ «τὴν ἐκκαλῶν» ὅλην καταληψομαι τῇ
 χειρὶ μου ὡς νοσοῦν. Ἐπεὶ γὰρ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. Οὐ μὴ σαλευθῶ.
 Ἄντι-τοῦ. Οὐ μὴ σφαλῶ, οὐ μὴ περιτραπήσομαι εἰς γενεάν. Ὁ
 35 γὰρ ἐσθλαίμαι ἐν κακίᾳ σου.

ο δὲ δίκαιος ὁ γὰρ μὴ ἐπισταμένο, ὅτι ἐστὶ Θεὸς οὐδὲ ὅτι κρείττης
 ἔστιν οἷδε « Πάντων τῶν ἐν θανάτῳ αὐτοῦ κατὰ κρείττεσσι » Τῶν πεπρα-
 στω, οἱ μὲν προσαρτῶνται τῇ ψυχῇ, οἱ δὲ τῷ σώματι, οἱ δὲ τοῖς
 πέριξ τοῦ σώματος καὶ οἱ μὲν ψυχῇ προσαρτῶμενο, λογισμοὶ σκα-
 θαρτοὶ λέγονται ἀμάρτια, γεννώντες καὶ διὰ ματα ψευδῆ οἱ δὲ τῷ
 σώματι προσφερόμενοι τῷ τῶν καὶ σπείζοντων καὶ διωγμῶν καὶ
 φυλάκων καὶ θανάτων αἱ τοὶ γίνονται οἱ δὲ τῶν περὶ τοῦ σώματος
 περὶ λογισμῶν καὶ ῥημάτων καὶ κινήσεων καὶ ἀποβλασ-
 τέων καὶ γυναικῶν ἀριμετέω. Ἀπὸ τῶν οὖν ἐστὶν ἐκ τούτων, ὅτι
 πάντως δια τίνος τῶν κατενεχθέντων περιστάντων ἐκκρισε παντός
 δικαίου ὁ Σατάν, μόνος καὶ ἁπλῶς, μακάριον οὐκ ἐποίησε,
 καὶ οὐκ εὐρέθη δούλος ἐν τῷ σῶματι καὶ οὐκ ἔστιν.]

« Οὐκ ἀλλὰ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐστὶν ἡμεῖς, φησὶν, ἔξωκται τὴν
 εὐμερίαν λογισμῶν. Διὸ καὶ τῶν κατὰ τὸ σῶμα τῶν πεπρα-
 τῶν καὶ μὴ ἐνέδρακεται, καὶ πρὸ τοῦ ἀποκτείνει διὰ τῶν ἰδίων
 παγίδων. Τοῦ δὲ, μετὰ τὴν ἐκκρίσιν, τὸν ἐκκρίσιν καὶ τὴν πρὸς
 τούτων ἐν κακοῖς. Οὕτως γὰρ τῷ διαβολῷ κατὰ τῶν πτωχῶν τῷ
 πατρὶ αἰτῶν συμπράττειν. »

« Ἐκκρίσιν ἐν ἐνέδρα μετὰ πλούσιων. » Ἐν συλλόγῳ δὲ καὶ
 ἐν συνόδῳ καθήμενος, ἐνέδρας τινὰς καὶ μηχανὰς τοῖς ἀναίτιοις
 κατασκευάζει.]

« Κρίνει καὶ τερεῖται. » Ὅταν εἴπῃ [ὁ διαβολὸς] Νενικήκα,
 τότε πεσὼν αἰσχυρίζεται.]

« Εἶπε γὰρ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ Ἐπιλελήσεται ὁ Θεός. » Λέγει ταῦτα
 ὁ διαβολὸς οὐκ οὕτως ἔχων ἀλλ' ἡμᾶς ἀπατήσας βεβόημενος, ἵνα
 σκελισθῶμεν, ἀμελεῖν τὸν Θεὸν τῶν ἀνθρώπων νομίζοντες.]

« Ἀναστήθι, Κύριε ὁ Θεός μου. » Ἐξέχεται τὴν ἀσπίδα τοῦ Θεοῦ
 καὶ ἡν χρηστότητα κινῶν ἐν ἐκκρίσει γὰρ ἐπὶ τῇ μοιρίᾳ τῶν
 ἀσεβῶν τῶν περὶ τοῦ Θεοῦ τῶν περὶ τῶν γινώσκων.]

[Ἐγνώθηται ἡ χεὶρ σου. » Ἐπὶ τὴν χεῖρα σου, καὶ δίδαξον
 αὐτοὺς ὡς τῶν ἀδικησάντων προνοή, καὶ αἱ ἐξ ὕψους ἀναστάς,
 ἀνωτέραν δεῖξον τῇ ἐκείνων γνώμῃ, τὴν ἀπὸ σοῦ τιμωρίαν. Καὶ
 κόλασον μὲν ἐκείνους, φεῖσαι δὲ τὸν ἀδικησάντα, σφοδρότερον ἀχθε-
 σθεις ταῖς ἐκείνων πολυμαίαι καὶ βλασφημαῖς. « Ἐνεκεν τίνος, » φησὶ,
 ἀπαρωργισεν ὁ ἀσεβὴς τὸν Θεόν.]

« Εἶπε γὰρ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ. Οὐκ ἐκζητήσῃ » Τοῦτο αἰτιον καὶ
 τοῦ ἐπαρθῆναι καὶ τοῦ πεσεῖν αὐτόν.]

« Βλέπεις, ὅτι σὺ πόνον καὶ θυμὸν κατανοεῖς. » Σὺ, φησὶν, ὁ
 Κύριε, πάντα γινώσκεις, καὶ οὐδὲν σε τῶν πραττομένων λαμβάνει,
 οὐδὲ τῶν ἐν διανοίᾳ καὶ λογισμοῖς ἀνόντων. Ἀλλὰ καὶ τοὺς πόνοὺς
 αὐτῶν καὶ τοὺς θυμοὺς τῶν ἐκπνεύοντων καὶ τοὺς παροργισμοὺς

τῶν ἀνθρώπων οἶδας ἀκριβῶς Ἐπειδὴ πάντων τοὺς λογισμοὺς κατανοεῖς καὶ σὺ ὁ ἐκζών καρδίαν καὶ νεφροὺς Καὶ ταῦτα πάντα ἐφωρῶν μακροθυμεῖς, εἰδὼς ὅτι ἡ οὐκ ἔστιν ἡ σὰς χεῖρας καὶ πάντες συγχάνουσι καὶ οὐκ ἔστι που οὐδὲν ἐκτὸς διαδραμεῖν. «Σὺ, ἐγκαταλέλειπται ὁ πτωχός, ὁρῶντι σὺ ἦσθα βοηθός ἢ Τούτέστι τὴν παρα σοῦ μένει βοηθεῖαν

- «Συντρίβον τὸν βραχίονα τοῦ ἀμαρτωλοῦ καὶ πονηροῦ ἢ Ἀντὶ τοῦ, τὴν δυναστείαν τοῦ ἐχθροῦ «Ζητήσεται ἡ ἀμαρτία σου, καὶ οὐ μὴ εὑρεθῇ. Δι' αὐτὴν μὲν τὴν ἀμαρτίαν Τὸ δεῖλον ὥτως
 10 Ἐάν, φησί, ἐλξηται τὴν ἀμαρτίαν τοῦ πονηροῦ, οὐ μὴ εὑρεθῇ-
 τούτέστιν ἀπολείπεται ὁ πονηρὸς δι' αὐτήν

- [Εὑρίσκονται οἱ σωζόμενοι, παρα τοῦ Θεοῦ ὡς τὸ «Εὗρον Δαυὶδ τὸν δούλον μου ἢ, καὶ. Εὑρέθη ἡ ἀπυλλόμενὴ δραχμὴ ἢ καὶ ἐπεὶ μὴ εὑρέθη, ἀπώλετο ἢ. Οἱ ἀπολλόμενοι οὐκ εὑρίσκονται εἰς τὸν
 15 αἰῶνα μένει γὰρ ὁ δικαίος, καὶ βασιλεύει διαπαντός ἐν τῷ μέλλοντι καὶ νέω αἰῶνι]

«Κύριος βασιλεύσει εἰς τὸν αἰῶνα. ἢ Ἐν τῷ μέλλοντι καὶ νέω αἰῶνι

«Ἀπολεισθε ἔθνη, ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ ἢ Ἐν γὰρ τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ βληθήσονται εἰς τὸ πῦρ ἢ αἰώνιον.

- 20 [Ἐθνη καλεῖ τοὺς ἀδίκους ὡς μὴ κατὰ νόμον ζῶντας, ἀλλὰ καὶ ἔθνη καὶ βαρβαρικὴν ὡρόντα. Τούτων αἰτεῖ ἐκκλήν, «Ἀπολεισθε», λέγων, καὶ πανωλεθρίαν αὐταῖς ἀπειλῶν ὥστε καὶ τούτους ἀναπνεύσαι, κάκεινους σωφρονισθῆναι]

- «Τὴν ἐπιθυμίαν τῶν πονητῶν εἰσηκούσας Κύριε ἢ Ἀπὸ τῆς γῆς αὐτῶν ἢ ἐπιθυμία, καὶ οὗτος ὁ πόθος ἢ τῶν μελλόντων ἀξιωθῆναι ἀγαθῶν «Τὴν ἐτοιμασίαν τῆς καρδίας αὐτῶν προσέσχε τὸ οὖς σου ἢ Εἰς
 25 τοῦτο γὰρ ἐτοιμαζόμενοι, πάντα ὑπομένειν τῇ καρδίᾳ εὐτρεπίζονται.

[Ἐτοιμασία καρδίας ἢ ὅλον ὑπόσχεσις τῶν τῆς ψυχῆς κινήματων πρὸς συνακολουθεῖν τοῦ Θεοῦ]

- 30 «Κρῖναι ὁρῶντι καὶ ταπεινῶ. ἵνα μὴ προσθῇ ἔτι ἢ Ὅτε, φησί τὴν ἐκδίκησιν τῶν πτωχῶν ποιήσει, τότε οὐκ ἔτι προσθήσει τοῦ μεγαλαυχεῖν ἄνθρωπος.

Εἰς τὸ τέλος, ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυίδ.

Ι.

25

Ἐκδόσεις.

Καὶ τοῦτον μετὰ τὸ περιγενέσθαι τῶν ἐχθρῶν ἀδει τὸν ψαλμόν Ἔστι δὲ φρονήματος ἀνιοπρεπεὺς παραστατικόν (α)

«Ἐπὶ τῷ Κυρίῳ πέποιθα πῶς ἔρειτε τὴν ψυχὴν μου. ἢ Πῶς μοι ἔρειτε, φησί, φρονεῖν ἐπὶ τα ὅρη δίκην στρουθίου, καίτοι πεποιθῶτι

επι. Θεῷ «Μετανάστε καὶ ἐπὶ τὰ ὄρη ὡς στρουθιον» Μεταίκα, με-
τέρου, φεύγει ἐπὶ τὰ ὄρη, πορεύεται τὰς ἀρετάς

«Ὅτι ἰδοὺ ἡ σωτηρία σου ἐντείναν τὰς ὄψεις, ἠτοίμασαν βέλη εἰς
φάρμακον» Ἰούδα, τοῖς ἀρχαῖς εἰς φάρμακον ἠρέθιζον φασκόντες, εἰ
μὴ φεύγη καταποδίσκειν αὐτὸν τοὺς ἀμαρτωλοὺς. Δηλαὶ σὺν τοῖς
πονηροῖς λογισμοῖς, βέλτ' εἶναι τοῦ ποταμοῦ. Τοῦ κατατοξεύσαι ἐν
σκοτεινῇ, τοῦ εὐθεῖν τὴν καρδίαν, ἵντι λευκωθῶς. Τοιαῦτα γὰρ τῶν
νοητῶν ἐλθρῶν τὰ σημεῖα.

«Ὅτι ἂν συ καταγρησώ αὐτοὺς καθελὼν» Κατήνεγκε, φησὶν, ὁ
ἐχθρὸς τὸν ἄνθρωπον ἐν φθαρτῇ, καὶ τοὶ ἐπὶ καρτερῶς καταγρησμένον 10
«Ὅτι δὲ δὴναος» ἐπορεύσιν,» Εἰ καὶ οἱ ἐχθροὶ, φησὶ, τα τοιαῦτα
ἐδρασαν, ἀλλ' ὁ Κύριος, ὁ ἰσχυρὸν ἔχων τὸν οὐρανόν, ἐξέτασιν τῶν δι-
καιῶν καὶ τῶν ἀσέβων, τῶν μεν ἀπείλει τοὺς ἀσεβεῖς, τοὺς δὲ
ταῖς αἰνέμασι κατεπέμψεν, καὶ πορεύσιν «Κύριος ἐν ἑαυτῷ ἀγῶν αὐτοῦ»

[«Ὅτι ἂν συ καταγρησώ αὐτοὺς καθελὼν» Ἄντι τοῦ, τα ὅσα ἔργα
καταλείπειν σπενδύσει δι' αὐτοῦ ἐν πρὸς ἔχρους βασιλεῖα σπενδαζέουσιν
ἀνταρτῶσαι κατὰ τῆς τῆς ἐκείνου φέρου ἡλ. τὰ ὅσα ἔργα αὐτοῦ κατὰ
φυσὴν ὁρθεῖν ἐννοεῖται καθελόντες, εἰ ἐκ τῶν ἀντικειμένων καταγρησάτω.]

«Ὅτι σφοδρὰ καὶ αὐτοῦ εἰς τὸν πόντον ἀποβλέπουσιν» Τὸ ἀλγυθῆτον
σημαίνει, τὸν Θεὸν σφοδρὰ καὶ τὴν εὐερετικὴν ἐπισκοπὴν. Τα 20
βλεφαρὰ αὐτοῦ, ἐξετάζει τοὺς μεν τῶν ἀνθρώπων. Βλεφαρὰ δὲ
τὴν κριτικὴν αὐτοῦ, προνοίαν καὶ τῶν πραγμάτων ἐξεταστικὴν

Εἰς τὸ τέλος, ὑπὲρ τῆς ὑμνολογίας, ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυὶδ

ΙΑ'

Υπόθεσις

25

Εἴρεται, περὶ τῆς ὑμνολογίας ἐν τῷ ἑκτῷ ψαλμῷ. Εὐχεταὶ δὲ ρυ-
σθῆναι τῆς γενεᾶς τῆς πονηρᾶς. Ἄντι, δὲ ἂν εἴη γενεὰ ἢ ἐπὶ τοῦ Σω-
τήρου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ περὶ ἧς αὐτοῦς εἶπεν «Ἄνδρες Νινευί-
ται, ἀναστήσουσιν, καὶ κατακτανέτωσιν τὴν γενεὰν ταυτήν.»

«Σωσόν με Κύριε, ὅτι ἐκλέλαπεν ὁσὸς ὅτι ὁλγυθῆσαν 11 30
ἀλήθειαι ἀπὸ τῶν ἰσχυρῶν ἀνθρώπων» Γὰρ κατὰ τὸν Σωτῆρα ἡμῶν
συνχωρῶν ἐπιβεβαίωσεν ἄρηντες γὰρ τὴν ἀλήθειαν οἱ ἰσχυροὶ ψεῦδος
κατὰ τοῦ Χριστοῦ ἐπετέλεσαν

«Χεῖλη δόλια ἐν καρδίᾳ» Ὅτι διδασκαλὸν αὐτὸν ἀποκαλοῦντες
καὶ ἀγαθὸν ἔτερε ἐβουλεύοντο περὶ αὐτοῦ.

35

«Ἐξολοθρεῖς Κύριος πάντα τὰ χεῖλη τὰ δόλια, γλώσσων με-
γαλορρήμων» Πως γὰρ οἱ μεγαλορρήμων ἢ γλώσσα ἐκείνη ἢ τολμή
σασα τῷ Σωτηρὶ λέγειν «Ἐν τοιαῖς ἐξουσίαι ταῦτα ποιεῖς καὶ τίς
σοι ἔδωκε τὴν ἐξουσίαν ταυτήν.»

«Γοῦ εἰπόντας Τὴν γλῶσσαν ταύτην μὴ ἀνοῦσθαι τὰ χεῖρα
 ἡμῶν παρ' ἑμὲ ἐστὶ. Ἰὰ ἡμῶν Κυρίου καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος διανοοῦ μέ-
 νων τὸ ἐξουσίαν ἔχει πάντων ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐν τοῖς ὑδα-
 ρας. Τοῦτο δὲ «Τίς ἡμῶν Κυρίως ἐστὶ » ὁμοῦ αὖτε τοῦτον δε σὺν
 5 αἰδῶμεν πρὸθεν ἐστὶν »

«Ἐνεκεν τῆς παλατιώσεως τῶν πτωχῶν » Πτωχοὶ δὲ καὶ πέ-
 νητας τοὺς κατὰ πνεῦμα λένει ὧν καὶ τοὺς στερημένους ἀκούσας,
 Ἀναστήσουμαι, φησὶ ἰσχυρὰ ἐν σωτηρίᾳ, παρρησιασάμενος ἐν
 αὐτῷ » Τοῦτέστι Φανερόν τῶσι κατὰ σῶμα καὶ σπῆναι δὲ καὶ
 10 ἐξακουστόν παρρησιασάμενος γενέσθαι Ἐκτενέστερ' ἀρεῖς τῶσαν τὴν γῆν
 «Τὰ ἱερά Κυρίου καὶ τὰ ἁγία, ἀρρήτων τε κρυμμένων » Ἁγία
 θεὸς φησὶν οἱ λόγοι οἱ περὶ τοῦ σωτηρίου ἐπιτηδεύοντες, ὥστε
 καὶ τὸ ἀργύριον τοῦ ποταμοῦ γινώσκοντες. Ἰὼ δὲ, «ἐπ' ἀπλαστίαν»
 ἀντὶ τοῦ πολυπλατῶς τεθείκε· οὕτω γὰρ συνέθετο τῇ θεῷ Ἰωάννῃ
 15 «Σὺ, Κύριε, φιλᾷς ἡμᾶς » Διὰ τοῦτο φησὶ φιλᾷς ἡμᾶς
 ἐπειδὴ κοκλουῦντες ἡμᾶς, οἱ ἀσεβεῖς ἐπ' ἐμὲ ἰσχυροῦντες τῇ ἡμῶν σωτηρίᾳ.
 Οὗτοι δ' ἂν εἴεν οἱ ἀντικείμενοι καὶ τὸν οὐρανὸν δυνάμει

«Κατὰ τὸ ὄψος σου ἐποιοῦνται, καὶ οἱ οὐρανοὶ ὡς ἄνθρωποι »
 Ὑψος μὲν τὴν δυνάμιν λέγει πολυμερῶς δὲ τὴν τοῦ χρόνου ἰσχύος. ἵνα ἡ
 20 τὸ λεγόμενον τοιοῦτον Διὰ τῆς σῆς ἰσχύος τοῦ χρόνου καὶ αἰωνίου
 ζωῆς ἡμῶν δεῖξαι. Μετὰ γὰρ τὴν σωτηρίαν ἀναστὰς εἰς ἀπεράντους
 αἰῶνας τὰ τῆς ζωῆς τὴν ἐκτείνεται. Ὁ Ὑψος λέγει, ὅτι ὁμοίους ποι-
 ἐποίησας, ὡς ἀνθρώπων δυνατόν ἢ ὅτι πολλῆς φροντίδος ἤξιωσας

Εἰς τὸ τέλος, ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυὶδ

25

IB'

Υπόθεσις,

Τοῦτον τὸν ψαλμὸν ἀδελφεὶς εἰς μετάνοιαν τοῦ ἁμαρτημάτων ἐργασί-
 ᾶμα δὲ καὶ τὸ σωτηρίαν ἡμῶν εὐαγγελιζόμενος Δι' οὗ ἐλαβόμεν ὑπὲρ
 γραμμῶν, πῶς δεῖ ἡμᾶς ἐν ἁμαρτίαις πεπονημένους προσίναμι Θεῷ
 30 «Ἐως πότε, Κύριε ἐπαλήσθαι μου εἰς τὴν ἁμαρτίαν » Ὡς μακρὰς οὐσίᾳ
 τῆς γινόμενης αὐτῷ διὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐπὶ τῇ μετάνοιᾳ πρὸς Θεὸν προσ-
 ὁδοῦ «Ἐως πότε ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ » Γούτου
 τὸ πρόσωπον οἱ ἄγγελοι βλέπουσι διαπαντός

«Ἐως τίνος θήσωμαι βουλὰς ἐν καρδίᾳ μου » Ἀνιῶμαι γὰρ, φησὶ
 35 βουλευόμενος κατὰ φύσιν ἡρώως ἄρ' ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ἀποθανοῦμαι, καὶ
 τοῦτό ἐστιν ὁ μάλιστα ὀδυνάει με, τῇ καρδίᾳ παρασκευάζει. Ὁ ἄλλος ἐν
 καρδίᾳ μου ἡμέρας καὶ νύκτας » Μερικῶς ἐν τῇ καρδίᾳ καθ' ἡμέραν

«Ἐως πότε ὑψωθήσεται ὁ ἐχθρὸς μου ἐπ' ἐμέ » Εἰ γὰρ θεοσε-
 βούντων ἡμῶν ἀπεινοῦνται οἱ ἐχθροὶ τῶν διαβολῶν δὴλον ὅτι

ἁμαρτανόντων ἡγοῦμαι. Ὡς αὖτε Σατανα ἡ τῶν σὺν ἡμῶν ταπεινώσει, επειδὴ καθάπερ οὗτος, ἐν τῇ σωτηρίᾳ ἡγοῦσθα τῇ ἡμετέρᾳ οὐκ, οὐδεὶς ἐν τῇ αἰωνίᾳ ἐπαχρεῖσθαι λέγει.

Φωτισμένης οφθαλμοῦ σου ὁφθαλμοῦ σου πρὸς τὴν δίκαιοτητα
 δηλοῖ. Πρὸς ταῦτα αὐτὸς ἵκνησας οὕτως γινώσκων.

αὐτῷ γὰρ ὡς ἐπὶ τοῦ ἐλαίου σου ἔγκλισα· ὁ ἅγιος, φησὶν ἁμαρτίας
ἔχοντι δεχέσθαι, τοῦ ἐλαίου προσσυσχών· τῷ σῶ· ἢ· οὐ καὶ ἐσώθησαν
δεδοικη, πᾶσι, ἀνθρώποις ὅπερ σωτήριον ἀγαλλιασθῆαι παρασκευάσει
μου τὴν καρδίαν τὴν πάλαι ὀδυνωμένην διὰ τὴν ἁμαρτίαν.

Εἰς τὴν τοῦ α. ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαβὶδ

10

II'

Υπόθεσις.

Διαρρηθὴν ἐν τῷ παρόντι βλαβῇ σαφηνίζει τῶν ἀνθρώπων ἡν
ἐκ τὸ πᾶν εἶλε, τῶν ἐπ' ἡμεῶν ἀσέβειαν καὶ παρανομίαν ἵνα
τὸ ἀναγκασθῇ τῆς ἐκπύσεως, κηρύξῃ Χριστοῦ

15

«Εἰπεν ἄρα· ἂν καρδίᾳ αὐτοῦ Οὐκ ἔστι Θεός· Ἐπειδή, μὴ λογιζόμενοι φησὶν εἶναι Θεὸν ἐφορεύοντα τὰ ἄνθρωπον καὶ κρίνοντα κρίσει δικαίᾳ, πᾶσαν ἀθεομαρτυρίαν εἰς κсантὸ τοῦτο, δη χάριν ὁ Κύριος ἐκ τοῦ σῴζοντος διέκλυψε. Τοῦτο γὰρ σαφὲς τὴν εἰς ἄνθρωπον τοῦ Κυρίου προδοτικὴν καταστρέφεται. «Οὐκ ἔστι ποιῶν χρῆσθό· ἡ γὰρ οὐκ ἔστιν ἕως ἐνός· Ἐβίων φησὶν, ὁ Κύριος αὐτὸ ἕνα εἶπε χρησιμότητος ἔργα τιν, ἀλλὰ γὰρ ὑπερβύον παση κρίκει ἀποφω. «Ταῦτος ἀνευνομένους ὁ λαὸς ἔχ' αὐτῶν.» Ἐαυτῶν ἀρ' τὰ φαντασι οἱ δαίμονες ὥσπερ βρῆσαι εἶπον τὸν ἄνθρωπον, μὴ εἶναι νοῦν· οὐκ ἔστι ὁ Θεὸς ἐπιταθέσθαι τοῦ πλάσματος αὐτοῦ εἰ δυνατόν. 7

32

«Ποι οὐκ ὠδόντες πάντες οἱ ἐρηξόμενοι τῇ ἀνομίᾳ. Καθ' ὅπου
 μεν ἀνακαίεται καὶ ἔσθων τὸν Κύριον ὃν προσηγάγον ἵνα
 οὐκ ᾔσθωνται, σπαιόμενοι. Καί τινες ἐξέκλιναν καὶ τοῦτο ἐπαύσαν. Ὁ
 μέλλουσι γενέσθαι τὸν Κύριον «Κύριον οὐ προσέλαβάντο οἱ ἐσθων
 τες ὃν λαὸν μοι ἐν βροτῇ ἔχον. Κατέσθων γὰρ ὃν λαὸν αὐτοῦ
 ἀνατεθῆναι, προσκυνεῖν τὸν κτίαν παρὰ τὸν κτίσαντα. Καὶ οὗτοι
 φησὶν ἑτέροι· κακῶν εἰσὶν ἡταῖ καλούμενοι τὸν Κύριον οὐκ ἐπικα
 λήσονται. Ὁ δὲ τοῦ ἀναγγελλομένου μέλλοντα ἀπὸ τοῦ παρεληλυθότος

«Τίλει δὲ ἐδελισσάν φθόνος οὐ οὐκ ἐν φόβος·» (1) Ἀλλ' ὥστε
 ἰσχυρὰ γρησὶ νόστον ἔπειν· ἡ δὲ ἐν) Χρηστὸς φόβος ἀπὸς ἐστὶν
 ὡς υἱοὶ· γὰρ φοβέσθαι Πάτερ· ἀρεσκέναι Κατὰ τὸν χαρακτὸρ ἐκεί
 νον φρεσὶ καθ' ὃν ἀγαπᾷ· ἡ ἐπισκευὰ φέρον φοβήθησαν αὐτὸ
 οὐκ ἐστὶ φόβος (ὅτι ἐκ κοινῆς ἀπειλῆς ἀγαπᾷ, ἀλλ' ἡ ἀρεσκία
 καλῶν ἐλεῖθερος εὐνοεῖται)

(1) ὁ Χριστὸς ἐν γενεᾷ ἀνθρώπων ἰσχυρῶς δικαιοσύνην δὲ τῆς ἐπιφάνειας
ἐκείνης ἔσται. Βούληται, ὡς καὶ πιστεύεται. Ἐκείνη ὥς πρὸς τοὺς

ἀποδεικνύοντας τῇ ἀποστολῇ καὶ διωκύντας τοὺς ὑποστάντας εἰς Χριστὸν
 «Τὸ δίδωσι ἐκ Σιών τοὺς σωτῆρας τοῦ Ἰσραὴλ» Τούτο δὲ διτι τὸν
 ἔχει τὴν προφητείαν οὗ γὰρ δόνον τὴν καθεύδουσαν τὰς πόλιν
 κηθεῖται προσκαίρει, σωτῆραν καὶ γὰρ τὴν πόλιν, ὑπέσταν
 5 χρόνος τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν γὰρ ἐκείνην ἐκείθεν σωτῆραν ἐπ' ἐκείνην
 ἡ Ἀγγελοῦται Ἰακώβ. Τὸς καὶ τὸν παρ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν ἑαυτοῦ
 φησι, τοὺς καὶ γὰρ ἡμῶν ἐκείνην ἐκείθεν σωτῆραν ἐκείνην ἐκείνην
 λίας ἀποδείκνυσαι τοῦ Χριστοῦ. Ἄντα δὲ ἔσχον αἱ τῆς ὧν ἐθνῶν ἀνάν-
 των σωτηρίαν κατασπαινοῦσα.

10 Εἰς τὸ τέλος, ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυὶδ

ΙΔ'

ὑπόθεσις.

Τούτον ἄδει τὸν ψαλμὸν διδάσκων τι ἂν ἄνθρωπον παρασκεύασθ
 τῆς μακαρίας ἐκείνης. ἡμεν ἡμεῖς δὲ ἀπὸ τῆς φωνῆς
 15 «Κριε τῇ παρασκευῇ ἐν τῷ σκηνώματι, πρὸς Ἰλαρικία ἐστὶ
 διαγωγή προσκαίρος, οὗ ἰδεύμεθ' ὡς ἀλλὰ παροδικῶν ἐπ'
 ἐλπίδι τῆς ἐπὶ τα κρείττονα μεταστὰς ἡμεῖς ἄλλοι
 ἄνδρος παροδεῖται τὸν βίον. ἡμεῖς ἐπὶ τῇ δὲ πρὸς ἐπὶ τῇ ζωῇ
 Διὸ καὶ ὁ Δαυὶδ περὶ τῆς πρὸς Ἰλαρικίας ἐπὶ τῇ ζωῇ
 20 καὶ παρεπιδόμος καθὼς πάντες ἐπὶ τῇ πρὸς Ἰλαρικίας, πρὸς Ἰλαρικίας, ἄξιος
 ἐστὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ζωῇ. ἡμεῖς σκηνώματι ἡμεῖς κατὰ
 σκηνώματι ἐν ἡμεῖς. ἡμεῖς σκηνώματι ἐπὶ τῇ πρὸς Ἰλαρικίας, ἡμεῖς
 ἐκείνης σκηνῆς εἰς ἀπὸ τῆς πρὸς Ἰλαρικίας. ἡμεῖς σκηνώματι
 25 «Προενομενο ἡμεῖς, καὶ τὰ ἐπὶ τῇ πρὸς Ἰλαρικίας. ἡμεῖς σκηνώματι
 τοῦ μακαρίου ἐκείνου, πρὸς Ἰλαρικίας. ἡμεῖς σκηνώματι ἐπὶ τῇ πρὸς Ἰλαρικίας
 σκηνῇ ἡμεῖς ἐστὶν ὁ Χριστός. ἡμεῖς σκηνώματι ἐπὶ τῇ πρὸς Ἰλαρικίας
 εἰς ἡμεῖς σκηνώματι ἐπὶ τῇ πρὸς Ἰλαρικίας. ἡμεῖς σκηνώματι ἐπὶ τῇ πρὸς Ἰλαρικίας
 30 ἐπὶ τῇ πρὸς Ἰλαρικίας. ἡμεῖς σκηνώματι ἐπὶ τῇ πρὸς Ἰλαρικίας. ἡμεῖς σκηνώματι ἐπὶ τῇ πρὸς Ἰλαρικίας
 πρὸς Ἰλαρικίας. ἡμεῖς σκηνώματι ἐπὶ τῇ πρὸς Ἰλαρικίας. ἡμεῖς σκηνώματι ἐπὶ τῇ πρὸς Ἰλαρικίας
 ἀγαθοῦ, ἀπὸ τῆς πρὸς Ἰλαρικίας. ἡμεῖς σκηνώματι ἐπὶ τῇ πρὸς Ἰλαρικίας. ἡμεῖς σκηνώματι ἐπὶ τῇ πρὸς Ἰλαρικίας
 ἀσάλευτον ἐπὶ τῇ πρὸς Ἰλαρικίας. ἡμεῖς σκηνώματι ἐπὶ τῇ πρὸς Ἰλαρικίας. ἡμεῖς σκηνώματι ἐπὶ τῇ πρὸς Ἰλαρικίας.

Στηλογραφία τῷ Δαυὶδ

ΙΕ'.

ὑπόθεσις.

Ἡ ἐν χειρὶ προφητεία περιέχει τὴν ὧν ἐθνῶν κηρῶν καὶ ἐπὶ
 ταῖς ἀπειθείαις τοῦ Ἰσραὴλ ἐκκλησιαστικῶν, καὶ μὴ καὶ αὐτὸ τὸ τῆς

ἀναστάσεως τοῦ παντὸς καὶ τῶν Σατάνῶν Ἰσχυρῶς ἡσυχῶν
 ὅθεν ἔλεγε καὶ ὁ Χρῆστος ὡς ἔλεγε τὸν ἀντικρίστον, ὁ ἐν-
 τοῦ προφῆτου, διὰ τοῦ ὅτι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτῇ ἔμελλεν
 ἔλθαι ὁ ἀδούλευτος, ὁ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ ὁ ὡς ἡμεῖς,
 ὁ Πέτρος, ἐβλάστησεν.

«Φιλίππεν με Κόμισε, εἰς τοὺς πόδας.» Τὸ κοινόν ὡς
 προσώπων τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ Πατέρα
 ποιεῖται λόγος, ὅτι ὁ Πέτρος ἐστὶν ἐκ τῶν ἀποστόλων, καὶ
 ἡμεῖς ὡς εἰς εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἡμεῖς ἐκ τῶν ἀποστόλων
 Πατέρων διὰ τοῦ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ γεννηθέντος. Φιλίππεν, δε
 αὐτὸν αἰτεῖ αὐτὸν ἵνα τὸν ἐκκλησίαν ἡμεῖς ἐκ τῶν ἀποστόλων
 αὐτοῦ ἡ Ἐκκλησία ἐκκλησίαν δεχόμενοι, εἰς τὴν ἐκκλησίαν
 εἰς τὸ αὐτὸ προσώπων ἀναστήνῃ ἐν ἡμεῖς.

«Εἰπα τῷ Κόμισε, ὅτι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τοῦτο προσώπων
 τῇ τοῦ βασιλέως, ὅτι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ
 δικαιοσύνην ἡ ἐκκλησία ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν
 ἐν ταῖς ταῖς κατὰ τὴν ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν
 στεῖν ὅτι ἐκκλησία ἐκκλησία ἐκκλησία ἐκκλησία ἐκκλησία
 ταύρων καὶ ἐκκλησία ἐκκλησία ἐκκλησία ἐκκλησία ἐκκλησία

«Τοῖς ἀνθρώποις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν
 τὰ θελήματα αὐτοῦ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν
 ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ Χριστοῦ ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν
 ἀντὶ τοῦ ἐβλάστην, ὅτι ἐκκλησία ἐκκλησία ἐκκλησία
 Τοῖς ἡγιασμένοις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν
 διὰ καὶ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν

«Αὐτοῖς ἀνθρώποις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν
 σμένους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν
 αὐτοῖς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν
 τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν
 τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν
 δε τοῦ θεοῦ αἰ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν
 αὐτοῦ, πᾶσι τοῖς ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν
 ἀρετὴν ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν
 τῶν ἀλλοῶν ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν
 ὁ θεὸς δε τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν
 πολλὴ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν
 πληθυνθῶσιν αἱ ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν
 μετασυστῆτες.]

«Ἐπληθυνθήσιν αἱ ἀσθένειαι αὐτῶν» ὅτε εἰδωλολατρῶν
 «Μετὰ ταῦτα ἐπαρλάν» Κῶ, τῇ ἐκκλησίᾳ, ὅτι ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν ἐκκλησίαν

1 Πρβλ. Πρβλ. 125 2 Ψαλμ 69 13. 3 Ἠσ 9, 6. 4 Πρβλ.
 Φιλίπ 2, 20.

ταίς δυνάμεσιν, ἀλλ' οὖν ἀκούσαντες τοῦ κηρυγματος τῶν ἐκείνων ἐτήρησαν
 Τοῦτο γάρ ἐστι τὸ «Ἐπαγγέλων μετὰ τὰτα, ἀκούσατε εἰς τὸ ἵστα-
 σθαι τῷ κηρύγματι. Ὁ δὲ μαρτυρῶν ταῖς σπουδαίαις αὐτῶν ἐξ
 αἱμάτων. Συναγωγὴν φησὶ συναστῆναι ἐκ τῶν ἐθνῶν οὐδὲ αἱμάτων
 5 αὐτὰς συνάξω, τοῦτόστιν οὐκ ἐστὶν ἡμεῖς. ὁ δὲ τῶν νοματικῶν καὶ προ-
 σπερῶν λατρείας δι' ἀνέκτιστος δὲ μάλιστά καὶ τῶν ἀναμακτῶν
 θυσιῶν. Ὁ δὲ μετὰ μνηστῶν ὡς οὐκ ἐστὶν τῶν διὰ μελέων μου.»
 Οὐδέποτε κληθεῖσιν αὐτοὶ φησὶν εἰδέναι μετὰ καὶ ἄλλοι, ἀλλὰ καλτοὶ
 καὶ ἐκλεκτοὶ. Πῶς αὖ ἐν φησὶν ἐπὶ τῶν τῶν ἐθνῶν ἐπὶ τῶν
 10 προσπερῶν, εἰδέναι αὐτοὺς, τῶν δὲ οὐκ ἐστὶν ἡμεῖς, τῶν δὲ οὐκ ἐστὶν
 μνηστῶν. τῶν δὲ οὐκ ἐστὶν ἡμεῖς, τῶν δὲ οὐκ ἐστὶν ἡμεῖς, τῶν δὲ οὐκ ἐστὶν
 κλητοὶ καὶ ἐκλεκτοὶ ἡμεῖς.

[«Ἐπαγγέλωνται αἱ ἐκκλησίαι αὐτῶν.» Ὅτι εἰδέναι αὐτοὺς.
 Εἰ καὶ παρῆλθον αὐτοὺς παρῆλθον μετὰ τῶν αὐτῶν καὶ μόνον
 15 εἶχον παρῆλθον. ὁ δὲ τῶν ἐθνῶν ἐκκλησία. ἡμεῖς. Ὁ
 τῶν ὑποσπερῶν ἐκκλησία ἐστὶν. ὁ δὲ τῶν ἐθνῶν ἐκκλησία ἐστὶν.
 ἐν οἷς καὶ διακρινῶν γέγονε τὰ θεῖα θεῖα ἐκκλησία ἐστὶν ἐπὶ τῶν
 τῶν θεῖα προστάτῃ. Ἐπὶ τῶν θεῖα ἐκκλησία ἐστὶν ἐπὶ τῶν θεῖα ἐκκλησία.
 20 ἐτέρως ἢ διακρινῶν. τῶν δὲ οὐκ ἐστὶν ἡμεῖς, τῶν δὲ οὐκ ἐστὶν ἡμεῖς, τῶν δὲ οὐκ ἐστὶν ἡμεῖς.
 μνηστῶν, στρατῶν βασιλέων ἐν ταῖς περὶ ἐνομιμαίαις, τὴν δὲ
 μόνον ἐκκλησίαν ἢ τὴν βραχὺ καὶ προσκαρτεῖν τῶν θεῖων ὡς ἀπειρον
 αἰῶνα δεικνύσιν. Ὁ δὲ τῶν ἐθνῶν ἐκκλησία. Ὁ δὲ τῶν ἐθνῶν ἐκκλησία.
 25 ἐν τῶν ἐθνῶν ἐκκλησία. Ὁ δὲ τῶν ἐθνῶν ἐκκλησία. Ὁ δὲ τῶν ἐθνῶν ἐκκλησία.
 διὰ τῆς κοινῆς καὶ προσπερῶν λατρείας ἀνέκτιστος δὲ μάλιστά
 καὶ τῆς θυσιαστικῆς θυσιᾶς.]

«Κύριος μετὰ τῶν κληρονόμων μου καὶ τοῦ ποτηρίου μου.»
 καὶ τῶν ὁσίων πατέρων ἐστὶν. Ὁ πατήρ μου εἰς κληρὸν μου καὶ
 30 μερίδα τὰ ἔθνη δεδωκεν. Ὁ δὲ τῶν ἐθνῶν ἐκκλησία. Ὁ δὲ τῶν ἐθνῶν ἐκκλησία.
 Τὸ γὰρ τῶν ἐθνῶν ἐκκλησία ἐστὶν. Ὁ δὲ τῶν ἐθνῶν ἐκκλησία. Ὁ δὲ τῶν ἐθνῶν ἐκκλησία.
 ἐκ δυνάμεως παρελθὼν ἐστὶν ἐκκλησία. Ὁ δὲ τῶν ἐθνῶν ἐκκλησία.

[«Κύριος μετὰ τῶν κληρονόμων μου καὶ τοῦ ποτηρίου μου.»
 Κληρονόμιον καὶ τῶν ἐθνῶν ἐκκλησία. Ὁ δὲ τῶν ἐθνῶν ἐκκλησία. Ὁ δὲ τῶν ἐθνῶν ἐκκλησία.
 35 φησὶ ἐστὶν ἡ κληρονόμιον μου, μετὰ ἐστὶν ὁ Κύριος ὁ πατήρ, ὁ
 αὐτὸς δὲ καὶ τῶν ποτηρίου μου, μετὰ ἐστὶν ὁ θάνατος.
 Καὶ ἡ Ἐκκλησία ἐκκλησία. Ὁ δὲ τῶν ἐθνῶν ἐκκλησία. Ὁ δὲ τῶν ἐθνῶν ἐκκλησία.
 ἐκ δυνάμεως αὐτοῦ καὶ αὐτὸς ὁ θάνατος ὁ ἐκκλησία ἐκκλησία. Ὁ δὲ τῶν ἐθνῶν ἐκκλησία.
 κατὰ τὸν λαόντα. Ὁ δὲ τῶν ἐθνῶν ἐκκλησία. Ὁ δὲ τῶν ἐθνῶν ἐκκλησία.]

40 «Στοιχία ἐκκλησία ἐστὶν ἐκκλησία. Ὁ δὲ τῶν ἐθνῶν ἐκκλησία. Ὁ δὲ τῶν ἐθνῶν ἐκκλησία.
 νομία μου κρατῶν μου ἐστὶν.» Τῶν δεσμοῦς τῆς ἀγάπης φησὶν,

... ἡς ἔσται πρὸς τὸν Ἐκκλῆσιαν ἥτις καὶ ἀνατίσκει ἐστὶ τὴν ἐκκλησίαν
ἀνατίσκει αὐτὴν

(Εὐαγγ. τοῦ Καραΐ) ἐν συνετάσει μετὰ Γεωργίου ἡ ἐργασία
καίται ἐν αὐτῇ. Πραχέται ἐν χροστίαι μετὰ Γεωργίου ἐν συνετάσει μετὰ
δουλοῦ μετὰ γὰρ μετὰ Γεωργίου ἐν συνετάσει μετὰ Γεωργίου ἐν συνετάσει μετὰ
ἔχον τοῦ ἀποφαινομένου 12 ἐν συνετάσει μετὰ Γεωργίου ἐν συνετάσει μετὰ Γεωργίου

ὁ Ποσειδάων, τὸν Κρόνον ἐκτείνοντα καὶ ἀπαγορεύει ὅτι ἐκ δεξιῶν
 μου ἔσσι, ναὶ καὶ σκευεύει. Ἄλλῳ δὲ ἰσχυρῶς φέρεται· ὅτι οὗτοι
 πάντα σπέρματι καὶ χυμῷ καὶ θύει τὸν ἰσχυρότατον, πρέπον
 δὲ καὶ τὸν καὶ τὸν ἐν δεξιῇ ἐστὶν τὸν Κρόνον· ἵνα αὐτὸν
 λυθῇ Σμυρναῖος· καὶ ἀποκτείνῃ τὴν ἀνθρωπότητος μετρίαν, 10
 καὶ τὴν ἐκείνην προσέτιν ὅσα αἰῶνες, διὰ τὴν ἀνθρωπίνην ὕλην
 γοῖν ὅπως· ὅτι οὗτοι ἄνθρωποι ἐκείνην ἐκ Χριστοῦ. Καὶ προστε-
 νέθησαν εἰς προσηπτοὺς τοῦ Πάρος οἱ ἐκείνηται, διὰ τὴν ἐν Ἀδὰμ
 παραβάν, καὶ ἐσθῆκα ἐκ τὴν ἐκείνην καὶ σπέρματι 15

[α] Ἐκ δεξιῶν μου ἐστὶ Πέτρος ἔσχατος ἔχει τὴν Ἰουδαίων ἐμβρονομήσας. Καὶ Πέτρος γὰρ ὁ ἀποφασιστὴς ἐν ταῖς Πράξεσι εἰς Χριστὸν -οὕτως προτίρμησεν ἡμεῖς μὲν γὰρ Θεός, αὐτὸς ἐστὶν ὁ πάντα σφραγίζων καὶ ἀνέχων καθὼς δὲ ἡνθροπὸς πρέποι αὐτῷ καὶ τὸ ἐκ δεξιῶν ἔχει τὴν Κύριον, ἵνα μὴ παύσῃ.

«Ὁν ἐγκαταλείβεις τῇ ἡμέρᾳ καὶ Ἀγνῶστος ᾖ καὶ ζῆς
 πρὸς ἐξωποιοῦσθαι· ἐστὶν γὰρ Πάτερ διὰ τὴν αἰώνιον
 ἡ Ἐννορίαν καὶ ὁδὸν ζωῆς· ἡ δὲ ἐκτελεσθεῖς ἔργων πρόσωπον,
 ὡς καθ' ἑαυτὴν γεγονώς, οὐκ ἔστιν αἰώνιος καὶ οὐκ ἐκτελεσθεῖς
 καθὼς νοεῖται Θεός, ἀνατέλλει ἡμέρα».

«Τερπύτης ἐν τῇ δεξιᾷ σου εἰς τέλος· τοῦτο σημαίνει, ἐν τέλει καὶ εὐφροσύνῃ ἔσονται οἱ ἔργα μετὰ τὸ ἀναβῆναι, κατὰ τὸν τῆς ἀναστάσεως χαίρην· ταύτην δὲ τὴν τέρψιν καὶ τὴν εὐφροσύνην οὗτος ἐστὶν ἡ ἀφθαρσία, ληισθῆναι γὰρ ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ὅς ἐστιν ἐν ἡμῖν καὶ δεξιὰ τοῦ Πατρὸς· καὶ ὡς ἀποθνήσκει ὁ υἱὸς τοῦ 30
πῆσαντος πατρὸς· «Ὁς μετὰσχέμεται τὸ σχῆμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν συναμορῶν τῷ σώματι τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ.»

Προσευχὴ τῷ Δαυίδ

15.

“Yadgaric.”

Λέγεται ὁ ψαλμός ἐκ προσώπου τοῦ κατὰ θεὸν τρεῖτος.

Εἰσακούσων. Κρίσιν δὲ λαίαν νεν μο. Πύλην τεταθήσκει
ὁ λόγος μετ' ὅς τὸ γὰρ τῆς δικαιοσύνης ἐνταῦθα οὐκ ἐκ ναιχωμετος,
οἷδ' ὡς δικαιοῦς ἐαυτὸν ἀποφαινω, καὶ ἀγ' τοῦ Δικαίως αἰτοῦντος

τὴν παρὰ σοὺ βεβήσαν καὶ ἀξιόπistos ἀπαλαυνῆσαι. ὧν ἀδίκως
ἤματι, καὶ τὸν Σάου δυνάστητον καὶ ἐξακούσον καὶ τὰ
ράσχου τὴν αἴτησιν.

Ἐνώπιον τοῦ πατρὸς μου σὺ ἐν γένεσι δούλῳ. » Πρὸς τὸν

- 5 ἡγῆς ἀπὸ τοῦ δια γένεσι τοῦ Σάου δυνάστητον καὶ ἐξακούσον καὶ τὰ
θεῖα λόγια καὶ ἐξέθεσμένον ἐκ τῆς ἡμέρας.

Ὁ ἔνδοξος σου τὸν ἀντιπάλον ἐξέθεσι. Σαφῶς εὔχεται τὸν
Μονοεὐδὲς ἐκ τῆς κτήσεως. Ὁ ἡγῆς σου ὁ δυνάστητον τοῦ
τήται. Τοῦ Σάου καὶ ἐξέθεσι τοῦ Πί. ὁ ἐκ τῆς γένεσι.

- 10 Ὁ ἔνδοξος σου τὸν ἀντιπάλον ἐκ τῆς κτήσεως. Ὁ ἡγῆς σου ὁ δυνάστητον τοῦ
καὶ οὐκ ἐρεθίσθης ἐκ τῆς κτήσεως. Ὁ ἡγῆς σου ὁ δυνάστητον τοῦ
τὴν κατὰ τοῦ Θεοῦ βλαστήσαν. Ὁ ἡγῆς σου ὁ δυνάστητον τοῦ
ὅπως ἐκ τῆς κτήσεως.

Ὁ ἡγῆς σου τὸν ἀντιπάλον ἐκ τῆς κτήσεως. Ὁ ἡγῆς σου ὁ δυνάστητον τοῦ

- 15 Διδάσκει ὡς καὶ τὸν ἀντιπάλον ἐκ τῆς κτήσεως. Ὁ ἡγῆς σου ὁ δυνάστητον τοῦ
ἀντιπάλον ἐκ τῆς κτήσεως. Ὁ ἡγῆς σου ὁ δυνάστητον τοῦ
ἐκ τῆς κτήσεως. Ὁ ἡγῆς σου ὁ δυνάστητον τοῦ
καὶ τὸν ἀντιπάλον ἐκ τῆς κτήσεως.

Ὁ ἡγῆς σου τὸν ἀντιπάλον ἐκ τῆς κτήσεως. Ὁ ἡγῆς σου ὁ δυνάστητον τοῦ

- 20 Ὁ ἡγῆς σου τὸν ἀντιπάλον ἐκ τῆς κτήσεως. Ὁ ἡγῆς σου ὁ δυνάστητον τοῦ
[Ὁ ἡγῆς σου τὸν ἀντιπάλον ἐκ τῆς κτήσεως. Ὁ ἡγῆς σου ὁ δυνάστητον τοῦ]

Ὁ ἡγῆς σου τὸν ἀντιπάλον ἐκ τῆς κτήσεως. Ὁ ἡγῆς σου ὁ δυνάστητον τοῦ
ἀντιπάλον ἐκ τῆς κτήσεως. Ὁ ἡγῆς σου ὁ δυνάστητον τοῦ
τὸν ἀντιπάλον ἐκ τῆς κτήσεως. Ὁ ἡγῆς σου ὁ δυνάστητον τοῦ

- 25 παλαιῶν. Κινῶν τὸ σῶμα σου ἐκ τῆς κτήσεως. Ὁ ἡγῆς σου ὁ δυνάστητον τοῦ
πάντα ἀκούων.

[Ὁ ἡγῆς σου τὸν ἀντιπάλον ἐκ τῆς κτήσεως. Ὁ ἡγῆς σου ὁ δυνάστητον τοῦ
πολλῶν. Ὁ ἡγῆς σου τὸν ἀντιπάλον ἐκ τῆς κτήσεως. Ὁ ἡγῆς σου ὁ δυνάστητον τοῦ
Θεὸν καὶ ὁ ἐκ τῆς κτήσεως. Ὁ ἡγῆς σου ὁ δυνάστητον τοῦ]

- 30 [Ὁ ἡγῆς σου τὸν ἀντιπάλον ἐκ τῆς κτήσεως. Ὁ ἡγῆς σου ὁ δυνάστητον τοῦ
ρίαν τῶν ἐκ τῆς κτήσεως. Ὁ ἡγῆς σου ὁ δυνάστητον τοῦ]

Ὁ ἡγῆς σου τὸν ἀντιπάλον ἐκ τῆς κτήσεως. Ὁ ἡγῆς σου ὁ δυνάστητον τοῦ
φησὶ γέγονεν ὡς ἐστὶν, ὡς ἐστὶν ἐκ τῆς κτήσεως. Ὁ ἡγῆς σου ὁ δυνάστητον τοῦ
φρονεῖν.

- 35 Ὁ ἡγῆς σου τὸν ἀντιπάλον ἐκ τῆς κτήσεως. Ὁ ἡγῆς σου ὁ δυνάστητον τοῦ
καὶ τὸν ἀντιπάλον ἐκ τῆς κτήσεως. Ὁ ἡγῆς σου ὁ δυνάστητον τοῦ
εἰς Θεοῦ ἐκ τῆς κτήσεως. Ὁ ἡγῆς σου ὁ δυνάστητον τοῦ
ματῶν τῆς κτήσεως. Ὁ ἡγῆς σου ὁ δυνάστητον τοῦ
τὴν ἀντιπάλον ἐκ τῆς κτήσεως. Ὁ ἡγῆς σου ὁ δυνάστητον τοῦ
σῆς χειρὸς. Τίνας δ' ἐκ τῆς κτήσεως. Ὁ ἡγῆς σου ὁ δυνάστητον τοῦ
40 σταλῶν τῆς κτήσεως. Ὁ ἡγῆς σου ὁ δυνάστητον τοῦ
καὶ χεῖρ σου.

«Κύριε, ἀπὸ ὀλεθρῶν ἀπὸ γῆς ῥύψαι με » Χωρισθῆναι τὰς ἀσεβείας τῶν ἁγίων ἐξ ἧς καὶ σῶσε πᾶσι δικαιοσύνην » Ἦν δὲ οἱ ὀλεοὶ ἢ περὶ ἄνθρωποις » Παρὰ τὸν κτλ οὐδὲν ἄλλο, ὡς ἐκλεκτοὶ »

«Καὶ τὴν κεφαλὴν σου ἐπέθηκεν ὁ ῥυτιστὴρ αὐτῶν » Παιτῶν, φησί, τῶν ἁγίων κεφαλὰς σου καὶ ἀπελευθέρωσάν σου ὡς καὶ παρκαρμένην » Τῶν δὲ κεφαλῶν σου ἀπὸ τῶν ἐν ἀπεκαρτερωτικῶν ἔχει ἡ γῆ » Ἐν αὐτοῖς τοῖς ἐμπόροις καὶ ἀστέρας αὐτῶν τοσούτοις καὶ ὡς ἡ γῆ ἐπεσθῆσαν ὡδῶν, καὶ ἤρξαντο κατελεγεῖν τὴν νεότητά σου » Πᾶσι, φησί, παρανομία ἐπεσθῆσαν καὶ ἐξ ἡμετέρων δὲ ἀπὸ τῶν κατέλειπον » 10

[Καὶ τὴν κατέλειπον τὴν νεότητά σου τῶν υἱῶν αὐτῶν ἦγον μέχρι ἐκείνων]

«Ἐν δὲ ἐν δικαιοσύνῃ ὁφθήσομαι τῷ προσώπῳ σου » Οὐχ ὁμοιωθήσομαι ἐκείνῃς, ἡ δὲ τῶν υἱῶν φησί γορτασθήσομαι, ἄλλα τῆς οἷας δοῆς ἐμπαρσθήσομαι δια δικαίων ἔργων » 15

Ἦν τὸ τέλος τῷ παιδί Κυρίου τῷ Δαυὶδ ὃ ἐλάλησε τῷ Κυρίῳ τοῦ λόγου τῆς ἰσχύος ταύτης ἐν ἡμέρᾳ ἣ ἐβρυσάτο αὐτὸν Κύριος ἐκ χειρὸς πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ καὶ ἐκ χειρὸς, Σαούλ, καὶ εἶπεν

ΨΑΛΜΟΣ ΙΖ'.

Υπόθεσις

20

Περίεργον ὁ ψαλμὸς ἐπαναστάσιν ἐχθρῶν καὶ ἐπὶ κλησὶν εἰς συμμαχίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ καθόδον τοῦ Μωυσέως καὶ ἀνελθὼν καὶ μετὰ τὴν ἀνελθὼν καὶ μετὰ τὴν βασιλείαν προχθέντα καὶ τοῦ Ἰσραὴλ ἐκβαλεῖν, καὶ τῶν ἐθνῶν κλησὶν. Τὸ δὲ ἐκ χειρὸς τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, καὶ ἐκ χειρὸς Σαούλ, ἀναφέρειτ' ἂν εἰς τοὺς νοητούς ἐχθρούς καὶ τὸν τοῦτων ἔργοντα. 25

«Ἀγχησώ σε, Κύριε, ἰσχύς μου Κύριος στερέωμά μου καὶ καταφυγή μου.» Τῶν ἐργασιῶν αἰσθημένος τοῦ Θεοῦ ὅπερ ἐστὶ μέγιστον δῶρον, ἀντιθῆναι αὐτῷ, τὴν εὐχαρίστησιν φημί ἦν καὶ πρώτην ὁ Σωτὴρ ἐν ἐνδοχῇ ἐταξεν. 30

«Αἰτῶν ἐπεκαλεσάμην τὸν Κυρίον καὶ ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου σιωθήσομαι.» Ἐνταῦθα διδασκόμεθα χάριν μὲν ὁμολογεῖν ὑπὲρ τῶν ἐργασιῶν ἀγαθῶν αἰτεῖν δὲ πάλιν καὶ ἐνδέοντα. Εἴτα διηγείται τὰς παντοδαπὰς τῶν πολεμικῶν ἐπαναστάσεις.

«Περίεσχόν με ὡδίνες θανάτου.» Οὐδενός, φησὶν, ἐνταῦθα πολέμου θνητοῦ ἐμνύεται, ἀλλὰ θανάτων ἀνθρώπων ἐνδοὺς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ κυκλουσῶν » Καὶ χεῖμαρροι ἀνομίας ἐξέπαραξάν με Ὡδίνες ἄβυσσος περιεκύκλωσάν με προσεβλάσαν με πανίδες θανάτου » Χεῖμαρροι ἀνομίας εἰσὶν οἱ παρανομίαι λογισμοὶ οὗτοι δὲ αὐτοὶ καὶ ὡδίνες. 35

παντελῇ ἐξέπικτον ἀποστειν Πάν ὡλά καὶ παντελῶς βίσκεται
 με διδοὺς ἀφασιν τῆς ἀμαρτίας κατὰ τὸν προφητευόμενον καιρὸν
 τῆς αὐτοῦ παρουσίας καὶ τοῦ πύττειν εἰς εὐὸν με Κριός,
 5 ὅτι ἤθελόν με ἔλμῃ γὰρ ἤθελόν με, οὐκ ἔν ὃν προφητὴν αὐ-

«Καὶ ἀνταποδῶσι μοι, Κύριος» Πείπειται ὅστιν δὲ, κατὰ τὸν
 καιρὸν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ ἐμμενέτω, καὶ ὡς ἀμαρτίας,
 κατὰ τὴν δικαιοσύνην μου ἀνταποδώσει. Τὴν δὲ ὡλά μου φράξεις
 ταῖς ἐν δικαιοσύνῃ ὡς ἐν τῇ ἀντιπροσώπῳ καὶ ἀντισημίας
 10 τῶ ἀμαρτίας καὶ ἀμαρτίας κατὰ πολλὰ πλεονάζοντες ἐκτελεῖ τοῦ γενόμενου
 μοι ἀμαρτημάτων. Διδοῖται δὲ ὡς ἐμμενέτω κατὰ τὴν
 ἀσθενείαν ὡς πῶς κατὰ ἀνταποδῶσιν ἐκ τῶν δευτέρων κατὰ τῶν
 μάτων

Δικαιοσύνην τὴν καθύπευθε ἀρετὴν, ἐκτελεῖ τὴν πρακτικὴν καθαρῶ-
 15 τῆς χειρὸς, ὡς πρακτικὴν ἐκτελεῖται ἀπολλόμενος ἐκτελεῖται τὸ ἀπὸ
 βελτιστοῦς ἐξέως ἀποτελεῖσθαι.]

[«Ὁτι πάντα τὰ ἐν ἐμῇ καὶ ἐν ἐξῇ, ἡλικίᾳ καὶ ἀναλαμ-
 βάνειν δὲ ἐκ τῶν δικαιοσύνων κατὰ τὴν ἀρετὴν καὶ κατὰ τὴν
 20 πάντα ἐν ὧν ἐστὶ τὸ θεοφάνει.]

«Μετὰ δόξης δόξης ἐστὶν Εὐχότως κατὰ τὴν ἐξέως με τῆς σῆς
 εὐεργεσίας ἐπειδὴ ἐστὶν δικαιοσύνην ὡν, οἶδα μετὰ δόξης ὅπου εἶναι
 Εἰ γὰρ ἦμην ἀναποδῶσιν τῇ ἀμαρτίας κατὰ τὴν ἐξέως ἀπολλόμενος
 25 τούτων χάριν ὁ μετὰ δόξης ὅπου εἶναι καὶ ὡς ἐμμενέτω κατὰ τὴν
 οὐ κατὰ τὴν ἐν κατὰ τὴν γεννημένην μοι δικαιοσύνην ἡρώσω,
 κατὰ δὲ τὴν μετὰ τῶν ζῶν καὶ ἐν ἐν δικαιοσύνῃ μου βίον τὴν
 ἀμοιβὴν μοι παρέξεις ἐν τῇ σῇ δικαιοσύνῃ.

30 «Ὅτι σὺ λαὸν γαλιλαίων σώσεις. ἔστι τὴν γορὸν ἀνατέμνει
 τῶν ἱεροσολίων καὶ ὀφθαλμῶν ὑπερφανῶν ταπεινώσεις.» Τούτο
 εἰς τοὺς Φαρισαίους καὶ σαμαριταῖς εἶναι.

«Ὅτι σὺ φωτιστὴς λαὸν μου, Κύριε.» Τὸν νοῦν φησὶν «Ὁ Θεὸς
 35 μου, φωτιστὴς τὸ σκότος μου.» Τὴν ἀγνοίαν, φησὶ, τὴν ἐν ἐμοὶ διασκε-

«Ὅτι ἐν σοὶ βεβαιώσομαι ἀπὸ πειρασμῶν, καὶ ἐν τῷ Θεῷ
 μου ὑπερβήσομαι εὖχος.» Ὅτι περιέλαβον με οἱ ἐχθροί μου, φησὶν,
 εἰς τὸ ἀποκτεῖναι.

[Πειρασμῶν δὲ καὶ λέγει ὡς ἔδωκεν, καὶ εὖχος τὸν διάβολον.]

40 «Ὁ Θεὸς μου ἐμωμῶς ἡ ἐξέως αὐτοῦ.» Ἐνταῦθα, φησὶ, τὴν ἀγνο-
 μωσύνην καὶ τὴν κακίαν καὶ τὴν ἀπειθήναι καὶ τὴν σκληρότητα
 τῶν ἀγνωμόνων καὶ ἀχριστῶν καὶ σκληροκαρδίων Ἰουδαίων κατὰ
 μέμφεται. Ἐπειδὴ ἐπελαμβανόντο τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ,

ὡς παρὰ τὸν θεῖον πρᾶττοντος νόμον. Καὶ μὴν καὶ τῶν λόγων αὐτοῦ ἐλοιδοροῦν καὶ διεβαλλόντες, βλασφημῶν, λέγοντες πρὸς ἀλλήλους ὅτι «Βλασφημεῖ. Τίς γὰρ δύναται ἀρνεῖν ἁμαρτίας;»¹ Ἐκ ταυτηρᾶς συνειδήσεως καὶ κακοῦ λογισμοῦ αὐτὰ πρὸς τὸν τῶν ὁλῶν Κυρίον καὶ Θεὸν διανοούμενον, καὶ λογιζόμενοι δὲ διελογίζοντο.

5

[«Τὰ λόγια αὐτοῦ πετυρωμένα. Καὶ τα περὶ τοῦτου λόγια αὐτοῦ ὡς τὸ πετυρωμένον ἀργύριον, καθαρὰ πάσης μέψεως, βεβασανισμένα, δεδοκιμασμένα.»]

«Ὅτι τίς Θεὸς πλὴν τοῦ Κυρίου, ἢ τίς Θεὸς πλὴν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν,» Ὁ γὰρ τοῦ Θεοῦ, ἡγοῦ μόνος Θεὸς ἀληθής, διὸ καὶ Μονογε- 10 νής, διὰ τὸ μόνος εἶναι Θεὸς ὡς ὁ Πατήρ. Εἰπὼν δὲ περὶ Χριστοῦ, ὡς φύσει Θεός, νῦν λέγει, «Ἡ τίς Θεός,» μόνον εἶναι λέγον, κατ' αὐτόν, τὸν Πατέρα. Ἡμῖν δὲ εἰς Θεὸς ὁ Πατήρ οὗ γάρ ἐστι Θεὸς ἕτερος, ἵνα ὡς μὲν αὐτῷ ὁ δὲ ἐκεῖνος παρίσχη τὴν αἵτησιν ἴσως δὲ καὶ ἐκ παραλήψεως τοὺς δύο προανέγκυτο στίχους οὕτω, φησὶν, 15 ὁ ἀληθὴς Θεός, ὡς ἐπετίθειν ἐν μὲν τῷ κατὰ δυνάμιν περιζώνοντι, καὶ ἀβλέβηται τὴν περὶ τὰ πρακτεῖται εἰθεῖ οδόν.]

«Ὁ Θεὸς ὁ περιζώνων με δυνάμιν.» Ὁμοίαν τὸ εἰρημένον· «Ἔως οὗ ἐνδύσθητε ἐξ ὕψους δυνάμιν.» Καὶ ἔθετο ἁμῶν τὴν ὁδόν μου.» Τοῦτο ἐστὶ διὰ τῶν εὐαγγελικῶν θεσπισμάτων ἁμῶν με 20 παρεσκευασεῖ τρέχειν ὁδόν.

«Καὶ ἐπὶ τὴν ῥητὰν ἰστών με.» Τοῦτο ἐστὶ τὰ ἀνω διδάσκει προνοεῖν.

[«Καταρτιζόμενος τοὺς πόδας μου.» Ἀναλωτικοὶ γὰρ οἱ ἅγιοι τῶν ἰσθλῶν παθεῖν· λαβὼν γὰρ δυνάμιν κατὰ τῶν νοητῶν ὁφείων, καὶ διὰ τοῦτο ἑλαφροὶ παρεκκλίνονται καὶ αὐταὶ γὰρ ἀναλωτικαὶ 35 τῶν αἰσθητῶν ὑπάρχουσι ὁφείων. «Ὡσεὶ ἑλαφροὶ.» Λαβὼν γὰρ ἐξουσίαν πατεῖν ἐπάνω ὁφείων καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ.²]

«Διδάσκων χειρὰς μου εἰς πόλεμον.» Εἰς εὐχὴν γὰρ αὐτὰς ἐκτείνων περιγίνομαι τῶν δυσμενῶν. «Καὶ ἔθω· τόξον χαλκοῦν τοὺς 30 βραχίονάς μου.» Τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς ἀνδρικοῦ δικτὴν τόξου χαλκοῦ κατασκευάσας. Διὰ μὲν τοῦ χαλκοῦ τὸ εὐτόνον δεικνύσιν καὶ τὸ ἀτρωτόν, διὰ δὲ τοῦ τόξου τὸ ὑπὸ τῶν ἡμετέρων συμβολικῶς βραχιόνων ὁφείσθαι βέλη.

[«Διδάσκων χειρὰς μου εἰς πόλεμον.» Ἐπιτευκτικὸν εἶπεν κατὰ 35 τὴν μάχην διδάσκων, καὶ τοῦτο βραχίονας ὡς τόξον, ὥσπερ χαλκοῦς ποιῶν κατὰ τὴν ἰσχὴν τοὺς. Ἡ λέγει τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς ἀνδρικοῦ δικτὴν τόξου χαλκοῦ κατασκευάσεν. Ὁ χαλκὸς συμβολὸν ἐστὶ πρακτικῆς. «Ἀνέβηθι» γὰρ φησὶ, «τὸν χαλκὸν σου», φησὶν ὁ Ἰεζεκιὴλ πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ.³]

60

¹ Μαρκ. 2, 7. ² Λουκ. 24, 49. ³ Πρβλ. Λουκ. 10, 19. ⁴ Πρβλ. Ἰεζ. 16, 36.

«Καὶ ἔδωκάς μοι ὑπερασπιστὸν σωτηρίας.» Ὑπερήσπισός μου, φησί, διὰ τοῦ σώτηριου σου. Τοῦτο δὲ ἐστὶν ἡ τῆς οἰκονομίας ἐπιδημία.

- [«Καὶ ἡ παιδεία σου ἀνώρθωσέ με.» Παιδεῖαν τὴν εὐαγγελικὴν λέγει ἡ παιδεῖαν τὴν ἐκ νόμου φησὶ παιδεῖαι εἶον διὰ πάντων μὲν, φησὶν εὐεργετῶν δέδωκας καὶ νόμους δι' ὧν ἐπαιδεύμην τὸ δέον. Μανθάνων γὰρ ἔκειθεν ὡς αὐτὸ δεῖ ἀδικεῖν, ἀπειχόμεν τούτου. Ἄλλ' ἵνα μὴ βλαπτῶμαι πάλιν ἐκ τῆς τοιαύτης ἐπιεικείας, ἱκανὴν περιέχης βοηθεῖν, πλατυσμένον παρεχόμενος, ἡ παιδεία τὴν παιδευτικὴν
10 λέγει διδασκαλίαν, κατὰ τὸ «Ἐπιλαβοῦ παιδείας»¹ ἢ τὴν ἐπίπονον ἀγωγὴν, κατὰ τὸ «Μὴ ἀλιγώρει παιδείας Κυρίου.»]

- «Καὶ δεξιὰ σου ἀντελάβετό μου.» Δεξιὰ τοῦ Πατρὸς ὁ Υἱὸς «Καὶ ἡ παιδεία σου ἀνώρθωσέ με εἰς τέλος.» Ἡ εὐαγγελικὴ, δηλονότι διδασκαλία. «Καὶ ἡ παιδεία σου αὐτὴ με διδάξει.» Τό, «Καὶ ἡ παιδεία σου αὐτὴ με διδάξει», Θεοδοσιανός ἐστιν, ἀντὶ τοῦ «Ἡ παιδεία σου ἀνώρθωσέ με εἰς τέλος», εἰρημένου τοῖς Ἑβδαμήκοντα.

- «Ἐπλάτυνας τὰ διαβήματά μου.» Ἐστρεψας γὰρ ἐπὶ πέτραις τοὺς πόδας μου, ἡ τις ἐστὶν ἡ πίστις ἡμῶν. «Καὶ οὐκ ἠσθένησαν τὰ ἱχνη μου.» Περιελών γὰρ τὰ σκάνδαλα καὶ τὰς παγίδας, ἃς κατεσκεύαζον
20 οἱ ἐχθροί, καθήρτισεν ἡμῶν τὴν πορείαν.

- [«Ἐπλάτυνας τὰ διαβήματά μου.» Περιελών φησὶ τὰ σκάνδαλα καὶ τὰς παγίδας ἃς κατεσκεύαζον οἱ ἐχθροί, ἐλευθέραν μοι τὴν πορείαν ἐποίησας. Διαβήματα λέγει καθὺ ἐκ κακίας πρὸς ἀρετὴν διαβαίνει τις, ἃ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐπίπονά ἐστι τῷ τὴν τεθλιμμένην ἄδουοντι
25 τῇ δὲ προκοπῇ πλατύνεται. Τῷ γὰρ μετὰ τοὺς τῆς ἀρετῆς πόνους ἀνάπαντα δέχεσθαι ἰσχυροποιεῖται τὸ ἱχνη εἶσθαι γὰρ ἐπὶ πέτραις τοὺς πόδας ἡμῶν.]

«Καταδιώξω τοὺς ἐχθρούς μου.» Ὡς κατεσκευασμένος διὰ τῆς θείας χάριτος εἰς δρόμους, περὶ τῆς νίκης θαρρεῖ.

- 30 «Ἐκθλίψω αὐτούς, καὶ μὴ δύνωνται στήναι.» Ἐκθλίψιν τῶν ἐχθρῶν ἡ ἀπάθεια κατεργάζεται.

«Καὶ περὶέξωσάς με δύναμιν.» Πάλιν τὸ πᾶν τῆς νίκης τῷ δεδωκότι τὴν ἰσχύν ἀνατίθησι.

- «Καὶ τοὺς ἐχθρούς μου ἔδωκάς μοι νῶτον.» Ἀντὶ τοῦ, εἰς φυγὴν
35 ἔτρεψας. Ἰδίαν γὰρ τῶν φευγόντων νῶτα δίδοναι. Νῶτα δὲ δίδουσι οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν δαίμονες μηκέτι λογισμοὺς ἐμπαθεῖς ἐμβελεῖν δυνάμενοι τῇ ψυχῇ. «Καὶ τοὺς μισοῦντάς με ἐξωλόθρευσας.» Τὸν Σαουλ, τὸν Ἀχιτορέλ, τὸν Ἀβεσσαλώμ, καὶ μῆτις ἑτέρας.

- «Ἐκέκρυσεν, καὶ οὐκ ἦν ὁ σῶζων.» Ταῦτα περὶ τῶν αἰσθητῶν
40 ἐχθρῶν φησὶν ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Κυρίου. Οὕτε γὰρ ἀλλοφυλοὶ τοὺς οἰκείους καλοῦντες εἰς ἐπικουρίαν Θεοῦ τῆς παρ' αὐτῶν προνοίας

ἀπέλαυσαν, ὅτε ὁ Σαουλ καὶ Ἀβισσαλώμ καὶ ὁ Σεμεί καὶ οἱ λοιποὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν πολέμοι τὸν Θεὸν ἐσχίσκασιν συμμαχόν.

«Καὶ λεπτύνῃ αὐτοὺς ὥσει χοῦν.» Φροῦδοι, φησί, γενήσονται παντελῶς τῆς σῆς μοι χάριτος συνεργούσης.

«Ῥῦσαι με ἐξ ἀντιλογιῶν λαοῦ.» Ἐπὶ τοῦ Κυρίου τὸ πρόσωπον ἀποστρεφόμενον μὲν δι' ἀπειθεῖαν τῶν Ἰουδαίων, αἰτούντος δὲ τὰ ἔθνη εἰς κληρονομίαν αὐτοῦ. «Καταστήσεις με εἰς κεφαλὴν ἐθνῶν.» Ἄλλ' οὐκ ἴσμεν τὸν Δαυὶδ τῶν ἐθνῶν βασιλεῖ πάντα οἰκοῦν διὰ τοῦ ἐξ αὐτοῦ κατα σάρκα γεθέντος ἢ προφητεία πληροῦται. Ὁ γὰρ ἐκ Δαυὶδ κατα σάρκα γεθείς, Δαυὶδ καὶ αὐτὸς ὀνομαζόμενος κατὰ τὸν Θεὸν Ἰεζεκιήλ, ὁ Δεσποτὴς, λέγω Χριστός, πάντων ἐβασίλευσε τῶν ἐθνῶν αἰ μὲν ὡς Θεὸς τῶν ἀπάντων δεσποζών, μετὰ δὲ τὴν ἐνανθρώπησιν καὶ τὴν ἐθειλοῦσιν τῶν εἰς αὐτὸν πεπιστευκότων δουλείαν δεξάμενος.

«Λαὸς δὲν οὐκ ἔγνω ἐβόησέν μοι.» [Τοῦ αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ ἀποστρεφόμενος γὰρ τοὺς ἀπειθεῖς Ἰουδαίους, αἰτεῖ τὰ ἔθνη, εἰς κληρονομίαν.] Οὐκ ἀγνοῖας ἐστὶ σημαντικόν, πάντα γὰρ οὐδὲν ὡς Θεὸς ἀλλ' ὅτι οἱ κατὰ καιροὺς τὴν οἰκειότητα τὴν πρὸς ἐμὲ μὴ λαχόντες ἀλλότριοι ἂν εἴεν καὶ ξένοι καὶ πόρρω τῆς ἐμῆς ἀπέχοντες οικιότητος.

«Υἱοὶ ἀλλότριοι ἐφύσπεντό με.» Ὁ κληθεὶς υἱὸς πρωτότοκος Ἰσραὴλ ἀλλότριος ἐκλήθη διὰ τὴν ἀπιστίαν υἱὸς. «Υἱοὶ ἀλλότριοι ἐπαλαιώθησαν.» Πᾶν τὸ παλαιούμενον ἐγγὺς ἀφντισμοῦ.

«Ζῆ Κύριος, καὶ ἐλόγησθες ὁ Θεὸς μου.» Εὐκαιρῶς τό, «Ζῆ Κύριος» ἐπεφώνησεν. Ἐπειδὴ ἐμνημόνευσεν τῆς ἀντιλήψεως τοῦ λαοῦ, ἐν ᾗ ἐβόων λέγοντες «Αἶρε, αἶρε σπάρωσον αὐτόν.» Καὶ ὑψώθητω ὁ Θεὸς τῆς σωτηρίας μου. «Εἰ καὶ μετὰπεινώσεν αὐτόν», φησί, «λαβὼν τὴν τοῦ Ἰουδαίου μορφήν», ἀλλ' ὑψηλὸς ἐστὶν Ὅμοιον δὲ τῇ εἰρημένῳ τό, «Ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερῴωσε, καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα.»

«Ὁ Θεὸς ὁ διδοὺς ἐκδικήσεις ἐμοί.» Ἐκ τοῦ ἀπίστου λαοῦ τῶν Ἰουδαίων δηλονότι. «Καὶ ὑποτάξας λαοὺς ὑπ' ἐμὲ.» Τὰ ἔθνη, φησὶν, ὑπεταγῆσαν τῷ Χριστῷ. «Ὁ ῥυστὴς μου ἐξ ἐχθρῶν μου.» Τῶν ἀρχόντων τοῦ ἐξ Ἰσραὴλ λαοῦ φησὶν.

«Ἀπὸ τῶν ἐπανισταμένων ἐπ' ἐμὲ.» Τοῦ Ἰουδα λέγει. [«Ὁ ῥυστὴς μου ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου ὀργιζων.» Ἐκ τοῦ λαοῦ ἀπίστου. Ὅργιστοι ἐχθροὶ ὁ Ἰουδαϊκὸς λαὸς Σαμαρείτην αὐτὸν κερτομούντες. Ἀνὴρ δὲ ἀδίκος ὁ Ἰούδας, ἢ Πιλάτος, ἀναισθήτως κολάσας. Διὰ τοῦτο ἢ διὰ τὰς εἰς ἐμὲ εὐεργεσίας εὐχαριστήσω σοι ἐπὶ πάντων εἴτε Ἰουδαίων εἴτε ἐθνῶν, καὶ ἐν ὕμνοις ἐξω τὸ ὄνομά σου.]

«Διὰ τοῦτο ἐξομολογήσεται σοι ἐν ἔθνεσι, Κυριε.» Ἐπειδὴ τὰ

- και τὰ ἐργάσω, ἐγώ, φησὶν ὁ προφήτης, ἐπειδὴν σὺ αὐτός ὁ Κύριος
τὰ ἔθνη κατέστης, δι' αὐτῶν σοι ἐξομολογήσεαι ἡδονῶν αὐτῶν οὓς
πεποιήκα ἡμῖνος. Οὐ μόνον δὲ τοῦτοι, ἀλλὰ και μεγαλυνῶ, φησι,
τὰς σωτηρίας τοῦ βασιλέως· αὐτῶν τῶν ἔθνων ἣν ἐποίησε σωτηρίαν
5 ἐν μέσῳ τῆς γῆς· «Μεγαλυνῶ» τὸν ἑστίον· ὅς πάσ διαβοήσῃ λαμπρῶς
Ἐπειδὴ και ταύτην ἐργάσατο, φησὶ, ποιῶν ἕως ἐπὶ τὸν χρυσόντα
αὐτοῦ λαόν· εἰς βασίλειον γὰρ ἱερατεῖον ἐχρίσθημεν. Ποιῶν δὲ τῷ
λαῷ τὸ ἔλεος και μετὰ τῷ Δαυιδ, παρασκευαστὸς γενέσθαι αὐτοῦ
και τῷ σπέρματι μου· Σπέρμα γὰρ τοῦ Δαυιδ και ὁ ἐξ ἔθνων
10 σάρκα λαός· ἅτε δη γεγονώς τέκνον τοῦ ἐκ σπέρματος κατα σάρκα
γεννηθέντος Δαυιδ.

Εἰς τὸ τέλος, ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυιδ.

ΙΗ'.

Υπόθεσις.

- 15 Εἰσαγωγικὴν διδασκαλίαν· περιέχει ὁ παρὼν ψαλμός ἐκ προσώ-
που τοῦ ἀποστόλου πρὸς τὰ ἔθνη· Δὲ και οὐρανόν, και ἡλίον, και τὰ
ἕτερα στοιχεῖα, οὓς και μετὰ τοὺς ἐνόμιζε θεοὺς ταῦτα ἀνομιεῖν
τὸν ποιητὴν αὐτῶν λέγουσιν·
«Ὡς οὐρανοὶ διηγούνται δόξαν Θεοῦ»· Ὁμοιον τὸ εἰρημένον.
20 «Τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοουμένα
καθοράται ἢ τε αἰδῖος αὐτοῦ δύναμις και θεϊότης.»
«Ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ, ἐρεύγεται ῥῆμα και νύξ.» Ἡ ἡμέρα, φησί,
και ἡ νύξ εὐτάκτως και εὐαρμόστως ἀντιπαραχωροῦσαι τοὺς δρόμους
ἀλλήλων, δι' αὐτῶν τῶν πραγμάτων τὸν δημιουργὸν αὐτῶν ἀνακηρύτ-
25 τουσιν·
«Οὐκ εἰσὶ λαλῖαι οὐδέ λεγοί.» Καθ' ὑποστιγμὴν ἢ ἀνάγκησις.
Ἀντιπίπτων δὲ, ὑποτέμνεται, τὸ δὲ ἀντι πίπτειν ἐστὶ και μὴν οὐ
φθέγγονται, Διὸ λέγει· Ἀρα οὐκ εἰσὶ τινα πράγματα αἶ, και μὴ
ἀφίεντα φωνήν, τὸν τεχνίτην ἀνακηρυττουσί; Ναί μὴν και γὰρ ἐκ τῆς
30 καλῶς ἡρμοσμένης νηὸς ἢ τέχνη τοῦ ναυπηγοῦ φαίνεται και ἐπὶ
τῶν ἄλλων δὲ ὡσαύτως· Οὐκοῦν και τὰ ποιήματα αὐτοῦ προειρημένα
οὕτω κηρύττει· ἀπὸ μεγέθους και καλλοσύνης και εὐαρμοστίας τὸν δημι-
ουργόν ὡς εἰς τὰς αὐτῶν τὴν οἰκουμένην διαδραμεῖν τὸ κήρυγμα·
«Ἐν τῷ ἡλίῳ ἔθετο τὸ σκῆνωμα αὐτοῦ.» Τῷ ἡλίῳ φησὶν, ἔθετο
35 τὸ σκῆνωμα, ἥτοι οἶκον· Παῦ δὲ ἔθετο ἢ ἐν τῷ προειρημένῳ οὐρανῷ
και σπερματῷ, Τοῦτον δὲ ὅν ὡς και πασ-ὸν ὠνόμασεν· Ὡς περ
δὲ ἡμέρα και νύξ τῇ εὐτάκτῳ συμφωνία κηρυττουσί τὸν δημιουργόν,
οὕτω και ὁ ἥλιος ὁ τὸν δρόμον μετὰ τινος εὐαρμοστίας ποιεῖσθαι,
δηλοῖ τοῦ προστάττοντος τὴν δύναμιν.

«Ὁ νόμος Κυρίου, χηρῶς ἐπιστρέφων ψυχὰς » Ὁ εὐαγγελικὸς ἄγγελος. Ὡς ἴδω, δε τῶν προσημασμένων στοιχείων παιδαγωγηθέντες οἱ ἐξ ἐθνῶν, εἶναι τὰ διδασκόμενα διδάσκονται λοιπὸν καὶ τὸν εὐαγγελικὸν νόμον ὧς, καὶ ἐπιστρέφει τῶν ἐθνῶν ἀπαντῶν τὰς ψυχὰς ἐκ κληθείη. « Ἡ ἀποστολὴ Κυρίου πιστὴ σοφίζουσα νηπία » 5
 Ἦν ἐμαρτυρήσεν περὶ ἐαυτοῦ ὁ Μοναγενὴς πο. « Ἐγὼ φως εἰς τὸν κόσμον ἐξηλθα » καὶ, « Ἐγὼ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐξηλθον », καὶ ἦν ὡς ἰσχυρ. « Ἐγὼ εἰμι ἡ ζωὴ »

[Σοφίζουσα νηπία βεβαιούσα τοῖς ἀποστόλοις, ἡ νηπία τοὺς ἐν Χριστῷ γενομένους νηπίους φησι καὶ ἀφρονάς, καὶ τοὺς ἀνθρώπους 10 σοφίας ἀπειροῦς.]

« Ἦα δικαιοσύνη Κυρίου εὐθέως εὐφρανέτω καρδίαν » Ἀντι- τοῦ ἡ δικαιοσύνη γενόμενος ἐν τῇ ημετέρῃ καρδίᾳ. Κρίνας γὰρ ἡμῶν τὴν καρδίαν εὐφραίνει, καὶ ἡμεῖς αἰῶνα δίδωμεν ἡμῖν εὐφροσύνην ἐν καρδίᾳ. « Ἦ ἐν τῇ Κυρίῳ τὴν καρδίαν φανερὸν ὀφθαλμοῦς » 15
 Τοὺς τῇ δικαιοσύνῃ φανερὸν ὀφθαλμοῦς φανερῶς ἐν τῇ καρδίᾳ ἀνατέμπουσαν.

« Ὁ φόβος Κυρίου, ἀγαθὸν δέχμενον ἐκ πύωναι αἰώνος » Ὡς πρὸς ἀνιδιαστολήν τοῦ νομικοῦ φόβου τοιοῦτον ἐκείνως γὰρ κολαστὴς Ἰμῶν γένεται ἐστὶ ἀκαρτεριμάτων ἀποχὴ, Δὲ καὶ ἄγνως εἴρηται ὁ φόβος, ὡς ἀγνούς ποῦν τῷ γὰρ φόβος Κυρίου, φησὶν, ἐκκλίνει τις 20 ἀπὸ κακοῦ. Αἰώνους δὲ ὧν ὁ φόβος, ἐν οἷς ἀν γένηται καὶ αὐτοὺς αἰωνίους ποιῇ. »

« Ἐν τῷ φυλάσσει αὐτὰ ἀνταποδοσίς πολλή » Μισθὸς γὰρ φυλακῆς γινέσθαι « Ὁ φόβος σου οὐκ εἶδε καὶ οὐκ ἤκουσεν, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη » 25

[« Καὶ γὰρ ὁ δούλος σου φυλάσσει αὐτὰ » Ὁ μυσταγωγηθεὶς τῷ εὐαγγελικῷ νόμῳ νέος λαὸς καὶ τὰ κτήνη ἀληθινὰ φυλάττειν εἰπων, εὐχὴν ἀναπέμπει καὶ τὸν κατὰ διανοίαν λογισμὸν εὐρεθῆναι ὡσαύτως καὶ τῶν ἐκτὸς βυθῶναι δαιμονίων]

Εἰς τὸ τέλος, ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυίδ

30

10'.

Ὑποθεσις,

Λέγεται μὲν ὁ ψάλλων ὡς ἐκ προσώπου τῶν περὶ τοῦ Δαυὶδ ἐταίρων, ἀπὸ τοῦ Δαυὶδ ἐπελεγμένων ποιητῶν θυσία. Ἀναφέρεται δὲ καὶ εἰς προσώπον τῶν ἀποστόλων, ὡς ἐν ἡμέρᾳ τοῦ σπέρματος, ῥυθέντος 35

« Ἐτακούσαι σου ὁ Κύριος ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως » Προσέθεται σοι « Σκεπασαί σε, φυλάξαι σε Ἐξαποστειλαί σοι βοηθεῖαν ἐξ ἀγίου, καὶ ἐκ Σιών ἀντιλαβοῦτό σου » Λεγει δ' ἀν-αὐτὰ πρὸς τὴν τοῦ ἀθου- μούντος παραμοθίαν ἢ ὁ ἐνυπαρχὼν τῇ ψυχῇ Λογος, ἢ τὸ ἅγιον

ἰνεῖται. Εὐχῆς δὲ θεῖ τῷ θλαβόμενῳ καὶ τοῦ μὲν καταβαλεῖν τὰ
ἐπιπιδας οὕτω γὰρ Θεὸς ἐπήκοος γίνεται.

« Ἀγαλλιασόμεθα ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ σου » Σωτηρίας τοῦ Πατρὸς
ἐν κόσμῳ ὁ Υἱὸς σωτήριον τοῦ Υἱοῦ ἐν κόσμῳ ὁ σπάρτης

- 5 [« Ἀγαλλιασόμεθα ἐν τῷ σωτηρίῳ σου » Τὸ σωτηριον φησὶν,
ὁ δέδωκας τῷ ἀνθρωπινῷ γένει, δια τῆς σῆς ἀναστάσεως πᾶσι φανερόν
κατέστησας]

« Πληρώσαι, Κύριε, πάντα τὰ αἰτήματά σου » Τίνα ἦν τὰ αἰτή-
ματα, ἢ το, « Πάτερ ἔχεις τηρήσων αὐτοὺς » ἐκ τοῦ κόσμου, » Ἀπλὸν
10 δέ, ὅτι τοὺς πιστευόντας εἰς αὐτόν [« Ἡ τὸν Δαυὶδ ἢ τὸν Εἰσεκίαν
ἐφ' ἱερῶν γὰρ καὶ βασιλέων, ἢ διὰ τὴν κατὰ σάρκα τοῦ Κυρίου οἰκο-
νομίαν καὶ ἀναστάσιν ἢ καὶ διὰ τὴν σωζόμενον ἡμῶν αὐτὸς λέγει
σφίζεσθαι οὐ καὶ μετὰ ἑαμέν σώματος ὄντες ἐνός Διὸς καὶ νῦν εἶπεν
Ἐν γὰρ τῷ παρόντι νωσχομένῳ σωζόμενον τὸν Χριστόν τῷ απενεῖ-

- 15 θεν ἀρραβῶνα ἡμᾶς δέχεσθαι σωτηρίαν. Ἐσωσας δὲ δια τῆς δυνα-
στεας τῆς δεξιᾶς σου Δεξιαν τὰ πράξεις τὰ μεγάλαις δυνάμεις τὴν
βοηθειαν εἶπων ἢ τὰς θεοσημείας προσηγορεύει τοῦ Χριστοῦ] « Νῦν
ἐγνων, ὅτι ἔσωσε Κύριος τὸν Χριστόν αὐτοῦ », ὡς ἤδη φωταγωγηθεὶς
διὰ τοῦ Πνεύματος τὰ περὶ τῆς ἀναστάσεως

- 20 « Ἐν δυναστείαις τῆς σωτηρίας τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ » Ἐσωσεν
ἡμᾶς, φησὶ δυνάμει μεγάλας ἐργασάμενος. Ἰα πράξεις γὰρ ἐνταῦθα
σημαίνει, δια τὰ, δεξιᾶς δυνάμεις τοῦ τριστοῦ πιν ὁρᾷν [Ἐκτίνοι
μὲν, φησὶ, πεποθετο, ἐπὶ ταῦτοις, ἔπεσον ἡμεῖς δέ, ἐν ὀνόματι
Κυρίου καθωπλισμένοι, ἐσωθίμεν] Δεξιαν δὲ πάλιν ἐνταῦθα ἀνθρω-
25 πίνως εἶπε τὴν θείαν αὐτῶς ὁμοζῶν ἐνεργεσίαν

« Οὗτοι ἐν ἄρμασι καὶ αὐτοὶ ἐν ἵπποις » Ὅσπερ τῶν ἀλαθῶν
Αἰγυπτίων σφίζων τὸν Ἰσραὴλ ἔρχετο Φαραὼ καὶ τὴν δυνάμιν αὐτοῦ
ἐρρίψεν εἰς θάλασσαν, οὕτω καὶ πάντων ἀνθρώπων σφίζων τὸ γένος
τῶν ναητῶν Αἰγυπτίων, συνέτριψε τὸ ἄρματ

- 30 « Κύριε, σώσον τὸν βασιλεῖα » Τεταγάρων τοσαύτης ἀπολαυσαν-
τες ἀντιλήψεως ἱκετεύομεν Δέσποτα, καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ τὸν ἡμέ-
τερον βασιλεῖα ταύτης μεταλαγχάνειν διζνεως

Εἰς τὸ τέλος, ΨΑΛΜΟΣ τοῦ Δαυὶδ

Κ

35

Ὑποθεσις

Καὶ τοῦτον τὸν ψαλμόν οἱ προδηλωθέντες ἑταῖροι τοῦ βασιλέως
ἀναπέμπουσιν, ὡς ἤδη αὐτοῦ εὐφρανόμενοι δια τοῦ ἐκ σπέρματος
αὐτοῦ γεγεννημένου τῷ κόσμῳ σωτήριον. Τοῦτο γὰρ ἦν ὁ ἐπεθυμῶν
κατὰ ψυχὴν, καὶ εἰδέτο λαβεῖν Ὅπερ καὶ δοθέν γέγονεν αὐτῷ οὐά

ις στέφανος ἐκ λίθου τοῦ ἐν τῇ κεφαλῇ δοξάζων δοξάζε·ται, καὶ ἐν
 πασὶ τοῖς ἔθνεσιν ὁ Δαυὶδ μετὰ τοῦ Κυρίου ἐκτίθηται καὶ ἵσταται ἐν κατὰ
 σάρκα Οὐ μόνον δὲ στέφανος ἀπέω·κρινε τὸ σπύριον ἀλλὰ καὶ Ζακχ.
 καὶ μακροχρόνιος καὶ δοξᾷ, καὶ μεγαλοπρέπεια, καὶ εὐφροσύνη,
 καὶ ἰσχυρὰ καὶ ἐντίμια ἔλεος οὐ σκευόμενον

«Κυριε ἐν τῇ δυνάμει σου εὐφρανθήσεται ὁ βασιλεὺς.»

«Ὅτι δώσῃς αὐτῷ εὐσεβίαν εἰς αἰῶνα αἰῶνος.» Ἐν ἀπασαις,
 φησὶ, ταῖς γενεαῖς ἀειδίως ἔσ·αι καὶ πολυθρύλλητος τοσαύτην
 ἐσχληκῶς παρὰ σοῦ παρήλθῃς. Τὸ γὰρ μετὰ τοῦ προσώπου σου
 παρὰ τῷ προσώπῳ σου· ἔθηκεν ὁ Σύμμαχος Εὐφροσύνην· αἰ- 10
 νυν ἔξει, φησὶ καὶ διηνεκῇ θημηδὶαν τοῦ προσώπου· τοῦτέστι τῆς σῆς
 αἰματίας τοῦ σώματος. Αἰῶνον δὲ τούτων αὐτῷ γένηται ὅ ἐπὶ σοὶ
 πεποιθέναι. «Γοηρανεὶς αἰὼν ἐν γὰρ μετὰ τοῦ προσώπου σου.»
 Πρόσωπον τοῦ Πατρὸς ὁ Υἱός· «Ὁ ἑωρακὴς», φησὶν, «ἐμέ, ἑώρακε
 τὸν Πατέρα.» Μετὰ τούτου εὐφρανέσθαι κατ' οὐρανὸν ὡς νυμφαγωγὸν 15
 μετὰ τοῦ ἀγαθῆς μέλλομεν.

«Ὅτι, ὁ βασιλεὺς ἐλπίζει ἐπὶ Κυρίῳ, καὶ ἐν τῷ ἔλεει.» Κριεττων
 ἐστὶ τῶν περιμενόντων τῆς σῆς χάριτος ἀπολαύων. Ἀπολαύει δὲ
 ταύτης ἀνθρώπων μὲν αἰδενὶ θαρρύν· τῇ δὲ σῇ ἐλπίδι, γράμμενο, μόνῃ.

«Εὐρέθεις ἡ χεὶρ σου πᾶσι τοῖς ἐθνεσὶ σου.» Ὡς πρὸς αὐτὸν τὸν 20
 Κύριον ἡ ἰσχυρία δ' αὐτὰ γεγονότα κατ' αὐτὸν παρὰ τοῦ Ἰσραὴλιν λαοῦ.
 [Λέγει δὲ θεοθρεῖσαι τοὺς ἀμαρτήσαντας. Εἰ γὰρ ἐν τῷ τηροῦντι
 τὰς ἐντολάς ἡ ἀρετὴ τοῦ Θεοῦ τελειοῦται, ὁ δὲ μὴ τηρῶν μισεῖ
 θεὸν καὶ ἀπολωλεκέναι, λέγεται.]

«Ὅτι θῆκες αὐτοὺς ὡς κλίβανον πυρὸς εἰς καιρὸν τοῦ προσώπου 25
 σου.» Ἀντὶ τοῦ πυρὸς ἀποδείξεις μετοχές. Τοῦτο γὰρ ἐκ τῆς
 ἐθνησαυρίσαν ἐν τῇ δεξιᾷ σου ἐπιφανεία, ὅταν καὶ ἀποδιδῶς ἐκάστῳ
 κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. «Κύριος ἐν ὀργῇ αὐτοῦ συνταράξει αὐτοὺς,
 καὶ κατεφά·εται αὐτοὺς πῦρ.» Ὅργην φησὶν τὴν τιμωρίαν τὴν
 γενησομένην αὐτοῖς διὰ τὴν εἰς αὐτὸν ὕβριν. 30

«Τὸν καρπὸν αὐτῶν ἀπὸ γῆς ἀπολείς.» Τοὺς λόγους τοὺς πονη-
 ροὺς καὶ τὰ ἐνθυλήματα. Ταῦτα δὲ εἰσιν ἐπιβουλαὶ αἱ παρ' αὐτῶν,
 αἱ καὶ ἀνέρηται διὰ τῇ ἀναστάσει. [Τὰς διδασκαλίας καὶ τὰ ἄθεα
 δόγματα, ἃ μετὰ τὴν τελειότητα αὐτῶν, ὡς ἀγαθὸν ὁ Θεὸς ἀπωρεῖα
 παραδίδωσι.] «Καὶ ὁ σπέρμα αὐτῶν ἀπὸ ῥιζῶν ἀνθρώπων.» Εὐεργε- 35
 σία ἐστὶν ἀμαρτιῶν ἐκ·τερεῖν καὶ ἐννοσιῶν πονηρῶν. Σπέρμα γὰρ
 ἀμαρτίας λογισμὸς πονηρῶν.

«Ὅτι θῆκες αὐτοὺς ὡς πῦρ.» Ὁ δὲ Σύμμαχος οὕτως ἡρμήνευσεν
 «Ὅτι θήσει αὐτοὺς ἀποστροφους», τοῦτέστιν ὀπισθεὶ καὶ παρακο-
 λογηματα τῶν ἐθνῶν. «Ἐν τοῖς περιλοιπίσι σου ἐτοιμάσεις ὁ πρόσωπον 40
 αὐτῶν.» Καταλειπείας αὐτοῖς φησὶν ἐπιστροφῆς καιρὸν πρὸς τὸ

μετανοῆσαι. Αὕτη δὲ ἐστὶ μετὰ τοῦ τῆρωμα των ἐθνῶν κατῆσαι καὶ ἐπιστροφῇ.

- [Πειθήσεις τοὺς ἀπιστήσαντας Ἰουδαίους. Οὕς δὲ ὁ Θεὸς ἀποστρέφεται, ἐπιθέσει νότον· μὴ δυνάμενος εἶναι πρόσωπον, πρὸς τὰ ὀπίσθια κατανυσθῆναι διὰ τῶν πνευματικῶν τῶν πρὸς αὐτὸν κινεῖσθαι. Τους ἀρμήσεις τε ὁρᾷ τὸ πρόσωπον, τῶν ἐρεῖν καρδίαν καθαρὰν, ἀδεται κατανεῖν τὰ ὀπίσθια αὐτοῦ, τὰ μετ' αὐτὸν ὄντα δημιουργήματα ἵνα τὴν κλῆσιν θεωροῦντες, ἐννοοῖεν αὐτὸν ἰσχυρῶς, καὶ προσβαλόντες τῷ Θεῷ αὐτῶν, τὸ τοῦ Θεοῦ πρόσωπον ἴδωσι.]
- 10 **Περίλοιπα δὲ τοῦ Θεοῦ τὰ ἀνω ἔργων κτισμάτων τῶν αἰσθητῶν.**
 «Ὑψώθητι, Κύριε ἐν τῇ δυνάμει σου.» Ὁμοῖον τῷ «Ἐλθέτω ἡ βασιλεὶα σου.» Ἐν δευτέρῳ δὲ σαφῶς παρουσιάζει λέγει διὰ τοῦτο γενέσθαι «Ἀπομειν καὶ ἡμεῖς ἡμεῖς ἀναστρέψας σου.» Τότε γὰρ πᾶσα δικαιοσύνη ἐν ταῖς ἐκείναις νενομέναι μοναῖς, τὰς πνευματικὰς
 15 ἀναπέμπει λατρεῖας.

Εἰς τὸ τέλος, ὑπὲρ τῆς ἀντιλήψεως τῆς ἐωθινῆς,
 ΨΑΛΜΟΥΣ τοῦ Δαυὶδ

ΚΑ

Ὑπόθεσις

- 20 «Ἀδεται ὁ προκείμενος ψαλμός ὑπὲρ τῆς ἀντιλήψεως τῆς ἐωθινῆς. Ταύτέστιν ὅτι νυκτὸς καὶ ἡμέρας διαβολικῆς ἡμετέρας ἡμᾶς, ἐπιλάμψας ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ ἄγγελος ἀντιπύρξῃ ἐπὶ ἡμᾶς κατὰ τὸ γεγραμμένον.» Ἡ καὶ ἀντιλήψαν ἐωθινὴν αὐτῆς ἀναστρέψας τοῦ Σωτῆρος ἡμετέρας καὶ ἡμᾶς. Ἐπειτα γὰρ ὁρᾷ, βαθεῖα, ὁδοποιήσας τῇ
 25 ἀνθρώπων φύσει τὴν εἰς ἀφθαρσίαν ὁδὸν. Ἀδεται δὲ τὸν ψαλμὸν ὁ Χριστὸς ἐκ προσώπου τῆς ἀνθρωπότητος. Σαφῶς δὲ καὶ τὰ συμβαινόντα αὐτῷ παρὰ τῶν Ἰουδαίων ἐν τῷ καιρῷ τοῦ σταυροῦ ἐξηγεῖται, ἡμῶν.
 «Ὁ Θεὸς ὁ Θεὸς μου προσέειπεν μοι ἵνα τί ἐγκατέλιπες με.»
 30 Αἰτεῖ τὴν ἐκπομπὴν τὴν παρὰ τοῦ Πατρὸς, τὰ ἡμῶν εἰς ἑαυτὸν ἵστα-
 τὴν ἐκπομπὴν τὴν ἀπὸ τοῦ Πατρὸς καὶ ἐπὶ ἡμᾶς μεταγαγῇ τὴν ἐκπομπὴν τοῦ Πατρὸς. Ἡμεῖς γὰρ ἴσμεν οἱ νενομένους ἀποστρεφῆναι καὶ ἐγκαταλείψαι διὰ τὴν ἐν Ἀδα παραβάσιν. Μικρὸν ἀπὸ τῆς σωτηρίας οἱ λόγοι τῶν παραπτώματων μὲν. Σκοπὸς μὲν τάλιν τὸ τῆς ἀνθρωπότητος πρόσωπον ἐν Χριστῷ παρακαλεῖν ἐπαλλάττεσθαι τῶν
 35 πταισμάτων ἕτοι. τῶν παραπτώματων καὶ τῶν ἐπ' αὐτοὺς λόγων.
Δῆλον δὲ, ὅτι τῆς ἐκείνου προσηύχης δικαιοσύνης.
 [«Ὁ Θεὸς, ὁ Θεὸς μου.» Ταῦτα λέγει ὁ Σωτὴρ ἐκ προσώπου τῆς ἀνθρωπότητος ἀντὶ τοῦ Θεοῦ μου, Θεοῦ μου.]
 «Ὁ Θεὸς μου, κεκράξομαι ἡμέρας, καὶ οὐκ εἰσακούσῃ, καὶ νυκτός,

καὶ οὐκ εἰς ἀδικίαν ἔμελλεν. Καθ' ἑαυτὴν ἀναγκαστέον. Σημαίνει
 δὲ ἡμεῖς ὅτι οὐκ ἐκινετο ἡ καρδιά σου ὡς κινεῖται ἡ καρδιά τοῦ
 ἀνθρώπου ἐπὶ τὸν Θεόν σου. Ὡς κινεῖται ἡ καρδιά σου ἐπὶ
 τὸν Θεόν σου. Ὡς κινεῖται ἡ καρδιά σου ἐπὶ τὸν Θεόν σου.
 οὐκ ἐκινετο ἡ καρδιά σου ἐπὶ τὸν Θεόν σου.

«Σὺ δὲ ἐν ἀρχῇ κατέκρινες αὐτὸν Ἰσραὴλ. Ὁ ἄρχων
 μένος τοῦ Θεοῦ Ἰσραὴλ. Ὁ ἄρχων μένος τοῦ Θεοῦ Ἰσραὴλ.»

«Εἰς τὴν ἑκκλησίαν σου πατέρες ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς.»

Πατέρας ἔχουσιν κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐκκλησίας καὶ τοὺς προφητάς
 φησί. Διότι οὐκ ἐστὶν ἡ ἐκκλησία ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς.

[«Ἐν σοὶ ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς.» Ἀλλὰ καὶ οἱ κατὰ σάρκα
 παρὲς ἐμοῦ, ὡς ἐστὶν ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς. προσεδόκωμεν ἡμεῖς
 ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν σου καὶ τὴν ἐκκλησίαν σου καὶ τὴν ἐκκλησίαν σου
 καὶ οἱ κατὰ σάρκα.]

Ἐγὼ δὲ εἰμὶ σκώληξ καὶ οὐκ ἄνθρωπος. Ταπεινότητος εἶναι
 διδάσκει, καὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐκκλησίας. Θεὸς ὁ Θεὸς ἡμεῖς ἡμεῖς
 ἐξουθενώμεθα καὶ τὴν ἐκκλησίαν σου καὶ τὴν ἐκκλησίαν σου καὶ τὴν
 ἐκκλησίαν σου κατὰ τὸν λαόν σου. Ὡς ἐστὶν ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς
 οἱ παραπορευόμενοι καὶ τὴν ἐκκλησίαν σου καὶ τὴν ἐκκλησίαν σου
 «Εἰ γὰρ εἰς τὸν Θεόν σου σκεπτόμεθα.»

«Ὁτι σὺ εἰς ὁ ἐκαστοὺς με ἐκαστοὺς.» Τοῦτο φησὶ, ἐπειδὴ
 κατ' ἐνδοκίαν σου. Πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις. «Ὁτι» γὰρ φησὶν ὁ Θεός
 τὸ πᾶν σου, ὡς ἐστὶν ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς. Ὁ Θεός σου γόνιμος
 γεννημένος ἐκ τῆς ἐκκλησίας. Ὁ Θεός σου γὰρ εἰς τὸν ἐκαστόν σου
 Πατέρα καὶ τὴν ἐκκλησίαν σου ἐκκλησίαν, ἐπειδὴ, παρ' ἐν Χριστῷ
 μόνον ἐκ τῆς Μαριε. Ὡς ἐστὶν ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς. Ὁ Θεός σου
 ἐκκλησίαν σου καὶ τὴν ἐκκλησίαν σου καὶ τὴν ἐκκλησίαν σου καὶ τὴν
 ἐκκλησίαν σου καὶ τὴν ἐκκλησίαν σου. Ὡς ἐστὶν ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς
 ὡς ἡ δοξα δατῆς.»

«Ἐπὶ σὲ ἐπερριπνὲν ἐκ μετὰς ἀπὸ γαστροῦ καὶ πᾶσι. Ἐξέτα
 πάλιν ὡς ἐκ προσώπου τῆς ἐκκλησίας σου. Καὶ γὰρ ὁ Θεός σου ἀποστήσει
 αὐτὸν καταλέλοιπε δοξα. Ὡς ἐστὶν ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς.»

«Περιεκυκλώσω, με μύσχοι πολλοί.» Τῶν Ἰουδαίων τοὺς ἀρχον-
 τὰς φησὶν.

«Ὡς ὁ Θεός σου ἐξέγυθον, καὶ διεσχορπίσθη πανταχῶς ὡς ὁ Θεός σου.
 Ὡς ὁ Θεός σου φησὶν ὡς ὁ Θεός σου. Ὡς ὁ Θεός σου φησὶν ὡς ὁ Θεός σου.
 ἡ ἑκκλησία εὐκότως καὶ οἱ συνέργοντες αὐτὴν νοθεύειν αὐτὴν ὡς ὁ Θεός σου.
 Ἠκούσαμεν δὲ τοῦ ἐκκλησιαστοῦ ὡς συνέργοντες αὐτὴν παρὰ τῆς
 σπείρας τῶν στρατιωτῶν διεσχορπίσθησαν οἱ μαθηταί. Καὶ ἔτι
 τὰ ὡς τῆς σπείρας τῶν ἀντικειμένων τῆς ἑκκλησίας ἐστὶν ἡμεῖς
 ἐν τῷ Πάσχα καὶ συνέργοντες. Ὡς ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς. Ὡς ὁ Θεός σου
 γὰρ αὐτοῦ» φησὶν. «οὐ συνέργοντες.» Ὡς ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς.

ὥστε κηρὸς γινόμενος » Ἰδιοῦ λύτης τὸ εἰρημένον γέγραπται γάρ
 « Ἡρξάτο λυπεῖσθαι καὶ ἀδύνατον ἔσθαι » Ἐμπεριεῖτο δὲ ὑπὲρ τε τῶν
 Ἰουδαίων ἔθνους καὶ τοῦ προδότης διὰ τὴν ἀποκρίσιν παρελαμβάνοντο
 διὰ τὴν εἰρήνην στέφειν.

- 5 [«Καὶ διεσκορπίσθη πάντα τὰ ὀστέα μου » Ἐσκέδασται, φησί,
 καὶ διεσκορπίσθη τὰ ὀστέα ἐν ὁσίων ταῖς τῇν περὶ τὸν διδάσκαλον
 συμπληροῦντα σύν-αξιν ἀφέντες γὰρ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ ἔφυγον¹,
 τὸ κατὰ παδίον ἀφέντες ὕδαρ μεμνησμένοι.]

- « Ἐξηράνθη ὡς ὀστρακὸν ἡ ἰσχυρία καὶ ἡ γλῶσσα κεκόλληται
 10 τῷ λάρυγγί μου » Σημαίνει διὰ τούτων τὴν ἐπι-τὴν τιμὴν σταυρῷ
 συμβάσαν αὐτῷ θλίψιν ὅτι καὶ αἰτίσανται τῶν βλαστῶν προσήκον
 αὐτῷ μετὰ χολῆς [Δὺ λέγει «Καὶ ἡ γλῶσσα μου κεκόλληται τῷ
 λάρυγγί μου»] «Καὶ εἰς τοῦν θάνατον κατηγαγέ με » Χρησι-
 γὰρ Θεοῦ ὑπὲρ πάντος ἐνεύσατο θανάτου. Οὐ γὰρ εἰς θάνατον, ἀλλ'
 15 εἰς τοῦν θανάτου κατηγὰρ ὁ Χριστὸς οὐκ ἐγκατελείφθη γὰρ ἡ ψυχὴ
 αὐτοῦ εἰς τὸν θάνατον οὐδὲ παρὰ αὐτοῦ εἶδε διαφθοράν².

- « Ὅτι ἐκκλίψαν με κύνες πολλοὶ » Πάλιν τοὺς ἄρχοντας
 σημαίνει. « Ὀρίξαν χεῖρας μου καὶ πόδας μου » Διὰ τοὺς ἐν σταυρῷ
 ἤλασεν ῥησίν.

- 20 « Ἐξηρίθνησαν πάντα τὰ ὀστέα μου » Ὑληφῶντες κατὰ τὸ
 εἰκὸς ἅπαν αὐτοῦ τὸ σῶμα καὶ ἀναιμετρῶντες ἕκαστον τῶν ὀστέων,
 ἵνα ἴδωκεν αὐτοὺς ἡσυχία καὶ ἡσυχία καὶ ἡσυχία καὶ ἡσυχία
 δὸν με » Ἀντὶ τούτου ἐκκλίψαν. Ταῦτα δὲ φησί διὰ τὴν κοκκίνην
 γλαυκίδα καὶ τὸν ἐξ ἀκανθῶν στέφανον, καὶ τὸν ἀντὶ σκήπτρου κά-
 25 λαμον.

« Διμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου αὐτοῖς » Σαφῶς ταῦτα ἐν τοῖς Εὐ-
 αγγελίοις ἐγράφη.

- « Σὺ δὲ Κύριε μὴ μακρίνης τὴν βοήθειάν σου ἀπ' ἐμοῦ » Με-
 θίσταται τοὺς λόγους εἰς προσηύχην [Σοὶ, φησί, βοηθοῦντος καὶ
 30 ἀνταρβανόμενος, τριτάτος ἀνάστης ματαίαν αὐτῶν τὴν ἐπιβουλήν
 ἀποδείξω.] Ὑποτίπωση ἡμῶν γενόμενος ὡς δεῖ ἐν τοῖς πειρασμοῖς
 ἐπακαλεῖσθαι Θεόν, καὶ μὴ καταπιπτειν εἰς ἀκηδὴν μηδὲ ἐκλίσσθαι
 ὑπὸ τῶν θλίψεων.

- « Ρῦσαι ἀπὸ βομφάδας τὴν ψυχὴν μου » Τὴν κακίαν τῶν Ἰου-
 35 δαίων καὶ τὴν ἀνεκίαν διὰ τούτων σημαίνει διὰ βομφάδας καὶ χειρὸς
 κυνὸς καὶ λέοντος καὶ κεράτων μονοκεράτων. « Καὶ ἐκ χειρὸς κυνὸς
 τὴν μονογενῆ μου » Τὰ ἐκ τούτων τοῦ κυνὸς γενόμενα γέγρα, καὶ
 αὐτὸν κύνα ὁνομάζει αὐτὸν καλὸν γὰρ φησὶν, « ἵνα λαβεῖν τὸν
 ἄρτον τῶν τέκνων καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίαις⁴ ».

- 40 [Ῥομφαία δὲ εἶη ἂν καὶ ὁ διάβολος, ἀλλ' ἐπιδείκναι ἐπιχειρῶν

1 Μάρκ 14, 34

2 Ματθ 26, 56

3 Γρηγορ 15, 10.

4 Ματθ 15, 26.

«Μονογενῆ» δὲ λέγει αὐτοῦ τὴν φύσιν, δια τὸ μεμονώσθαι καὶ κειρω-
ρισθαι τῶν ἄλλων φύσιν· πᾶσαι γὰρ ἐκεῖναι ἐγώσταν ἁμαρτιαν,
ἐκεῖνη δὲ οὐ καὶ διὰ τὸ μόνον αἰ. τοῦ Θεοῦ ἵσως, ἐνωσιν ἔχειν καθ'
ὑπόστασιν μετὰ τῆς σαρκὸς. Εἰς γὰρ ἐστὶν ὁ Χριστός, ἐκ δυο τῶν
ἐναντίων, τελείος Θεὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπος. Ἐκεῖνα δὲ ἐκ δια- 5
λειμμάτων ἐπιφύετο. Τίχα δὲ καὶ τὴν παραστάσιν Ἐκκλησίαν
αὐτῷ λέγει μονογενῆ, διὰ τὸ μὴ ἔχειν σπῆδον ἢ ῥύτιδα ἐκ τῶν ἀρρώ-
μιων συμπετηρομένην κατὰ προκοπὴν ἐκ τῶν ἐξηκοντα βασιλίδων
καὶ ὀνδοκονοῦσα παλλακῶν]

«Σῶσόν με ἐκ στόματος λαόντος, καὶ ἀπὸ κεράτων μονοκεράτων 10
τὴν ταπεινώσιν μου. Διγνήσωμα τὸ ὄνομα σου τοῖς ἀδελφοῖς μου
ἐν μέσῳ Ἐκκληστίας ἡμνήσω σε » Ἐδόξασκε γὰρ ἡμᾶς τὸν φῶσει
καὶ ἀληθείᾳ Θεὸν καὶ ὁμοούσιον αὐτοῦ Πατέρα. Πάλιν ὡς ἄνθρωπος
ῥηνύται διὰ τῆς Ἐκκλησίας.

«Οἱ ρηθούμενοι τὸν Κύριον αἰνέσατε αὐτὸν ἅπαν τὸ σπέρμα 15
Ἰακώβ· δοξάζσατε αὐτόν » Ἐπείδη καὶ ἡ Ἐκκλησία καὶ ἐξ ἐθνῶν
καὶ ἐξ Ἰουδαίων συνέστηκε, καὶ τοῦτους καὶ ἐκείνους εἰς τὸν ὕμνον
ἐγείρει τοὺς μὲν ἀπὸ τοῦ πρῶτου τοῦ ὀνομάζων Ἰακώβ τε καὶ
Ἰσραὴλ, τοὺς δὲ ἀπὸ τῆς ἀρετῆς, ὡς ἀρκουσι, ἀντὶ γένους κοσμή-
σαι. Οὕτω καὶ Ἰουδαίους τε καὶ ἐξ ἐθνῶν τῶ νύμῳ προσόντας ἔθος 20
ἦν ὀνομάζειν. Καὶ τοῦτο ἡμᾶς ἡ τῶν Πράξεων ἱστορία διδάσκει, δη-
μηγορῶν γὰρ ὁ Θεὸς Ἀπόστολος εὐσεβῶς ἔφη « Ἄνδρες Ἰσραηλι-
ται, καὶ οἱ ἐν ἡμῖν οὐβόημενοι τὸν Κύριον ».

«Ὅτι σὺ ἐξουδένωσεν » Ἀ κατωρθώσεν ἡμῖν δι' αὐτοῦ 25
ὁ Μονογενὴς ἐκδιδόσκει σαρκῶς.

«Παρά σου ὁ ἔταινος μου » Ἐπαινον τὴν δοξολογίαν ρησὶν
ἔστι δὲ ταύτην παρὰ τοῦ Πατρὸς γενομένην ἰδεῖν, ὅτε ἤθεε φωνὴ
ἀνωθεν λέγουσα «Καὶ ἐδόξασκει καὶ πᾶν δοξάσω » 3.
[«Ὡς ὅτι ὥσπερ
ἐγὼ σε δῆλον τοῖς ἀνθρώποις ἐποίησα ὅτι καὶ σὺ πάντως τὴν αὐτὴν
μοι προσάνεις τὴν νῦν μὲν λέγων «ὁ Θεὸς ἐστὶν ὁ Πῶς μου » 30
νῦν δὲ ἀποκαλύπτων Πέτρω καὶ τοῖς λοιποῖς] «Ταῖς εὐχὰς μου
ἀποδοίσω » Εἰ γὰρ ἐπαγγελία παρὰ τῇ Θεῷ ὀνομάζεται Γραφῇ
Οἴκου τῆς ὑπακοῆς ἐκπλήρωσις ἡ νενομμένη παρὰ τοῦ Υἱοῦ τῷ
Πατρὶ μέχρι θανάτου ὡς τῶς ἀν νοηθεῖν ἀποδοθείσῃ τῆς εὐχῆς
παρ' αὐτοῦ τῷ Πατρὶ [Εἰ γὰρ μὲν ἡ ἐπαγγελία παρὰ τῇ Θεῷ ἦν ἐὰν 35
ῥεῖται Γραφῇ Οἴκου ἡ τῇ ὑπακοῆς ἐκπλήρωσις ἡ νενομμένη παρὰ τοῦ
Υἱοῦ Πατρὶ καὶ τοῦτο μέχρι τοῦ θανάτου σαρκὸς Ὡς τῶς ἀν
νοηθεῖν ἀποδοθείσῃς τῆς εὐχῆς παρ' αὐτοῦ τῷ Πατρὶ]

«Φάγονται πένητες καὶ ἐκπληροῦνται » Προσαγορευσις τῆς 40
τῶν ἐθνῶν κλήσεως διὰ τοῦτων σημαίνεσθαι.

«Καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιον αὐτοῦ πᾶσαι αἱ πατριαὶ τῶν ἐθνῶν »

Βασιλευσάκι λέγουσιν ἐπὶ τῇ ἐκ βασιλείας πάντων ὧν καθή-
 θεός, ἡ αὐτὴ ἐπιστάτω καὶ ἐπὶ τῶν ἀδελφῶν παλαιῶν εἰς τὴν αὐ-
 τῷ πιστῶν καὶ ἐπιστάτωσιν καὶ διακονούντων

«Ὁ γὰρ καὶ ἡ βασιλεία καὶ αἱ δυνάμεις τῶν ἐθνῶν»

• Ὁ γὰρ μόνον Ἰουδαίων θεός ὁ θεός ὡς ἐκεῖνοι μαρτυροῦνται, ἀλλὰ
 πάντων, ἢ ἐθνῶν, ἢ Ἰουδαίων, ἢ ἡρώδης, ἢ Γερμανοὶ καὶ ὁ Ἀποστόλος
 φησὶ, «Ἡ ἰουδαία καὶ ἡ ἡμερῶν ἰουδαία καὶ ἡ ἡμερῶν Να. καὶ τῶν
 Ἑσπετέρων εἰς τὸν ἡμερῶν διὰ καὶ περὶ τὴν ἐκ πίστεως, καὶ ἀκρο-
 βρωτῶν διὰ τῆς πίστεως ἰ»

10 «Ἐπεὶ οὖν, καὶ ἐπεὶ ἐκλήθησαν πάντες οἱ πίστεως τῆς πίστεως» Τὴν
 πνευματικὴν ἀγαθότητα τῆς πίστεως δεῖξαι, καὶ διὰ τὸ εὐμαρὲς
 τῶν θεῶν λέγειν, «Ἐπεὶ οὖν καὶ οἱ πεπνευματισμένοι οἱ κατὰ βά-
 νοντες εἰς τὴν τὴν τὴν τὴν διὰ τὸ καλεῖν αὐτοὺς ἐκ τῶν πιστευόν-
 των ἰουδαίων οἱ πιστεύσαντες, καὶ ἦσαν αὐτοὶ καὶ ἀποστολὴς εἰς
 15 τὴν ἰουδαίαν καὶ τὴν τὴν τὴν τὴν εἰς ἑλθόντων καὶ φθόνων διὰ τὸ μὴ
 εἶδεναι αὐτοὺς τοὺς Κεῖν

«Καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ ἁγίου καὶ τοῦ σπέρματος τοῦ ὁμοίου αὐτῶν»
 Ἀλλὰ ἡ ἐκ τῆς ἁγίας ἡ ἐκ τῆς ἁγίας ἐστὶν ἡ ἐκ τῆς ἁγίας μετὰ
 σαρκὸς ἐστὶν ἡ ἐκ τῆς ἁγίας ἐστὶν ἡ ἐκ τῆς ἁγίας ἐστὶν ἡ ἐκ τῆς ἁγίας
 20 ἡμεῖς γινώσκοντες, καὶ ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς ἡμεῖς
 Θεοῦ καὶ Θεοῦ ἐκ τῆς ἁγίας ἐκ τῆς ἁγίας ἐκ τῆς ἁγίας ἐκ τῆς ἁγίας ἐκ τῆς ἁγίας
 γινώσκονται ἐκ τῆς ἁγίας ἐκ τῆς ἁγίας ἐκ τῆς ἁγίας ἐκ τῆς ἁγίας ἐκ τῆς ἁγίας
 σημαίνει

«Ἀλλὰ τὸ ἐκ τῆς ἁγίας ἐκ τῆς ἁγίας ἐκ τῆς ἁγίας ἐκ τῆς ἁγίας ἐκ τῆς ἁγίας
 25 ἐκ αἱμάτων οὐδὲ ἐκ θεοπροφητείας σαρκῶν, ἀλλὰ ἐκ Θεοῦ, ἐκ γεννηθέντων ἰ»

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυίδ

ΚΒ

Υποδοξίς.

• Ἀδελφά, ὁ προκειμένος ψαλμός ἐκ προσώπου τῶν ἐθνῶν ἀγαλλο-
 30 μένοι ἐπὶ τὸ ποιεῖν αὐτοῦ ἐκ Κεῖν καὶ μὴν καὶ μεσσηνίαν
 ἐξηγουμένους εἰς τὴν ἡμερῶν τῆς ἡμερῶν τῆς ἡμερῶν τῆς ἡμερῶν τῆς ἡμερῶν

«Κυριὸς τοῖς δυνάμει μετὰ ἐπὶ τῷ Κυρίῳ φρονούντων οἱ παρ'
 αὐτοῦ ποιεῖται μετὰ

«Εἰς τοπὸν γλῆσς ἐκεῖ με κατεσκήνωσεν ἡ ἐκ ὠρχήθητι πῶς
 35 κατεσκήνωσέ με, τὴν κατὰ τὴν κατὰ τὴν κατὰ τὴν κατὰ τὴν κατὰ τὴν κατὰ τὴν
 ἐξέθρεβέ με» Ὅπως καὶ ἐκ τῆς κατὰ τὴν κατὰ τὴν κατὰ τὴν κατὰ τὴν κατὰ τὴν
 τὸς αὐτοῦ δὲ τὸ φρονεῖν ἐκ τῆς κατὰ τὴν κατὰ τὴν κατὰ τὴν κατὰ τὴν κατὰ τὴν

[Τὰς κατὰ τὴν κατὰ τὴν κατὰ τὴν κατὰ τὴν κατὰ τὴν κατὰ τὴν κατὰ τὴν
 καὶ ἐκ τῆς ἀνοδίας ἐπιστρέψα, πρὸς τὸ τὴν ἐκ τῆς κατὰ τὴν κατὰ τὴν κατὰ τὴν κατὰ τὴν κατὰ τὴν]

«Τὴν ψυχὴν μου ἐπέστρεψεν — Ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ διαβολοῦ, ἐπιστρέψας πρὸς ἐαυτὸν τὴν ψυχὴν μου εὐλόγησεν ἐπὶ τὰς ἐντολαί, αἵτις, ἐκ θανάτου, εἰς ζωὴν ὤστρευσεν τὴν παλαιὰν τὴν ἰδίαν ψυχὴν, ἧα τῆς εἰρημένης καρτῆς ἀνατρέπει τὸν σπόν, καὶ ἐπιστρέφων ἐκ θανάτου, φησί (Τὴν ψυχὴν μου ἐπέστρεψεν ἐπὶ τὰς ἐντολάς σου διὰ τὸς δόξα σου) » 5
 τα εὐαγγελικὰ φησι δυνάμει. Ἐὰν παρ' αὐτὸν ἐν αἰσθητοῖς θάνατος, ὡς τοῦτον Πιερρε Αἰνὸν δὲ ὁ Χριστὸν φησὶ ῥαβδὸν δυνάμει, καὶ ῥαβδὸν εὐκαλῆ καὶ ῥαβδὸν ἐκκλησιαστικῆς. Ὡς περ ῥαβδὸς παιδεύει οὕτω καὶ πρακτικῇ μενοπαθεῖν ἐκδικάσκει.) Ἰα εὐαγγελικὰ φησι δόξα σου. » 10

Ἡ ῥαβδὸς σου καὶ ἡ βακτηρία σου αἵται με περιστάσαν. Αὐτὸν τὸν Χριστὸν φησιν Καὶ ὁ αὐτὸς ῥαβδὸν δυνάμει ἐξαποστείλῃ σοι Κύριος ἐκ Σιών. Καὶ ῥαβδὸς εὐκαλῆ καὶ ῥαβδὸς μεγαλῶτατος. ῥαβδὸς ἡ παιδευτικὴ δύναμις βακτηρία δὲ ἡ δια τῆς παρακλησεως ἀν-ἀλήφης. 15

«Ἐλάπνας ἐν ἐλαίῳ τὴν κεφαλὴν μου » Καὶ τοῦτο τὸ χρίσμα τὸ μυστικόν. Καὶ τὸ ποτήριον σου μεθύσκου με. Παλιν τὴν μυστικὴν εὐφροσύνην φησὶν. «Καὶ τὸ Θεὸς σου κα' ἀδικεῖ με πασι, τὰς ἡμέρας. » Οἱ παρ' αὐτὸν προεχθέντων ἀπάντων, μετὰ λαβόντες ἴσοντα διαπαντός ἐν τῷ ἐλαίῳ τοῦ Θεοῦ καὶ μὴν καὶ κατωκηρεύουσιν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ. 20
 [«Ἡτοίμασας ἐνώπιόν μου τράπεζαν » Τράπεζαν τὴν μυστικὴν λέγει καὶ τὸ ἐλαίον τὸ χρίσμα μυστικόν, καὶ τὸ ποτήριον λέγει.]

Εἰς τὸ τέλος ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυὶδ τῇ μετὰ τῶν Σαββάτων
 ΚΓ'.

Υπόθεσις.

Τὴν ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου ὁ παρὼν ἡμῖν κηρύττει ψαλμὸς καὶ τῶν ἔθνων διδασκαλίαν πῶς ἀν καὶ αὐτοὶ ἀξιοὶ γένωνται τῶν ἐπουρανίων σκηνῶν. 25

«Τοῦ Κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς » Τὴν βασιλείαν ἣν ἐβασίλευσε τῶν ἔθνων ἐπιδημήσας ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ Λόγος, διὰ τῶν παρόντων κηρύττει. 30

«Αὐτὸς ἐπὶ θαλάσσιον ἐθεμελίωσεν αὐτήν » Ἵνα μὴ τις τῶν ἐχθρῶν δόξῃ εἶναι μὲν τὴν γῆν τοῦ Σατάνᾶ νυνὶ δὲ αὐτῆς βασιλεῦσαι τὸν Χριστόν, τοῦτο γάρ τὸν Χριστόν αὐτῆς τοιοῦτον ἀποδείκνυσιν, ἀμα δὲ καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ δεῖξαι ὥστε τοσοῦτον μέγεθος τῆς γῆς ἐπὶ ὕδατων στεγχιθῆναι. «Καὶ ἐπὶ ποταμῶν ἰτοιμάσεν αὐτήν » Ἀντὶ τοῦ, δικαιοσύνην. 35

[Τότε γὰρ ἔβραν ἡ Ἐκκλησία λαμβάνει, δ' ἀν τρικυμιῶν προσβαλουσῶν, ἀσπιστος διαμενῇ κατὰ τὴν πίστιν, «Καὶ ἐπὶ ποταμῶν »

ὥστε καὶ ποταμούς τὰς διεόδους ἀκάλυπτος ποιῆσθαι, ἔρη τε καὶ ἄλσιν ζωῆς ἀπονέμεσθαι, χώρας καὶ πεδίαδας εἰς οἰκίας καὶ γεωργίας ἀνθρώποις ἀφωλίσθαι.]

«Τίς ἀναβήσεται εἰς τὸ ὄρος τοῦ Κυρίου,» Μετὰ τὸ ἐκθέσθαι τὴν πίστιν, καὶ ἔργων διδασκαλίας ἐξηγείται, ἵνα δι' ἀμφοτέρων τῆς δυνάμεως κληρονομίας ἐπιχωμεν οἱ ἀκούοντες

«Ἀθῶος χερσὶ καὶ καθαρὸς τῇ καρδίᾳ » Περὶ τούτου εἴρηται ἐν τῷ τεσσαρεσκαίδεκατῷ ψαλμῷ «Ὁ, οὐκ ἔλαβεν ἐπὶ ματαίῃ τὴν ψυχὴν, αὐτοῦ.» Ματαίωσιν τὴν ὑψηλοφροσύνην φησί. «Καὶ οὐκ ὤμωσεν ἐπὶ δόλῳ τῷ πλησίον αὐτοῦ.»

«Ὁὗτος ληφεται εὐλογίαν » Τὸν τοιοῦτον γενόμενον ἀθῶον χερσὶ καὶ καθαρὸν τῇ καρδίᾳ καὶ ἐπὶ δόλῳ μὴ ὁμωμοκότα, ὑπισχνεῖται τὰς παρὰ Θεοῦ ληφόμενος δωρεάς, ἧτοι εὐλογίαν καὶ ἔλεος

«Αὕτη ἡ γενεὰ ζητούντων τὸν Κύριον » Ἡ τὰ προειρημένα φυλάξασα γενεὴ ρησιν

«Ἄρατε πύλας, οἱ ἔρχοντες, ὑμῶν » Οἱ διακονοῦντες τῷ Σωτῆρι ἐπὶ γῆς ἀγγελοι, ἀναλαμβάνοντες αὐτοῦ, ταῖς οὐρανίαις δυνάμεσι δηλοῦσιν ἀνοίγειν τὰς πύλας

«Τίς ἐστὶν οὗτος ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης,» Ἐρωτῶσιν αἱ ἀνω δυνάμεις, τὸ παράδοξον τῆς οἰκουμένης ἐντελεττόμενον. «Κύριος τῶν δυνάμεων αὐτὸς ἐστὶν ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης » Μυσταγωγῶσι τοὺς ἀνω αἰσὶν αὐτῷ ἀνελθόντες ἀγγελοι τὸ μυστήριον, ὅτι ὁ καταπατήσας τοὺς ἔχθρους τοὺς νοητοὺς δηλοῦσι, αὐτὸς ἐστὶν ὁ τῶν δυναμεῶν Κύριος

[«Κύριος κραταιὸς καὶ δυνατός » Ἐνίζονται δὲ αἱ δυνάμεις ὁρῶσαι μετὰ σαρκὸς αὐτὸν ἐμψυχωμένης ψυχῆς νεκρᾶς· διὸ καὶ πνεύματινται.]

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυίδ

ΚΔ'

Ὑπόθεσις

30 Ἐν τῷ προκειμένῳ ψαλμῷ τὸ ἐκίστου τῶν καυλημένων εἰσφέρεται πρόσκιπον ἡγῶν αὐτῶν τῶν συνευεργμένων εἰς τὴν πνευματικὴν ἀπευθυνοσθαι ζωὴν Ἐν καιρῷ δὲ μαρτυρίου λεκτέον τούτους τοὺς λόγους.

«Πρὸς σέ, Κύριε, ἦρα τὴν ψυχὴν μου.» Ὡς ἀποστραφέντες ἤδη τῆς εἰδωλολατρίας φασίν

35 «Ἢν δὲ καταγελασάσασαν μου οἱ ἐχθροί.» Οἱ νοητοὶ δηλοῦσι. Ἐχθρὸς δὲ ὁ διαβολὸς μετὰ δαιμονίων καὶ τῶν ἀσπερουντῶν ἀνθρωπῶν Ἰσως δὲ καὶ προεῖναι τοῦ Σωτῆρος τὴν ἐνανθρώπησιν, μεθ' ἧν καὶ τῶν ἐχθρῶν πέταται λόγος [γέλως]

40 [Ἐγενήθη τοῖς ἀνόμοις ὡς ἀνόμος Αὕτη γὰρ ἡ ἀνομία οὐ διακεντᾶς ἐγένετο.]

«Καὶ γὰρ πάντες οἱ ὑπομένοντές σε οὐ μὴ κατασθλυνῶσιν » Ἀπὸ τῶν ἤδη πεποιθῶτων ἐπὶ Θεῷ καὶ γενομένων λαμπρῶν δια τὴν πεποιθήσιν ἔχειν τὴν εὐχὴν ἐπιτελεῖσθαι· διασχιζέτα «Αἰσχύνθησαν οἱ ἀνομοῦντες διακενῆς » Ταῦτα περὶ τῶν ἤδη κατεχομένων ἐν εἰδωλολατρείᾳ φασιν.

[«Αἰσχυνθήσαν οἱ ἀνομοῦντας», ἀπὸ τῶν ἤδη πεποιθῶτων ἐπὶ Θεῷ καὶ γενομένων λαμπρῶν, δια τὴν πεποιθήσιν ἔχειν τὴν εὐχὴν ἐπιτελεῖσθαι· Ἰσχυρίζεται οἱ ἀνομοῦντες διακενῆς » Ταῦτα περὶ τῶν ἐτι κατεχομένων ἐν εἰδωλολατρείᾳ]

«Τὰς ὁδοὺς σου, Κύριε, γνωρίσον μοι » Τὰ εὐαγγελικὰ δόγματα 10 φασιν.

«Ὁδηγήσόν με ἐπὶ τὴν ἀληθειαν » Ὡς μὲν φθάσας ἐπὶ τὴν ἀληθειαν ταῦτά φασιν «Καὶ δαξόν με ὁ Θεός σου εἰς τὴν ζωὴν μακάριον » Τοῦ προφήτου μὲντοι γνωστός τὰς ὁδῶν Κυρίου, μὲν διδάσθέντος πορεύεσθαι τριβῶν αὐτοῦ, καὶ ὡς μὲν διδάσθέντος ἐπὶ τὴν ἀληθειαν τοῦ Θεοῦ, μὲν δαξέντος περὶ Θεοῦ ὡς ζωῆς οὕτως εἰρημῶν, τις οὐκ ἐλάβρηται το, «Οἶαι οἱ σοφοὶ ἐν ἑαυτοῖς, καὶ ἐνώπιον αὐτῶν ἐπιστήμονες »

«Ἀμαρτίας νεότητός μου καὶ ἀγνοίας μου μὴ μνησθῆς » Νεότητά τὴν ἀφροσύνην φασιν Ἀφροσύνη δὲ σαφὴς ὁ τῆς εἰδωλολατρίας 20 αὐτῶν καρὸς Καὶ ἄλλως ἀμαρτίας τοῦ λαοῦ τὰς ἐν Αἴγυπτῳ καὶ γὰρ εἰδωλολάτρευσαν ἐκεῖ Μὴ οὖν ἐκείνων τῶν ἀμαρτημάτων νῦν μνησθῆς, ἄλλα τῆς φιλανθρωπίας, δι' ἧς καὶ τότε ἀγνοούντας ἐφίλανθρωπευσεν καὶ ἡλεησας «Ἐνεκεν τῆς χρηστότητός σου, Κύριε » Οἱ γὰρ διὰ τὴν ἐμὴν ἀξίαν, ἀλλὰ διὰ τὴν σὴν φιλανθρωπίαν τούτου 25 τυχεῖν ἱκετεύω.

«Δια τοῦτο νομοθετήσῃ ἀμαρτάνοντας ἐν ὁδῷ » Φωτίσει, ἀμαρτωλοὺς ὑποδείξει ἀμαρτάνουσιν ὁδόν

«Πᾶσαι αἱ ὁδοὶ Κυρίου ἔλεος καὶ ἀλήθειαι » Οἱ γὰρ διηνεκῶς τοῖς θεοῖς ἐνρεφόμενοι λόγοις μανθάνουσιν ἀκριβῶς δι' ἐκείνων, 30 ὡς πᾶσαι τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ Θεοῦ ἡμῶν οἰκονομίαι ἔλεος καὶ ἀληθεία συγκράνται τοῖς γὰρ μεταμελομένοις ἐφ' οἷς ἐπλημμέλησαν τὸν ἔλεον καὶ τὴν συγγνώμην ὀρέγει τοὺς δὲ ἀπειθήτους τῆς ἀρετῆς ἀθλήτας ἀνακηρύττει καὶ στεφανοῖ σὺν ἀληθείᾳ τὴν ψῆφον ἐκ φέρων καὶ μέντοι καὶ τοῖς παρανομία συναζηκόσι, καὶ μεταμελεία 35 μὴ χρησαμένοις κατὰ τοὺς τῆς ἀληθείας δροὺς ἐπιφέρει τὰς τιμωρίας.

[«Καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ κληρονομήσει γῆν » Αἱ πράξεις, φασιν, αἱ γινόμεναι προξενοῦν αὐτῷ τοῦ κληρονομήσαι τὴν νοσητὴν γῆν γενήσονται γε σπέρμα τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν, δι' ὧν τοὺς κατὰ Θεὸν γεννωμένους φασιν

«Ἐπιβλέψον ἐπ' ἐμέ » Δεῖ γὰρ μὴ ὑπείλους εἶναι καὶ ἀναπεπτω-

κοιτάς, θαρροῦντας τῷ ἔλεει τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς εἰσφέρειν τὸν
 δια τῶν ἐργῶν πόνον.]

«Κραταίωμα Κυρίου τῶν φοβούμενων αὐτὸν καὶ διαθήκη αὐτοῦ
 5 δηλώσει αὐτοῖς.» Ἡ εὐαγγελία. Τὶ δὲ ἔκτισε ἡ τὴν σωτηρίας
 ἰδὼν. Πᾶσα γὰρ, φησὶ, νομίζουσα τὸ ἴδιον πρὸς τοῦτο βλέπει
 πρὸς τὸ ἐν ἀπολαύσει τῆς ἀγαθῆς ποιεῖν, ὡς πρὸς τὸ αὐτὸ. Τούτο γὰρ
 λέγει «Δηλώσει αὐτοῖς», ἀπὸ τοῦ, ἐν ἀπολαύσει αὐτοὺς καταστήσει
 ὧν προελαίωτο.

«Αἱ θύραι τῆς καρδίας μου ἐπληθυνθήσαν.» Πολλοῖς, φησὶν,
 10 ἀλγεινοῖς πανταχόθεν τερπτοχίζομαι. Ταύτην μὲν τοῖνον τὴν ταπει-
 νώσιν καὶ τὴν ταλαπωρίαν ταῖς ἐμαῖς ἀντιπαραστήσεις παρανομίαις,
 δὸς τὴν ἀρετήν, καὶ τῇ συγγνωμῇ παρασχε. «Ἐκ τῶν ἀναγκῶν μου
 ἐξάγατέ με» ἐκ τῶν συνεχῶν μου.

«Ἴδε τὴν ἀπεινώσιν μου καὶ τὸν κόπον μου.» Δεῖ γὰρ μὴ ὅτι τις
 15 εἶναι καὶ ἀναπεπτωκotas, θαρροῦντας τῷ ἔλεει τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ γὰρ
 εἰσφέρειν τὸν διὰ τῶν ἐργῶν πόνον.

«Ἴδε τοὺς ἐχθροὺς μου, οἳ ἐπληθυνθήσαν.» Καὶ ἀπὸ τῆς ἀδι-
 κίας τὸν ἐχθρῶν εἰς ἑλεον ἐκκαλεῖται τὸν Θεόν.

«Ἀχαλὸν καὶ εὐθεὶς ἐκαλῶντέ μου.» Καὶ τοῦτο ἴδιον ἀρετῆς,
 20 τὸ μισεῖν μὲν τῶν φαύλων τὰς συνοχάς, τὼς δὲ τὴν ἰσότητά τιμῶντας
 καὶ εὐθιότητι χρωμένους συνήθειαν ἔχειν καὶ φίλους· τούτο γὰρ καὶ ὁ
 προφήτης ἔφη πεποιθῆναι, ὅτε δὴ θεραπεύειν τοῦτο τὸν Δεσπότην
 ἡγουμένος.

Εἰς τὸ τέλος ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυίδ

25

ΚΕ'.

Υπόθεσις.

Τῶν πεπιστευκότων εἰς Χριστὸν εἰσφέρεται τὸ πρόσωπον ἀρνούμε-
 νων καὶ διωριζομένων ἐπὶ τῇ καταστάσει τῆς κοινωνίας τῶν Ἰου-
 30 δαίων τῶν συνελθόντων κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ.

«Κρῖνόν με, Κύριε, ὅτι ἐγὼ ἐν ἀχαλῖα μοι ἐπορεύθην.» Ἀχαλίαν
 καλεῖ τὸ μὴ μετασχεῖν τῆς φαύλης καὶ τῆς ἀπονοίας τῶν Ἰου-
 δαίων. «Καὶ ἐπὶ τῷ Κυρίῳ ἐλπίζων οὐ μὴ ἀσθενήσω.» Βεβίηκον, φησὶν,
 35 ἔξω τὴν στάσιν εἰς σὲ τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας ἀπογραφάμενος.

«Δοκίμασόν με, Κύριε, καὶ πειράσον με.» Εἰ ἐξέτασης τῆς
 35 ψυχῆς μου τα βαθεῖα φησὶν ἐπὶ τῷ σὺ μόνῳ εὐρήσεις ἔλπει πάντα μου
 τῆς διαβολῆς τὸν πόνον ἐναντιόχοντα. Τούτο δὲ ποιῶν εὐαρεστος ἔσο-
 μαι παρα σοὶ τὴν σὴν ἐκκατήρας ἐλπίθειν.

«Οὐκ ἐκαθίστα μετὰ σινεδροῦ ματαίητος.» Σαφῶς ἐπὶ τοῦ
 εἰδότος τὰς καρδίας ἐταξεν ὅ τῶν παρανομωτάτων ἀρχόντων τοῦ
 40 Ἰουδαίων ἔθνους ἀρεῖται σινεδρίον.

«Νίψομαι ἐν ἀθώοις τὰς χεῖρας μου.» Καθαρὸς ἔσομαι, φησί,

τῶν μακρόνων αὐτῶν πράξεων «Καὶ κτίσω τὸ θυσιαστήριον σου Κυριε. Σαρὼν ἐν ὁδοῖς τῶν ἡμετέρων ἀνακτορῶν λατρείαν»

«Κυριε ἡγαγῆσα ἐμπροσθεν ὀφθαλμοῦ σου [Πόδα φέρει τὸν θεὸν οὐκ ὄντα] δὲν τὸν πῦρ σὺν ἀποστήθοντα χεῖρας, Ἐτρέπεται τοῦ σὺ καὶ οἱ διατρεπούμενοι ἐν σοί, Ἐκκατασταθὲς περὶ σέβειας» 5

«Μὴ συνάψῃς με αὐτοῖς τῶν ἡμετέρων μετὰ ἑαυτοῦ» Ἐξω τῆς κοίτης γενέσθαι εἶχε τι τῆς χρονομένης τοῦ. Τούτῳ

«Ὡς ἐν γαστρὶ αὐτοῦ» ἡ δεξιά αὐτῶν ἐπὶ τοῦ θώρακος, βάρων «Ἡ ὡς καὶ αὐτὴν δώρον, ἀρχιερέων τῶν δικαίων, ἡ δὲ τοῦ θώρακος τὸν προδοτὴν ἐξαιτῶσθαι ἡ εἰς τὴν ἡραζοντο ἀνομίαν δια τοῦτο 10 τὴν δεξιαν αὐτῶν ἐπληροῦν δώρων»

ΨΑΛΜΟΣ τοῦ Δαυὶδ πρὸ τοῦ χρησθῆναι

ΚΣ'.

*Υπόθεσις.

Περίεχει ὁ ψαλμὸς κατηχησὶν κατ' ἐχθρῶν, ἀφ' ὧν ἤδη ἐδέξατο 15 παρὰ Θεοῦ κακοποιήσας, καὶ αἰτήσιν δεξιῶν ἀγαθῶν μετ' ἐξομολογήσεως. Τοῦδε, «πρὸ τοῦ χρησθῆναι» ἐκεῖνο σημαίνει ὅτι τῷ Πνεύματι τῷ Θεῷ προειρακῶς, ἵνα χρησθῆται, μετὰ εἰς βασιλεία, περὶ τοῦδε δὲ τοῦδε τοῦδε, ἀνδρεία περιωσμενός τὴν ὁσφιν εὐμαλα περὶ τοῦδε κινδύνους ἐντιστοιῦσθαι διαβεβαιούται 20

«Κυριε φωτισμοῦ μου καὶ σωτῆρ μου τίνα φοβηθήσασιν» Κατεμεινέθαι τῶν ἀντικειμένων δυνάμεων τῷ φωτὶ τοῦ Κυρίου θάρρησας Ὑπὸ σοῦ, φησί, φωτιζόμενος πάντων ὁμοῦ τῶν πολέμωντων καταφρονῶν

«Ἐν τῷ ἐνδοκίῳ ἐπ' ἐμὲ κακόντας» Προσῆλθον μὲν, φησί, 25 διαφθεῖραι. ὁδόντες, πεπόνθασιν δὲ ὁ δῶσα, ἔγνων

«Τοῦ κατοικεῖν με ἐν οἴκῳ Κυρίου» Καὶ γὰρ ἀγιοπρεπὲς ἡ αἰτήσις γέγονε, καὶ Θεῷ δοῦνα, ἀξία «Τῷ θεωρεῖν με τὴν εὐπρότητα Κυρίου» Ἐν ταύτῃ, φησὶν, εὐχομαι διαπαντός οἰκεῖν ἐν τῇ καὶ τῆς σωτηρίας ἐπέτυχον 30

«Ἐν πέτρᾳ ὤρωσέν με» Σαρὼς ὁ Παῦλος τὴν πέτραν εἶναι τὸν Χριστὸν δισχυρίζεται 1 «Ἄσω καὶ ψαλῶ τῷ Κυρίῳ» Σαρὼς τὴν τοῦ, Ἄγιος ἄγιος ἄγιος, ἀνακηρύσσει λατρείαν

«Εὐχαριστῶ, Κυριε, τῆς φωνῆς μου» Ἀντὶ τοῦ, Εὐχαριστῶ σοι ὑπὲρ τῶν παρεληλυθότων, δευθήσασθαι δὲ ὑπὲρ τῶν ἐξῆς. 35

«Νομοθέτησον με, Κυριε, ἐν τῇ ὁδῷ σου» Τὸν εὐαγγελικὸν νόμον εὐχεται γυμνωθῆναι αὐτῷ αὐτοῦ δὲ γὰρ ἦν καὶ ἡ εὐθεία ὁδός.

«Καὶ ἐφεύσατο ἡ ἀδικία αὐτοῦ» Τούτῳστιν ἠσθάνησεν ἡ καθ' ἡμῶν ἀδικία.

«Πιστεύω του ἵδεν τὰ χαθὰ Κυρίου ἐν γῇ ζωντῶν » Ἦν ἀνα-
 Ἱερουσαλήμ φησιν.

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυὶδ

ΚΖ

Ἰνυθεοί,

5

Ἄδὲς τοὺς παρὰ τὴν ἐκκλησίαν τῶν πιστευόντων εἰς
 Χριστὸν διακρίνει, ἐκείνους καὶ τοὺς ἀποστόλους καὶ τῆς
 Ἰουδαίας ὑπονοεῖ καταχρᾶσθαι ἔχει, καὶ εἶπεν τοῦ πιστεῖναι τῆς
 χριστιανικῆς ἐκκλησίας μερδύ.

1) «Πρὸς τοὺς Κόους ἀκούζετε καὶ ἀκούετε τοὺς καταβα-
 νοῦσιν ἐν γαλλίᾳ Ἰσραὴλ τῇ θύλῃ, ἵνα ἴτε καὶ ἐν ἡμεῖς
 ἡμεῖς τῶν Κόους ἀκούζετε καὶ ἀκούετε τοὺς καταβα-
 νοῦσιν ἐν γαλλίᾳ Ἰσραὴλ τῇ θύλῃ, ἵνα ἴτε καὶ ἐν ἡμεῖς
 ἡμεῖς τῶν Κόους ἀκούζετε καὶ ἀκούετε τοὺς καταβα-
 νοῦσιν ἐν γαλλίᾳ Ἰσραὴλ τῇ θύλῃ, ἵνα ἴτε καὶ ἐν ἡμεῖς

15 ἡμεῖς τῶν Κόους ἀκούζετε καὶ ἀκούετε τοὺς καταβα-
 νοῦσιν ἐν γαλλίᾳ Ἰσραὴλ τῇ θύλῃ, ἵνα ἴτε καὶ ἐν ἡμεῖς
 ἡμεῖς τῶν Κόους ἀκούζετε καὶ ἀκούετε τοὺς καταβα-
 νοῦσιν ἐν γαλλίᾳ Ἰσραὴλ τῇ θύλῃ, ἵνα ἴτε καὶ ἐν ἡμεῖς
 ἡμεῖς τῶν Κόους ἀκούζετε καὶ ἀκούετε τοὺς καταβα-
 νοῦσιν ἐν γαλλίᾳ Ἰσραὴλ τῇ θύλῃ, ἵνα ἴτε καὶ ἐν ἡμεῖς

20 φησιν, ἵνα ἴτε καὶ ἐν ἡμεῖς ἡμεῖς τῶν Κόους ἀκούζετε καὶ ἀκούετε
 τοὺς καταβανοῦσιν ἐν γαλλίᾳ Ἰσραὴλ τῇ θύλῃ, ἵνα ἴτε καὶ ἐν ἡμεῖς
 ἡμεῖς τῶν Κόους ἀκούζετε καὶ ἀκούετε τοὺς καταβα-
 νοῦσιν ἐν γαλλίᾳ Ἰσραὴλ τῇ θύλῃ, ἵνα ἴτε καὶ ἐν ἡμεῖς

«Καὶ περὶ τῆς τῶν σωτηρίων τοῦ Χριστοῦ
 ἐν γαλλίᾳ Ἰσραὴλ τῇ θύλῃ, ἵνα ἴτε καὶ ἐν ἡμεῖς
 25 οὖν, φησιν ὁ Κύριος, περὶ τῆς τῶν σωτηρίων τοῦ Χριστοῦ
 ἐν γαλλίᾳ Ἰσραὴλ τῇ θύλῃ, ἵνα ἴτε καὶ ἐν ἡμεῖς
 ἡμεῖς τῶν Κόους ἀκούζετε καὶ ἀκούετε τοὺς καταβα-
 νοῦσιν ἐν γαλλίᾳ Ἰσραὴλ τῇ θύλῃ, ἵνα ἴτε καὶ ἐν ἡμεῖς

«Καὶ περὶ τῆς τῶν σωτηρίων τοῦ Χριστοῦ
 ἐν γαλλίᾳ Ἰσραὴλ τῇ θύλῃ, ἵνα ἴτε καὶ ἐν ἡμεῖς
 30 οὖν, φησιν ὁ Κύριος, περὶ τῆς τῶν σωτηρίων τοῦ Χριστοῦ
 ἐν γαλλίᾳ Ἰσραὴλ τῇ θύλῃ, ἵνα ἴτε καὶ ἐν ἡμεῖς
 ἡμεῖς τῶν Κόους ἀκούζετε καὶ ἀκούετε τοὺς καταβα-
 νοῦσιν ἐν γαλλίᾳ Ἰσραὴλ τῇ θύλῃ, ἵνα ἴτε καὶ ἐν ἡμεῖς

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυὶδ ἐξ ὁδοῦ Σχηνῆς

ΚΗ'.

ὑπόθεσις.

Ὁ παρὼν ἴδετο πάλιν, ἐκβαλλομένων μὲν ταύτην ἐξ Ἰσραὴλ, ἀντα-
 35 σαγομένην δὲ τῶν ἐκ τῆς Ἰσραὴλ, ὡς δὲ καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ,
 Ἐξοδοῦ Σχηνῆς, ὡς δὲ καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὡς δὲ καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ,
 «Εὐεργετῆς τῷ Κυρίῳ καὶ Θεῷ, ὡς δὲ καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ,
 ὡς δὲ καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὡς δὲ καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ,

[illegible][illegible]

Εἰς τὸ τέλος ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυὶδ ἐκστράσεως

17

Υπόθεσις

[illegible]

ἔπεσαι ἡμῶς ἵπτασθαι καὶ τὸν ἄνθρωπον τὸν ἐν ἡμῶς

Ἐπεὶ γὰρ φανερόν ἐστιν ὅτι καὶ τὸν ἄνθρωπον τὸν ἐν ἡμῶς
πρὸς ἐμὲ δεῖ τὸν ἀπολογισμὸν ποιῆσαι.

Ἐξάξιος μὲν ἐκ πατρίδος καὶ ἐκ μητρὸς ἐστίν· Ἐφεσόμενον
τοῦ γὰρ ἁπλοῦς τοῦ ἁπλοῦς τοῦ ἁπλοῦς τοῦ ἁπλοῦς τοῦ ἁπλοῦς
ἐκ τῆς φύσεως καὶ ἐκ τῆς φύσεως καὶ ἐκ τῆς φύσεως καὶ ἐκ τῆς φύσεως
οὐκ ἐστὶν ἀλλὰ ἐκ τῆς φύσεως.

Ἐκ τῆς φύσεως καὶ ἐκ τῆς φύσεως καὶ ἐκ τῆς φύσεως καὶ ἐκ τῆς φύσεως
Μακάριον τὸν ἐκ τῆς φύσεως καὶ ἐκ τῆς φύσεως καὶ ἐκ τῆς φύσεως
ἔστιν ὁ ἀπολογισμὸς καὶ ὁ ἀπολογισμὸς καὶ ὁ ἀπολογισμὸς καὶ ὁ ἀπολογισμὸς
Παρεστὶν ὁ ἀπολογισμὸς καὶ ὁ ἀπολογισμὸς καὶ ὁ ἀπολογισμὸς καὶ ὁ ἀπολογισμὸς
φύλασσι καὶ ἀπολογισμῷ.

Ἀλλὰ καὶ τὸν ἀπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν
καὶ τὸν ἀπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν

Καὶ τὸν ἀπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν
1 παραδεδομένον ἐστὶν ὅτι καὶ τὸν ἀπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν
ἔστιν ὁ ἀπολογισμὸς καὶ ὁ ἀπολογισμὸς καὶ ὁ ἀπολογισμὸς καὶ ὁ ἀπολογισμὸς

Ἐκ τῆς φύσεως καὶ ἐκ τῆς φύσεως καὶ ἐκ τῆς φύσεως καὶ ἐκ τῆς φύσεως
μου· ἔστιν ὁ ἀπολογισμὸς καὶ ὁ ἀπολογισμὸς καὶ ὁ ἀπολογισμὸς καὶ ὁ ἀπολογισμὸς
φύλασσι καὶ ἀπολογισμῷ καὶ τὸν ἀπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν

20 Ἐκ τῆς φύσεως καὶ ἐκ τῆς φύσεως καὶ ἐκ τῆς φύσεως καὶ ἐκ τῆς φύσεως
οὐκ ἐστὶν ἀλλὰ ἐκ τῆς φύσεως καὶ ἐκ τῆς φύσεως καὶ ἐκ τῆς φύσεως καὶ ἐκ τῆς φύσεως
καὶ τὸν ἀπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν

Ἐκ τῆς φύσεως καὶ ἐκ τῆς φύσεως καὶ ἐκ τῆς φύσεως καὶ ἐκ τῆς φύσεως
καὶ τὸν ἀπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν
καὶ τὸν ἀπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν

25 Πτωχεύειν καὶ πτωχεύειν καὶ πτωχεύειν καὶ πτωχεύειν καὶ πτωχεύειν καὶ πτωχεύειν
καὶ τὸν ἀπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν
καὶ τὸν ἀπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν

«Ὁ ἐξ ἐμὲ ἐστὶν ἐκ τῆς φύσεως καὶ ἐκ τῆς φύσεως καὶ ἐκ τῆς φύσεως καὶ ἐκ τῆς φύσεως
καὶ τὸν ἀπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν

30 Ὁ Δαδὸς πτωχεύει καὶ πτωχεύει καὶ πτωχεύει καὶ πτωχεύει καὶ πτωχεύει καὶ πτωχεύει
καὶ τὸν ἀπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν
καὶ τὸν ἀπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν

«Πᾶσι πάντας τοὺς ἐκ τῆς φύσεως καὶ ἐκ τῆς φύσεως καὶ ἐκ τῆς φύσεως καὶ ἐκ τῆς φύσεως

35 μὲν ἀπὸ καρδίας ἐστὶν ὁ ἀπολογισμὸς καὶ ὁ ἀπολογισμὸς καὶ ὁ ἀπολογισμὸς καὶ ὁ ἀπολογισμὸς
φησὶν ὡς ἐκ τῆς φύσεως καὶ ἐκ τῆς φύσεως καὶ ἐκ τῆς φύσεως καὶ ἐκ τῆς φύσεως
καὶ τὸν ἀπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν καὶ τὸν ἀπολογισμὸν

Διὸ καὶ φερόμενον τὸν ἀπολογισμὸν ἐν τῇ φύσει καὶ ἐν τῇ φύσει καὶ ἐν τῇ φύσει καὶ ἐν τῇ φύσει
40 νεκροὶ ἐδόκουν τρεῖς ἐκ τῆς φύσεως καὶ ἐκ τῆς φύσεως καὶ ἐκ τῆς φύσεως καὶ ἐκ τῆς φύσεως
οὐκ ὑπὲρ πάντας εἰπεῖν βούλεται ἀλλ' ἅπαντας πάντας καὶ πάντας καὶ πάντας

[illegible][illegible][illegible]

1. $\Gamma = \{ \gamma_1, \gamma_2, \dots, \gamma_n \}$ είναι ένα σύνολο από n σημεία, τα οποία ονομάζονται σημεία του Γ .
 2. Γ είναι ένα σύνολο από n σημεία, τα οποία ονομάζονται σημεία του Γ .
 3. Γ είναι ένα σύνολο από n σημεία, τα οποία ονομάζονται σημεία του Γ .
 4. Γ είναι ένα σύνολο από n σημεία, τα οποία ονομάζονται σημεία του Γ .
 5. Γ είναι ένα σύνολο από n σημεία, τα οποία ονομάζονται σημεία του Γ .
 6. Γ είναι ένα σύνολο από n σημεία, τα οποία ονομάζονται σημεία του Γ .
 7. Γ είναι ένα σύνολο από n σημεία, τα οποία ονομάζονται σημεία του Γ .
 8. Γ είναι ένα σύνολο από n σημεία, τα οποία ονομάζονται σημεία του Γ .
 9. Γ είναι ένα σύνολο από n σημεία, τα οποία ονομάζονται σημεία του Γ .
 10. Γ είναι ένα σύνολο από n σημεία, τα οποία ονομάζονται σημεία του Γ .

[illegible]

$\alpha \in \mathbb{R}^n$ and $\beta \in \mathbb{R}^m$ are given by

[illegible]

Ημερῶς αὐτῆς ἐν ἡμετέρῳ τοῦ προσηγορευομένου ἱεροῦ
καταστήσαντος, ὅτε, σήμερον ἡμεῖς ἐπὶ νέμεται ἡ ἀπο-
κρισις τοῦ ἁγίου πνεύματος ἡμετέρας ἐν σκεπῇ ἀπὸ ἀνείνων
γλωσσῶν. Καθήμενος ὁ γὰρ ἡμεῖς, σκεπόμεθα ἀποδοῦναι ἡμῖς

[illegible]

$\Psi^{\dagger} \Psi \sim \Delta \alpha_s$ $\Delta \alpha_s \sim \frac{1}{\ln(Q^2/\Lambda^2)}$ $\Delta \alpha_s \sim \frac{1}{\ln(Q^2/\Lambda^2)}$ $\Delta \alpha_s \sim \frac{1}{\ln(Q^2/\Lambda^2)}$ $\Delta \alpha_s \sim \frac{1}{\ln(Q^2/\Lambda^2)}$

44

2. *Explain the importance of the following:*

Φεβρουάριος 1940
 Ημερολόγιο
 Ημερ. 1
 Τετάρτη
 1940
 Ημερ. 2
 Πέμπτη
 1940
 Ημερ. 3
 Παρασκευή
 1940
 Ημερ. 4
 Σάββατο
 1940
 Ημερ. 5
 Κυριακή
 1940
 Ημερ. 6
 Δευτέρα
 1940
 Ημερ. 7
 Τρίτη
 1940
 Ημερ. 8
 Τετάρτη
 1940
 Ημερ. 9
 Πέμπτη
 1940
 Ημερ. 10
 Παρασκευή
 1940
 Ημερ. 11
 Σάββατο
 1940
 Ημερ. 12
 Κυριακή
 1940
 Ημερ. 13
 Δευτέρα
 1940
 Ημερ. 14
 Τρίτη
 1940
 Ημερ. 15
 Τετάρτη
 1940
 Ημερ. 16
 Πέμπτη
 1940
 Ημερ. 17
 Παρασκευή
 1940
 Ημερ. 18
 Σάββατο
 1940
 Ημερ. 19
 Κυριακή
 1940
 Ημερ. 20
 Δευτέρα
 1940
 Ημερ. 21
 Τρίτη
 1940
 Ημερ. 22
 Τετάρτη
 1940
 Ημερ. 23
 Πέμπτη
 1940
 Ημερ. 24
 Παρασκευή
 1940
 Ημερ. 25
 Σάββατο
 1940
 Ημερ. 26
 Κυριακή
 1940
 Ημερ. 27
 Δευτέρα
 1940
 Ημερ. 28
 Τρίτη
 1940
 Ημερ. 29
 Τετάρτη
 1940
 Ημερ. 30
 Πέμπτη
 1940
 Ημερ. 31
 Παρασκευή
 1940

Οὐκ ἔστιν οὖν καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἀποστολῇ
καμία ἀναφορά εἰς τὴν ἀποστολήν τοῦ
Παύλου πρὸς τὸν Τίμωνα καὶ Τιμόθεον.
Ὁ Παῦλος ἀπεβίβηκεν ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως
ἐπὶ τὴν ὁδοῦ πορεύσεώς του εἰς τὴν Ἀφροδίτην
ἀπέβηκεν ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ τὴν ὁδόν
εἰς τὴν Ἀφροδίτην καὶ ἀπέβηκεν ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως
ἐπὶ τὴν ὁδόν εἰς τὴν Ἀφροδίτην καὶ ἀπέβηκεν ἐκ τῆς
Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ τὴν ὁδόν εἰς τὴν Ἀφροδίτην.

Νέοι και νέες είναι οι Κ... οι οποίοι έχουν την ιδιότητα της ...
στη χώρα. Οι νέοι και νέες είναι οι ... οι οποίοι έχουν την ιδιότητα της ...
και η ... περιλαμβάνει τους ... και τους ...

καὶ ἀνιδέχεται τὸν κινῶν πρὸς ἐξωτερὸν ἀντὶ τοῦ σκώπῃ καὶ ἡμῶς καὶ τῶν ὁδόντων Γέννησιν ἀντιπαραστήσει τὰς ὁδοὺς ἀνιδέχεται

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυὶδ.

ΛΔ'.

Ὑπόθεσις.

8

Ἐκ προσώπου τοῦ πεπαιθωμένου ἐπὶ θεῶν καὶ πολεμουμένου ὑπὸ τῶν ἀφάνων δυνάμεων τα πρὸς κείμενα ἐκείνη καὶ ἐν αὐτοῖς χρόνους τῶν ἀποστόλων Ἐκείνηται δὲ καὶ προσώπου τοῦ Ἀντιπαραστήσει ἐπὶ τῷ παθεῖν παρα τῶν Ἰουδαίων εἰς αὐτὸν γεννηθέντα διὰ τοῦτον, πρὸς ὑπομονὴν καὶ καρτερὸν αὐτῶν πρὸς ἐκείνους καὶ θεῶν

10

«Δ' ἄκουσον Κύριε, τὸς ἀδελφότητάς με πολεμουμένους πολεμουμένους με » Γῶ προσώπου τῶν ἀποστόλων καὶ αὐτοῖς προσέδοκας

Τῶς Ἰουδαίους φησιν, οἱ μὲν ἔχοντες ἐν ἐκείνοις εἰρήνην, πολέμους ἔχουσι, καὶ πολεμουμένους Χριστὸν, ὁ ἔστιν εἰρήνη τῶν

Ἐπὶ τῷ θεῷ ὅπου καὶ θυρεῶν καὶ ἀντιστῆναι εἰς τὴν βοηθειάν 15 μου » Ὅπου καὶ θυρεῶν καὶ ῥωμαίων τιμωρτίας δυνάμεις αἰνῶνεται τὰς ἐκπεμπόμενας παρα Κυρίου πρὸς ἐκείνους τῶν δικαίων

«Γῶ ἐν τῇ ψυχῇ μου Σωτῆριά σου εἰμι ἐγώ » Γαῖός σε φησιν, αὐτῷ εἰπεῖν τῇ ψυχῇ μου, ὡς γεννῶσι αὐτῷ βοηθός

Ἐποστραφέντων εἰς τα ὁπίσω » Εὐεριστύνονται οἱ ἀπο τῆς 20 ἀρετῆς ἐπὶ τὴν κακίαν ὀδεῶντες, ἐν εἰς τα ὁπίσω ἐπιστραφεῖσιν

Ἐπὶ τῷ αὐτῷ ἡ παγὶς ἐν αὐτῷ ἀνίσκει, καὶ ὁ θῆρα ἦν ἐκρίβεν σπλῆξ ἑαυτὸν καὶ ἐν τῇ παγίδι περὶται ἐν αὐτῷ » Ἀντιστροφή γὰρ εἰς κεφαλὰς ποιητῶν ἡ παγὶς Ἀντιστρέφοντες γὰρ, εἰς θάνατον ἀντηγρίθησαν, καὶ θανάτῳ παραδίδονται

25

Ἐπὶ δὲ ψυχῇ μου ἐκκλίσσεται ἐπὶ τοῦ Κυρίου » Οἱ μὲν οὖν τὴν παγὴν ἐξερυθύνοντες καὶ τὸ τῆς διαφθορᾶς κατὰ τοῦ πάντων ἡμῶν Σωτῆρος Χριστοῦ συνθεντες σκευώματα εἰς τὴν εἰς αὐτὸν παροινίας εἰσπραγθῆσονται δικὰς κατὰ γε τοὺς ἄρτους τῶν εἰρημένων τρόπων ἡ δὲ καὶ ἐμὴ ψυχὴ, φησιν, ἔξω παντὸς ἐστὶ δεινοῦ διηνηκὲς 30 ἦγον ἀκαταληκτὸν ἔχουσα τὸ χαίρειν ἐπὶ Θεῷ καὶ κατασφραγισθῆναι λίαν ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ αὐτοῦ

Ἐνταῦθεν εἰσάγεται τὸ τοῦ Χριστοῦ πρόσωπον παρα τῇ κρίσει τῶν ἀρχιερέων συκοφαντούμενον

3

Ἐνταῦθεν εἰσάγεται τὸ τοῦ Χριστοῦ πρόσωπον παρα τῇ κρίσει τῶν ἀρχιερέων συκοφαντούμενον

Ἐνταῦθεν εἰσάγεται τὸ τοῦ Χριστοῦ πρόσωπον παρα τῇ κρίσει τῶν ἀρχιερέων συκοφαντούμενον

ὡς ὅτε παρβαλεσθῇ τοῦ «Τα κριματά σου ἄβυσσος πύλη»·
 Ἰσα τὴν δὲ εὐαγγέλιον καὶ ὁ ἀκούων τὴν ἐνέκεν μακρο-
 θυμίᾳ ὁρίσας τὸ τῆς ἀβύσσου καὶ ἡμετέρας μετέπειτα κα-
 κριματά καὶ ἄλλοις ἀνθρώποις ἀπειλήσας· ὁ βλάσφη-
 5 ὡς ὅτως ἀνέστης τῶν σῶν κριμάτων καὶ τῶν

«Αὐθιμότης καὶ χεῖν τῶν πνεύματων»· Περὶ τῶν δύο λαῶν
 ἐμφανῶς ὁ Ἀποστόλος «Συνέσταλται ἡ καρδία μου, ἐπεὶ
 10 θεῶν ἵνα τοὺς πνεύματι πνεύματι ἐπὶ τὸν ἑαυτοῦ τὰ κρι-
 ματά σου»· Καὶ ἐν τῇ ἐκείνῃ ἐπὶ τὴν ἀρετὴν τῶν ἁγίων
 λαῶν τῶν σωτῆρα δὲ ἐκείνῃ οὗ καὶ σὺ καὶ ἡ ἀρετὴ σου
 πᾶσι καὶ τῶν ἐκείνῃ ἀνθρώπων μὲν ὡς ἐξ ἑαυτοῦ καὶ ἡμετέρας
 ἐκ τῶν νεκρῶν καὶ τῶν ζώντων· ἡ δὲ κριματὰ καὶ τῶν ἀρετῶν
 τῶν ἐξ ἑθελῶν περὶ τῶν ἀρετῶν τῶν ἀρετῶν τῶν ἀρετῶν
 καὶ προσηλῶν ἐξεστὸν οὐδὲ ἐκείνῃ ἀνέκειται· ἐξ ἐθελῶν προση-

15 ληφθεὶσαν τοῦτον, ἡμετέρας προσηλῶν «Ἰσα καὶ τὰ σου ὁ ἁπλοῦς»·
 Ἀνθρώποις λέγει πάλιν τοῦ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν
 δὲ τοὺς εἰς γῆν καὶ τὸν νεκρὸν καὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν
 Ὁ μόνος ὅς ἡ καὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν
 «Οἱ δὲ λαοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐν σκέπῃ τῶν περὶ τῶν σου ἐλπίσας»·
 20 Τοιούτῃ, σκεπαστὴν καὶ βοηθὸν σε ἐξουσίᾳ τοῦ εὐαγγελιστοῦ λόγου,
 φησὶν

«Μεθυσθησονται ἀπὸ πύθωνος οἶκου σου, καὶ τὸν χειμάρρου
 τῆς τροφῆς σου τοῦ καὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν
 κατὰ τὸ εἰρημένον «Γὰρ ἡ ἐπὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν
 25 ζῶν δόξαν ἐλπίσας»· Ἐστὶν δὲ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν

«Μὴ ἐλθετω τὸν πνεύματι πνεύματι τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν
 γενέσθαι «Καὶ τὸ ἀμαρτωλὸν καὶ τὸ καὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν
 σάτιν με φησὶ, τῆς παρα σοὶ σάτιν τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυὶδ

ΔΨ.

Υπόθεσις.

Διδασκαλίαν περὶ τῆς ὁ καὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν
 χὴν μὲν τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν
 πελθῶν, ἐκ τῆς τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν
 30 πονηροῦς ἀποκατεμένης καὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν

«Μὴ παραζηλοῦ ἐν πονηροῦς, καὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν
 τὴν ἀνομίαν»· Παρὰ νεῖ φησὶ ἐν τῇ πονηρίᾳ ὡς ἐκπτῶσιν εἶναι
 παντὸς ἐκ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν

«Καὶ καὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν καὶ τῶν

α. της "Εὐαγγελιστρίας" της Θεοφανούς, εν τῷ ὁμαστικῷ ὄρει, ἡ
ἡρώδης αἰσχροῦ καὶ Παρθένου ὁ καὶ ἡ ὁμοῦ θεῶν ὁρῶντος
τοῦ ὁμοῦ ἑαυτοῦ καὶ ὁμοῦ ὁμοῦ τοῦ καὶ ὁμοῦ ὁμοῦ

καὶ ἀπεκρίθη πρὸς αὐτοὺς λέγων· ὅτι οὐδεὶς ποτε ἐξ αὐτῶν
ἦλθεν πρὸς ἐμεῖς, ἀλλὰ ἐγὼ ἐλθὼν ἐπὶ αὐτῶν
καὶ λέγων· ἔσθιτε, φάγετε, ὅτι ἡ ἀρεσκεία μου ἐπὶ
ὑμῖν.

[illegible][illegible]

α. Ὑπο-α-τὸ-τῷ ἁ-ρῶν καὶ ἐκτετασὺν αὐτὸν ὁ Ἀυτὸς μὲν, φησι, τῶν ἁ-ρῶν πρώτος ἀποδείξει ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι οὐ δὲ ἐνταῦθα ὑπο-α-τῷ. «Μη παρὶστῆς ἐν τῷ κατεποδισμένῳ ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ. Ὁ Μὴ μολῇσθι, πρὸς τὴν ὁδὸν μου ἐν παρὶστί, καὶ σὺν κροτοῦμένῳ»

[Με θάρρος ἐκείνου τοῦ ταραχόμενου κατεβυθισμένου, μὴδὲ μὴν 35
 σι εὐδαμοναί, ἐκ παλαιότητι συνηρώμεν, μὴδὲ πρᾶττειν ἐρε-
 ῖται, τὰ δὲ καὶ αὐτὸ ἐκείνου φέρεται, πάντα, μὴ δακνὸν
 καὶ δὲ δυσφορεῖ, ὅτι μὴ δακνὸν δίκην οἱ πονηροὶ, ἀλλ' ἐν εὐθυμείᾳ
 διακονοῦσιν, ὥς μὴ τινος τὴν ἑσπέρην εὐθυμίας.

1. *Alz. u. D.* 1902. 2. *Arch. u. D.* 1902. 3. *Math.* 23, 43.

«Πλῆσαι ἀπὸ ὀργῆς, καὶ ἐγκαταλείπε θυμὸν » Μὴ ἴδῃς αὐτῶν
 τὴν εὐμερέαν ἄλλα προσμένον τοῦ ἔλεος, καὶ ἄφει σὺν ἡλεθρον
 Ὀργὴ δὲ ἐστὶν ἔρεξ· τιμωρίας τιμωρία δὲ ἐστὶ κακὸν ἀποπόδωσις
 «Μὴ παραζηλοῦ ὥστε πονηρὸς γίνεσθαι » Εὖ ἴσθι, ὅτι οἱ μὲν τῆς θεᾶς
 5 ἐλπίδας σφας καὶ τοὺς ἀναρτήσαντες, καὶ τὸν ἐπεικῇ προσηυμένους
 βίον, ἐν ἀπραγμοσύνῃ καὶ εἰρήνῃ διατελοῦσι, τρυφὴν ἔχοντες μονιμον
 τοῦ συνειδέναι τὴν καθαρότητα οἱ δὲ τῇ προσκαρῷ εὐμερία θαρ-
 ρούντες ταχέϊαν δεξονται τὴν μεταβολὴν, καὶ λήθῃ παραδοθήσονται
 παντελεῖ

10 «Καὶ ζητῶσεις τὸν τόπον αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ εὖρης » Ὅμοιον τῷ
 εἰρημνῷ «Ὅτι δὲ ἡσέβει, οὐκ ἔρριζοι ἀπαρῶνται »

«Καὶ καὶ τρυφῆσιν ἐπὶ τρυφῇ εἰρήνης » Τρυφὴ δικαίου,
 πλῆθος εἰρήνης ἐστὶν ἀπαθμία δὲ ψυχῆς μετὰ γνώσεως τῶν ὄντων
 ἀληθοῦς

15 «Παρατρησεται ὁ ἁμαρτωλὸς τὸν δίκαιον » Τοῦτο καὶ ἐπὶ τοῦ
 διαβόλου ἡγρήθη προσφορὰν, καὶ διὰ τούτων παραφύγη τοῖς
 ἀδικουμένοις προσφέρει· Δεικνύσι γάρ τὸν μὲν παρανομον λυπῶντα
 καὶ μεμνητότα καὶ τῶν ἀπραγμονα βίον ἀσάξομένων τὸν δὲ δι-
 καιον κριτὴν καταγελῶντα τῆς ἐγχειρήσεως, ὅτε δὲ τὴν ταχέϊαν
 20 αὐτοῦ τελευτήν προρῶντα

«Ὁ δὲ Κύριος ἐκγέλασεται αὐτόν » Διαγελά, φησί, τὰς κατὰ τοῦ
 δικαίου ἐπιβουλὰς τοῦ ἁμαρτωλοῦ εἰδώς, ὡς ἔσται ἐν ἡμέτρῃ καθ'
 ἣν τῷ μὲν ἀποδώσει τὴν αἰώνιον ζωὴν, τῷ δὲ τὴν αἰώνιον κόλασιν

«Ρομφαίαν ἐσπασάντο οἱ ἁμαρτωλοὶ, ἐνέειναν ὅζον αὐτῶν
 25 ἡ ρομφαία αὐτῶν εἰσελθοὶ εἰς καρδίαν αὐτῶν » Ταῦτα, φησί, πε-
 θασιν οἱ πονηροὶ δαίμονες, ἃ ποιήσιν τοῖς ἁγίοις ἐπεβουλεύσαν

«Κρεῖσσον ὀλίγον τοῦ δικαίου ἄνθρωπον » Ὁ Κύριος ὑπὲρ πάντας τὸν πλάστον

«Γίνωσκει Κύριος τὰς ὁδοὺς τῶν ἀμώμων » Ἀντι τοῦ, ἀποδε-
 30 λεται καὶ τιμῇ «Καὶ ἡ κληρονομία αὐτῶν εἰς αἰῶνα ἔσται » Ἀφθαρ-
 ρεῖ γὰρ καὶ αἰώνιοι τῶν ἁμῶν αἱ ἀνταποδόσεις

«Οὐ κατασχυνθήσονται ἐν καιρῷ πονηρῶν » Ἐν τοῖς τῶν διω-
 γμῶν, φησί, καιροῖς ἐκλειπόντων τῶν διδασκάλων, αὐτὸς ὁ Κύριος
 τῷ ἑαυτοῦ πνευματικῇ θράβει τοῖς εἰς αὐτὸν πιστευούσας

35 [«Οὐ κατασχυνθήσονται ἐν καιρῷ πονηρῶν » Καιρὸς πονηρὸς ὁ
 τῆς κατὰ τῶν ἡσέβειν ὀργῆς, ἐν ᾧ οἱ μὲν τῆς δικαιοκρατίας τοῦ Θεοῦ
 περαθίζονται οἱ δὲ δόξαν καὶ τιμὴν, καὶ ἀφθαρσίαν, καὶ ζωὴν αἰώ-
 νιον ἀπολήγονται]

«Δανεῖζεται ὁ ἁμαρτωλὸς, καὶ οὐκ ἀποτίσει » Οὐκ ἀντιδίδωσι,
 40 φησὶν, ὁ ἁμαρτωλὸς εὐχαριστίαν ὑπὲρ ὧν εὐεργετῆται παρὰ Θεοῦ
 «Ὁ δὲ δίκαιος οἰκτερεῖ, καὶ δίδωσιν » Ἀντιδίδωσι, φησὶν, οἰκτιρ-
 μους, τὸν ἑαυτοῦ ἀσπάζοντα μισοῦμενος

«Ὅτι οἱ εὐλογούντες αὐτὸν κληρονομήσουσι γῆν » Ὅμοιον

τὸ εἰρημένον πρὸς Ἀβραάμ «Τοὺς εὐλογοῦντας σε εὐλογήσω, καὶ τοὺς καταρωμένους σε καταράσσομαι¹»

«Παρα Κυρίου τὰ διαρρήματα ἀνθρώπου καταβυθνεται.» Ἀποδεχεται, φησὶν, ἢν ποιεῖται. κατὰ τὸν βίον πρακτικὴν πορείαν.

«Ὅταν τέσθ' οὐ καταρραχθῇ,» Εἰ καὶ, φησὶν, συμβῇ ὀλίγον 5
τε παρασφαλῆναι. τὸν δίκαιον, οὐκ ἀδικηθήσεται ἔχων ἐντιστηρίζοντα τὸν Θεόν.

«Οὐδὲ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ζητούν ἄρτους.» Τοὺς νοήτους φησὶν, οἵτινές εἰσιν οἱ θεοὶ ἰσχύουσι.

«Καὶ κατασκευάσει εἰς αἰῶνα αἰῶνος.» Καὶ κληρονομήσεις, φησί, 10
τὰς αἰωνίους σκηνάς.

«Δίκαιοι δὲ κληρονομήσουσι γῆν.» Πολλαχοῦ τῆς διδομένης γῆς τοῖς πράξεσιν ἐμνημονεύει προτρεπόμενος εἰς ἐπιθυμίαν αὐτῆς.

«Ὁ δίκαιος μελέτσει σοφίαν.» Προσηκει, φησὶν, καὶ τῇ γλωττῇ, καὶ ἐν τῇ διακρίσει τὰ θεῖα λόγια περιφέρειν, καὶ τὴν του- 15
των μελέτην ποιῆσθαι διηλεκτικῶς οὕτως γὰρ τὸ πρακτικὸν μαθητῶν ὁ τῆς ἀρετῆς ἐραστὴς, ἀτρεμὴς μὲν εἰ καὶ ἀσχευτός, τῶν καταβαλ-
λαιν ἐπιχειρούντων περιγενομένος. Ταῦτα καὶ ἐν τῷ πρώτῳ ψαλμῷ
ἔφη «Ἄλλ' ἐν τῷ νόμῳ Κυρίου τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ νόμῳ
αὐτοῦ μελέτησε. ἡμέρας καὶ νυκτός²», καὶ τα ἐξῆς «Καὶ ἡ γλῶσσα 20
αὐτοῦ λαλήσει κρίσιν.» Δικαιοκρίσιαν οὐ τὴν δικαστικὴν, ἀλλὰ τὴν
ἐξ ἀπλάνους καὶ ὑγιῶς κριτηρίου.

«Ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, καὶ οὐχ ὑποσκελισθήσεται
τὰ διαβήματα αὐτοῦ. Κατανεῖ ὁ ἁμαρτωλὸς τὸν δίκαιον.» Ὁ δὲ 25
Κύριος. «Διαφορῶς τα αὐτὰ λέγει, τῇ πλείον μελέτῃ μονιμωτέραν
κατασκευάζων τὴν μνήμην. Λέγει δὲ Ὁ περιφύεται τὸν δίκαιον
ὁ Δεσπότης ἐπιβουλευόμενον ὑπὸ τῶν πονηρῶν, οὐδὲ συμνημαίεται
αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα ὁλμῶσιν ἀλλ' ὑπερτηδῆσαι παρασκευαῖται τὰ
δίκτυα. Ταύτης ἀπῆλυσεν Ἀβραάμ τῆς προνοίας, διὰ ἀρπαγείσης
τῆς Σάρρας ταύτης ὁ Ἰσαάκ, ἀπὸ τοῦτο παθὼν ταύτης ὁ Ἰακώβ, 30
ὑπ' ἀδελφοῦ καὶ κηδεστοῦ φθονουμένου ταύτης ὁ Ἰωσήφ, ὑπὸ φθό-
νου καὶ συκοφαντίας πολεμηθείς. Καὶ τὰ δεῖ καταλεγεῖν ἅπαντα, ῥά-
διον γὰρ τοῖς φιλομαθέσι καὶ τὰ παλαιὰ συλλεῖσαι, καὶ θεωρῆσαι τὰ νέα.

«Οὐδὲ μὴ καταδικάζεται αὐτὸν ὅταν κρίνηται αὐτὸν.» Ἀντὶ 35
τοῦ, ἐν τῷ κρίνεσθαι αὐτοῦ.

«Ἐν τῷ ἐξολοθρευέσθαι ἁμαρτωλοὺς ὀφεί.» Ἐκκαπτομένους, 35
φησί, τοὺς ἁμαρτωλοὺς θεάσει.

«Εἶδον τὸν ἀσεβῆ ὑπερυψούμενον, καὶ ἐπαυρόμενον ὡς τὰς κέ-
δρους τοῦ Λιβάνου.» Κατὰ τὸ εἰρημένον «Σχισμὸς ὁ βίος ἡμῶν³»

«Καὶ παρῆλθον, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἔν.» Θεασάμενος, φησὶν, ἄνδρας 40
πονηροὺς εὐήμεροὺντας, ἐκνέδουν πῶς τούτου ἐπέτυχον· εἰτα τοιαῦτα

ἐννοῖ· καὶ δεῦρ ἐξ ἑορταζόμενος, ὁ δὲ τὸν οὐκ ἴσχυται
 ἀλλ' ὅτι τὸν ἐν τῷ ἐσχατῷ εὐχέσθαι, οὐκ ἠθρομένον εὐχέσθαι
 «Ὁ ἀσπὺς ἀκακίαν καὶ ἰδὼς ἐθνήματα δὲ ἐστὶν ἐγκαταλελειμμένα
 ἀνθρώπων εἰρήνη καὶ. Καὶ τὸν φῶς τῶν πονηρῶν, καὶ τὸ
 5 «ἐγκαταλελειμμένα» ἔτε ἡ κληρονομία τῶν πονηρῶν, παρασκευάζεται
 στ' ἐπιτηδεύειν ἀπλότητα

ΨΑΛΜΟΣ -ψ Δαυὶδ εἰς ἀνάμνησιν περὶ τοῦ Σαββατοῦ
 ΑΖ

Ἑπόθεσις.

- 10 Τοῦτον ἄδει τὸν ψαλμὸν ἀναμνησκῶν ἑαυτὸν τῆς συνεχύσεως
 τλαιπωρίας, ἥτις ἔμελλε δια τὴν ἀμαρτίαν Ἀξίως δὲ δι' ἑαυτοῦ τὸν
 Θεόν, σαμβάτισμους αὐτῷ δοῦναι, ἔτοι ἀνταποδῶν τῶν σμφορῶν
 «Κύριε μὴ τῷ θυμῷ σου ἐλέγξῃς με, ἡ δὲ τῇ ὀργῇ σου παιδεύῃς
 με» [Οἱ ταῖς κολάσεσι διακονοῦντες δὲ ἄνθρωποι, καὶ αἱ τιμωρητικαὶ
 15 δυνάμεις, τοῦ Θεοῦ ὀργὴ καὶ θυμὸς ἐστὶν. Ἰκετεύει οὖν μὴ διὰ
 πονηρῶν δυνάμεων ἐλεγχθῇ, μῆδε δὲ ἀποσταθῇ ἀγγέλων σκυ-
 θρωπῶν παθεῖν, ἀλλὰ δὲ τῶν σωτῶν, Παιδεύει ἡμᾶς
 ὁ Κύριος, εἰς ἀνάμνησιν ἔργων τῆ ἀρετῆς. Ὁ δὲ ἅγιος οὐ τὸν ἐλεγχον
 ἢ τὴν παιδείαν παραιτεῖται, ἀλλὰ τὴν μετ' ὀργῆς καὶ θυμοῦ
 20 «Ὅτι ἂν βῇ τὸν σου ἐκ-χρήσαν με. Βέλτε, τὰς τιμωρητικὰς
 δυνάμεις φησὶ. «Καὶ ἐπεστηρίξαι ἐπ' ἐμέ τὴν χεῖρά σου» Καθ' ἡφατό
 μου, φησὶ ἡ χεὶρ σου, πᾶρ τῆς ἁμαρτίας παιδεύουσα
 «Ὁὖν ἔστιν ἰσχυρὸς ἐν τῇ σαρκί μου, ἀπὸ τρωστικῆς τῆς ὀργῆς σου»
 25 Ἀλεωβηταί τὴν σαρκά, ἐκπνέουσι τῆς μοι τῆς ὀργῆς «Ὁὖν ἔστιν
 εἰρήνη ἐν τοῖς ὀστέσις μου καὶ τρωστικῆς τῶν ἁμαρτιῶν μου»
 Ἐξησθένησε φησὶν, ἡ δυνάμις τῆς ἐμῆς ψυχῆς ἢ δὲ αἰτία τῆς ἀσθε-
 νείας, ἡ ἁμαρτία
 «Ὅτι αἱ ἄνομιαι μου ὑπερέβην τὴν κεφαλὴν μου» Κατέκαμψέ με,
 φησὶν τὸ βαρὺ τῆς ἁμαρτίας φορτίον Ἀντὶ δὲ με καὶ τῶν σινηπτότων
 30 ἐκείνων τραυμάτων ἢ δυνάμει δὲ τὴν φωνήν μου ἀποβαλὼν, καὶ τῇ
 ἀφροσύνῃ δουλεύσας εἰσεδεξάμεν. Ὁ δὲ γὰρ νύκτας ὀνηθίας ἐστερη-
 μένος, ἀσχαλλὼν καὶ ἀλκὴν ἔχων, καὶ τῇ σκυθρωπότητι, μεταβολὴν
 οὐκ εὐρίσκω ἴσως τρωστικῶν βλαβερυνθῆσαν ἐπ' ἐμέ» Βαρύτητα
 τὴν τῆς συνειδήσεως εἰς ἀπογνώσιν ὤθησιν μετ' ἐπιταπνέως φησὶν
 35 «Προσώξουσιν καὶ ἐστατήσαν οἱ μωυαπῆς μου ἀπὸ προσώπου
 τῆς ἀφροσύνης μου» Πᾶσα γὰρ ἁμαρτία μωσαρετὴ καὶ δυσώδης·
 εἰ μὴ γὰρ εἰς ἀφροσύνην κατὰπέσει ἡ ψυχὴ, οὐκ ἂν ὑπομένει τὴν ἁμαρ-
 τίαν Ἐντεῦθεν τὴν φύσιν τῆς ἁμαρτίας γνωσχομεν Ὅποια τις ἐστὶ,
 πλὴν ὅτι ἀφροσύνης ἡμῖν συμφαίνονται αἱ ἁμαρτίαι,
 40 «Ὅλην τὴν ἡμέραν σκυθρωπάζων ἐπορευομένη» Ἀετῆαν τοῦτο
 πρὸς τοὺς γελῶντας πολλὰ καὶ τερπόμενους.

«Ἐπαλειώρητα καὶ κατεκάρην, καὶ τὰ ἐξῆς Βαρύτητος
ἦ, συνεδίσταω, ὡς εἰς ἀπὸ νύκτιν ὥθησιν.

«Ὅτι, τὸ πνεῦμα μου τιτρώσκειν ἐπέχειν. Ἐπειδὴ περ φησὶν
ἐπὶ τοῦ καὶ πταίειν μου ὁ πῦρ τοὺς ἐχθρούς μου, ἐωρων τοὺς ναητούς
δὲ λέγει.]

«Ἐκακώθη καὶ ἐταπείνωθη ἕως σφύδρι. Ἦ ἐκείνης, φησί,
τῆς ἐπιθυμίας ἐπὶ τὰς τὰς κατὰ τὴν ἐν ἡμῶν καὶ ἡ γενικὴ διαφορεσθαι
διαφύλακται τῇ καρδίᾳ οὐδὲν. Τότε, ἰδὼν τὴν ἐπιθυμίαν μετα-
βαλὼν τὴν ἐνέργειαν, τὴν αὐτὴν κατέστησε τὸ θεῖον βουλήμα-
τος τοῦτο γὰρ ἐπὶ τῆς ἐνέργειας αὐτοῦ στεναγμοῦ. Ἦ, καρδία μου. 10
Μαστίζων τὸ πνεῦμα τὴν καρδίαν μου στεναγμοῦ ἀριεῖα ἐπαινοῦ.

«Καὶ ἡ σὺν ἐμοὶ καὶ ἀπὸ σοῦ εὐχάριστη βρῆ. Τῆς μετανοίας
φησὶν ὁ πῦρ σφύδρι ἐκείνου σου. Ἐχω ἐπιθυμίαν σωθῆναι βασι-
λέως. Καὶ τὴν ἡ ἐπιθυμίαν τοῦ Χριστοῦ, τὸ ὑπὲρ ἡμῶν ἐπιτελεῖσαι.
Παῖχα. 15

«Ἡ καρδία μου ἐταρτάθη ἐγκατέπετέ με ἡ ἰσχὺς μου. Τὸ
διαλογιστικὸν καρδίαν φησὶ. Καὶ τὸ πῦρ τῶν ὀφθαλμῶν μου, καὶ
αὐτὸ οὐκ ἔστι μετ' ἐμοῦ. Τὸ πῦρ τῶν ὀφθαλμῶν τὸ πνεῦμα τὸ
ἐκλάμπει τοῖς τῆς δακρύων αὐτοῦ δμῶσι.

«Οἱ φίλοι μου καὶ οἱ πατέρες μου ἐξ ἐναντίας μου ἤχησαν καὶ 20
ἐστήσαν. Ἐν τῷ πεπλημένῳ με, φησὶν, ἀνέστησαν μοι. Ἐὰν
δὲ λέγει δια τὸν Ἀβραάμ καὶ τὸν Ἀλφάρ. Καὶ οἱ ἐχριστά μου
ἀπὸ μακρόθεν ἐστήσαν. Οἱ ἀρ. συνυπουργοῦντες αὐτῷ ἀγγελοὶ
ἐχριστά μου αὐτοῦ δια τὴν ἁμαρτίαν. Ἰσχυὰ γὰρ καὶ οἱ δυνάμεις
αἱ ἁγίαι ὑποχωροῦσιν ἐν καιρῷ πειρασμοῦ πρὸς δοκιμὴν τοῦ πειρα- 25
ζομένου, ἢ πρὸς κολασιν.

«Καὶ ἐξεβιάζοντο οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν μου. Ἐικότως, τῶν
ἀγγέλων καταλειπόντων αὐτόν, σφοδρότερον οἱ δαίμονες ἐπετίθεντο.
«Καὶ οἱ ζητοῦντες τὰ κακὰ μοι ἐλάττωσιν ματαιότητας. Ἐλάλουν,
φησί, πρὸς ἐαυτούς, ἐπὶ βουλὴν μου σκευάζοντες. 30

Ἐγὼ δὲ ὡσεὶ καφὸς οὐκ ἤχην, καὶ τὰ ἐξῆς Ταῦτα, φησὶν,
λαλοῦντων αὐτῶν, οὐδὲ ἀκούειν εἰσκούειν, οὐδὲ λαλεῖν τῆς παρρησίας
μου δια τῆς ἁμαρτίας ἀπορηματίας.

«Ὅτι ἐπὶ σοί, Κύριε ἐλπίσα. ὅτι εἶπα Μήποτε ἐπιχαρισῶ
μοι οἱ ἐχθροὶ μου. Τὸν τοσούτων, φησί, συμβάντων κακῶν, μίαν 35
ἔχω σωτηρίαν, ἐλπίδα ἣν ἐκ σοῦ γενησόμενὴν μοι εὐχρισμένην.

«Καὶ ἐν τῷ σπλενῆναι πόδα μου ἐπὶ ἐμὲ ἐμετακινῶν, φησὶν. Ἐν
Μέγα, φησὶ δέδωκε φρονεῖν αὐτοῦς κατ' ἐμοῦ ἡ ἁμαρτία σπλενῆσά
μου τοὺς πόδας.

«Ὅτι ἐγὼ εἰς μάστιγας ἑτοιμός, καὶ ἀγγδὼν μου ἐνωπίον μου 40
ἐστὶ διαπαντός. Ἦ δὲ ὡς δέχεσθαι τὴν ἐπιστρεπτικὴν παιδείαν φησὶν.

«Ὁ· τὴν τιμίαν μου ἐγὼ ἀναγγελῶ καὶ μεριμνήσω ὑπὲρ τῆς ἀμαρτίας μου· ὁ δὲ τοῦτο κατήγορος ἐμαυτοῦ γίνομαι, καὶ πᾶσαν φροντίδα τῆς ὑγιείας πεποισμαι»

«Οἱ δὲ ἐχθροὶ μου ζῶσι, καὶ κεκραταίωται ὑπὲρ ἐμέ» Καίτοι, φησὶ, μὴ ἀνεπαίσθητος ἔχεν τῆς ἀμαρτίας ἀλλὰ μεριμνῶν περὶ αὐτῆς διαπᾶν ὥς ὅρα τοὺς ἐχθροὺς μου κραταίωμενους. Οὗτοι δὲ οἱ ἐχθροὶ, μηδὲν ἄδικον τὰ ἐμὰ τεύονθ'· εἰς, διαβαλλόντες μου τὴν ἀμαρτίαν, καὶ προφίτην αὐτῇν ποιούμενοι τοῦ κατ' ἐμοῦ πολέμου, κατεδίδωκόν με, δίκαια λέγοντες, ποιῶν. Τοιγαροῦν καὶ γεγέννηται παρ' αὐτοῖς ὡς νεκρὸν ἐβδελυγμένός διό δὲ καὶ δέσμαι, σὲ τὸν Κύριον μὴ ἀποστήναι, ὅτι ἐμοῦ σπεῖσαι δὲ μᾶλλον εἰς τὴν βοήθειαν τὴν ἡμετέραν

ΨΑΛΜΟΣ εἰς τὸ τέλος Ἰδοῦμ, ὥδη τῷ Δαυίδ.

ΛΗ'.

*Υπόθεσις.

15 Ἱεροψάλτης ὑπαρχων Ἰδοῦμ, καὶ προφητικῇ χάριτι κατεστημένος, ὥδ' ἐν ἀναβαλλε-αι, προσκυποῦσαν εἰσφέρων αὐτοῦ τοῦ Δαυὶδ ἐξομολογούμενος ἐπὶ τῇ ἀμαρτίᾳ

«Εἶπα Φυλάξω τὰς ὁδούς μου» Ἀπόδειξις σαφὲς ἰδρυμένης 20 καρδίας «Ἐθεμὴν τῷ σώματι, μο φυλακὴν ἐν τῷ στήθει τὸν ἀμαρτωλὸν ἐναντίον μου· Παρστήμενοι γὰρ απῶ οἱ νοήτοὶ ἐχθροί, ὠνειδίζον αὐτοῦ τὴν ἀμαρτίαν

«Ἐκωφώθη, καὶ ἐταπείνωθ' ἐν, καὶ ἐσίγησα ἐξ ἀγαθῶν» Λοιδο- 25 ρούμενος, φησὶν οὐκ ἀντελαιοῦρον συνδῶν τὴν ἐκπτώσιν μου τῶν ἀγαθῶν «Καὶ τὸ ἔλκυσμα μου ἀνεκαίνισθ'» Ἀντι τοῦ λέγειν πρὸς τοὺς λοιδοροῦν-τάς, τῆς ἀμαρτίας ἀνεμνήσκον ἐμαυτῷ. Ἡ δὲ μνήμη τῆς ἀμαρτίας οἷα τῷ περὶ τὴν καρδίαν μου ἐγένετο

«Καὶ ἐν τῇ μελέτῃ μου ἐκκαυθήσεται πῦρ» Ἐν τῷ ἀναμνη- 30 σκεσθαι με τοῦ ἀμαρτημάτων φησὶν, ἐκαύθηται πῦρ

«Ἐλάλησα ἐν γλώσσῃ μου Ἰνωρισθὲν μοι, Κύριε, τὸ πέρας μου» 35 Τό, ἐν γλώσσῃ, οἷον ἥρημα καὶ ψευδίζων καὶ μὴ εἰς πολλούς ἐκφέρων τὸν λόγον Ὁ δὲ λόγος ἐρωτήσεως ἦν περὶ τῶν λοιπῶν ἡμερῶν Ἡρώτα δέ, μαθεῖν βουλόμενος εἰ ἐξαρχέσει αὐτῷ εἰς μετάνοιαν ὁ λοιπὸς τῶν ἡμερῶν χρόνος.

«Ἰδοὺ παλαστὰς ἔθου τὰς ἡμέρας μου· καὶ ἡ ὑπόστασις μου 35 ὥσει οὐδὲν ἐνώπιόν σου.» Εἰ καὶ εἰς μῆκος, φησὶ, παρατείνει μοι ζωὴ, ὥς οὐδὲν ἐνώπιόν σου λογισθήσεται Εἰ γὰρ χεῖρα ἐστὶ ἐν ὀφθαλμοῖς σου ὥς ἡμέρα μία τι ἐν εἴν, χρόνος ἐνός ἀνθρώπου· Τοῦτο πάλιν ὁ Συμμαχος οὕτως ἑρμηνεύσεν «Ἰδοὺ ὡς σπιθίμας ἔδωκας τὰς ἡμέ- 40 ρας μου, καὶ ἡ βίωσίς μου ὡς οὐδὲν ἀνέχρης σου.» Σὺ μὲν γὰρ ἀναρχος καὶ ἀπέραντος· ὁ δὲ ἡμέτερος βίος οἷον τισι σπιθαμαῖς καὶ παλαισταῖς

μεμέτρηται. Διὰ τοῦτου παρεδήλωσε τὸ ὀλιγοχρόνιον καὶ πῶρον
πίνης ζωῆς.

«Πάντα συμπαύει ματαιότης πάς ἄνθρωπος ζῶν. Μέντουν
ἐν εἰκόνι διαπόρευεσθαι ἄνθρωπος πλὴν ματὴν ταρασσέσθαι.» Ἐν δὲ
φῶσιν, ἐν εἰκόνι καὶ οὐκ ἐν ἀληθείᾳ πορεύεται ἄνθρωπος εἰκότως
ματαιότητι προσέκειται, ἐπειδὴ οὐ τὴν ἀληθινὴν ζωὴν, ἀλλ' ἐν εἰκόνι
ζῇ. οὐδὲ τὴν σπουδὴν τῶν ὄντων ἀγαθῶν ποιεῖν διὰ καὶ ματὴν
ταραττόμεθα. Ὁ βίος τοῦ τῶν ἐπὶ γῆς, ὅτε περ φροντισθεὶς στρε-
φόμενος καὶ κατὰ τὴν ἀμαρτίαν. Ἡ οὕτως Συμπάντα αὐτὴ
τῆς ἡμετέρας ζωῆς αὐτὴ ἐστὶν ἐνώπιόν σου ἄνθρωπος γὰρ «ματαιότητος»
ὁ Σαλμων καὶ ὁ ἑλπίσας ἐβόησε ὅτι οὐκ οἶσται καὶ οὐ γινώσκει τίς
συναχθεὶς αὐτῷ. Ἐπειδὴ αὐτὴν ἀληθὴν ζωὴν ζῶντων νῦν, ἀλλὰ τὴν ὡς
ἐν εἰκόνι. οὐδὲ περ τὰ ὄντως ἀγαθὰ ποιοῦμεθα τὴν σπουδὴν διὰ
ματὴν ταραττόμεθα, περὶ τὰ νοσηρὰ ἐπιθυμίας στρεφόμενοι συν-
άγοντες θνητοὺς ὧν οὐκ ἴσμεν διαλέγεσθαι.

«Καὶ νῦν ὁ ἑλπίσας καὶ ὁ ἑλπίσας. Καὶ τὸς.» Εἰκότως τὴν ἐλπί-
δα ἐπὶ Κροσὺν ἔχειν φησὶν ὅτι κατὰ τὴν φύσιν τῶν ἐν βίῳ περιστάσεων
«Καὶ ὁ πλοῦτος καὶ ὁ πτωχὸς σοὶ ἐστίν.» Ἡ προσδοκία ἥτοι ἡ ἐλπίς
«Ὅτι δὲς ἄρσενι εἶδε κάς με.» Μὴ παραδῶς με φησὶν, εἰς ὅντι
δισμὴν, διὰ τὸ εἰς ἐμὲ εἶναι σε τὸν λοιδορούμενον.

«Ἐκωφώθη, καὶ οὐκ ἔνοιε τὸ σῶμα μου, ὅτι σὺ ἐποίησας.»
Λοιδορούμενος, φησὶν ἐπὶ τὴν εἰδῶς ἀκριβῶς περὶ αὐτοῦ ὅτι σὺ εἶ ὁ
τιμωρὶς ἥτοι παιδεία, γάρ τινος με εἰς αὐτὸ τοῦτο ὀνειδίζεσθαι.

«Ἀποσῆσον ἀπ' ἐμοῦ τὰς μάστιγας σου.» Τὰς νυνομένης αὐτῷ
παρα τῶν δαιμόνων τιμωρίας ἐστίν, οὐ συγχωροῦντος αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ.
Τὰς νυνομένης αὐτῷ παρα τῶν δαιμόνων τιμωρίας παρα τοῦ Θεοῦ
λέγει, ὡς συγχωροῦντος αὐτὸν διὰ τὴν ἀμαρτίαν παθεῖν. Ἀπὸ
γὰρ τῆς ἰσχύος τῆς χειρὸς σου ἐγὼ ἐξέλεγον. Πολλὰς ἤδη τὴν
κολάζουσαν δύναιεν χεῖρα τοῦ Θεοῦ ἔχειν ἐμνημονεύσαμεν.
Ὅταν αὐτοῖς ἰσχυρῶς μαστίῃ, ἐκείναι ὁ καταζόμενος καθὼς τοιοῦ-
τός ἐστιν, ἀσθενὴς δυνάσκει καὶ μὴ δυνάμενος ἐφ' ἱκανὸν ἀντέχειν
πρὸς μάστιγας.

[«Πλὴν μάτην ταρασσόνται.» Ὁ ἐν ἀνομίᾳ ζῶν, ὡς καὶ τοιαύτης
παιδείας δεσθῆναι.]

«Ἐν ἐλεγμοῖς ὑπὲρ ἀνομίας ἐπαίδευσας ἄνθρωπον.» Ἐλέγχων
με, φησὶν, ἐπὶ τῇ ἀμαρτίᾳ ἐπαίδευσας.

«Τὴν δούλωσέν μου ἐνώτισαι.» Ἀντὶ τοῦ Εἰσάκουσον, καὶ συγ-
χωρήσον τὴν ἀμαρτίαν πρὸ τῆς τελευτῆς. [Τοῦτο γὰρ σημαίνει
«Ὅτι πάροικός εἰμι.»] «Ἄνθρωπος ὅτι ἀναμύξα.» Πρὸ τῆς τελευτῆς
μου, φησὶν, ἀμαρτιῶν πείρασεν ἔρεσιν ἐν θαρρῶν ἐν ὁδοῖς πορευ-
σώμαι. «Καὶ οὐκέτι πείρω.» Οὐχ ὑποξω τοιοῦτος οἶος ἂν καὶ
γενοίμην ἐκ τῆς πρὸς σοὶ γενομένης ἀνάσεως. Ἄνεσις δὲ Θεοῦ
ἐστὶν ἀπαθεία ψυχῆς μετὰ νυνωσιως τῶν ὄντων ἀληθούς.

ΕΙ, -ο-ελας ΨΑΛΜΟΣ -Ὁ Δαυὶδ.

ΛΘ'

Ὑπόθεσις.

- Ἀναφέρεται ἡ ὠδὴ ἐκ προσώπου τοῦ νέου λαοῦ τοῦ ἀνακομι-
 5 σθέντος ἐκ πικρῶν ταλαιπωριᾶς. Εἶτα μεταξὺ ἐπαφέρεται τὸ τοῦ
 Χριστοῦ πρόσωπον, τὰς εὐχαριστοῦντας διδασκῶν τῆς οἰκονο-
 μίας τὸν τρόπον εἶτα καλὴν τῶν πιστευσάντων ἐκ τοῦ Ἰσραὴλ τὸ
 πρόσωπον ἀξιοῦν τὴν βεβαίαν τῆς δαΐδας πίστεως ἀμαρτίαν ὅσα
 10 δὲ καὶ διηγεσάμενων αὐτοῖς τὰ συμβεβηκότα διὰ τὴν ἀπίστην κακῶν
 αὐτοῖς ὑπομένων ὑπέμενα τὸν Κριτὴν καὶ προσέσχετο μοι. Ὁμοῦν
 τῷ αὐτῷ ἐν τῇ ἰστορίᾳ μὲν κτήσασθε τὰς ἀμαρτίας ὑμῶν ἵνα
 καὶ ἵναι γὰρ με ἐκ λυγρῶν ταλαιπωριῶν [Καὶ σοὶ παρέσχεον
 Εἰσακούσας εἶπεν Ἀνταγαγὲν ἐν βαθύνῃ τῆς ἀμαρτίας καὶ ἐν τῇ
 15 ἡδονῇ αὐτῶν πικρῶδους σωμάτων ἃ ἐκ τῶν τοῦ θανάτου πικρῶν
 καὶ ἐκείναι ὅτι ἐκ τῶν λαοῦν τερασσάμεν] Καὶ ἀπο-
 λού ἵλαος ἡ βαθεὶα ἀμαρτίας αὐτῶν διὰ τὴν κατανάσσειν τοὺς
 αὐτοὺς ἐν αὐταῖς Λάκκος ἀρτοῦλα πωρίας κακῶν καὶ ἀγνωσίας
 αὐτῶν ἐπὶ τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ πλάτος μου, καὶ κατενόησε τὰ δαΐδα
 20 ματὰ μοι. Ὡς τὴν ἀποστείλας Πατέρα, δὲ ἡ Πάτερ ἐν ὁ Χριστῷ
 ἐμαθὼν γὰρ τὴν ἀρεσκασάν Θεῷ βαδίζειν ὁδόν, ἦτοι διὰ τῆς πρ-
 ατικῆς καὶ τῶν ὁρθῶν δογματῶν
 «Καὶ ἐνέβαλεν εἰς τὸ πνεῦμα μοι, ὅσα καὶ νῦν εἶνον τῷ Θεῷ
 ἡμῶν» Τὸν νόμον τὸν εὐαγγελικόν μετα γὰρ τὴν ἀπαθεῖαν ἰδοὺν
 ὅσα καὶ νῦν ἀνακκινισθέντες τοῦ οἴκου ἡμῶν. Ὁ μόνον πολλοὶ
 25 καὶ φρονηθήσονται καὶ ἐλπίουσιν ἐπὶ Κυρίον. Διεδόθη γὰρ εἰς πάντα
 κόσμον τὸ κήρυγμα
 «Μακκαρίας ἡνὶρ οὗ ἐστὶ τὸ ὄνομα Κυρίου ἐλπίς αὐτοῦ, καὶ
 οὐκ ἐπέβλεψεν εἰς ματαιότητας καὶ μακάριος ἡμεῖς» Μόνον τὸν τὴν
 ἐλπίδα ἐπαράμενον εἰς Θεὸν μακάριον φησὶν, οὐ τὸν περισπασθέν-
 30 τα βιωτικαῖς μερίμασις, αἵτινες καὶ μανία καὶ φουδὸς εἰσιν
 [αὐτῶν αὐτοῦ] Εἶτα καὶ εἰς προσηγορίαν ἑτέρον ἐπιφέρει
 Μακαριότητος φησὶ τῷ ὄντι, ὅς τὸν Θεὸν μόνον ἐλπίδα, καὶ οὐκ
 ἐπέβλεψεν εἰς τὰς περὶ τὸν πόλεμον θύων σπουδὰς αἱ ματαιότητές
 εἰσιν, καὶ μανία, φουδὸς καὶ εἰς κενὸν φρονήσας. Μανία δὲ σωφρονῶν
 35 ἡ τῶν παρόντος βίου κατὰστατος δι' ἑνὸς καὶ ἐξουσιώστες τοῖς πολλοῖς
 ἐδόξαν οἱ προσηγορίαι, ἐφ' ἧ καὶ σπινυνομένης καὶ ὁ δικαίος λέγει
 «Εἶπα ἐν τῇ ἐκστάσει μου»¹]
- «Πολλὰ ἐποίησας σύ, Κύριε ὁ Θεός μου, τὰ θαύματα σου»
 Ἄ πέπραχες φησὶν, ἐν τῷ τῆς οἰκονομίας κατῶ, πολλὰ ἐστὶ καὶ
 40 θαύματα αὐτῶν καὶ ἐτέροις ἀπήγγελλε Ἡ δὲ ἐπαγγελία δὴν, φησὶ, δι

κατὰ αὐτῶν «Το θέος σοι καὶ ἡ ἀγγελία σου διαπαντός ἀντιλαμβάνεται μου. Ὅμως οὐκ ἔστιν ὅτι αὐτὸς εἰς ὁ πάλαι σώζων ἡμᾶς καὶ ἀνταχμβανόμενος καὶ περιῶσα τῇ σωτηρίας ἡ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησία, δεῖται τὰν τῆς τοῦ Θεοῦ προφητείας διατάξας πάντα, δαπάν, των ἀνθρώπων καὶ δαιμονῶν ἐπαναστάσεις, ὧν ἐν τοῖς ἐξῆς μνήμην ποιεῖται.

«(1)· περὶ τὴν με κακὰ ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς » Τα μετὰ τὴν ἀπιστίαν τὴν εἰς Χριστὸν συμβεβηκότα αὐτοῖς διηγέσθαι κακὰ «Ἐπὶ τὴν ἁγίαν ὑπερ τὰς κρίμας τῆς κεφαλῆς μου καὶ ἡ καρδία μου ἐκκατερίτε με. Ὅμως ὥστε, θεὸς ἐν Ἰσοῦς ἔστινα τοῖς οὐκ ἐργασίαν ἡ καρδία ἐποίησε γὰρ ἵσος μαρὸς καὶ σὺν σὸς

«Ἀποσταρέσαν εἰς τὰ ὅσα καὶ κατασχυνθεῖσαν οἱ θεολογῶντες με κακὰ. Ἡ τῶν νόμων ἐργῶν καὶ ἀβυσσῶν ἡ τῶν Γραμμάτων καὶ ὁμοειπειῶν τῶν ἐκείνων ἐκκατῶν τῇ σωτηρία τῆς ψυχῆς αὐτοῦ λεγόντων καὶ ἐν περ Χριστοῦ ποτε ἐν οὐκ ἐκβαλλεῖ τὰ δαίμονα εἰ μὴ ἐν Βεελζεβουλ καὶ ποτε δὲ «Δαίμόνιον ἔχεις, τί σε ζητεῖ ἀποκτεῖναι;»

«Ἐγὼ δὲ πῶρος εἰμι καὶ πένης Κριός προνοεῖ μου. Ὁ πάντοτε ὁρασκ' Ἰσραὴλ ἐν κατὰ νόσει γενόμενος πένητα καὶ πτωχὸν ἔαυτον ἀποκαλεῖται καὶ τὴν κατὰ τὴν ἐν τῷ Κριστῷ τὴν ἐπίδα ἐπιγράφεται «Βοηθῆτε με καὶ ὑπερασπίστε με, εἰ π, ὁ Θεὸς μου μὴ χρονίστε. Εἰς δὲ κατὰ τὰ εἶναι καὶ προβάλλεται ἡ Ἐκκλησία πτωγιστοῖς περὶ τὸν καὶ δὲ πτωγὶ καὶ ἐκκατῶν ἐν κόσμῳ, καὶ τῇ παρασπῇ πτωγιστοῖς δυνάμει, καὶ τῇ παρασπῇ δοξασιεῖσα ἐπὶ καρδία, ἦν αἰτεῖ με χρονίσειν καὶ δια τὴν ἀπόστασιν οὐ χρονεῖ, καθὰ λέγεται τὸ «Ὁ ἐργόμενος ἥξει, καὶ οὐ χρονεῖ.»

Εἰς τὸ τέλος ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυιδ

Μ

Ὑπόθεσις

30 Ὁ προκείμενος ψαλμὸς μακαρίζει τοὺς πιστεύσαντας εἰς αὐτὸν τὸν Χριστὸν καὶ τὴν κατὰ τὴν ἀπόστασιν αὐτοῖς τῇ πλοστεως δίδωσι τὴν παρ' αὐτοῦ ἐπαύριαν. Εἰσφέρειται δὲ καὶ αὐτὸ τοῦ Σωτῆρος τὸ πρόσωπον, κατὰ τὸν τῶν τῶν χρόνων τοῦ Ἰουδαίου λαοῦ καὶ αὐτοῦ τοῦ προδότη ἔξαρεως

35 «Μακάριοι οἱ συνιόντες πτωγὸν καὶ πένητα. Πτωγὸν καὶ πένητα τὸν Χριστὸν ἀποκαλεῖται κατὰ τὸ εἰρημένον «Πλούσιος ὧν ἐπὶ ὠχεῖται δι' ὑμᾶς.» Ἡ καὶ ἐν ἐν-αῖθα διδασκαλίαν τῆς προφητείας προβάλλει ὡρελῆσαι τὸν λαόν τα ἐξ ἐκατέρου θουομένου. Κατὰ τὴν μακαρίζει τὸν ἐπὶ πτωγὸν συνιόντα καὶ πένητα ταυτέστι τὸν

[illegible]

Κριθε, διαπολεξῃ, κ' ἐόν κα' ἔσσε κ' ἐόν καὶ μακαρίσαι αὐτὸν
ἐν τῇ γῇ, καὶ μὴ -ισσεδῷ αὐτὸν ἐκ γούρας ἐχθρῶν π' οὐ, Ἐχθρῶν
τῶν νοσητῶν δηλονότι

αὐτὴν τὴν κατὰ τὴν αὐτοῦ ἐστρέφας ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ·
 πρὸς τὰ ἀρκύνει μετενεθήσεται, ὥστε καὶ ἰσχυρὸν ἔξει πρὸς
 εὐρωπαικὸν ἔθνος γὰρ τὴν βασιλείαν, τὴν σπουδαίαν αὐτῆς μετὰ
 βοῆς θέναι, ὡς τὸ αὐτὸ ἐστρέφει τὴν κοίτην αὐτοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ·

[illegible]

«Οὐ ἐχθροὶ ἐσὶ εἶπον κακὰ μοι.» Ἐνέσθεν το πρῶτον εἰσ-
φύρατα το τοῦ Χριστοῦ δεικνύοντα παρὰ τῶν Ἰουδαίων αὐτοῖ
νεμενιμένα. Μετὰ τὸν τοῦ ταραχῆς στίχον, ἐπὶ παύσει τῆς καλο-
λικῆς Ἐκκλησίας εὐαγγελία. τὸν πορνοτικὸν ἠγαστὸν ὡς ἔκστασι 35
τῶν σπουδαίων ἀρμότειν μὴ λίσσῃ ἡ Κίρκισι ἀνθρώπων. Οὐ γάρ,
ὡς τινες ὑπελάθουσι περὶ αὐτοῦ καὶ τῶν φασκεῖται εἰρημένε, οὐ
γὰρ ἔφησε μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ, «Μετὰ τοῦ ὁ σῶντων ἐπὶ τὸν πτωχὸν
καὶ πένητα.» Τὸτο δὲ γε, ἔφησε, ἐκείνου τὸν τινα σημαίνει
καὶ μερικόν. Μετὰ δὲ αὐτὸν ἠγαστὸν καὶ τὸν ἑλπίον τῆς Ἐκκλη- 40
σίας μελῶν ἐπ' αὐτὸν ἐκείνου τὸν Κίρκισι δηλονότι Χριστόν, ὅστις

δὴ καὶ φρονεῖν αὐτὸν ἐχθροὺς μου καὶ ἐξῆς ἡ πόλις ἀποθάνεταί κα
ἀπολείπεται πρὸς ἐνδοκίαν αὐτοῦ· Βαρύς ἐστιν ἡμῖν καὶ βεβαιωμένος χρ

· Καὶ εἰ εἰσαπαράσχομαι τοῦ Ἰδοῦ ματὴν εἰσέλαι· Ἰδοὺ τὰ περὶ τοῦ
Ἰουδα φρονεῖν· ὁ δὲ ἰσχυρὸς τοῦ ἐστῆναι Ἐσφύζων εἰσποδὸν πρὸς
ἐμε δὲ καὶ τὸ ἐσφύζων ἐν ἀθήναις· ὁ ἰσχυρὸς καὶ τὸ ἐσφύζων ἦν
ἐλκεται γὰρ κατὰ τὸ ἐστῆναι αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει· Ἡ πόλις αὐτοῦ συν
τάσσεται κατὰ τὸ ἐστῆναι· Ἐκείνη καὶ φρονεῖ παραδοῖν αὐτὸν πρὸς
νομὸν καὶ ἡ ἐξουσία αὐτοῦ ἐξῆς καὶ εἰσέλαι ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ ἡΤι
θέλει ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ ἐξῆς καὶ τὰ ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ ἐξῆς

- 10 Ἐκείνη ἐστὶν ἡ πόλις καὶ τὸ ἐστῆναι αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ ἐξῆς
τῶν Ἰουδαίων κατὰ τὸ ἐστῆναι αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ ἐξῆς
σημαίνει καὶ τὰ ἐξῆς καὶ τὰ ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ ἐξῆς
νομὸν καὶ τὸ ἐστῆναι αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ ἐξῆς
Ἰουδα κατὰ τὸ ἐστῆναι αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ ἐξῆς

- 15 γὰρ ἐστὶν ἡ πόλις καὶ τὸ ἐστῆναι αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ ἐξῆς

Ἀπὸ τῆς πόλεως κατὰ τὸ ἐστῆναι αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ ἐξῆς
ἡ πόλις καὶ τὸ ἐστῆναι αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ ἐξῆς
μένει καὶ τὸ ἐστῆναι αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ ἐξῆς
οὐκ ἀπολείπει τὸ ἐστῆναι αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ ἐξῆς

- 20 ὡς καὶ ἐστὶν ἡ πόλις καὶ τὸ ἐστῆναι αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ ἐξῆς
Ὁ δὲ πόλις καὶ τὸ ἐστῆναι αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ ἐξῆς
ἐστὶν ἡ πόλις καὶ τὸ ἐστῆναι αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ ἐξῆς
συνεπείκει· Ὁ δὲ πόλις καὶ τὸ ἐστῆναι αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ ἐξῆς
ἀπολείπει τὸ ἐστῆναι αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ ἐξῆς

- 25 Ἐκείνη ἐστὶν ἡ πόλις καὶ τὸ ἐστῆναι αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ ἐξῆς
ἡ πόλις καὶ τὸ ἐστῆναι αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ ἐξῆς
ἐστὶν ἡ πόλις καὶ τὸ ἐστῆναι αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ ἐξῆς
ἐστὶν ἡ πόλις καὶ τὸ ἐστῆναι αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ ἐξῆς

- 30 αὐτοῦ ἐστὶν ἡ πόλις καὶ τὸ ἐστῆναι αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ ἐξῆς
Πατέρα καὶ τὸ ἐστῆναι αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ ἐξῆς
Πατέρα καὶ τὸ ἐστῆναι αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ ἐξῆς

Ἐν τῇ πόλει καὶ τὸ ἐστῆναι αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ ἐξῆς
πρὸς ἑαυτοῦ κατὰ τὸ ἐστῆναι αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ ἐξῆς
35 ἐχθροὺς μου ἐπὶ ἐμέ· Ἰδοὺ ἐκ τῆς πόλεως καὶ τὸ ἐστῆναι αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ ἐξῆς
λέγει ὁ Χριστὸς ἐχθροὺς μου ἐπὶ ἐμέ· Ὁ δὲ πόλις καὶ τὸ ἐστῆναι αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ ἐξῆς
εἰ δὲ ὡς ἐξῆς καὶ τὸ ἐστῆναι αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ ἐξῆς
φρονεῖν· Ὁ δὲ πόλις καὶ τὸ ἐστῆναι αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ ἐξῆς
τὴν ἀνάστασιν.

- 40 Ὁ δὲ πόλις καὶ τὸ ἐστῆναι αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ ἐξῆς
τὴν ἀνάστασιν κατὰ τὸ ἐστῆναι αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ ἐξῆς

1ος ἀλλὰ γενομένης ἀνθρώπου, ὑπερ ἀνθρώπων πο εἶ-αι ἰσχύς,
 ἡ Εὐαγγ. πρὸς ἡμᾶς ὁ Θεός. Ἰσραὴλ το σπρ. τοῦ αἵματος Σφρα
 γίξῃ καὶ οὐν εἰ, εἰ ἐπ' αὐτὸν τὴν γένεσιν οὐδὲν ἄλλο τοῦ παρ-
 οντος εἶπεν εἰς τοὺς μέλλοντας ἄλλοις ἡμῶν τοῦ παρόντος ἡ εὐχα-
 ρία παρ ἡμῶν εἰς τὸν Θεὸν ἔρχεται. ἡ εὐχαρ. δὲ ἐν τῷ μέλλοντι 5
 ἀλλ' ἄλλοις καὶ οὐκ ἀποκρίσκει. ἡ εὐχαρ. πρὸς τὸν Θεὸν δίδειν
 καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. ἡ εὐχαρ. δὲ ἐπ' αὐτὸν τὴν γένεσιν οὐδὲν ἄλλο
 Πρὸς τὸν Θεὸν εὐχαρ. καὶ τὸν Θεὸν εὐχαρ. αὐτὸν. Τὸ πρὸς τὸν Θεὸν
 πρὸς τὸν Θεὸν τὸ πρὸς τὸν Θεὸν. Διὰ τοῦτο ὁ Ὑψίστος εἰπὼν
 «Γενεσὶς ἐν τῷ μέλλοντι, καὶ διὰ τὴν γένεσιν. Μακάριον γὰρ ἐν 10
 τῷ μέλλοντι, εἰς τὸν Θεὸν εὐχαρ. διὰ τὸν Θεὸν διὰ τὸν Θεὸν καὶ τὸν
 ἀγαθὸν καὶ τὸν Θεὸν εὐχαρ. εἰς τὸν Θεὸν εὐχαρ. εἰς τὸν Θεὸν
 τὸν Θεὸν εὐχαρ. εἰς τὸν Θεὸν εὐχαρ. εἰς τὸν Θεὸν εὐχαρ. εἰς τὸν Θεὸν
 τὸν Θεὸν εὐχαρ. εἰς τὸν Θεὸν εὐχαρ. εἰς τὸν Θεὸν εὐχαρ. εἰς τὸν Θεὸν 15
 ὡς τὸν Θεὸν εὐχαρ. εἰς τὸν Θεὸν εὐχαρ. εἰς τὸν Θεὸν εὐχαρ. εἰς τὸν Θεὸν
 ὡς τὸν Θεὸν εὐχαρ. εἰς τὸν Θεὸν εὐχαρ. εἰς τὸν Θεὸν εὐχαρ. εἰς τὸν Θεὸν
 καὶ τὰς ὑπαρχούσας τὰς τέσσαρας

Εἰς τὸ τέλος εἰς σύνεσιν τοῖς υἱοῖς τοῦ Κορέ
ΨΑΛΜΟΣ ΜΑ'.
Ὑμνοῖς.

20

Ἰερουσαλὴμ μὲν γεγονυῖσι οἱ τοῦ Κορέ καὶ ἰδοὺσι δὲ τὴν ψόδην
 λαθόντες πορὰ τῶν συνθηκῶν αὐτῶν. τὸ δὲ λαλῶν τὰ ἐπ'
 ἐσχάτων περὶ τῶν κατὰ τὴν ἱστορίαν. Ἰσραὴλ δὲ τοῦ αὐτοῦ τοῦ ἱσραήλ
 πρόσθεν ἐπ' αὐτοῦ καὶ Χριστὸς διὰ τῆς μετάνοιας, ἥς 25
 ποιήσανται ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώνων

«Ὁν πρόπον ἐπιποθεῖ ὁ Θεός ἐπὶ τῆς πηγῆς τῶν ὑδάτων,
 οὕτως ἐπιποθεῖ ὁ Θεός ἐπὶ τῆς πηγῆς τοῦ Θεοῦ. Αἱ λογικαὶ θλαφοί,
 διακρίνουσας αὐτὰς διὰ τῆς ἀνομίας τῆς νομοθεσίας πηγῆς, ἀπεκλαί- 30
 οντο νοκτός καὶ μεθ' ἡμέραν τὴν ἀπώλειαν αὐτῶν

«Πότε ἔξω, καὶ ὁρθήσομαι, τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ.» Προσωπὸν
 τοῦ Θεοῦ ὁ ἄνθρωπος. Σημαίνει τὸ ἵνα ἐπιποθεῖν αὐτοῖς εἰς καιρὸν
 ἀφ' ὧν αὐτοὶ καθ' ὃν καὶ ἡ αὐτῶν ἔσται ζωὴ ὥστε καὶ αὐτοῦ
 ἐμφανεῖς γενέσθαι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός. Ταυτὸ δὲ 35
 ἐστὶ καὶ τὸ τοῦ Ὑψίστου

«Ἐν φωνῇ ἀγαλλιασέως καὶ ἐξομολογήσεως ἡχοῦς ἐορτάζον-
 τος.» Προεμαρτυρεῖται ἕκαστον ὡς ἐν καιρῷ τελεόμενος τῆς διὰ
 Χριστοῦ σωτηρίας καὶ ζωῆς, καὶ αἰς θεοῦ αὐλαῖς ὁμοῦ τοῖς ἄλλοις
 ἁγίοις ἐνδιατηρούμενος.

- « ἵνα τί περιλύπος εἶ, ἡ ψυχὴ σου καὶ ἵνα τι συνταράσσεις με. Ἐπιτρεψαί μοι λύπαις τῇ εἰς Ἀριστὸν ἐπιβίῃ ἐχρησμένος. Εἰ τέτι, ρηταί, φησὶν, ὡ ψυχὴ καὶ ὁ καθ' ἑνὴν διὰ πίστεως τμῖον κλῆσις εἰσαγοί ἡμεῖς μετὰ τῶν ἱεροκλῆτων εἰς τὴν σκηνὴν, διὰ τι περιλύπος εἶ καὶ κατὰ ψυχὴ τὰς λύπαις.
- « Δὶα τοῦτο μνησθήσεμαι σοὶ ἐκ νῆς Ἰορδάνου καὶ Ἑρμωνείμ ἀπὸ ὄρους μικροῦ. Ἐπεὶ δὴ ἐπαρχοὶ φησὶν, ἡ ψυχὴ μοι ἀναμνήσκουτός μου ἐμαυτὸν τῶν σὺν θαύμασι, ὧν τε κατὰ τὸν Ἰορδάνην ἡμῶν ἐδειξας ὧν τε κατὰ τὸ ὄρος τοῦ Ἀερμων παραμυθήσομαι
- 10 ἐμαυτὸν. Ἡ οὕτως Γενόμενος φησὶν ἐν τῷ Ἰορδάνη, τὸ ἐστὶν ἀξιουθεῖς τὸν χεῖρ βαπτισματος τὸ τηλικαῦτα σοὶ μνησθήσομαι διὰ τὸ ῥήματος τῆς ὁμοιωτικῆς Μνησθήσεαι, δε καὶ τοῦ Ἑρμωνείμ Ἑρμωνείμ δε ἐραυθνεῖται ὁδὸς ἰσχυροῦς, ὡς τὸ ἅγιον βαπτισματος ὁδὸν ἀντοῖς ἀνοίγοντες φωτισμῶ.
- 15 « Ἀβυσσὸς ἄβυσσον ἐπικαλεῖται εἰς φωνὴν τῶν καταρρακτῶν σου. » Ἐτέρων πάλιν θαύμασι ἀναμνησκούσιν ἑαυτοὺς. « Ἦτε γὰρ ἄλλοι φυλοὶ κατεστράτευσαν αὐτῶν, γενόμενης ὑπὲρ αὐτῶν θυσίας παρὰ τοῦ Σαουλῆ κατ' ἐνέχθη κατὰ τῶν πολεμίων γαλαζαποσκυτῆ, ὡς τοὺς ἐγθροὺς σχεδὸν ἴσαντας οὐδενὸς αὐτοῖς ἀνθρωπίνου μαχομένου.
- 20 πεσεῖν. Ἀβυσσὸν τοίνυν ἐπ' ἄβυσσῳ ῥέχουσαν καλεῖ τὴν τῆς χαλᾶς φορὰν. Τὸ δέ, ἐπικαλεῖται, ἀπὸ τοῦ ἐπικαλεῖται. » Φωναὶ δὲ τῶν καταρρακτῶν αἱ τῶν χαλᾶζῶν φορὰι νοηθεῖεν ἂν Ἀλλαγοῦ δὲ καταρρακταὶ οἱ τοῦ Θεοῦ προσεῖται. « Πάντες οἱ μετεωρισμοὶ σου καὶ τὰ κυμάτα σου ἐπ' ἐμὲ ἵκνῃται. » Ἐτέρου πάλιν ἐαυτὸν ἀναμνησθεῖς θαύματος διελθὼν γὰρ διὰ θαλάσσης μέσον τὴν τοῦ Φαραὼ φεύγοντες μογούσαν. Καὶ ἐδόκουν μὲν οἱ τῶν κυμάτων μετεωρισμοί, τοῦτέστιν αἱ ὀρώσεις, κατ' αὐτῶν φέρεσθαι ἀλλ' ἠδίκουν οὐδὲν ἐπάγη γὰρ ὡς τὸ τεῖχος τὸ Ἰδαία.
- [« Ἀβυσσὸς ἄβυσσον ἐπικαλεῖται. » Ἀβυσσὸς ὁ Πατήρ ἄβυσσος
- 30 ὁ Υἱός. Ἀβυσσὸς ἡ τῶν ἁμαρτιῶν ἐπικαλεῖται τὴν ἄβυσσον τῆς εὐσπλαγγνίας τοῦ Θεοῦ, εἰς τὸ καταρραξαι τὴν ἁμαρτίαν καὶ τοὺς ταύτης αἰτίους καὶ τὴν φθορὰν οἶον ὅτι Ἔθος σοι τοῖς ἁμαρτωλοῖς δεσμένους σου ἐπικαμπεύσθαι. Καὶ ἵνα τί ἡμᾶς παραβλέπεις προσπίπτοντάς σοι, »]
- 35 « Ἡμέρας ἐντελεῖται Κύριος τὸ Θεὸς αὐτοῦ, καὶ νυκτὸς ὥδῃ αὐτοῦ. » Ἐτέροι πάλιν μέμνηται θαύματος. Ὁ γὰρ Ῥαφάης περικυκλώσας τὴν Ἰερουσαλὴμ, ἠπειλεῖ μὴδὲ τὸν Θεὸν ἰσχύειν ἐξελεῖσθαι αὐτοὺς ἐκ χειρὸς Ἀσσυρίων ἀλλ' ἐπηγγεῖλατο ὁ Θεὸς λέγων « Ὑπερασπιάσω ὑπὲρ ἡς τέλειως αὐτοῦ. » Ἐπ' αὐτὴν ἐπαγγελίαν πλη
- 40 ρῶν ἐν μιᾷ νυκτὶ ἑκατὸν ὀγδοκοντα πέντε χιλιᾶδας ἀνείλε τῶν Ἀσσυρίων. Καὶ τοῦτό ἐστιν. « Ἡμέρας ἐντελεῖται Κύριος τὸ Θεὸς

αὐτοῦ. Προσευχὴ τῷ Θεῷ τῆς ζωῆς μου » Ὡς ἤδη πεπιστωτικῶς τὰ τοῖς πιστεύουσιν πρέποντα αναφέρει ῥήματα αὐτῷ τὴν οἰκειαν ἀναγραφόμενος ζωὴν.

« Ἐρῶ τῷ Θεῷ Ἀντιληπτῶρ μου εἰ » Ἐπαναλαμβάνει τὴν ἱκετηρίαν ὁ μεταγινώσκων λαός, ἐπὶ κλειῶν ἐκαλούμενος εἰς ἔλεον τὸν Θεόν. 5

ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυὶδ ἀνεπιγραφος παρ' Ἑβραίοις
MB

« Κρινόν με, ὁ Θεός, καὶ δικάσον » Τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν τῷ ὀπίσω καὶ ὁ παρών ἔχει. καλῶς Προσερχονται γὰρ πάλιν οἱ ἐξ Ἰσραὴλ τὴν 10 δια Χριστοῦ σωτηρίαν ἐξαίτουμένοι. Διὸ φησιν « Ἐξαποστείλον τὸ φῶς σου καὶ τὴν ἀληθείαν σου » Αὐτὸς γὰρ αὐτοῖς καὶ εἰς τὸ ἅγιον ὅρος εἰσαγεῖν ἔμελλε τοῦτέστιν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εἰς τὰς ἄνω μονάς, ὥσπερ καὶ σκηνωματα ὀνομαζει καὶ εἰς τὸ νοητὸν θυσιαστήριον καὶ αὐτὸς αὐτῶν ἐμελλεν εὐφραίνειν τὴν νεότητά. Νεότητα δὲ καλεῖ 16 τὴν εὐφροσύνην, τὴν καὶ ἀνεγκουμένην αὐτῶν τὴν ψυχὴν. Διὸ καὶ ἐν κινήσει ὑπιοχνοῦντα, αὐτῷ προσφέρειν τὴν ἐξομολόγησιν. Κιθάραν δὲ πολλακίς τὸ σῶμα νοεῖν ἐδιδάξαμεν.

Εἰς τὸ τέλος τοῖς υἱοῖς Κορὲ εἰς συνεσίην.

ΨΑΛΜΟΣ ΜΓ'.

20

Ὑπόθεσις.

[Καὶ ἐτι οὗτος τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως ἔχεται τὰς παλαιὰς εὐεργεσίας διηγούμενων, καὶ προσληφθῆναι ἀξίουσιν διὰ τοῦ αὐτὸν ἐπιγράφεσθαι τὴν ἐπιτίδα, καὶ ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἐξομολογεῖσθαι.

« Ἐταπεινώθη εἰ, χοῦν ἡ ψυχὴ ἡμῶν » Οὕτω φασὶν ἐπειδὴ, ἀπὸ 25 σάμενον, φρονεῖν τὰ Χριστοῦ, εἰ, φρόνημα σαρκικὸν κατέστησαν.]

« Ὁ Κύριος, ἐν τοῖς ὧσιν ἡμῶν ἠκούσαμεν »

« Νυνὶ δὲ ἀπώσω, καὶ κατήσχυνας ἡμᾶς. Καὶ οὐκ ἐξελεύσῃ, Θεός, ἐν ταῖς δυνάμεσιν ἡμῶν » Παῦλαι, φησὶν, συνεστρατήγεις ἡμῖν νῦν δὲ οὐ μόνον οὐ συνεξέρχῃ ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ ἀπεσπείρας ἡμᾶς, ὡς 30 καὶ τοῖς μισοῦσιν ἡμᾶς γενέσθαι εἰς διαρπυγὴν. Ταῦτα δὲ φησὶν ὁ χορὸς ὁ προφητικὸς οἰκειούμενος τοῦ λαοῦ τὰς συμφορας.

« Καὶ οἱ μισοῦντες ἡμᾶς διήρπαζον ταυτοὺς » « Παρέδωκας », φησὶν, ἡμᾶς εἰς ἁψίμην.

« Καὶ οὐκ ἦν πλῆθος ἐν τοῖς ἀλαλγύμασιν [ἀλλαγμασιν] ἡμῶν. » 35 Ἄλλαλαγμός ἐστιν ἐπινίκιος ὥδῃ. Ὁ δὲ νοῦς οὗτος Οὕτως, φησὶν, ἀπέριπτος ἡμᾶς ὡς καὶ ὀλίγοις ἡμᾶς ἡττηθῆναι, καὶ τοὺς ἀλαλζοντάς καθ' ἡμῶν μικροὺς εἶναι τινας.

« Ἐδοὺ ἡμᾶς ὕνειδος τοῖς γείτοσιν ἡμῶν. » Πάντα ὅσα ἐποίησαν

αὐτὰς ἄρ' ὅτι ἂν ἀποδεδοῦναι καὶ αὐτοὶ, ὥστε ἴσταν, ὥστε διδοῦσιν ἐχθρὰς ἀντι-
 ἀποδοῦναι ἐκείνῳ ἐπὶ τῷ αὐτῷ κεφαλαίῳ, ἐκίνησαν καὶ
 ἑτέροι τὰ κεφάλαια ἐπ' αὐτῶν.

«Ὅτι γὰρ τὴν ἡμέραν ἣ ἀντροπὴ μου κατενόησεν μεν ἐστίν.»

5 Μακρὰ φησὶ καὶ διττά, καὶ τῶν ἐόντων αἰσχυρῶς

«Τὰ ἅπαντα τὰ ἐν τῷ κόσμῳ ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐπελάθεσθαι σοὶ.» Ἡ δὲ
 ἐφημεν, ὡς αὐτῶν, καὶ εἰσὶν αἱ ἀναγόμεναι τὴν μετρίαν ἐκ προ-
 ὤπου τοῦ κόσμου, αἰετοποιοῦμεν τὰ δια τὰ αὐτῶν ἁμαρτίας συμ-
 βάντα κακὰ.

10 «Καὶ ἐξέκλιναν τὰς τρεῖς ἡμῶν ἀπὸ τῆς οδοῦ σου.» Ταῦτά
 φησιν, ὅτι, ἀπεβήσαντες εἰς Χριστὸν καὶ τοῦ τελεῖν τὴν κατὰ νόμον
 θυσίαν ἐξώσθησαν

«Ὅτι ἐπαινοῦσας ἡμᾶς ἐν τόπῳ κακώσεως.» Τοῦτό φησιν
 διὰ τὸ μηδὲν εἶναι δυνάσθαι φρονεῖν τῶν ἐπιδρύντων. Καὶ ἡγετίας

15 ἡμᾶς ἐν τῷ κόσμῳ ἡμαρτηγούσας. «Καὶ ἐπεκαταγγεν ἡμᾶς σκία θανα-
 τοῦ.» Τὸν σκότον τὸν γινόμενον ἐν ταῖς τῶν ἀπιστῶντων καρ-
 διαῖς καταστημάνει.

«Εἰ ἐπελάθεσθα τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ ἡμεῖς.» Τοῦτό φησιν,
 ὡς μηκέτι μετὰ τὴν τελευταίαν ἐκπτώσιν εἰδωλολατρήσαντες, ἢ

20 πάλιν ὡς ἐκ προσώπου τῶν προφητῶν

«Ὅτι ἐνεκεν σοὶ θανατωθήμεθα ἐν τῇ ἡμέρᾳ.» Ὁμοίον τῷ
 εἰρημένῳ. Ἐβλασθήσαν, ἐπιδόσαν, ἐπιδόσαν, ἀπὸ τῆς ἀπώσεως ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.

Ὡς περ δε τὰ τοῦ κακοῦ ἡμαρτηγούσας αἰετοποιοῦμεν, οὕτως καὶ τὰ
 ἐαυτῶν ἀγαθὰ εἰς πρῶτον ὥστε τοῦ κακοῦ ἐκτρέψωμεν, καθάπερ

25 ἑνὸς ὄντος σώματος τοῦ πατρὸς. Ἡ καὶ ὁμοίως. Διὰ τὴν εἰς σέ γεγο-
 νυῖαν ἡμῶν ἀπίστην φησιν, εἰς τοσοῦτον ἴκοντο κακόν, ὥς ἐκτεῖναι
 ἀνθρώποις τὴν ἐπὶ θάνατον φέρουσιν ὄψιν, καὶ μὴν καὶ προβατοὺς
 εἰς σφαγὴν ἀγαμένους.

«Ἐξογέρθητι ἵνα τί ὑπνοῖς, Κύριε.» Τὴν πολλὴν ἀνογὴν τοῦ

30 Θεοῦ, ἣν ἐποιεῖτο διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν ὅτι οὐκ ἀπαρτίσιν
 αὐτῶν ἀνάστηθι, καὶ μὴ ἀπώσῃς, εἰς τέλος. Ἀνάστηθι, λέγει, οὐχ ὅπως
 ἐναλλάξῃ τὸ σχῆμα τὸ θεῖον γὰρ ἀσχηματιστον ἀλλ' ἵνα κινήσῃ

τὴν ἐαυτοῦ δύναμιν εἰς ἡμετέραν βοήθειαν. «Καὶ μὴ ἀπώσῃς εἰς
 τέλος» μήτε τοὺς ποιῶντας μήτε τοὺς πασχόντας, ἵνα μήτε οἱ πά-

35 σχοντες, ὡς ἀλογώρως δοθέντες τοῖς πειρασμοῖς ὁλισθησῶσι, μήτε οἱ
 ποιῶντες, τῇ τοῦ Χριστοῦ μακροθυμίᾳ παρρησάντες ἐπὶ πλέον ἀνο-
 μίας προκόψωσι. Δοθῆναι αὐτοῖς εἰσὶν αἱ ἐπὶ φανείαν τοῦ Χρι-
 στοῦ, τὴν ἐπὶ ἐσχάτων ὧν καιρῶν, ἵνα μὴ τῆς παρ' αὐτοῦ ἀμοιρή-
 σωσι ζωῆς.

40 «Ἐκολλήθη εἰς χοῦν ἡ γαστήρ ἡμῶν.» Ταῦτά φησιν, ἐπειδὴ,
 ἀπώσάμενοι τὸ φρονεῖν τὰ Χριστοῦ, εἰς φρόνημα κατέπεσον σαρκικόν

Ἄνθρωποι, ἡμεῖς ἐκλήθημεν ἡμῶν ἡ ἰσχυροῦς, φέρει καὶ
καὶ ὁμοῦ τοῦ ἑαυτοῦ καὶ κληρὸν ἐπιστροφῆς εἰς τὴν εἰς σε ἀληθι-
νήν καὶ τὴν ἀγαθὴν.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν ἀνελωθ,σμενων τοῖς υἱοῖς Καρὲ εἰς συ-
νεσιν ὡδ, ὑπὲρ τοῦ Ἀγαπητοῦ

MA'

* } ποῦνσι.

Τὴν προκειμένην ὁδὸν ἀνατίθει τοῦ Ἀγαπητοῦ ὁ Δαυὶδ, τοῦ-
 ται. Ἀλλοί, ἐπὶ ὅσων τῶν ἡμερῶν ἐν ἡμῖν καὶ τὴν αἰ-
 λωσίν πεποιθότες, τοῦτο ἐστὶν τὴν μεταβολὴν τὴν ἐξ εἰδωλολατρίας, 10
 εἰς θεοσεβείαν Μεμεντα. ἡ δὲ αἰὶν ἡμῶν καὶ εἰς τοὺς ἀποστόλους
 ἀναπέμπειν τοὺς πρεσβυτέρους. Τὰ δὲ πάντα ἀναγκαῖον συνίεναι ἡμᾶς
 διὰ καὶ καὶ σὺν ἡμῖν ἐπὶ τῇ αἰνῇ.

[illegible]

«Ἰσραῒτις καλλίη παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων.» Τὴν συγκρι-
σιν τοῦ ἀγαθοῦ Πνεύματος, ἔστιν ἰδεῖν ἀφ' ὧν ὁ Ἰωάννης φησὶν, ὅτι
«Ὁ νόμος διὰ Μωσῆως ἐδόθη, ἡ δὲ χάρις καὶ ἡ ἀληθεὶα διὰ Ἰησοῦ
Χριστοῦ ἐγένετο.» Κατακρινεῖται γὰρ καλῶς καὶ ὁ Μωσῆς ἐγράφη γὰρ
ἡμῖν νόμος παιδαγωγῶν· ἀλλὰ οὐ τοιοῦτος ὡς καὶ ἐγράφη τὰ ἀνό- 30
μα-τα ἡμῶν ἐν οὐρανοῖς. «Ἐξῆχθη χάρις ἐν χειρεσὶ σου.» Γλυκύ-
φωνος γὰρ ὁ Κύριος ἡμῶν λέγων· «Ἐγὼ ἦλθον ἵνα ζωὴν ἔχωσι, καὶ
περισσότερον ἔχωσι.» καὶ «Ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κα-
ταβὰς.» καὶ «οἰδοὺς ζωὴν τῷ κόσμῳ.»

«Περίζωσαι τὴν ῥομφαίαν σου ἐπὶ τὸν μηρὸν σου, δυνατό.» Εἰς 35
μάχην τὴν ὑπὲρ ἡμῶν διενεργεῖ τὸν Μονογενῆ. Εἶτα καὶ ἐπειδὴ στρα-
τιωτικὸν αὐτῷ σχῆμα δέδωκεν ῥομφαίαν ἐξ-ὧν καὶ μὴρὸν προσε-
πάγει Αὐτοῦ γὰρ ὡς Θεοῦ, καὶ οὐκ ἔξωθεν ἡ ῥομφαία δυνατός γάρ

1 Mar. 8, 3 2 Apr. 7, 14. 3 Ho. 10, 23. 4 L. 1, 17.
 'Lw 10 10 6 'Lw 6, 41

ἔσται, τοῦτάστι τῶν δυναμέων Κυρίου καὶ τοῦτο κατὰ φύσιν αὐτοῦ
 Ἔστι δὲ καὶ ἀρχὸς· μὲν τοῖς ἐπεννοήσας τὴν ἐπιφανέαν αὐτοῦ
 καὶ τὴν ὑπερκοιτίαν καλλίος κατὰ φύσιν δυναμένης. Ἰα δὲ μέγα
 τὴν ῥομφαίαν ἐκράσεν πρὸς τὴν τῶν ἀποστόλων ἀπειλήν καὶ
 5 τῶν ἀντιμεμένων τὰς φάλαγγας. Περὶ γοῦν τῶν ἀπειλούντων φη-
 σιν ὁ βασιλεὺς· Ἔστω μὴ ἐκστραφῇτε, τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ στείλ-
 βωσιν.

Ἐπὶ τῇ ἀρχῇ σου καὶ τῷ καλλίῳ σου. Ὁρατοῦς δὲ καὶ καλλίος
 τοῦ σπλάγχνου ἡ ἐκείνης αὐτοῦ καὶ ἡ καὶ πάντων ὑπεροχὴ
 10 «Καὶ ἔπεισαν καὶ κατέλυθον καὶ βασιλεύουσιν» Ἐνείπον ἃ ὅσα σου
 φησὶ κατὰ φύσιν δὲ δεδωκέναι σου, ὧν βασιλεύεις, φησὶν,
 ἀπὸ λαοῦ καὶ τῶν ἰσχυρῶν Δεικνύσιν ὅτι οὐκ ἔστιν ἡ νίκη
 ἡμῶν γὰρ μετὰ τὴν νίκην σου καὶ πρᾶξις σου. Πρᾶξις δὲ ἐστὶ
 τα μὲν εἰς καὶ τὴν ἀρετὴν σου, καὶ καὶ τὴν ἀρετὴν σου. Καὶ ἐπὶ τῇ
 15 θαλάσσῃ καὶ ἐπὶ τῇ γῇ σου. Ἐπειδὴ ἄρ' ἔστιν ἡ ἐκείνη ἐκείνη
 ἀκούσθαι καὶ δεῖξαι, ἐπὶ τῇ γῇ σου καὶ ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ σου
 βασιλεύματα, οὓς κατέλαβον τὴν τῇ ἀμαρτίᾳ σου εὐδεδάτο πρὸς
 βολήν.

Ἐπὶ τῇ βολῇ σου ἡ ἐκείνη δύναμις. Βολὴ τοῦ ἀγίου ἀποστόλου
 20 φησὶν, οἱ καὶ ἐν καρδίᾳ καίτοι, δεδωκέναι σου, καὶ τοῖς ἐχθροῖς τοῦ
 βασιλείου τῶν βασιλευσάντων. Ἰα δὲ καὶ βέλη πλήθοντα εἰς καρ-
 διὰν τοῦ καίτοι ἐχθροῦ. Ἰσχυρὸς ἐστὶν ὁ καίτοι ἐχθρὸς τὸν πρὸς τὸν
 τοῦ καίτοι ἐχθροῦ, καὶ τῇ αὐτοῦ, βασιλεύει, ἵπταται τοῖς ζυγοῖς. Ἐν
 ὑπερβατῷ δὲ οἱ στίχοι, ἵνα ὦσιν ὡς ταῦτα. Τα βέλη σου ἡ ἐκείνη δύ-
 25 ναμις, ἐν καρδίαις τῶν ἐχθρῶν τοῦ βασιλείου.

Ὁ ὁ θάνατος σου ὁ θάνατος, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Οἱ κεκλη-
 μέναι διὰ τῶν ἀποστόλων, ὁμοῦ οὕτως· τοῦ Μονογενοῦς τὴν θεο-
 τητά, φησὶν Ὁ θάνατος σου εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Πα-
 βδος εὐθιγῆτος ἡ ῥαβδος τῆς βασιλείας σου. Ἡ εὐθιγῆτος παρα τῇ
 30 θεῷ Γραφῇ δικαιοσύνην σημαίνει. Λέγει τῶν, ὡς οἱ βασιλευσάντων
 παρὰ Χριστοῦ, τὴν τῇ δικαιοσύνης μακάριον βαδίζειν ὁδόν.

Ἡ ἡ ἐκείνη δικαιοσύνην, καὶ ἐκείνη ἀνομιαν. Ἐπειδὴ, τὴν
 τροπὴν παθούσα, ἡ ἀνθρωπίνων φύσις κατὰ φύσιν τὴν δικαιοσύνην
 ἡγάπησε τὴν ἀνομιαν, αὐτῇ τοι λέγονεν ἀνθρώπος ὁ Μονογενὴς
 35 κατορθῶν ἐν ταύτῃ τῇ ἀνθρώπων φύσει τὸ ἀγαπᾶν δικαιοσύνην καὶ
 μισεῖν ἀνομιαν καὶ ἡ τῇ ἐνανθρωπήσεως αὐτῇ αἰτία. Διὸ φησὶν
 «Διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε ὁ Θεός» Διὰ τοῦτο δὲ τοιοῦτον, ἡ ὥστε καὶ τοῦ
 ἐν μεθέξει σου γενομένου ἀγαλλῆσαι ἔτε δὴ ὡς ἡλετμένους διὰ
 τὸ κατωρθῶσαι αὐτοῦ διὰ σου τὸ ἀγαπᾶν δικαιοσύνην καὶ μισεῖν
 40 ἀνομιαν. Διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε ὁ Θεός, ὁ Θεός σου. Ἐπὶ τοῦτο ἡλειψέ
 σε ὁ Θεός, ὁ Θεός σου, φησὶ τὸ γὰρ ἔχρισεν, ἡλειψέν ἐρμηνεύεται.

Συνταί δὲ ἡ τῶν ἐρμηνεία ἀνέστην εἰς τὴν αὐτῆς ἡγεμονίας ἀρχαίαν

[illegible]

« Ἀκούσαν θυγάτηρ καὶ υἱοί » Καὶ ταῖν ὥς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ὁ ἰουδαῖος αὐτῶς « Καὶ ἐ-ὠκθονε τοῖς λαοῖς τοῦ καὶ τοῦ ἔθνους τοῦ 30 πατρὸς σου » Οὐκ ἔν περ κεν κηθρος ἢ διὰ Χριστοῦ προσέρχεται. τίσιν, μὲν παντελῇ λήθην τῶν προέρων ποιητῶν κακῶν Λαός δὲ παλαιᾶς τῆς Ἐκκλησίας οἱ εἰδωλοχόροι (ὁμοίως δὲ τοῦ πατρὸς αὐτῆς οἱ σοφοὶ τοῦ αἰῶνος, ἐν οἷς κατοικοῦν ὡς περ ἐν οἴκοις ὁ Σατανᾶς. « Καὶ θυγάτηρ Τύρον ἐν δώροις » Ἀλλ' ἔνθα ἔθνους, τοῦ Τυρίων 35 φημί, τὴν τῶν ἔθνων κλήσιν κα-αποκαταναί. Τοὺς Τυρίους δὲ ἀνόμεμας, διὰ τὸ μάλιστα αὐτοὺς ἐχθροὺς εἶναι τοῦ εὐσεβοῦς πολιτεύματος

«Τὸ πρόσωπόν σου, λιπενεύσουσιν οἱ πλουτοὶ τοῦ λαοῦ ἢ Τοῦτό
σησιν εὐαγγελιζόμενος καὶ πρὸς τοὺς βασιλεῖς, καὶ -οὺς ἐν ὑπερο- 40
μῇς ὄντας. Προσκυντήσων ἡν' Ἐκκλησίαν, ἔτοι τὸν Ιαυτῆς Κυρον

«Πασι ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως ἐσώθεν ἐν χρυσωταῖς
 χρυσῶν.» Ἰσχυροὶς «ἐσώθεν» σημαίνει, γιατί γὰρ ὁ κόσμος τῆς
 Ἐκκλησίας χρυσούς δὲ τὰς πολυεῖδεις, ἀρετάς.

«Ἀπενεχθήσονται τῷ βασιλεὶ παρθένοι πίσω αὐτῆς.» Ὁμοίον
 τοῦ «Ἀρπαγῆς» ἐν «φύλαξι» εἰς «παντοῖαν τοῦ Κυρίου εἰς αέρα».
 Πάλιν δὲ διὰ τῆς παρθένου τῆς Ἐκκλησίας σημαίνει. Ἡμετέραν
 γὰρ ἡμᾶς παρθένον ἀρετὴν παραστήσει τῷ Θεῷ. «Αἱ περὶ αὐτῆς
 ἀπενεχθήσονται» αὐτῆς ἀρπαγῆς τῆς παρθένου τῆς Ἐκκλησίας. Ὅσοι
 τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρετῶν, δύνανται, ἀπὸ πρᾶξεων ποιητῶν, καὶ
 10 αὐτὰς παραπαρήσονται. Συμβολικῶς δὲ τὰς ἀπαρτιμένους εὐφροσύνην
 καὶ ἀγαλλίασιν κινήσιν εὐρεῖν «Ἀχθήσονται εἰς ναὸν βασιλέως»
 τὸν ἐπουρανίον φῶς.

«Ὁ τῶν πατέρων σου ἐγεννήθησαν υἱοὶ σου.» Ἐπειδὴ εἶπεν
 αὐτῇ, Ἐπιλαβὲ τοῦ πατρὸς σου, φῶς «ἅντων τῶν πατέρων πατέ-
 15 ρων σου», τοιῦτόστιν αὐτῇ τῶν διδασκάλων ἔσονται, σ.λ. καὶ. Πάλιν
 δὲ τοὺς ἁγίους ἀποστόλους φησι, κατὰ τὸ ἐρμηνεύον ὑπὸ τοῦ Κυρίου
 «Οἱ υἱοὶ ἡμῶν ἐν τινὶ ἐκβαλοῦσι,»¹ «Ἡ καὶ ταῦτα, τῶν Ἐκκλησιῶν
 ἡγουμένους, αἱ γενόμεαι μὲν τῆς Ἐκκλησίας υἱοί, κατεστάθησαν δὲ
 ἀρχοντες, ἐπὶ ᾗσαν τὴν γῆν περὶ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ κατὰ τὸ εἰρη-
 20 μένον «Ἄλλοτε» ὄντες, μαθηταὶ καὶ πάντα τὰ ἔθνη»². «Καταστήσεις
 αὐτοὺς ἀρχοντας ἐπὶ πάσαν τὴν γῆν μνησθήσονται τὸ ὀνόματός
 σου ἐν πάσῃ γενεᾷ καὶ γενεᾷ.» Διὰ τῶν θεῶν συγγραμμάτων δηλο-
 ῖται ἐν ταῖς ἱεραῖς συλλαβαῖς μνημονεύεται τὸ τοῦ Θεοῦ ὄνομα.

«Διὰ τοῦτο καὶ ἐξαμολογήσονται σοὶ εἰς τὸν αἰῶνα.» Διὰ τὸ
 25 κήρυγμα ὡς πρὸς τὸν Χριστὸν δὲ ὁ λόγος, διὰ τὸ μνημονεύειν αὐτοὺς
 διὰ τῶν Γραφῶν τῶν θαυμασιῶν τοῦ Θεοῦ ὧν ἐποίησεν ἀπὸ γενεῶν
 ἀρχαίων, καὶ διδάσκειν τὰς ἐρχομένας γενεάς.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν υἱῶν Κορὴ ὑπὲρ τῶν κρυφίων

ΨΑΛΜΟΣ ΜΕ'.

30

ὑπόθεσις.

τὴν τῶν ἐθνῶν κλῆσιν ὁ παρὼν κατασημαίνει ψαλμός καὶ τῶν
 νοητῶν ἐθνῶν ἐκβολὴν καὶ τὴν κατεργεσίαν αὐτῶν τὴν ἐν τῇ ἀβυσσῷ.
 Ἐπειδὴ δὲ «ἅτα ὥστερ διὰ παραβολῶν εἰρηται, εἰκότως «ὑπὲρ
 κρυφίων» ἐπιγράφεται ὁ ψαλμός. Ἀδελφοὶ δὲ αὐτὸν οἱ πιστεύ-
 35 σάντες εἰς Χριστὸν καὶ προγε πάντων οἱ ἀπόστολοι αὐτοῦ.

«Ὁ Θεὸς ἡμῶν καταφυγὴ καὶ δύναμις.» Ταῦτα φησι διὰ τοὺς
 ἐπαναστάντας αὐτοῖς παρὰ τῶν σοφῶν τε καὶ αἰσθητῶν ἐθνῶν
 διωκτοὺς «Διὰ τοῦτο οὐ φοβηθήσόμεθα ἐν τῇ παρασσεσθῇ τὴν γῆν.»
 Διὰ τὸ ἔχειν σε φῶς, βοηθόν, πάσης ταραχῆς ἐπανισταμένης ἡμῖν

καταφρονήσωμεν. Ἐπειτα τοῦ κ' ρ, πάλιν ἀρχομένου, τοῦ κη-
ρ, πάλιν οὖν λέγοντος ἐν αὐτῷ καὶ ἀντιστάσεων ἡ ἀντίστασις
τοῦ κηρηματίου. Ἡ δὲ ἀντίστασις, ὅπου, ἐν καρδιαῖς θαλάσσαις ἢ
Καρδιαῖς θαλάσσαις ἢ, καὶ πάλιν, φασὶν ὅτι δὲ τὰς ἀντιπαραθέσεις
δυνάμεις ἡδὲ μελόντες, οὖν οὐ, τῇ ἀβύσσῳ ἐκβαλεσθῇ οἱ δαι-
μονες διακρίνοντες τοὺς κατὰ αὐτῶν ποταμούς. Ἀλλ' οὐ φηβηθυσόμεθα
τοὺς τοιούτους, φασίν.

[Βοηθῇ ἐν βοήθῳ ἢ Διὰ τὴν ἔχον πε, φησι, βοηθὸν πάσης
ταραχῆς ἐπικρατῶμεν ἢ τὴν κατὰφρονήσαντες]

Ἢ ὅρτ, τοὺς δαίμονας φησι τοὺς πάλιν ἐγγλοὺς καὶ περιφανεῖς 10
καὶ ὄρεσι, διὰ τοῦτο οὐκ ἐκτετακται.

Ἢ ὅρτ, καὶ ἐπικρατῶμεν τὰ ὕδατα αὐτῶν ἢ Ὑδατα ἐν τοῦ-
τοις τὰ πάλιν φησι ἢ καὶ συνεπράξει το ἕκτον τοῦ κηρηματίου
Ἢ Ἐπικρατῶμεν καὶ ὅρτ ἐν τῇ κρατῶσῃ, αὐτῶν ἢ Ἰσχυος φησι
τοῦ κηρηματίου κατὰ τὴν τῇ ἀκρίβειαν δαίμονας τοὺς πάλιν 15
ἐγγλοὺς καὶ περιφανεῖς, καὶ ὄρεσι διὰ τοῦτο οὐκ ἐκτετακται.

Τοῦ ποταμοῦ ὄρεσιν, εὐφρανέουσι τὴν πόλιν τοῦ Θεοῦ ἢ
Ποταμὸν τὸν εὐαγγελικὸν λόγον φησίν, ἢ καὶ εὐφραίνει τὴν Ἐκκλη-
σίαν ἢ Ἠγάσας τὸ πνεῦμα κατὰ τὸ Ὑψιστος ἢ Ἅγιος γὰρ ἐστὶν ἐν
ἁγίῳ ἀναπαυόμενος, κατὰ τὴν ἐν ἀγίοις ἢ, ἐστὶν ἡ Ἐκκλησία 20

ἢ ἢ Θεὸς ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ οὐ σαλευθήσεται, τῆς Ἐκκλη-
σίας δηλονότι. Ἢ ὅρτ, αὐτῇ ὁ Θεὸς τὸ πρῶν, πρῶτ' ἢ Τὸ νεῦσαι
πρῶτ' περὶ τὸν ὄρεσιν Το ἢ, «βοηθήσει αὐτῇ», καὶ ἐνταῦθα τὸ
πρῶτον τῆς Ἐκκλησίας νοθεῖται ἐν οἱ ἁγίοι, ἀποστόλοι, καὶ οἱ
κατὰ διαδοχὴν ἡγουμένοι, αὐτῆς, οὐκ καὶ νεύει συντόνως πρὸς τὸ 25
δυνασθῆναι ἀνταλμβανέσθαι τοῦ κηρηματίου.

Ἢ Ἐπικρατῶμεν Ἰσχυὸς ἐκκλιναν βασιλείαι ἢ Ἐπολέμησαν μὲν,
φησίν, κατὰ τῆς Ἐκκλησίας τὰ Ἰσχυὸς ἀλλ' ὅμως ἐκκλιναν αὐτῶν οἱ
βασιλεῖς τουτέστιν ἡττηναι καὶ πεφευγασιν ἀλλ' ὑπερὸν ἐκαμύσαν
καὶ αὐτοὶ τῷ Χριστῷ κατὰ τὴν λέγει γὰρ, ὅτι ταχὺ οὐκ ἐκτετακται 30
ὑπ' οὖν καθηρέθη. Ὑψωσαν γὰρ τὴν Ἐκκλησίαν, παγκρατῶς δῶρα
προσφέροντες ἢ Ἐδωκε φωνὴν αὐτοῦ ὁ Ὑψιστος, καὶ ἐσαλευθῇ ἡ
γῆ ἢ Ὁ Χριστὸς ἐπὶ σταυρῷ, «Φωνὴν αὐτοῦ» τὸν εὐαγγελικὸν λόγον
φησίν. Ἐάν γὰρ ἀκούσῃ φωνὴν Κυρίου ψυχὴ λογικὴ σαλευται
μεταβαίνουσα ἀπὸ κακίας εἰς ἀρετὴν, καὶ αὐτὸ ἀγνωστὸς εἰς ἐπι- 35
γνώσιν Θεοῦ.

Ἢ Κύριος τῶν δυνάμεων μεθ' ἡμῶν, ἀντιλήπτω ἡμῶν ὁ Θεὸς
Ἰακώβ ἢ Τὴν νικητὴν τὴν γενομένην κατὰ τῶν νοπτῶν ἐχθρῶν αὐτῷ
τῷ Κυρίῳ ἀνατίθαι Εὐκαιρῶς δὲ τοῦ Ἰακώβ ἢ μνημὴ δια τὴν πάλιν
τὴν γενομένην πρὸς αὐτὸν 40

Ἢ Δεῖτε καὶ ὁδετε τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ, ἢ ἔθετο τέρατα ἐπὶ τῆς γῆς ἢ
Τὴν γενομένην διὰ τοῦ κηρηματίου εἰρήνην κατασημαίνει διὰ τοῦ
πάντα πόλεμον λέγειν πεπαύσθαι ἀπὸ τῆς γῆς ἢ Τέρατα δὲ τοὺς

[illegible]

[χ^2] $x_{ij} = \sigma_{ij}$ με $\chi^2 = \sum_{i,j} (\frac{x_{ij}}{\sigma_{ij}})^2$, όπου σ_{ij} είναι ο συντελεστής της i -οστής και j -οστής συνιστώσας του τ_0 . ασυμμετρίας, y]

[illegible]

ΠΑΛΙΝΟΣ ΔΩΔΗ τοῦ ἁγίου Κοστ δευτέρου Σαββάτου

417

Υποθέσεις.

50

Καὶ αὐτὰς ἴδεται ἡ ψαλμὸς, τῆς προσηγορίας τῶν οὐρανῶν ἀποστό-
λων διὰ τὴν μέντοι τὴν διὰ τὸ κτήρημα διδοίμεν, καὶ τὰς νύκτας τὰς
ἐπὶ τῶν ἡμερῶν.

«Μέγας Κωνσταντίνος εὐχόμενος ἀνέστη ἐν πόλει τοῦ Θεοῦ ἡμῶν
ἐν ἡμέρᾳ ἀγία αὐτοῦ· ἵστατο φέρων ἐπὶ τὴν Ἱερουσαλὴμ μόνην αὐτοῦ·
καὶ ἐπὶ τοῦ δρόμου τοῦ ἡγιασμένου ἱεροῦ· δὲ ἐνταῦθα τὴν Ἐκκλησίαν
ἤρξατο διατάττειν ὡς περὶ Θεοῦ δογματῶν.

Ἡ Εὐρώων ἀγαλλισματὶ τῆς γῆς· Ἐξέτενε οὖν τὸ ἀγαλλισματὶ ἐπὶ πᾶσιν τῆς γῆς τὸ πᾶσαν γὰρ τὴν τὴν τὸ χαλλισματὶ τοῦ θεοφανείας καὶ τὴν, ὅταν ἐπαυρῶνεν ἡ Εὐρώων Σιών τὸ πλεῖρα του βορρᾶ· Ἡ μὲν Ἰερουσαλὴμ ἐν τῷ νοτῶ καὶ αὐτὴ δὲ ἔθνη, ἐν τῷ βορρᾶ Ἐπεσθὲ δὲ αὐτῇ ἐφρόνουν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ ἱερεῖς τὴν Σιών εὐλογοῦν καὶ ἄρχοντες καὶ ἱερεῖς, ὅτι Σιών ἐστὶ καὶ ἔθνη τὰ παραδεξαμένα τὸν ευαγγελικὸν λόγον. Τὸ γὰρ εὐρακῶμα τῆς Σιών τὸ κλῆμα ἐστὶ τὸ βορρᾶ ὅπερ ἡμεῖς τὸν διατῶν πλεῖρων ἔσται καὶ βορρᾶ αὐτὴ γὰρ οὗ εἶπεν τὸ κλῆμα τοῦ βορρᾶ τὰ πλεῖρα εὐρῶν. Πρότερον μὲν ἦν ὁ Πάριος πλεῖρα τὸ βορρᾶ ἐφ' οὗ ἐξεκαύθη πάντα τὰ κακὰ ἐπὶ τῇ γῇ, νῦν δὲ γέγονεν ὁρῆ Σιών ἔχων ἐν ἑαυτῇ τὸν ἀντιπρὸς Χριστὸν τὴν ἐλθόντα ἐκ Σιὼν καὶ ὑποστρέψαντα καὶ

ἡ χ' ἐλθὼν καὶ Ἰησοῦς προσέειπεν· ὤ μοι, δεσποτὴς καὶ ἡγεμὼν
πρωτοκλήτου, τί σου ἐβόησεν; εἰπὼν· ἡ χ'· καὶ τὸ εὖος θεοῦ καὶ τῆ
ἐκείνου τοῦ ἐν μέλει ὁμοῦν ἐστὶν ἀπορροή· μὲν γὰρ ὁ παλαιὸς
χρὶς ἐν δευτέρῳ τὸ ἐκείνου καὶ κατέκρινεν ἐξ ὧν ὁ σπέρματι Πηλὸς
οὖν τοῦς ὅπως ἡ χ' ἐβόησεν, ἐβόησεν τοῦτο καὶ ὁ μακάριος Δαυὶδ,
τὸν Θεὸν ἐσπάρκεν καὶ ἔβόησεν καὶ ἔλεγον· καὶ ὁ μὲν, ὅστις χρεῖτης,
τοῦς Θεοῦ ἀπορροήσεται, ὁ καὶ Δαυὶδ Ἰησοῦς, ἐβόησεν αὐτὸν ἀκούσας, ὁ
Θεὸς μὲν μὴ σὺν ὧν ὁ ἐβόησεν ἐβόησεν καὶ τὰ ἐξῆς· ἔν εἰρήνῃ
οὖν σχήματι ἐβόησεν ἰσχυρὸν καὶ ἐνστασι, τὸν Θεὸν ἐξ ὧν τοῦς παρανο-
μοῦν, καὶ κατέκρινεν ἀπορροήν καὶ τοῦς τῶν Ἰουδαίων ἀρῖνοντα 10
ἀρῖοντας, (Θεὸς θεὸν ἐβόησεν.)

[illegible]

"Εἰς Σύνταξιν καὶ ὁμοειδήν αὐτῆς ἀπὸ τῆς ἀρχαίας ἀποδοῦ" "Εἰς γὰρ τῆς
 Συνταξὸς καὶ ὁμοειδὲς αὐτῆς ἀπὸ τῆς ἀρχαίας ἀποδοῦ

[Ἐν Σιών ἡ ἐλπίς ἐστὶ τῆς ἀρεσκείας τοῦ Θεοῦ ἐμφανῶς 20
ἔχει. Τὸ μὲν ἐν Σιών τὴν ποσότητα ἐκείνην ἀντιλαμβάνει ὁ
δὲ ἐλπίς ἐκείνη. Κι ἐν τῷ ἐν τῇ πόλει τῇ ταύτῃ παρούσῃ
καὶ τῇ ἐλπίδι Θεοφάνει ἐστὶν ὅτι τὰ ἄνω ὡς κρινόμενος οὐδὲ
ἐμάνη τὴν ἐκείνη Θεοφάνει ἐκείνην ἐκείνην δὲ ὡς κρινόμενος οὐδὲ
ἔχει ἐκείνην καὶ τὴν ποσότητα τὴν αὐτὴν ἐκείνην καὶ τὴν 25
σμερτὴν ἐκείνην ὅτι ὁ Θεὸς ἐμφανῶς ἔχει ὁ δὲ Χριστὸς Θεὸς ἐστὶ
τὸ κρινόμενος, ἔκτα ἐν τῇ πόλει δὴλη]

α) Ἰσχυρὸς ἐμφανὴς ἦξε· β) πρὸς κατὰ τὴν προτέραν ταρσεύσαν
καληθύνως ἀλλ' ὡς χιῶν φασιν, ὡς καταρπὰν τινὰ ἀπὸ ἀνατο-
λῆς, ἐκ δ' Ἀσιακῶν· γ) Ἰσχυρὸς ἡμῶν καὶ οὐ παρεκωπύησε αὐτὸν· Οὐχ
ὥστερ αὐτὸν προτέρων φησὶν ἐπὶ ὧπα τοῖς ἀσπείβεσιν, οὕτω καὶ ὅτε
«Πῦρ ἐνωπίων αὐτοῦ καθήσεται» Πῦρ, ἐκ τούτων ἀξίως δια τὴν
ἀσθένειαν χιῶν, παραδῶ. Οὐκ οὖν δὲ τοῦ, «Ἐμ-προσθεν αὐτοῦ εἴλεκε
ποταμὸς πυρός· Σφοδρὰ ἐπ' αὐτὸν ὁ μαλακὸς ἐβρίσχετο Δανιὴλ
«Ποταμός· γὰρ φησὶ, πυρὸς εἴλεκεν ἔμ-προσθεν αὐτοῦ» ὁ θρόνος
αὐτοῦ γὰρ πυρός αὐτὸν ἐπὶ τὸν πυρὸν. Τὸ δὲ τῶν ἡρώων ὡς
σχετίζονται τὸ ἐξ αὐτοῦ τῆς πρὸς τὸν Χριστὸν, οὐ δια πιστεως
ἡγεῖται φως ἰσχυρόν οὐ γὰρ, ὁ αὐτὸς Ἰσραὴλ ἐν νυκτὶ καθηγγισαμένος
στῆλος πυρός ἡ ὅτι τοῦ ἀπειρημένους ἡμας εἰς ὅπως ἀμαρτιαν
ἀνεζωοποίησεν ὁ Σωτὴρ εἰς προθυμίαν παντὸς ἀναθεῶν πῦρ ὥστερ

1. H_2 66, 3 2. Fe 7, 1. 3. Fe_2O_3 81, 6. 4. MnO_2 28, 19
5. MnO 13, 10 6. Al_2O_3 10

κνυα λεπτοτετα. ὁ ὁ Θεός, Θεός, πο ε μ ε γ ο υ ὁ τῆς Αὐτοπιακτι
 π. ὁ μετε ελεηθέρωσα. ὁ τῶν ἡμετέων ὁ τῶν λωρησάμενος ὁ ἐν
 ἐν τῇ δακτύλῳ, ὁ τῶν νόμων ἐκείνων τοῦ δόκτω. Μὴ γὰρ δὴ
 ἄλλαν με ἡμετέων ἐν τῇ νόμῳ, ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων

1 ἡμετέων ὁ Θεός σου. Τὸ ἐν τῇ νόμῳ ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων
 μέγας τῶν νόμων τῶν νόμων τῶν νόμων τῶν νόμων

2 ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων
 ἔγκατα ἡμετέων τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων
 ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων

10 1 ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων
 ματὰ μο. ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων
 φησιν ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων
 τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων
 15 2 ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων
 ἐπὶ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων

3 ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων
 ἡμετέων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων
 καταστὰς ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων
 ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων
 ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων

20 4 ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων
 ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων
 ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων
 ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων

5 ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων
 ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων
 ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων
 ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων
 ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων

30 6 ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων
 ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων
 ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων
 ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων
 ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων

35 7 ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων
 ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων
 ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων
 ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων
 40 8 ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων
 ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων
 ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων
 ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων ὁ τῶν νόμων

Εἰς τὸ τέλος ΨΑΛΜΟΣ ᾠδῆς τοῦ Δαυὶδ

Ν'

Ἐν τῷ ἔλθειν τρὸς αὐτὸν Ναθαν τὸν προφητὴν ἦν καὶ
εἰσῆλθε πρὸς Βηρσαβέ.

ὑπόθεσις.

5

Τούτου ἄδει τὸν ψαλμὸν ἐξομολογήσιν δύο ἐγκληματῶν περιέ-
χοντα, τῆς τε μοιφονίας (τοῦ) καὶ μοιχείας πρὸς Βηρσαβέ
[Ἰποδεικνύει καὶ τὰς ἀνθρώπων σωτηρίας ὡδὸν τὴν μετάνοιαν
οἶον τινα ἔχειν τῆς διηγεσθῆς κατὰ τὸ εἶδος, οὐκ ἔστιν ὅτι
τὴν αἰ. μελετῶν καὶ κατορθῶν διαπαντός βίβεται, νικητὴς τοῦ αἰ. 10
προσπαλαιήτος. Εἰσαγεῖ δὲ καὶ τὴν διὰ τὸ βαπτίσματος ἀπολύ-
τρωσιν «Ἐάν εἰς με», λέγων Ναὶ μὲν καὶ διδάσκει, ὡς πεφυλα-
κται πρὸς τὴν τῆς προσητείας παρρησίαν. Ὁ γὰρ αἶτις ὡς ἐστερημένος
αὐτοῦ, ἀλλὰ μὴ ἀπαρνηθῆς κατελεῖ λέγων «Με ἀντανέησιν»
Εἰσαγεῖ δὲ καὶ τῆς καθ' ἑαυτὴν γενησομένης τῶν ἀμαρτημάτων λύτρω 15
σεως τὴν διὰ τοῦ βαπτίσματος προσητείας, καὶ τῆς ἐν πνεύ-
ματι κατάρξεως διδασκαλίαν. Πανταχοῦ δὲ τῶν δύο παρανομημάτων
εὐρήσεις ἐξελθόντων

«Ἐλέησάν με ὁ θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου.» Ὡς ἐπὶ μεγάλῳ
ἀμαρτήματι, τοῦ μεγάλου ἔλεος τοῦ θεοῦ, δέσεται ἡ χεὶρ «Καὶ κατὰ 20
τὸ πλῆθος τῶν δικαιογυνῶν σου ἐξέλκυσεν τὸ σπέρμα σου.» Μόνων γὰρ
ἔστι τῶν τοῦ θεοῦ δικαιογυνῶν τῆς μοιφονίας ἀπολύτρωσαι τὰς χεῖρας
Σταθεστέρον δὲ ἡ λέγει τὸ ἐπὶ τῇ φωνῇ «Ἐπὶ πλείον πλείον με»
Κάνταθα ἐν πλεονασμῷ ἔστι τῆς καθαρτικῆς, διὰ τὸ δεῖξαι παν-
ταχοῦ τὸ πλημμέλημα μέγα ἦ, εἴπερ τὰ Ναθαν ἤκουσε τὴν συγ- 25
χώρησιν, καὶ αἱ παντοδύναμις δὲ συμφοραὶ τοῦ αἰ. μετέμνητον αὐτῆς
ἀμαρτίας, φασὶ νῦν, ὅτι Δεσμοὶ βρυσμάτων καὶ ἐκπλησσιῶν, ἵνα τέ-
λεον ὁ πρὸς ἐπιτιμῶν ἀποξείσθῃ, ῥυπος.]

«Ἐπὶ πλείον πλείον με ἀπὸ τῆς ἀνομίας μου» τῆς ἐπὶ τῷ φόνῳ,
φησὶ «Καὶ ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας μου καθάρισόν με», τῆς ἐπὶ μοιχείᾳ 30
«Ὅτι τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ γινώσκω.» Καὶ αὐτὸ ἐπὶ τῷ φόνῳ εἰ-
ρήκε «Καὶ ἡ ἀμαρτία μου ἐνώπιόν μου ἐστὶ διαπαντός.» Ἄνω καὶ
κάτω περιστρέφει τῆς ἀμαρτίας τὴν μνημὴν τῆς ἐπὶ τῇ μοιχείᾳ γινο-
μένης, ὡς οὐκ ἐώσης πρὸς οὐτὴν ἀναχωροῦσας, ἀλλὰ διαπαντός συν-
οῦσαν αὐτῷ καὶ ἔχουσας 35

[«Ἐπὶ πλείον πλείον με ἀπὸ τῆς ἀνομίας μου, καὶ ἀπὸ τῆς
ἀμαρτίας μου καθάρισόν με.» Ἀμαρτίαν δὲ τὴν μοιχείαν Ἰστέον
ὡς ἀμαρτία μὲν ἡ τοῦ ἀγαθοῦ ἀπεπαισώς ἐστὶν ἀνομία δὲ ἡ περὶ
τὸν θεὸν νόμον πλημμέλεια καὶ τὰς ἐχούσιν ἀρχὴν ἑκατέρωθεν τοῦ
τῶν. Συμφέρονται δὲ καὶ κατὰ ταυτὸν ὅτι γὰρ ἀμαρτανῶν τοῦ κατὰ 40
φύσιν καὶ ἐν τῇ φύσει ἀπέτυχε σκοποῦ τῇ γὰρ ἀνθρωπείᾳ φύσει
σκοπὸς τὸ κατὰ τὸν λόγον ζῆν τῆς ἀλογίας πόρρω ἀπαικισμένη]

Ὡσαύτως και ο ανομῶν πλημμελει περ. τον εν τη φρεσι δεδομενον νομον διαγενόμενος ἀκρατῶς. Καλῶς οὖν και ἀποστολος. Ἰωαννης και μαθητῆς οὗ Χριστοῦ εἰς τῶν ἀποστολῶν περιεπτήσων εἶπαι «Πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν και τὴν ἀνομίαν ποιεῖ¹» ἄλλως ἢ
 5 ἀμαρτία καταλιπὼν τὴν ἀνομίαν. Πᾶς γὰρ ὁ ἀνομῶν ἀμαρτανε οὐ παντός ἀμαρτανος ος ἀποκλύντος. Δυνατὰ δε και εκ παραλλήλου εἰρησθαι δια τοῦ «Πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν και τὴν ἀνομίαν ποιεῖ.»

«Σοι μόνω ἡμαρταν και τὸ πονηρὸν ἐνὸς σου ἐποίησα.» Ἀντι τοῦ Τους πάντων ἀποκρῦψαμενος ἡβητισμος ἐν τῷ παρανομῇματι.
 10 τους σους μόνους οὐ διέλαθεν. Διο φησι. «Και τὸ πονηρὸν ἐνὸς σου ἐποίησα.» Πολλῶν γὰρ ἀπολαύσαι παρὰ σου, τοῖς ἐναντίοις ἡμεῖς αὐτὸν. Καὶ οὐ κατὰ λέγει. ὡς οὖν ἡδίκησε τον Ἰβρίαν πῶς γὰρ, ἀλλ' ὅτι ἡ μεγαίστη παρανομία εἰς αὐτὸν ποταμίζεται. τὸν Θεὸν τὸν ἐκτελέξαντα και βασιλέα ἐκ προβατεῶν, πεποιήκοτα ἡ, ἐπει τους
 15 πάντων ἀποκρῦψαμενος ἡβητισμος. τους τοῦ Θεοῦ οὐκ ἐλαθεν, ἀλλ' ἡλέγχθη δια τοῦ προφήτου ἡ οὐ μὲν βασιτεκ νόμοι, ἀνθρωπων οὐχ ὑπέκειτο. ὡς δὲ θεοσεβῶν τῷ Θεῷ μόνω ἡ, ἐπει ἀνθρωπων μὲν οὐδεὶς ἡλεγχεν Θεος δὲ δωρησάμενος. «Σοι φησι, ἡμῶν ἡμαρταν.» Ὡς οὖν ἀν δικάωθῃ ἐν τῷ λόγῳ σου. Ἠλεγξάς με, φησι, δια
 20 τοῦ προφήτου παρανομῇσαντα, καὶ σὺ μὲν δικαιοῖς ὦν και των ἐχθρῶν πάντοτε ῥυσσάμενος και βασιτεκ και προφητεία τιμήσας. ἐγὼ δὲ βέβηλος, και μισαφόνος. «Και κλησθῇς ἐν τῷ κλησθαι σε.» Ἀπὸ δεῖξις ἦται ὁμολογια των ἀμαρτημάτων.

«Ἰδοὺ γὰρ ἐν ἀνομίαι, συνειληθὴν, και ἐν ἀμαρτιας ἐκίσσησά με ἡ μήτηρ μου.» Ἐπειδὴ ὁ προφητευσάμενος σκοπός τοῦ Θεοῦ ἦν τοῦ μὴ δια γάμου γενέσθαι ἡμᾶς και εὐθαρᾶς ἡ δὲ παραβασίς τῆς ἐντολῆς τὸν γάμον ἐκίσχηγε δια τοῦ ἀνομῆσαι τὸν Ἀδὰμ. τουτοστιν ἀθετῆσαι τὸν ἐκ Θεοῦ δοθέντα αὐτῷ νόμον. Πάντες οὖν οἱ ἐξ Ἀδὰμ γενόμενοι ἐν ἀνομίαις συλλαμβανονται ὑποπιπτοντες τῇ τοῦ προ-
 25 πάτορος καταδικῇ. Τὸ δέ, «Και ἐν ἀμαρτιας ἐκίσσησά με ἡ μήτηρ μου», σημαίνει ὅτι ἡ Εὐα. ὅπαντων ἡμῶν ἡ μήτηρ πρώτη ἐκίσσασε τὴν ἁμαρτίαν, ὥστε οὐκ ἔσται τὴν ἡδονὴν. Διὰ τοῦτο και ἡμεῖς, τῇ τῆς μητρος καταπιπτοντες καταδικῇ κισσᾶσθαι λέγομεν ἐν ἀμαρτία. Δεικνυσιν ὡς ἐξ ἀρχῆς ἡ ἀνθρωπων φρεσις ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν
 25 πέπλωνεν ὑπὸ τῆς ἐν Εὐα παραβασεως και ὑπὸ κατάραν ἡ γέννησις γέγονεν. Ἀναθεν δὲ ὕψανει τον λαγον, τὸ μέγεθος τῆς τοῦ Θεοῦ δωρεᾶς δεῖξις βουλημενος.

«Ἰδοὺ γὰρ ἀληθειαν ἡγαγησας, τὰ ἀδήλα και τὰ κρυφια τῆς σοφίας σου ἐδήλωσάς μοι.» Ὁ νοὺς οὐτος, Σὺ, φησί, Κύριε, ὁ ἀλή-
 30 θεος ὦν, ἀληθείας ἀγαπῶν, βουλόμενος ἡμᾶς ἐν ἀληθείᾳ διάγειν, ἀποκαθαριεῖς ἡμᾶς τῆς ἀρχαίας ἀμαρτίας και οὕτως ἀποκαθαριεῖς

ἡμιν δὲ ὕσσωπὸν ὡς καὶ ἵππερ' ἔχοντα μελαινθῆναι Ὑσσωπὸν δὲ τὴν
τοῦ αἵματος Πνεύματος ἐνέργειαν ἀποκαθάρσι, θεράπειν οὖσαι καὶ πάντα τὸν
ἐν ἡμῖν βρωτὸν ἀποσμηχυσαν [Ἡ ἀποκαθάρσις δὲ ὕσσωπου γενή-
σεται γὰρ διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Πνεύματος Ὑσσωπὸς γὰρ βοτάνη καθαρ-
τικῇ] Τοῦ δὲ «Τὰ ἔδραται καὶ τὰ κρυφά σου ἐδίδαξας μοι τῆς σοφίας», 5
δηλοῦντός ἐστιν ὡς πάντα τὸν ὡς ἐσθλὸν ὅσα ἐν τῇ ἰδίᾳ σοφίᾳ
ἔθετο ὁ Θεὸς διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἀπεκαλύψεν

«Ρά τινες με ὕσσωπὸν καὶ καθαροποίησαν.» Εἰπὼν, ὅτι Δέ-
δωκας νόμους Θεός καὶ δόξαίης, ὅτι το μεῖζον δὲ. Καθαροποι-
ήσας ἐν τῷ νόμῳ ἐπαγγελσῶ καὶ δὲ ὕσσωπὸν βαντισματος κατὰ τοῦτον 10
οὖν τὸν σκοπόν καὶ ἡμῖν παρὰ τοῦ αἵματος καὶ ὁμοῦ, ὁ αὐτὸς ὢν Θεός Ἡ
μυστήριον ἐπέλεξε καὶ ἐκτελέσθαι. Ἐπεὶ γὰρ Μωσῆς ἐν Αἴγυπτῳ τὸ
αἷμα τοῦ προβάτου δι' ὕσσωπου τῆς φιλίας διακρίβητο ἐπιπρά-
νεσθαι¹, τιμιωτέρῳ καὶ ἡμεῖς ἡγορασθῆμεν αἵματι. Ἐπεὶ οὖν φυλα-
κτῆριαν ἐκείνη ἐγένετο μὴ τὸ παθεῖν τοῦ ἐνακούντος ὑπὸ τοῦ ὄλο- 15
θρευόντος, εὐκοτὸς ὁ Δαυὶδ τὴν τοῦ αἵματος ἐκείνου μνημὴν ἐν ἀπυ-
ρήτῳ ποιούμενος, «Ἐπ' αὐτοῖς με ὕσσωπὸν», φησί, καὶ τὰ εἰς αἶνι
τόμενος τὴν διὰ τοῦ αἵματος τοῦ αἰθίου Χριστοῦ ἁμῶν γενησο-
μένην ἑπασιν ἀποκαθάρσιν, καὶ γλυχόμενος ὅλον αὐτῆς τοχεῖν, ἢ
μόνη ἀκριβῶς ρυφαι δύνανται καὶ χιόνας θεῖναι λευκότερον 20

«Ἀκουσθεῖς με ἀγαλλισαίν καὶ εὐφροσύνη» Ἀκουστὴν μοι
γενέσθαι, φησί, παρασκευασαίς πάλιν διὰ τοῦ πνεύματος τὴν ἐν
ἐσχάτοις καιροῖς ἐσχημένην ἀγαλλισιν καὶ εὐφροσύνην. Τίς δὲ ἂν εἴη
αὕτη ἢ ἐκείνη ἢ γνώσις ἢ τερ. ἀναστασεως ἦν ἐδιδάξεν εἰπων, «Ἀ-
γαλλιάσονται, ὅσπερ τεταπεινωμένα,» Ποτε δὲ ἀγαλλιάσονται τα 25
σεσημημένα ἡμῶν ὅσα ἢ κατὰ τὸν τῆς ἀναστάσεως καιρὸν, καθ' ὃν,
ὡς ἑτερός φησι προφήτης, «Τὰ ὅσα ἡμῶν ὡς βοτάνη ἀνατελεῖ,²
Ἀγαλλιάσεται, ὅσπερ τεταπεινωμένα.» Ἀγαλλιάσεται ἡ ἰσχυς τῆς
ψυχῆς μου, ὅτι πρότερον ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας ἀσθενούσα

«Ἀποστρέφον τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν μου» Πάλιν 30
ἐπὶ τὴν ἐξομολόγησιν ἀνατρέχει.

«Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοί, ὁ Θεός.» Τὴν παλαιωθεῖσάν
μου, φησί, ψυχὴν σεσαθρωμένην ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας ἀνακαινίσον.
«Καὶ πνεῦμα εὐθὲς ἐγκαίνισον ἐν τοῖς ἔγκατοις μου.» Ἀντὶ τοῦ,
ἐδραῖον δρᾶσιον ὥσει λέγει. Ἀσφαλίσαι τὸν νοῦν τοῦ μηκέτι εἶναι 35
εὐκόλον καταπίπτειν εἰς ἁμαρτίαν

«Καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον μὴ ἀντανέλης ἀπ' ἐμοῦ.» Εὐχεται
πάλιν πνεῦμα εἰς αὐτὸν ἐλθεῖν τὸ προφητικόν. Καταλελοιπός γάρ ἦν
αὐτὸν διὰ τὴν ἁμαρτίαν

«Ἀπόδος μοι τὴν ἀγαλλισιν τοῦ σωτηρίου σου.» Εἰς ἅπαν τὸ 60
τῶν ἀνθρώπων γένος ἀναφέρεται Ἀγαλλιάσιν μὲν σωτηρίου τὴν

1 Πρβλ. Ὑξ 12, 22. 2 Ἡσ 66, 14.

παρασίαν το, Κυρία, φράσι κατὰ τὸ εἰρημένον με τοῦ Σωμῆων
 «Ὁ- εἶδον οἱ ὑφθαίμε μοι τὸ σωτήριον σου, ἢ εὐχετό δε και
 αὐτὸς αὐτοῦ μετὰλθρην «Κα τνευσιτ γρεμον κῶ πτερ εἶ με »
 «Ὅτιρ εἶπεν ἀνωτέρω πνεῦμα εὐθεῖς ὑπελθὼ ἰσχυρῶν καὶ κῶ.

«Διδαξὼ ἀνωτέρω πᾶς ὁδοῦ σου. » Ἐπεὶ δὲ ἂν φράσι μετὰμένος
 με τῇ ἀμαρτίᾳ, πῶθις ἐπιδῶν αὐτὸ τὸν ἄγιον Γενεμα Τοτε δὲ
 τὸ κλιν αὐς σὰς ὁδοῦ βλαδίζεν δ δαξὼ σου παραβαίνοντας.

«Ρῶσι με εἰς ἀμαρτίων, ὁ Θεὸς, ὁ Θεὸς τῆς σωτηρίας σου.»

Πάλιν ἱκετηρίαν περ τοῦ Οὐρίου, φωνῶν «Θεταί, ὅπως ἀν ἰσχυρίη
 10 τοῦ ἐξ αὐτοῦ μαρτυροῦν ἡ μάλλον ἀπὸ τῶν αὐτῶν τῶν δι' αἵματος
 θυσιῶν αὐτὰ ἐπαρμένα σου μαρτύρ δαδεικνύουσιν εἰπόντες. «Ὅτι
 εἰ ἠθέλησας θυσιαν εἰδῶς ἂν κατὰ ἐξή, ἡ Ἀγαπήσας ἡ ἰδύσ
 σα μου τὴν δικαιοσύνην σου. Τοῦτο ὁ Σημαχὺς σὺν ἡμετέροις
 «Διπαλήσει ἡ ἀλύσσα μου τὴν ἐλεημοσύνην σου καὶ οὐ καὶ στήσω

15 τῆς ἀφέσεως ἰσχυρῶς ἀλλ' ὁμῶν σε διατελέσω καὶ τὰς σὰς
 διηγούμενος γαρ. καὶ Ἐπειδὴ τὰς ἐν νόμῳ, φράσι παρηγοῖα θυσιῶν
 γὰρ δύνανται ἀφεῖναι ἀμαρτίας τοῦτο γαρ. καὶ ἡ ἀπάθησας σε πρὸς
 ἡμεῖς. Ἀλλὰ δὲ ἐστὶν ἡ διαμετάνειας καὶ καρδίας συντεταγμένης.

«Ἀναθύνον, Κύριε, ἐν τῇ εὐδοκίᾳ σου τὴν Σιών.» Σιών ἐν τῷ

20 τῇ Ἐκκλησίᾳ φράσι «Ὅτι γὰρ εὐδόκησεν ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ
 ἀνακεφαλαιῶσαι τὰ πάντα ἐν τῷ Ἰῶ τῷ-ε, ἔτε και πᾶς ὁ ἀθῶν
 αὐτοῦ τῇ Ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ δέδωκεν ἔ-ε, ἔ-ε καὶ «Καὶ οἰκοδομηθῶ
 τὰ τεῖχη Ἱερουσαλὴμ.» Τεῖχη Ἱερουσαλὴμ τοὺς ἁγίους φράσι
 25 ρουρτοὺς τοὺς περιφραττόντας τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ.

«Τότε εὐδόκησας θυσιαν δικαιοσύνης.» «Ὅταν, φράσι, ἀγα
 30 θυνεῖς τὴν Σιών καὶ οἰκοδομηθῶ τὰ τεῖχη Ἱερουσαλὴμ, τότε δὴ τότε
 καὶ ἀνευχθήσονται θυσιᾶν, οὐχ τί δι' αἱμάτων, ἀλλ' αἰ τῆς δικαιοσύ
 νης αἰ τῆς ἀνέσεως δηλονότι. «Ἀναφορὰν καὶ ὀλοκαυτώματα»,
 καὶ αὐτὰ τῆς δικαιοσύνης καὶ τὰ τῆς ἀναμάρτου θυσιᾶς δηλοῦ. «Τότε
 35 ἀντίστησιν ἐπὶ τὸ θυσιάζον σου μωσχοῦς.» Καὶ αὐτοὺς δικαιοσύ
 νης, ὥστε εἶναι, τὰν-ε δικαιοσύνης θυσιᾶς, ἀναφορὰς δικαιοσύνης,
 ὀλοκαυτώματα δικαιοσύνης, μόσχων δικαιοσύνης.

Εἰς τὸ τέλος, συνέστως τῷ Δαυὶδ ἐν τῷ ἔλθειν Δαυὶδ τὸν
 35 Ἱδουμαῖον καὶ ἀναγγεῖλαι τῷ Σαούλ καὶ εἰπεῖν αὐτῷ Ἦλθε Δαυὶδ
 εἰς τὸν οἶκον Ἀβιμέλεχ.

NA

Υπόθεσις.

Ἦνίκα ἐφυγε Δαυὶδ ἀπὸ προσώπου Σαούλ καὶ κατήχθη φεύγων
 οἶκον Ἀβιμέλεχ, τῶν τε ἄρτων τῶν ἱερῶν ἐξέσφατο τὴν τε βομφαίαν

τοῦ Γολιάθ δεδεσμένοι ἀπελθόντες ἀπὸ τοῦ οὐλοῦ ταῦτα τῶν Σικελίων.
 Διὰ τοῦτο οὗτος ὁ Συρος ὅς και ἐρυσσύνον ἐξέπολέμωσε τὴν γῆν τοῦ
 Σαυλ, ὡς ἀποστείλαντα πᾶσαν τὴν πόλιν τῶν ἱερῶν ἀνελεῖν και
 μηδὲ κτήνη αὐτῶν ρεῖσασθαι.¹ Ταῦτα οὖν ἀκούων, ὁ Δαυὶδ τα προ
 κείμενα λέγει εἰς πρωτοτύπον τοῦ Συρος ἀντιτινόμενος. Ἐχει δὲ και
 ἀντιφωρὰν και εἰς τοῦ τοῦ Ἰουδαίων ἱστορικόν και τοῦ Ἰουδα.
 Περιέχει δὲ και ἀγαθῶν ἐπαγγελσιῶν τῶν ἐσπεμένων και τὴν ἐν τῷ
 οὐκῶ του Θεοῦ, ἰδρσιν τῶν ἀνῶν αὐτοῦ, δια τῶν λέγειν «Ἐγὼ δὲ ὡσεὶ
 ἐλαία κατακαρπὸς ἐν τῷ οὐκῶ τοῦ Θεοῦ». Διὸ δὴ και «συνέσεως» και
 «εἰς τὸ τέλος» ἐπιγραφεται ὁ ψαλμός. Χρεῖα γὰρ πολλῆς συνέσεως
 εἰς τὸ γνωρίσαι τῆς οἰκονομίας τοῦ κατὰ σάρκα Δαυὶδ τοῦ μυστήριον.
 «1. ἐγκάχη ἐν κκκία ὁ θάνατος». 12, πρὸς αὐτὸν τὸν Συρον,
 ἡ τὸν ἐνεργήσαντα ἐν αὐτῷ διαβολὴν ἀποτελεῖ τὸν λόγον.
 «13. ἔξωρον ἡκονημένον ἐποίησας δόλον». Τοῦτο φησι, διὰ τὸ
 ὡσπερ ἐκρήσαι και ἐκκαῖαι τᾶσαν τῶν ἱερῶν τὴν πόλιν.
 «14. Ἠγάπησας κακίαν ὑπερβαλὼσιν». Ἠδικαι γὰρ καταψευ
 δόμενος τοῦ ἱερῶς και τῶν ἱερῶν ἱππῶν συν αὐτῷ, και τα μὴ
 πραχθέντα κατ' αὐτοῦ λεγὼν «ὅ γὰρ εἶπεν, ὡς ἐπηρωτησε τὸν Θεὸν
 περ. τοῦ Δαυὶδ, ψεύδης ἦν και οὐκ ἀντίθετα.
 «15. Ἠγάπησας ταῦτα ῥήματα καταποντισμοῦ, γλῶσσαν δολίαν». 20
 Ἰλάντα γὰρ πρὸς ἐπιβολὴν και φθόνον και θάνατον τοῦ ἱερῶς και
 τῶν λοιπῶν ἀπαντῶν τῶν συν αὐτῷ τεθανάτωμένων διαπραξάτω διὰ
 κήρυγμα καταποντισμοῦ οἱ κληροῖ της τοῦ Δαυὶδ ψευδοπροφῆτας εἰρη
 τα, Ἀθρόως γὰρ πᾶσαν τὴν πόλιν τῶν ἱερῶν ὡσπερ ἐν βυθῷ κατα
 πόντισσε τοῖς ἑαυτοῦ ῥήμασι. Λέγειτο δ' ἐν ταῦτα δικαίως και ἐπὶ
 τῶν ἀρῶντων τῶν Ἰουδαίων, και αὐτοῦ δὲ τοῦ Ἰουδα.
 «16. Ἐκτίλει σε και μεταναστεύσας σε ἀπὸ σκηνωματοῦ σου». 25
 Μετετέθησαν γὰρ τῆς ἱερᾶς αὐτῶν σκηνῆς, γεγονότες αἰχμαλωτοὶ
 διὰ τὸν κατὰ τοῦ Κυρίου σταυρὸν «Και τὸ ῥίζωμα σου ἐκ γῆς ζών
 των». 30. Ὡμοῖον τό, «17. ἔξαλε θηήτωσαν ἐκ βιβλου ζωντων». 35
 [«Διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς καθελὼν σε εἰς τέλος». Λέγειτο δ' ἐν καὶ αὐτὰ
 δικαίως και ἐπὶ τῶν ἀρχόντων Ἰουδαίων και αὐτοῦ τοῦ Ἰουδα, διὰ τὸ
 ἡγάπηκέναι τὰ βλαβερά «εἰς τέλος», ἀντι τοῦ, «κατατελῶς». «Διὰ
 τοῦτο καθελὼν σε», ὡς οὐ καλῶς οἰκοδομηθέντα, ὁ καθελῶν ὑπερῶ
 πάνους, και ὡς κακῶς συντεθέντα, «ἐκτίλει σε μεταστρεψαί», ἡ 35
 ἐκρίζωσαι, και αὐτὴ τῆς κατοικήσεως σου, τούτεστιν ἀπο τοῦ
 συγκατοικεῖν, ἐκβάλλει.]
 «18. Ἰσχυνταὶ δίκαιοι και φοβηθήσονται». Τῶν γὰρ ἀσεβῶν ἀναιρου
 μένων, οἱ δίκαιοι περ φοβούμενοι. Καὶ σὺ μὲν, φησι, αὐτὰ ὑπομέ
 νεις οἱ δὲ δίκαιοι, τούτεστιν οἱ σοὺ λαοὶ, θεασάμενοι τὴν σὴν ἀπω
 λειαν, φόβῳ κατασχεθήσονται. Ἰκανὴ γὰρ ἡ εἰς σὲ τιμωρία κάκει

λους φοβήσα. καί το δια τὴν εἰς ἐκείνους ἐνεργεσίαν τῶν αὐτῶ σου
 πασχεν μέλλοντος. Ὁ Ἰδὺς ἄνθρωπος οὐ αὖτις ἐθέτο τὸν Θεὸν βοηθὸν
 αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπὶ ἤλπισεν ἐπ' αὐτὴν τὴν τοῦ πλουτοῦ αὐτοῦ. Ὁ Ἥγαπήσε
 γὰρ χρυσίον μᾶλλον ὁ προδότης λαβεῖν ἢ βοηθὸν ἔχειν τὸν Ἰησοῦν.
 5 «Καὶ ἐνεδυναμώθη ἐπὶ τὸ ματαίω τῆς καρδίας αὐτοῦ. Αὐτὸς τοι καὶ ἐν
 σπυσε τὴν ῥῆσιν τὴν ματαίαν τῆς καρδίας σου μεταμεληθεὶς τῆς
 ἀσθενείας ἐπιστάτο.

[Ἀλλ' ἐπὶ ἤλπισεν ἐπ' αὐτὴν τὴν τοῦ πλουτοῦ αὐτοῦ. Καλῶς
 δὲ πλουτοῦ καὶ τὴν δυναστείαν ματαίω τῆς ἐκάλεισεν ἐπὶ τοῦ πρῶ-
 10 γματος οὗτο γὰρ τὸν Διὶ καὶ Ἰντισαν οὗτο Ἰσσορῶς ὅποτε ἐνόη
 ἀγγέλου παρουσία τῶν καὶ καὶ ἀποκρίσιν ἐκείνου.

Ὁ Ἐγὼ δὲ ὡς ἐλάττω κατὰ καρπὸν. Ἀποκρίσιν ἀρ' ὡς πιστεύου-
 των εἰς Χριστὸν τὸν Ἰησοῦν. Ὁ δὲ καρπὸς τοῦ Πνεύματος ἐστὶν χαρὴ
 χαρὰ εἰρήνη καὶ τὰ ἄλλα. Τούτων τῶν καρπῶν ἔχων ἐν
 15 ἐαυτῷ ὁ ἄνθρωπος ἔστιν. Ὁ Ἐγὼ δὲ ὡς ἐλάττω κατὰ καρπὸν, ὁ
 δὲ κατὰ καρπὸν ὁμοῦ ἐαυτὸν ἐπέδωκεν ἐκτεμεσίῃς ἐκτεμεσίῃς ἐν
 αὐτῷ. ἰσοκρίτως εἶποντο καὶ ἡ καὶ ἀρετῶν. Ὁ δὲ καὶ τὸν Ἰησοῦ ἀν-
 δρεῖον μὲν, καὶ τὸν Ἰωσήφ σωτήρα καὶ τὸν λοιπὸν ἀπὸ τῆς
 ἐκτεμεσίῃς ἀρετῆς ὁμοκρίτως ἐκείνου. Ὁ Ἰησοῦς ἐπὶ τὸ ἔλεος
 20 τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν κόσμον. Ἐλεος τοῦ Θεοῦ αἱ θεαταὶ Γραφαὶ ὁμοκρί-
 ζουσι τὸν Κυρίον δια τὸ γενέσθαι ἡμῖν δι' αὐτοῦ ἔλεος κεκεφαλαιώ-
 σατο γὰρ ἐν ἐαυτῷ τὰ πάντα, καὶ ἀνεστῆκεν.

Ὁ καὶ ὁμοκρίτως τὸ ὄνομα σου δὲ χρυσὸν ἐναντίον τοῖν ὅσιον
 σου. Ὁ Ἐν τῷ ὀνόματι σου, φησὶ, σὺ τὴν τελευτήσιν καὶ τὴν ἐναν-
 25 τὶον πάντων τῶν ὧν ἡμῖν ἐξαιτίας. Ἐστὶν γὰρ μοι τὸ πρᾶγμα
 χρυσὸν τε καὶ ἀγαθόν.

Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ Μακλεθ συνέσεως τῷ Δαυιδ

NB

Υπόθεσις

30 Ὁ ἄνθρωπος τὸν παρόντα ὑπὲρ τοῦ χοροῦ τῶν ἀποστόλων καὶ πιστευσάν-
 των εἰς Χριστὸν οἱ καὶ ἐγγαλλῶντες καὶ ὑποφαινοῦντες Μακλεθ δὲ
 ἐρμηνεύεται «χορὸς» ἢ «χορεῖα». Ἀναγκαστικῶς δὲ τὰ προ τῆς πα-
 ρουσίας τοῦ Κυρίου λένει ὡς ὅτι ὁ χορὸς παρούσῃ ὡφείλει
 Ἰστέον δὲ ὡς καὶ τὴν αὐτὴν διανοίαν πᾶσαν ὁ τρισκαίδεκατος φα-
 35 μὸς περιέχει, καὶ ὡς αὐτὰς ἰδέει σχεδὸν ἀπασας ὥστε εἰ ἐκείνου
 φανερόν γενέσθαι τοῖς ἐπιζήτοισι τὴν ἐρμηνείαν.

Ὁ ἔλεος ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ. Ὁ Θεὸς ἐκ τῆς Θεοῦ ἐκ
 τοῦ οὐρανοῦ διέκρυψεν ἐπὶ τοὺς ἰσούς τῶν ἀνθρώπων. Ὁ Θεὸς δὲ
 μὴ λογισάμενοι τὸν Θεὸν ἐφορῶντα τὰ ἀνθρώπινα κρινόντα κρίσει.

δικαίᾳ καὶ πᾶσαν χθεμιστοῦργίαν εἰρόντα· τοῦτου χάριν ὁ Θεὸς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ δέχεται. Ταῦτα γὰρ σαφῶς τὴν εἰς ἀνθρώπους τοῦ Κυρίου ταρσὸν σηματοῖ.

«Πάντες ἐξέκλιναν, ἀλλὰ ἤχρειωθήσαν, οὐκ ἔστι ποιῶν ἀγαθόν, οὐκ ἔστιν ὡς ἐνός·» (1) ἢ ὑπερβολικῶς ταῦτα εἰρηται· οὐδὲν γὰρ ὑπερβολικῶς μετ' ἐκθέσεως δὲ πάντα τὰ ἀπὸ τῆ Γραφῆς, εἰρηται. Πάντες ποτε τῆς Ἰουδαίας ἐξέκλιναν τὴν ὁδὸν τὴν ἐργασίας· «Ἐγὼ εἰμι ὁ Θεὸς ἐν» (2) ὅθεν καὶ χρεῖοι γέγοναν ταύτην παραλαβεῖν οὐ βουληθέντες οὐδενός, ποιούντος τὸ ἀγαθόν· Ἐν ἀγνοίᾳ γὰρ αὐτοῦ πάντες ἐτύγχανον ἀπὸ τοῦ νομικοῦ πεπαιρωμένοι γραμμάτος. 10

Εἰς τέλος ἐν ὕμνοις συνέστω· τῷ Δαυὶδ· Ἐν τῷ ἐλθεῖν τοὺς Ζιζανίας καὶ εἰπεῖν· τῷ Σαουλ· (3) οὐκ ἔστις Δαυὶδ ἀκρυπταί παρ' ἡμῖν.

ΝΓ'

ὑπόθεσις

Φεύγων ὁ Δαυὶδ τὸν Σαουλ ἐλαθισεν ἐν τῇ ἐρημῳ Ζηφ· Εἰτα 15 ἀπελθόντες οἱ Ζιζαῖοι πρὸς τὸν Σαουλ ἀπηγγέλλαν τὸν τόπον ἐν ᾧ ἦν ἀποδιδρασκών· Ἡ δὲ οὖν δε ἐλθόντα συλλαβεσθαι αὐτόν· (4) δε μετὰ χειρὸς τὴν ἰσχυρὰν λαβὼν ἀπὸ ἐγκρατικῶς τῷ προφητικῷ πνεύματι ὡς οὐδὲν δεινόν περὶ τὰ τὰ τοῦ Σαουλ καὶ προκειμένα ἀδελφὰ γὰρ ἀπὸ τῶν εἰς συλλήψαν αὐτοῦ Σαουλ ἤκουσεν ἀγγελίαν τῶν 20 ἀλλοφρονῶν καὶ ὑπέσχετο πτερυγίων μετὰ τῶν ἀνδρῶν αὐτοῦ· Ἐξο δ' ἐν τῇ παρὸντα ἀναστρεφόμενος καὶ εἰς τὸ πρῶτον τοῦ ἀποσταλτικοῦ γράφου ὡς τὰς ἐπαναστάσεις τὰς τὰ τοὺς ἔθνους τῶν Ἰουδαίων καὶ βασιλεῶν δὲ τῶν ἔθνων τὸν θυμὸν διηγούμενος τὸν Θεὸν αἴσας ἐξ ἀπειθῶν σωθῆναι διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ· Προφητικῶς τε αποφανναι ὡς περιστρέφει τοὺς ἐχθρούς εἰς κεφαλὴν Θεός· τὰ κακά αὐτοῦ δὲ τὰς ἐπινικίας προσάξει θύσας Δαυὶδ καὶ συνέσειεν· ἐκλογέγραπται εἰς τὸν εἰρημένον νοῦν ἐκπεμπόντος ἡμῶς τοῦ ψαλμοῦ.

«(1) Θεὸς ἐν τῷ πνεύματι σου σῶσόν με·» (2) ἢ δὲ ἄλλοι· τίνος ἢ διὰ τὸν οὐρανὸν καὶ τοῦ σῶθῆναι αὐτόν· | Ἐπειδὴ δὲ φησι τὸ σὸν δυνατὰ ἐπικαλεσάμεν ἐν αὐτῷ σου τὴν σωτηρίαν μου παρασχοῦ· «Καὶ ἐν 10 δυναστείᾳ σου» τοῦ ἐστὶ τῷ Υἱῷ σου κρινεῖς με· ἀντὶ τοῦ (3) οὐκ ἔστις κρινεῖς ἀλλὰ τῇ δυναμεί σου εἰς ἐξέτασιν παραδοθῆναι· | «Καὶ ἐν τῇ δυνάμει σου κρινεῖς με·» Κρινας γὰρ τὴν κρίσιν αὐτῶν τοὺς μὲν ἀπώλεια παρέδωκε τοὺς δὲ ἔσωσεν ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν. 15

«(4) Θεὸς εἰσακούσον τῆς προσευχῆς μου·» Δέξαι μοι τὰς ἱκετικὰς σου εὐμενίας· Ἐκώσσει τὰ ῥήματα τοῦ στοματος μου·» (5) ὁμοῖον τῷ· «Καὶ νυν Κύριε ἐπίδε ἐπὶ τὰς ἀπειλὰς αὐτῶν·»

Εἰς τὸν ἐν ὕμνῳ, συνεπεως τῷ Δαυὶδ

ΝΔ'.

Υπόθεσις

Τῷ Πνεύματι θεωρήσας ὁ Προφήτης τὰ ἐσόμενα κατὰ Χριστὸν
 5 παρὰ τοῦ Ἰουδαίου καὶ αὐτοῦ τῷ Ἰακώβ λέγει παρ' ἐμοῦ
 καὶ ἀρχανίας ἦν καὶ ἀδολοσχίαν ἐν τῷ χρόνῳ, ὡς αὐτοὶ ὁρῶντες
 παραπείθεσθαι καὶ ἰσχυρὸν ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς παρακαλεῖ τὸν ἴδιον
 ἐνωτισθῆναι τὴν προσηλὴν αὐτοῦ, καὶ πρὸς αὐτὴν παραστῆναι
 εἰς αὐτὸν γινώσκει τὴν δια τῆς προσηλῆς ἀναπεμπόμενῃ ἔκαστον
 10 καὶ τρίτον τὴν κατὰ τὴν θεοσεύειν τὴν προσηλὴν ἀντιέμπτον
 οὐ καὶ οὕτως εἶπεν κατὰ τὴν τῆς ἐκείνου ἀκοῆς διὰ ἐπιλεγῆναι
 «Πρόσχε, μοι καὶ εἰσακούσιν μου»

Ἐντάυθα ὁ Θεὸς τὴν προσηλὴν μου Δαφόρους ἰκετίας
 προσφέρει δευθῆναι τὰς ἀποβλητὰς Μὴ καρίδης ἄρ με φησί,
 15 ποτὶ νικῶναι δὲ εἰμένως μοι, πρόσχε, καὶ τὴν βοηθειαν ἔρεθῃν
 «Ἐλπίθην ἐν τῇ ἀδολοσχίᾳ μου καὶ ἐπαρχθῆναι» Ἀρχανίας
 γὰρ ἐπαρχοῦτο βλέπων τὴν αἰτίαν τοῦ Σωτῆρος γινωσκόμενῃ παρανο-
 μίαν, ἣν καὶ διδάσκει ἐρεθίζον λέγων «Ἀπορωτῆς ἐγθῆναι, καὶ ἀπὸ
 θλίψεως αμαρτωλοῦ» Ὁ δὲ πᾶν νῦν, οὗτος Πρόσχε, ὅπως ἐλπί-
 20 θην ὅπως ἐπαρχθῆναι, ὅπως ἀδολοσχίᾳ κεπλήρωμαι ἀποδεξάμενός
 τε ταῦτα εἰσακούσιν μου

«Ὅτι ἐξέκλιναν ἐπ' ἐμὲ ἀνομίαι» Πάντα γὰρ τὰ κατὰ τοῦ
 Σωτῆρος συμβάντα πρὸς τὸ οἰκεῖον ἀναφέρει πρόσωπον [Διὰ μνη-
 σικακίαν μοι ταῦτα ἔποιον ἐγθεῖσαν ἐξ ὁρῆς λόγου Κεῖρας ἡ
 25 ἐπίμονος ὁργή Διὰ ταῦτα δὲ τὴν αἰτίαν περιδεῆς ἐγενόμην καὶ τε-
 ταραγμένος, ὡς ἐπισπᾶντος μοι ἔδωκε τὸ θάνατον, καὶ τσαυτῇ μοι
 ἦλθεν ἀγωνία καὶ φόβος, ὡς μὴδὲ δοκεῖν τὴν ἀκτῖνα φαίνειν, ἀλλ'
 ἐσκοτίσθαι καὶ ἐλογισαμην τὴν φύσιν εἶναι παντῶν ἀμείνω καὶ
 τυχόμενῃ γενέσθαι μοι πύργου ἐπὶ τῷ μεταστῆναι καὶ ἀλλαγῇ
 30 κατὰ πάσαις | «Ἡ καρδία μου ἐπαρχθῆναι ἐν ἐμοί, καὶ δειλία θανάτου
 ἐπέπεσεν ἐπ' ἐμὲ» Ἰδοὺ ἡ καρδία μου φησί, διέστρεψε τὰ ἐνδόν μου
 ἀλλὰ καὶ ἀειλία θανάτου ἐπέπεσεν ἐπ' ἐμὲ» Ἦτοι δὲ τοῦ σωτηρίου
 θανάτου λέγει, ἐφ' ᾧ δειλίας ὁ Προφήτης ἐπληροῦτο ἀνθρωπίνῃ
 λογισμῷ κινούμενος ἢ τοῦ τῶν πυχῶν θανάτου, τῶν ἀπολλοῦσθαι
 35 μελλόντων διὰ τὰ τοιαῦτα ὁλητήματα Ἀλλὰ φόβος καὶ ὑπόληψις
 ἐπέπεσε τῷ Προφῆτῃ ὁρῶντι τὸν ἀγαπητὸν τοῦ Θεοῦ ταπεινὰ ὑπὸ
 τῶν ἀπεβίων πάσχοντα, «ἐκρυπτε» δὲ αὐτὸν ἀσκότος, ὡς ἂν σκό-
 τος ἀληθῶς ἄξει τὰ κατὰ τοῦ Σωτῆρος δρώμενα Εἰς αὐτὸν ὡς ἀπο-
 λειφθεὶς ἐν μέσῳ τῶν κατὰ δρώντων, μήτε μίαν τε ἔχων ἀποφυγὴν,
 40 μὴδὲ ὅποι κλίνας ἑαυτὸν ἐκτός τῶν κακῶν γένοιτο, εὐχεται μετέωρος
 ἐπαρθῆναι, καὶ πτηνὸς γενόμενος δι' αἴρος ἐκφυγεῖν

«Προσδεχόμεν τὸν Θεὸν σώζοντα με, ἀπὸ διλιγοφίας καὶ ἀπὸ

πει· Ὅμοιον τοῦ «Μὴ μεριμνήσητε· τί φάγητε ἢ τί πίνητε ἢ τί ἐνδύσθητε»· Ὁ δῶσει εἰς τὸν αἵμα σκεῖν τῷ δικαίῳ· Ἀντί τοῦ· Ἐκσπάσει τοὺς δικαίους ἐν παντί καὶ ῥῶ ἀποπάσει· ἐπαναστάσεως ἐχθρῶν.

«Σὺ δὲ ὁ Θεός, καταξείς εἰς ὅρταιρ διὰ θορόν,» Ἰούδας ἐπαναστάντας δηλονότι καὶ σταυρῶ παραδόντας, Φρεσὶν, ἀρ' διαφθορᾶς τὸν ἔδην φησὶν· Ἄνδρες αἱμάτων καὶ δολιότητος ὡς μετ' ἡμῖς συσώσι τὰς ἡμέρας αὐτῶν· Ἄνδρες αἱμάτων τοὺς τὸν ἀργηγὸν τῆς ζωῆς ἀποκτείνοντάς φησιν, οἱ καὶ τῆς ζωῆς οὐ πεπληρωμένοι τὸν χρόνον, τῇ Ῥωμαίων παραδοθέντες μαχαίρα.

10 Εἰς τὴν τέλος ὑπὲρ τοῦ λαοῦ ἀπὸ τῶν ἀγίων μακαρυμμένου, τῷ Δαυὶδ εἰς σπηλογραφίαν ὅποτε ἐκράτησαν αὐτὸν οἱ ἀλλοφυλοὶ ἐν Γέθ

NE

ὑποθέσεις

Δαυὶδ φεύγων τὸν Σαοὺλ ἔσχε τοὺς συνκαταφυγεῖν αὐτῷ
15 ἄνδρας ἐξακοσίους· Εἴτα παρερχόμενος εἰς Γέθ τετιμημένοι παρὰ τῶν ἀλλοφυλῶν ἀφαιρίσαν γὰρ αὐτὸν ἱκανήν τιν' Σικεανῶν· Ἀναφύροιστο δ' ἂν ὁ φάσμα, καὶ εἰς τρωσάμενον τῆς Ἐγκαλισίας τῆς παλαιμὲν ἀπὸ τῶν ἀγίων μακαρυμμένους καθ' ὃν ἐκδιωλλάττει κατὸν, καὶ δουλεύουσας δαίμονες· Ῥηθ' ἄρα δὲ τῶν νεοτῶν ἐχθρῶν δια τοῦ
20 γεγονέντος ἐκ σπέρματος τοῦ κατὰ σάρκα Δαυὶδ τοῦ κατελειψάντος ὑπὲρ ἡμῶν καὶ ὥσπερ ἐν στίχῳ, τὴν ὑπὲρ ἡμῶν νύκην γραφάντος· Τότε γὰρ καὶ τιμῆς αὐτὸν οἱ ἀλλοφυλοὶ ἤξωσαν· τούτῳστιν οἱ ἐξ ἐθνῶν πιστεύοντες εἰς αὐτὸν.

«Ἐλέησόν με, ὁ Θεός, ὅτι κατεκατέσθ' με ἄνθρωπος»· Ἡ περὶ
25 τοῦ Σαοὺλ ὁ Δαυὶδ φησὶν ἢ καὶ ἄγιος πάλιν, δὲ ἡ τὰ, θλιψαίς ἃς ἔχουσιν ἐν τῷ κόσμῳ· Πολλὰ καὶ δὲ καὶ ὁ καθὼς ἡμῶν ἄνθρωπος τὸν χαλεπὸν τοῦτον ἵφισταται πόλεμον, διὴν τὴν ἡμέραν παρὰ τοῦ Σατανᾶ πολεμούμενος καὶ παρ' αὐτοῦ πατούμενος· Εἰ γὰρ καὶ ἀνθρώπου ὁ παλμός ἐμνημόνευσεν ἀλλ' ὅμως τὸν Σατανᾶ αὐτόν, ἐν τῇ θείᾳ Γραφῇ
30 πολυάκις ὀνομαζόμενον· ἢ τὰ τῶν ἐκεῖ στρατευομένων αἰνίττεται· Πλὴν καὶ ἐν λαὸν τῶν ἐθνῶν τὰτα ὑπερβλίνει ἀρτιόθιον, χρόνῳ πολλῷ ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ ἀπαγόμενα, καὶ τὸν παρ' αὐτοῦ πόλεμον δια τῆς τῶν διαμένων ἐπιβολῆς ὑπομεινάντα οὕς ἐν τοῖς ἐξῆς σαφέστερον ἐφάνη αὐτὸν ὀνομαζόμενος.

35 «Κατεκατέσθ' με οἱ ἐχθροὶ μου διὴν τὴν ἡμέραν»· Ἡ δὲ, ὅτι Σαοὺλ ἐπεβόλευσεν αὐτῷ ἐντοχόμενος παρὰ τῶν κοραίων δαιμόνων· Ἡ καὶ τὸ «Ὅτι ἐστὶν ἡμῶν ἢ παρὰ, πρὸς αἷμα καὶ σάρκα» δηλοῖ, ἀλλὰ πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας, ἐν τοῖς ἐπουρανίοις· ἢ «Ὅτι

πολλοί οἱ πολεμοῦντες με ἀπο θύους ἢ Εἰ καὶ ἐπαν-σαν-ται, φησιν
 ἄλλ' ἡ-τήσω πάντας ἐλπί-ζων ἐπὶ σέ ᾧ-τη ἀρ-μο-νί-ῃ σου, τοσαύτην
 ἰσχύον παρέσθην ὡς τοὺς πάλαι πολεμοῦντας, καὶ δεδουκέναι με

« Ἐν τῷ Θεῷ ἐπαύεσθαι τοὺς λόγους μου. Πολεμοῦμενος παρὰ
 τῶν ἐχθρῶν, φησι, καθύπερθε ἐμαύταν εἰς τὸ μηδὲν παθεῖν κακόν, ὅ-
 σους τοὺς λόγους μου ὕμνου, πάλιν καὶ ἰνα-θή-ω ἑσέ, καὶ τὴν
 ἐλπίδα ἐπ' αὐτῷ ποιούμενος διὰ καὶ πάσης σαρκός. Ἐξω τὸν φόβον
 ἐποιούμην »

« Ὅλην τὴν ἡμέραν τοὺς λόγους μου ἐβδελύσσοντο. Ἐγὼ μὲν,
 φησιν ὅλην τὴν ἡμέραν ἐν-έ-θρον ἑσέ, καὶ ἡ-τήσω σου, ὅ-τι Θεὸς αὐ-οὶ
 δὲ οὐ διέλειπον πᾶσαν ἡμέραν κατ' ἐμοῦ τὴν σπ-ῆν ἐαν-τῶν συντιθέν-
 τες εἰς κακά. « Παρικήσουσι καὶ κατακρύψουσιν αὐτό, τὴν πτέρναν
 μου φυλάξουσιν » Το « παρικήσουσι » καὶ τὰ « κατακρύψουσιν »
 τέθεικα. Ὁ δὲ νοῦς οὗτος οὕτως φησι διὰ πᾶσαν ἡμέραν ἐπὶ ὅλα
 ζῶν τοῖς κατ' ἐμοῦ λόγοις κινῶντες καὶ αὐτὸν διὰ τὸν φόβον αὐ-τῶν
 κατ' ἐμοῦ ἐνίκητο, ὥς σπουδαζέιν σκεπτεσθαι αὐτοὺς ὁμοῦ καὶ λα-
 θραῖας ποιέσθαι τὰς κατ' ἐμοῦ τέχνας καὶ μὴ μέχρι τούτου, γινώσκω,
 ἀλλὰ καὶ περιεργάζεσθαι μου τὴν πτέρναν, καὶ ἐπὶ τὴν τοῦ βίου
 πορείαν, εἰ πως σκελισαντες θανάθειν καταβᾶναι με. Καὶ τὰ ἰσχυρὰ
 δέ μου παρετήρουν ὅποια βαδίζοιμι, ὥστε ἐπὶ λαβάναι μου. Καὶ ταῦτα
 μὲν οἱ μάτην διώκοντες κατ' ἐμοῦ ἐπράττειν, καὶ δε-κ-τὰ ἢ ἐμὴ
 ἐλπίς ἐμε μὲν τῆς ἀδικίας αὐ-τῶν κατασκευῆς βίον, τοὺς δὲ μετελ-
 θων τῇ σπ-ῇ ὁργῇ κατέβαλε »

« Ὁ Θεὸς τὴν ζωὴν μου ἐπέγχετο πο-τὶ Παρρησίαν ἀγων,
 φησι καὶ μὴ ἐπα-σφινόμενος τῇ ἐλπί-τι σου ζωὴν αὐ-τῇ σου πᾶσαν
 ἐξηγγεῖλαι. Σὺ δὲ ἀποδεχόμενος καὶ ἐν τῷ ἁκαρῶ μου οὐκ ἀπώσω
 ἀλλὰ πρὸ τῶν σῶν οφθαλμῶν ἔθα-πται τοσαύτους τὴν σπ-ῇ ἐπαγ-
 γεῖλαι τὴν λέγουσαν « Ἐτι σοὶ ἐπιδύντες ἐμοῖ, Ἰσθὺ παρῆναι »
 Διὸ συνέβα-λιν ἐμοῖ εἰσακουσόμενος, τὸν ἐχθρὸς μου εἰς τὰ ὀπίσω
 ἀναχωρεῖν ὅθεν φημι « Ἐν ᾗ ἂν ἡμέρα ἐπικαλέσωμαι σε »

« Ἐπ-σπρέψουσιν οἱ ἐχθροὶ μου εἰς τὰ ὀπίσω » ᾧ-τῳ ἔργῳ
 φησι παρε-σπ-α, καὶ ἔργων ἀκριβῶς, διὰ οὐκ ἐπὶ ματαίῳ ἢ ἐλπίς
 ἀλλὰ Θεὸς βοηθὸς ἐκ-τήσασθην »

« Ἐν ἐμοὶ ὁ Θεός, εὐχαί, καὶ ἀποδώσω αἰνέσεως σου. Ἐπειδὴ
 τῆς σῆς οἰκονομίας ἠξίωσας ἐμῆς φρεσὶ καὶ ἐκώσας τὴν ἀνταποδῶ-
 σμέν σοι, ἢ θυσίας αἰνέσεως. « Ὅτι ἐκώσας τὴν ψυχὴν μου ἐκ θανά-
 του » Τοῦ νοῦ-σῶ, φησι καὶ ἐπὶ τῆς χηρωσίας τῆς περὶ Θεοῦ
 « Καὶ τοὺς πόδας μου ἀπὸ ὀλισθητικότητος. Τῆς ἐλπί-τις λέγει, αὕτη
 γὰρ κατέβηκεν εἰς θάνατον καὶ ἐλπί-τις ἐκώσας ἐν φωτὶ
 ζώντων » Ὁ γὰρ βύσθητις τῆς ἐλπί-τις καὶ καθαρὸς ἀπὸ τελευθέρως,
 οὗτος ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι ἐν τῇ τῶν ζώντων χωρᾷ ἐκκρεσθήσεται »

[illegible][illegible]

Παύλος ἠτοίμασεν τοὺς τοὺς καὶ τοὺς καθ' ἑαυτὸν με
φῆς· ὁ δὲ τῶν πλ. διὼν παρεκκλήσας εἰς τὸν ὅτι ὁρῶν βοῶν
ἐμπεσεῖν. Δὲ δὲ καὶ τὰ καθ' ἑαυτὸν, ὅτι τὸν ὁρῶντος ὁρῶντος.

καὶ ἔπειτα ἡ καρδιά μου, ὁ Θεὸς ἐποίησεν καὶ καλὴ ἡ Παρρησία καλὴ δὲ ἐγένετο τὸ Πνεῦμα τοῦ ἁγίου ὃ ἐστὶν ἐν ἐμοὶ ἀνεργήσας ἐν ἐμοί. Μετὰ τούτων ἐκείνων εἰς τὸ δεῦνα ἐστὼν γεγενησθήκει τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.

Ἰδοὺ ἐλθόντες, ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐγγύς ἐστι· καὶ ἡ προφη-
τεία πληροῦται. Ἐξίστασθε καὶ φοβήσασθε καὶ ἡμεῖς, ὅτι ἡ ἡμέρα
τῆς ἰσχύος αὐτοῦ ἐγγύς ἐστι· ἡ ἡμέρα τῆς ἐκδίκης, ὅτι ἡμεῖς
ἐκείνην περιμένομεν καὶ ἡμεῖς ἐκείνην ἠρξάμεθα.

«Γὰρ ἡ ἀπολογία σοὶ ἐν λαοῖς Κυρίε, ὦ ἀνὴρ, σοὶ ἐν ἔθνεσι »
 Τὴν τῶν ἀνάντων ἐπιστροφήν σοὶ ἀνελίσσεται δι' ἃν ἐξομολογεῖται
 ὁ Θεὸς ὅτι πάντων τῶν ἐθνῶν ὁ Θεὸς καὶ τῶν ἀδυνάτων ὁ Θεός. «Ὅτι ἐπεστα-
 λυμένη ἔως τῶν οὐρανῶν ἡ θέα σου » Ὁμοίον ἐστὶν «Ὅτι καὶ ἀπὸ
 ἡ γῆς ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῶν τέ-
 κνων τοῦ Θεοῦ »· Καὶ ἔως τῶν νεφελῶν ἡ ἀληθεία σου » Ἀληθεῖς,
 φησί, τὰς τῶν νεφελῶν οὐδέσσι τῶν προφητῶν διὰ τῶν πραγμάτων
 ἀπέδειξας σου θανάτος.

[«Ἐως τῶν νεφελῶν ἡ ἀλήθεια σου» Ἀληθεὺς ρησί, τὰς τῶν νεφελῶν, τοιούτους τῶν προφητῶν, διὰ πραγμάτων ἐπεδείξαντο φωνὰς «Ἐως τῶν οὐρανῶν», ἔμυσεν τῷ «Ὁτι καὶ ταῦτ' ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς φθορᾶς εἰς ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν ἐκκλινῶν τοῦ 40 Θεοῦ.»]

Εἰς τὸ τέλος μη διαφθεῖρτε τῷ Λόγῳ εἰς στηλογραφίαν

ΨΑΛΜΟΣ ΝΖ.

Ἑνδοθεῖς.

Τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν ἔχει τῷ προλαβόντι ὁ παρὼν ψαλμός, μᾶλλον
5 δὲ σαφέως ἐξηγεῖται, ποιῶν κατὰ τῶν ἐπαναστάντων τῷ Σωτῆρι
τὸ τέλος γένουεν

«Εἰ ἀληθῶς ἔρα δικαιοσύνην λαλεῖτε, Ἐπειδὴ συνήγαντο κατὰ
τοῦ Σωτῆρος, ὡς ἐκδοκίματε τὴν καρδίαν εἰκότως αὐτοὺς το προφητι-
κὸν ἐντέλλεται, πνεῦμα ἐν γὰρ τοῦ δικαίου φρονέουσιν ευθέα
10 κρίνειν τὸ ἔσθ'· δίκαιον οὐδὲ οὐκ ἔκρινεν δίκαια τὸν ἀθῆτον καὶ
δίκαιον αποκτείνειν βουλημένον· Καὶ γὰρ ἐν καρδίᾳ ἀνομίας ἐργα-
ζέσθε ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ οὐκ ἐν φρεσίν, φρεσίν, χρηστοί, δικαδικεῖν προσποιου-
μενοὶ τὸν ἑαυτὸν ἄλλ' ἢ καρδίᾳ πικρίας ἐστὶ πλήρης, καὶ αἱ πράξεις
δὲ ὁμοίως ἀνομία περιηρῶνται

15 «Ἀπηλλοτριωθῶσαν οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀπὸ μητρὸς» Δεικνύει τὸ
μηδემίαν αὐτοὺς τὴν παρὰ τὴν ἐσχάτην αἰτίαν εἰς σωτηρίαν [Διὰ
γὰρ Ἡσαίου τοῦ προφήτου, πρὸς Ἰουδαίους ὁ Θεὸς ἔφη, «Ἐγνων
ὅτι ἀθετῶν ἀθετήσεις καὶ ἀνομίας εἶ, καὶ ἐκ κοιλίας κληθήσῃ κοιλίαν
τὸ ἄγιον βάπτισμα λένων· αἵματός αὐτοῖς κατὰ τὴν ὁμοίωσιν τοῦ

20 ὄφρεως» Ἡμεῖς φησὶ τὴν καρδίαν ὅτι καὶ ὁμοίαν εἶναι, φησὶ τοῦ ἐν παρα-
δείσῳ ὄφρεως δὲ ἀποκρινάμενος ῥημάτων φυλάττει τὸν θάνατον εἰσῆγα-
γεν Ἐπεὶ δὲ τοίνυν καὶ αὐτοὶ παρρησιαστικῶς Ἰ'Ραββί' αὐτοῦ, καὶ «Δι-
δασκαλε» λέγοντες καὶ αὐτοὶ λέγοντες, ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐληλυθας»,
καὶ τὰ τοιαῦτα προερεθόμενοι ῥήματα ἐβόλεον τὸ παραδοῦναι σταυ-
ρῷ τοῦτο· χάριν τῇ ὁμοιώσει τοῦ ὄφρεως παρεβλήθησαν «Ὡσεὶ ἀσπί-

25 δος κωφῆς καὶ βουβῆς, τὰ ὦτα αὐτῆς» Οὐ μόνον τῷ ὄφρι φησὶ,
παρεικασθεῖεν ἂν, ἀλλὰ καὶ ἀσπίδι ἐπὶ τῶν ὀδόντων ἐρούσθαι, τὸν ἰόν,
μὴ βολομένην τε ἐπικρατεῖν τῶν ἐπιδῶν εἰς τὸ τοῦ θυμοῦ παύσθαι
Ταῦτα δὲ φησὶν ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ κατὰ τὴν Ἡσαίου φωνὴν ἐβόρυναν

30 τὰ ὦτα, τοῦ μὴ ακοῦσαι τοῦ παρὰ τοῦ Κυρίου λόγου

«Ὁ Θεὸς συντριβε τοὺς ὀδόντας αὐτῶν ἐν τῷ πνεύματι αὐτῶν»
Ὁδόντας ἐν τούτῳ τῆς τυκοφαντίας ἡ πεποιθήνη κατὰ τοῦ Κυρίου
φησὶ, καὶ μαλίστ' αὐτοὶ ἐπὶ τῆς ἐκστάσεως τῶν ὀδόντων τὴν δύναμιν φη-
σιν ἐπειδὴ τῶν λεόντων ἐν τοῖς ὀδοῦσιν ἡ δύναμις, «Ἐξουθενωθή-

35 σονται ὡσεὶ ὕδωρ ἀπεκρεμμένον» Ἐκκαταφρονῆτοι φησὶν, ἔσονται
ὕδατος παρατηρησιῶς ἐκτελεσθέντων καὶ παντελῶς ἀχρήστῳ «Ἐντενεῖ
τὸ τοξὸν αὐτοῦ ὥς ὅτι ἀσθενήσῃ» Τοξὸν ἐν τούτοις τὴν ἀπόφασιν
τὴν ἐν τῷ θεῷ βήματι νουηγομένην φησὶ Τὸ δὲ «ὥς αὖ», ἀντι-
τοῦ, «καὶ» κεῖται ἵνα ἡ «καὶ ἀσθενήσουσιν» Ἐπεὶ τὸ πῦρ ἐπ'

40 αὐτοὺς καὶ οὐκ εἶδεν τὸν ἕλιον» Ἐμβληθέντες, φησὶν, εἰς τὸ πῦρ

το ζῶντων τῆς δικαιοσύνης τῶν ἁγίων οὐκ ἐβασάντο Ὅμοιον δὲ τὸ « Ἀρθήτω ὁ ἀσβεστὴς, ἵνα μὴ ἴδῃ τὴν δόξαν Κυρίου »

« Ἐκ τούτου συνιέναι τὰς ἀκάνθας τῶν ῥάβμων » Ῥάβμων ἀκανθώδεις φυτὸν λέγει δὲ τὸν ἀκανθῶν στέφανον Πριν, φησὶν αὐξήσαι τὰς ἀκάνθας τῶν, τοῦτο ἐστὶ τὰς κμαρὰς καὶ γενέσθαι ῥάβμων ἀντὶ τοῦ ἐξανθήσαι καὶ καρτοφορήσαι μελευσταὶ υμῶν ἡ θεία ὁργὴ

« Εὐφρανθήσεται δικαίως ὅταν ἴδῃ ἐκδίκησιν » Οἱ δίκαιοι φησὶν ἐκ μέσου γυγνομένων τῶν αἰνῶν θεωμένου δαιμόνας κατὰ τὸν τῆς δικαιοκρίσεως καιρὸν ἐπὶ τῷ ᾧ καὶ κριτὴς τοῦ Θεοῦ εὐφρανθήσονται ἄτε δὴ ἄθως αὐτοὶ παρεθεστέ, ἧς ἐπὶ τοῖς θανάτοις κρίσεως Τό γὰρ ἀνφέρεται, ἐπὶ τοῦ ᾧ θῶς, λυτῶν κατὰ τὸ Ἀνφέρομαι ἐν ᾧ θῶς τὰς χεῖράς μου ἔν » Ἄρα ἐστὶν ὁ Θεὸς κρίνων αἰτίας ἐν τῇ γῇ » Τό κάρτα ἀντὶ τοῦ, ἰδού τῶς, τεθεσται Ἄρα ἐστὶν ὁ Θεὸς κρίνων αὐτούς ὁμολογοῦσι, φησὶ, ὅντως δικαίαν ὑπάρχειν τὴν ἐπὶ αὐτῶν ἐξενεχθεῖσαν κρίσιν τοῦ Θεοῦ

Εἰς τὸ τέλος μὴ διαφθείρης, τῷ Δαυὶδ, εἰς στυλογραφίαν, ὅπου ἀπέστευλε Σαουλ, καὶ ἐφυλάξῃ τὸν οἶκον κυτοῦ, τοῦ θανατώσαι αὐτόν

ΨΑΛΜΟΣ ΝΗ'.

Υπόθεσις.

20

Διαφθονήσας τῷ Δαυίδ ὁ Σαουλ καίτοι εὐεργέτην ὄντα, ἐζητεῖ ἀποκτείνει ποτὲ μὲν ἀκοντίζων τὸ λῶρον κατ' αὐτόν¹, ποτὲ δὲ ἐν τῷ οἴκῳ ἐκπολιρκῶν αὐτόν² Ἀναφέρεται δὲ εἰς πρόσωπον τοῦ Σωτῆρος τοῦ εὐεργετοῦντος μὲν τὸν ἐχαριστὸν Ἰσραὴλ οὐ καὶ πρόσωπον εἶχεν ὁ Σαουλ, ἐπιβουλευόμενος δὲ κατ' αὐτόν Ἐναγγελλίζεται δὲ καὶ τὴν τῶν ἐθνῶν ἀπαντῶν κλήσιν, ἐκβαλλομένου δηλονότι διὰ τὴν δυσσέβειαν τῆς κατὰ Θεὸν πολιτείας τοῦ Ἰσραὴλ

« Ἐξελού με ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου ὁ Θεός » Ἐλύεται αἰσθητῶν τε καὶ νοητῶν ἀπαλλαγῆναι, ἐχθρῶν Οὗτοι γὰρ δὴ ἄνομα πραττομένοι ἐφθόνουν κατ' αὐτόν.

30

« Οὔτε ἡ ἄνομία μου, οὔτε ἡ ἁμαρτία μου, Κύριε » Ὅμοιον τῷ « Ὅτι ἄνομίαν οὐκ ἐποίησεν οὐδὲ ἐπρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ »

« Πρόσχετε τοῦ ἐπισκέψασθαι πάντα τὰ ἔθνη » Ἐλύεται ἐπιστροφὴν γενέσθαι ἐπὶ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν τῶν εἰδωλολατρῶν ἀποβολὴν δὲ τοῦ Ἰσραὴλ διὰ τὴν ἄνομίαν αὐτῶν « Μὴ οἰκτείρησθε πάντας τοὺς ἐργαζομένους τὴν ἄνομίαν Ἐπιστρέφουσιν εἰς ἑσπέραν » Τὴν αἰτίαν φησὶ δι' ἣς μὴ οἰκτείρεσθαι αὐτούς ἠῤῥατο Ἡ αἰτία δὲ, ὅτι συστροφὴν κατὰ τοῦ Σωτῆρος ποιήσονται κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον,

1. Ἡε 26 10 2. Ψαλμ. 25 6 3. Πρβλ. Α' Βασ 19 10 4. Πρβλ. Α' Βασ 19, 15-16 5. Α' Πέτρ 2, 22

καθ' ὃν ἐπ' ἐσχάτων τῶν τμημάτων ἐτεθήμεσε τὰ κοσμοῦ μετὰ σάρκος
 «Καὶ λιμωξοῦσιν ὡς καὶ ἐν τῷ παλαιῷ δια τὸ μὴ θέξασθαι αὐ-
 τὸν ἐν ἄρταν τὸν ἰατρικὸν καὶ οὐκ ἐν τῷ ἀναδελφῇ κατονο-
 μαζει τῆς ψυχῆς. Τοῦτο δὲ «Καὶ οὐκ ἐστὶν ὅτι, ὅτι ἐν ἐκπεσόντες
 τῇ πατρίδι ὁμοίαν τε βασιλεὺς ἐργασίαν αὐτῇ. Ἐξωθεν κύκλω
 περιτρύχων καὶ αὐτὴν μακροθεν παθεῖν αὐτῇ θεομένῃ».

«Ὅθεν αὐτοὶ ἀπορρέουσιν ἐν τῷ σωματικῷ καὶ τῷ πνευματικῷ. Ἀντὶ τοῦ
 βλασφημίας καὶ ῥυμῶν ἐν τῇ κρίσει αὐτῶν. Τὸ «Αἶρε,
 αἶρε σπυρίων αὐτῶν. Κχι σ, ἡμεῖς ἐκείνους αὐτοὺς ἢ Ἐβλα-
 σφημοῖς, φησι καὶ αὐτὴν καὶ μετὰ ταῦτα, ἐπεβούλευσαν λέγοντες,
 ὡς οὐκ ὕψεται ἡ θέσις τοῦ σώματος καὶ αὐτῶν καὶ τῶν ἄλλων. Ἀλλ' εἰ
 καὶ ταῦτα διεσπείθησαν, σ, ἡμεῖς φησι, καταγέλαστος αὐτοὺς
 παρασκευάσει, ὡς ἐσθλὰ. Ἐκείνῃ μὲν οὖν ἐνέειν ταμῶσι σὺ
 δε καὶ αὐτοὶ καὶ βίεσι καὶ πᾶσι πῶν τὴν ματαίαν μακίαν

«Ἐξουθενώσας ταῦτα ἃ ἔθνη ἢ ἰσχυρὰ δυνάμεις καὶ αὐτοὺς
 ἐν τὴν κατὰ τοῦ Κυρίου ἐκείνῃ οὐκ ἐστὶν. Ἀλλ' εἶπε «Προσχεῖς
 τοῦ ἐπ' αὐτῇ τῇ κατὰ τοῦ Κυρίου ἐκείνῃ ἐν τῇ κατὰ τοῦ Κυρίου ἐκείνῃ
 τὰ ἔθνη, τῇ δ' ὁμοίαν τῇ κατὰ τοῦ Κυρίου ἐκείνῃ καὶ διὰ τῶν ἐν μέσῳ
 χρησαμένων. Διότι καὶ οὐκ ἐστὶν αὐτοὶ τῇ κατὰ τοῦ Κυρίου ἐκείνῃ
 ῥίαν, τριτοῦτον ἤχηεν ἐν δεινῇ τῇ κατὰ τοῦ Κυρίου ἐκείνῃ καὶ ἐξετάσαι τὰ ἐν τῇ κατὰ
 τοῦ Κυρίου ἐκείνῃ οὐκ ἐστὶν τῇ κατὰ τοῦ Κυρίου ἐκείνῃ ἐν προνοούντα νο-
 μίζοντες. Καὶ τότε τῇ κατὰ τοῦ Κυρίου ἐκείνῃ ἐπ' αὐτοὺς τοῦτο λέγειν, ὅτι Ἐπὶ
 τοῖς αὐτοῖς ὡς αὐτοὺς ἀφαισίου καὶ τῇ παρὰ σοῦ τιμωρία τὸ μὴδὲν
 ἀποφανεῖς.

«Ὅτι ἀρχὴς μου πρὸς σὲ φυλάξει.» Ἐκείνοι μὲν, φησι, τὰ τοιαῦτα
 δεδουσεβήκασιν κατὰ σὲ, ὅτι δὲ ὁ προφητῆς ὁ ταῦτα λέγων, τῷ
 πνευματικῷ τῇ ἰσχύϊ μου καὶ τῇ βασιλείᾳ μου διὰ σοῦ φυλαχθῇ
 σωματὶν ἔξωθεν. Ἀλλ' καὶ συναντήσας, μοῦ καὶ πρὸ τῶν δεήσεων
 τοῦ ἐλθεῖν σου περισφρίζας, ὡς καὶ τῇ πτωσίᾳ ἐπιθεῖν με τῶν
 ἐχθρῶν μου.

«Μὴ ἀποκτείνῃς αὐτοὺς μὴ ποτε ἐπιθῶντα, τοῦ νόμου σου ἢ
 Ἐδύκατα μὲν μὴ εἰς τὸ πνευματικόν ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθῆναι τὸ γένος,
 τῶν ἐπαναστάντων κατὰ τοῦ Κυρίου διασκορπισθῆναι δὲ μᾶλλον καὶ
 ἐν αἰχμαλωσίᾳ ζῆν αὐτοὺς ὅτι διὰ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ στόματος
 αὐτῶν, καὶ διὰ τὴν ὑπερηφανίαν αὐτῶν.

«Καὶ ἐξ ἀρᾶς καὶ ψευδούς διαγγελήσονται ἐν συντελείᾳ ἢ Ἐξ ἀ-
 κούστου, φησι γένετο αὐτῶν ἡ συντέλεια διὰ τὰς κατάρτας αὐ-
 τῶν καταρῶνται σὲ, καταφρονοῦμενο, τῇ σῇ δόξῃ. Συντέλειαν δὲ οὐ
 τὴν εἰς τὸ παντελὲς ἀπώλειαν τοῦ ἔθνους φησὶν, ἀλλὰ τὴν καταστροφὴν
 τῇ δόξῃ αὐτῶν. Δόξα δὲ αὐτῶν αἰ κατὰ νόμον λατρεύεται, ὁ θεὸς νῆος,
 οἱ προφῆται οἱ ἀρχιερεῖς, οἱ νομοδιδασκαλοὶ, ἡ ἐπιφάνεια τῶν ἀγγέλων

λων ὡς περ πάντα ἄθροως μετὰ τὴν κατὰ τοῦ Κυρίου ἐπισημάναν
 ἡνυπερέβησαν.

Ἰκαί, γνωπονται, ὅτι ὁ Θεὸς δεσπόζει τοῦ Ἰακώβ καὶ τῶν περὰ
 τῶν τῆς γῆς Ἀπαστῶν τῆς δόξης ἀφαιρεθῆντες, φησιν, ἔργον γινώ-
 σκονται, ὅτι ὅτι εἰς ὁ Δεσπότης τοῦ Ἰακώβ καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς
 τῆς ἐκτετατα, τὴν σὴν Ἐκκλησίαν.

«Ἐπιστρέψουσιν εἰς ἐσπεραν. Ἐπαναλαμβάνει τὰ προειρημένα,
 βεβαιωτέραν τὴν κατὰ τῶν ῥογῶν κατεργασμένην. Ἐπειδὴ
 εἶπει, «Ἐν ῥογῇ συνέλειπεν, καὶ ἐν ῥογῇ παρῆλθεν, ἵνα μετὰ ἐναν-
 τία εἰρηκέναι ἡμῖν τὴν τρυφήν, ἡ εἶπεν «Διαπεδέχσαν αὐτοὺς
 ἐν τῇ δυνάμει σου, ὡς ἐκείνη, ἡ τὴν κατατομήν ἐργασάτο τὸν, «Ἐπιστρέ-
 ψουσιν» κατὰ τὸ ῥητόν ἀσφραῖαι ἔχουσιν οἱ στίχοι. Βλέπει γὰρ
 εἶπει, τὸ τῶν ῥογῶν ἰσοδυναμῶν, ὡς αὐτὸ μόνον ἐν τῇ τρυφῇ ἀλλή-
 λους κατεσθίοναι πρὶν τοῦ βρώματός ἐφάσθαι διὰ καὶ μερῶν αὐ-
 ἀποτυχάνοντες τρυφῇ πολλῇ.»

«Ἄντι διασχυρικωθῆναι αὐτὰς εἰν ἴαν δὲ μετὰ γορτασθῶσι,
 καὶ γογγυσουσιν. Περιττώσιν μὲν ἵνα γινώσκω, τὸν λόγον τοῦ Κυρίου,
 καὶ τοῦ μη ἐκρίναι. Ἰάν δὲ καὶ τὸτε γέλωτος τινος μετεπληρωτὸς
 τῆς θείας Γραφῆς δοξῶσιν εἰς κορον ἀπολαύσαι, καὶ οὕτω γογγυ-
 σουσιν, ὅτε αἰετὶ νοσταὶ ὄντως καὶ τοῦ Θεοῦ καταλαύοντες.

«Ἐγὼ δὲ ἡτοίμα τὴν δυνάμειν σου,» ἔπειτα μετὰ οὕτως, φησιν
 ἐγὼ δὲ, ὁ ἐξ ἐθνῶν ἀνέστη λαὸς ὅτε τὴν σὴν δυνάμει ἐπὶ γινώσκω,
 γοργασμαὶ ἐπὶ τῷ ἐλπί. αὐτὸ τὸ ἐννοημένον ἐν ζωῇ, καὶ τῇ ἀνάστα-
 σιν σου, ἵνα τὸ Δι' αὐτοῦ ἀρκα ἐν ἐλαφί, ἡμῶν καὶ καταφυγῇ
 ἐν θαύμῳ ἐγίνετο. Διὸ καὶ γὰρ ἐν ἀναπέμῳ σου, τῷ Θεῷ τῷ ἐλεη-
 σάντι με. «Ὁ ἐγενήθη ἀντιπῶρ, αὐτὸ καὶ καταφυγῇ μου. Ἀπὸ
 ἀπῶστα γὰρ τῆς σῆς ἐπὶ τρυφῇ, ἔπειτα καὶ διὰ τῆς σῆς προνοίας ταί
 προσκεσάσαι δεινὴν συμφορὰν. Οὐ δὲ χάριν σέ μόνον εἶδα Θεόν,
 καὶ σε τῆς ἐλεος καὶ ἀνθρωπίας καλῶ. Ταῦτα ὁ μακάριος
 Δαυὶδ πόρρωθεν προφητικῶς (ἰδὼν ἱερθελοῖς καὶ τὸς Ἰουδαίων προ-
 εἰρηκε συγχωρεῖ, καὶ αὐτὸς μνησκειν ἔπειτα Δεσποτὴν ἰπέσχετο καὶ
 πληροῖν τις ὑποσχέσεις, διὰ τῶν εὐσεβῶν τὴν ἡμῶν διὰν προσφέρων

Εἰς τὸ τέλος τοῖς ἀλλοιωθησομένοις, ἐπὶ εἰς σπηλογραφίαν
 τοῦ Δαυὶδ εἰς διδασκίαν, ὅπου ἐνεσημειώθη τὴν Μεσσηνίαν Συρίας,
 καὶ τὴν Συρίαν Σοβαλ, καὶ ἐπέστρεψεν Ἰωαβ καὶ ἐπάταξε τὴν φά-
 ραγγα τῶν ἄλων ἱβ γιλιὰδας.

ΨΑΛΜΟΣ ΝΘ΄.

ὑποδοίς

Σαφοῦς οὔσης τῆς ἱστορίας, διὰ τὸ ἀκριβῶς αὐτὴν ἀναγγραφοῦ
 ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Βασιλειῶν, τὸ ἐξ αὐτῆς χρησιμὸν ἐρῶμεν, ὡς ἀνα-
 φέρεται τὸ μὲν πρόσωπον τοῦ Δαυὶδ εἰς πρόσωπον τοῦ Κυρίου,

τοῦ καὶ τὴν ἀλλοίωσιν καὶ τὴν καινότητα τῶν πραγμάτων ἐπ' ἐσχά-
τοι δεδωκότος τῶν καιρῶν καὶ πατάξαντος τὰ ἄνομηλα ἔθνη, του-
τέστι τὰ νοητὰ Ταῦτα γὰρ ἡμᾶς ἡ Γραφὴ ἐκπαδεύει λέγουσα εἰς δι-
δαχὴν Διδασκόμεθα οὖν ὡς κατὰ τὸν καιρὸν καθ' ὃν τοῖς μὲν
5 ἐθνοῦς ἐπάταξεν ὁ ἐκ σπέρματος κατὰ σάρκα τοῦ Δαυὶδ, τὰ δὲ
ἔθνη οἰκεία πεποίηται ὁ τῶν Ἰουδαίων λαός, ἐν αἰσθήσει, τῆς διὰ Χρι-
στοῦ τιμωρίας γεγονώς, ἐπιστροφῇ τινα ποιεῖται, αὐτῶν καὶ αὐτὸς
τῆς διὰ Χριστὸν χάριτος ἀξιοῦνται Ἀποκατείνεται δὲ πρῶτον τὴν
γενομένην τῷ διὰ τὴν εἰς Χριστὸν δυσσεβειαν καταστροφὴν,

10 διὸ καὶ φησιν

«Ὁ Θεὸς, ἀπώσω ἡμᾶς, καὶ καθεῖλες ἡμᾶς, ὠργίσθης καὶ ὤκτει-
ρησας ἡμᾶς.» Ἐτιμώρησά ἡμᾶς, φησ., διὰ τὴν εἰς σέ γεγεννημένην
δυσσεβειαν. Ἀλλὰ καὶ ὤκτειρησας ἡμᾶς τὸ γὰρ ὠκτειρησας»,
ἀντι τοῦ, αἰκτείρησον» ἢ ἄλλως τὸ «ὠκτειρησας», ἐλεεινούς καὶ
15 ἀθλίους ἀπέφηναι, ὡς διὰ τὰς συμφοράς καιρὸν εἶναι κατανικτεῖ-
σθαι, λοιπὸν ὁ συνθέστας τὴν γῆν καὶ συναράξας αὐτήν « Τὴν
Ἱερουσαλὴμ φησι, διὰ τὸ πολιορκηθῆναι αὐτήν, καὶ τὸν ἐν αὐτῇ κατα-
στραφῆναι νεών Ἡ καὶ τὴν νῆα τῶν αὐτῶν γῆν φησιν, ἥτις διὰ τὴν
ἡποστραφῆν τὴν γενομένην κατ' αὐτῶν κατακεκλύνεται « Ἰάσα-
20 τὰ συντριμματα αὐτῆς, ὅτι ἐσαλευθῇ » Παλιν τὰ γεγεννημένα διέξ-
εῖσιν

« Ἐδειξας τῷ λαῷ σου σκληρὰ » Τῷ πλήθει φησὶ τῶν συμ-
φορῶν, καθίκετο οὖν τινι κάρων ἡμῖν ἐνεποιήσας, καὶ ἰδὼντες ἐνέ-
πλησας τὰς ἡμέρας ἡμῶν γυχας « Ἐποτίσας ἡμᾶς οἶνον κατανίξεως »
25 Οὕτως καὶ ὁ Ἀκίας ἠρμάνευσεν « Ἐποτίσας ἡμᾶς οὖνον καρω-
σεως » Οἶνον κατανίξεως τὰς ἐν ταῖς θείαις Γραφαῖς τιμωρίας
φησὶ, τὰς προανακηρυχθείσας αὐτοῖς τῆς εἰς Χριστὸν δυσσεβείας
ἐνεκα Ἀναγινωσκόντες γάρ καὶ τῇ περὶ τὰ προηγουμένα μαν-
θάνοντες, κατανύττονται τὸ σκεῖδος « Ἐδωκας τοῖς φοβουμένοις
30 σε σημεῖωσιν οὗ φυγεῖν ἀπὸ προσώπου τούτου » Σημειώσεις οὗ φω-
τισμός, καθ' ὃν δύναται τι, διάκρισιν ἔχειν πνευματῶν, καὶ ἀγαθοῦ
καὶ κακοῦ Ταυτῆς γάρ τῆς γνώσεως ὑπαρχούσης, φεύγομεν ἀπὸ τῶν
χειρόνων μακρὰν κακοῦ ἔργου καὶ πνεύματος πονηροῦ, γινόμενοι
« Ἀλλως, Ἡμεῖς μὲν φησιν, δι' ἣν ἐπραξαμεν δυσσεβειαν τιτι-
35 μωρήμεθα οἱ δὲ ραβδουκνοὶ σε σημεῖον ἐδέξαντο (δῆλον δέ, ὅτι ἐν
ᾧ ἐσφραγίσθημεν), ὅπως ἂν ἐξω τάσης κολαστικῆς ἐπηρείας γένοιτο
Τούτου δὲ τοῦ σημείου τύπος ἦν τὸ ἐν ταῖς φλαιαῖς τῶν προβάτων ἐν
Αἰγύπτῳ χριζόμενον τίμα,

« Ὁ Θεὸς ἐλάλησεν ἐν τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ » Ὁμοιον τῷ « Ἐπ'
40 ἐσχάτων ὧν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν Πλῶ » Αὐτὸς γάρ
ἔστιν ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός Τί δὲ ἐλάλησε, καὶ πρὸς τίνα

ἐλάλησεν, Ἐπειδὴ ᾄδατο ἐν τῷ προλαβοντι ψαλμῷ λέγων « Ὑψω-
θητι ἐπὶ τοὺς οὐρανοὺς, ὁ Θεὸς, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἡ δοξα σου »
τούτου χάριν ἀποκρίνεται ὡς τὸ Σικημα μὲν διαμερεῖ τοῦτόστι, τὸ
βασιλείου τοῦ Ἰσραὴλ ἐν Σικημοῖς, ἀρ' ἦν Δεδωκε γὰρ αὐτὸ ἀλλο-
φύλοις ἔθνεσι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς αὐτόν. « Καὶ τὴν κοιλάδα τῶν
σικηνῶν διαμετρήσω » Κοιλάδα ἡ θεία Γραφὴ τοῦ παντὸς ἀνθρώπου
οἰκητηριὸν φησι. Τίς τὴν οὖν, φησι, τὴν κοιλάδα πᾶσαν εἰς σικηνὰς
ἐμαυτῷ διαμετρήσω. « Ἔστιν ἐκκλησιῶν πληροῦσά τιν ἀποτελέσω »

« Ἐμὸς ἐστὶ Γαλαὰδ καὶ ἐμὸς ἐστὶ Μανασσὴς. » Διὸ Γαλαὰδ καὶ
Μανασσὴ σημαίνει, ὡς ἐν τῇ ἐπιγραφῇ αὐτοῦ πρώτου Ἰουδαίου
κηρύσσει τὴν χάριν. Ἀλλὰ καὶ Ἐφραΐμ, φησι, καὶ οὗ Ἰουδας, αἱ δύο
βασιλείαι τοῦ Ἰσραὴλ, ὁμοίως δεχόμενα τὴν χάριν. Τὸ δὲ ἱερα-
ταίως τῆς κεφαλῆς μου, ἀντὶ τοῦ ἱσραὴλ τῆς ἀρχῆς μου. Τῆς γὰρ
ἀρχῆς αὐτοῦ ἡ ἡγεσία τοῦτο ἐστὶ τοῦ Ἰσραὴλ, ὁ Ἐφραΐμ ἦν ἡ
ἰσχυρὸς ἐξ αὐτοῦ γὰρ ἦν ἡ βασιλεία τοῦ Ἰσραὴλ. « Μωαβ λέβης τῆς
ἐλπίδος μου » Λέβης μὲν τοῦ λοχεῖον λέγει δέ, ὡς καὶ αἱ Μωα-
βίται, τοῦτο ἐστὶ τοῦ πρώτου ἄθεον ἔθνος ὑποδέχεται, τὴν εἰς ἐμὲ ἐλ-
πίδα. « Ἐπὶ τὴν Ἰδουμαίαν ἐκτενώ τοῦ ὑποδήματός μου » Καὶ ἐν
τῇ Ἰδουμαίᾳ, φησιν ἐμπεριπατήσω Ἰδουμαία δὲ πάλιν ἀλλοφυ-
λῶν ἦν ἔθνος. Δηλοῦσι δὲ διὰ τούτων ἡμῖν, ὡς τὴν εἰς αὐτόν
πιστὶν καὶ τὰ ἔθνη παραδεχόμενα διὸ φησιν « Ἐμοὶ ἀλλόφυλοι ὑπε-
τάγησαν. »

« Τίς ἀπαξεί με εἰς πόλιν περιοχῆς » Ἀκούσας διὰ τοῦ Πνευ-
ματος ὁ προφήτης, ὡς τὰ ἔθνη, δεχέται τὴν χάριν, φησι. « Τίς με
ἀπαξεί εἰς πόλιν τῆς περιοχῆς, » Πόλιν δὲ περιοχῆς τὴν Ἐκκλησίαν
φησὶ, τὴν περιπεφραγμένην τῇ τοῦ Θεοῦ δυνάμει. Ταῦτα δὲ ὁ
προφήτης ὡς ἐκ προσώπου τοῦ μετάνοοντος ἐκείνου τῶν Ἰουδαίων
φησι, καὶ ἀγαπώντος δέξασθαι τὴν πίστιν τὴν εἰς Χριστόν. « Ἡ εἰς
ὁδογήσει με ἕως τῆς Ἰδουμαίας, » Δηλοῦντες ἐστὶν ἡ πόλις τῆς
περιοχῆς. Τίς οὖν ἐστὶν ἡ ἡ Ἰδουμαία. Ἀπὸ δὲ τῆς Ἰδουμαίας
πάντα τὰ ἔθνη, σημεινεῖται τὰ τὴν χάριν ὑποδεχόμενα. « Ὅχι σὺ ὁ
Θεὸς ὁ ἀπώσας ἡμᾶς » Τίς ἄλλος φησὶν ἡμᾶς εἰς τὴν πόλιν
ἀγαγοί τῆς περιοχῆς, ἢ σὺ αὐτός, ὁ καὶ διὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν τῆς
σῆς οἰκειώσεως ἐκβαλὼν.

« Δὸς ἡμῖν βοήθειαν ἐκ θλίψεων, καὶ ματαία σωτηρία ἀνθρώπου. »
Οὐ διὰ ἀνθρωπίνης, φησὶ, σωματικῆς τῶν ἐπιδευσμένων ἡμῖν θλι-
ψεων ἐλπίζομεν ἐλευθερωθῆσθαι. ἀλλ' ἢ διὰ τῆς σῆς μόνης ἐπι-
καυρίας. « Καὶ ματαία σωτηρία ἀνθρώπου » Πᾶς γὰρ ὁ ἐλπίζων ἐπὶ
σωτηρίαν ἀνθρώπου εἰς ματαίαν ἐπίδα ἤλπισε. Σαφέστερον ὁ Συμ-
μαχος ἠρμηνεύσει, προσθεὶς τὸν συνδεσμον καὶ εἰπὼν « Δὸς ἡμῖν
βοήθειαν ἐκ θλίψεως καὶ κατὰ ματαία σωτηρία ἀνθρώπου »

« Ἐν τῷ Θεῷ ποιήσωμεν δύναμιν » Ἐπάμυνον, φησὶ, διακειμέ-
νοὺς κακῶς. Σοὶ μόνῳ δυνατόν διαλύσαι τὰς συμφοράς. Αἱ τε τῶν

μεν βασιλεύειν ἀπὸ κατ' ἄβραμ κοσμοῦ, καὶ τὰ ἐξῆς ὥστε νικῶμεν τὴν βασιλείαν τοῦ θέν, καὶ λεγεσθαι ἐπὶ τῆς γῆς Ἀριστάρχους.

«Ὡμῆρας ἐφ' ἡμέρας τοῦ βασιλεῦς προσθήσεις.» Σημαίνει ὁ λόγος ὡς καὶ τοῦτο μέλει τῇ, κτηνονομία, ἐστὶν ἡ ζωὴ ἡ αἰώνιος. Τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὰ ἑσπέρια ἡμερῶν, ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ προσθεῖναι. Σημαίνει καὶ ὅτι ὡς ἡμεῖς ἐκ τῶν ἡμερῶν, καὶ αἰῶνα, ἄμμεν ἐκ τῆς αἰωνίου ἐνδοξασίας τοῦ, λέγει καὶ ἀληθείαν αὐτοῦ τις ἐκζητήσει. «Ἐξ ἀναστρέψης σου, ἵνα ἡ δούλου ἐξ ἐκζητήσει τὸ ἔλεος σου, καὶ τὴν ἀληθείαν σου, οὗτος ἐν τοῖς ἀπελευθέρταις αἰῶσι διαμένει ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.»

«Ὡς οὖν καὶ τὸ πρῶτον σου εἰς τὰς αἰώνας.» Ὡς οὕτως πῶς ἡ διαμένει ἐνώπιον σου ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι. Τότε ἀπὸ τῆς μακαρίας ἐκείνης πύσεως ἀξίως, ἀδελφικτικῶς ἀνατεμεῖν τοῖς ἡμετέροις ὀφείοις, καὶ οὐκ ἐλεως δοξάζει τὸν ἄνθρωπον, ὃ παύσεται εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ ἀποδόνα. Ἐπειὶ τὰς εἰχλὰς ἐπιστοὶ γὰρ οὐ παύονται ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ἐπιτελοῦντες τὰ θεῖα μυστήρια.

Εἰς τὸ τέλος Ὑπὸ τοῦ Ἰδοθου, ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυιδ

ΞΑ΄.

Ὑπόθεσις

20

Ὁ Ἰδοθου εἰς τὴν τῶν χοροστατῶν τῶν ἐν τῷ θείῳ ναῷ. Οὗτος εἰς ἀμαρτιαν κατὰ πρῶτον δέχεται παρὰ τῷ Δαυιδ τὸν μακρὸν ἀνακλήσιν αὐτῷ παρασκευάζοντα τῆς ἀρετῆς. Προφύττει δὲ ἐν αὐτῷ καὶ τὴν δια τῆς τοῦ Σωτῆρος οἰκονομίας παντὶ τῷ τῶν ἀνθρώπων γένει ἐσωμένην σωτηρίαν καὶ τῶν νοσητῶν ἐχθρῶν τὴν ἀναστροφήν, καὶ παραλίνουσιν ἀπορητὴν κακίας περιέχουσαν τοῖς ἀνθρώποις εἰσάγει τὰ περι τῆς κριστικῆς χάριτος ὑποθέμενος τῷ Θεῷ.

«Ὁχι τῷ Θεῷ ὑποταγίσεται ἡ ψυχή μου,» Εἰ καὶ σπασαίνοι, φησι, ὧ ψυχὴ καὶ τῆς κατ' ἀρετὴν ἐξέπεσας σχέσεως ἀλλ' ὑποταγθῇ τῷ Κυρίῳ. Ὅτι δὴ αὐτὸς σου καὶ ἀντιλήφεται καὶ σώσει τοῦ μὴ ἐπὶ πλείον σαλευεσθαι. «Καὶ γὰρ αὐτὸς Θεός μου.» Καὶ γὰρ αὐτὸς παρέξει τὴν σωτηρίαν ἀδικουμένῳ παρ' ἡμῶν, καὶ ἀπαλλάξει παντὶς ἡμῶν τῆς μοχθηρίας.

«Ἐως πότε ἐπιθέσθε ἐπ' ἄνθρωπον.» Τῶν ἀντικειμένων δυνάμεων καταβολὰ δτι δὴ νενευκία τῇ τοῦ ἀνθρώπου φύσει, ἐπὶ τὰς πονηρὰ ἐπιτεθέντα, καὶ ὅμοια πῶς οὐστὶς διὰ τὴν φυσικὴν ἀσθένειαν κλιναντα τοῖς καὶ καταπιπτειν μέλλοντι, καὶ φραγμῷ ἀνατετραμμένῳ.»

«Πλὴν τὴν τιμὴν μου ἐβουλεύσαντο ἀπεισασθαι.» Μόνον οὐ γὰρ καὶ αὐτοῦ τοῦ λογικοῦ ἡμᾶς ἀπεστέρησαν ξύλα καὶ λίθους ἀναγκάσαντες προσκυνεῖν ὡς καὶ λέγεται περὶ τῶν δ'· «Ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὧν οὐ συνῆκεν¹»· «Ἐδραμον ἐν διερε²· Τούτον φησι τὸν δρομον ἐτρεχον αἱ ἀντικείμεναι δύναμις διψῶσαι τοῦ ἀποστερηῆσαι με τῆς τιμῆς· «Τὴ σωματικῶν ἡλίου οὐρανὸν καὶ τῇ καρδίᾳ αἰσῶν κατηρώντο· Τούτῳ φησιν, ἐπειδὴ, τὰ ἡδέα ἡμῖν ὑποβαλλόντες δι' αὐτῶν κατάραι ἡμᾶς υποφαινοῦσι· ἔκτα»

«Πλὴν ὧ θεῷ υποταγῆθι, ἡ ψυχὴ μου.» Παλιν τῇ ψυχῇ δια-
 10 λέγεται τὴν ὑποταγὴν αὐτῆς τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἐπιτείνων· Ἐνδείκνυται δὲ ὅτι μετέθετο τὸν τρωματισμὸν καὶ τοῦ Ἀποστόλου λέγει· «Ὅτι οὐκ εἰσαί· ἡμᾶς τερμαθῆναι περὶ ὃ δύνασθαι σκεπασθῆναι³·»· «Ἐπὶ τῷ θεῷ τὸ σωτήριον αὐτοῦ καὶ ἡ δοξα μου.» Ἐπὶ αὐτῷ τῆς σωτηρίας καὶ τῆς δοξῆς ἔχω τὴν ἐπίδοξον· Τούτῳ φησιν αὐτοῦ, με καὶ περισώσῃ.
 15 καὶ ἐπίδοξον ποιήσαι κατὰ τὴν οὕτως ἐργασασαμένην

[«Πλὴν ὧ θεῷ υποταγῆθι, ἡ ψυχὴ μου.» Μονονουχὶ γὰρ καὶ αὐτὸ τοῦ λογικοῦ ἡμᾶς ἀπεστέρησαν ξύλα καὶ λίθους ἀναγκάσαντες προσκυνεῖν, ὡς καὶ λέγεται περὶ ἡμῶν· Ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὧν οὐ συνῆκεν·] «Ἄλλ' ἐκεῖνοι μὲν ὧ ψυχῇ υποτάσσονται, συ δὲ ἀπόστα τῇ.»
 20 τῆς δουλείας, αὐτοῦ· Εἶτα ἐπαίρει· ὅτι αὐτὸς παρ' αὐτοῦ ἐλπίζω τὸ σωτήριον· τοῦ εἶναι ἀντιλαμβανομένου καὶ μετὰ σιγῶν συναντῶντος μετὰ νύκτα γενέσθαι καὶ φυγαδὰ ἐπὶ αὐτοῦ, ἥτις δεσποτεῖαν ἕτεραν ἀλλεξασθαι· Ἐκεῖθεν γὰρ προσδοκῶ καὶ σωθῆναι, καὶ ὁ βοηθεῖσθαι ἐκ τοῦ ἐπ' αὐτὸν ἐλπίζειν.]

25 «Ἐλπίσατε ἐπ' αὐτόν, πᾶσα συνήγωγὴ λαῶν.» Ἐν αὐτῷ πρώτῳ παρασκευάσας τὸν εἰς μετάνοιαν δρομον, καὶ τοὺς ἑλλογιστοὺς εἰς τοῦτο παρακαλεῖ, ὅμα δὲ καὶ προφητικώτερον τὴν τῶν ἐθνῶν πάντων προαναφώνει κλήσιν· «Ἐκχέετε ἐνὸπριον αὐτοῦ τὰς καρδίας ὑμῶν.» Ὅμοιον ὡσεὶ λέγει· Μὴ προσελθῆτε αὐτῷ ἐν καρδίᾳ διψῆσθαι ἀλλ' ὡς
 30 γέγραπται· «Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου, ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου⁴»·

«Πλὴν μάταιοι οἱ λόγοι τῶν ἀνθρώπων· Εἰδὼς, ὅτι πάντες δέ-
 ξονται τὴν διὰ τοῦ Εὐαγγελίου κλήσιν· τούτους μὴ πιστεύοντας, καὶ μέγιστα τοὺς ὧν Ἰουδαίων καθηγητὰς οἱ καὶ φευδεῖς
 35 ἦσαν, αὐτοὶ δὲ τὴν ἀλήθειαν ἀπωθεύμενοι καὶ οὐ μόνον ἑαυτοὺς καὶ σταθμοῖς τὴν ἀδικίαν ἐπετήδεον· ἀλλὰ καὶ συνεγόντο ἐπὶ ματαίᾳ τῇ· Μάταιος γὰρ ἀλγῶν ἡ παρ' αὐτῶν κατὰ τοῦ Σωτῆρος ἐπιβουλὴ, «Μὴ ἐλπίζετε ἐπ' ἀδικίαν καὶ ἐπ' ἄρπαγμα, μηδ' ἐκποθεῖτε.» Τούτῳ φησι πρὸς αὐτοὺς, ἐπειδὴ πλεονεξίας ἐνεκεν ἐπεβούλευσαν αὐτῷ,
 40 ἐλπίζοντες τὰς ἐκ τοῦ νόμου καρποφορίας παρ' αὐτοῦ λαμβάνειν·
 «Ἀπαξ ἐλάλησεν ὁ Θεός, δύο ταῦτα ἔκρουσα, ὅτι τὸ κράτος τοῦ

Θεοῦ » Ἀπερριχάτο, φησι λόγον περὶ τῆς κρίσεως ὁ Θεὸς δι' αὐτά ταῦτα τὰ ἅ' ἀνέκωκα ἐν μέν, ὅτι τοῖς μὲν δεχθεῖσιν ὀργῆς διὰ τὴν τῶν ἀμαρτημάτων υπερβολὴν ὀργὴν ἀποδώσει τοῖς δὲ αἵμα πεποιθημένοις ἔλεος ἀποδώσει ἔλεος. Το γὰρ ἡκράτος » τὴν ὀργὴν ὑποσημαίνει καὶ τὴν ἀποτομίαν τὴν κατὰ τῶν ἀξίων αὐτῆς γενόμενῃν.

Τῷ Δαυὶδ ἐν τῷ εἶνα, αὐτὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας.

ΨΑΛΜΟΣ ΕΒ'

Υπόθεσις.

Καὶ τοῦτον μὲν ἄδει τὸν ψαλμὸν, φεγγὼν ἀπὸ προσώπου Σαουλ, 10 καὶ διὰ τῆς κατὰ τὸν βίον ἀρετῆς, ἐπικαλούμενος εἰς βοήθειαν τὸν Θεὸν Ἀναφέρειται δὲ καὶ ἐκ τῆς ψυχῆς τὴν πάλιν ἐν ἐρήμῳ γενομένην παντὸς ἀνάθε. εἴτα ἐπιστραφέντων τῇ Χριστῷ μαρ-

«(1) Θεὸς ὁ Θεός μου, πρὸς σὲ φθνήσκω » Το σπουδαῖον τῆς προσεδρίας δια τῶν παρόντων κατεστημέναι. Πρὸς σὲ φησι διὰ 15 σταμαὶ ὁρθρῶν, εἰς τὸ ποί τοὺς τε ὕμνοις καὶ τὰς εὐχὰς ἀνατεμεῖναι. «Ἐδίφησέ σε ἡ ψυχὴ μου » Οὐ μόνον φησὶν ἡ ψυχὴ τοῦ ἔρωτός ἐμπέπηγεται τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ γὰρ ἵπτεον = καὶ ἡ σὰρξ, (1) γὰρ μόνον τὴν εὐσέβειαν καὶ ἐπ' ἡδονῇ δει, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ πάματος ἀρεσκέν Θεῷ, ὅσον διὰ νηστείας διὰ συνεστῶν προσευχῆς δια χα 21 μείνεται διὰ τῆς ἐρωτικῆς τῶν χερσῶν εἰς τὸ δεομένου χυρῆσιν. «Ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ ἐβάρυν » Οὐδὲν ἐν ἀπο τῆς ἐρημικῆς θλασθὴν εἰσε δεξάμην, φησὶν ἔλ' ἵκε παρ' ἐστίν ἐστίνως τὴν ἱερὸν σοῦ σκῆπτον ὕμνωδαν προσφέρω. Γὰρ «ἐν τῷ ἐκτῶν τὴν σκῆπτον λέγει, (2) πῶς γὰρ ὁ Θεὸς νεῖως ὡσεὶ δαδῶς » «Ὡς ἐν τῷ ἐκτῶν ὡσεὶ δαδῶς » (3) πῶς τῶς » πῶς ἢ διψῶν καὶ ἐπιποθῶν ἐν περὶ σε τὴν αὐτὴν συναφέντων. Τίς δ' ἐν εἴη δαδῶς ἢ ὁ Μονογενὴς.

«Ὅτι κρίσας ὁ Θεὸς σοῦ ὑπὲρ ζωῆς » Ὁ- τί-ω, ἔλεει προσελθόντες τοῦ Θεοῦ, αὐτῶν Χριστῷ οὐδὲν γινώσκοντα τοῦ παρόντος βίου, τὴν ζωὴν ἐν τοῖς κατὰ τὴν ἀναρθῆνται φωνῇ ὑπὲρ πλῆθους 30 ζωῆς, τῆς παρούσης δηλονότι λέγουσι, εἶνα το δεδομένον αὐτοῖς διὰ τοῦ Μονογενούς Θεοῦ. «Ὡς ἐλόγησώ σε ἐν τῇ ζωῇ μου » Τοῦτο δὲ παρὰ πάντα μου ὅν βον διὰ ἐλῶσ τοῶν ἡμῶν μὲν τῇ γλώττῃ τὰς δὲ χεῖρας ἐκτείνων καὶ τὴν σὴν φιανθρωπιαν αἰτῶν. «Ἐν τῷ ὀνόματι σοῦ κρῶ τὰς χεῖρας μου » Οὐκέτι, φησὶν, ὡς καὶ 35 πρότερον, πρὸς Θεὸν ἀνελθόντες τὰς χεῖρας ἐκτενῶ, ἀλλ' ἢ σοὶ μόνῳ, καὶ τὸ σὸν ἐν προσευχαῖς ἐπικαλούμενος ὄνομα.

«Ὡς ἐν σκεπτός καὶ τρυφερός ἐμπλησθεῖς ἡ ψυχὴ μου » Δείκνυσσι πόσον το κέρδος τῶν ἐπ' αὐτῷ μόνῳ τὰς ἐλπίδας ἔχειν ἡρημένων. «Καὶ μὲν, ἀγαλλιαστικῶς αἰνέσει τὸ στόμα μου » Ὅταν, φησι, τοῦ 40

σοι ἐν μνημῇ, ὀνόματος γίνωμαι, τότε δι' τὴν χάριν παύομαι τῆς χειρὸς μου.

- «Εἰ ἐπισημόμενόν σοι ἐπὶ τῆς σπρωμνῆς μου.» Τὸ «Εἰ ἐπισημόμενόν», ἀντὶ τῆς ἐπισημωμένης, ἐτίθει· αἱ δὲ ἐπισημωμέναι σου, ὡς ἔπρεπε, ἐγένοντο περὶ τὰς πρὸς αἰνέσεις καὶ αἱ τοιαύταις σου ἰσχυραῖς διὰ τοῦ ἐκαστοῦ σου σε δίδωσι αἰνέσαι· ἐγένετο, βασιλεὺς μου· καὶ ἐν τῇ σκεπῇ τῶν περὶ σου, ἀλλήλων, ἔπειδ' αὐτοὺς μοι βοηθεῖς τῇ φιλίᾳ τῆς σῆς βοηθείας, τὴν εὐφροσύνην δεχομαι. Σκέπτον γὰρ περὶ σου καλεῖται, κατὰ τὴν βοηθείαν φιλοκλήν. Σκεπόμενος, ὅστις παρὰ σοῦ γὰρ χαρίζομαι.

- «Ἐκολληθὲν δὲ ψυχῇ μου, ὁπίσω σου.» Ἰδὲ πρὸς, βραχὺ τὸν ἐμὸν λογισμόν, φησὶ τῇ, σὺ ἀποστήσῃς, δύναμις μεγάλης. Ἀλλὰ φίλτρῳ θερμῷ πυρσυσμένῳ οὐκ ἔστιν, ὡς καὶ τὸ μνημὲν τοῦ σου πύθῃ προσδέδεμαι. Εἴτα δείκνυσσι τὸν τοῦ τοῦτο κατέστη· Ἐμὸς δὲ ἀντιελθὲν ἡ δεξιὰ σου.» Καὶ τις ἀνείη δεξιά τοῦ Πατρὸς, ἢ ὁ μονογενὴς αὐτοῦ Υἱός.

- «Αὐτοὶ δὲ εἰς μακρὴν ἐξήτησαν τὴν ψυχὴν μου.» Κατακραθεῖς λοιπὸν τῶν ἀντικειμένων δυνάμεων, ἣν πέπεισε προβλημένος βίαν εὐχόμενος ταῖς αἰώνισι χύσῃ, παρὰ θῆναι καλᾶσθαι.

- «Ὁ δὲ βασιλεὺς εὐφρανθήσεται ἐπὶ τῷ Θεῷ.» Τὸ τέλος τῶν εἰς Χριστὸν ἀπεβησάντων διεξελθῶν καὶ δεῖξας, ὡς, μετὰ καὶ κήρυκος αὐτοῖς γενήσεται τὰ κατώτατα μέρη τῆς γῆς, ἐπὶ τῷ ἑτερονόμῳ τῶν λόγων μεθίσταται· τοῦτο δὲ ἦν τὸ τῶν πιστευσάντων εἰς Χριστὸν, οἱ, καὶ βασιλεῖας ἡξιωμένοι τῶν οὐρανῶν εἰκότως καὶ βασιλεῖς

- ὀνομαζόμενοι, κατὰ τὸ εἰρημένον παρὰ τῷ Ἀποστόλῳ «Καὶ ὁφελόν γε ἐβασιλεύσατε.» Οὗτος δὲ ἦν ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ εὐφρανόμενος τὴν νοπτήν εὐφροσύνην, ἣν αὐτὸς αὐτῷ κεχαριστὸς ὁ Θεός· Ἐγὼ φησὶν ὁ παρὰ σοῦ τὴν βασιλείαν λαβὼν τῇ σῇ ἐπιτοκίᾳ οἱ τῷ θανάτῳ φερόμενοι, ἐφθάρησαν· Ἐπαμειβήσεται, πᾶς ὁ ὀνύων ἐν αὐτῷ.»

- Οὕτως, φησὶ, καὶ καύχημα αὐτῶν ἔσται· Χριστός, τῶν βασιλευσάντων ἡλιανότι ὡς καὶ ὅρκιον αὐτῶν ποιούμενος ἐπαινεῖσθαι δικαίως ὀνομαζόμενοι γὰρ Θεὸν ἀληθινόν κατὰ τὸ γεγραμμένον· «Ὅτι ἐνεφραγὴ στόμα λαλοῦντων ἀδίκων.» Καὶ τίνες οὗτοι, ὅι οἱ τοιμήσαντες εἰπεῖν «Ἄρεται τῆς γῆς τὸν τοιοῦτον οἱ γὰρ καθῆκεν αὐτῶν ἔξιν.»

- Τούτων δὲ οὖν ἐνεφράγη τὸ στόμα, πατήσαντος τοῦ Κυρίου τὸν θάνατον, καὶ τριημέρου ἀναστάντος. Καὶ αὐτῶν δὲ τῶν ἀντικειμένων δυνάμεων ἐνεφράγη τὸ στόμα, ἀνηρημένης τῆς ἀμαρτίας διὰ τῆς χάριτος, κατὰ τὸ εἰρημένον ἀλλαγῇ· «Καὶ πᾶσα ἀνομία ἐμφράζει τὸ στόμα αὐτῆς· Θεὸς γὰρ ὁ δικαίων καὶ τις ὁ κατακρίνων.»

$\Delta_{\text{H}} = \frac{\Delta T}{T} = \frac{10^\circ\text{C}}{300^\circ\text{K}} = 0.033$

三

Υπόθεσις

Τούτων ἄρα τὸν παῖδα ἐκ προσηγορίας τῶν ἁγίων ἀποστόλων
εὐχαρίστησεν πάλαι τῶν ἐλπίων ὅτι αὐτὸς ἐστὶν κτῆρμα
ἀγαθῶν καὶ ἁγίων καὶ κατασκευασθέντα ἐκ τῶν ἁγίων κτῆρων
τῶν τοῦ αὐτοῦ πατρὸς ὁ δὲ τῶν ἐλπίων καὶ τῶν ἁγίων κτῆρων
ὅτι ἐκ προσηγορίας ὁ παῖς ἐστὶν κτῆρμα ἁγίων καὶ ἁγίων

φθα. Δεδοται ην με εχον κα βασιλεω εν τω λειψανω ωστε αλλο
 δεδοται η, προσ η. Ιν φθ, ε/ηρ, ε, ε, εν ολη μνημ.
 (1) Δεικνυται η Κη εν Κη εν ε-δε εν-ας στελες αλτων και ος
 τοις δουλοις η με-ε-προσ η, αλτων εν ολη μνημ.

α) (-νεα ἤκουσαν ὡς ῥηματιζοῦσι γλωσσῇ καὶ οὐκ ἔγνωσαν διὰ τὸ βλέποντες αὐτὸν τὸν Ἰησοῦν λέγειν τοῖς ἀποστόλοις· ὁ Πητρὸς ἐλάλει μὲν μὴδὲν ἰσχυρὸν ἐπὶ τῷ ὄντι, ἀλλὰ τὸ ῥῆμα αὐτῶν τοῦτο μακροῦν ἦν· ὁ δὲ θεὸς βούληται θανατοποιεῖν τὴν γλῶσσάν αὐτοῦ, παραβόλῃ ῥήματι. Πῶς γὰρ οὐ θανατοποιεῖ τὰ τεύχην ἐκ κερουσῶν αὐτοῦ θεὸν πιστεύειν εἰνα. τὸν Ἰησοῦν.

ἡ Ἐξομα κατὰ τὴν ἐκείνην καὶ τὴν φοβηθῆσαντα ἰο-
ρουντα πρὸς τὴν ἑξομα καὶ τὴν, λεβιότα, τὸν ἰορουντα ἔθεν
ἡ Ἐκράταλωση ἐὰν οὐ, πρὸς τὴν ἐκείνην καὶ τὴν, λεβιότα, τὸν ἰορουντα ἔθεν
ἀνταρτὸς ὁ Κρητὸς ἐκ νεκρῶν. Διὰ τὴν ἐκείνην καὶ τὴν, λεβιότα, τὸν ἰορουντα ἔθεν
καὶ κατὰ τὴν ἐκείνην καὶ τὴν, λεβιότα, τὸν ἰορουντα ἔθεν
δογματῶν τῶν κῆρυξ. Ἦν ἔλεον, ἔλεον, ἔλεον. Ἦν ἔλεον, ἔλεον, ἔλεον.
τὸν φησὶ νομίζοντες, μετὰ τὴν ἐκείνην καὶ τὴν, λεβιότα, τὸν ἰορουντα ἔθεν
δογματῶν τῶν κῆρυξ.

«Προσελευσάτω, ἄνθρωπος καὶ καρδίᾳ βαθεῖα· ὁ δὲ μὲν παρὰ
μοι, φησὶν ὁ δὲ διὰ τοῦ ποταμοῦ κατὰ τὸ Κερεὶ, βουλευόμενοι τοῦτο
γὰρ ἔστι· ὁ δὲ ἡ Εὐφρατηγενὴς ἀνὴρ· ὁ δὲ τῶν ἱερῶν, ἄνθρωπος ὁ
συνετὴς βουλευόμενος τοῦτο γὰρ ἡ βαθεῖα καρδίᾳ ἡγοῦ ἴτε κερ.
βας νοήσας τὸ μυστήριον τοῦ προσηκουσίου ὁμοῦς ἀκρητῆρος
ὁφύσσει τὸν θεόν, κατὰ τὸ εἰρημένον ἀνὰ χεῖρ· ὁ γὰρ σε Κυρίῳ
ὁ θεὸς μου, ὁ βασιλεὺς μου Βελος ἡγίων ἐγενήθησαν αἱ πύλεις
αὐτῶν·» Εἰπὼν αὐτῷ, τὸ κατὰ τῶν ἁγίων κηρύκων ἔπαρμα, διεξέρ-
χεται καὶ τὴν ἐκπτώσιν.

«Καὶ ἐροβήθη πᾶς ἄνθρωπος» Τίς γὰρ οὐκ ἂν ἐροβήσῃ ἐπὶ
 σκεπὴν ἐκ (θεοῦ) ὁρῶν γινόμενῃ κατὰ τῶν ἀσπερῶν.

«Ὁ ὁρραυθήσεται δικαίος ἐν τῷ κυρίῳ καὶ ἔλπει ἐπ' αὐτῷ». Ἀπρεσύντως οἱ τῶν θεῶν νόμων ἐπιτελεῖσθαι θυμηδίας ἐκφορηθεῖν, τὴν εἰς τὸν Ἰησοῦν ἐλπίδα βεβαίαν ἐργασθῆναι. «Καὶ ἐπὶ νεοθιζόντα, πάντες οἱ εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ· καὶ τὴν παρὰ ἀνθρώπων καρπώσονται εὐκλείαν οἱ πρὸς ἑσέν διεστειλόντες, καὶ τῆς ὁδοῦ τῆς εὐθείας ἐξω βαδίζουσιν οὐκ ἀνχορμένοι».

Εἰς τὸ τέλος, ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυὶδ Ὡδή Ἱερεμίου καὶ Ἰεζεκιή - τοῦ ἀποῦ τῆς παροικίας, ὅτε ἐμμελὸν ἐκτορεῖσθαι.

ΞΔ

Υπόθεσις

10

Ἐν ταύτῃ τῇ ψαλμῷ εἰσάγει ὁ προσώπων τῶν ἐθνῶν τῶν πιστευσάντων εἰς Χριστὸν κατὰβρωσάντων τῶν σοφῶν τοῦ αἰῶνος τοῦτοι αἰτούντων τε τῆς προτέρας ἀσεβείας ἕρπον. Ἔτι τε εὐχὴν ἀναπέμπει ὑπὲρ αὐτῶν, ὄντων ἐν παλαιᾷ ἀκαρπῶν γενομένων δευ-
15 φόρων διὰ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως.

«Σοὶ πρότερον ὕμνος ὁ θεὸς ἐν Σιών». Οὐκέτι φησὶν, οἷς ἐνομιζομέν θεοῖς τοὺς ὕμνους ἀναπέμπομεν, εἰδοῦτε ὡς ἐκείνους μὲν οὐ πρότερον ἀνυμνεῖν ξυλοῖς καὶ λύθῃς καὶ λαμνοῖς οὖσαν· σοὶ δὲ μόνῳ τοῦ τοιοῦτον ὀφείλημα τρεπωδένυστον. «Καὶ σοὶ ἀποδοθήσεται ἡ ἐ-
20 ὁ ἐν Ἱερουσαλὴμ». Ἡ τῇ ἐπὶ νῦν πόλιν ἦτορ ἐστὶν ἡ Ἐκκλησία, ἡ ἐν τῇ ἐπουρανίῳ, ὅπου παραγενομένη τὰς ἀνέσεις ἀνιπτόμενην.

«Εἰσακούσαν προσευχὰς μου, πρὸς σὲ πᾶσα σαρξ ὕψος». Εἰσαγγε-
λίζεται διὰ ταύτων τὴν κλῆσιν ἀπάντων τῶν ἐθνῶν κατὰ τὸ εἰρημένον παρὰ τοῦ Ἰωήλ. «Ἐλθετε ἀπὸ Πνεύματος μου, ἐπὶ πᾶσαν σάρκα».

«Λόγοι ἀνόμων ὑπερεδυνάμωσαν ὑμᾶς». Λόγους ἀνόμων φησὶ τὴν σοφίαν τῶν σοφῶν τοῦ αἰῶνος τοῦτου, δι' ἧς καὶ ἐξασθενήσαν τῆς ἀληθείας ἐκπεσόντες ἠνώσεως. «Καὶ τὰς ἀσεβείας ἡμῶν ἵλαση».
25 Εὐχόμενα, τῆς συμβάσεως ἐν τῇ πλάνῃ ἀσεβείας ἀπαλλαγῆναι.

«Μακάριος ὁ ἐξελεῖσθαι καὶ προσερχοῖ». Τοὺς τελεωθέντας, κατ' ἀρετὴν καὶ εἰς τὸ βραβεῖον τῆς ἀνω φθισαντας ἀλήσεως, μακα-
30 ρίους ἀποκαλοῦσι. «Πλησθησάμεθα ἐν τοῖς ἀγαθοῖς τοῦ οἴκου σου». Ἀγαθὰ τοῦ οἴκου τὰ διαφύρα τοῦ Πνεύματος λέγει χαρίσματα. «Ὡ μὲν» γάρ, φησὶ «ἴδιδοναι, διὰ τοῦ Πνεύματος λόγος σοφίας, ἀλλὰ
35 δε ἀγάθος γνώσεως», καὶ τὰ ἕτερα τῶν χαρισμάτων. «Ἄγιος ὁ ναὸς σου» ἢ ὁ ἐπουρανίος, ἢ ὁ ἐπίγειος, κατὰ τὸ εἰρημένον. «Ὁ γὰρ ναὸς τοῦ Θεοῦ ἁγίος ἐστίν, οἰκνέ· ἐστὶ ἡμεῖς».

Πλήρεις ἀγιασμοῦ καὶ τὴν σὴν δικαιοσύνην διὰ τῶν σῶν λο-
γῶν τοὺς προσιόντας παιδεύει.

«Ἐπάκουσον ἡμῶν, ὁ Θεὸς οὐ Σωτήρ ἡμῶν, ἡ ἐλπίς πάντων τῶν περάτων τῆς γῆς.» Ὁκούσιν ἐπάκουσον ἡμῶν καὶ τὰ ἄλλα παρ' οὐχοῦ. Εἰς σέ, φησὶ τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης ἐλπίζουν, καὶ οἱ μακρὰν τῆς θαλάσσης οἰκοῦντες. Δηλοῦται δὲ πάλιν διὰ τούτων τῆς οἰκουμένης τὰ πέρατα.

«Ἐτοιμάζων δρῆ ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ.» Ἐνταῦθα τὰς ἀντικειμένας δυνάμεις φησὶν Ἐτοιμάζων· δὲ εἰς τιμωρίαν ἡτοίμασε πρὸς αὐτοὺς τὴν ἄβυσσον. Τοῦτο δὲ ποιήσας δυνατόν, ὦν ὁ συνταράσσων τὸ κύτος τῆς θαλάσσης. Ἐκείνου ἐν αὐτῷ τοῦ πηλθοῦ τῶν ἀπυθάρτων πνευμάτων φησὶν, ὁ καὶ συνταράττει· τῇ τοῦ Χριστοῦ παρουσίᾳ. Διὸ καὶ φοβούμενοι ἔλεγον· «Ἦλθες πρό καιροῦ βασανισαί ἡμᾶς.»

«Ταραχθήσονται τὰ ἔθνη, καὶ φοβηθήσονται οἱ κατοικοῦντες τὰ πέρατα ἀπὸ τῶν σημείων σου.» Ὅτι, φησὶ, τὰ ἔθνη ταραχθήσονται, τούτῳσι τῶν θαυμάτων τὰ τυπώματα, ὥστε ὅτ' τότε καὶ οἱ ἐν τοῖς πέρασι τῆς οἰκουμένης ἄνθρωποι φοβηθήσονται. σὺ τα με ἄλλα σημεία θεωρήσαντες. Σημεῖα δὲ τὰ ἐν τῇ παρουσίᾳ γενημένα λέγει· «Ἐξόδους πρωίας καὶ ἑσπέρας ἐργείας.» Ὅτι· γὰρ τὰ μεγάλα σημεῖα θεωρῶντες οἱ τὴν οἰκουμένην ἄνθρωποι κατοικοῦντες, φοβηθῶσι τὸν ἀκράτῳ φόβον, ὥστε ὅτ' ποτε καὶ εἰς τὰς πρωίας καὶ εἰς τὰς ἑσπέρας ἐξόδους τούτους εἰς παντ' καιρὸν ἐργείας ἔσται αὐτοῖς, ἀγαλλιωμένοι ἐφ' ὧς κατωρθώσων ἡ σὺ παρουσία.

«Ἐπισκέψω τὴν γῆν, καὶ ἐμήσεας αὐτήν.» Δεικνύσων ἐπὶ τῇ τῶν ἐθνῶν πάντων ἡ ἐργεία. Ἦτοι· ἔσται δὲ ὅτ' ἐπὶ τῇ γῇ ἐπισκεψήσῃ, ἀξιῶσαι τὴν γῆν, καὶ μεθίσαι κατὰ τὸν πᾶν παρ' αὐτοῦ δούλων, ὡς χρυσμάτων. Ὅτι· ποταμοὶ τοῦ Θεοῦ ἐπιρροῦντο ὕδατων. Περὶ αὐτὴν ἐνταῦθα τὸν εὐαγγελικὸν λόγον φησὶ· πεπληρωθῆαι δὲ τὸν ὕδατων τινῶν ἢ τῶν ὕδατων ἐπαγγελῶν, φησὶν, ὦν τοῖς ἀξίοις τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἐπιγγέλλεται. Ἐπὶ δ' ἂν αἱ ἐπαγγελίαι τοῦ «Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τοῦ πνεύματος», καὶ οἱ ἐξ ἡς τῶν μακαρισμῶν· «Ἠτοιμασθαι τὴν τροφὴν αὐτῶν.» Τροφὴν μὲν τὴν πνευματικὴν φησὶν Ἠτοιμασθαι· δὲ αὐτὴν λέγει διότι πρὸ καταβολῆς κόσμου ὤρισται τὸ περὶ Χριστοῦ μυστήριον, ὃς ἐστὶν ἄρτος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, καὶ ζωὴν διδούς τῷ κόσμῳ.

«Τοὺς κλάκας αὐτῆς μεθίσον, ἀλθύνον τὰ γεννηματα αὐτῆς.» Ἀβλακὰς φησὶ τὰ βῆθι, τῶν καρδιῶν γεννήματα δὲ τοὺς εὐσεβεῖς λογισμούς. «Ἐν ταῖς σταγόσιν αὐτῆς εὐορνεύησεται ἀναβλῆσαι.» Καὶ τὰ μικρά, φησὶ, τῶν θείων χαρσμάτων τῶν διδομένων αὐτῇ εὐφραίνειν αὐτήν, καὶ ἀνατίλλειν ταρασκευάζει, τὸν νοστὸν δηλονότι καρπὸν. Νοήσεις δὲ τὰς σταγόνας αὐτῆς ἀπὸ τοῦ εἰρημένου.

σου. » Κεῖ ποῖα ἔργα ἔ- ἔς θεοσημέας ἔσσι· καὶ τὸ ἐκπύδων ἐνέ-
σθη των καθάρων ὁμολογούντων τὴν. ἔ· α· πρὸς τῇ ἰ· κα-
μω· α· ὑπερβαῖς σε οὐ ἐλθὼς τῷ· ἰ· Ἰουδαίων ἀποστόλων
ἐντυχθα κατηγόρει ὡς ἀγδοῖ των ὁμολογούντων τῇ ὑπερβαῖς πλεονε-
κωσῆς αὐτῶν καὶ τὸ πεθεσθαι. «Πᾶσιν ἔ· γτ· τρ· σκηνησάτωσαν·
σοι καὶ ψαλμῶν σου· Ἐπεὶ δὲ Ἰουδαῖοι φησὶ καὶ τὸ ὑπερβολὰς
ἔδοντες τρῶς ὁμολογῶντες ἀπεπύδων σου Ἀλλ' οὖν ἀντ' ἐκεί-
νων προσκλήσεις σ· ἔσσι των ἐθνῶν ἡ τέρψις.

«Δείτε καὶ ἴδετε τὰ ἔργα τῶν ἱερῶν· Τῶν ἀποστόλων ἐντυχθα
εἰσαγεῖται τὸ πρῶτον διδασκόντων τὰ ἔθνη ὡς ἔρα αὐτοῦ οὕτως 10
ὁ ἐν τῇ κατασάρκα παρουσίᾳ τῆς θεοσημέας ἐμ· ζῶμενος αὐτός
ἐστὶ καὶ ὁ παλαιὸν τὴν Ἐβραϊκὴν ξηράνας θαλάσσαν, καὶ μὴν καὶ εἰ-
ναί τοι Ἰορδάνου ποταμοῦ ἀνακόψας τὰ βρυσματά, ὡς ποδὶ παρελ-
θεῖν τὰς ἀγὰς Ἰσραὴλ.

«Ὁ μεταστρέψαν τὴν θαλάσσαν εἰς ξηρὰν » Καὶ τούτου ἀπὸ 15
δεικνύει τὰ ἡλῶν ἐκτελεσθέντα, ὅπως τὴν θαλάσσαν μετέβαλεν εἰς ξηρὰν
Συμεὼν οὕτως λέγει «Με-εβαλε θαλάσσαν εἰς ξηρὰν ποταμὸν
διέβησαν ποδὶ » Ἰούδας ἀρ· ἐστὶν ὁ Ἰησοῦς, φησὶν, ὁ καὶ ἡμῶν τὴν
ἐπανάσθον καὶ ἡμῶν σωτηρίαν δωρούμενος ὁ παλαιὰ καὶ θαλάσσαν
καὶ ποταμὸν διέσπασεν καὶ τοὺς ἡμετέρους προσηύχοντες ἀκινδύνως 20
διεβῆναι καλεῖται, «Ἐκεῖ ἐφφρανθήσεμεθα ἐπ' αὐτοῦ· Τὸ ἰδέσθαι
χρὴν, ἐστὶ σημαντικὸν ἵε· οὖν δὲ, κατὰ τὸν κατὰ τὸν ἐκείνους κατ'
ἐν τοῖς νέου καινῶν βίβλων ἐκεῖ τὴν χύμην συμβασιλευσμένην
καὶ τῇ γῇ γ· ἵνα ἀναστῇ ἐφφρανθήσεμεθα.

«Ὁ ἐφφρανθὲν χύμην, ἐπ' αὐτὴν ἐπφρανθήσεμεθα » Πᾶσι προστρεῖ,
καὶ πάντα εξετάζει τὰ γενόμενα. «Ὁ παραπικρινόντες μὴ ἔφφρ-
σθησαν ἐν σαρκὶ » Κεῖ καὶ, ἂν εἴεν οἱ παραπικρινόντες, ἡ περι-
ὸν εἰρήτη, «Τὸ κνῆρωτον παρελθὼν τῷ· α· ὁ δὲ τὸν παραπι-
κρινόντα με 1· ἔ· α· πρὸς τὴν αὐτὴν ἐν τῇ ἐρήμῳ 2·
καὶ πάλιν «Μὴ σκληρονητὲ τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν τοῖς παραπικρι-
νοις 3·

«Εὐλόγεῖτε, ἔθνη τὸν ἱερὸν » Πάντες δὲ κατὰ ταυτὸν ἐνο-
μνοὶ μᾶλλον καὶ τὸν ἐπαινεῖτε καὶ θαυμάζετε.

«Τὸς θεμένους τὴν γῆν καὶ εἰς ζῶν· Ἐφφρανθήσεμεθα δὲ ἐν
ταῖς τοιαύταις ὁμιλίαις, καὶ τῷ αὐτῷ ἐπφρανθήσεμεθα ὡς ἐπ' αὐτὴν
σπότης καὶ πάντα ἐφφρανθὲν διὰ τὴν πρὸς τὴν ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ
μωριαῖς ἐπιβάλλει τῶν ἀναξίων ἐφφρανθὲν αὐτοῖς ἀποστολὰς
λεγει.]

«Ὁ· ἰδοκίμασαι ἡμᾶς θεός, ἐπύρωσαι ἡμᾶς » Τὰς θλίψεις
τὰς γεννησόμενα, διὰ τὸ κνῆρωτον τοῖς ἀποστόλοις προσαναφανεῖ 10
τὸ Πνεῦμα τὸ προφητικὸν ἐν προσώπῳ, τούτων κατ'ἀλλῶν καὶ τὰς

παύδας ἦτοι -α δεσποτήρια τοῖς τε πειρασμοῖς τοῖς δια πύρας καὶ ὕδατος καταστήματα·

- «Εἰσελευσόμε· ες τὴν οἰκὸν σο· ἐν ὀλοκαυτωμασι » Τὸν ἐκουρανίον ἡμεῖς—δύοις γὰρ ἐκείτους ἀνέθηκαν τῷ Θεῷ ἐν -αξί· ὀλοκαυτωμάτων [ὀλοκαυτωμασι δὲ νοήτοι· Ἄλλαι -α μὲν τα, φησι, Δέσπο-α, τοιαῦτα -α δὲ ἡμέτερα -α ὅλα εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν καὶ θῆσαι σοι χαριστήρια -ο αὐτὸ δὲ λέγει «διόσπειλε» καὶ ἐλάλησε τοῦ-ο δὲ λέγει ὅσα ἠΐξαμην] «Ἀποδώσω σοι -ας εὐχάς μου » Ἄ ἠΐξαμην, φησι· ὀλιγομένους ἀποδώσω σοι· ἠΐξαμην δὲ ὡς τῆς ὀλι-
 10 γωῆς τῆς περισσεύει· ὅστις δὲ ἀπαντὸς ἀναπέμψω σοι -ας· αἰνέσεις
 «ὀλοκαυτωμα-α μεμολωμένα ἀναίσω σοι » ὀπόσα σοι προσφέρειν προστε-χέας ἱερυνσω προθυμῶ· «Μεμολωμένα» δὲ κέκληκε τὰ εὐτραπελῆ, καὶ πλεονα οὕτω· ἄρ καὶ ὁ νόμος προσφέρειν ἐκέλευσεν ἡμῶς -ε κα· ἄρ-α· Ἐπερ-α δὲ καὶ ὁ προφήτης· Μαλαχίας τοῖς
 15 τα τοιαῦτα μὲν ἐχρουν ἀναπνεῖρα δὲ προσφέρουσιν· Ἀὐτὸ δὲ κα· τοῖς Κρίν ἐγένετο τῶν λακῶν ἐκτείναν τ' ἀργη· Διδασκομεθα δὲ κα· ἡμεῖς τοῖς τιμιωτέροις ὧν ἐχρουν τὸ θεῖον· τράφειν· Ἄνοισου σοι βῆας μετὰ χιμάρων· Πνευμα-α δὲ πάντα· ὡς ἔφην, κα· -α ὀλοκαυτωματα καὶ οἱ βόες καὶ οἱ χίμαροι οὕ· ἀποδώσιν ἐπαγγέλλετα·
 20 «Δεῦτε καὶ ἀκούσατε, καὶ διηγγασμα· Καὶ -ινὰ ἔ-ερα διηγε-τα· ἢ δ' ῥησας ἐξηγήσα-ο τό, δ-· Ἐδοκίμασας ἡμᾶς· καὶ -α λοιπά·
 «Ἰδικίαν εἰ ἐθεώρουν ἐν καρδίᾳ μου· ἂν εἰσακουσ-α-τω μου Κύριος » Ἡθεῖν δέ, δ-· οὐκ ἂν ἐμῷ· περὶ ἀδικίαν ἐχόντος ἀκοῦσαι μου τῆς προσευχῆς ὁ Θεὸς ἀνέχοιτο· Ἀκούας «Ἄνωρελός ἱδὼν ἐν
 25 καρδίᾳ μου, οὐκ εἰσακουσ-α-ται Κύριος » Βούλεται δὲ εἰπεῖν, ὅτι, τας αἰ-ήσεις τῷ Θεῷ προσάγων, ἐπεμελούμενη τοῦ πρέποντος, εἰδώς, ὡς οὐδὲν μοι τῆς αἰ-τήσεως ὀφέλου, μὴ ποιοῦντι -α θέοντα· Καὶ ἑτερόν τι καλὸν προσφέρει· τῷ Θεῷ -ο εἰς πάσης ἀδικίας· ἐνέσθαι διό καὶ εἰσακουεσθαι θαρρεῖ

10 Εἰς τὸ τέλος, ἐν ὕμνο· ΨΑΛΜΟΣ τῷ Δαυὶδ.

35·

Ὑπόθεσις.

- Πάλιν κἀνταῦθα τῶν ἀποστολῶν τὸ πρόσωπον εἰσαγεται, διδασκαλίαν ποιούμενον τῶν ἐθνῶν, ῥυσθῆναί τε εὐχόμενον τῶν ἀντι-
 35 λεγον-των τῇ διδασκαλίᾳ αὐτῶν [Ἀκολουθοῦς καὶ οὕτως τῷ πρὸ αὐτοῦ ἰδιώμα· ἅρ ἔχει τῆς -ῶν ἱερῶν εὐλογίας, καὶ καίτα ἐν τοῖς Κριταῖς ἢ εὐχὴ πᾶσα σχεδόν· Ὡς οὖν μέλλοντος καὶ τούτοις· ἵκεσθα μετὰ τὴν ἐπάνοδον προσφθεῖσθαι, κηρύττει δὲ κα· τὴν θεῖαν ἀνθρώπῳ σιν

και ἐπιφανεῖται, καὶ τὴν τῶν ἐθνῶν σωθήσονται. « Ἐν ὕμνοις σου ἐπιγράφεται, εἰπεῖ Θεοῦ τὸ ὑμνεῖσθαι, ἀνθρώπων δὲ τὰ ἔκτα των ἔχει, μιᾶζεσθαι.]

« (1) Θεὸς οἰκτιρήσας ἡμᾶς καὶ εὐλογῆσαι ἡμᾶς » Τῶν σῶν οἰκτιρῶν δευτερευομένη φησι. Δεσποῦ καὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ προσώπου σου πρὸς τὸ δυνασθαι. φανεραν τὴν οὐδὴν τοῦ κυρίου σου Πάχ- γελλας, τῶς τοὺς ἔθνεσι κηρύξει « Σωτηρίαν » γὰρ πανταχοῦ τὴν παρουσίαν αὐτοῦ φησιν.

« Ἐξομολογησάσθωσαν σοὶ λαοὶ ὁ Θεός » Πάντων τῶν ἐθνῶν τὴν εἰς Χριστὸν ὁμολογίαν προφητικῶς. « Εὐφρανθή-ωσαν καὶ ἀγαλλιάσθωσαν ἔθνη » Ἡδόμενον τὸ προφητικὸν Πνεῦμα τῇ σωτηρίᾳ τῆς οἰκουμένης, πολλακίς τὰ αὐτὰ φθέγγεται. τῇ συνεχεῖ διγγησὶ εὐφροσύνης ἀπολαύων.

« Ἐξομολογησάσθωσιν σοὶ λαοὶ ὁ Θεός, ἐξομολογησάσθωσαν σοὶ λαοὶ πάντες » (1), πλὴν τὴν αὐτολομίαν τέθεικεν ἀλλὰ πρὸς 15 μιστέρους τοὺς ἀκούοντα ἐργαζόμενος. « Ἦ ἔδωκε τὸν καρπὸν αὐτῆς » Ἡ νοστήθης δὲ τῆς καρπῶν, δὲ αὐτῆς αἱ καρπὶ εὐσεβεῖαν προκύπτει.

[« Ἐξομολογησάσθωσαν σοὶ οἱ λαοὶ ὁ Θεός » Ὡς περ δις τὰ ἔθνη πρὸς ἡμῶν διηγείρεται, οὕτω δις αὐτοῖς τὴν εὐλογίαν ἐξή- τησεν ἀπολαύσαντες δὲ τῆς εὐλογίας. Ἡ δὲ εἰπεῖ οὐκ ἐ- ἀγνοοῦσιν οἱ ἐξ αὐτῆς τὸν ἐκ. πάντων Θεόν, ἀλλὰ τὸν ἡδιστὸν αὐτῶ προσφέρουσι τῇ εὐσεβεῖς καρπὸν ὃν εἰ προσφερόμεν σοὶ ἦται τὴν τῆς ἀρετῆς ἐπιτηδεύσιν, εὐλογουμένα κατὰ σοῦ.

[« Ἐλογῆσαι ἡμᾶς ὁ Θεός » Εἰδέναι μὲν προσήκει, ὡς εὐλο- γοῦντες ἄνθρωποι τὸν Θεόν λόγους αὐτῶ προσφέρουσι μόνους, ἔργω 25 δὲ αὐτὸν εὐεργετήσιν αὐτῶ δύναται. Ὁ δὲ Θεός εὐλογῶν, βεβαίως τοὺς λόγους τῶ ἔργῳ, καὶ παντοδαπῶν ἀγαθῶν παρέχει τοῖς εὐλογου- μένοις φορὰν. Εἴτα διδάσκει πῶς.]

Εἰς τὸ τέλος, τῆς ψῆς Δαυὶδ ΨΑΛΜΟΣ

ΕΞ

30

Υπόθεσις.

Ἐν ταύτῳ τῷ ψαλμῷ τὴν παρουσίαν τοῦ Κυρίου σημαίνει καὶ τῶν νοστήων ἐχθρῶν καθίρεσιν, καὶ τῆς νου-τῆς αἰχμαλωσίας τὴν ἀπόλυσιν. Ἐπὶ γε μὴν διδάσκει, ὡς αὐτὸς εἶναι ὁ καὶ πᾶσι τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου ἐξαγαγὼν. Πρὸς δὲ ταῦτοις, ὑποδεξαμένοις τὸ 35 κήρυγμα, Πνεύματος ἁγίου δόξιν ἐταγγέλλεται. Καὶ μὴν καὶ τοῖς ἀποστόλοις εἰσάγει παράκλησιν, ἐκ πάσης θλίψεως ῥύεσθαι. ἐπαγ-ε- λόμενος, τῆς γενομένης δηλονότι διὰ τοῦ κήρυγματος. Ἀλλὰ μὴν καὶ ἐπιστρέφειν ἐκ τῶν παραπικραινόντων ὑπισχνεῖται πολλοῖς καὶ μὴν καὶ ἐκ τῶν καταπεσόντων εἰς τὸ τῶν ἡδονῶν πέλαγος. Οὐδὲν δὲ 40

ἦσαν καὶ τῶν ἀποπελάων κερύοντες τὴν ἀντιθέξιν, καὶ τινες καὶ πό-
θεν ἦσαν Πανωνίαν τε τῶν ἑλλήνων καὶ τῶν Ῥωμαίων πᾶσιν ἐκείνῳ
ῥηται. Ἐστὶ ἀπαρτὶς δὲ τῶν ἐκείνων ἐκείνῳ. Κρίαν
ἐκδιδασκεῖ σαφῶς. Ἐξέστη δὲ πάντα πάντα κατὰ μέρος τοῖς σπύροις

ἐπιβαλόντα θεωρεῖν.

Ἰ. Ἀναστρέψω ἡ θεὸς καὶ διαστρέψω τὴν σφύρα αὐτοῦ
Γενεὶ τὸ κρίνειν, ὡς ἀκρίβως. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ, ὁ
λόγος σφύρας. Ἦν γὰρ τὸ πᾶν τῶν ἐκείνων τῶν
νιδος ἐκείνῳ.

10 Ἰ. Ὁδὸς ποταμοῦ τῷ ἐκείνῳ ἐπὶ δυνάμει. Ἐστρέψω
νεφέλη, φασὶν εἰς τὸ αὐτὸ ὅτι ἐκείνῳ πᾶσι τῶν ἐκείνων
τῶν γένων ὁφθαλμοῖς ἐν σφύρα. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ. Ἐκείνῳ
ἐπὶ δυνάμει τῷ ἀκρίβως. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ.
τῶν ἐκείνων ἀπὸ τῶν ἐκείνων. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ.

15 παρὰ τὴν ἀφάνειαν καὶ τὸν τῶν ἐκείνων. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ.
στατὶς τῶν ἐκείνων. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ.
φίον Ἀφάνειαν. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ.
οὐκ ἐκείνων βεβαιῶν. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ.

ἢ ἡ θεὸς ἐκείνῳ τῷ θεῷ. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ.

20 κότα τῶν δυσμενῶν. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ.
ὡς ἀνέστην εἰς τὸν οὐρανόν. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ.
λίστα ὡς ἀνέστην εἰς τὸν οὐρανόν. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ.
κατοικεῖ. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ.

25 ἐκείνῳ τῷ θεῷ. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ.
αὐτοῦ τῷ θεῷ. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ.
ἐκείνῳ τῷ θεῷ. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ.

30 κραινάντας τὸς κραινάντας ἐν τῷ θεῷ. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ.
ἐν τῷ θεῷ. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ.

ἢ ἡ θεὸς, ἐκείνῳ τῷ θεῷ. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ.

35 διαβαλεῖν σε ἐν τῷ θεῷ. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ.
βαρὺς ἐστὶν ὁ καὶ τῶν ἐκείνων. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ.
τὴν Ἰσραὴλ. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ.

40 οὐρανὸν ἐστρέψω. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ. Ἐκείνῳ τῷ θεῷ.

Συνά ὁ ἄνθρωπος τοῦ, ἐν ὅρῳ Σινά τον νομεν ὀρίσαντος ἢ ἰσὶ προσω
του τοῦ Θεοῦ, Ἰσραήλ. » Ἰσραήλ νοῖς ὀρῶν Θεόν

Προχὴν ἔκουσαν ἀφ' αὐτοῦ, ὁ Θεός, τῇ κληρονομίᾳ σου. Ἐπὶ
προχὴν μὲν τὴν εὐαγγελικὴν λόγον φησὶ κατὰ τὸ «Ἐπαβήσεται ὡς
θεὸς ἐπὶ ποταμόν¹» «Ἐκουσαν δὲ πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῆς νομικῆς
λατρείας. Ἐπειὰ γὰρ οὐκ ἔτι ἐκείνη ἔκουσαν κατὰ τὸ προμηνύον. «Τὸ
γὰρ ἔξε, ἡ ἡσθενησεν, ἡ ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν, ἡ καὶ τοῦ πνεύματος
μακά σου οὐκ εἴη λακτά καὶ αἰθυσίαι μὴν οὐκ ἔδυναντο μὲν²»
«Ἐκὴ ἡσθένησε, σὺ δὲ ἐκ τῆς σωτηρίας. Ἠσθένησε μὲν παλαιὸν ὅτε
εἰδωλολατρεῖ κατ' ἡρώσω δὲ αὐτὴν δια τοῦ εὐαγγελικοῦ καλέσας κη-
ρύγματος

«Τὰ ζῶα σου κατακυροῦσιν ἐν αὐτῇ.» Ζῶα ἐνταῦθα φησὶ, τοὺς τῆς
ζωοποιου τροφῆς μετεληφοῦσας. «Ἐν αὐτῇ» δὲ τινὲς τῇ κληρονομίᾳ
αὐτοῦ. «Ἡ-εὐμασας ἐν τῇ χρησότητι σου, τῷ πτωχῷ ὁ Θεός.»
Καὶ τί ἡτοίμασε, ἢ ἡ ἀφθάλμιος οὐκ εἶδε καὶ οὐκ οὐκ ἔκτισε³» Ἦς 15
δὲ ὁ πτωχὸς ἢ περὶ τὴν εὐαγγελίαν, «Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι
ὅτι αὐτῶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.»

«Κυριὸς δώσει ῥῆμα τῷ εὐαγγελιζομένοις δύναμις πολλῇ.»
Αὐτὸς φησὶ τοὺς ἀγίους ἀποστόλους αὐτοῦ δώσει «ῥῆμα» εἰς τὸ δύ-
νασθαι κηρύττειν τὸ Εὐαγγέλιον. Ὁμοίον δὲ τὸ «Μὴ μεριμνήσητε τί
εἰπῆτε, ἢ τί ἀκριβοῦσθε δοθήσεται γὰρ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ, τῇ ὥρᾳ τί
εἰπῆτε. Καὶ οὐχ ὑμεῖς ἐστέ οἱ λαλοῦντες ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τοῦ Πα-
τρὸς μου τοῦ λαλοῦν ἐν ὑμῖν⁴» Τό, «δύναμις, πολλῇ», πρὸς τό, «Κυριὸς
δώσει ῥῆμα», οὐ πρὸς τό, «εὐαγγέλιον», ὡς πινες ἐνόμισαν.
Βούλεται γὰρ εἰπεῖν ὅτι μετὰ πολλῆς ὁ Θεὸς τῆς ἰσχύος δώσει⁵
ῥῆμα τοῦ εὐαγγελιζομένοις του-εστι, τοῦ διαγγέλλειν τὰ ἡμέτερα
ἀγαθὰ βουλευμένους. αὐτὸς παρέχει τὸν λόγον, ὁ καὶ τὴν ἀφορμὴν τοῦ
εὐαγγελισθῆναι

«Ὁ βασιλεὺς τῶν δυνάμεων τοῦ ἀγαπήτου.» Αὐτὸς Κυριὸς ὁ
διδούς ῥῆμα τοὺς μασταγωγούς. κτὸς γὰρ ἐστὶν ὁ βασιλεὺς τοῦ ἀγα-
πητοῦ λαοῦ. αὐτοῦ δὲ ἐστὶ πάλιν ἡ δύναμις αὐτοῦ. «Ἡ ὠραιότης τοῦ
οἴκου διελέσθαι σκύλα.» Οἶκος μὲν οἱ πιστευσαντες εἰς Χριστὸν
ὠραιότης δὲ τοῦ οἴκου οἱ ἅγιοι αὐτοῦ μαθηταὶ καὶ ἀπόστολοι. Λέγει
οὖν, ὅτι τῇ ὠραιότητι τοῦ οἴκου, τουτέστι τοῖς εὐαγγελισταῖς, αὐτὸς
δώσει ῥῆμα, πρὸς τὸ διελέσθαι σκύλα, του-εστιν ἐλκῆσαι τὰ ἔθνη
τῇ πίστει, καὶ σκυλεῖσαι τὸν Σατανᾶν.

«Ἐὰν κοιμηθῆτε ἀνα μέσον τῶν κληρῶν.» Πρὸς τοὺς ἀγίους
ἀποστόλους ὁ λόγος. Ἐὰν φησὶ, δέξωνται ὑμεῖς οἱ κληροὶ Κληρῶν
δὲ τοὺς ἐκ τῶν δύο λαῶν πιστευσαντας ἐφη, Ἐὰν οὖν, φησὶν, ἀνα-
παύσησθε ἐν αὐτοῖς, δοθήσονται αὐτοῖς ἀπτερυγες περισσεύσας τὰ

1 Ψαλμ. 71, 6

2 Ἠσα. 1, 12

3 Ἰερ. 6, 20

4 Α. Ἠσο. 2, 1

5 Ματθ. 5, 3

6 Ματθ. 10, 19-20

γενεράς ἐγενήσθαι φησιν. Ἀπορεία τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ βασιλέως, ἐν τῷ αὐτῷ. Ὁρα καὶ παρὰ οὗτοι τὸν αὐτὸν ποταμὸν, τὸν ἑμμένον καὶ Θεοῦ εἶναι φησὶ καὶ βασιλεὺς ἐκείνου. Καὶ αὐτὸν κηρύττει ὄντα τὸν ἐν τῷ αὐτῷ ποταμῷ ἐν αὐτῷ ὅτι Σὺ κατὰ τὸ ὅτι ἐπίσω εἰρημένον. Κύριος ἐν αὐτοῖς, ἐν Σὺ ἐν αἰῶνι.

«Πρόφθασαν ἄρχοντες ἐχόμενοι φαλλόντων». Ἀρχόντες μὲν τοὺς ἀρχιερεῖς ἀποστόλους φησὶ περὶ ὧν εἴρηται. Καταστροφή αὐτοὺς ἀρχιερεῖς, ἐπὶ τὰς αὐτὰς τὴν ἑνὴν ἡμετέραν, καὶ τὰς ἄλλας αἰνέσεως ἀνατρεπόντως λέγει. οὐκ ὡς οἱ ἄρχοντες ἐφθασαν, ἡ τοῦ ἡρέκτου πρώτοι τῆς ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ λατρείας, τῆς ἐν αὐτῷ καὶ, δηλονότι. «Ἐν μέσῃ νεανίδων ὁμπατιστρίων». Νεανίδα φησὶ τὰς ἁγίας τῶν πνευματικῶν, σχηματικῶν ἐνομένων τῶν τι στυλάντων ψυχῶν καὶ κακωτικῶν τῶν ἐπαγγελικῶν κηρύγματι. τὴν ἐπὶ αἶσαν. Ὡς ἐν μέσῃ γεννησιν οἱ ἅγιοι ἀποστόλοι δηλοῦν

15 νότι τῆς λατρείας ἐξάρχοντες. «Ἐν ἐκκλησίᾳ εὐλογεῖτε τὸν Θεὸν Κύριον ἐκ πηγῶν Ἰσραὴλ». Πηγαί μὲν τοῦ Ἰσραὴλ εἰναι αἱ οἱ μακαριοὶ τροφῆται καὶ πρὸς τοὺς οὗτοι ὁ νομας. ἴσχει οὖν, ὡς ἄλλοθεν οὐ προσήκειν ἡμῖν τὸν Θεὸν ἢ ἐκ τῶν αὐτῶν ἀρρομένων ἡμολογεῖν. Τοῦτο δὲ φησὶ διὰ τὰ ἐταροδοξία τῶν αἱρετικῶν συγγραμμάτων. Ἐκ γὰρ τῶν νομικῶν καὶ προφητικῶν Γραφῶν ὁ Κύριος εἰς ἡγεῖται, πρὸς τῶν δυναμῶν ἀνελὼν ἐξ αὐτῶν σωτηρίου πηγὴν ὁ σῶν μετ' εὐφροσύνης ἴδωρ περὶ οἱ εἰλεγεν ὁ Σωτὴρ. «Ὁς δ' ἐν πῆλ ἐκ τοῦ ὕδατος οὐ ἐγὼ διδωμι αὐτῷ, ἔξει ἐν αὐτῷ πηγὴν ὕδατος ἁλλομένου ἐκ ζωῆς αἰώνιον». Ἐλεγ

25 κτέον δὲ τοὺς διακρινόντας τὴν Πχλαϊν καὶ Νέαν Γραφήν, ὡς οὐ δύνανται ἐν ἐκκλησίαις εὐλογεῖν τὸν Θεόν, οὐκ ἔχοντες τὰς τοῦ Ἰσραὴλ πηγὰς, οὐδὲ τὸν Κύριον αὐτῶν ἄτε καὶ τὴν θεότητα διακρίνουν τολμῶντες. «Ἐκεῖ Βενιαμὴν νεώτερος ἐκστάσει». «Ἐκεῖ», ποῦ, ἢ ἐν μέσῃ τῶν φαλλόντων, τὴν δὲ Βενιαμὴν ἢ ὁ μακαριος ἀπόστολος Παῦλος, ὁ ἐκ φυλῆς Βενιαμὴν. Τὸ δὲ «νεώτερος», διὰ τὸ ὑπερὸν αὐτῷ τῶν ἀποστόλων ὀφθῆναι. τὸν Κύριον. «Ἐν ἐκστάσει» δὲ διὰ τὰς ὑπερβολὰς τῶν ἀποκαλύψεων φησὶ κατὰ τὸ παρ' αὐτοῦ εἰρημένον. «Ἐλτε ἐξέστημεν Θεοῦ, εἴτε σωφρονώμεν ἡμῖν». Ἐκστῶς δὲ αὐτοῦ πρώτο

35 τῶν ἄλλων ἐκστῶν, ἢ ἐπερισσότερον τῶν ἄλλων κοπιασάντας. «Ἀρχόντες Ἰουδα ἡγεμόνες αὐτῶν». Ἀρχόντες Ἰουδα αὐτῶν τῶν φαλλόντων ἡγεμόνες, φησὶ, καὶ ἄρχοντες ἐχειροτονήθησαν. Ἐκ τε τῆς Ἰουδα φυλῆς ἐκ τε τῆς Ζαβουλῶν, ἐκ τε τῆς Νεφθαλείμ. Καὶ ἐκ μὲν Ζαβουλῶν καὶ Νεφθαλείμ Πέτρος καὶ Ἀν

40 δρέας καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης, καθὼς τὸ Εὐαγγέλιον δηλοῖ.

ἐκ δὲ τοῦ δακτύλου σου, ὁ Μάθιμος, καὶ οἱ ἑτεροὶ τῶν ἀνθρώπων
 ἔντευξαι τὸ πνεῦμα σου ὁ Δυναμὶς τοῦ Πνεύματος σου
 ἰσχύου σου κατὰ τὸν ἄριστον, Θεὸς, δυναμὶς καὶ Θεὸς σοφίας Παρὰ
 καλεῖται τὸν τὸν Πάτερ' ἀποσταλῆκεν, χροῖ, ἵνα δυναμώσῃ αὐτοὺς
 καὶ κατηγάγῃ αὐτοὺς. Ἰδε καὶ ἠρτίσεν αὐτοὺς ἡ τοῦ σώματος Αἰσθη-
 σις οὖν ἡ φθορὰς ἀπαλάτταντα τὴν σφύζουσαν ἐνδύσας, ὁ καὶ τὸν
 σὺν ὁ ἡμῶν ὅτε καταβήσεται ἐξ οὐρανόθεν, καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθήσονται
 ἀφ' ὧν τοῖς.

« Ἀπὸ τοῦ ναοῦ σου ἐπὶ Ἱερουσαλὴμ σοὶ οἰκοῦσαι βασιλεῖ, δῶρα »
 Νῆσον μὲν αὐτοῖς τὴν Ἐκκλησίαν φέρει, βασιλεὺς δὲ τοῦ πνεύματος σου
 εἰς Ἀριστὸν λέγει κατὰ τὸ εἰρημένον αὐτοῖς. Ἰδε καὶ βασιλεὺς
 ἱερατεῖα. Ὡς οἱ κεκλημένοι δια τῆς πίστεως ἀπὸ τοῦ
 ἐπιγενομένου ναοῦ, ὅτε τῆς Ἐκκλησίας, ἐκ τὴν ἡνὶ Ἱερουσαλὴμ
 δῶρα αὐτῶν προσκολλησάμενοι δὴλον δὲ, ὅτι, κατὰ

« Ἐπιμένον τῶν, ὅρασι, τοῦ καυχώμενου ἡ Ἐκκλησία πολλοὶ οἱ τῇ
 κατὰ Θεὸν πολιτεία τῶν ἡνὶ δαμιανόντες καὶ μαλιστα
 ἀκαθάρτοι δαίμονες, οὗτοι χροῖν εἰσέλθοντες αὐτοὺς ὅρασι
 ὄντας καλῶν καλῶν δὲ τοποθετην ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, ἐν δὴ
 δεῖν οἱ ἀνόντες εἰς Ἱερουσαλὴμ ὁ τοῦ δὲ δὴ καλῶν καὶ
 μεσὸς αὐτῶν ἐστὶν ἐμφανισμένων παρα τοῦ ἐλθῶν οἱ καὶ ἐπεβί-
 λων τῶν ἀνόντων ἐπὶ Ἱερουσαλὴμ. Ὡς οὖν τοῖς ἐν τῇ Ἱερου-
 σαλὴμ ἀνόντων ἐπὶ Ἱερουσαλὴμ, ὅρασι, καὶ τοῖς ἐν τῇ Ἱερου-
 σαλὴμ ἀνόντων ἐπὶ Ἱερουσαλὴμ οἱ κατὰ Θεὸν ἐπὶ Ἱερου-
 σαλὴμ τῶν ταυρῶν ἐν τῇ δαμιανῶν τῶν τῶν » Ἐκέρου ἐναν-
 τίους τοῦ κηρύττου φέρει. Τῶν δὲ οἱ οἱ ἡ ἀρχόντες τοῦ τῶν Ἱερου-
 σαλὴμ δαίων δαίων, οἱ καὶ αὐτοὶ προσεχόμενοι, δαμιανῶν ὀνομασμέ-
 νων τοῦ λαοῦ. Ὅτι δὲ ταῦτοι προσεχόμενοι, δαίων ἐν τῇ
 « Περιεκύκλωσαν με μέγιστοι πολλοὶ ταῦτοι πῦρες περιέσχον με »,
 οἵτινες καὶ τοῦ πλήθους εἰς τὸν κατὰ τῶν κηρύττων ἐγείραν πόλεμον
 « Τὸ ἐκκλησιάζειν τοὺς δεδωκεσμένους τῷ ἀρχιεπί » Ἀρχιεπί-
 μὲν ταῦτα ὄντα ὄντα. Ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦτο ἐπιτίμωσεν τοὺς κατὰ Θεὸν καὶ
 αἰσθητοὺς ἐχθροὺς, ὅρασι, ὅτι οἱ τοῦ Εὐαγγελίου κήρυκες συγκλει-
 σθῶσι τοῖς μετὰ κηρύττων ἐπὶ Ἱερουσαλὴμ καὶ οὕτως Ἐκκλησία φέρει τοῖς
 τοῖς τε κακίαις ὅρασι, ὅτι μὴ ἐκκλησιάζει τοῖς κατὰ Θεὸν ἐπὶ Ἱερου-
 σαλὴμ « Διασκορπίσαν ἔθνη, τὰ τοῦ πολέμου θέλουντα. Ἰδε καὶ τῶν
 δαίων τοῖς ἐπὶ Ἱερουσαλὴμ δὲ τοὺς κατὰ τῶν αὐτῶν »

Ἡ ἐκκλησία πρὸς τοὺς ἐξ Αἰγύπτου, Αἰγύπτια πρὸς τοὺς γενο-
 αὐτῆς ὡς Θεῷ » Ὡς διασκορπισθέντων καὶ δεδωκεσμένων τῶν ἐχθρῶν
 τῶν κατὰ Θεὸν, καὶ τῶν ἐπὶ τὸ κήρυγμα δαμιανῶν Αἰγύπτια τε καὶ Αἰ-
 θιοπες. Σημαίνει δὲ διὰ μὲν τῶν Αἰγυπτίων τοὺς ἀγὰν εἰδωλολάτρους 40

Η παλαιότερη αναφορά στην ονομασία του ποταμού είναι
 στον 10ο αιώνα, στην «Ποσειδωνία» του Περσέκη, όπου ο ποταμός
 ονομάζεται «Ποσειδωνία» και ο ποταμός ονομάζεται «Ποσειδωνία»

Η βασική ιδέα, είναι η Ημερίδα να κα-
 τάρχει 80% μ.ε.α. για τον ΟΑΕΔ, 10% για τον

[illegible][illegible]

15. ὁμοῦ δὲ καὶ τὸ θεῖον ἰσχυρὰ καὶ δυνατὸν δι' ἡμᾶς, προσι-
εῖν θεῷ ἐν τοῖς σωμασιν ἡμῶν καὶ τὴν κεφαλὰν ἡμῶν, ὅτι νο-
ῦσεν ὁ θεὸς Δίκαιον γὰρ τὸν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν διδασκῶν ἔχει
τὸν Ἰσραὴλ ἢ με αὐτοπρόσωπον αὐτοῦ καὶ ὁνομαζομένου ἐν αὐτῇ, νε-
φελίου θυμωστος ὁ θεὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ ἡμετέρᾳ Ἰσραὴλ καὶ τοῦ

20 δώσει δύνανται και χρεώσονται. Αλλά επειδή η δεσπόζουσα τάξη των πραγμάτων, με την οποία πάντες είναι ουσιαστικά συνδεδεμένοι, είναι η ίδια για όλους, αποδοστέοι είναι οι ίδιοι. Ημετέραν δόξα και τη δόξα των άλλων τιμάμε. Και έτσι ο καθένας δίνει ο ίδιος, Ισραήλ.

25 διὰ τὸ τῶν νεκρῶν ἕκαστος ἑαυτὸν κατὰ ἴσταναι
 τὰς δὲ ψυχὰς διὰ τῆς μεγαλειότητος τοῦ κυρίου ἡμῶν, διὰ τὸ
 τοῦ θαύματος διὰ τὸ τοῦ κράτους, διαδυνάμειν ἵπκειν αὐτὸς δὲ τοῦ
 τοῦ εὐλογητοῦ τὸν θεὸν πάντων εἶναι. ἤθελον γὰρ ὅτι ἐν ἐκείναις
 γενομένοι οἱ ἄνθρωποι, ἵνα καὶ εὐχαριστοὶ δὲ ᾖεντες, αἰῶνα

30 ΑΕΙΤΕ ΤΩΝ ΕΥΛΟΓΗΣΑΝΤΩΝ -ΟΝ ΘΕΟΝ -ἦν ὧν γὰρ -ΝΕΥΜΑΤΩΝ -ΑΞΙΩΝ ΕΙ
 ΙΑΟΥΛΕΝΟΙ

Εἰς τὸ τέλος περ τῶν ἀλλοιωτησόμενων ὡς ἀπορρέει

ΨΑΛΜΟΣ ΞΗ΄.

Υπόθεση

38 Πρωτεύει ὁ ψαλμος προσευχῇ παρὰ τοῦ Σατάνος ἐν προσώπῳ
 τῆς ἀνθρωπότητος προσπερομένης καὶ τῆς αἰτίας δι' ἣς αὐτῷ τὸ ἐπι
 τοῦ σκυροῦ προσήνεκον θάνατον ἔπειτα αὐτοῦ τὸ πάθος διηγείται
 σαφῶς, καὶ τὰς μετὰ τὸ πάθος οἰς Ἰουδαίους συμβησόμεναι συμ-

Θάνατον αλσχόνῃ. Αλσχόνῃ γάρ ἦν τοῦ κατ' εἰκόνα Θεοῦ κτισθέντος ἀνθρώπου βασιλεύων ὁ θάνατος. Σημαίνει οὖν, ὡς διὰ τῆς αὐτοῦ ἀναστάσεως ἐκ μέσου γενήσεται ὁ θάνατος. Συνῆπται οὖν ἐν ταύτῃ τῇ ἐρμηνείᾳ καὶ ὁ ἕτερος στίχος, ὁ τοῦτου παρόμοιος· «Μηδὲ ἐντραπιέησαν ἐπ' ἐμέ οἱ ζητοῦντές σε.» Καλῶς καὶ ἀνω εἶπε τό, «ἐπ' ἐμέ», καὶ ὤδε. Ἐπειδὴ γάρ αὐτὸς ἦν ὁ προτρέψας, ἡττηθεὶς αλσχόνῃν ἔφερε τοῖς πεισθεῖσιν, ὡς ἀπάτῃ καὶ εὐκαλίᾳ τὸν κίνδυνον ἐλαμένους.

«Ὅτι ἐνεκά σου ὑπήντηκα ὀνειδισμῶν.» Αἰτῶ, φησὶν, ἐκποδῶν γενέσθαι τὸν θάνατον ἐπειδὴ καὶ σοι γεγονώς ὑπήκοος, αὐτὸν ἀναδέ-
 10 δειγμαί. «Ἀπηλλοτριωμένος ἐγενήθην τοῖς ἀδελφοῖς μου.» Τοῦτο φησι διὰ τὴν γενομένην αὐτῷ ἐπὶ τοῦ πάθους παρὰ πάντων ἐγκατάλειψιν.

«Ὅτι ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου κατέραγέ με.» Ἠρνήσαντό με, φησὶν, ἐπειδὴ ἤλεγχον ἀσεβεῖς αὐτοὺς γενομένους περὶ τὸν οἶκον τὸν σὸν.
 15 Διηγῆνται δὲ τὴν ἱστορίαν σαφῶς ὁ Ἰωάννης· ὅτε ἐξέβαλε μετὰ φραγελίου ἐκ τοῦ ἱεροῦ.¹ «Καὶ οἱ ὀνειδισμοὶ τῶν ὀνειδίζοντων σε ἐπέπεσον ἐπ' ἐμέ.» Οὐ μόνον ζῆλος ἐγενήθην, φησί, καὶ ἀπηλλοτριωμένος, ἀλλὰ καὶ ὀνειδίζομαι ἐξ ἐκείνων τῶν ἀπὸ πονηρῶν πράξεων ὀνειδίζοντων σε. Δι' οὗδεν δὲ ἕτερον τὰ τοιαῦτα ἐπασχον ἢ διὰ τὸν

20 ζῆλον τοῦ οἴκου σου.
 «Καὶ συνεκάλυψα ἐν νηστείᾳ τὴν ψυχὴν μου.» Ἀλγῶν, φησί, διὰ τὴν ἐσομένην αὐτῶν ἀπώλειαν τῶν ψυχῶν, τὸ καὶ τὸ ἐποίουν. Οἱ δὲ ὑπὲρ ὧν τὰ τοιαῦτα ἔδρων, ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ ἐπὶ στόματος ἐμὲ ἔφερον, ὥς ὑπὲρ αὐτῶν ἐποιούμην κακοπαθείας ὀνειδίζοντές με.

25 «Ἐγὼ δὲ τῇ προσευχῇ μου πρὸς σέ, Κύριε.» Εἰ καὶ πονηρά, φησὶν, ἀνταπεδίδωσάν μοι ἀντὶ ἀγαθῶν, ἀλλ' οὖν τὰς ὑπὲρ αὐτῶν ἐγὼ οὐ παύομαι ποιοῦμενος προσευχάς. Καὶ τοῦτο δῆλον ἐξ ὧν παρέθηκεν αὐτὸν ὁ εὐαγγελιστής, καὶ παρὰ τῷ σταυρῷ ὑπὲρ τῶν σταυρούντων εὐχόμενον. «Καιρὸς εὐδοχίας.» Ὅτε ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου,
 30 ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ γενόμενον ἐκ γυναικός, γενόμενον ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ.² «Ὁ εἰς τοῦτο ἐλθὼν φησι· «Καιρὸς εὐδοχίας, ὁ Θεός.»

«Σῶσόν με ἀπὸ πηλοῦ, ἵνα μὴ ἐμπαγῶ.» Ταῦτα ἦν ἡ καὶ προσευ-
 35 χόμενος ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος ἐκραζεν, ὡς καὶ λέγειν αὐτόν· «Ἐβραγχίασεν ὁ λάρυξ μου.» Τὸ δέ, «ἐβραγχίασεν», τὸ ἐκτενὲς τῆς προσευχῆς κατασημαίνει.

«Μὴ με καταποντισάτω καταιγὶς ὕδατος, μηδὲ καταπίπτω με βυθός.» Ὅρου καὶ κατάρας φρικτῆς προκειμένης, ἵνα καὶ ἄγγελος εὐαγγελισθῇ, ἡ διδάξῃ ἡμᾶς παρ' ὃ ὁ Παῦλος ἐδίδαξεν, ἀνάθεμα
 40 ἔστω. Τίς ἐστὶν ὁ ὑπερκεφαλῆσαι Παῦλον, μᾶλλον δὲ τὸν ἐν αὐτῷ λαλοῦντα Χριστὸν δυνάμενος; Οὐκοῦν καὶ εἰς ἐαυτὸν τὴν τοιαύτην

1. Πρβλ. Ἰω. 2, 15. 2. Γαλ. 4, 5.

εὐχὴν ἀναφέρει, καὶ μαρτυρεῖ λέγων, ἐν τῇ πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολῇ, ὅτι «ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ», τούτέστι ἐπὶ τὸν σταυρὸν ἐρχόμενος, «βέβηκας τα καὶ ἱκετηρίας» πρὸς τὸν δυνάμενον σώζειν αὐτὸν ἐκ θανάτου, τούτέστι πρὸς τὸν Πατέρα, «μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς καὶ θαυμάσιας» προσήνεγκας, «καὶ εἰσακουσθεὶς ἀπὸ τῆς εὐλαβείας»¹ καίπερ ὢν Υἱὸς, ἐμαθεν ἅρ' ὃν ἐπαθε τὴν ὑπακοήν. Ἐνταῦθα Παῦλος, μᾶλλον δὲ ὁ ἐν αὐτῷ λαλῶν Χριστὸς, καὶ τὰ σεσηγημένα καὶ λείποντα τοῖς εὐαγγελισταῖς ἡμῶς ἰδίδασκε, «μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς καὶ θαυμάσιας» λέγων γενέσθαι τὴν προσευχὴν, τοῦ, «Πάτερ, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο»², οὐκ ἐν ὑποκρίσει, οὐκ ἐπὶ τὸ δολιχεύειν τὸν Σατανᾶν, οὐ τὸ τοῦ κόσμου οικουόμενος βδελύσσειν· ἀλλ' ἐξ οικείου προσώπου ὁ Χριστὸς οἰκονομικῶς ἐκουσίως προσεύχεται μετὰ κραυγῆς, μετὰ θαυμάσιων, μετὰ ἰδρώτων καὶ θρόμβου αἵματος, μετὰ ἀγγέλου ἐνισχύοντος, καὶ οἷονεὶ παρακαλοῦντος καὶ παρηγοροῦντος αὐτόν, καίπερ Υἱὸς Θεοῦ ἀληθῶς ὑπάρχων. Ἀλλὰ καὶ «ἐν ἀγωνίᾳ γενόμενος» προσεύχετο³, ὥς φησιν ὁ εὐαγγελιστής, ἀλλὰ καὶ «ἐκτενέστερον» ἀλλὰ καὶ δις, καὶ τρίς τὴν εὐχὴν τῇ Πατρὶ προσάγει. Τοῦ οὖν Παύλου, μᾶλλον δὲ πάλιν λέγω τοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἐν αὐτῷ τῷ Παύλῳ λαλοῦντος, εἰς ἐαυτὸν ἀναφέροντος τὴν τοιαύτην προσευχὴν τίς ἐστὶν ὁ παραχαράξαι δυνάμενος, ὃ αὐτὸς ὁ Χριστὸς περὶ ἐαυτοῦ ἐμαρτύρησεν;⁴

«Μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ τοῦ παιδός σου.» Ἐπειδὴ ἀποστραφεῖς ἦν ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ διὰ τὴν ἐν Ἀδὰμ παράβασιν τὴν ἀνθρώπου φύσιν, τούτου χάριν πάλιν αὐτὸν ἐπιστρέφει πρὸς αὐτὴν τὸ πρόσωπον παρακαλεῖ.

«Πρόσχεες τῇ ψυχῇ μου, καὶ λύτρωσαι αὐτήν.» ἐκ τοῦ κατασχόντος, δηλονότι τοῦ θανάτου. «Ἐνεκα τῶν ἐχθρῶν μου ῥῦσαι με.» Ἐξ ἧς πεπόνθαμεν ἀδικίας παρὰ τῶν νοητῶν ἐχθρῶν, ἀπὸ ταύτης ἐπὶ τὸν ἕλεον τὸν ἡμέτερον διεγείρει τὸν Πατέρα.

«Σὺ γὰρ γινώσκεις τὸν ὀνειδισμὸν μου.» Ὁμοιον τῷ εἰρημένῳ· «Ὅτι ἐνεκέν σου ὀπήτηγκα ὀνειδισμέν.» Ὀνειδισμὸν προσεδάκχασεν ἡ ψυχὴ μου. Ἐντεῦθεν ἡμῖν τὸ πάθος διηγείται· ὃ σαφῶς καὶ οἱ εὐαγγελισταὶ διηγῆσαντο.

«Γενηθήτω ἡ τράπεζα αὐτῶν ἐνώπιον αὐτῶν εἰς παγίδα.» Ἐντεῦθεν τὰ συμβησόμενα τοῖς Ἰουδαίοις μετὰ τὸ πάθος καταστραφάναι. Ὁμοιον δὲ ὡσεὶ λέγει· Τὰ παραπλήσια ὑπομείνουν ὃν πείραν παρ' ἐσκέυασάν με λαβεῖν. Οὐαὶ γὰρ πονηρῷ, ὅτι πονηρὰ κατὰ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτοῦ συμβήσεται αὐτῷ. «Σκοτισθήτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν.» Πῶς γὰρ οὐκ ἐσκοτίσθησαν, μὴ δεξιόμενοι τὸν τῆς δικαιοσύνης ἥλιον; «Καὶ τὸν ὥτον αὐτῶν διαπαντός σύγκαμνον.» Οὐ γὰρ πρόσκαιρος αὐτοῖς, ὥσπερ ἐπὶ Βαβυλωνίων, γέγονεν ἡ ἀλχημικωσία.

1. Ἐβρ. 5, 7. 2. Ματθ. 26, 39. 3. Λουκ. 22, 44.

«Γενηθήτω ἡ ἐπαυλις αὐτῶν ἡρηκωμένη.» Τοῦτό φησι διὰ τὴν πόρθησιν τὴν συμβῆσαν τῇ Ἱερουσαλὴμ. «Καὶ ἐν τοῖς σκληρώμασιν αὐτῶν μὴ ἔστω ὁ κατακυλῶν.» Ἐξ αὐτῶν δηλονότι οὐ γὰρ τις τῶν Ἰουδαίων ἐστὶ τὰς ἐν Ἱερουσαλὴμ κατακυλῶν σκηνάς.

5 «Ὅτι ὃν σὺ ἐπάταξας αὐτοὶ καταδύωξαν.» Αἰτίας παράθεσις δι' ἣν τὰ τοιαῦτα πείσονται. Ὅμοιον δὲ τῷ «Πατάξω τὸν κοιμένα, καὶ διασκορπισθήσονται τὰ πρόβατα.» Τούτου οὖν, φησί, τὸν κατὰ σὴν εὐδοκίαν ἐν παταγμῇ διὰ τὸ πάθος γινόμενον οὗτοι οὐ παραδοξάμενοι, ἔξω πού τῃς αὐτῶν σωτηρίας ἀπήλασαν. «Καὶ ἐπὶ τὸ ἀλγος 10 τῶν τραυμάτων μου παρέθηκαν.» Τοῦτό φησιν, ἐπειδὴ αὐτοὺς μὲν ἐταπείνωσεν αὐτόν, οἱ δὲ καὶ θανάτῳ περιέβαλον.

«Πρόσθεας ἀνομίαν ἐπὶ τὴν ἀνομίαν αὐτῶν.» Καὶ τοῦτο λέγει, ἐπειδὴ μετὰ τὸν σταυρὸν καὶ τὴν ἀνάστασιν αὐτὸν ἐσυκοφάντησαν. «Ἐκὶ μὴ εἰσελθέτωσιν ἐν δικαιοσύνῃ σου.» Πόρρω γενήσονται, 15 φησί, τῆς τοῖς δικαίοις ἀποδοθησομένης τρυφῆς.

«Ἐξελαιφθήτωσιν ἐκ βιβλίου ζώων.» Εἰ καὶ ἐνεγράφησαν, φησί, κατὰ τὸ αὐτῶν εἶναι τὰς ἐπαγγελίας, ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ καὶ τὰ ἐποίησαν, εὐκότως ἐξελαιφθήσονται.

«Πτωχὸς καὶ ἀλγὼν εἰμι ἐγώ, ἡ σωτηρία σου, ὁ Θεός, ἀντελάβο 20 βετό μου», κ.τ.λ. Ἐντεῖθεν ἡ εὐαγγελικὴ πολιτεία κηρύττεται, ἥς ἤρξεν ὁ κατὰ Θεὸν πτωχός· ᾧ καὶ εἴρηται. «Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι.» Εἰσέρχεται δὲ οὗτος ὁ πτωχὸς χορὸς εὐχαριστῶν ἐπὶ τῇ γενομένῃ αὐτῷ σωτηρίᾳ παρὰ τοῦ Μονογενοῦς. Αὐτοὺς γάρ ἐστι τὸ πρόσκοντον τοῦ Πατρὸς. Ἐπαγγέλλεται δὲ μηκέτι τὰς δι' αἱμάτων 25 προσφέρειν θυσίας· τὰς δι' ἀνέσεως δὲ μᾶλλον καὶ πνευματικῆς ψόδης.

«Ἰδέτωσιν πτωχοί, καὶ εὐφρανθήτωσιν» κ.τ.λ. Ταῦτα γινόντες, φησὶν, οἱ τῷ πνεύματι πτωχοί, ἀγαλλιασθήσονται. Λέγουσι δὲ ταῦτα οἱ ἀπόστολοι διὰ τοὺς δι' αὐτῶν πιστεύσαντας εἰς Χριστόν.

«Ὅτι εἰσέχουσιν τῶν πονήτων ὁ Κύριος.» Καὶ ποίας εὐχῆς, ἢ 30 ἥς ὑπὲρ αὐτῶν ἤρξατο ὁ Μονογενής; Περὶ τίνος δὲ ἤρξατο, ἢ βυσθῆναι αὐτοὺς ἐκ τῶν τοῦ θανάτου δεσμῶν; Διὸ φησι· «Καὶ τοὺς πεπεδημένους αὐτοῦ οὐκ ἔξουδένωσε.» Διέρρηξε γὰρ πάντων τὰ δεσμά, εἰρηκώς· τοῖς ἐν δεσμοῖς, Ἐξέλθατε· καὶ τοῖς ἐν τῷ σκότει, Ἀνακλύφθητε.³ «Καὶ τοὺς πεπεδημένους αὐτοῦ οὐκ ἔξουδένωσε.» 35 Καὶ οὐ διέπτυσεν ἡμᾶς ἐν συμφοραῖς ὄντας, καλῶς δὲ αὐτοὺς πεπεδημένους εἶπε δι' ὧν ἐπασχον ταῦτα.

«Αἰνεσάτωσαν αὐτόν οἱ οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ.» Εἰ γὰρ γίνεται ἐν οὐρανῷ ἐπὶ ἐνὶ ἀμαρτωλῷ μετανοοῦντι, πολλῷ πλέον χαρήσονται συμπάσης ἐλευθερωθείσης τῆς γῆς. Εἰ δὲ οὐρανὸς ἐπὶ τῇ τῶν ἀν- 40θρώπων χαίρει σωτηρίᾳ, καὶ αἰνεῖ ἐπὶ τούτῳ τὸν Θεόν· πολλῷ μᾶλλον καὶ αὐτοὶ οἱ σωθέντες ἐπὶ τῆς γῆς αἰνέσουσι τὸν σώσαντα·

διό προσέθηκε· «Θάλασσα καὶ πάντα τὰ ἔρποντα ἐν αὐτοῖς.» Τοῦτο φησιν, ἐπειδὴ καὶ ἐν ταῖς νήσοις ἐμελλόν τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ παραδέχεσθαι. Τὸ δέ, «ἐν αὐτοῖς», καὶ ἐν τῇ γῇ καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ.

«Ὅτι ὁ Θεὸς σώσει τὴν Σιών, καὶ οἰκοδομηθήσονται αἱ πόλεις τῆς Ἰουδαίας.» Τίνα φησὶν εἶναι τὴν Σιών ἢ τὴν ἁγίαν Ἐκκλησίαν, ἧς καὶ αἱ πόλεις οἰκοδομήθησαν, αἱ διηγγελισμέναι δηλονότι τῶν ἀνθρώπων ψυχαί; Πιστεύουσι γὰρ ἦσαν ὅτε ἠγνόουν τὸν Θεόν. Αὗται δὲ εἰσιν αἱ διὰ τῆς ἐξαμολογήσεως ἀναγερθεῖσαι. Ἰουδαία γὰρ ἐξαμολόγησις ἐρμηνεύεται.

«Καὶ κατοικήσουσιν ἐκεῖ, καὶ αἰθρονικήσουσιν αὐτήν.» Οἱ νῦν, 10 φησὶν, αἰχμάλωτοι, τῆς ἐπενόδου τυχόντες, καὶ τὰς οἰκίας οἰκοδομήσουσι πόλεις, καὶ κατοικήσουσιν αὐτάς. Οὐκ αὐτοὶ δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ τούτων παῖδες καὶ οἱ ἔκγονοι· τοῦτο γὰρ ἐπήραγεν.

«Καὶ τὸ σπέρμα τῶν δούλων αὐτοῦ καθέξουσιν αὐτήν, καὶ οἱ ἀγαπῶντες τὸ ὄνομά σου κατασκηνώσουσιν ἐν αὐτῇ.» Δούλοι μὲν 15 αὐτοῦ οἱ ἅγιοι ἀπέστολοι, ὡς Παῦλος, δούλος Ἰησοῦ Χριστοῦ· σπέρμα δὲ αὐτῶν οἱ δι' αὐτῶν εἰς Χριστὸν πιστεύσαντες.